

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**7. SINIF TÜRKÇE DERSLERİNDE BİÇİME
RASTLANTISAL ODAKLANMA ETKİNLİKLERİNİN
ÖĞRENCİ YAZILARININ BAĞLAŞIKLIK
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**Hazırlayan
GÜLSÜN DAMAR**

Doktora Tezi

**Ağustos 2023
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**7. SINIF TÜRKÇE DERSLERİNDE BİÇİME
RASTLANTISAL ODAKLANMA ETKİNLİKLERİNİN
ÖĞRENCİ YAZILARININ BAĞLAŞIKLIK
ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

**Hazırlayan
GÜLSÜN DAMAR**

**Danışman
PROF. DR. ÖNDER ÇAĞIRAN
İkinci Danışman
DOÇ. DR. MEHMET ALİ BAHAR**

**Ağustos 2023
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir bilimsel çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Gülsün DAMAR

YÖNERGEYE UYGUNLUK

7. Sınıf Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağlıklık Özellikleri Üzerindeki Etkisi adlı Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi' ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Gülsün DAMAR

Danışman

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

KABUL VE ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gülsün DAMAR'ın hazırladığı **7. Sınıf Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağlılık Özellikleri Üzerindeki Etkisi** başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi **Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında Doktora Tezi** olarak kabul edilmiştir.

17 /08 /2023

JÜRİ:

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Mesut GÜN

Jüri Üyesi (Danışman) : Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Remzi KILIÇ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Semih ZEKA

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Merve MÜLDÜR

İkinci Tez Danışmanı : Doç. Dr. Mehmet Ali BAHAR

Bu tez Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından ... / ... / tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca ... / ... / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hüseyin ARAK
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Doktora dönemimde rast geldiğim ve kendisinden dersler aldığım, tez danışmanım, kapısı öğrencilerine her zaman sonuna kadar açık olan çok değerli Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN hocama çok teşekkür ederim. Yalnızca odasının değil gönlünün kapıları da evlatları olarak gördüğü öğrencilerine her zaman sonuna kadar açıktır. Ders disiplini, bilgi ve birikimi, şahsına münhasır duruşuyla öğrencilerine hep örnek olmuştur. Hakları asla ödenmez.

Tezimin ikinci danışmanlığını yürüten çok kıymetli Doç. Dr. Mehmet Ali BAHAR hocama çok teşekkür ederim. Doktora sürecimde akademik bilgiler dışında akademik kitaplarda asla bulamayacağım çok değerli kazanımlar edindiğim, bilgi ve birikimi, yaklaşımı, özverisi, çalışma disiplini, alçakgönüllüğü, bilime saygısı ve hocalığıyla bana hep örnek olan, vazgeçecek olduğum ya da başaramayacağım duygusuna kapıldığım zamanlarda desteğini her zaman hissettiğim, soyadındaki baharı tezime getiren değerli hocama bu zorlu süreçte rast gelmek en büyük şansımdı. Emeklerini asla ödeyemem. Her şey için çok teşekkür ederim. İyi ki rast geldik, sadece yolumu değil zihnimi de aydınlattı kıymetli hocam.

Lisans, yüksek lisans ve doktora dönemlerimde ders aldığım, hocam olmasının ötesinde büyük bir gönül bağı kurduğum, her zaman desteğini hissettiğim hocam Prof. Dr. Kudret Altun'a çok teşekkür ederim. Bana her zaman inandığı, hocam olduğu, emekleri ve her daim kapılarını biz öğrencilerine sonuna kadar açtığı için. Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi bölümünün saygıdeğer bütün hocalarına da ayrıca teşekkür ederim.

Ayrıca hem yüksek lisans hem de doktora tezimde uzman görüşlerini esirgemeyen, tez sürecimde sorduğum sorularımı her zaman yanıtlayan çok kıymetli Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN hocama ve doktora sürecimde her konuda desteğini gördüğüm çok kıymetli Prof. Dr. Mesut GÜN hocama çok teşekkür ederim. Doktora tezimde değerli uzman görüşlerini esirgemeyen çok kıymetli Doç. Dr. Ahmet BALCI, Doç. Dr. Merve MÜLDÜR ve Doç. Dr. Mustafa Said KIYMAZ hocalarıma da teşekkür ederim.

Beni doğuran, doğurmakla kalmayıp beni büyüten, büyütmele de kalmayıp beni yetiştiren canım anneme; okumanın ve öğrenmenin bir değer olduğunu bizlere benimseten, 27 yıllık eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve beni eğitime devam etmem konusunda her zaman destekleyen, konu okumak ve öğrenmek olunca hala hayata gözleri ışıltılı bakan canım babama; sadece varlıklarının bile hayatta mutlu ve güçlü olmama yettiği canım ablalarım Ahsen ve Kader'e ve biricik kardeşlerim Arzu ve Mehmet Mervan'a; hayat yolunda iyi günde kötü günde beraber yürümeyi seçtiğim, uzun saatler ders çalışma isteklerimle sabrını bir hayli zorladığım, varlığından her zaman güç aldığım, her başarılı erkeğin arkasında bir kadın vardır tezini tersyüz eden canım eşim Aytaç DAMAR'a çok teşekkür ederim. Son teşekkürüm bu dünyadaki en önemli eserime. Varlık sebebi varlığımken varlık sebebim varlığı olanıma. Literatürümdeki bütün sevgi tanımlarını değiştiren canım kızım Gülce' me.

Gülsün DAMAR

Kayseri, 2023

ÖZ

7. SINIF TÜRKÇE DERSLERİNDE BİÇİME RASTLANTISAL ODAKLANMA ETKİNLİKLERİNİN ÖĞRENCİ YAZILARININ BAĞLAŞIKLIK ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Gülsün DAMAR

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Doktora Tezi, Ağustos 2023
Danışman: Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

Ana dili eğitiminin temel amaçlarından biri öğrencilerin metin düzeyinde dilsel üretimlerinde bulunabilme becerilerini kazanmalarınıdır. Metin düzeyinde dilsel üretimde bulunabilmenin ön koşullarından biri de bağlaşıklık örüntüsünü doğru ve estetik bir biçimde oluşturabilmektir. Öğrencilerin bağlaşıklık özellikleriyle ilgili dil bilgisel farkındalık kazanmaları onların metin üretme becerilerini doğrudan destekleyecektir. Alan yazın incelendiğinde öğrencilerin bağlaşıklık metin üretmede önemli sorunlar yaşadıkları gözlenmektedir. Ancak öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Evrensel düzlemde biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin dil becerilerine çeşitli katkılarının olduğunu ortaya koyan sayısız çalışma yapılmasına karşın ana dili olarak Türkçe eğitiminde bu türden etkinliklerin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme üzerindeki etkisi sınanmış değildir. Bu eksiklikten yola çıkarak bu araştırmada biçime rastlantısal odaklanma yoluyla gerçekleştirilen dil bilgisi etkinliklerinin yedinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine etkisi incelenmiştir. Eylem araştırmasıyla desenlenen araştırmaya Kayseri ili Melikgazi ilçesinde resmî bir devlet ortaokulunun yedinci sınıfında öğrenim gören toplam 27 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Aynı sınıfta öğrenim gören gönüllü öğrenciler aynı grupta yer alacak şekilde üç ayrı alt çalışma grubu oluşturulmuştur. Deney grubuna biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri, ikinci kontrol grubuna biçime planlı odaklanma etkinlikleri, birinci kontrol grubuna söz edilen sınıfta okutulmakta olan ders kitabındaki etkinliklerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme durumları, uygulama öncesi ve uygulama sonrasında araştırmacı tarafından alan yazına bağlı olarak geliştirilen ve uzman görüşleri çerçevesinde düzenlenen Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu aracılığıyla gerçekleştirilen betimsel içerik çözümlemesiyle

belirlenmiştir. Yapılan incelemede, biçime rastlantısal odaklanmayla gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin bağlaşık metin üretme becerilerini diğer gruplarda yürütülen etkinliklere göre daha çok geliştirdiği belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bağlaşıklık, biçime rastlantısal odaklanma, biçime planlı odaklanma, dil bilgisi öğretimi, Türkçe eğitimi.

ABSTRACT

THE IMPACT OF ACTIVITIES OF COINCIDENTAL FOCUS ON STYLE IN 7TH GRADE TURKISH LESSONS ON THE COHESION CHARACTERISTICS OF STUDENTS' WRITINGS

Gölsün DAMAR

Erciyes University, Institute of Educational Sciences

Doctoral Dissertation, August 2023

Supervisor: Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN

One of the main aims of teaching mother tongue is to enable students to acquire the skills of linguistic production at the text level. One of the prerequisites for linguistic production at the text level is to be able to create the cohesion pattern correctly and aesthetically. In this context, making students gain grammatical awareness with regard to cohesion characteristics will directly support their text production skills. An examination of the literature reveals that students encounter significant problems in producing cohesive texts. However, it is apparent that there are insufficient practical studies to develop students' skills in producing cohesive texts. Although there have been numerous studies revealing that activities of coincidental focus on form at the universal level have various contributions to students' language skills, the impact of such activities on students' production of cohesive texts has not been tested in teaching Turkish as a mother tongue. Taking this deficiency as a starting point, the impact of grammar activities with coincidental focus on form on seventh grade students' ability to produce cohesive texts was examined in this study. A total of 27 students studying in the seventh grade of an public secondary school in Melikgazi District of Kayseri City participated voluntarily in the study, which was designed in accordance with the action research. Three separate sub-study groups were formed so that volunteer students studying in the same class were included in the same group. While the experimental group underwent activities of coincidental focus on form, the second control group underwent activities of planned focus on form, and the first control group underwent grammar teaching with the activities in the textbook being taught in the aforementioned grade. The students' cohesive text production status was determined by the descriptive content analysis conducted before and after the application through the Graded Evaluation Form of Cohesion Elements, which was developed by the researcher based on the literature, and was organised within the framework of expert

opinions. In the analysis performed, it was determined that teaching grammar with coincidental focus on form improved cohesive text production skills more than the activities carried out in other groups.

Keywords: Cohesion, incidental focus on form, planned focus on form, teaching grammar, teaching Turkish.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	ii
KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xxiii
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	6
1.2. Araştırmanın Önemi.....	7
1.3. Araştırmanın Amacı.....	7
1.4. İlgili Tanımlar	8
BÖLÜM II	
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. Üretici Bir Dil Becerisi: Yazma	11
2.2. Yazma Becerisi ve Önemi.....	14
2.3. Yazma Eğitimi ve Metindilbilim.....	16
2.4. Yazma Eğitimi Yaklaşımları.....	18
2.4.1. Ürün odaklı (geleneksel) yazma yaklaşımı	18
2.4.2. Süreç odaklı yazma yaklaşımı.....	20
2.5. Yazma Süreci.....	22
2.5.1. Hazırlık.....	22
2.5.2. Taslak oluşturma.....	22
2.5.3. Taslağı gözden geçirme/düzenleme	22
2.5.4. Düzeltme	23
2.5.5. Yayımlama	23
2.6. Metindilbilim.....	23
2.7. Metindilbilimin Gelişimi ve Metin.....	24
2.7.1. Metindilbilimin gelişimi	24
2.7.2. Metindilbilimde yaklaşımlar	25
2.8. Metindilbilimin Gelişim Süreci ve Yapılan Çalışmalar.....	27

2.9. Metin.....	34
2.10. Metin ve Söylem.....	38
2.11. Metinsellik Ölçütleri	39
2.11.1. Bağlıklık (cohesion)	39
2.11.2. Tutarlılık (coherence)	40
2.11.3. Amaçlılık (intentionality).....	41
2.11.4. Kabul edilebilirlik (acceptibility).....	41
2.11.5. Bilgisellik (informativity)	41
2.11.6. Durumsallık (situationality).....	42
2.11.7. Metinlerarasılık (intertextuality).....	42
2.12. Dil Bilgisi.....	43
2.13. Dil Bilgisi Öğretimi	45
2.14. Yazma Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi.....	47
2.15. Dil Bilgisi Öğretiminde Yaklaşımlar.....	49
2.16. Dil Bilgisi Öğretiminin Temel İlkeleri	51
2.17. Dil Bilgisi Öğretim Yöntemleri.....	53
2.17.1. Anlatım yöntemi	54
2.17.1.1. Anlatma yönteminin faydaları	54
2.17.1.2. Anlatma yönteminin sınırlılıkları.....	55
2.17.2. Soru-cevap yöntemi	55
2.17.3. Tartışma yöntemi	56
2.17.4. Gösterip yaptırma	57
2.17.5. Drama (dramatizasyon/oyunlaştırma)	58
2.17.6. Proje yöntemi.....	59
2.17.7. Problem çözme yöntemi	59
2.17.8. Tümevarım ve tümdengelim yöntemleri	60
2.17.9. Çözümleme ve bireşim yöntemi	60
2.18. Biçime Odaklanma Modeli	61
2.18.1. Biçimlere odaklanma	66
2.18.2. Biçime planlı odaklanma	66
2.18.3. Biçime rastlantısal odaklanma	66
2.18.3.1. Biçime önleyici odaklanma	68
2.18.3.2. Biçime Tepkisel Odaklanma.....	69
2.19. Bağlıklık	71
2.19.1. Gönderim.....	73
2.19.1.1. Gönderim türleri	73
2.19.1.1.1. Ön gönderim.....	74

2.19.1.1.2. Art gönderim	75
2.19.1.1.3. Ön ve art gönderim ögeleri	76
2.19.2. Öncül- bağımsız bağlaşıklık ögeleri.....	76
2.19.2.1. Kişi adıları.....	76
2.19.2.2. Gösterme (işaret) adıları	78
2.19.2.3. Dönüşlülük adıları	79
2.19.2.4. Gösterme (işaret) sıfatları	79
2.19.3. Ardıl- bağımlı bağlaşıklık ögeleri.....	80
2.19.3.1. İyelik ekleri	80
2.19.3.2. Belirtme durum eki.....	80
2.19.3.3. İlgi eki	81
2.19.3.4. Kişi ekleri.....	82
2.19.4. Biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık ögeleri.....	83
2.19.4.1. Bağlaçlar.....	83
2.19.4.2. Değiştirim.....	85
2.19.4.2.1. İsme dayalı değiştirim.....	86
2.19.4.2.2. Fiile dayalı değiştirim.....	86
2.19.4.2.3. Cümleye dayalı değiştirim.....	86
2.19.4.3. Eksilteli anlatım	87
2.19.4.4. Zaman, görünüş ve kip	88
2.19.5. Sözlüksel bağlaşıklık ögeleri	90
2.19.5.1. Oluşturucu ögenin yinelenmesi	90
2.19.5.2. Karşıt anlamlı sözcüklerin kullanılması.....	91
2.19.5.3. Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması	91
2.19.5.4. Aynı kökten sözcüklerin kullanılması.....	92
2.19.5.5. Yapı yinelenmeleri	93
2.20. İlgili Araştırmalar.....	93
2.20.1. Metindilbilim ve bağlaşıklıkla ilgili araştırmalar.....	93
2.20.2. Biçime odaklanma ve biçime rastlantısal odaklanma üzerine yapılan çalışmalar	97

BÖLÜM III

YÖNTEM	103
3.1. Araştırmanın Modeli.....	103
3.2. Araştırmanın Deseni: Eylem Araştırması.....	105
3.3. Eylem Araştırmasının Aşamaları	110
3.3.1. Araştırma problemini belirleme	113
3.3.2. Araştırma sorularını belirleme	115

3.3.3. Veri toplama	116
3.3.4. Veri toplama teknikleri	120
3.3.4.1. Araştırmacı günlüğü	120
3.3.4.2. Araştırmacı notları.....	125
3.3.4.3. Öğrenci yazıları	125
3.3.4.4. Bağlılık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı	125
3.3.4.5. Bağlılık öğelerini dereceli değerlendirme formu	126
3.3.5. Literatür taraması.....	126
3.3.6. Verileri analiz etme ve yorumlama	128
3.3.7. Eylem planını tasarlama.....	128
3.3.8. Eylem planını geliştirme	131
3.3.9. Eylem planını gerçekleştirme	132
3.3.9.1. Uygulamayı izleme.....	133
3.3.9.2. Uygulamanın analizi ve değerlendirilmesi.....	134
3.3.10. Ortam.....	134
3.3.11. Katılımcılar.....	134
3.3.12. Araştırmacı	134
3.3.13. Öğrenciler.....	135
3.3.14. Uzmanlar	137
3.3.15. Veri analizi	137
3.4. Geçerliği ve Güvenirliği Sağlamak Amacıyla Kullanılan Stratejiler.....	140
3.4.1. İnanırcılık (iç geçerlik)	142
3.4.2. Çeşitleme (üçgenleme)	143
3.4.3. Uzun süreli etkileşim.....	144
3.4.4. Derin odaklı veri toplama	144
3.4.5. Aktarılabirlik (dış geçerlik)	144
3.4.5.1. Ayrıntılı betimleme	145
3.4.5.2. Amaçlı örnekleme	145
3.4.6. Tutarlık incelemesi (iç güvenirlilik).....	145
3.4.7. Teyit incelemesi (dış güvenirlilik)	146
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM.....	147
4.1. Kontrol 1 Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar	148
4.1.1. K1'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	148
4.1.2. K2'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	152
4.1.3. K3'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	156

4.1.4. K4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	160
4.1.5. K5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	165
4.1.6. K6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	170
4.1.7. K7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	174
4.1.8. K8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	178
4.1.9. K9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	182
4.1.10. Kontrol 1 grup değişim tablosu.....	186
4.2. Kontrol 2 Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar	188
4.2.1. Ö1'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	188
4.2.2. Ö2'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	192
4.2.3. Ö3'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	196
4.2.4. Ö4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	200
4.2.5. Ö5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	204
4.2.6. Ö6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	208
4.2.7. Ö7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	212
4.2.8. Ö8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	216
4.2.9. Ö9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	220
4.2.10. Kontrol 2 grup değişim tablosu.....	224
4.3. Deney Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar	226
4.3.1. D1'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	226
4.3.2. D2'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	231
4.3.3. D3'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	235
4.3.4. D4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	239
4.3.5. D5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	243
4.3.6. D6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	248
4.3.7. D7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	253
4.3.8. D8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	258
4.3.9. D9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar	263
4.3.10. Deney grup değişim tablosu.....	267
4.4. Akademik Başarı Notuna Göre Performans Karşılaştırması	269
BÖLÜM V	
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	272
5.1. Öneriler.....	286
5.1.1. Eğitimcilere yönelik öneriler	286
5.1.2. Araştırmacılara yönelik öneriler	286
KAYNAKÇA.....	288

EKLER	305
Ek 1. Etik Kurul İzni.....	305
Ek 2. Kurum İzinleri	306
Ek 3. Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu (Orijinal).....	308
Ek 4. Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı	311
Ek 5. Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu.....	314
Ek 6. Tasarlanan Etkinlikler ve Yönergeleri	315
Ek 7. Öğrenci Metinlerinde Yer Alan Bağlaşıklık Öğeleri Listesi	402
ÖZGEÇMİŞ	461

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	Odaklanmaya dayalı öğretimin etkililiği üzerine yapılan araştırmalar	70
Tablo 2	Eylem araştırmasının nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle benzerlik ve farklılıkları.....	107
Tablo 3	Uygulama sürecindeki konu akışı.....	119
Tablo 4	Araştırmacı günlüğü ile ilgili bilgiler.....	122
Tablo 5	Etkinlik repertuvarında kullanılan metinlerdeki tema ve alt temalar	130
Tablo 6	Araştırmanın çalışma takvimi.....	131
Tablo 7	Uygulama sonrası ortaya çıkan çalışma takvimi.....	133
Tablo 8	Kontrol 1 grubuna ilişkin bilgiler	136
Tablo 9	Kontrol 2 grubuna ilişkin bilgiler	136
Tablo 10	Deney grubuna ilişkin bilgiler	137
Tablo 11	Geçerlik ve Güvenirliğin Geliştirilmesi İçin Stratejiler.....	141
Tablo 12	Geçerlik ve güvenirlilik konusunda nicel ve nitel araştırmada kabul gören kavramların karşılaştırılması.....	142
Tablo 13	Kontrol 1 Grubu-K1'in Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	149
Tablo 14	Kontrol 1 Grubu-K2'nin Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	153
Tablo 15	Kontrol 1 Grubu-K3'ün Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	157
Tablo 16	Kontrol 1 Grubu-K4'ün Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	161
Tablo 17	Kontrol 1 Grubu-K5'in Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	166
Tablo 18	Kontrol 1 Grubu-K6'nın Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	171
Tablo 19	Kontrol 1 Grubu-K7'nin Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	175
Tablo 20	Kontrol 1 Grubu-K8'in Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	179
Tablo 21	Kontrol 1 Grubu-K9'un Bağlılık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	183

Tablo 22	Kontrol 2 Grubu-Ö1'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	189
Tablo 23	Kontrol 2 Grubu-Ö2'nin Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	192
Tablo 24	Kontrol 2 Grubu-Ö3'ün Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	197
Tablo 25	Kontrol 2 Grubu-Ö4'ün Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	201
Tablo 26	Kontrol 2 Grubu-Ö5'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	205
Tablo 27	Kontrol 2 Grubu-Ö6'nın Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	209
Tablo 28	Kontrol 2 Grubu-Ö7'nin Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	213
Tablo 29	Kontrol 2 Grubu-Ö8'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	217
Tablo 30	Kontrol 2 Grubu-Ö9'un Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular.....	221
Tablo 31	Deney Grubu-D1'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	227
Tablo 32	Deney Grubu-D2'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	232
Tablo 33	Deney Grubu-D3'ün Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	236
Tablo 34	Deney Grubu-D4'ün Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	240
Tablo 35	Deney Grubu-D5'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	244
Tablo 36	Deney Grubu-D6'nın Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	249
Tablo 37	Deney Grubu-D7'nin Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	254
Tablo 38	Deney Grubu-D8'in Bağışıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular	259

Tablo 39 Deney Grubu-D9'un Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair	
Genel Bulgular	264

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Ellis'in biçim odaklı öğretim modeli.....	65
Şekil 2	Biçime odaklanma türleri	68
Şekil 3	Dönüt Türleri.....	69
Şekil 4	Gönderim Türleri.....	74
Şekil 5	Gönderimsel Bağlılık	76
Şekil 6	Eylem araştırmasının aşamaları	111
Şekil 7	Eylem Araştırması Süreci.....	112
Şekil 8	Araştırmanın eylem süreci.....	113
Şekil 9	Araştırma kapsamında taranan alanlar	127
Şekil 10	Nitel Araştırmada Veri Analizi	138
Şekil 11	K1'in Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	151
Şekil 12	K1'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	152
Şekil 13	K2'nin Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	155
Şekil 14	K2'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	156
Şekil 15	K3'ün Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	159
Şekil 16	K3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	160
Şekil 17	K4'ün Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	164
Şekil 18	K4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	165
Şekil 19	K5'in Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	169
Şekil 20	K5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	170
Şekil 21	K6'nın Dil Bilgisel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	173
Şekil 22	K6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	174

Şekil 23	K7'nin Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	177
Şekil 24	K7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	178
Şekil 25	K8'in Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	181
Şekil 26	K8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	182
Şekil 27	K9'un Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	185
Şekil 28	K9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	186
Şekil 29	Kontrol 1 grup değişim grafiği.....	187
Şekil 30	Ö1'in Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	191
Şekil 31	Ö1'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	192
Şekil 32	Ö2'nin Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	195
Şekil 33	Ö2'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	196
Şekil 34	Ö3'ün Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	199
Şekil 35	Ö3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	200
Şekil 36	Ö4'ün Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	203
Şekil 37	Ö4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	204
Şekil 38	Ö5'in Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	207
Şekil 39	Ö5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	208
Şekil 40	Ö6'nın Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	211

Şekil 41	Ö6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	212
Şekil 42	Ö7'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	215
Şekil 43	Ö7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	216
Şekil 44	Ö8'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	219
Şekil 45	Ö8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	220
Şekil 46	Ö9'un Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	223
Şekil 47	Ö9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	224
Şekil 48	Kontrol 2 grup değişim grafiği.....	225
Şekil 49	D1'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	230
Şekil 50	D1'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	230
Şekil 51	D2'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	234
Şekil 52	D2'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	235
Şekil 53	D3'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	238
Şekil 54	D3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	239
Şekil 55	D4'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	242
Şekil 56	D4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	243
Şekil 57	D5'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları ...	247
Şekil 58	D5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	248
Şekil 59	D6'nın Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	252

Şekil 60	D6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	252
Şekil 61	D7'nin Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	257
Şekil 62	D7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	258
Şekil 63	D8'in Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	262
Şekil 64	D8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	263
Şekil 65	D9'un Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	266
Şekil 66	D9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları.....	267
Şekil 67	Deney grubu değişim grafiği.....	268
Şekil 68	Alt başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri	269
Şekil 69	Orta başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri	270
Şekil 70	Üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri	271

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

BÖ	: Bağlılık ögeleri
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
NCOW	: National Commission On Writing
vd.	: ve diğerleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumsal bir varlık olan insan toplumdaki varlığını devam ettirebilmek için gerek gündelik, gerek öğrenim gerekse iş hayatında kısacası sözlü veya yazılı iletişim ihtiyacının olduğu her anda dil aracını kullanmak zaruretindedir. Bu zaruret, dil aracını doğru ve etkili kullanma edininiminin, insan ve toplum hayatı için ne kadar hayati olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Güneş'e (2016) göre öğrencide zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmenin destekleyicisi dildir ve dil iletişim kurma, duygu ve düşünceleri ifade etme, etkileşme, dış dünya ile bütünleşme, kültürü aktarma gibi süreçlerde çok önemli bir role sahiptir. Kısacası dil, insanoğlunun toplumsal yaşamda en gereksinim duyduğu ve en çok kullandığı araçtır.

Yalçın (2018) dilin bir beceri olduğunu, insan beyninin de dili kullanma becerileriyle donandığını ve insanın bu donanımına doğduğunu ifade etmiştir. İnsan beyni dil becerilerinin her türlü yapısal donanımına sahiptir. Bu bağlamda yazma becerisi diğer temel dil becerileri gibi (konuşma, dinleme ve okuma) doğuştan yapısal donanımına sahip olduğumuz bir dil becerisidir ve dizgeli, tutarlı bir ana dili eğitim süreciyle geliştirilir. Gerek yazılı gerekse sözlü dili doğru ve etkili kullanma becerisini geliştirmek, sağlıklı iletişim kurabilmek, dile hâkim olabilmek için anadili olarak Türkçe eğitimi ve öğretimi şarttır.

Türkçe öğretiminin amacı öğrencilere görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini, düşündüklerini ve tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığı kazandırmaktır (Aşlıoğlu, 1993). Bu noktada “güzel yazmak” ile “doğru yazmak” arasındaki farkı da iyi okuyabilmek gerekmektedir. Kavcar vd. (1992), güzel yazmak ile doğru yazmak arasındaki ayrımı net bir biçimde ortaya koymuşlardır. Güzel yazmak özel bir yetenek gerektirirken doğru yazmak dil konusundaki bilgileri (dil kurallarını, sözcük, cümle, paragraf bilgisini) yeterince öğrenmeyi gerektirir (Kavcar vd., 1992). Bu nedenle Türkçe öğretiminde yazma beceri alanına yönelik amaçlardan biri öğrencilere güzel yazmayı değil doğru yazmayı öğretmektir. Kişinin kendini yazılı olarak doğru

anlatması anadiline ait bilgileri yeterince bilmesine ve bu bilgileri beceriye dönüştürebilmesine bağlıdır.

Yazma becerisinin önemini ve gereğini daha iyi anlamak için yazma kavramı üzerine yapılan tanımların gözden geçirilmesi lazım gelmektedir. Literatürde yazma kavramı üzerine birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Tanımlar incelendiğinde tanımların birbirleriyle genel olarak uyduğunu ve aynı noktalarda kesiştiğini söylemek mümkündür. Yazma, herhangi bir konudaki duygularımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi, hayal ve izlenimlerimizi bir tasara (plana) bağı olarak mantıklı ve disiplinli bir şekilde alfabadeki yazı karakterlerini, sembollerini ve işaretlerini kullanarak başkalarına yazı ile anlatmak, aktarmaktır (Demirel, 1999; Emir, 1986; Gariboğlu, 1971; Göçer, 2014; Karatay, 2014). Yalçın ise (2018) yazma üzerine yapılan tanımlardan ve tanımların farklılıklarından yola çıkarak yazmanın daha geniş kapsamlı bir tanımını yapmıştır. Yazmayı, bir kişi, bir kurum veya grubun istek, dilek, duygu, bilgi veya mesajını başkalarıyla paylaşmak üzere daha önceden ortak olarak geliştirilmiş olan özel sembolleri, kodları kullanarak metin haline getirip yaygınlaştırması olarak tanımlamıştır.

Beyinde yapılandırılmış bilgileri yazı ile aktarmak için kişinin temel ana dili becerilerinin gelişmiş olması gereklidir. Kişi kendini yazılı olarak ifade ederken anladıklarını anlatır. Yazının anlatım boyutunun yanında anlama boyutu da vardır. Yazmak bu yönüyle aynı zamanda zihinsel beceri gerektirir. Ayrıca fikirleri, duyguları, düşünceleri, istekleri vs. yazı ile ifade ederken yazdıklarını sınıflama, sıralama, sınırlandırma, sorgulama, sentezleme, organize etme ve planlama gibi becerileri de gerektirir. Bütün bunların yanında ana diline hâkim olmayı gerektirir. Bu yönleri ile yazma karmaşık ve çok yönlü bir beceri alanıdır. Bu nedenle yazma beceri alanına yönelik gerçekleştirilen öğretim süreci iyi planlanmalıdır.

Yazma alanında öğretim süreci kazanım ve geliştirme olmak üzere iki aşamalıdır (Akyol, 2006). İlköğretimin ilk yılında yazma hedef kazanımına ulaştıktan sonra, yazmanın bir beceri olarak geliştirilmesi bütün öğrenim hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Yazma becerisi eğitim yoluyla kazandırılan, süreç içinde çeşitli uygulamalar ile gelişen zihinsel bir beceridir.

Ülkemizde yazma eğitime yönelik yapılan çalışmalara baktığımızda yazma eğitimindeki sorunların da karmaşık ve çok boyutlu olduğu görülmektedir. Yazma eğitiminde yaşanan sorunların öğrenci, öğretmen, program ya da yöntem kaynaklı olduğu yapılan çeşitli çalışmalar ile ortaya konmuştur (Arıcı ve Ugan, 2008;

Büyükkiz, 2007; Can, 2012; Coşkun, 2005; Göçer ve Tabak, 2013; Güzel ve Karadağ, 2013; Irmak, 2019; Kırbaş, 2006; Özbay, 1995; Ülper, 2011). Yapılan çalışmaları genel olarak değerlendirdiğimizde yazma eğitiminde yaşanan sorunların genel olarak şu şekilde olduğu görülmektedir:

- Yazım ve noktalama yönünden yanlış yazamama
- Amaca uygun kelime seçememe
- Dil kurallarına uygun cümleler kuramama
- Tutarlılık ve bağlaşıklık unsurlarına uygun metin/ paragraf oluşturmama
- Anlam bütünlüğü olan yazılı ürünler ortaya koyamama
- Paragraf oluşturma bilgisinin eksikliği
- Anlatım bozukluğu yapma
- Ders kitaplarının temel beceriler açısından istenen düzeyde olmamaları
- Programdaki yazma yaklaşımıyla uygulamadaki yazma yaklaşımının birbirinden farklı olması
- Programdaki kazanımların bir kısmının konuşma ve yazma öğrenme alanının özelliklerini tam olarak yansıtmaması

Aynı zamanda yapılan farklı çalışmalar değerlendirildiğinde yazma eğitiminde yaşanan başka sorunların olduğu da görülmektedir. Öğretmenlerin bu beceri alanındaki yöntem bilgilerinin zayıf olması, bu beceriyi değerlendirmede seçilen yöntemler, geri bildirimde yaşanan sorunlar, biçime içerikten daha çok önem verilmesi, eğitim sisteminde yazma beceri alanını ölçen merkezi sınavın yapılmaması ve bu durumdan kaynaklı bu beceri alanının önemine yönelik öğretmenler ve öğrenciler tarafından motivasyon kaybının yaşanması, yazma kaygısı, yazma tutukluğu, yazma eğitiminin kompozisyon yazdırmanın ötesine gidememesi, dil bilgisinin yazma eğitiminin ve öneminin önüne geçmesi yazma eğitiminde yüz yüze gelinen ve çözüm bekleyen diğer sorunlardandır.

Yazma eğitiminde yaşanan sorunlar incelendiğinde bazı sorunların (dil kurallarına uygun cümleler kuramama, tutarlılık ve bağlaşıklık unsurlarına uygun metin/ paragraf oluşturmama, anlam bütünlüğü olan yazılı ürünler ortaya koyamama, paragraf oluşturma bilgisinin eksikliği gibi) metin / metin üretme/ metinleştirme ile ilgili olduğu görülmektedir. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki yazma eğitimi ile hedeflenen, öğrencinin kazanılmış psikomotor bir beceri neticesinde yazması veya yazıyor olabilmesi değildir. Amaç, ana dilinin kurallarına uygun dilsel bütünlüğü olan

bir metin üretmesidir. İşeri (2020) temel dil becerisinin anlatma boyutunun temel noktasını metnin oluşturduğunu ifade etmiştir. Türkçe öğretiminde metin çok önemlidir hatta diyebiliriz ki Türkçe öğretimi metinler yoluyla gerçekleşir. Türkçe öğretiminde ana dili becerilerini geliştirmek için metinler merkezdedir ve metinler yoluyla dil becerileri geliştirilmeye çalışılır. Okuma, dinleme, konuşma ve yazma temel dil becerileri metin üzerinde yapılan çalışmalar ile geliştirilir. Türkçe öğretiminde yazılı ve sözlü metinler incelenir, çözümlenir. Yazılı ve sözlü metinler üretilir. Ana dili eğitiminde yazma eğitiminin amacı hem yapısal hem de anlamsal olarak nitelikli yazılı metin üretimini sağlamaktır. Yazma becerisini geliştirmede yalnızca bireylerin kendilerini yazılı olarak anlatmaları hedeflenmez. Bireylerin metinsellik ölçütlerini karşılayan nitelikli metinler üretmeleri de amaçlanır (Damar, 2016). Yazılı bir ürünün metin olarak nitelendirilebilmesi için metinsellik ölçütlerine uygun, temelinin metinsellik araçlarıyla atılmış, dilsel bir dizgeye sahip olması gerekir. Metinsellik, bir metnin metin olup olmadığını ortaya koymak için metinle ilişkilendirilmiş tüm ölçütlerdir. Bu ölçütlerin başında metnin küçük ölçekli yapısını (*İng. "micro structure"*) oluşturan bağlaşıklık (*İng. "hesion"*) ve metnin büyük ölçekli yapısını (*İng. "macro structure"*) oluşturan tutarlılık (*İng. "coherence"*) gelir.

Tümcelelerin birbirleri arasında anlamsal ve dil bilgisel bağlar oluşturarak birbirlerine bağlanmasıyla metin oluşur. Metin oluşturma sürecinde, dilsel bir ürüne bilimsel bir temel kazandıran, onu metinleştiren “metinsellik ölçütleri”nin önemi ortaya çıkar. Bir metnin yapısını oluşturan en önemli temel metinsellik ölçütlerinden biri bağlaşıklıktır. Günay (2007) bağlaşıklığı metnin doğruluğu ya da anlamsal tutarlılığı için kullanılabilecek bir kavram olarak tanımlamıştır. Halliday ve Hasan (1976, akt. Coşkun, 2005), bağlaşıklığın dil bilgisel unsurlarla ya da kelimelerle sağlandığını ifade etmişlerdir. Bir metindeki yüzey bileşenlerinin dil bilgisel biçim ve koşullara göre bir diğerine bağlı oluşu yani yapıyı oluşturan öğelerin birbirlerine bağıntılı olması metinde bağlaşıklık ölçütünün önemini ortaya koymaktadır (İşeri, 2020). Yapılan çalışma ve tanımlara baktığımızda diyebiliriz ki bir metni oluşturan birimler arasındaki anlamsal ve dil bilgisel ilişkiler bağlaşıklığı oluşturmaktadır. Anlamsal ve dil bilgisel bütünlüğe sahip metinler oluşturmak için bir metinde bağlaşıklığı sağlayan unsurları bilmenin yanı sıra nitelikli bir dil bilgisi öğretiminin de gereği ve önemi ortaya çıkmaktadır.

Kişilerin yazılı dilsel ürünlerini bağlaşıklık ölçütü aracılığıyla metinleştirmeleri için nitelikli bir dil bilgisi öğretimine gereksinim vardır. Nitekim, dil

bilgisi becerilerinin yazma becerisinin gelişimini destekler nitelikte olduğu, dil bilgisi becerileri ile yazma becerisinin birbirinden bağımsız gelişen beceriler olmadığı, temel dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisi öğretiminden yararlanılması gereği, dil bilgisinin yazma becerisinin gelişmesine yardımcı nitelikte olduğu, ana dilini doğru kullanmak ve geliştirmek için dil bilgisi becerisine sahip olmanın gereği pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir getirilmiştir (Bağcı Ayrancı, 2017; Dolunay, 2010; Göğüş, 1978; Güven, 2013; Hutchinson vd. 2002; Hudson, 2006; İşeri, 2020; Öz, 2011; Öztürk ve Ömeroğlu, 2015; Temizkan, 2014).

Dil bilgisi, adından da anlaşıldığı üzere dile ait, dilin bilgisidir. Ana dilin bilgisidir. Long ve Richards (1987, akt. Widodo, 2006), dil bilgisinin dört dil becerisinde ve kelime dağarcığında iletişimsel görevler oluşturmak için merkezi bir rol oynadığının göz ardı edilemeyeceğini ifade etmiştir. Dil bilgisi ile dört temel ana dili becerisi arasında birbirlerini besleyici, bütünleyici bir ilişki vardır. Nitelikli bir dil bilgisi öğretimi diğer ana dili becerilerinin gelişmesine olduğu gibi yazma becerisinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Başka bir ifade ile yazma becerisinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğretiminden yararlanılmaktadır. Bu çalışmanın amacı da genellikle ikinci dil ediniminde veya yabancı dil öğretiminde, dil bilgisi öğretiminde kullanılan biçim odaklı öğretim (İng. “*form-focused instruction*”) yönteminin biçime rastlantısal odaklanma (İng. “*incidental focus on form*”) tekniği ile gerçekleşen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiğini belirlemektir. Yurt dışında yapılan ikinci dil edinimi ve ana dili eğitimi çalışmalarında biçim odaklı öğretim yönteminin (biçime odaklanma, biçime planlı odaklanma ve biçime rastlantısal odaklanma tekniklerinin) yararlı olduğunu kanıtlayan (Abdolmanafi, 2012; Aidinlou vd., 2012; Alcon ve Garcia Mayo, 2008; Bandar ve Gorjian, 2017; Doughty ve Williams, 1998; Garcia Mayo, 2002; Lessard-Clouston, 2011; Lightbown ve Spada, 1990; Loewen, 2003; Nassaji, 2010; Othman ve Ismail, 2008; Rasaei vd., 2018 ; Salimi vd., 2014) pek çok araştırma vardır. Dil bilgisi öğretiminde ana dili eğitimi düzleminde ülkemizde etkisi yeterince sınanmamış olan biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin etkililiğinin sınanması Türkçe eğitimi açısından da önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dil, iletişimin temelini oluşturan en yetkin araçtır (İşeri, 2020). İnsan önce sesler çıkarmış yani konuşmuş, sonra yazmıştır (Kıran ve Kıran, 2018). İnsanoğlu yazının icadına kadar iletişimde sözlü dili, yazının icadından sonra yazı dilini kullanmıştır. Gerek söz gerekse yazı diliyle gerçekleştirilen iletişimde en büyük aracı metinler olmuştur. “Yazılı dilde üretilen metinlerde yazı dizgesi, sözlü dilde üretilen metinlerde ses sistemi kullanılır.” (İşeri, 2020, s. 6). Metin, yalnızca dilsel ifadelerin bir araya getirilmesinden ibaret değildir, çeşitli üstün niteliklere sahiptir. Bu nitelikleri ise “metinsellik özellikleri” olarak adlandırmak mümkündür. (Bahar ve Temizyürek, 2017). İletişimin tam, doğru ve sağlıklı gerçekleşmesi metinlerin tam, doğru ve metinsellik ölçütlerine uygun olması ile yakından ilgilidir.

Bir metinde birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünler oluşturan cümlelerin art arda sıralanışı rastlantısal bir durum değildir aksine bilinçli olarak belli bir mantık sırasına göre, dil bilgisel ulamlara ve metnin işleyişine göre yapılmıştır (Günay, 2007). Bir metnin belirtilen bu bütünselliği sağlayabilmesi için, metin oluşturulurken metnin anlamsal, yapısal ve işlevsel olarak sahip olması gereken özellikleri karşılayan metinsellik ölçütlerine uygun oluşturulmuş olması gerekir. Bu ölçütlerin en önemlileri bir metnin yüzey, dilsel ve anlamsal yapısıyla ilgili olan bağlaşıklık ve metnin daha çok derin yapısıyla ilgili olan tutarlılıktır. İşeri’ye (2020) göre bir metindeki yüzey bileşenlerin dil bilgisel biçim ve koşullara göre bir diğerine bağlı oluşu yani yapı öğelerinin birbirlerine bağıntılı olması metinde bağlaşıklık ölçütünün önemini ortaya koymaktadır.

Yazılı dilin en önemli aracı olan bir metnin bağlaşıklık özelliklerine uygun üretilmesi için dil bilgisel yapının bilinmesinin gereği ortaya çıkmaktadır. Kıran ve Kıran’a (2018) göre, dil bilgisi bir dilin kullanım kılavuzudur ayrıca bize okuma ve yazma sanatını, sesleri, harfleri, sözcükleri ve tümceleri en doğru, en etkili kullanım kurallarını öğretir (Kıran ve Kıran, 2018). Dil bilgisine ait kuralları bilmeden ne düzgün konuşmak ne de düzgün yazmak söz konusudur (Korkut, 2016). Çok eski bir bilim dalı olan dil bilgisinin amacı kişiye kendi anadilinin doğru konuşma ve yazma sanatını öğre(t)nmek (Kıran ve Kıran, 2018) ve okuma yazma becerilerinin öğrenilmesini desteklemektir (Hudson, 2006). Anlama ve anlatma dil becerilerini oluşturan dildeki koordinasyonu sağlayan temel araç o dilin dil bilgisidir. Dil bilgisinden yoksun dil becerileri öğretiminden istenilen başarıya ulaşmak mümkün

değildir. Çünkü dildeki yapısal ve anlamsal bağlantılar, kelimeler arası anlamsal gruplamalar, dil göstergeleri arasındaki bağlar, bağlaşıklık ve tutarlılık unsurları, dil bilgisi ile gerçekleşir (Erdem ve Başaran, 2010). Yazma ile dil bilgisi arasındaki ilişkiye baktığımızda, yazma becerisinin geliştirilmesi için dil bilgisi öğretiminin bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Yapılan çalışmalar (Can, 2014; Coşkun, 2011; Irmak, 2019; Kan ve Tiriyaki, 2015; Karatay, 2010; Keçik, 1992; Keklik ve Yılmaz, 2013) incelendiğinde öğrencilerin metin oluşturma, bağlaşıklık araçlarını kullanma ile ilgili sorunlar yaşadığı görülmektedir. Ayrıca bu sorunların ilköğretimden üniversiteye kadar öğrenimin her döneminde yaşandığı yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. İlgili literatür incelendiğinde bağlaşıklık ölçütlerine uygun metin oluşturma konusunda öğrencilerin yaşadığı sorunların çözümüne ilişkin boşluk göze çarpmaktadır. Ayrıca dil bilgisi öğretiminde de farklı yöntem ve tekniklerin sınanması konusunda boşlukların olduğu görülmektedir. Bu çalışmada şimdiye kadar ana dili eğitiminde etkililiği sınanmamış olan ve genellikle ikinci dil ediniminde veya yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan biçime rastlantısal odaklanma tekniği kullanılmıştır. Bu tekniğin, öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine olan etkililiği belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, ana dili yazma eğitiminde öğrencilerin metin üretiminde bağlaşıklık özelliklerini kullanma düzeylerini geliştirmek için ikinci dil ediniminde veya yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan, yurt dışında yapılan çalışmalarda etkililiği sınanmış, biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin kullanıldığı ilk çalışma olma özelliğini taşımaktadır. Bu çalışmada 7.sınıf Türkçe derslerinde biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği belirlenmiştir. Çalışma ele aldığı sorun ve izlediği yöntem bakımından özgün bir yön taşımaktadır. Bu açıdan ulaşılan sonuçların alanda konuyla ilgili yapılacak çalışmalara yol açması ve katkı sunması düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin yapılandırmacı anlayışa göre tasarlanan ders kitaplarındaki etkinliklere ve biçime

planlı odaklanma etkinliklerine göre öğrenci yazılarındaki bağlaşıklık etkileme durumunu belirlemektir. Bu amaca bağlı olarak çalışmanın alt amaçları sıralanmıştır. Bu çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1) Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleriyle gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarındaki şu öğeleri etkileme durumunu belirlemek;

a. Dil bilgisel bağlaşıklık:

- i. Öncül-bağımsız-bağlaşıklık öğeleri (kişi adıları, gösterme adıları, dönüşlülük adıları, gösterme sıfatları) doğru kullanma,
- ii. Ardıl-bağımlı bağlaşıklık öğeleri (iyelik ekleri, belirtme durum eki, ilgi eki, kişi ekleri).

b. Biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık:

- i. Söylem belirleyicileri,
- ii. Değiştirim (ada dayalı değiştirim, eylemle dayalı değiştirim, cümleye dayalı değiştirim),
- iii. Eksilti,
- iv. Zaman, görünüş ve kip (yalın zaman, birleşik zaman),
- v. Sözlüksel bağlaşıklık (oluşturucu öğelerin yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcükler, aynı kavram alanından sözcük kullanımı, aynı kökten sözcük kullanımı, yapı yinelemeleri).

2) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin alt başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiğini belirlemek.

3) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin orta başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiğini belirlemek.

4) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiğini belirlemek.

5) Biçime planlı odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine etkililiğini belirlemek.

6) Ders kitabındaki akış ve etkinliklerle gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiğini belirlemek.

1.4. İlgili Tanımlar

Yazma: Yazma, herhangi bir konudaki duygularımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi, hayal ve izlenimlerimizi bir tasara (plana) bağlı olarak mantıklı ve

disiplinli bir şekilde alfabedeki yazı karakterlerini, sembollerini ve işaretlerini kullanarak başkalarına yazı ile anlatmak, aktarmaktır (Demirel, 1999; Emir, 1986; Gariboğlu, 1971; Göçer, 2014; Karatay, 2014).

Yazma Öğretimi: Belirli bir plan ve program dâhilinde bireye kendini yazı yoluyla anlatabilme becerisi kazandırmak için yapılan öğretim.

Dil bilgisi: Dil bilgisi bir dilde kabul edilebilir anlam birimleri oluşturmak için kelimelerin (veya kelimelerin bölümlerinin) nasıl birleştirildiğini veya değiştirildiğini tanımlayan bir dizi kuraldır (Ur, 1996).

Biçim Bilgisi: İsim, sıfat, fiil, belirteç gibi çeşitli söylem üamlarını, bükümün çeşitli biçimlerini (tekil/çoğul, dişi/erkek vd.) ön ve son eklerle yapılan türetme sorunlarını, bu eklerin çeşitli görevlerini ve çekim eklerini inceleyen dil bilimin alt dalıdır (Kıran ve Kıran, 2018).

Dil Bilgisi Öğretimi: Dil bilgisi öğretimi, dil dizgesini meydana getiren sistematik kuralların öğretimidir (Onan, 2014).

Dil Bilgisi Öğretim Yöntemleri: Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemler.

Biçime Odaklanma Yöntemi: Anlam veya iletişim odaklı derslerde rastlantısal olarak ortaya çıkan dilsel öğelere (kelimeler, eş dizimlilik, dil bilgisi yapıları, pragmatik kalıplar vd.) öğrencilerin dikkatini çekerek biçim bilincini artırmaya yönelik gerçekleştirilen iletişimsel hareketler (Long, 1996, akt. Alcon ve Garcia Mayo, 2008).

Biçime Rastlantısal Odaklanma Tekniği: Öğretim sürecinde öğrencilerin zorluk yaşadıklarını dile getirdikleri anda veya zorluk yaşayacaklarının tahmin edildiği anda ilgili biçimle ilgili dil bilgisel kuralların veya kullanımın açıklandığı süreçtir (Hamamcı ve Hamamcı, 2014).

Metin: Duygu ve düşünceleri belirten cümlelerin, arka arkaya sıralanmasından ibaret olmayan, cümlelerin, paragrafların hatta içerisinde yer alan tüm dilsel unsurların uyumundan oluşan bir bütündür (Yalçın, 2018).

Metin Bilgisi: Metinbilimsel yöntem ya da başka yöntem ve kuramlar kullanarak metinle ilgili yapılan her türlü bilgiyi kapsayan yaklaşımdır (Günay, 2017).

Metindilbilim: Bir bütün olarak metinlerin dil yapılarını ve işlevlerini metinsellik ölçütleri çerçevesinde açıklamaya çalışan, metnin özellikle anlamsal ve iletişimsel işlevini öne çıkaran, dil bilim alanının bir dalı. Dilidüzgün (2017) ise metindilbilimi “ çağdaş dil bilim araştırmaları sonucu dil çalışmalarında tümcenin

ötesine geçilmesini olanaklaştıran ve metin yapısını temel alarak metin-içi anlam üretimini inceleyen bir disiplin” şeklinde tanımlamıştır (Dilidüzgün, 2017, s. 5).

Bağlaşıklık: Metnin yüzey yapısıyla ilgili olan ve metindeki bir ögenin yorumunu bir başka ögeye bağlı oluşuyla açıklayan, bir metni metin yapan en önemli merinsellik ölçütlerinden biridir (İşeri, 2020).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Üretici Bir Dil Becerisi: Yazma

İnsanlık tarihini etkileyen önemli ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişmeler, olay ve buluşlar bir çağ kapatıp, yeni bir çağ başlatmıştır. Yazıdan önceki dönem tarih öncesi dönemdir. İnsanlık tarihinin tarihi çağları yazının bulunuşu ile başlar.

Yazının bulunuşu ile beraber dünya adım adım medenileşmiştir. Bilim, kültür, sanat, edebiyat vs. deki gelişmeler yazı ile başka yıllara, yüzyıllara taşınmış, kendi çağını aşmıştır. Yazının bulunuşundan sonraki tüm buluşların temelinde yazı vardır. Bu yüzden, dünya medeniyetine katkı sağlayan tüm buluşlardan üstündür yazı. Yazı olmasaydı dünya medeniyeti bu kadar ve bu hızla ilerlemeyecekti. Deneyimler, bilgiler kendinden sonraki yıllara, yüzyıllara bu kadar hızlı, bu kadar net aktarılamayacaktı. Medeniyet yazıyı beslemiş, yazı medeniyeti büyütmüştür. Medeniyetten doğan yazı, medeniyetler doğurmuştur.

İnsanoğluna uygarlık yolunu açan yazı hangi ihtiyaçtan ya da sebepten kullanılmış olursa olsun zaman içerisinde insanoğlunun vazgeçemediği bir araç olmuştur. Yazının bulunuşundan sonra yıllar, yüzyıllar hatta çağlar geçmiş fakat yazı insanlar için her dönemde en önemli iletişim yöntemi olmuştur. Anlaşmak, anlatmak ve iletişim için sözlü anlatımı kullanan insan yazıdan sonra anlaşmak, anlatmak ve iletişim için yazılı anlatımı da kullanmıştır. 21. yüzyıla geldiğimizde yazı yüzyıllarca kullanılmış, evrimleşmiş ve başka boyutlarda incelenir, araştırılır olmuştur. Bu boyutlardan biri de “yazı yazmak”tır.

Yazı yazmak deyince “kast edilen gelişigüzel dizilmiş cümleler, üst üste yığılmış kelimeler topluluğu değil, fikir ve düşünceleri, duygu ve istekleri mantıklı ve disiplinli bir şekilde anlatmak, sanatı kelimelerle gerçekleştirmektir” (Emir, 1986, s. 53). 21. yüzyılın insanı için mesele artık yazmak değildir, çünkü dünya nüfusunun % 85'inden fazlası yazabiliyor (Swedlow, 1999, akt. Graham, 2019). Bu yüzyılın son

çeyreğinde yazma artık başka boyutlarda araştırılan, incelenen, farklı sorunları ve yaklaşımları içinde barındıran ve son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalar neticesinde önemi ortaya konmuş temel bir dil becerisidir.

İlgili literatürde araştırmacılar tarafından aralarında benzerlik ve farklılıkların olduğu pek çok yazma tanımının yapıldığı görülmektedir. Yazma, “Düşünceyi, duyguyu, olayı yazı ile anlatmaktır” (Demirel, 1999, s. 59), “Duygu ve düşünceleri herhangi bir dilde kullanılan alfabedeki yazı karakterlerini, sembollerini, işaretlerini kullanarak başkalarına aktarma işidir” (Karatay, 2014, s. 21), “Bireylerin bir konudaki duygu, düşünce, hayal, izlenim veya yaşadıklarını dilin temel kurallarına uyararak ve belli bir planlama çerçevesinde anlatma becerisidir” (Göçer, 2014, s. 199), “Bireyin anlatma ihtiyacından doğan ve kişisel, sosyal, mesleki yeterliliklere sahip olmasında oldukça önemli bir işlevi olan yazma, çok yönlü ve karmaşık bir dil becerisidir” (Kansızoglu, 2018, s. 19), yazma, bilişsel bir faaliyettir (Zimmerman ve Reiserberg, 1997), karmaşık bir görevdir (Graham vd., 2005; Marzano, 1993), gelişimsel ve esnek bir süreçtir (Sharp, 2016).

İlgili literatürdeki yazma üzerine yapılan tanımlar ortak noktalar barındırmakla beraber tanımların git gide farklılaştığı ve farklı kavramlarla ifade edilmeye başlandığı görülmektedir. Çok yönlü, çok boyutlu, karmaşık bir dil becerisi olan yazmaya dair tanımların da son zamanlarda giderek karmaşıklaştığı ve çok boyutlulaştığı görülmektedir. Psikomotor beceri gerektiren bir eylem olmanın çok ötesinde yazmanın üst düzey zihinsel beceri gerektiren yönüne ve düşünme, düşünce üretme, yaratıcı düşünme gibi bilişsel yönlerine de vurgu yapan kavramların, tanımların ilgili literatüre girdiği görülmektedir.

Yalçın (2018), yazma kavramı üzerine yapılan farklı tanımları tek tek ele almış ve tanımlarda görülen farklılıkları metni temel alan, bilişsel süreçleri esas alan ve mesaj ağırlıklı olmak üzere üç ana noktada toplamıştır. Yazılı bir metni esas alan yazma tanımlarında, metnin özelliklerine ve yapısal bütünlüğüne vurgu yapıldığını dile getirmiştir. Yazmanın bilişsel süreçlerini temel alan tanımlarda yazma becerisini kullanan kişilerin zihinsel süreçlerinin esas alındığını ifade etmiştir. Mesaj ağırlıklı yazma tanımlarında ise yazmanın bir dileğin, isteğin veya mesajın bir kişi ve kurum tarafından topluma yansıtılma süreci olarak ifade edildiğinin altını çizmiştir.

“Yazma, bir amaç güdümünde, belirlenmiş olan bir metin türüne bağlı olarak, metinsellik ölçütlerini karşılayan yazılı iletişim ürünleri ortaya çıkartma edimidir” (Ülper, 2011, s. 73). “Yazma, yazılı olarak metin üretme edimidir” (İşeri, 2020, s. 7).

Bu tanımlarda yazmanın daha çok metinsel yönüne vurgu yapıldığı görülmektedir. Yazma üzerine yapılmış bazı tanımlarda ise yazmanın daha çok bilişsel süreçlerinin esas alındığı ve yazmanın bilişsel yönünün daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Yazma, bir metin oluştururken düşünce üretmek, düşüncelerini ifade etmek ve düzenlemek için yazarlar tarafından uygulanan bir dizi bilişsel süreç ve zihinsel temsillerin etkileşiminden oluşan bir etkinliktir (Larios, vd., 2008, akt. Deniz, 2019). Yazma üzerine yapılan bazı tanımların ise mesaj ağırlıklı olduğu görülmektedir. Gariboğlu (1971) yazmayı kompozisyon ve yazma sanatı kelimeleri ile ifade etmiş ve yazma sanatını (yazmayı) “Herhangi bir eşya, fikir, duygu ya da olay üzerindeki görüş, düşünce ve kanıları, salt özgürlükle, bir tasara (plana) bağlı olarak yazıya geçirmek” şeklinde tanımlamıştır. (s. 21).

Yalçın’a (2018) göre yazma bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Yazmanın sadece bir kısmına vurgu yapan ya da bir kısmını ele alan tanımlar kendi içinde doğru fakat eksiklikler taşımaktadır bundan dolayı da yazma üzerine yapılan bu farklı tanımlardan yola çıkarak yazmanın kapsamlı tanımını şu şekilde yapmıştır: “Yazma bir kişi, bir kurum veya grubun istek, dilek, duygu, bilgi veya mesajını başkalarıyla paylaşmak üzere daha önceden ortak olarak geliştirilmiş olan özel sembolleri, kodları kullanarak metin haline getirip yaygınlaştırmaktır” (s. 351).

Yazma, bir metin oluştururken düşünce üretmek, düşüncelerini ifade etmek ve düzenlemek için yazarlar tarafından uygulanan bir dizi bilişsel süreç ve zihinsel temsillerin etkileşiminden oluşan bir etkinliktir (Larios, vd., 2008, akt. Deniz, 2019). Son yıllarda yazma üzerine yapılan tanımlarda yazma ediminin metinsel ve zihinsel/bilişsel yönlerinin altının çizildiği görülmektedir. Yazma beceri alanına yönelik yapılan bilimsel araştırmalar yazmanın bilişsel boyutunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca alt yapısı düşünme ve okuma gibi zihinsel beceriler tarafından oluşturulan yazma becerisi ile kişi kendi duygu ve düşüncelerini, bilgisini, birikim ve deneyimlerini aktarır. Bu aktarma sürecinde yazılı metin üretir. Metin üretirken bilişsel bir süreç yaşar. Bundan dolayı yapılan tanımlarda, birbirine koşut bir şekilde yazmanın metinsel yönü de bilişsel yönü de ihmal edilmemelidir. Anlama ve anlatmaya dayalı olan temel dil becerilerinin anlatma boyutunu oluşturan yazma becerisi ile bilişsel bir süreçte metin üretimi gerçekleştirildiği için yazma, aynı zamanda üretici bir dil becerisidir. Bu yönüyle de yazmanın bir yüzü daima üretime dönüktür.

“Dil eğitiminin başat ereği, bireylere dilsel farkındalık becerilerini kazandırmaktır. Sese, sesleme, yazıya, yazıma, sözcüğe, sözcük öbeğine, tümceye ve

bürüne yönelik duyarlılıklar dilsel farkındalıkların ses, biçim, anlam, yazı bilimsel ve sözdizimsel boyutların birleşiminden oluşan ancak onları aşan bir düzlem yaratır. Bu nedenle dil eğitiminin soncul amacı bireylere metin farkındalığı kazandırmaktır.” (Bahar, 2021, s. 435). Bu bağlamda öğrencilerin dilsel farkındalık becerilerini geliştirmeleri, metinsellik ölçütlerine uygun dilsel üretiminde bulunabilmeleri ve metin farkındalığı kazanabilmelerinde temel dil becerilerinden yazma becerisinin önemi ortaya çıkmaktadır.

2.2. Yazma Becerisi ve Önemi

Graham (2019) “Changing How Writing is Taught” adlı çalışmasında yazma becerisinin gerekliliğini “Yazma önemli ölçüde yoksa öğrencilerin diğer okul derslerindeki büyümelerini en üst düzeye çıkarmaları olası değildir.” şeklinde ifade etmiştir (Graham, 2019). Hem eğitim döneminde akademik başarıyı hem de çalışma hayatında başarıyı ve istikrarı yakalamanın en önemli anahtarlarından biri yazma becerisidir. Graham ve Perin’e (2007) göre ise hayatın çoğu bağlamı (okul, işyeri ve toplum) belirli bir düzeyde yazma becerisi gerektirir ve iyi yazmak gençler için bir seçenek değildir, bir gerekliliktir (Graham ve Perin, 2007). Yazma becerisi sadece okul döneminde değil yaşamın her döneminde gerekli ve önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal bir varlık olan insanın yaşadığı sosyo-kültürel çevrede varlığını devam ettirebilmesi için belirli bir düzeyde yazma becerisine sahip olması lazım gelmektedir. Kişinin bu beceriyi geliştirmesi gerek okul (eğitim) ve iş hayatında, gerekse toplumsal yaşamında kişiye önemli değerler katar, faydalar sağlar. Yazma becerisi aynı zamanda kişilerin okuma ve düşünme becerilerinin, analiz, sentez, değerlendirme gibi üst düzey zihinsel becerilerinin ve karar verme yetilerinin gelişmesine de katkıda bulunur.

Bireyler neden bu beceriye ihtiyaç duyarlar? Bu beceri neden önemlidir? Smyth’e (1998) göre insanlar yazmayı hayali dünyalar yaratmak, hikâyeler anlatmak, bilgi paylaşmak, kim olduklarını keşfetmek, yalnızlıkla mücadele etmek ve deneyimlerini kayıt altına almak için kullanırlar (akt. Graham ve Mckeown, 2012). Bu beceri sayesinde hayali dünyalar yaratabilir, bilgimizi paylaşabilir, deneyimlerimizi yazabilir hatta kim olduğumuzu bile keşfedebiliriz.

Yazma becerisi, dört temel dil becerisi zincirinin son halkasıdır. Yazma becerisini mekanik bir süreç olarak değil, eleştirel bir düşünme süreci olarak ele

almalıyız (Demirel, 1999). Yazmak, kişinin toplum içinde başarılı olabilmesinin en önemli yollarından biridir. Yazı yazan her insanın yazar olmak gibi bir amacı olmayabilir ancak yazılı kültürde yaşayan birey yazan-yazabilen olmalıdır. Aksi, bireyler için bir eksikliktir (Akbayır, 2010). Yazmak zahmetli, entelektüel bir süreçtir ama bu süreç, okumaya değer bir ürün üretmek için çalıştırılabilir. Öğretmemiz gereken süreç nedir? Dil aracılığıyla keşif sürecidir. Dil aracılığıyla bildiklerimizi ve bildiklerimiz hakkında ne hissettiğimizi keşfetme sürecidir. Dünyamız hakkında bilgi edinmek, dünyamız hakkında öğrendiklerimizi değerlendirmek, dünyamız hakkında öğrendiklerimizi iletmek için dili kullanma sürecidir (Murray, 1972). Demirel ve Murray'ın işaret ettiği gibi yazma bir süreçtir. Bir düşünme sürecidir, dil aracılığı ile keşif sürecidir. Esasında dili kullanma sürecidir. Bu yüzden yazma becerisi süreç içinde gelişen bir dil becerisidir. Kellog'a (2008) göre yazma becerisi, yirmi yıldan fazla bir süre boyunca gelişir.

Son yıllarda konu ile ilgili yapılan bazı güncel çalışmalarda öne çıkan sonuçlar yazma becerisinin önemini göstermektedir. 1974'te California Üniversitesi'nde (Eğitim Enstitüsü'nde) "National Writing Project" adlı bir program oluşturulmuştur. Bu program eğitimci James Gray tarafından tasarlanmıştır. Konu ile ilgilenen öğretmenlerin yazma öğretimi konusundaki mesleki gelişimlerine farklı bir boyut kazandırmak, Amerika'daki okullarda yazma öğretimini geliştirmek, öğrencilerin yazma ve öğrenmelerini iyileştirmek için faaliyetlerini sürdüren bu oluşum sonraki yıllarda etki alanını genişletmiştir. Bu proje, Amerika'da birçok eyalete ulaşmıştır ve hala yazma/ yazma becerisi konusunda yenilikçi programlar üretmeye devam etmektedir. National Writing Project adlı bu oluşum yazmanın önemini "Yazmak, iletişim, öğrenme ve vatandaşlık için çok önemlidir. Yeni işyerinin ve küresel ekonominin para birimidir. Yazmak fikirleri aktarmamıza, sorunları çözmemize ve değişen dünyamızı anlamamıza yardımcı olur. Yazmak geleceğe bir köprüdür." şeklinde ifade etmiştir (National Writing Project [NWP], 2021).

National Writing Project'e bağlı National Commission on Writing (NCoW) Nisan 2003'te The Neglected "R" adıyla bir rapor yayınlamıştır. Raporda yazma ile ilgili çarpıcı tespit ve öneriler yer almıştır. Raporda yazma ile ilgili tespit edilen sorunlar ve önerilerden bazıları şu şekildedir:

Çoğu öğrencinin yazmak için harcadığı zamanı ikiye katlamayı amaçlamalı, her okul bölgesinde bir yazı planı gerektirmeli, yazmanın tüm konularda ve tüm sınıf seviyelerinde öğretilmesi konusunda ısrar etmelidir.

Yükseköğretim, yazmayı geliştirmede oynaması gereken özel rolleri ele almalıdır. Disiplini ne olursa olsun tüm öğretmen adaylarına yazmayı öğretme kursları verilmelidir. Bu arada, kolejlerde ve üniversitelerde yazma eğitimi tüm öğrenciler için geliştirilmelidir.

Yazmayı teşvik etmek için okul dışında daha fazla zaman kullanılmalı ve ebeveynler öğrencilerin yazdıklarını onlarla birlikte gözden geçirmelidir.

Yazma değerlendirmeleri çoktan seçmeli olmanın ötesine geçmelidir.

Dil bilgisindeki hataları belirlemek için yeni ve gelişmekte olan teknolojilerin potansiyelini araştıran araştırmalara yatırım yapmalı, öğrencileri çalışmalarını paylaşmaya teşvik etmeli, yazma örneklerini değerlendirmeye yardımcı olmalıdır (NCoW, 2003).

Raporda yer alan tespit ve önerileri incelediğimizde yazma konusunda araştırmanın yapıldığı Amerikan okullarında da o yıllarda ciddi boşlukların ve sorunların yaşandığı görülmektedir. National Commission on Writing'in yazma becerisi ile ilgili görüş ve tespitleri ayrıca gösteriyor ki yazma meselesi önemlidir, bu beceriyi geliştirmek kolay değildir ve iyileştirmek, geliştirmek için planlanmış çalışmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca 2003 yılında yapılmış bu çalışmada ortaya konan sorunların ülkemizde hala güncelliğini koruyor olması ise sorgulanması gereken ayrı bir alt konudur.

Raporda yazma açık bir şekilde ihmal edilen bir beceri olarak tanımlanmıştır. Graham'a (2019) göre dünya çapında birçok öğrenci için, NCoW (2003) raporu doğrudur: Yazmak ihmal edilen bir beceridir (Graham, 2019). Ayrıca okullarda yazı, zamanın tutsağıdır. Kişinin düşüncelerini kâğıt üzerinde nasıl sunacağını öğrenmesi zaman gerektirmektedir (NCoW, 2013). Yazma becerisinin gelişimi üzerine yapılan çalışmaların son yıllarda çeşitlilik ve derinlik açısından arttığını (Bazerman vd., 2017) hem yabancı literatür taraması neticesinde hem de ülkemizde yapılan çalışmaları incelediğimizde söylemek mümkündür. Yazma temel bir dil becerisidir ve kişinin sadece eğitim sürecinde değil hayatının her döneminde işine yarayacak hayati bir dil becerisidir.

2.3. Yazma Eğitimi ve Metindilbilim

Anlama (dinleme ve okuma) ve anlatma (konuşma ve yazma) olarak sınıflandırılan dört temel dil becerisinde amaç bu dil becerilerini geliştirmektir.

Zihinsel, çok boyutlu, karmaşık ve zor bir dil becerisi olarak tanımlanan yazma becerisinin geliştirilmesi için dizgeli ve tutarlı bir yazma eğitimi gereklidir. Yazma becerisini geliştirmek, duygularımızı, düşüncelerimizi, isteklerimizi, bilgi ve tecrübelerimizi doğru ve planlı aktarabilmek, metinsellik ölçütlerine uygun, sağlam ve doğru metinler üretebilmek için kapsamlı, amaçlı, etkili, dizgeli ve düzenli eğitim etkinliklerine ihtiyaç vardır.

Yazma eğitimi ile öğrencilere çeşitli konulardaki duygu, düşünce ve bilgilerini doğru, açık, etkili ve öz olarak anlatma becerisi kazandırmak amaçlanır (Gündüz ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan yazma beceri alanına ait kazanımlara bakmak lazım gelektedir. 2019 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki özel amaçlardan yazma beceri alanına yönelik olanlar şu şekildedir:

- a) Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,
- b) Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması,
- c) Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,
- ç) Duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması (MEB, 2019, s. 8).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirtilen kişinin anadilini yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanması; yazma sevgisi ve alışkanlığı kazanması; duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade edebilmesi için yazma eğitiminin gereği ortaya çıkmaktadır. Yazma eğitimi bağlamında düşünüldüğünde öğrencilerden beklenen elbette sadece yazma dersleri aracılığıyla profesyonel düzeyde bir yazar olmaları değil; öncelikli olarak kendilerini en iyi, en doğru ve akıcı bir biçimde ifade etmeleri; en iyi, en doğru ve akıcı bir biçimde yazmanın öğrenilebilir ve öğretilebilir bir beceri olduğunu kavramaları, sağlam metinler oluşturmaları, düşünme becerilerini geliştirebilmeleri ve kendilerine ait bir üslup edinmeleridir (Atasoy, 2019, s. 18). Elbette “herkes büyük bir yazar olamaz ama doğru yazma becerisini kazanabilir” (Kavcar, 1984, s. 114). Yazma öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir. Yazma eğitimi neticesinde herkesin belirli seviyede doğru yazma becerisi kazanabileceği bir gerçektir.

2005 yılında uygulamaya konulan yeni Türkçe Öğretim Programı, eğitim ve dil alanındaki son bilimsel gelişmeler, yaklaşımlar ve modeller çerçevesinde geliştirilmiştir (Güneş, 2013a). Yapılandırıcı yaklaşım temel alınarak ve Türkçe öğretimine yeni yaklaşım getiren çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, aktif öğrenme gibi yaklaşımlar benimsenerek hazırlanan 2005 İlköğretim Türkçe Öğretim Programı'nda yazma becerisi süreç içinde kazandırılacak bir beceri olarak ifade edilmiştir. Yazmanın süreç içinde kazandırılan bir dil becerisi olduğu ayrıca pek çok araştırmada da dile getirilmiştir (Arıcı ve Ungan, 2015; Bağcı, 2014; Kellogg, 2008; Murray, 1972; NCoW, 2013). Yazma becerisini geliştirmek için süreç içinde gerçekleştirilecek kapsamlı, amaçlı, dizgeli yazma eğitiminin yanı sıra güncel yaklaşım, yöntem ve tekniklerin takip edilmesi ve benimsenmesi de gerekmektedir.

2.4. Yazma Eğitimi Yaklaşımları

Literatürde konu ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda yazma eğitiminde iki temel yaklaşımın benimsendiği görülmektedir: Geleneksel yazma yaklaşımı olarak da adlandırılan ürün odaklı yazma ve yazma becerisini süreç olarak ele alan, bir metin oluşturmak için belirli aşamaların izlenildiği süreç odaklı yazma yaklaşımı. Bu iki temel yaklaşım aşağıda ilgili başlıklar altında tek tek ele alınmıştır:

2.4.1. Ürün odaklı (geleneksel) yazma yaklaşımı

Ürün temelli, ürün bazlı, ürün odaklı, ürün tabanlı, geleneksel yazma yaklaşımı kavramları ile ifade edilen bu yaklaşım adlandırmalardan da anlaşılacağı üzere ürüne (metne) odaklanan, yazmanın bilişsel süreçlerinden ziyade, ortaya çıkan ürünü vurgulayan bir anlayışı kabul eder. Bu yaklaşımda öğreticinin mutlak yönlendirmeleri söz konusudur. Değerlendirme öğretici tarafından gerçekleştirilir ve değerlendirme yapılırken daha çok ürünün (metnin) biçimsel özelliklerine (kâğıt düzeni, okunaklılık, yazım ve imla gibi) ve dil bilgisel özelliklerine odaklanılır. Örneğin, Pincas (1982) , yazmayı öncelikli olarak dil bilgisi ile ilgili olarak görür ve dikkatini kelime dağarcığı, sözdizimi ve bağlaşıklık araçlarının uygun kullanımına odaklar (akt. Badger ve White, 2000).

Ürün merkezli yaklaşım Amerika'da 20. yy.'ın başlarından 1960'lara dek kök salmıştır. Yaklaşık altmış yıllık bu süreç içerisinde kompozisyon öğretimini gerçekleştirmek için sözbilimsel biçim kesin ve değişmez kurallarla ya da formüllerle

öğretmenler tarafından belirlenmiştir. Sözbilimsel biçim belirlendikten sonra öğrencilerden sınıfta tartışmak ve çözümlemek amacıyla yazınsal bir yapıtı okumaları istenmiştir. Bu yazınsal yapıtı okuma ediminin ardından öğrencilerden daha önceden belirlenen kurallara ya da formüllere dayanarak, okunan yazınsal metinle ilgili bir kompozisyon yazmaları istenmiştir ve en sonunda öğrencilerin yazıları değerlendirilmiştir (Ferris, 2004, akt. Ülper, 2008).

Ürün temelli yaklaşımlar, yazmayı esas olarak dilin yapısı hakkındaki bilgilerle ilgili olarak ve yazma gelişimini, öğretmen tarafından sağlanan metinler biçiminde girdinin taklit edilmesinin sonucu olarak görür (Badger ve White, 2000). Yalçın (2018), ürün odaklı yazma yaklaşımına yönelik yapılan “Yazma becerisi eğitiminde ve bir metnin oluşturulmasında ön araştırma yapmadığı, yazmaya hazırlık yapmadığı” eleştirilerinin bilimsel olarak doğru olmadığını altını çizmiştir ve yazma süreçlerinin ürün odaklı yazma yaklaşımında da var olduğunu belirtmiştir (s. 385). Ürün odaklı yaklaşım modeli dört aşamadan oluşur (Steele, 2004, akt. Hasan ve Akhand, 2010):

Birinci Aşama: Öğrenciler model metinleri inceler ve ardından türün özellikleri vurgulanır. Örneğin, resmi bir mektup üzerinde çalışıyorsanız, öğrencilerin dikkati paragraf yazmanın önemi ve resmi taleplerde bulunmak için kullanılan dile çekilebilir.

İkinci aşama: Bu aşama, vurgulanan özelliklerin genellikle tek başına kontrollü olarak uygulanmasından oluşur. Bu nedenle, öğrenciler resmi bir mektup üzerinde çalışıyorlarsa, onlardan resmi taleplerde bulunmak için kullanılan dili pratik yazmaları istenebilir, örneğin, 'Yaparsan minnettar olurum ...' yapısını uygulama gibi.

Üçüncü aşama: Bu, fikirlerin organize edildiği en önemli aşamadır. Bu yaklaşımı tercih edenler, fikirlerin örgütlenmesinin fikirlerin kendisinden daha önemli olduğuna ve dilin kontrolü kadar önemli olduğuna inanırlar.

Dördüncü aşama: Bu, öğrenme sürecinin son ürünüdür. Öğrenciler karşılaştırılabilir yazma görevleri arasından seçim yaparlar. Dilin akıcı ve yetkin kullanıcıları olarak ne olabileceklerini göstermek için öğrenciler, ürünü üretmek için kendilerine öğretilen becerileri, yapıları ve kelimeleri bireysel olarak kullanırlar.

Steele'nin (2004) ürün odaklı yaklaşım modelinde ifade ettiği aşamalara baktığımız zaman, esasında yazma öncesinde ön hazırlık yapıldığını ve bu yaklaşımda da kendi içinde bir yazma sürecinin olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bu süreç görüldüğü gibi yazmanın bilişsel süreçleri değildir. Yazmanın bilişsel süreçleri süreç odaklı yazma yaklaşımında göz önünde bulundurulur.

Yalçın'a (2018) göre yazma eğitiminin süreçlere dayanmaksızın gerçekleşmesi mümkün değildir. Bir öğretmen ürün (metin) odaklı yazma yaklaşımını benimsese dahi süreç odaklı yazma yaklaşımındaki aşamaların/adımların birçoğunu kullanmak durumundadır (Yalçın, 2018). Yazma eğitiminde metne odaklı ya da sürece odaklı bir yaklaşımın temel alınması doğru değildir. Yazma eğitiminde ürün/ metin/ çıktı da süreç de esastır. İki yaklaşımın temel aldığı odaklar arasında birbiri ile bağlantılı ve iç içedir. Yazma eğitiminde ne ürün ne de süreç göz ardı edilemez. Biri birine tercih edilemez.

2.4.2. Süreç odaklı yazma yaklaşımı

Hyland, süreç yaklaşımlarının yazmanın hem anlaşılma hem de öğretilme yolları üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğunu, süreç yaklaşımı neticesinde yazmanın öğretmenler tarafından biçimsel doğruluğu önceleyen etkinlikler olarak görülmekten çıktığını; önceden hazırlık, taslak, geri bildirim, akran düzenlemesi gerektiren bir eyleme dönüştüğünü ifade etmiştir (Hyland, 2003). Bu yaklaşımda öğrencilerin düşünme sürecinde yoğunlaşmaları, bilgiyi aktarmaları, süreci düzenlemeleri ve her aşamaya ilişkin bilişsel farkındalığa sahip olmaları, kısaca bu süreçte aktif olmaları esastır. Amaç, öğrencilere öncelikle bağımsız düşünme, karar verme, problem çözme, öğrenmeyi öğrenme gibi becerileri kazandırmaktır (Karatay, 2014).

Süreç yazma, dil öğrenenlerin ürünlere değil kendi yazılı ürünlerini ürettikleri sürece odaklandıkları bir yazma yaklaşımıdır. Sonunda öğrencilerin ürünlerini tamamlamaları gerekir ancak yazma sürecinin kendisi daha fazla vurgulanır (Onozawa, 2010). Zamel (1983), yazma sürecinin doğrusal olmayan, araştırıcı ve üretken bir süreç olduğunu ve bu süreçte anlama yaklaşıma çalışırken fikirlerin keşfedildiğini ve yeniden biçimlendiğini ifade etmiştir. Alves'e (2008) göre ise süreç yazımındaki çeşitli aşamalar, öğrencileri sahip oldukları dil kaynaklarından yararlanmaya ve bunları geliştirmeye teşvik eder. Süreç yazımı, öğrencilerin fikir üretme, taslak oluşturma, gözden geçirme ve düzenlemenin çeşitli aşamaları aracılığıyla metin oluşturma sürecine odaklanmalarına yardımcı olduğundan yazmayı öğretmenin daha etkili bir yöntemi olabilir.

Yazma üzerine yapılan araştırmalara baktığımız zaman yazmanın doğrusal bir öğrenme süreci olmadığı, yazmanın yinelemeli bir süreç olduğu gözlenmektedir.

Onozaawa (2010), Murray (1972), Flower ve Hayes (1981), Emig (1967) ve Karatay (2014) yazmanın yinelemeli bir eylem olduğu konusunda koşut görüşler sunmuşlardır. Yazma sürecindeki adımlar genellikle sırayla uygulanır ancak süreç yazımında yazma süreci zorunlu olarak doğrusal bir öğrenme süreci değildir, öğrenciler bu süreçte ileriye ve geriye doğru adımlar atabilir, ileriye doğru adımlarını geri adım izleyebilir, bu süreç özyinelemeli veya spiral bir süreçtir (Onozawa, 2010). Başarılı bir yazma ürünü elde edebilmek için yazma eylemini planlama, düzenleme, gözden geçirme, değerlendirme, düzeltilme ve tekrar yazma gibi bazen ileriye bazen de geriye doğru adımlar atılabilir (Karatay, 2014). Murray (1972) yazma sürecinin kendisi üç aşamaya ayırır: ön yazma, yazma ve yeniden yazma. Bu sürecin, katı bir kilit adımı süreci olmadığını ancak çoğu yazarın çoğu zaman bu üç aşamadan geçtiğini dile getirir. Flower, planlama, cümle oluşturma ve gözden geçirme süreçlerinin “yoğun bir şekilde iç içe geçtiğini” ve “yinelemeli olarak uygulanabileceğini” ifade etmiştir (Flower ve Hayes, 1981, akt. Sharp, 2016). Emig’de (1967, akt. Sharp, 2016) yazma sürecinin doğrusal bir dizinin aksine “yinelemeli” bir eylem olduğunu dile getirmiştir.

Süreç odaklı yazma yaklaşımında yazmanın bilişsel süreçleri esas alınır. Yazma süreci aşamalandırılır. Birçok araştırmacı yazma sürecini farklı ya da benzer aşamalarla ortaya koymuştur. Literatürde yazma sürecinin üç, dört veya beş aşamada incelendiği çalışmaların varlığı görölmektedir. Yalçın (2018), Murray (1972), Hayes ve Flower (1981) ve Sharples (1999) yazmada üç süreç kullanıldığını ifade etmişlerdir. Yalçın’a (2018) göre yazma süreci yazılacak metnin tasarlanması, yazılı metnin oluşturulması ve yazılı metne son şeklinin verilmesi, hedef kitleye sunulması aşamalarından oluşur. Murray (1972) da yazma sürecini üç aşamaya ayırmıştır: ön yazma, yazma ve yeniden yazma. Hayes ve Flower’e (1981) göre yazma süreci: planlama, çeviri ve gözden geçirme süreçlerinden oluşur. (Flower ve Hayes, 1981, akt. Sharp, 2016). Sharples (1999) ise yazma sürecinin düzenleme, planlama ve yazma aşamalarından oluştuğunu ifade etmiştir. Tribble’ye (1996) göre tipik bir model dört aşamayı tanımlar: ön yazma; taslak oluşturma; gözden geçirme ve düzenleme (Tribble, 1996, akt. Badger ve White, 2000). Akyol’a (2006) göre ise yazma sürecinin aşamaları hazırlık, taslak oluşturma, gözden geçirerek düzenleyerek yazma, düzenleme, yayınlama ve paylaşımdır. Ray’a göre (2001, akt. Alber-Morgan vd., 2007) ise yazma sürecinin aşamaları ön yazma, taslak hazırlama, gözden geçirme, düzenleme ve yayınlamadır.

Süreç temelli yazma yaklaşımında ortaya çıkan üründen ziyade belirtilen bu yazma süreçlerine odaklanılır. Öğrenci bu süreçte birçok farkındalık kazanır ve süreci yönetmeyi, planlamayı öğrenir. Öğretici mutlak yönlendirici değildir bu süreci planlayan ve sürece rehberlik eden kişi konumundadır. Değerlendirme sadece öğretici tarafından yapılmaz, bu sürece öğrenciler de dâhil edilir. Bu yaklaşımda yazma süreci doğrusal değil yinelemeli bir şekilde işler.

2.5. Yazma Süreci

İlgili literatürde yapılmış çalışmalara baktığımızda, yazma sürecinin farklı araştırmacılar tarafından farklı aşamalandırıldığı, bazı aşamaların ise ortak olduğu görülmektedir. Bu başlıkta yazma süreci beş başlık “ hazırlık, taslak oluşturma, taslağı gözden geçirme/düzenleme, düzeltme ve yayımlama” altında ele alınmıştır. Bir yazma sürecinde genel olarak hangi aşamada ne tür çalışmaların yapıldığını şu şekilde özetlenebilir:

2.5.1. Hazırlık

Bu aşamada yazmaya karşı olumlu duygular geliştirmek için yazmaya güdüleme; konu seçimi, metin türünü belirleme, yazma amacını belirleme, hedef kitleyi belirleme, yazılacak konu ile ilgili temel düşünceleri belirleme çalışmaları yapılır (Coşkun, 2013). Yazmaya başlamadan önce yapılan hazırlıkları kapsar. Yazma sürecindeki diğer aşamaların niteliğini etkilemesi bakımından hazırlık aşaması önem arz etmektedir.

2.5.2. Taslak oluşturma

Bu aşamada yazma taslağı oluşturulur. Konunun ana fikri ve yardımcı fikirleri belirlenir. Bu boyutlar sınırlandırılır ya da detaylandırılır.

2.5.3. Taslağı gözden geçirme/düzenleme

Bu aşamada konuyla ilgili nelere değinildiği ve konuya nasıl değinildiği gözden geçirilir (Karatay, 2014, s. 29). Gerekliyse yazılan taslak birkaç kez gözden geçirilir, yazıya nasıl başlanacağı belirlenir ve yazının başlığı konulur (Coşkun, 2013). Kısacası bu aşamada taslak metin oluşturulur. Metnin yazıldığı, taslağının oluşturulduğu aşamadır.

2.5.4. Düzeltme

Bu aşamada, oluşturulan yazılı metin dil ve anlatım, yazım ve noktalama, sayfa düzeni gibi özellikler açısından gözden geçirilir. Düzeltmeler yapılır. Metin dil ve anlatım, yazım ve noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan geliştirilir.

2.5.5. Yayımlama

Yazma sürecinin son aşamasıdır. Ortaya çıkan yazılı ürün sınıf, okul ya da aile ortamında paylaşılır. Sınıf ya da okul panosunda, okul gazetesinde, okulun internet sitesinde vd. paylaşımı yapılır.

2.6. Metindilbilim

İşlevi tümcenin sınırında sona eren geleneksel dil bilimi, yazılı metinlerin kuruluşunda tümce ötesi dilsel yapılarla ilişkilerin incelenmesine yönelmiş ve böylece metindilbilim doğmuştur (Göktürk, 2019). Bir bütün olarak metinlerin dil yapılarını ve işlevlerini metinsellik ölçütleri çerçevesinde açıklamaya çalışan metindilbilim çok uzun bir geçmişe sahip olmayan, temeli 1950’li yıllarda atılan, 1960’lı ve 1970’li yıllarda yapılan çalışmalar ile yaygınlaşan ve bu tarihlerden itibaren dil bilimi alanından ayrı olarak ilerlemiş yeni bir bilimsel araştırma alanıdır. Metindilbilim dil bilimi alanının yeni bir dalı olarak gelişmiştir.

Metindilbilim terimini ilk Eugenio Coseriu (1955) ve Harald Weinrich (1969) kullanmış, ardından 1970’li yıllarda pek çok dil bilimci metindilbilim alanına katkı sağlamıştır: Wolfgang Dressler, Robert de Beaugrande, van Dijk, Halliday ve Ruqalya Hasan, Denis Slakta, Michel Charolles, Bernard Combettes, Jean-Michel Adam (Korkut, 2016). Ayrıca bu isimlere ek olarak Pike, Harweg ve Petöfi gibi dil bilimciler yaptıkları çalışmalarla bu alana temel oluşturmuş, önemli katkılar sağlamış diğer isimlerdendir. Metindilbilim işlevselci dil bilimi, üretici dönüşümsel dil bilgisi, anlambilim, sözbilim, biçembilim, sözcelem, edimbilim, söylem çözümlemesi ve mantık, psikoloji gibi farklı disiplinlerle ilişkili (Korkut, 2016), disiplinlerarası etkileşim sonucu gelişmiş bir alandır (Dilidüzgün, 2017). Metindilbilim “çağdaş dil bilim araştırmaları sonucu dil çalışmalarında tümcenin ötesine geçilmesini olanaklaştıran ve metin yapısını temel alarak metin-içi anlam üretimini inceleyen bir disiplin” olarak gelişmiştir (Dilidüzgün, 2017, s. 5). Metindilbilim modern dil bilimin çalışmaları neticesinde ortaya çıkmış bağımsız bir alan olarak ilerlemektedir. Metnin

tümce ötesi bir kavram olarak anlam ve önem kazanmaya başlamasıyla doğmuştur. Metindilbilimden önce metin, birbiri ardınca sıralanmış tümcelerden oluşan, kendi içinde bütünlük taşıyan, dil bilgisel yapıların ve çözümlemelerin öne çıktığı, metnin iletişim ve çok boyutlu anlamsal ve derin yapısının göz ardı edildiği bir dilsel birimdir. Metindilbilimin doğması ve gelişmesinden sonra ise metin kendini oluşturan tümcelerin toplamından farklı, kendi içinde mantıksal, anlamsal, dil bilgisel bütünlük taşıyan ve sistemli bir dilsel yapıya sahip, dilin bildirişim (iletişim) amacını vurgulayan, tümceler üstü bir dilsel birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Metindilbilim ile metnin özellikle anlamsal ve iletişimsel (bildirişim) işlevi öne çıkmıştır.

Metindilbilimin araştırma konusu metinlerdir (Günay, 2007). Metindilbilim tümceüstü ve tümceler arası alanla ilgilenir ve bir metnin yapısını, düzenlenişini, işleyişini incelerken tümceler arasındaki göndermeleri, bağlantı öğelerini, dil içi ve dil dışı bağıntıları inceler (Korkut, 2016). Metinbilim metnin örgütleniş biçimini, onun bünyesinde yer alan toplumsal, düşünsel, imgesel ve daha nice yapıların belirlenimlerini inceler. Yazınsal iletişimin değişik düzlemlerde hangi aşamalardan geçerek geliştiğini, okur ile yazar etkileşiminde her birimin konumunun ne olduğunu ele alır (Günay, 2007). Dil bilim çalışmalarında tümcenin biçimsel bir çözümlemesi ile yüzeysel bir çözümleme gerçekleşirken metindilbilimin gelişmesi ile tümcenin ötesine geçilmiş, metin kavramı öne çıkmış, metnin biçimsel ve anlamsal çözümlemesi gerçekleşmiştir. Metindilbilim çalışmaları neticesinde metnin, yüzey yapı ve derin yapı özellikleri ile bir bütün oluşturduğu ve bu özelliklerin birbiri ile ilişkili olduğu görüşü kabul görmüştür.

2.7. Metindilbilimin Gelişimi ve Metin

2.7.1. Metindilbilimin gelişimi

Metindilbiliminin tarihsel süreç içinde ortaya çıkışını ve gelişimini daha iyi anlayabilmek, anlamlandırabilmek için dil bilimdeki gelişimleri ve çalışmaları bilmek gereklidir. Bu başlıkta 20. yüzyılın ilk yarısında ve ikinci yarısında yaptıkları çalışmalar ile dil bilime yeni ve önemli bir anlayış getiren Saussure ve Chomsky'nin çalışmaları, metindilbilimin ortaya çıkmasında ve gelişmesinde etkili olan çalışmaları anlamada temel oluşturması açısından kısaca ele alınmıştır. Saussure'nin Genel Dilbilim Dersleri adlı yapıtının çevirisindeki önsözde Vardar'ın (1998) belirttiği üzere 20. yüzyılın başından 1950'lere kadar dil biliminde çalışmaları ile etkili olan isim

Saussure'dir. Saussure'nin "Genel Dil bilim Notları" adlı yapıtı 20.yüzyılın ilk yarısında dil bilgisinde köklü bir değişim yaratmıştır. 20. yüzyıl dil bilimi bu yapıtla başlamış, gelişmiş ve bütün dil bilim dalları hatta tüm insan bilimleri bu yapıtla yenilenmiş, bir dönüşüm geçirmiştir. Daha sonra dil biliminde etkili olan yapısalcılık akımı da kökünü bu yapıttan almıştır. Saussure "toplumsal nitelikli dil" ve "kişisel özellikli söz" ayrımı yaparak dilin konusunu belirlemiştir. Toplumsal dili dış etkenlerle değil, aynı anda bir arada bulunan süremdeş öğelerin işlevleri bakımından açıklamak gerektiğini belirtmiştir. 19. yüzyıl dil bilim anlayışını temelinden sarsarak dizge incelemesine öncelik vermiştir. Dili dizge olarak ele almıştır (Vardar, 1998).

Saussure dili kendini kendisi için inceleyen bir sistem olarak betimlemiştir, dil bilimin çalışma ilkelerini, dilin yapısal ilişkilerini betimlemeli bir anlayışla değerlendirmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında ise Noam Chomsky'nin çalışmaları dil bilimin gelişmesine yön vermiştir. Chomsky dil bilime ikili dallanma, edinç-edim, yüzey-derin yapı gibi kavramları kazandırmış, dil ile zihin arasındaki ilişkiye dikkati çekmiştir. Saussure ve Chomsky'nin çalışmaları 20. yüzyılda dil bilim çalışmalarına yön vermiş, alanda çalışan bilim insanlarına yeni ufuklar açmıştır (İşeri, 2020). Bütün bu çalışmalar, birikimler neticesinde 20. yüzyılın ikinci yarısında dil biliminden yepyeni bir bilim doğmuştur: metindilbilim. Zellig Harris'in 1952 yılında "Discourse Analysis" adlı eseri ile temelleri atılmış olan metindilbilim günümüzde dil biliminden bağımsız bir alan/ disiplin olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

2.7.2. Metindilbilimde yaklaşımlar

Saussure'ün Genel Dil bilim Dersleri adlı yapıtı ile yeni bir dönemin başladığı dil bilimde günümüze kadar üç temel evre yaşanmıştır. Bu evrelerde öne çıkan akımlar Klasik Yapısalcılık, Dönüşümsel Yapısalcılık akımı ve Sözceleme kuramıdır. Klasik yapısalcılık yaklaşımını benimseyen dil bilimciler araştırmalarında bir bütünceden, gerçekten üretilmiş sözlü ya da yazılı sözceler bütününden hareket ederler. Amaçları, nesnel olmaktır yalnız bu yaklaşımda incelenen doğal dil ile dil olgusu arasındaki bağıntıdan söz edilmez. İkinci evre, Dönüşümsel Yapısalcılık dönemi, Chomsky'nin Üretici-Dönüşümsel Dil bilgisi akımı ile başlar. Chomsky anlamın ortaya çıkışını, derin yapıları, görünen sözcelere ya da yüzey yapılarıya dönüştüren biçimleri inceler. Dilsel birim olarak tümceyi kabul eder. Amaç, belli bir dile ait tümceleri betimlemektir. Üçüncü evre ise tümce düzeyinden daha büyük dilsel birimlerin ele

alındığı, gerçek yaşamın çeşitli durumlarında üretilen söylemle ilgilenildiği sözcemele- söz eylem kuramlarının ortaya çıktığı evredir (Kıran ve Kıran, 2018). “Dilin içyapısını inceleyen bu kuramları tamamlayan, dilin dış yapısıyla ve sözcükleri sözdizimsel çözümleme dışında, metinsel bağlamı ve dil-dışı çevreyi dikkate alarak inceleyen bu üçüncü dil bilim alanı ortaya çıkmıştır. Böylece tümce düzeyi aşılmış ve dil bilimsel bağlam, dil-dışı çevre göz önüne alınarak sadece tümce değil söylem de çözümlenmiştir.” (Kıran ve Kıran, 2018, s. 249).

Görüldüğü gibi bazı dil bilimciler dilin yapısını soyut bir yapı olarak kabul etmiş ve çalışmalarında tümce düzeyinin sınırında kalmıştır; bazı dil bilimciler ise tümceüstü anlayışla çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir (İşeri, 2020). Özetleyecek olursak “ öncü çalışmalar daha sınırlı bir yaklaşımla metin ve söylemin yapısal dil bilgisi özelliklerini temel kurucu öğeler olarak görüp metin ve söylemin aktardığı anlamı da yalnızca dilsel/dil bilgisel açıdan değerlendirdiler. *Yüzey yapı* ilişkileri ve biçimsel bağlantı öğelerinin (cohesion) *betimlenmesi* temel amaçlarıydı. Metin ve söylemi daha geniş bir açıdan ele alan ikinci dönem çalışmalarında ise bu dilsel birimler yalnızca biçimsel özellikleriyle değil, aynı zamanda insan bildirişiminin temel birimleri olarak içerdikleri /aktardıkları dil dışı ilişkiler ve anlamlar açısından da sorgulandılar. Yüzey yapıda görünmeyen, ancak *derin yapıda* kurulan ilişkilerin (bağıntısallık) ve dış bağlamın niteliği önem kazandı” (Aksan ve Aksan, 1991, s. 95).

Saussure’ün Genel Dilbilim Dersleri adlı yapıtının çevirisindeki önsözde Vardar’ın (1998) ifade ettiği üzere dil bilimindeki farklı yaklaşımların da etkisiyle metin kavramına yaklaşımın da zaman içinde değiştiğini görmek mümkündür. İlk çalışmalarda metne daha çok biçimsel boyutta yaklaşılrken zamanla metnin tümceler ötesi bir birim olduğu ortaya konmuş, metnin iletişimsel ve bağlamsal boyutları ortaya çıkmıştır. Dil bilimindeki araştırmaların zamanla dizisel boyuttan dizimsel boyuta, bu boyutların yüzeysel görüntülerinden derin yapılarına, son zamanlarda da derin yapıdaki anlamsal oluşturucunun işlevine yoğunlaştığı görülmektedir (Vardar, 1998).

Metindilbilim farklı disiplinlerin katkıları ile doğmuş bir disiplindir. Farklı dil bilimcilerin dile yönelik farklı yaklaşımları, kuramları, çalışmaları metindilbilimin gelişmesine katkı sunmuştur. 20.yüzyılın ikinci yarısından sonra “söylem” kavramının dile getirilmesi ile temelleri atılmış, daha sonra ise günümüze değin yapılan çalışmalarla büyük bir gelişim çizgisi göstermiştir. Metindilbilimin temellerinin atılmasından günümüze değin yapılan ve metindilbilimin hem doğmasına hem de

tarihsel gelişim sürecine katkı sunan belli başlı çalışmalar “Metindilbilimin Tarihsel Gelişim Süreci ve Yapılan Çalışmalar” başlığı altında ele alınmıştır.

2.8. Metindilbilimin Gelişim Süreci ve Yapılan Çalışmalar

Metindilbilimin gelişim sürecini daha iyi anlamak ve anlamlandırabilmek için dil biliminde yaşanan gelişmeleri ve öne çıkan akım ve anlayışları bilmek lazım gelmektedir. Bu başlıkta metindilbilimin gelişimi, dil biliminde yaşanan gelişimlere paralel olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Saussure’den sonraki dönemde dil bilimin ilk evresi olan, metindilbilimin temellerinin atıldığı bu dönemde yapılan çalışmalar literatürde Yapısalcı-biçimci, klasik yapısalcı ve yapısalcı terimleri ile karşılanmaktadır. Saussure’nin Genel Dil bilim Dersleri adlı yapıtı ile yeni bir dönemin başladığı dil bilimde günümüze kadar üç temel evre yaşanmıştır. Bu evrelerden ilki Klasik Yapısalcılık evresidir (Kıran ve Kıran, 2018). Bu dönemde yapılan çalışmalarda bir metnin daha çok yüzey yapısının- biçimsel özelliklerinin vurgulandığı görülmektedir. Metin bağlaşıklığının vurgulandığı tanımların yer aldığı ve bu doğrultuda metni sadece içsel özellikleri ile değerlendirmiş, metni sadece yüzey yapı ile ilişkilendirmiş çalışmalar yapısalcı-biçimci merkezli çalışmalar olarak nitelendirilmiştir (Uzun, 1995). Harris vd. (2012), çalışmalarında yapısalcı yaklaşımın temel alındığı, metne daha çok biçimsel yaklaşıldığı, metnin iletişimsel boyutunun ihmal edildiği görülmektedir. Harris 1952 yılında yayımlanan “Discourse Analysis” adlı çalışmasında yapısalcı bir tutumla bağlaşıklık, bağlaşıklık gibi metnin dilsel özelliklerini araştırmıştır (Dilidüzgün, 2017). Dağılımsal Dil bilgisi Kuramı’nın kurucusu olan ve yapısalcı anlayışı benimseyen Harris, “Mathematical Structure Of Language” adlı yapıtında dağılımsal dil bilimin iki temel ilke üzerine kurulduğunu belirtmiştir (Kıran ve Kıran, 2018):

1. Dil ayırık dil bilgisel öğelerden oluşur. Bu öğeler daha küçük öğelere bölünebilir.
2. Öğelerin birleşimi sonludur ve çizgisel bir özelliğe sahiptir.

Dağılımsal kuram bütüncüyü oluşturan dil bilgisel birimlerin dağılımlarının incelenmesidir ve amacı eş zamanlı boyutta dilin o andaki durumunun eksiksiz betimlenmeye çalışılmasıdır (Kıran ve Kıran, 2018, s. 222). Belli bir bütünceden yola çıkarak, bu bütüncenin bağlı olduğu dilin dil bilgisini saptayacak yolları araştırır

Harris. Bu kuramında temel yöntemi birimlerin bütün dağılımının saptanmasıdır (Kıran ve Kıran, 2018).

Harris'in bu kuramında, dil bilgisel betimlemelerle anlamı temel almadığı (Kıran ve Kıran, 2018) sadece biçimbilimsel ilişkilerle ilgilenirken tümcedeki öğelerin iletişim durumunda kazandığı anlamı göz ardı ettiği (Uzun, 1995) görülmektedir. Fakat Harris metindilbilim çalışmalarını söylem kavramını ilk defa kullanması ile farklı bir boyuta taşır. Dilin gerçekte tümcelerle sınırlanmış şekilde değil söylemler biçiminde kullanıldığını ifade ederek tümce çözümlemesi yerine söylem çözümlemesi terimini önerir ve söylemin iletişim sırasında tümceden daha büyük bir yapı sergilediğini ortaya koyar. Böylece metindilbilim çalışmalarında biçimsel düzeyde bir bütünlüğün oluşmasını sağlamıştır (İşeri, 2020).

Pike'nin (1964) "Discourse Analysis And Tagmemie Matrices" adlı çalışmasını incelediğimizde "tagmem" kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. Tagmem "tümcedeki işlevi ile sınırlanan bir yapısal boşluk" olarak tanımlanır. Tagmemik metin modeli ortaya çıkar. Bu metin modeli metnin içsel özelliklerini taşır (Pike, 1964, akt. Uzun, 1995) Pike, geliştirdiği bu yöntemde art arda sıralan cümlelerin birbiriyle kurduğu dil bilgisel bağlar üzerinde fazlaca durmuştur, bu durum da onu metnin diğer ölçütlerini incelemekten uzaklaştırmıştır (Parlak, 2009). Pike çalışmalarında dil bilgisel öğeleri ve metnin içsel özelliklerini öncelemiş, yapısalcı-biçimci yaklaşımı temel almıştır.

Biçimsel bir dil bilim çözümlemesini tümcenin ötesine taşıyan dil bilimcilerden biri de Roland Harweg'dir. Harweg'e göre metin yalnız sözcüklerden yani biçimbirimlerden oluşan bir bütün değildir. Harweg, bir metnin tümcelerden oluştuğu savı ile yola çıkar, hangi dil bilimsel öğelerin, tümcelerin birbirine bir metin-birliği oluşturacak biçimde eklemlenmesini sağladığını bulmaya çalışır. Metnin kuruluşunda başlıca işlevin adılarca yürütüldüğü sonucuna varır. Harweg'e göre tümce ötesi dilsel ilişkileri sağlayan, bir dilsel anlatımı tümce düzeyinden metin düzeyine taşıyan öğeler adılardır (Harweg, 1968, akt. Göktürk, 2019). Harweg çalışmalarında işlevsel metin ve biçimsel metin ayırımına gitmiş, metnin parçalara ayrılmasında ve birleştirilmesinde hem metin içi, hem de metin dışı etkenlerin varlığını ifade etmiştir (İşeri, 2020) . Harweg'in metin modelinde üç bileşen vardır (Harweg, 1968, akt. Uzun, 1995). Bunlar:

1. Değiştirim
2. Bir cümlenin metnin bütünlüğü ile ilişkisi
3. Konuşmacı- dinleyici ilişkisi

Harweg, dilin aşamalı yapısı olduğunu varsayarak yola çıkmıştır fakat yüzey öğelere saplanmış, metnin kendisini aşamalı bir yapı olarak görmemiştir (Göktürk, 2019). Aksan ve Aksan'a (1991) göre ise Harweg'in bu yaklaşımı ilk anda yapısal biçim ilişkilerini açıklar gibi görünse de bu yaklaşımında gerçekte anlam ilişkilerini de açıkladığını ifade eder. Harweg'in değiştirim ilkesi yalnızca dil bilgisel birimleri değil aynı zamanda örtük olarak anlamlı bir derin yapıyı da çağrıştırmaktadır.

Kimi araştırmacılara göre Harweg metne yaklaşımında yüzey yapıda kalmışken kimi araştırmacılara göre ise metin modelinde yer alan özellikle değiştirim ilkesi ile derin yapıyı çağrıştırmaktadır ve Harweg'in yaklaşımı derin yapıya geçişte öncü bir aşamadır. Bu noktada Saussure'ün yapısalcılık anlayışını temel alarak bu anlayışın devamı niteliğindeki Prag Dil bilim Okulu'nun ve Fransız İşlevsel Dil bilim Okulu'nun çalışmalarına bir parantez açılmalıdır. Çünkü bu dil okullarının yaptığı çalışmalar metindilbilimin gelişimine önemli katkılar sunmuştur.

Prag Dil bilim Okulu'nun ilkeleri çerçevesinde yazınsal eserleri metni ele alarak, metindeki nesnel söylem özelliklerini, nitelikli metin yapan metnin öğelerini yöntemli bir biçimde saptayarak araştırmak amaçlanmıştır (Göktürk, 2019). Prag Dil bilim Okulundan Mathesius, Danes, Sgall, Firbas ve Benes, işlevsel cümle bakış açısı (functional sentence perspective) olarak adlandırılan bir yaklaşımla, cümledeki bilgi düzenini açıklamak üzere konu ve yorum kavramlarını kullanmıştır. Bu kavramlar, temelde sözcük sırasına dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre cümle iki temel parçayı içermektedir. Bu temel parçalardan konu, cümledeki dinleyicinin bildiği, kendisine ilişkin olarak bir şey söylenen kişi veya nesnedir; yorum ise dinleyici veya okuyucuya konuya ilişkin olarak yeni söylenen, asıl bildirilen şeydir (Toklu, 2003, akt. Coşkun, 2005).

Prag Dil bilim Okulu'nun bir uzantısı olarak Fransız İşlevsel Dil bilim Okulu da çalışmalar yürütmüştür. Bu oluşumda öncelikle Andre Martinet'a değinmek gereklidir. Martinet, işlevselciliğin kurucusudur. İşlevsel dil bilime göre, dilin birinci, temel işlevi iletişimdir. Martinet'in çağdaş dil bilime en büyük katkısı dilin çift eklemlilik özelliğini açıklaması olmuştur (Kıran ve Kıran, 2018).

Burada bir parantez de Fransız dil bilimcilerinden göstergebilimci Roland Barthes ve Algirdas-Julien Greimas için açmak lazım gelmektedir. Göstergebilimin

önemli temsilcilerinden biri olan Roland Barthes'in söylem üzerine yaptığı çalışmalar, söylem çözümlemesi araştırmacılarına farklı bakış açıları sunmuştur. Barthes, söylem tanımının açıkça tanımını yapmamıştır fakat söylemin cümleler bütünü olduğunu ve belli bir düzende işlediğini ifade etmiştir. Göstergebilimsel bakış açısıyla söylem çözümlemeleri yapmıştır (Bircan, 2015). Greimas'ın göstergebilimsel çözümleme yönteminde ise metin çözümlemelerinin öne çıktığı görülmektedir. Greimas ve çevresi, önce sözcüklerin, sonra da tümcelerin anlamını incelemiş, anlamlı bütünlükleri çözümlemede tümceyi çözümlemek yeterli olmadığından, 'tümceötesi' (*fr.transphrastique*) yapıların anlamlarını da çözümlemeye girişmişlerdir. İncelenen ilk metinler de anlatısal/edebi metin örnekleri olmuştur, bu yüzden de ilk çözümleme örneklerinde eyleme dayalı yapıların çözülmesinin ön plana çıktığı görülmektedir (Günay, 2004). Greimas üç aşamalı çözümleme düzeyini önermiştir. Bunlar betimleme (söylem), anlatısal ve izlekçi (mantıksal-anlamsal) düzeyleridir. Bu üç aşamalı çözümleme düzeyi ile yüzeysel yapıdan derin yapıya doğru bir inceleme süreci önerilerek, anlamla ilgili her türlü bilgiye ulaşılabileceği savunulmuştur (Günay, 2004). Greimas, metnin izleksel düzeyinin anlamsal yapısının çözülmesine yönelik de Göstergebilimsel Dörtgen modelini geliştirmiştir. Bir metnin anlamlandırmasındaki en soyut ve derin düzeyi izleksel düzeyidir. Çünkü bu düzeyde metni oluşturan öğelerin ve metindeki soyut öğelerin birbirleri ile olan, görünen-görünmeyen tüm ilişkileri çözülür. Greimas, bu düzeyin çözülmesi için Göstergebilimsel (semiyotik) Dörtgen modelini geliştirmiştir. Greimas'ın Göstergebilimsel (semiyotik) Dörtgen modeli metin çözümlemelerinde kabul görmüştür. "Göstergebilimsel Dörtgen tüm kavramsal karşıtlıkları zorunlu kılan ilişkilerin görsel biçimde yeniden sunumudur" (Kıran ve Kıran, 2018). Bu modele göre karşıtlıklar ve zıtlıklar birbirini tamamlar niteliktedir ve böylece anlamsal yapı meydana gelir.

Saussure'den sonraki dönemde dil bilimin ikinci evresi olarak ifade edilen dönem, N. Chomsky'in Üretici- Dönüşümsel Dil bilgisi kuramıyla başlayan, dilin yüzey-biçimsel yapılarının yanında görünmeyen-derin yapısına ilişkin açıklamalar ve çözümlemeler sunan Dönüşümsel Yapısalcılık dönemidir (Kıran ve Kıran, 2018). 1950'den sonraki dönemde Chomsky, dil bilimine ikili dallanma (ağaç diyagramı), edinç-edim, yüzey-derin yapı gibi kavramları kazandırmış, dil ile zihin arasındaki ilişkiye dikkat çekmiş, dil çalışmalarında betimlemeli anlayışa açıklamalı anlayışı da ekleyerek dil bilime yön vermiş önemli bir isimdir (İşeri, 2020). Chomsky üretici-dönüşümsel dil bilgisi kuramında sözcük düzeyini bir kenara bırakmış, sözdizimsel

işlevlerle birleşim haline gelebilen dilin temel birimi olan tümcenin yapısını ele almıştır. Chomsky, dilin neden bir göstergeler dizgesinden oluştuğunu değil; dil bilgisi kurallarına uygun tümcelerin anlam yükü taşıdığı sonsuz sayıda yinelenen dizgenin biçimsel ve sözdizimsel işleyişini incelemiştir (Kıran ve Kıran, 2018). Chomsky'nin dil bilim alanına kazandırdığı yeni kavramlar ve anlayış neticesinde metin çalışmaları da yeni bir boyut kazanmıştır. Bir grup bilim insanı yeniden yorumladıkları üretici-dönüşümcü modelin kimi kavramlarını kullanarak metin çalışmalarını başlatmıştır (Aksan ve Aksan, 1991).

Metindilbilimine yönelik çalışmaların 1970'lerde arttığı ve yaygınlaştığı görülmektedir. Bu noktada metindilbilimine yönelik önemli çalışmaları ve katkıları dolayısıyla burada üzerinde özellikle durmamız gereken isimler 'Petöfi, van Dijk, Halliday ve Hasan, Dressler ve Beaugrande'dir. "Chomsky'nin üretici-dönüşümsel dil bilgisinde ortaya koyduğu derin yapı-yüzey yapı kavramlarından hareketle, Petöfi, 'metin yapısı dünya yapısı' (text structure world structure) adlı kuramında, metnin yüzey yapısını oluşturan çizgisel metin sunumu ile metnin derin yapısını oluşturan anlambilimsel metin tabanı arasındaki farkı dile getirmiştir. Petöfi üretimsel anlambilim, biçimsel mantık ve göstergebilim yaklaşımlarını tek bir metin kuramı içinde birleştirmeye çalışmıştır (Petöfi, 1988, akt. Uzun, 1995).

Petöfi metinleri, bir sözlüğün bileşenleri olarak görülmüştür. Bu sözlük, metnin biçimsel kurallarını kullanmıştır. Bu kurallar ise önce soyut ve çizgisel olmayan yapıları oluşturmuş; sonra da yüzeysel metin haline dönüşmüştür. Ancak Petöfi, bu bileşenlerin metinlerin incelenmesinde bir arada nasıl çalıştıklarını açıklama noktasında yetersiz kaldığı yönünden eleştirilmiştir (Lüleci, 2010). Çalışmalarına dil bilim alanında başlayan, daha sonra metindilbilim ve söylem çözümlemesi alanlarında yaptığı çalışmalar ile alana önemli katkıları olan Hollandalı metindilbilimci van Dijk, metni "büyük yapı" ve "küçük yapı" boyutlarıyla bir bütün olarak ele almıştır. Dijk, büyük yapı kavramı ile metnin derin yapısını işaret etmiştir.

van Dijk, "büyük yapı" kavramını farklı bir bakış açısı ile yorumlamıştır. Anlamsal büyük yapının tümcelerle ayrıntılandırılarak genişlediğini ifade etmiştir. Bir metin sunulduğunda üretim aşamasındaki işlem tersine işler ve silme, genelleştirme ve yapılandırma gibi bilişsel işlemlerle yine ana fikre ulaşılır. Dijk, süreç merkezli metin modeli için bilişsel psikolojiden yararlanmıştır. İnsanların uzun metinleri özetlerken kullandıkları uygulamaları incelemiş ve "tipik bir özet, metnin büyük yapısını temel almalıdır" sonucuna ulaşmıştır (Beaugrande ve Dress, 1981, akt. Dilidüzzgün, 2017).

Rifat'ın, van Dijk'in "Grammaires Textuelles Et Structures Narratives" (Metin Dil bilgileri ve Anlatı Yapıları) adlı yazısından aktarımından hareketle ise şunları söyleyebiliriz. van Dijk, Harris ve Pike 'nin bir metnin anlamsal ilişkilerini ayırıcı özellik olarak kabul ettiklerini fakat bu ilişkileri metnin sözcükbirim düzeyinde ortaya çıkarmadıkları için çözümleme dışında tuttuklarını ifade etmiştir. Üretici dil bilgisini hiçbir zaman söylemle uğraşmadığı, söylemi dil bilgisinin en büyük biçimsel birimi olarak ele almaması ve bir tümce dil bilgisi olması itibari ile eleştirmiştir. Ayrıca van Dijk'e göre bir metnin anlamı sadece tümcelerindeki anlamların toplamı değildir (Rifat, 2008).

"Yinelemeler, adılar, eylem zamanları, belirlileşme (tanımlıklar), odak, tumturak, önvarsayım, içerme gibi dilsel olguların uygun bir betimlemesi, tümce kesitlerinin özelliklerini açıkça belirgin kılan bir dil bilgisi içinde yapılabilir ancak. Her şey, bizi, konuşan öznenin, söz konusu ilişkilerin dayandığı kuralları bildiğine inanmaya yöneltir çünkü konuşan öznenin böyle bir bilgisi olmazsa, tutarlı metinsel sözceler üretmesi olanaksızlaşır. Konuşan özne, sonsuz sayıdaki farklı söylemleri üretip yorumlayabildiğine göre, edinci metinsel bir edinçtir. Metinsel sözcelerin üretilmesi ve algılanmasının, tek tek tümcelerin kurallara bağlanmamış zincirlenmesiyle gerçekleşmesi çok az olanaklıdır, hatta olanaksızdır" (Dijk, 1973, akt. Rifat, 2008). Dijk, Chomsky'in Üretici- Dönüşümsel Dil bilgisi kuramıyla dil bilimine kazandırdığı "edinç" ve "edim" kavramlarını metinsel boyutları ile tekrar ele alarak "metinsel edinç" ve "metinsel edim" kavramları ile incelemiştir. van Dijk konuşan, metinler üreten öznenin metinsel edince sahip olduğuna işaret etmiştir. Tutarlı metinsel sözcelerin metinsel edince sahip olmaksızın üretilmesinin olanaksızlığına vurgu yapmıştır. Sonsuz sayıdaki farklı söylemlerin üretilmesi, algılanması ve yorumlanması için kişinin sahip olduğu edinci metinsel edinç olarak açıklamıştır. Bu noktada, Halliday'ın sistemik işlevsel dil bilgisi modeline ve yaptığı çalışmaların metindilbilimine katkısına geçmeden önce Malinowski ve Firth'ün "bağlam" konusunda yaptıkları çalışmalara ayrı bir parantez açmak lazım gelmektedir. Çünkü Prag Dil Okulu'nun devamı olan İngiliz Okulu'nun önemli temsilcilerinden olan Malinowski ve Firth'ün durum bağlamı konusundaki kuramları metindilbilimine önemli katkılar sunmuş, Halliday'ın bu modeline temel oluşturmuştur.

Tümceüstü dil çalışmalarında bağlamsal yaklaşımın oluşumuna ilk katkı sağlayan Malinowski' dir (İşeri, 2020; Uzun, 1995). Malinowski, durum bağlamını ilk kez ortaya atmış, ana hatlarını çizmiştir. Buna göre, dil-içi bağlamla birlikte metnin

gerçekleştirdiği durum da ele alınmıştır. Durum bağlamı metinsel anlamın dikkate alınmasını gerekli kılar. Ayrıca iletişim anı ile birlikte bu anı etkileyebilecek bütün artalan bilgileri de dikkate alınmalıdır. Sözcelerin anlaşılabilirliği de bu bağlam içindeki değerlerle ortaya konabilir (İşeri, 2020).

Firth'ün çalışması öz itibarı ile Malinowski'nin çalışması ile koşutluk gösterse de biçim olarak ondan ayrılır. Firth, Malinowski'nin durum bağlamı konusundaki çalışmasını geliştirmiş, olgunlaştırmış, durum bağlamı önermesinin sınırlarını çizmiştir. Firth'ün durum bağlamı yaklaşımı şu şekildedir: Durum bağlamı bir yandan toplumsal uzlaşmaya dayalı olarak belirlenmiş bir ilişkiler alanıdır, diğer yandan da toplumsal çözümleme düzeyinde anlamaya dayalı bir soyutlamadır (İşeri, 2020).

Malinowski ve Firth'ün bağlamsal yaklaşımlarını referans olarak, Halliday sistemli işlevsel dil bilgisi modelinde dilsel ögeler ile dil-dışı ögelerin karşılıklı etkileşimini ortaya konan bir çalışma yapmıştır. Halliday, dili toplumdaki sosyal yapıyla ilişkili olarak ele almıştır, çalışmalarla bu modeli olgunlaştırmıştır. Dilin açıklamasını yaparken toplumdaki işlevleri doğrultusunda yapmak gerektiği yaklaşımını benimsemiştir (Halliday, 1973, akt. Uzun, 1995).

Cohesion in English (İngilizce'de Bağdaşırlık) 1976 yılında Michael Halliday ve Ruqaiya Hasan tarafından yayınlanmıştır. Halliday ve Hasan bu çalışmada metin kavramına işlevsel açıdan yaklaşmışlardır. Halliday'e göre dil ile sosyal yapı arasında sıkı bir ilişki vardır ve bu nedenle dilin doğası, onun toplum içindeki işleviyle açıklanmalıdır. Halliday ve Hasan (1976) dilin üç temel işlevinden söz etmişlerdir:

Düşünsel işlevde dil toplumun üyeleri arasındaki bilgi akışının sağlanmasında kullanılır.

Kişilerarası işlevde dil toplumun üyeleri arasındaki ilişkilerin korunması ve özelleştirilmesinin sağlanmasında kullanılır.

Metinsel işlevde dil, yapı, durumla ilişkili olan söylemin düzenlenmesinde kullanılır (Halliday ve Hasan, 1976, akt. Lüleci, 2010).

Bu işlevler içinde metinsel işlev dilin metinler yoluyla kişilerarası ve düşünsel işlevini yerine getirdiği için ayrı bir öneme sahiptir. Halliday toplumsal bağlamı dikkate alarak yaptığı dil çalışmasında da temel çıkış noktasının metinler olması gerektiğini vurgulamıştır (Halliday, 1973, akt. Uzun, 1995). Halliday ve Hasan, cümlelerin ötesine uzanan ve farklı türden sözcükler, sözcük öbekleri ve sözdizimsel yapıları içeren sözcük bağları gibi çeşitli anlamsal ve bağlayıcı araçlar aracılığıyla

metni birleştirilmiş hale getirmek için bir dilin sözdizimsel ve sözcüksel özellikleri sistemini tanımlamıştır (Hinkel, 2001).

Halliday ve Hasan'ın 1976 yılında yayınladıkları *Cohesion in English* (İngilizce'de Bağdaşıklık) adlı eserleri, bağlaşıklık konusunda ilgili literatürdeki en önemli eserlerdendir. Bu eserde bağlaşıklığın ilk sistemli tanımını yapılmıştır. Halliday ve Hasan'ın bağlaşıklık kuramı bazı araştırmacılar tarafından eleştirilse de bağlaşıklıkla ilgili daha sonra yapılacak çalışmaların dönüm noktası/ hareket noktası olmuştur. *Cohesion in English*'de Halliday ve Hasan bağlaşıklığı Gönderim, Eksilteli yapı, Değiştirim, Bağlama ögeleri ve Kelime bağlaşıklığı olmak üzere beş başlık altında incelemişlerdir (akt. Coşkun, 2005)

Dressler ve Beaugrande işlevci anlayış ile metin çalışmalarını yürütmüşlerdir. 1981 yılında yayınladıkları "Introduction to Text Linguistics" (Metindilbilime Giriş) adlı eserleri metindilbilim alanındaki en önemli eserlerdendir. Bu eserde bir metni metin yapan ölçütler açıklanmıştır. Bağlaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabuledilebilirlik, durumsallık, bilgisellik, metinlerarasılık olmak üzere yedi ölçüt ayrıntılı bir şekilde örneklerle açıklanmıştır. Bir metni metin yapan ölçütler "Sistemli bir biçimde kuramsallaştırılmış"tır. (Lüleci, 2010, s. 28). Bu ölçütler, bir metnin kurucu ilkeleridir. Bir davranış biçimi olarak metinsel iletişim, bu ilkeler doğrultusunda tanımlanır ve yaratılır (Beaugrande, 1981, akt. Uzun, 1995)

Dressler ve Beaugrande "İnsanlar arası etkileşimde metinlerin işlevi nedir?" sorusu üzerine çalışmalar yürütmüş ve bir metnin, kendilerinin belirlediği, yedi metinsellik ölçütünü taşıması gerektiğini ve bu durumda iletişimsel olgu olarak belirlenebileceğini ifade etmişlerdir. Metnin iletişimsel olabilmesi için metinsellik ölçütlerinin her birini taşıması gereğine, tersi durumda iletişim değeri taşımayan metnin metin olamayacağına vurgu yapmışlardır (Dressler ve Beaugrande, 1981, akt. Uzun, 1995). Bu ölçütlerden "Metindeki yüzey yapının dilsel bağlantılarını inceleyen "bağlaşıklık" ve metinsel dünyanın parçaları ile ilgilenen "tutarlılık" metin incelemelerinin merkezinde yer alan kavramlardır (Parlak, 2009, s. 16).

2.9. Metin

İletişim metinler aracılığıyla gerçekleşir. İnsanlar sesler, seslemeler, sözcükler, sözcük öbekleri veya tümcelerle değil; metinlerle iletişim kurar. Sözlü ve yazılı metinler bu dil birimlerini içeren fakat bağlamla bu birimleri anlamını kuşatan

göstergeler ve göndergelerin oluşturduğu bütünlüklerdir (Bahar, 2021). Metindilbilimin tarihsel sürecini ve bu süreçte öne çıkan çalışmaları göz önüne aldığımızda araştırmacıların, benimsedikleri yaklaşım çerçevesinde metin kavramını tanımladıklarını görmekteyiz. Metin kavramına yönelik yapılan kimi tanımlamalarda metnin biçimsel/dil bilgisel yapı özelliklerinin öne çıktığı görülürken kimi tanımlarda ise anlamsal, mantıksal ve bildirişim özelliklerinin ve bütünselliğin/bütünsel bir yapının vurgulandığı görülmektedir. Metin kavramı üzerine yapılan tanımları ele aldıktan sonra bu bölümde söylem kavramına da değinilmiştir. Çünkü literatürdeki metin tanımlarına baktığımızda tanımların söylem tanımları ile karşılaştırmalı veya birbirine koşut bir şekilde açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu iki kavram kimi dil bilimciler tarafından ayrı ayrı ele alınmış, kimilerince anlamları eş tutularak birbirinin yerine kullanılmış, kimilerince ise aralarındaki ortak ve farklı yönler açıklanarak birbirleriyle olan ilişkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Metindilbilim ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda farklı araştırmacılar tarafından farklı metin tanımlarının yapıldığı görülmektedir. Burada Günay (2007), Göktürk (2019), Keçik ve Subaşı Uzun (2003), Onursal (2003), Şenöz Ayata (2005), Bölükbaş (2010) ve Korkut (2016) tarafından yapılan metin tanımları ele alınmıştır.

Günay (2007) metnin bildirişim işlevine ve bütünselliğine vurgu yapmıştır: “Metin (Lat. textus (dokuma) > texere: dokumak), belirli bir bildirişim bağlamında bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen bir dil dizgesi bütünüdür. Bir başka deyişle, bildirişim değeri taşıyan, eyleme yönelik devingen bir bütündür. Bildirişim işlevi olmayan yazılı ya da sözlü belge, metin değildir. Kısaca metin, başı ve sonu ile kapalı bir yapı oluşturan dilsel göstergelerin art arda geldiği anlamlı bir yapıdır” . Ayrıca metne dilsel açıdan da yaklaşarak şu tanımlı yapmıştır: “Dilsel açıdan metin, birbirini izleyen, sıralı ve anlamlı bütünler oluşturan tümceler dizisidir. Bu diziliş rastlantısal değildir, aksine yazar tarafından bilinçli olarak belli bir mantık sırasına göre, dil bilgisel ulamlara ve metnin işleyişine göre yapılmıştır” (Günay, 2007, s. 44).

Göktürk’e (2019) göre metin gerek toplumsal gerek dilsel bağlamıyla sürekli olarak yeni anlamlar ve boyutlar kazanır. Ayrıca hiçbir metin anlamını yalnız kendi başına kazanmaz, bulunduğu bağlam içinde kazanır. Göktürk bu söylemiyle, metnin anlamının dilsel ve toplumsal bağlamı ekseninde ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca metni, içinde bulunduğu dilsel ve toplumsal bağlamdan dolayı sürekli yani devingen bir şekilde yeni anlamlar, boyutlar kazanan bir dilsel birim olarak ifade

etmiştir. Onursal (2003) ise metnin bütünsel, bağdaşık ve tutarlı yapısına ve belli amaçla üretilmiş yazılı ve sözlü dilsel bir ürün olduğuna işaret etmiştir. “Metin, kendisini oluşturan tümce dizilerinin birbirlerine bağlaşıklık ve tutarlılık ölçütleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturmasıyla meydana gelen, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılan yazılı ya da sözlü dilsel bir üründür ” (s. 124). Keçik ve Subaşı Uzun’a (2003) göre ise “metin dilsel iletişimin temel birimidir ve mantıksal, anlamsal ve dil bilgisel olarak bağıntılı bir bütünlüktür” (s. 11). Şenöz Ayata’ya göre (2005) metin, ‘kültürel değişim süreci içinde bilginin kurgulandığı ve düzenlendiği dile dayalı biçimlerdir’ (s. 13). Bölükbaş’a (2010) göre ise metin anlamsal, mantıksal bütünlük taşıyan, bildirişim görevi bulunan, tümce ve tümce değerindeki birimlerden oluşan dilsel yapıyı ifade eder. Ayrıca tümcenin, sözcüklerin rastgele ardı ardına sıralanmasıyla metin oluşmayacağı gibi, tümcelerin sıralanması da metni oluşturmaz. Çünkü dilsel bir yapının metin olabilmesi için tutarlı ve bağdaşık bir bütün oluşturması gerekir. Korkut’un (2016) tanımında metnin bütünsel, bağdaşık ve tutarlı, izleksek olarak ise devamlılık içeren yapısının ön plana çıktığı görülmektedir. “Metin başı ve sonu belirli olan bir bütündür; bir plana göre ilerler; bağdaşık ve tutarlıdır; izleksel olarak devamlılık, bilgisel olarak ilerleme ve çelişkisizlik içerir (s. 176).

İlgili yabancı literatürde metin kavramının pek çok araştırmacı tarafından farklı yaklaşımlar ekseninde tanımlandığını görmek mümkündür. İlgili yabancı literatürde yer alan tanımlardan Koch (1969), Harweg (1968), Oomen (1979), Halliday ve Hasan (1976) ve Beaugrande’nin (1985) tanımları ele alınmıştır. Bu tanımlar şu şekildedir:

İlk metin tanımlarından birini öneren Koch'a (1969) göre metin "Bir bütünsellik anlatacak biçimde zamanda ve uzamda düzenlenmiş her tür tümce dizilimi"dir (Koch, 1969, akt. Aksan ve Aksan, 1991). Biçimsel dil bilim çözümlemesini tümcenin ötesine taşıyan ilk araştırmacılardan olan Harweg için metin sadece sözcüklerden yani biçimbirimlerden oluşan bir bütün değildir. Harweg bir metin tümcelerden oluşur savı ile yola çıkmıştır. Hangi dil bilimsel öğelerin, tümcelerin birbirine bir metin- birliği oluşturacak biçimde eklenmesini sağladığını bulgulamaya çalışarak bir metnin kuruluşunda başlıca işlevin adıllar tarafından yürütüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Adıllar tümce ötesi dilsel ilişkileri sağlar, bir dilsel anlatımı tümce düzeyinden metin düzeyine taşır. Harweg’e göre sözün aşama aşama ulaşabileceği en üst düzey metin düzeyidir. Sesler, sözcükler, tümceler diziminin oluşturduğu en son düzeyde metin yer alır (Harweg, 1968, akt. Göktürk, 2019).

Oomen (1979) metnin iletişimsel yönüne ve devingenliğine vurgu yapmıştır. Metin “Dildışı etmenlerle kavranabilen bir iletişim birimidir. Tümce dil bilgisinin bir birimi olarak ele alınabilirken metin, iletişim işlevinin göz önüne alınmasını gerektiren devingen bir süreçtir” (akt. Uzun, 1995, s.19). Halliday ve Hasan’a (1976) göre metni tümceler bütünü olarak görmek yanlış olur. Onlara göre metin, dilin kullanımındaki birimdir ve tümce veya tümcecik gibi dilsel bir birim değildir ve büyüklüğüyle tanımlanamaz. Metin, biçimsel değil, anlamsal bir birliktir. Metin tümcelerden oluşmaz, tümceler tarafından gerçekleştirilir ya da tümceler içinde kodlanır. Buna göre metin sözlü veya yazılı, mensur veya manzum, diyalog veya monolog biçiminde olabilir. Tek bir atasözünden tüm bir oyuna, bir anlık yardım çağrısından bir topluluktaki tüm gün süren bir tartışmaya kadar her şey metin olabilir. Metnin özünde biçimsel birlik değil, anlamsal birlik vardır. Metin kendisini oluşturan tümcelerin toplamından farklıdır (akt. Torusdağ ve Aydın, 2014).

Beaugrande, metin tanımında metnin bildirimsel/ iletişimsel özelliğinin altını çizer. Ona göre salt biçimsel özellikleri ile bir metni çözümlemek metnin bildirimsel özelliklerini göz ardı etmektir. Metin bağlamdan soyutlanamaz. Bağlamdan soyutlanmış, bildirimsel özelliği /iletişim değeri olmayan bir metin Beaugrande’ye göre metin değildir. Beaugrande, metni “‘tümce üstü birim’ ya da ‘tümce dizisi’ olarak ifade eder. Biçimsel tanımlar metinlerin bildirimsel niteliğini göz ardı eder. Metin ve metin olmayan arasındaki ayrım bildirimsel ortamında insanların edimleri, eğilimleri, tavırları ve yaklaşımları açısından değerlendirilmelidir. Biçimsel özellikler ancak bağlamdan soyutlanmış, bildirimsel olmayan metinleri açıklayabilir. Bildirimsel değeri olan metin ancak insanların bildirimsel davranışları ve tavırlarıyla değer kazanır ve metin olur (Beaugrande, 1985, akt. Aksan ve Aksan, 1991).

Metinler, her çağda dil eğitiminin odağında olmuştur. Tarihten günümüze dil eğitiminde her zaman metinlere yer verilmiştir. İnsanoğlunun dil üretiminin son noktası metinlerdir. Sürekli anlatma gereksinimi içinde olan insanoğlu beyinsel yapısı değişmediği sürece metin oluşturacak ve metin çözümleyecektir. Yaşamın her alanında iletişimini metinle karşıladığından dil eğitiminin özünde metinsel farkındalık becerisi edindirmek vardır ve bunun için başvurulacak ilk kaynak metindilbilimdir (Bahar, 2021). Bu bağlamda metin kavramı iyi kavranmalı ve Türkçe dersi için metinlerin önemi iyi okunmalıdır.

2.10. Metin ve Söylem

Söylem kavramı dilsel iletişimi sağlayan metnin çözümlemesinde bağlamsal yapının ve metnin olduğu çevrenin de göz önünde tutulmasına olanak veren sözcelem ve edimbillim kuramlarının ortaya çıkması neticesinde dil bilgisi alanında kendine yer açmış, dil bilgisel araştırmalara konu olmuş bir kavramdır. Burada edimbilimsel bağlamda söylem kavramını tanımladıktan sonra dil bilim çalışmalarındaki söylem kavramı üzerine yapılmış tanımlar ele alınmıştır. Haris (1952) “Discourse Analysis” (Söylem Çözümlemesi) adlı eserinde ‘söylem’ terimini ilk kullanan dil bilimcidir. Fakat bu eserinde söylemi tümcelerden oluşan bir birim olarak ele almıştır. Yapısalcı bir anlayışla metnin dilsel özelliklerini araştırmış, araştırması metin ile sınırlı kalmıştır (Dilidüzgün, 2017). Harris, söylem çözümleme çalışmalarında metnin/söylemin anlamını, bağlamsal yapısını, meydana geldiği çevreyi ve metin-dışı özelliklerini göz önüne almamış, yani söylem yapısına ulaşamamıştır.

1960’lı yıllarda dilin içyapısını inceleyen, dilin dış dünyasıyla ilgilenen ve sözcükleri sözdizimsel çözümleme dışında metinsel bağlamı ve dil-dışı çevreyi dikkate alarak inceleyen sözcelem ve edimbilimin ortaya çıkması ile tümce düzeyi aşılmıştır. Böylece sadece tümceler değil söylem de inceleme konusu olmuştur (Kıran ve Kıran, 2018). “Yapısal dil bilimi dili bağımsız, yapısal bir nesne, bağlamdan kopuk sözcükler bütünü olarak ele alırken; edimbilim sözcükleri, bir sözcelem durumu içinde, gerçek bir dilsel iletişimde sözcüklerin anlamını kişi, zaman ve uzam göstericileriyle ele alır. Fakat doğal dilin işleyişini anlamak için bu yeterli değildir. Bir sözcenin gerçek anlamını kavramak için sözcelem koşulları ve metinsel bağlamın dışında, sözceye gerçek değerini veren çevre de göz önünde bulundurulmalıdır.” (Kıran ve Kıran, 2018, s. 297).

Edimbilim kuramını temel alarak söylemin tanımını Kıran ve Kıran (2018) şöyle yapar. “Söylem, sözcelem ediminin gözlemlenebilir sonucu olarak belli bir kişinin belli bir zamanda ve yerde ürettiği somut bir dilsel üründür. İletişim amacıyla dilsel araçların kullanılmasından kaynaklanır. Söylem, yalnız bilgilerin iletilmesi için değil, alıcıyı eyleme teşvik etmek ya da sadece kişilerarası ilişkiler kurmak için de kullanılır.” (s. 300).

Dil bilimin yeni bir alanı olan metindilbilimin ortaya çıkması ve metindilbilim çalışmalarının yaygınlık kazanması neticesinde tümcenin sınırı aşılmış, metnin

iletişim değeri de ortaya çıkmıştır. Bir metnin sadece dil bilgisel/biçimsel yapıardan oluşmadığı, metnin bütün olarak ele alınarak hangi iletişim bağlamında oluştuğunun göz ardı edilmemesi gerektiği anlayışı söylem kavramının önemini de ortaya koymuştur. Fakat dil bilgisi ve metindilbilim bağlamında ele aldığımızda söylem kavramının hem kullanımında hem de tam olarak karşılık geldiği kavram konusunda bir belirsizliğin olduğu grlmektedir.

Söylem kavramı kimi araştırmacılar tarafından metin kavramından ayrı bir kavram olarak ele alınmış, kimi araştırmacılar tarafından anlamları eş tutularak birbirinin yerine kullanılmış, kimilerince ise aralarındaki ortak ve farklı yönler açıklanarak birbirleriyle olan ilişkileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Vitacollona, söylem ve metin kavramlarının kullanımı konusunda (1) yalnızca metin terimini (2) yalnızca söylem terimini (3) metin ve söylem terimlerini eşanlamlı ya da farklı kavramlar olarak kullananların olabileceğini belirtmiştir (akt. Aksan ve Aksan, 1991). “Söylem ve metin kavramları birbirine eklemlenerek anlam yaratan ve belli uzunluktaki bir bütün oluşursa da metin tümcelerden, söylem ise sözcelerden oluşur.” (Korkut, 2016, s. 176). İşeri (2020) metin ile söylem kavramları arasındaki ilişkiyi soyut ve somut yönleriyle açıklar. “Söylem soyuttur, metin somuttur. Yani metin ile söylemin soyutluğu kırılarak hangi söylem (siyasal, eğitim, ideoloji) olduğu belli olur” (s. 87). Kocaman’a (2003) göre, ‘eylemin irdelenmesindeki edimsel süreç söylemdir; metin ise bu edimsel sürecin ürünüdür’ (s. 10).

2.11. Metinsellik ltleri

Dressler ve Beaugrande, 1981 yılında yayımladıkları “Introduction to Text Linguistics” (Metin Dil bilime Giriş) adlı eserlerinde bir metni metin yapan ltleri açıklamıştır. Dressler ve Beaugrade’ye (1981) göre bir metnin metin olup olmadığını gösteren ölçütler vardır. Dressler ve Beaugrande metin oluşturma ölçütlerini bağlaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabuledilebilirlik, durumsallık, bilgisellik, metinlerarasılık olmak üzere yedi ölçüt olarak açıklamıştır.

2.11.1. Bağlaşıklık (cohesion)

Metnin yüzey yapısıyla ilgili olan ve metindeki bir ögenin yorumunun bir başka ögeye bağlı oluşunu açıklayan metinsellik ölçütüdür (İşeri, 2020). Korkut (2016) ise bağlaşıklığı “dil içi bir kavram olup, bir tümce ya da tümceler bütünü oluşturan

öğelerin birbiriyle çelişmemesi, dilsel ve anlamsal açıdan bir bütünlük oluşturmaları” şeklinde tanımlamıştır (s. 179). Bu konu “Bağlaşıklık” başlığı altında, ileriki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

2.11.2.Tutarlılık (coherence)

Bağlaşıklık ve tutarlılık bir metnin metin odaklı ölçütleridir. Bağlaşıklık metnin yüzey yapı özellikleri, tutarlılık ise derin yapı özellikleri ile ilişkilendirilir. Bir metnin yüzey yapısını oluşturan dil bilgisel özellikleri bir metnin tutarlılığında ön şarttır diyebiliriz. Çünkü tutarlılık bir metindeki anlamsal ve mantıksal bağlardır. Bir metindeki anlamsal ve mantıksal bağların bir bütün oluşturmalarına bağlaşıklık özellikleri katkı sağlar. Korkut (2016) bağlaşıklığı “birden çok tümce ya da tümceciğin uygun “bağlantı öğeleri” ile birbirine bağlanması ve anlamsal olarak çelişmemesi; tutarlılığı ise söylenen sözün dil içi ve dil dışı dünya ile çelişmemesi” olarak tanımlar (s. 178).

Günay’a (2007) göre “bağıntı açısından tümceler art arda gelse de, tutarlılık açısından bağıntısal yapılar belli bir anlam boyutu içinde art arda gelirler” (s. 117). “Metinde doğrudan doğruya verilen bir anlam, ya da olası bir anlam, birbirlerinden soyutlanmış ayrı birimler olarak değil, birbirlerine ilişkileriyle işlev kazanırlar. Metnin her somut parçası, öbür parçalarına böyle bir işlevsel bağla uymak zorundadır” (Göktürk, 2019, s. 30). Dijk ise (1977), tutarlılığı “Her tümcenin yorumunun diğer tümcelerin yorumlarıyla ilişkilendirilerek yapılması üzerine dayanan, söylemin anlamsal özelliği” olarak tanımlamıştır (akt. Dilidüzgün, 2017). İşeri (2020) iki tür tutarlılık ölçütünden bahsetmiştir: Anlamsal tutarlılık ve kullanımsal tutarlılık (s. 128).

Anlamsal tutarlılık: Tutarlılık ölçütlerinden ilki anlamsal tutarlılıktır. Bir metnin çözümleme açısından soyut yapıda olan sözcükler arasındaki mantıksal ilişkidir. Yani iki önerme arasında kendiliğinden var olan anlamsal ilişkidir.

Kullanımsal tutarlılık: Tutarlılık ölçütlerinden ikincisi kullanımsal tutarlılıktır. Metnin dış bağlamla olan ilişkisini kapsar. Kişinin dünya bilgisini kullanarak metnin anlamsal ve mantıksal boyutuna eklemeler yaparak metnin bütünlük ilişkisini kurduğu yapıdır. Günay (2007) bir metnin tutarlılık yapısını incelerken şu hususlara dikkat etmek gerektiğini belirtmiştir (s.117-121):

1. Öğelerin çizgisel gelişimi içinde izlek, kişi, yer ya da olay bakımından yinelenmesi ve temel bir izlek çerçevesinde gelişmesi gerekmektedir.

2. Bir metnin tutarlı olması, her yeni bilginin öncekilerle ilintili, bağımlı olması ve önceki bilgilere katkı yapması ile gerçekleşir.
3. İyi bir düzenleme biçimi olmalıdır. Verilen bilgiler de aktarma ve düzenleme biçimi de önemlidir. Bu yüzden bilgiler aktarılırken iyi bir düzenleme biçimiyle alıcıya aktarılmalıdır.
4. Söylenmek istenilen her şeyi anlatabilmek için gerekli olan şeyler söylenmelidir.
5. Bir metnin tutarlı olması için anlamsal olarak da tutarlı olması gerekir. Başta söylenilen şeyin, savunulan görüşün metin boyunca devam etmesi gerekir. Başta savunulan görüşün tam tersi, metnin diğer bölümlerinde savunuluyorsa bu durum anlamsal tutarsızlığa neden olur.

2.11.3. Amaçlılık (intentionality)

Bir bildiriye üreten özne, ürettiği bildirisi aracılığıyla alıcı üzerinde belirli bir etki bırakma niyetindedir. Her vericinin/ üreticinin bir amacı yani niyeti vardır. Yazarın belli bir biçimde söylediği bildirisinin de bir amacı vardır (Günay, 2007). Bir metnin başarısı o metnin üreticisinin amaçlarını aktarışı ile doğru orantılıdır. Metinde yer alan ayrıntılar atılınca kalan özetin niyeti iyi yansıtması gereklidir. Çünkü metnin temel iletisini bu özet oluşturur (İşeri, 2020).

2.11.4. Kabul edilebilirlik (acceptibility)

Metnin içerdiği ileti dinleyici/ okur tarafından kabuledilebilir olmalıdır. Yani, iletişimin gerçekleşmesi için, yazar ve okur arasında bir işbirliği gerekir. Bir metnin kabuledilebilir olması için durum bağlamıyla uyumlu olmalıdır. Bir durumda kalıp söz kullanırken ürettiğimiz kalıp söz ile durum bağlamı birbiri ile uyumlu olmalıdır (İşeri, 2020).

2.11.5. Bilgisellik (informativity)

Bilgi toplama okuyucunun okuduğu metni anlaması, anlamlandırabilmesi için ihtiyacı olabilecek metinle ilgili açıklayıcı bilgileri belirtir (Günay, 2007). Bilgisellik bir metnin değerini, yapısını ortaya koyar. Her metin bilgi taşıyıcısıdır ve bilgi her metinde bulunur. Ancak kimi metinlerde temel amaç olduğu için açık bir şekilde verilir, kimi metinlerde ise örtük olarak verilir (İşeri, 2020). Bir metinde “eski bilgi”

ve “yeni bilgi” okuyucunun dikkatini çekmek ve devam ettirmek için dengeli bir şekilde yer almalıdır. Bir metinde yeni bilgilerin fazlalığı metnin anlaşılmasını zorlaştırırken; eski bilgilerin çokluğu ise metnin anlaşılma düzeyini artırsa da okunmaya değer olmamasına sebebiyet verebilir (Coşkun, 2013).

2.11.6. Durumsallık (situationality)

Bir metnin duruma uygun olması konuya, hitap ettiği kitleye, yazarın amacına ve metin türüne uygun bir anlatıma sahip olmasıdır (Coşkun, 2013). Durumsallık metnin içinde gerçekleştiği fiziksel bağlam (İşeri, 2020) , metnin iletişimsel amaçlarının durum bağlamında saptanmasıdır (Dilidüzgün, 2017). Bir metnin içinde gerçekleştiği fiziksel bağlam özellikleri yaş ilgiler, okuyucu/dinleyici ve süredir. Bu fiziksel bağlam özellikleri metnin üretim/çözüm sürecinde metin üreticisi/çözücüsü tarafından dikkate alınmalıdır. Yoksa metnin anlamlandırılması mümkün olmayacaktır (İşeri, 2020).

2.11.7. Metinlerarasılık (intertextuality)

“Bir metin diğer tüm anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış bir şey değildir. Bir metin tek başına yazılmamıştır, tek başına değildir ve tek başına da okunamaz. Bu metnin başka metinlerle ilişkisine göre bir değeri ve anlamı vardır. Metinlerarası kavramı; kültürel ortam, alıntılar, şu ya da bu biçimde gönderimde bulunan metinler ve metin türleri ile ilgili bir kavramdır. Metinlerarasılık kavramı, bir metin ya da metinler grubunun başka metinlerle olan açık ya da gizli ilişkilerini belirtir. Her metin, geniş bir bağlam göz önünde tutularak yazılı, yine her metin, kendisinden önce yazılmış ve biçim, izlek ya da bir başka açıdan az ya da çok etkilenmiş olup, bu metinlerle doğrudan ya da dolaylı bir etkileşim içindedir” (Günay, 2007, s. 211). Dilidüzgün (2017), metinlerdeki metinlerarası ilişkilerin diğer metinlerden yapılan alıntılar, diğer metinlere yapılan göndermeler, kültürel öğeler ve karşılıklı konuşmalarda önceki sözlere yönelik hatırlatmalar kullanılarak kurulduğunu belirtmiştir. İşeri’ye (2020) göre ise bir metne ister yapısal ister işlevsel bir bakış açısı ile yaklaşılsın, her dönemde dile getirilen ve ortak olan her metnin dayandığı başka metin ya da metinler vardır. Yeni oluşturulan metin başka metinlere kapı açar (s. 140).

2.12. Dil Bilgisi

Dil bilgisi öğretimi konusunu etraflıca ele almadan önce “Dil bilgisi nedir?” sorusunu cevaplamak lazım gelmektedir. Literatürde ilgili araştırmacılar tarafından yapılan dil bilgisi tanımlarından bazıları şu şekildedir: Dil bilgisi bir dilde kabul edilebilir anlam birimleri oluşturmak için kelimelerin (veya kelimelerin bölümlerinin) nasıl birleştirildiğini veya değiştirildiğini tanımlayan bir dizi kuraldır (Ur, 1996). Temizkan (2014) dil bilgisini “bir dilin seslerini, kelime yapılarını, kelime anlamlarını, kelime kökenlerini, cümle kuruluşlarını ve bütün bunlarla ilgili kuralları inceleyen bilim” şeklinde tanımlamıştır (s. 129). “Dil bilgisi bir dilin sesleri, sözcük türleri, bunların yapıları, cümle olarak dizilmeleri ve cümle içindeki görevleri, çekimleriyle ilgili kuralları inceleyen bilim dalıdır.” (Göğüş, 1978, s. 337). Korkmaz dil bilgisini “bir dili ses, şekil ve cümle yapıları ile dilin çeşitli öğeleri arasındaki anlam ilişkileri açısından inceleyerek bunlarla ilgili kuralları ve işleyiş özelliklerini ortaya koyan bilim” olarak tanımlamıştır (Korkmaz, 2003, s. 75). Dilaçar (1971) ise dil bilgisi kelimesinin batı dillerindeki karşılığının gramer kelimesi olduğunu fakat dil bilgisi sözcüğünün “gramer” sözcüğünü karşılamakta yeterli olmadığını dile getirmiş ve gramerin tanımını şu cümlelerle ifade etmiştir:

Gramer “Dilin kullanılışında yerleşmiş kurallara göre, dili meydana getiren sesleri, şekilleri, sözcükleri, yapı ve dizi işlem ve yollarını, yöntemlerini, sözcük sınıflarını, çekimlerini, cümledeki görev bağıntılarını düzenli olarak inceleyen bilim. Buna göre gramer, aynı zamanda, edim ve kılğı bakımından, konuşma ve yazmayı bu incelemelerden çıkan kurallara uygun kılma sanatını öğreten bilim dalı da sayılabilir.” (Dilaçar, 1971, s. 83). Dilaçar, tanımında dil bilgisinin inceleme konularını ayrıntılı bir şekilde belirtmiş ve dil bilgisinin konuşma ve yazma becerileriyle olan ilişkisini dile getirmiştir. Konuşma ve yazmanın dilin kurallarına uygun bir şekilde uygulanabilmesinin dil bilgisi kuralları yoluyla gerçekleşeceğini ifade etmiştir.

Güneş (2013a) ise dil bilgisi alanının anlam ve kapsamını şu cümlelerle açıklamıştır: “Dil bilgisi, Latince “harf ve işaret” anlamındaki “gramma” kelimesi ile “harfleri yazma ve okuma sanatı” olarak açıklanan “grammatica” kelimesinden gelmektedir. Eskiden harf okuma- yazma sanatı olarak ele alınan dil bilgisi günümüzde bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapısını inceleyen, anlam ve görevlerini ortaya koyan geniş bir alan olmuştur.” (Güneş 2013a, s. 73). Dil bilgisi, dilin sesi, yapısı ve

anlam sistemidir. Tüm dillerin dil bilgisi vardır ve her dilin de kendi dil bilgisi vardır (Beverly, 2007). Hartwell (1985) beş dil bilgisi anlamını tanımlamıştır:

1. Bir dilin konuşmacılarının daha büyük anlamları oluşturmak ve yorumlamak için kullandıkları biçimsel kalıplar kümesi.
2. Bir dilin biçimsel kalıplarının tanımı, analizi ve formüle edilmesi ile ilgilenen dil bilim biliminin dalıdır.
3. Birinin konuşması veya yazmasını düzenleyen bir dizi kural, dilsel görgü kuralları.
4. Okullarda öğretilen dil bilgisi.
5. Düzyazı stilini öğretmek için kullanılan dil bilgisi terimleri (Hartwell, 1985, akt. Wyse, 2001).

Dil bilgisi, cümlelerin sözdizimi ve morfolojisinin incelenmesi olarak görülen bir uzlaşmadır. Başka bir deyişle kelimelerin bir arada zincirlenme şeklinin, belirli bir düzen ve ayrıca zincirdeki herhangi bir bağlantıya hangi tür sözcüklerin girebileceğinin incelenmesidir (Thornbury, 2002). Yapılan tanımlara baktığımızda dil bilgisi; bir dilin dizgesine uygun anlam birimleri oluşturmak için seslerden, sözcüklerin birleşimine; sözcüklerin köklerinden, yapılarına, anlamlarına; sözcüklerden tümce oluşturulmasına dek ait olduğu dilin yapısını ve kurallarını tanımlayan, inceleyen ve açıklamaya çalışan bir bilim dalıdır diyebiliriz. Kısaca dil bilgisi bir dilin kullanımına dair kurallar bütünüdür.

Dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir görevi olan dil bilgisi, özellikle temel becerileri besleyen, şekillendiren ve bu becerilerden bağımsız düşünemeyeceğimiz bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015). Dil bilgisinin, temel dil becerilerinden yazma becerisinin gelişimini destekler nitelikte olduğu, dil bilgisi becerileri ile yazma becerisinin birbirinden bağımsız gelişen beceriler olmadığı, temel dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisi öğretiminden yararlanılması gerektiği, dil bilgisinin yazma becerisinin gelişmesine yardımcı nitelikte olduğu birçok araştırmada dile getirilmiştir (Aşılıoğlu, 1993; Bağcı Ayrancı, 2017; Dolunay, 2010; Göğüş, 1978; Güven, 2013; Hutchinson vd., 2002; Hudson, 2006; İşeri, 2020 ; Öz, 2011; Öztürk ve Ömeroğlu, 2015; Robinson ve Feng, 2016; Savage vd., 2010; Temizkan, 2014). Ayrıca dil bilgisinin ayrı bir konu olarak değil yazma bağlamında öğretiminin etkililiğine vurgu yapan araştırmalar da mevcuttur (Collins ve Norris, 2017; Weaver, 1996). Bae (2001) ise çalışmasında bağlaşıklık ile yazma arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Çocuk yazılarında ortaya çıkan bağlaşıklık araçlarının

kullanılma sıklığını belirlemiştir. Araştırmada göndergesel ve sözcüksel bağlaşıklık; tutarlılık, içerik ve dil bilgisi derecelendirmelerinin toplamı olarak tanımlanan genel yazma kalitesiyle yüksek oranda ilişkili olduğunu saptanmıştır.

Bir dili etkili kullanmak, ana dildeki dört temel dil becerisini geliştirmek için dil bilgisine ihtiyaç vardır. Dil bilgisi öğretimi bağlamdan uzak değil bağlam içindeki etkinliklerle gerçekleştirilmeli, geliştirilmelidir. Temel dil bilgisine sahip olmayan ve anadilinin bilgilerini beceriye dönüştürememiş kişi anadilini kullanma becerisini de geliştiremez İlgili literatürde her ne kadar dil bilgisinin konuşma ve yazma becerileri ile ilişkisi daha çok vurgulansa da kişinin konuşmalarında doğru ve yanlışsız cümleler kurması; okuduklarından doğru anlamlar çıkarması; dilinin kurallarına uygun doğru ve yanlışsız yazılar yazabilmesi/ üretebilmesi ve dinlediklerinden doğru manalar çıkarabilmesi için beceriye dönüştürülmüş sağlam ve dizgeli bir dil bilgisi öğretimi zorunludur.

2.13. Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi öğretiminde temel amaç öğrencilere, Türk dilinin konuşma, yazma, dinleme ve okuma ile ilgili ana kurallarını sezdirmek böylece ana dilini kullanmada güven kazandırmaktır. Çünkü iletişimi sağlayan araç olan dilin yapısını, olanaklarını bilmek anlama-anlatma etkinliklerinin başarısını etkiler. Bu da ancak iyi bir dil bilgisi eğitimi ile mümkündür. Bundan dolayı dil bilgisi öğretiminde öğrencilere Türkçenin dayandığı kuralları kavratmaya, uygulamaya ve alışkanlık oluşturmaya çalışmanın gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (Aşlıoğlu, 1993).

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma dört temel dil becerisidir. Türkçe öğretiminin amacı dört temel dil becerisini geliştirmek ve bireye dil farkındalığı, dil bilinci kazandırmaktır. Dil bilgisi, dilin bilgisidir. En genel anlamda dil bilgisi bir dile ait kuralları içeren bilgilerdir. Bu bilgiler dilin ses, sözcük, cümle ve anlam özelliklerine yönelik bilgileri kapsar. Dil bilgisi öğretimi olmaksızın dört temel dil becerisinin öğretimi eksik kalır. Dört temel dil becerisi ile dil bilgisinin gelişimi birbirinden ayrı düşünülemez, yürütülemez çünkü dört dil becerisinin gelişimini dil bilgisi öğretimi destekler.

Kendi başına bir beceri olmasına rağmen, dil bilgisi; dinleme, konuşma, okuma ve yazma alanlarında yetkinliğin gelişmesini sağlayan gerekli bir “usta” beceri olarak da kabul edilebilir. Bu alanların herhangi birinde dil bilgisi yanlış anlaşıldığında

iletişim bozulabilir (Savage vd., 2010). Dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dil çalışmalarıyla dil bilgisi ğretimi ayrı dūřınılemez, i içedir (Aşılıoğlu, 1993).

“Anlama ve anlatma dil becerilerini oluşturan dildeki koordinasyonu sağlayan temel araç o dilin dil bilgisidir. Dil bilgisinden yoksun dil becerileri öğretiminden istenilen sonuca ulaşmak olanaksızdır. Çünkü dildeki yapısal ve anlamsal bağlantılar, kelimeler arası anlamsal gruplamalar, dil göstergeleri arasındaki bağlar, bağlaşıklık ve tutarlılık unsurları, dil bilgisi ile gerçekleşir.” (Erdem ve Başaran, 2010, s. 322). Dil, bir sistemler bütünüdür. Bu sistemde görevli pek çok unsur vardır. Bu unsurların bir araya geliş şeklini düzenleyen ve bunların bir sistem dâhilinde anlamlı birer birim hline gelmesini sağlayan dil bilgisidir. Dil bilgisi, dildeki bu sistemliliği ortaya koymayı hedefleyen bir çalışma alanıdır. Dildeki bu sistemin farkına varmak, iyi bir dil bilgisi ğretimi ile mümkündür (Erdem, 2007).

“Dil bilgisi; seslerden cümleyle kadar bütün dil birliklerini yapı, mana ve vazife bakımından inceler. Bir dilin gramerini ortaya koymaya çalışırken dil bilgisini klasik bölümlere ayırmaz, dili bütün hlinde yapı, mana ve vazife bakımından ele alır” (Ergin, 1985, s. 28). Dil bilgisi, bir dilde hangi biçimlerin (veya yapıların) olduğunun incelenmesidir. Geleneksel olarak, dil bilgisi neredeyse yalnızca cümle düzeyinde analizle ilgilenmiştir. Dolayısıyla bir dil bilgisi, bir dil cümlelerinin nasıl oluşturulduğunu yöneten kuralların bir açıklamasıdır (Thornbury, 2002).

Dil bilgisi öğretiminin amacı, dille ilgili birtakım kuralların öğretilmesi, ilkelerin tanınması değildir. Dil bilgisi ğretimi bir amaç değil, dilin doğru ve etkili bir biçimde kullanılmasını sağlayan bir araçtır (Aşılıoğlu, 1993). Calp (2005) ise dil bilgisi öğretiminin amacının kuramsal bilgiler öğretmek olmadığını, öğrencilerin karşılaştıkları anlama ve anlatma güçlüklerini yenmek ve öğrencilere uygulama becerisi kazandırmak olduğunu belirtmiştir.

Anadilini doğru kullanmak için dilin bilgisine ihtiyaç vardır. Dile ait bilgilerin öğretilmesi, beceriye dönüştürülmesi için dizgeli bir dil bilgisi öğretiminin gereği ortaya çıkmaktadır. 2019 Türkçe Dersi ğretim Programı incelendiğinde önceki ğretim programlarından farklı olarak dil bilgisinin ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmediği grlmektedir. Dil bilgisi kazanımları okuma ve yazma beceri alanına ait kazanımların içinde verilmiştir. Öğrencilerin gelişim dönemleri göz önüne alınmalı, dil bilgisi kuralları ilgili kazanımlar altında artan bir yoğunlukla ve aşamalı bir şekilde yapılandırılmalıdır (MEB, 2019). 2019 Türkçe Dersi ğretim Programında

dil bilgisi kazanımları dilin en küçük birimi olan eklerden tümceye doğru aşamalandırılarak yapılandırılmıştır.

2.14. Yazma Eğitimi Açısından Dil Bilgisi Öğretimi

Dil bilgisi öğretiminin yazma üzerindeki etkileri günümüze değin tartışıl gelmiş bir konudur. Bu konuda yapılan ilgili araştırmalara bakıldığında biçimsel dil bilgisi öğretiminin yazma üzerinde olumsuz, zararlı etkileri olduğu (Braddock vd., 1963, akt. Hudson, 2004), okul grameri öğretiminin yazma kalitesi üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığı (Hillock ve Smith, 1991, akt. Wyse, 2001) bazı araştırmacılar tarafından dile getirilmiştir. Oysaki son zamanlarda yapılan çalışmalar etkili bir dil bilgisi öğretiminin yazmanın gelişmesinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ve önemli rol oynadığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda yazma öğretiminden ayrı bir dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin yazma yeterliklerini geliştirmede, yazma bağlamında yapılan dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin yazma yeterliklerini geliştirdiği yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur. Myhill'e (2005) göre, dil bilgisini öğretmek ve dil bilgisini olumlu, bağlamsal yollarla ve yazmayla net bağlantılar kurarak öğretmek henüz yerleşik bir öğretim yöntemi değildir ve çok az araştırılmıştır. Myhill, dil bilgisi öğretimi ile yazma arasındaki bağlantı üzerine yapılan çalışmaların yeterli olmadığına vurgu yapmıştır. Andrews (2010) bağlam içinde öğretilen dil bilgisi ile yazmanın doğruluğu ve kalitesi arasındaki bağlantının yeterince araştırılmadığı konusunda Myhill'e tamamen katıldığını ifade etmiştir.

Braddock vd. (1963) "biçimsel dil bilgisi öğretiminin ihmal edilebilir bir yanı vardır ya da genellikle kompozisyondaki bazı talimat ve uygulamaları değiştirdiği için, hatta yazılı olarak iyileştirme üzerinde zararlı bir etkisi vardır" (Akt: Hillocks, 1986, s.133) görüşünü ifade etmişlerdir. Kısaca Braddock, Lyoyd-Jones ve Schoer biçimsel dil bilgisi öğretmenin yazılı anlatımı iyileştirmede etkili olmadığını hatta zararlı etkisinin olduğunu dile getirmiştir. Hillocks (1986) biçimsel dil bilgisinin tanımını şu şekilde yapmıştır: "Biçimsel dil bilgisi" ile bir ismi bir kişinin, yerin veya şeyin adı olarak tanımlayan ve konuşmanın birkaç bölümünün, cümle içindeki işlevlerinin, belirli cümle ve cümlecik türlerinin tanımlanmasını gerektiren geleneksel okul programı anlamına gelen dil bilgisi (s. 133). Hillock ve Smith de (1991) bu çalışmaya koşut olarak yaptıkları çalışmada okul grameri öğretiminin yazma kalitesi üzerinde hiçbir etkiye sahip olmadığını dile getirmiştir (Hillock ve Smith, 1991, akt. Wyse,

2001). Andrews (2005) İngiltere'deki politika yapıcıların ve araştırmacıların gramer bilgisinin okul öğrencilerinin daha akıcı ve doğru yazmalarına yardımcı olmak için yararlı bir araç olduğu varsayımına dair hiçbir kanıt bulunmadığını savunduklarını dile getirmiştir.

Dil bilgisi öğretiminin yazmaya olumlu katkıları olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur. Dil bilgisi eğitimi çok önemlidir. Dil bilgisi öğretiminin birincil amacı, öğrencilerin iletişim amaçlarını sözlü veya yazılı olarak gerçekleştirmelerini sağlamaktır (Robinson ve Feng, 2016). Dil bilgisi, çocuğun farkında olmadan kullandığı kuralları sezmesi yoluyla dili kullanmada güven kazanmasına, konuşma ve yazma sırasında kendi kendisini kontrol edebilmesine yardımcı olur (Öz, 2011). Robinson ve Feng (2016) ve Öz'ün (2011) söylemlerine baktığımızda dil bilgisinin sözlü ve yazılı iletişimin gerçekleşmesinde önemli olduğu görülmektedir. Dil bilgisi öğretimi öğrencilerin yazma ve konuşma gibi dilin anlatma boyutundaki dilsel yeterliklerine yardımcı bir öğretim alanıdır.

İlgili çalışmalar incelendiğinde dil bilgisi öğretimini yazma bağlamında gerçekleştirmenin öğrencilerin yazma yeterliliklerinin gelişmesi üzerinde daha etkili sonuçlar verdiği görülmektedir. Martha Kolln (1981), dil bilgisini yazma bağlamında öğretmenin dil bilgisini ayrı bir konu olarak öğretmekten çok daha etkili olabileceğine işaret etmiştir (akt. Weaver, 1996). Amacımız öğrencilerin yazılarında dil bilgisini daha etkili ve geleneksel bir şekilde kullanmaları ise, yazma bağlamında "dil bilgisi" öğretiminin resmi bir sistem olarak grameri öğretmekten daha iyi çalıştığını doğrulamaktadır (Weaver, 1996). Weaver, yazma bağlamında gramer öğretmenin grameri yazmadan ayrı öğretmekten çok daha etkili olduğunu ifade etmiştir. Collins ve Norris (2017), gramer öğretimini okuma ve yazma bağlamında sunmanın yazma becerilerini geliştirip geliştirmediğini araştırdıkları "Written Language Performance Following Embedded Grammar Instruction" adlı çalışmalarında bağlam içinde dil bilgisi öğretmenin, çok kısa bir eğitim döneminin ardından yazılı dil bilgisinde gelişmeler sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dil bilgisi bize bir dilin yapısal özelliklerine dair bilgi ve kuralları sunar. Dilin yapısını anlamamızı ve dile yönelik bilinç kazanmamızı sağlar. Bu bağlamda son yıllarda dil bilgisi öğretiminde benimsenen yaklaşımlar değişmiştir. Dil bilgisi öğretiminde çağdaş yöntemlerin öne çıktığı görülmektedir. Çağdaş yöntemlerle yapılan dil bilgisi öğretimi kural öğretmekten uzaklaşmıştır. Çağdaş yöntem ve teknikler dile ait kural ve bilgileri anlam içinde, bağlam içinde öğretmeyi esas

almaktadır. Son yıllarda dil bilgisi öğretiminde benimsenen işlevsel dil bilgisi yaklaşımında dilin yapısal işlevlerinin bağlam içinde öğretilmesi, biçim-bağlam ilişkisinin sezdirilmesi esas alınmaktadır. Yapılan çalışmalara baktığımızda dil bilgisi öğretiminin yazmanın gelişimi üzerinde olumlu etkilerinin gözlemlenebilmesi için öğretimin biçim-bağlam ilişkisi ekseninde, anlam odaklı ve yazma bağlamında gerçekleştirilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. Yazmadan ayrı yapılacak bir dil bilgisi öğretiminin yazma yeterliliğini geliştirmediği ifade edilmektedir.

2.15. Dil Bilgisi Öğretiminde Yaklaşımlar

Dil bilgisi öğretiminin nasıl, hangi yöntem ve stratejilerle yapılacağı gibi sorular dil bilgisi öğretiminde karşımıza çıkan temel sorunlardandır. Bu sorulara cevap bulabilmek için öncelikle dil bilgisi öğretiminde yer alan yaklaşımları bilmek gereklidir. İlgili literatürü incelendiğinde dil bilgisi öğretiminde benimsenen şu yaklaşımlar karşımıza çıkmaktadır: Güneş (2013a) dil bilgisi yaklaşımlarını “geleneksel, davranışçı, bilişsel ve yapılandırıcı” olarak dört başlıkta incelemiştir (2013a). Dil bilgisinin temel yaklaşımlarını Dolunay (2014) ve Bayram (2015) çalışmalarında “davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı yaklaşım” olarak üç başlıkta, Kırtıl (2012) “Geleneksel Dil bilgisi, Yapısal Dil bilgisi, Evrensel Dil bilgisi, İşlevsel Dil bilgisi” olarak dört başlıkta ele almıştır. Kırtıl (2012) yapılandırmacı yaklaşımı dil bilgisi öğretimi yaklaşımı olarak ele almamıştır. Bunun sebebini de “Dil edinimine ilişkin yaklaşımlar içinde yer verilen yapılandırmacılık, bir öğrenme kuramı olarak ortaya çıkmıştır ve literatürde son yıllarda yapılan çalışmalarda yapılandırmacı yaklaşımın dil edinimine ilişkin ilkeleri yer almaya başlamıştır. Ancak yapılandırmacılığa uygun bir dil bilgisi yaklaşımı bulunmadığı için dil bilgisi yaklaşımları içinde yer almamıştır” şeklinde belirtmiştir (s. 65).

Dil biliminde yaşanan gelişimsel süreç ve benimsenen yaklaşım ve yöntemler ele alındığında Yapısalcı dil bilgisi yaklaşımında dilin bağlamdan ayrı görüldüğünü söylemek mümkündür. Bu dil yaklaşımında dilin olduğu bağlamda kullanımı göz ardı edilerek dilin yapısal özelliklerine odaklanılmıştır. Dilin biçimsel, yapısal özellikleri betimlenmiştir. Yapısalcı dil bilim yaklaşımında dil bilgisi kurallarına sıkı sıkıya bağlılık vardır. Dil bilgisi öğretimi kural ezberletmek esasına dayalı bir anlayışla gerçekleştirmiştir.

1950’li yıllara gelindiğinde dil öğretiminde yeni bir anlayış ortaya çıkmıştır. Chomsky’nin üretici-dönüşümsel dil bilgisi yaklaşımı dile, dil edinimine ve dil öğretimine yeni bir açıklama getirmiştir. Chomsky’nin üretici-dönüşümsel dil bilgisi kuramında sözdizimsel işlevlerle birleşim haline gelebilen dilin temel birimi olan tümcenin yapısı ele alınmıştır. Chomsky, dil bilgisi kurallarına uygun tümcelerin anlam yükü taşıdığı sonsuz sayıda yinelenebilen dizgenin biçimsel ve sözdizimsel işleyişini incelemiştir (Kıran ve Kıran, 2018). Chomsky insanın dil edimi ile doğduğu ve bu edim ile sınırlı sayıda sözcükle sınırsız sayıda cümle oluşturabilecek bir edince sahip olduğu yaklaşımını benimsemiştir. Üretici-dönüşümcü dil bilgisi yaklaşımında da dilin bildirimsel işlevinin, meydana geldiği bağlamın göz önüne alınmadığı görülmektedir. Chomsky’nin de yapısalcı bir yaklaşım sergilediğini söyleyebiliriz.

Metindilbilim başlığı altında belirttiğimiz gibi, Prag Dil bilim Okulu dili yalnızca bir dizge olarak değil, işlevsel bir dizge olarak ele almıştır. Bu görüş daha sonra yapılacak bazı çalışmalara temel oluşturmuştur. Malinowski ve Firth’ün bağlamsal yaklaşımlarını referans olarak, Halliday sistemli işlevsel dil bilgisi modelinde dilsel ögeler ile dil-dışı ögelerin karşılıklı etkileşimini ortaya koyan bir çalışma yapmıştır. Halliday, dili toplumdaki sosyal yapıyla ilişkili olarak ele almıştır, dilin açıklamasını yaparken toplumdaki işlevleri doğrultusunda yapmak gerektiği yaklaşımını benimsemiştir (Halliday, 1973, akt. Uzun, 1995). Görüldüğü gibi Halliday’ın işlevsel dil bilim yaklaşımının temelinde dilin toplumsal bir işleve sahip olduğu görüşü vardır. Sistemli işlevsel dil bilgisi modelinde Halliday dilin hem yapısal hem de bağlamsal kullanımını ele almıştır.

Dil bilgisindeki yaklaşımları ele aldığımızda yapısalcı yaklaşımdan işlevsel dil bilgisi yaklaşımına kadar uzanan süreçte kullanılan dilin, yapısal özellikleri ile beraber işlevlerinin gerçekleştiği bağlam ile de açıklanmaya çalışıldığını söyleyebiliriz. Kullanılan dilde sadece yapısal özellikler değerlendirilmemiş, yapısal işlevler bağlam içinde değerlendirilmiştir. Dildeki ögelerin bağıntılarını bildirimseldeki işlevleri yönüyle incelemeyi esas alan ve bu işlevleri bildirimseldeki işlevi ile açıklamaya ve değerlendirmeye çalışan işlevsel dil bilim yaklaşımında “işlev” ve “bildirişim” kavramları öne çıkmaktadır. Gardner (2008), “Changing approaches to teaching grammar” adlı çalışmada dünyanın birçok yerinde, (İngilizce) öğretmenlerin biçimsel gramer kurallarını öğreten geleneksel bir yaklaşımdan uzaklaştıklarını, grameri anlamlı bir şekilde bağlam içinde nasıl kullanacaklarını öğretmek için daha iletişimsel bir yaklaşımı benimsediklerini ifade etmiştir.

Dil bilgisi öğretiminde yaşanan bu gelişimsel süreç neticesinde son yıllarda benimsenen, temel alınan yaklaşımlardan biri de yapılandırmacı yaklaşımdır. Ülkemizde 2004 yılında hazırlanan eğitim programları yapılandırmacı eğitim anlayışı benimsenerek hazırlanmış ve dil öğretiminde bu yaklaşımın ilkelerinden hareketle yeni yöntem ve teknikler müfredata girmiştir. Yapılandırmacı eğitim anlayışı; eğitim sürecinde öğrencinin aktif olduğu, öğrenciyi salt bilgiyi alan olarak değil, bilgiyi zihinde yapılandıran olarak konumlandıran, öğrenmeyi öğrenme esasına dayanan, öğrenim sürecinde öğrenciyi ezber bilgiye değil zihninde anlamlandırdığı, yapılandığı bilgiyi edinmeye yönlendiren bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımın temel ilkeleri dil bilgisi öğretiminde de görülmektedir.

Bu yaklaşımda dil bilgisi öğretiminin amacı, iletişim kurma, anlama, etkileşme, kavram ve zihinsel becerileri geliştirme olmaktadır. Dil bilgisi öğretimi amaç olarak değil çeşitli becerileri geliştirmek için araç olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle dil bilgisi öğretimi katı kuralları içermemektedir. Dil bilgisinin yararlı, açık ve işlevsel olması, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmesi üzerinde durulmaktadır. Dil bilgisi öğretim sürecinde metin, cümle, cümlede söz dizimi ve anlamaya ağırlık verilmektedir (Bentolila, 2006, akt. Güneş, 2013b). Yapılandırmacı yaklaşımın dil bilgisi öğretiminde vurguladığı bir diğer husus da dil bilgisiyle ilgili etkinliklerin bir bağlam içerisinde kazandırılmasıdır. Dil kurallarının somutlaştığı bağlamlar ise metinlerdir ve dil bilgisi öğretim süreci bu nedenle bağımsız cümleler üzerinde çalışmak yerine gerçek metinlerden hareketle sürdürülmelidir (Marshall, 1994, akt. Bahar, 2015).

2.16. Dil Bilgisi Öğretiminin Temel İlkeleri

Dil bilgisi öğretimi kapsamında yapılan çalışmalarda temel alınan ilkeler vardır. Bu ilkeler benimsenen yaklaşımla, uygulanan yöntemle koşut ilkelerdir. Dil bilgisi öğretimi yapılırken bu ilkeler göz önünde bulundurulmalı, bu ilkelere uygun öğretim yapılmalıdır. Dil bilgisi öğretiminin öne çıkan temel ilkelerini şu şekilde maddelendirebiliriz:

1. “Dil bilgisi kuralları, sözden ve yazıdan ayrı, hazır sonuçlar olarak öğretilemez. Böyle bir öğretim, öğrencileri ezbere alıştıırır. Uygulama gücü kazandırmaz.” (Göğüş, 1978, s. 349).
2. “Dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi uygulanmalıdır. Dil, öğrencinin de kullandığı bir dizgedir. Bu dizgeye egemen olan birçok kural

vardır. Dil bilgisi öğretimi, bu dizgenin kurallarını açıklamalıdır.” (Göğüş, 1978, s. 349).

3. “Bir bilgi değil, beceri alanı olan Türkçe öğretiminde bilgilerin beceriye dönüşmesi esas olduğundan dil bilgisi de beceriye dönüştürülmelidir. Bunun için öğrenilen dil bilgisi konuları, yazılı ve sözlü anlatımda kullanılır hâle getirilmelidir.” (Erdem, 2007, s. 24).
4. “Dil bilgisi öğretiminde çıkış noktası, öğrencilerin karşılaştıkları dil sorunları olmalıdır. Başka bir ifadeyle, öğrenciler hangi konuyu bilmiyorsa o konuların ders konusu yapılması gerekir.” (Göğüş, 1978, s. 351).
5. “Dil bilgisi konuları, birbirinden bağımsız olarak değil, birbirine dayandırılarak, birbirinin anlamını tamamlayacak şekilde işlenmelidir.” (Özbay, 2007, s. 153).
6. “Dil bilgisi öğretimi, bilinenden bilinmeyene, somuttan soyuta, yakından uzağa gibi öğretimin temel ilkelerine göre yapılmalıdır. Örnek metinler, çocukların yaşantılarından alınmalı, toplumun kültürel dokusuna uygun olmalı, aynı zamanda kültür de öğretilmelidir.” (Erdem, 2007, s. 24).
7. “Dil Bilgisi, ayrı bir ders saatinde değil konuşma, dinleme, okuma ve yazma çalışmaları içerisinde işlevsel olarak yer almalıdır” (Özbay, 2007, s. 153).
8. “Dil bilgisi, anlama ve anlatmanın tam, kusursuz olmasını sağlamak için bir araç olarak kullanılmalıdır. Dil bilgisi çalışmaları, Türkçe öğretiminde bir amaç haline getirilmemelidir (Onan, 2014, s. 77).
9. “Dil bilgisi öğretiminde tek bir yöntemden hareket edilmemeli, konuya göre yöntemler belirlenmelidir” (Özbay, 2007, s. 153).
10. “Dil bilgisi öğretiminde dil bilimden faydalanılmalıdır. Dil bilgisinin durağanlığına karşın dil bilim sürekli kendini yenileme çabasıdadır. Özellikle ülkemizde dil bilgisi, hazır yazılı unsurlarla ele alındığından zamanla durağanlaşmıştır. Dünyada da son zamanlarda dil bilim çalışmaları daha zengin bir hâle gelmektedir.” (Erdem, 2007, s. 25).
11. Dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkı sağlayacak düzeyde, çağdaş öğretim yaklaşımlarına uygun ve belirli bir dilsel kullanım bağlamı içeren etkinliklerin tasarlanması kadar önemli olan husus terim birliğidir. Dil bilgisi etkinliklerinde terim birliği sağlanmadığı takdirde öğrenci terim karmaşası ve bilgiler arası ket vurma yaşayacak, etkinliklerin olumlu nitelikleri gölgede kalacaktır (Bahar, 2015, s. 13).

2.17. Dil Bilgisi Öğretim Yöntemleri

Dil bilgisi kavramlarını öğrenmenin kendisi karmaşık bir süreçtir (Weaver, 1996). Dil bilgisi karmaşık bir sistemdir. Bu nedenle nihai amaç yazmayı geliştirmek olsa bile, asıl amaç dil bilgisi sisteminin kendisinin anlaşılması olmalıdır (Hudson, 2006) . Hassan (2001) son yıllarda dil bilgisi öğretiminde benimsenen yaklaşımların değiştiğini ifade etmiştir. Dil bilgisi öğretiminin kural odaklı değil anlam odaklı; konu merkezli değil öğrenci merkezli olduğunu dile getirmiş ve dil bilgisi öğretiminde iletişim temelli yaklaşımın ivme kazandığını belirtmiştir.

Son yıllarda dil bilgisi öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda dil bilgisi öğretiminin amacının dile ait kuralları ezberletmekten, salt kural öğretmekten uzaklaştığı görülmektedir. Dil bilgisi öğretiminin amacı ana dili farkındalığı/ bilinci kazandırmak, ana dilinin anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek, böylece dil dizgesine uygun anlam birimleri oluşturabilmek, dili doğru kullanma konusunda kişiyi disipline etmektir. Öyle ki dil bilgisi öğretiminde esas olan anadilinin temel dil bilgilerini/ kurallarını beceriye dönüştürebilmektir. Bahar (2015) dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin bilişsel gelişimlerine katkı sağlayacak düzeyde, çağdaş öğretim yaklaşımlarına uygun ve belirli bir dilsel kullanım bağlamı içeren etkinliklerin tasarlanmasının önemini dile getirmiştir. Bahar, dil bilgisi öğretiminde kullanılacak etkinliklerin öğrencilerin bilişsel gelişim düzeyine uygun olmasının ve bağlam içinde tasarlanmasının altını çizmiştir. Ayrıca çağdaş öğretim yaklaşımlarına uygunluğu da göz önüne alınması gereken bir husustur.

Bu bağlamda dil bilgisi öğretiminde yöntem seçiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Dil öğretimindeki çağdaş yaklaşım ve yöntemlerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirmek dile ait bilgi ve kuralların beceriye dönüşmesine katkı sağlayacaktır. “Türkçe derslerinde dil bilgisi konularının öğretimi sırasında değiştirilmeden kullanılan yöntem ve teknikler, öğrencinin anlamlı öğrenmesini geliştirmesine yeteri kadar katkıda bulunmamaktadır” (Öztürk ve Ömeroğlu, 2015, s. 70). “Dil bilgisi öğretiminin tek bir yöntemin etkinliğine bırakılacak kadar sınırlı bir hacim ve öneme sahip olmadığı aşikârdır.” (Bahar, 2015, s.12) ve " Dil bilgisi öğretimi kesinlikle zengin bir yöntem ve teknik repertuarıyla desteklenmelidir (Bahar, 2015, s.21). Dil bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemler şunlardır: Tümdengelim, tümevarım, anlatım, soru cevap, tartışma, çözümleme-birleşim, gösterip yaptırma, drama, proje ve problem çözme yöntemi. Son olarak unutulmamalıdır ki “çağdaş dil bilgisi öğretiminde

kullanılan yöntem ve teknikler, birbirinin alternatifi olarak değil; tamamlayıcısı olarak görülmelidir.” (Bahar, 2015, s. 21).

2.17.1. Anlatım yöntemi

Anlatım yöntemi bir konuya giriş yaparken, bilgi aktarırken ya da özetlerken kullanılır. Anlatma yöntemi kullanılırken görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmasına, öğrencilere söz hakkı verilmesine, soru sorulmasına ve öğrencilerin not tutmasına imkân verilmesine dikkat edilmelidir. Anlatım yapılırken basit, kısa ve tam cümleler kullanılmalıdır (Öz, 2011). Diğer öğretim yöntemleri ile birlikte, konunun ve yöntemin tanıtılması, amacın açıklanması ve derse başlangıç sırasında anlatma yöntemi kullanılır. Diğer öğretim yöntemlerini kullanmaya başlamak, belli ölçüde anlatmaya dayanır (Aşılıoğlu, 1993). Anlatma yöntemi konunun öğretmen tarafından sözlü olarak anlatılması esasına dayanan, öğretmenin daha çok aktif olduğu, öğretmenler tarafından en çok kullanılan, anlatma ve düz anlatım isimleri ile de bilinen geleneksel bir öğretim yöntemidir.

Çağdaş öğretim yöntemlerinin öğretimde kullanılması ile anlatım yöntemi bazı sınırlılıkları itibari ile eleştirilse de öğretmenlerin her zaman kullanacağı hatta kullanmak zorunda olduğu bir yöntemdir. Dil bilgisi öğretimi bağlamında düşünüldüğünde ise özellikle kuralların açıklanmasında, terimlerin tanımlanmasında kullanılması kaçınılmazdır. Bir öğretmenin dersinde sadece anlatım yöntemini kullanması doğru bir yöntem seçimi değildir. Çünkü günümüzde pek çok çağdaş öğretim yöntemleri ile öğretim yapılmaktadır. Anlatma yöntemi çağdaş öğretim yöntemleri ile birlikte kullanılmakta ve bu şekilde etkili bir yönteme dönüşmektedir.

Bu noktada anlatma yönteminin etkili bir yönteme dönüşebilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bu yöntemin de her yöntem gibi olumlu tarafları olduğu gibi sınırlılıkları da mevcuttur. Anlatma yönteminin fayda ve sınırlılıklarını Küçükahmet (2002) şu şekilde sıralamıştır (akt. Dolunay, 2014):

2.17.1.1. Anlatma yönteminin faydaları

1. Öğrencilerin çalışma yapabilmeleri için gerekli temel materyallerin sunumu ya da yeni bir çalışmaya başlangıç için faydalı bir yoldur.
2. Bilgileri kalabalık gruplara iletmek için yararlıdır.

3. Öğrencilerin muhteva üzerinde organize bir görüş kazanmalarına yardımcı olur.
4. Konu düzenli bir biçimde sunulacağı için zamanın iyi kullanımını sağlar.
5. Ders esnasında konuya dair sürpriz bir durumla karşılaşmayacağı için öğretmene güven duygusu verir.
6. Uygulaması kolay ve ekonomiktir.

2.17.1.2. Anlatma yönteminin sınırlılıkları

1. Uzun ve sık tekrar edilen bir anlatım kolayca sıkıcı hale gelir.
2. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığını belirlemek güçtür.
3. Öğretim sırasında öğrencilere soru sorma izni verilmediği için dönütü ortadan kaldırır, eksik iletişime sebep olur.
4. Dinleyiciler çok pasiftir.
5. Duygusal tutumlar ve psikomotor öğrenme çok ender oluşur.
6. Öğrenciler aktif olarak öğrenmeye katılmadığı için yüksek seviyeli bilişsel öğrenme gerçekleşmez.

2.17.2. Soru-cevap yöntemi

Soru- yanıt yöntemi öğretmenin öğretim etkinliği öncesinde hazırladığı soruların öğrenciler tarafından yanıtlanması, açıklanması, tartışılması temeline dayanan bir öğretim yöntemidir (Aşılıoğlu, 1993). Öğrencilere soru yöneltirken bu hususları içeriyor olmasına dikkat etmek gerekir. Bazı kaynaklarda soru-cevap yöntemi bazı kaynaklarda da soru-cevap tekniği olarak adlandırılmaktadır. Soru cevap yöntemi anlatım yöntemi gibi öğretmenler tarafından en çok kullanılan ve kullanılması kaçınılmaz olan yöntemlerden biridir. Bu yöntem özellikle öğrencilerin düşünme ve iletişim becerilerinin gelişimine katkı sağlayan, Türkçe eğitimi ve öğretiminde hemen hemen her becerinin kazandırılmasında kullanılabilecek bir yöntemidir.

Dil bilgisi öğretimi bağlamında düşündüğümüzde de kural ve tanımların öğretilmesinden, bunların pekiştirilmesine kadar olan süreçte yapılan tüm çalışma ve etkinliklerde kullanılabilecek oldukça kullanışlı ve etkili bir yöntemdir. Soru cevap yöntemi öğretmenin soru sorması, öğrencilerin de bu soruları cevaplaması esasına

dayanır. Bu süreçte hem öğretmen hem de öğrenciler aktiftir. Bu yöntem uygulanırken dikkat edilmesi gereken hususları Öz (2011, s. 327) şu şekilde sıralamıştır:

1. Öğrencilerin hepsinin cevabı düşünmesini sağlamak için soru tüm sınıfa yöneltilmelidir.
2. Öğrencilere sorunun cevabını düşünmeleri için yeterli zaman tanınmalıdır.
3. Gönüllü öğrencilere cevaplama önceliği verilmeli, soruların yöneltilmesinde adaletli olunmalıdır.
4. Doğru cevap anında pekiştirilmeli, yanlış cevap veren öğrencilere doğru cevabı bulmaları için yönlendirici sorular sorulmalı ve doğru cevaba ulaşmaları sağlanmalıdır.
5. Cevap verecek öğrenci seçilirken seçim işlemi rastgele yapılmalıdır.
6. Öğrencinin konu hakkındaki bilgisini öğrenmeye yönelik sorulardan ziyade açık uçlu, öğrencileri düşünmeye yönlendirecek sorular tercih edilmelidir.

2.17.3. Tartışma yöntemi

Tartışma, bir grup öğrencinin belli bir konunun kavranması amacıyla karşılıklı görüşler, fikirler, eleştiriler üretmek, o konuyu kapsamlı ve detaylı olarak irdemesidir (Öz, 2011). Tartışma yönteminde öğrenci aktiftir. En az iki veya daha fazla öğrencinin katılımı ile uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntemde hem öğrenciler, hem de öğretmen aktiftir. Tartışma yöntemi öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimi güçlendirir. Bu yöntem öğrencilerin düşünme, iletişim kurma, kendini sözlü olarak ifade etme, dinleme, analiz-sentez yapma, yorum yapma gibi becerilerinin gelişmesinde de etkilidir.

Dil bilgisi öğretimi bağlamında düşünüldüğünde tartışma yöntemi dile ait bilgi ve kuralların sezdirilmesi sürecinde kullanılabilir. Öğrenciler ilgili kural ve tanımlara tartışarak ulaşabilir, konu ile ilgili örnekleri tartışma yöntemi ile inceleyerek kural ve tanımlarla ilgili gerekli analiz, sentez ve değerlendirmeyi yapabilir. Bu yöntem sayesinde öğrencilerin üst düzey bilişsel becerileri gelişir. Ayrıca tartışma yöntemini kullanarak kazandırılmak istenen kural ile ilgili öğrenciler de kendi örneklerini oluşturabilirler. “Öğrencilerin dikkatini canlı tutan, pek çok becerinin gelişimine katkı sunan bu yöntemin uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken hususları” Öz (2011, s. 323) şöyle sıralamıştır:

1. Hem öğretmenler hem de öğrenciler tartışmaya önceden hazırlanmalıdır.
2. Tartışmanın amacı, süresi ve tartışmada neler yapılacağı net bir şekilde önceden belirlenmelidir.
3. Öğrencilerin kendini rahat hissedebilecekleri bir ortam olmalıdır.
4. Sorular öğrencileri düşünmeye sevk etmeli, açık uçlu olmalıdır
5. Konular güncel ve öğrencilerin ilgisini çekecek nitelikte olmalıdır.
6. Tartışma sürecinde öğrencilere kendilerini ifade edebilmeleri için gereken süre verilmelidir.
7. Her öğrencinin tartışmaya katılması sağlanmaya çalışılmalıdır.

2.17.4. Gösterip yaptırma

Gösterip yaptırma yöntemi bir işlemin uygulanmasını, bir aracın nasıl çalıştığını gösterip açıklayarak daha sonra öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yaptırarak öğretme yoluna dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemde konuya ilişkin bilgiler açıklanır ve bu bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için gerekli uygulamalar gerçekleştirilir (Demirel, 1999). Dil bilgisi bağlamında düşündüğümüzde gösteri yönteminden nasıl yararlanılabileceğini Dolunay (2014) şu şekilde ifade etmiştir: Türkçe öğretmenleri gösteri yönteminden dil bilgisi öğretiminde yararlanabilir. Mesela internette, gazete ve dergilerde, öğrencilerin seviyesine uygun kitaplarda bulunan dil yanlışları öğretmen tarafından tespit edilerek sınıfa getirilir. Bunlar sınıfa gösterilerek hangi dil yanlışlarının yapıldığı, bunların nasıl düzeltileceği üzerinde durulur. İlk olarak öğretmenin örnek uygulamalar göstermesi gerekir. Daha sonra benzer uygulamalar öğrencilere yaptırılmalıdır. Böylece öğrencilerin daha önce öğrendikleri dil bilgisi kuralları hatırlatılarak bu kuralların uygulanış şekilleri de gösterilmiş olur (Dolunay, 2014, s. 125).

Türkçe dersi bağlamında düşündüğümüzde ise gösteri yöntemi, öğrencilere beceri kazandırma noktasında kullanışlı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemde kazandırılmak istenen bilgi ve beceriler önce öğretmen tarafından açıklanır, ilk olarak öğretmen tarafından uygulanır. Daha sonra da öğrencilere uygulama ve alıştırmaya yaptırılarak istenilen beceri kazandırılır. Türkçe derslerinde öğretmenin bir rol model olduğu gerçeğini düşündüğümüzde gösteri yönteminin esasında Türkçe dersi boyunca kullanıldığını söylemek yanlış olmaz. Türkçe öğretmeni okuması, konuşması, dinlemesi, yazması ile her zaman öğrencilerine bir model teşkil eder.

Bütün bunları önce kendisi uygular, daha sonra uygulatır. Bir metni önce kendisi okur, doğru okumayı gösterir, doğru okuma yapma ile ilgili gerekli açıklamalarını yapar daha sonra ise öğrencilere uygulatır. Ya da konu ile ilgili sınıf ortamına getirdiği görsel ya da işitsel materyalleri kullanarak da gösteri yapabilir. Örneğin gezi yazısı türünde yazma çalışması yaptırmadan önce gezi yazısı örneği getirip, öğrencilerine akıllı tahta yardımı ile yazıyı gösterip, metin ile ilgili gerekli açıklamalarını yaptıktan sonra gezi yazısı yazdırabilir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Diyebiliriz ki gösterip yaptırma yöntemi Türkçe eğitiminde ve dil bilgisi öğretiminde kolaylıkla kullanılabilecek etkili ve işlevsel bir yöntemdir.

2.17.5. Drama (dramatizasyon/oyunlaştırma)

Drama tekniği, Türkçe Öğretim Programı'nda daha çok yaratıcı drama yönüyle ele alınmıştır. Drama; “doğaçlama, canlandırma vd. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak bir grup çalışması içinde, öğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir kavramı ya da bir beceriyi ön bilgilerini kullanarak yapılandırması, anlamlandırması ve canlandırmasıdır” (Öz, 2011, s. 327). Bu teknik ile öğrenciler hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini yaşayarak öğrenirler. Problem çözme ve iletişim kurma yeteneğini geliştirirler. Drama tekniği bilinen en eski öğretme tekniklerinden biridir. Çok kullanışlı ve yararlıdır. Günümüzde de yaygın olarak eğitimde drama tekniğinden faydalanılmaktadır (Demirel, 1999). Demirel (1999) drama tekniğinin yararlarını şu şekilde sıralamıştır (s. 93-94):

1. Etkili ve dikkatli dinleme yeteneğinin gelişmesini sağlar.
2. Öğrencilerin kendine olan güveninin artmasını sağlar.
3. Anlama yeteneğini ve yaratıcılığı geliştirir.
4. Akıcı konuşmayı geliştirir.
5. Dile hâkimiyeti ve kendini ifade etme yeteneğini geliştirir.
6. Bilgilerin etkin kullanılmasını sağlar ve bilgileri pekiştirir.

Drama yönteminde çocuk oyun içinde öğrenir. Eğitim ve öğretim oyunlaştırılır. Dil bilgisi öğretimi bağlamında düşündüğümüzde dramatizasyonun dil bilgisi öğretiminde benimsenen yapılandırmacı yaklaşıma koşut bir yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenmede öğrencinin çabası esastır, öğrenci bilgileri zihninde kendisi anlamlandırır, yapılandırır ve bu süreçte aktiftir. Kural ezberletmeye karşın kuralların etkinliklerle sezdirilmesi amaçlanır. Sezdirme

sürecinde amaç öğrencinin kuralı zihninde anlamlandırması ve kendisinin yapılandırmasıdır.

Drama yöntemi ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminde öğrenci oyun içinde aktif rol alarak öğrenmesi gereken bilgi veya kuralı oyunlaştırma sürecinde sezer, anlamlandırır ve zihninde yapılandırır. Bütün bu süreçte de öğrencinin çabası söz konusudur. Bu yüzden dil bilgisi öğretiminde drama yönteminden yararlanılmalı hatta küçük yaş gurubundaki öğrencilerin oyun konusundaki ilgi ve ihtiyaçları göz önüne alındığında bu yöntem mutlaka başvurulmalıdır.

2.17.6. Proje yöntemi

Proje, öğrencilerin gerçek yaşama benzer işler üzerinde, özgün bir ürün ortaya koymak amacıyla yaptıkları bağımsız konu araştırmaları ve etkinliklerdir. Bu yöntem öğrenci merkezli bir yöntemdir. Bu yöntemde öğretmen öğrenciye rehberlik etme ve değerlendirme görevini üstlenir (MEB, 2006).

Proje konusu günlük hayatla ilişkilendirilmelidir. Projeler bir grup öğrenci tarafından yapıldığında iş birliğini ve ekip çalışmasını teşvik eder. Proje ödevleri ile öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanda kendilerini geliştirmeleri için gerçek hayata benzer senaryolar üzerinden pratik yapmaları sağlanır. Projenin gerçekleştirilmesine ilişkin olarak süreç ve bu süreç sonunda ortaya konan ürünün değerlendirilmesi dikkate alınır (Bahar vd., 2006, s. 88).

Dil bilgisi öğretimi bağlamında düşündüğümüzde proje yöntemi kural ve bilgilerin beceriye dönüştürülmesi için kullanılabilecek etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kazandırılmak istenen konu ya da öğrencinin istediği bir dil bilgisi konusu öğrenciye proje ödevi olarak verilir. Süreç boyunca öğretmenin rehberliğinde çalışma yürütülür. Proje yazılı olarak hazırlanabileceği gibi sunum şeklinde de yapılabilir. Öğrenci hazırladığı proje ödevini hazırlama aşamasından başlayarak ödevinin sonuna kadarki süreci anlatır, sunar ve bulgularını paylaşır.

2.17.7. Problem çözme yöntemi

Problem çözme yönteminde öğrencilerle birlikte önce bir problem belirlenir. Daha sonra problem tanımlanır ve sınırlandırılır. Problemlle ilgili veriler toplanır, amaca uygun veriler seçilir ve seçilenler problemin çözümüne yönelik değerlendirilir. Bu süreçte öğrencilere öğretmen rehberlik eder. Elde edilen veriler amaca, kişilere ve

süreye uygunluk açısından değerlendirilir. Uygun çözüm önerileri seçilir. Son aşamada problem çözme sürecinin tüm aşamaları öğrencilerle birlikte değerlendirilir (Öz, 2011, s. 324).

Problem çözme yöntemi ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin anlamada, anlamlandırmada ve zihinlerinde yapılandırmada zorluk yaşadıkları bir dil bilgisi konusu problem olarak belirlendikten sonra bu konu ile ilgili öğretmen rehberliğinde çeşitli kaynaklardan veri toplanır. Bu veriler yine öğretmen rehberliğinde düzenlenir ve amaca uygun olanları seçilir. Bu verilerden hareketle belirlenen problemleri dil bilgisi konusunu anlamak ve zihinde yapılandırmak için bir çözüme ulaşılır. Çözüme ulaşıncaya kadarki tüm aşamalarda yapılan çalışmalar öğretmen ve öğrenciler ile beraber değerlendirilir.

2.17.8. Tümevarım ve tümdengelim yöntemleri

Tümevarım yöntemi, özelden genele ulaşma esasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntemde verilen örneklerden hareket ederek öğrenci kurala ulaşmaya çalışır. Parçalardan bütüne ulaşır. Parça verilen örnekler, bütün ise kural olarak düşünülebilir.

Dil bilgisi öğretiminde kullanışlı bir yöntem olarak karşımıza çıkan tümevarım yöntemi ile öğrenci kurala ulaşma sürecinde zihinsel olarak aktiftir, verilen örneklerden hareketle kuralı zihninde anlamlandırmaya ve yapılandırmaya çalışır. Kurala, genellemelere kendi çabası ile ulaşır. Böylece dil bilgisi öğretimi ilkelerine koşut bir şekilde dil bilgisi tanım ve kuralları ezberden uzak bir şekilde öğrenilmiş, kazanılmış olur.

Tümdengelim yöntemi ise genel bir kuraldan özel bir duruma ulaşma esasına dayanır. Bu yöntemde de bütünden parçaya ulaşılır. Yani kurallar öğrenciye verilir, kural öğretimi yapılır. Bu kurallardan hareketle öğrenciden kendi örneğini oluşturması beklenir. Dil bilgisi öğretiminde en çok kullanılan yöntemlerden olan tümevarım ve tümdengelim yöntemlerinin birinin birine tercih edilmesinden ziyade ikisinin birlikte kullanımının daha etkili olduğunu söyleyebiliriz. İkisinin birlikte kullanılması daha etkili dil bilgisi öğretiminin gerçekleşmesine katkı sağlar.

2.17.9. Çözümleme ve bireşim yöntemi

Çözümleme bir bütünü oluşturan parçaların birbirinden ayrılmasıdır. Fakat burada parçaları ayırma işi rastlantısal bir şekilde değil amaçlı, planlı bir biçimde

gerçekleştirilir. Bireşim ise birbiriyle ilişkili parçaların bütün oluşturması yani birleşmesidir.

Çözümleme ve bireşim yöntemi, Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan iki yöntemdir. Bu iki yöntem bir metnin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin bulunması, metnin ana düşüncesinin, ana düşünceyi destekleyen yardımcı düşüncelerin bulunması, metinde geçen eş ve zıt anlamlı sözcüklerin bulunması, metinde geçen sözcükler üzerinde yapılan dil bilgisi çalışmaları, cümleyi özne, yüklem, tümleç gibi ögelerine ayırma vd. öğretim uygulamaları çözümleme yöntemine dayanan öğretim çalışmalarını kapsar (Aşılıoğlu, 1993). Çözümleme ve bireşim yöntemini başarılı bir şekilde uygulamak için dikkat edilmesi gereken hususları Aşılıoğlu (1993) şu şekilde sıralamıştır:

- a) Çözümleme çalışması öğrenci çalışması gerektirdiğinden etkinlikler öğrenciye dayanmalıdır.
- b) Öğretmenin öğrencilerle tek tek ilgilenmesi gerektiğinden kalabalık sınıflarda uygulanması zordur. Kalabalık sınıflarda soru-cevap gibi yöntemlerle birlikte kullanılması yararlı olur.
- c) Üzerinde çalışılan metinler dil ve anlatım yönün itibari ile öğrencinin düzeyine uygun olmalıdır.
- d) Bireşim çalışmalarında amaç, plan, düşünce örgüsü vd. konulara dikkat edilmeli ve öğrenciye rehberlik edilmelidir.
- e) Yapılan bireşim ve çözümleme çalışmaları üzerine tartışma yaptırmak yararlı olabilir (s.70).

2.18. Biçime Odaklanma Modeli

Lightbown ve Spada (1990) son 20 yılda ikinci dil öğretiminde birçok değişiklik olduğunu, en büyük değişikliğin, dilin kendisine (yani, dil bilgisi, fonoloji ve kelime dağarcığı) açık bir odaklanmadan, dil aracılığıyla anlamın ifade edilmesi ve anlaşılmasına yönelik bir vurguya geçişte olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu değişikliğin, öğrencilerin konuşmalarındaki hatalara karşı daha büyük bir toleransa ve öğrencilerin dili daha özgün ve spontane şekillerde kullanmaları için fırsatlar yaratmaya vurgu yapılmasına yol açtığını ifade etmişlerdir. Bu pedagojik değişimlerin ardındaki teorinin, öğrencilerin "doğal" bir ortamın özelliklerine daha çok benzeyen

öğretim yoluyla daha büyük ikinci dil iletişim becerileri geliştirebilmeleri olduğunu belirtmişlerdir.

Bu bağlamda, ikinci dil edinimindeki bu tür yaklaşımlar yeni yaklaşımların ortaya atılmasına ve tartışılmasına yol açmıştır. Biçim odaklı öğretim yaklaşımı son 20 yılda ikinci dil ediniminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan modellerden biridir. Biçime odaklı öğretim (İng. *form-focused instruction*) modeli yabancı dil/ ikinci dil ediniminde dil bilgisi öğretime yönelik 1991 yılında Long tarafından tanımlanmıştır (akt. Hamamcı,2019). Daha sonra Ellis (2001) tarafından biçim ve anlam odaklarının önceliğine göre (üç tür biçim odaklı öğretim: biçimlere odaklanma (İng “*focus-on-forms*”), biçime planlı odaklanma (İng. *planned focus-on-form*) ve biçime rastlantısal odaklanma (İng.*incidental focus-on-form*) olarak kavramsallaştırılmış ve bu kavramların sınırları belirlenmiştir. Biçime odaklanma modeli, yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimindeki dil bilgisel biçimlerin iletişim ortamında öğretimini kapsar. Bu modelde dil bilgisel yapıların öğretiminde hem anlama hem de biçime odaklanılır. Ayrıca biçimlerin öğretilmesinde dilin kullanıldığı bağlam da göz önüne alınır.

Biçime odaklanma Long’un (1991) öğrencilerin dikkatini anlamlı iletişim bağlamında biçimlendirmeye çeken öğretime atıfta bulunmak için kullandığı bir terimdir (akt. Ellis, 2015). Long’a (1988) göre, dili tamamen iletişimsel bir tarzda öğretmek gibi, dil bilgisini bağlam dışında öğretmek de yetersizdir. Bunun nedeni, ilk yaklaşımın ikinci dil öğrenenleri iletişimsel olarak dil bilgisi biçimlerini kullanmalarını engelleme eğiliminde olması ve ikincisinin dil bilgisi öğretime çok az önem vermesidir. Bunun böyle olduğu göz önüne alındığında, Long, iletişimsel dil kullanımını bağlamda gramer öğretimi ile eşleştirecek olan biçime odaklanma adı verilen bir yaklaşım önermiştir (akt. Boulkroun, 2016).

Biçime odaklanma, öğrencilerin iletişimsel olarak zaten kullanabildikleri dil özelliklerinin gramer biçiminin farkına vardıkları dil eğitiminde bir yaklaşımdır. Biçim üzerine odaklanmak, öğrencilerin dikkatini iletişimsel bağlamlar içindeki dil bilimsel biçimlere çeken öğretici bir yoldur (Long ve Robinson, 1998, akt. Bandar ve Gorjian, 2017). Abdollahzadeh, (2015) anlam odaklı öğretim, odaklarının öncelikle mesaj içeriğini anlamaya ve/veya iletmeye yönelik olduğu iletişim eylemlerine öğrenenleri dâhil eden öğretimi ifade eder. Öte yandan biçim odaklı öğretim, öğrencinin dikkatini dilsel öğelere ve bunların aktardıkları anlamlara odaklayan bir öğretim türüdür.

Yabancı dil ediniminde, dil bilgisi öğretiminde benimsenen yaklaşımların dil bilimin tarihsel süreç içindeki gelişimi ile ortaya çıkan yaklaşımlarla koştur olduğunu söylemek mümkündür. Peçenek (2008) çalışmasında yabancı dil ediniminde dil bilgisi öğretiminde benimsenen yaklaşımları şu şekilde belirtmiştir. Geleneksel-Kuralcı Dil bilgisi yaklaşım yabancı dildeki biçimlerin öğretilmesinin hedeflendiği bir yaklaşımdır. Geleneksel- Kuralcı Dil bilgisi yaklaşımından sonra Betimsel Dil bilgisi Yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımlardan Biçimsel Dil bilgisi yaklaşımı dilin hem yapısını hem de biçimini betimlemeyi hedeflemiştir. Yapısal Dil bilgisi ve Üretken Dönüşümlü Dil bilgisi Yaklaşımları Biçimsel Dil bilgisi Yaklaşımları olarak ele alınmıştır. 1970’lerde ise Biçimsel Dil bilgisi Yaklaşımına karşı kuramsal temelleri Prag okulunun 1920’lerdeki ve Firth’ün 1950’lerdeki çalışmalarına dayanan İşlevsel Dil bilgisi Yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Peçenek’in (2008) ifadesi ile İşlevsel Dil bilgisi “dilin işlevsel yönünü vurgulayan ve dil bilgisi betimlemesinde anlam ögesini öne çıkaran” bir yaklaşımdır (s. 73).

Yabancı dil ediniminde dil bilgisi öğretimine farklı bakış açıları getiren bu üç yaklaşımın odakları her ne kadar farklı olsa da neticede “biçim” ve “anlam”ın ön plana çıkarılmasının gereği ortaya konmuştur (Fidan, 2000, akt. Ünal, 2013). Ellis’e (2016) göre biçime odaklanma bir yaklaşım değil, daha çok, öğrenciler için sorunlu olan dilsel biçimlere örtük veya açık ve sıklıkla kısaca dikkat çekmek için öğretmen ve/veya öğrenciler tarafından iletişimsel bir bağlamda konuşlandırılan bir dizi tekniktir. Biçime odaklanma önceden planlanmış olabilir ve bu nedenle önceden belirlenmiş bir dilsel özellikleri ele alabilir veya öğrenciler öncelikle anlama odaklanırken ortaya çıkan iletişimsel veya dilsel sorunlara bir yanıt olarak tesadüfi olabilir (Ellis, 2016).

Bir dil bilgisel yapının nasıl biçimlendiğini, nasıl sesletildiğini, nasıl yazıldığını, dildeki diğer yapılarla nasıl etkileşimde bulunduğunu gösteren biçim boyutu; ne anlama geldiğini gösteren anlam boyutu ve hangi bağlamlarda kimler tarafından nasıl kullanıldığını gösteren kullanım boyutu olmak üzere üç boyutu vardır (Larsen-Freeman, 2000, akt. Gezmiş Ceyhan, 2011). “Biçime odaklı öğretim modeli biçim kavramı ile bu üç boyutu kapsamakta ve dil bilgisi öğretimi ile bu üç boyutun öğretilmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle de dil bilgisel yapı (İng. *structure*) kavramı yerine bilinçli olarak biçim (İng. *form*) kavramı kullanılmaktadır.” (Gezmiş Ceyhan, 2011, s. 31). Long ve Robinson (1998), iletişim odaklı dil sınıflarında biçime odaklanmaya dair üç işlem süreci sunmuşlardır (akt. Hamamcı, 2019) :

- a) Öğrencilerden gruplar halinde çalışmasını isteyen öğretmen çokça hedef biçim örnekleri içeren okuma parçası verir ve ardından yapılacak üretim çalışması (örn: yazma çalışması) onları bu biçimi anlamlı bağlamlarda kullanmaya yöneltecektir.
- b) Grup çalışmasında öğrencilerin aynı hataları yaptığını gören öğretmen öğrencilere katılıp uygun bir üslup ile dikkatlerini sorunlu yapıya çekebilir.
- c) Öğretmen örtük olumsuz geribildirimde bulunabilir (örn: yeniden söyleme).

Biçime odaklanma, öğrencilerin anlama odaklanmadan girdideki dilsel öğeleri fark etmelerini sağlar ve böylece dilsel biçimlerin fark edilmeyebileceği tamamen anlam odaklı derslerin olası bir engelinin üstesinden gelmelerine olanak tanır (Loewen, 2003). Biçime Odaklı öğretim, “odağı anlam ya da iletişim olan derslerde rastlantısal olarak ortaya çıkan dil öğelerine açık bir biçimde öğrencinin dikkatini çekmeyi” amaçlamaktadır (Long, 1991, akt. Hamamcı, 2019). Ellis (2015) Long’un bu tanımında bir dizi varsayımın olduğuna dikkat çekmiştir. Ona göre bu varsayımlardan birincisi, biçime odaklanmanın zihinsel aktiviteye değil pedagojiye atıfta bulunmasıdır. Böylece etkileşimsel olarak gerçekleşir ve gözlemlenebilir davranışları içerir. İkinci varsayım, öğretmen ve öğrencilerin her ikisinin de öncelikle dili öğrenmeye çalışmakla değil, dili iletişimsel olarak kullanmaya odaklandıklarıdır. Üçüncüsü, bu anlama odaklanmaya rağmen, katılımcıların biçime odaklanmaya ihtiyaç duyduğu veya bunu seçtiği durumların ortaya çıkmasıdır. Son bir varsayım ise, biçime odaklanmanın zorunlu olarak ara sıra ve geçici olduğudur, aksi takdirde birincil odak-anlamanın yerini alacaktır. Dolayısıyla, biçime odaklanma, şu kritik özellikleri içeriyor olarak görülebilir:

1. Gözlemlenebilir (yani etkileşimsel olarak gerçekleşir).
2. Tesadüfen ortaya çıkar.
3. Öncelikle anlam merkezli olan söylemde ortaya çıkar
4. Geçicidir (Ellis, 2015, s. 2).

Ellis (2016) başka bir çalışmasında da Long’un biçime odaklanma yaklaşımı hakkındaki görüşlerinin şu şekilde karakterize edilebileceğini ifade etmiştir:

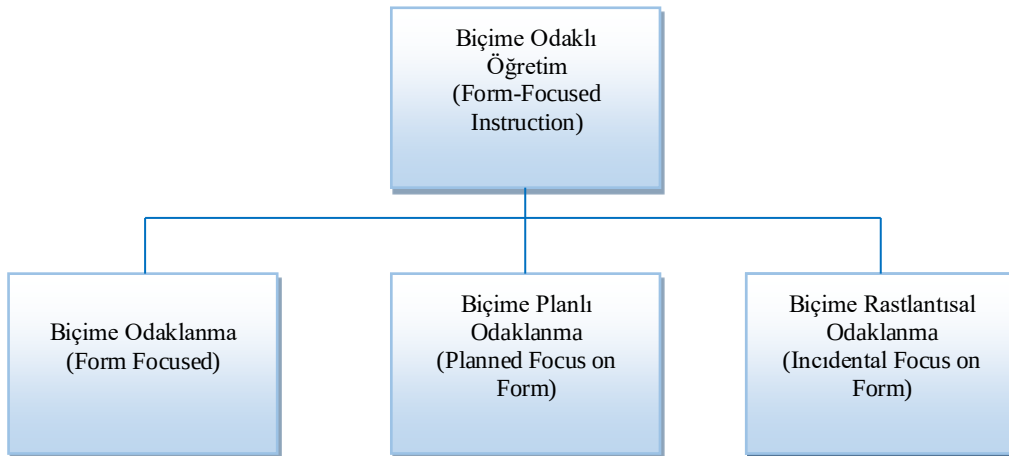
- a) İkinci dil öğrencisini içeren etkileşimde ortaya çıkar.
- b) Reaktiftir (yani bir iletişim sorununa yanıt olarak ortaya çıkar).
- c) Tesadüfidir (yani önceden planlanmamıştır).

- d) Kısadır (yani anlama birincil odaklanmayı engellemez).
- e) Tipik olarak örtüktür (örneğin herhangi bir üst dilsel açıklama içermez).
- f) “Fark etmeyi” teşvik eder (yani hedef dilsel biçimlere yönelik bilinçli dikkat).
- g) Biçim-fonksiyon eşleştirmesini sağlar (Ellis, 2016, s.407-408).

Long’un tanımının aksine Williams ve Evans (1998) tarafından yürütülen çalışmada biçime odaklanma belirli dil biçimlerini iletişimsel olarak öğretmek için proaktif bir girişim olarak ele alınır. Bu çalışmada, Williams ve Evans, biri basit (katılımcı sıfatlar) ve diğeri karmaşık (pasif) olmak üzere iki biçimi önceden seçmiş ve ardından öğrencilerine yoğun biçim odaklı öğretim sağlamıştır. Bu tür bir biçime odaklanma, rastlantısal değildir, önceden planlanmıştır (akt. Baleghizadeh, 2010). Doughty’e (1999) göre ise biçim odaklı öğretim, öğrencilerin dikkatini doğrudan veya dolaylı olarak dil biçimine çekmek için kullanılan herhangi bir pedagojik çabadır. Bu, dil bilgisi kuralları gibi doğrudan dil öğretimini veya düzeltici geri bildirim gibi öğrencilerin hatalarına tepkileri içerebilir (akt. Imrose, 2018). Long 1991 yılında yabancı dil ediniminde dil bilgisi öğretimine yönelik geliştirdiği öğretimsel faaliyetlerde “Biçime odaklanma” ve “Biçimlere odaklanma” şeklinde ikili bir sınıflandırma yapmıştır (akt. Hamamcı, 2019). Ellis (2001) biçime odaklanmayı üç başlıkta incelemiştir:

Şekil 1

Ellis’in biçim odaklı öğretim modeli

2.18.1. Biçimlere odaklanma

“Önceden belirlenmiş bir biçimin öğretilmesinin hedeflendiği öğretim sürecinde öğretmen ve öğrenciler öğretimin amacının farkındadırlar. Öğretim sürecinde dil bilgisel yapılara yönelik kurallar sunulduğundan öğretmen merkezli bir öğretim süreci söz konusudur. Öğretim sürecinde öğrenciler mekanik ve örgü dil bilgisi alıştırmalarını yapmakla sorumludur.” (Gezmiş Ceyhan, 2011, s. 32).

2.18.2. Biçime planlı odaklanma

Biçime Planlı Odaklanma modelinde öğrencilere verilecek olan hedef dilsel biçimler önceden belirlenir. Birincil odak hedef dilsel biçimi öğretmektir. Öğrencilerin dikkati önceden planlanmış biçime çekilir. Belirlenen biçim öğrencilerin odağı olur.

2.18.3. Biçime rastlantısal odaklanma

İkinci dil edinimi alanındaki araştırmacılar uzun süredir biçime odaklanmanın, ağırlıklı olarak iletişimsel sınıflarda öğrenen öğrencilerin ikinci dil edinimini olumlu etkileyip etkilemediğiyle ilgilenmektedir. Son 20 yılda yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi, biçime odaklanmanın dil bilgisinin gelişmesine yol açabileceğini gösteren güçlü kanıtlar sağlamıştır. İlk kanıtlar, Lightbown ve Spada'nın (1990) biçime odaklanmanın ve iletişimsel dil öğretimi bağlamında sağlanan düzeltici geri bildirim üzerindeki etkilerini araştıran çalışmasında ortaya çıkmıştır. Tek başına anlam odaklı öğretimle karşılaştırıldığında, “iletişimsel bir bağlamda biçime dayalı öğretimin daha yüksek dil bilimsel bilgi ve performans seviyelerine katkıda bulunduğunu” bulmuşlardır (Afitska, 2015, s. 2).

Biçim üzerine tesadüfi odaklanma önceden bir niyet olmaksızın, anlam odaklı etkinlikler sırasında kendiliğinden gerçekleşir ve çeşitli dilsel öğeleri hedef alır (Ellis, 2001). Biçime rastlantısal odaklanma, biçime planlı odaklanmaya göre daha çeşitli biçimleri/ dil bilimsel öğeleri kapsar. Çünkü bu modelde, dil bilimsel öğelere rastlantısal odaklanma söz konusu olduğu için önceden belirlenmiş hedef dilsel biçimler yoktur. Belirlenen dil bilimsel öğelere odaklanılmaz. Plansızdır. Odaklanılan biçim eğitim etkinlikleri esnasında rastlantısal bir şekilde ortaya çıkar.

“Rastlantısal biçime odaklanma modeli, öğretim sürecinde öğrencilerin zorluk yaşadıklarını dile getirdikleri anda veya zorluk yaşayacaklarının tahmin edildiği anda

ilgili biçimle ilgili dil bilgisel kuralların veya kullanımın açıklandığı süreçtir. Dolayısıyla, öğretim sürecinin herhangi bir evresinde öğrencilerden gelen istek veya öğretmenin öngörüsü ile yapılabilmektedir.” (Gezmiş Ceyhan, 2011, s. 39). Ellis (2001), biçime yönelik tesadüfi odaklanmanın, önleyici ve tepkisel olmak üzere iki türünü ifade etmiştir. Loewen (2005) biçime tesadüfen odaklanmanın, öğrencilerin kendileri için hedeflenen dilsel bilgileri hatırlamalarına yardımcı olduğunu bildirmiştir (Baleghizadeh, 2010). Gezmiş Ceyhan (2011), rastlantısal biçime odaklanmanın öğretim sürecinde öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasında gerçekleşen iletişim sürecinde rastlantısal olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Dolayısıyla rastlantısal biçime odaklanma modelinin, Etkileşim Denencesinin (Interaction Hypothesis) gönderimlerini içerdiğini ifade etmiştir.

Bu noktada Vygotsky'nin Sosyal Etkileşim Kuramına (Social Interaction Theory) dayanan etkileşim hipotezinden de bahsetmek lazım gelmektedir. Sosyokültürel teori, Rus psikolog Vygotsky'nin çalışmasına dayanmaktadır, dile ve öğrenmeye farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Sosyokültürel teori, toplumsal bireyin ontolojisine dayanır. Bu, psikolojik süreçlerden ayrılma anlamına gelmez, çünkü sosyokültürel bir yaklaşım, dili ve buna bağlı olarak ikinci dil edinimini bağlamsal olarak konumlanmış olarak kabul eder ve içsel süreçlerle ilgili olduğu için yerleşik dil ile ilgilenir (Gass ve Selinker, 2008).

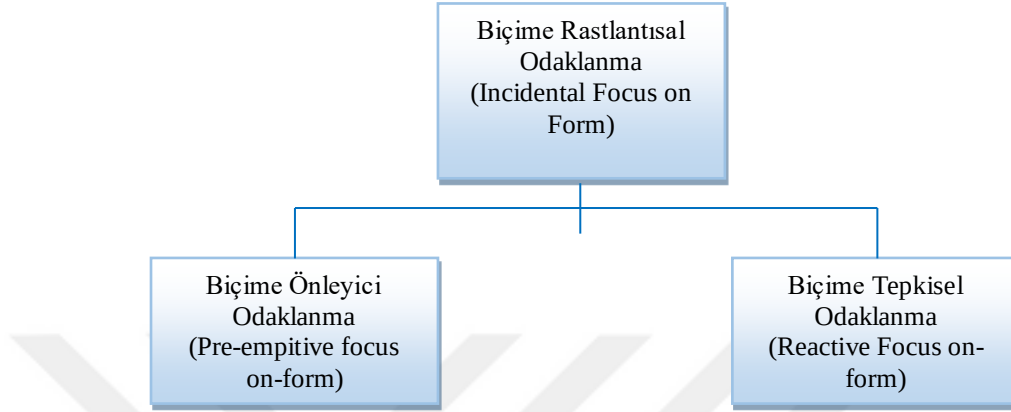
Bu hipotezin üç ana bileşeni vardır: Girdi (input), geri bildirim (feedback) ve çıktı (output) Girdi dil öğrencilerinin maruz kaldığı dilsel biçimleri; geribildirim öğrencilerin iletişimsel çabalarına yanıt olarak aldıkları bilgileri ifade eder. Bu geri bildirim açık olabileceği gibi örtük de olabilir. Çıktı ise genellikle öğrencinin ürettiği dil olarak anlaşılır (Mackey ve Abbuhl, 2005).

Biçime rastlantısal odaklanma modelinde, “öğretim sürecinde öğrencilerin birbirleriyle, öğretmenleriyle ve çevresiyle etkileşim içinde oldukları varsayılmaktadır. Bu modele göre öğrenci etkileşim ortamında girdi almakta ve üretmektedir. Öğrenci ürettiği çıktının anlaşılıp anlaşılmadığını etkileşim sayesinde anlamaktadır. Aldığı dönüt sayesinde, ürettiği çıktının yeterince anlaşılır olmadığını fark eden öğrenci, dil bilgisel özelliklere daha fazla dikkat etmektedir. Böylelikle biçimsel özelliklere dikkati çekilen öğrenci çıktısını düzelterek yeniden oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu süreç sonunda hedef biçimlerin doğru bir şekilde öğrenilmesi gerçekleşmektedir” (Hamamcı, 2014, s. 39). Ellis vd. (2001) biçime

odaklanmanın iki temel türünü ayırt etmiştir: Biçime tepkisel ve önleyici odaklanma. Bu odaklanma türlerini Şekil 2’de şu şekilde gösterebiliriz:

Şekil 2

Biçime odaklanma türleri

İlgili literatüre baktığımızda biçime rastlantısal odaklanma tekniğinde iki tür odaklanma karşımıza çıkmaktadır. Biçime önleyici odaklanma ve biçime tepkisel odaklanma. Bu iki odaklanma, aşağıda ilgili başlıklarda açıklanmıştır:

2.18.3.1. *Biçime önleyici odaklanma*

Öngörülen veya problemlili olduğu gözlemlenen dil biçimlerine iletişimin odakta olduğu etkinlik ortamında dikkatin çekilmesi için yapılan odaklanma türüdür. Bu odaklanma türünde öğrencinin hata yapması beklenmez. Vurgulanacak olan biçimler daha önceden belirlenir ve belirlenen biçimlere odaklanma gerçekleştirilir. Buradaki önemli nokta öğrencilerin sorun yaşadıkları ya da yaşamaları olası biçimlerin belirlenmesidir.

Biçime önleyici odaklanma Ellis’e (2016) göre bir öğrenci dilsel bir biçim hakkında bir soru sorduğunda olduğu gibi öğrenci veya öğretmen tarafından başlatılabilir. Bu son durumda, öğretmen, öğrencilerin belirli bir dil biçimini bilip bilmediklerini kontrol etmek için bir sorgu yoluyla önceden bilgi alabilir. Öğretmen, öğrencilere hatırlatarak, belirli bir dilsel özelliği doğru kullandıklarına dikkat etmelerini doğrudan tavsiye edebilir.

Biçime önleyici dikkat, ikinci dil öğrenenler adına herhangi bir hata meydana gelmeden önce yapılır. Biçime yönelik bu dikkat, öğretmen veya öğrenci tarafından başlatılabilir. Öğretmen tarafından başlatılan biçime önleyici odaklanmada öğretmen

L2 /öğrencilerinin ara dillerinde bir boşluk hisseder ve bu nedenle herhangi bir hata oluşmadan önce dil bilimsel bir noktayı gündeme getirir. Ancak, öğrenci tarafından başlatılan biçime önleyici odaklanma durumunda, bir hata yapmadan önce dilsel bir noktayla ilgili bir sorguyu ortaya atan öğrencidir. Her ikisi de anlamlı iletişim sırasında olası hataları yapmaktan kaçınmak veya en aza indirmek için önleyici tedbirlerdir (Rasaee vd., 2018).

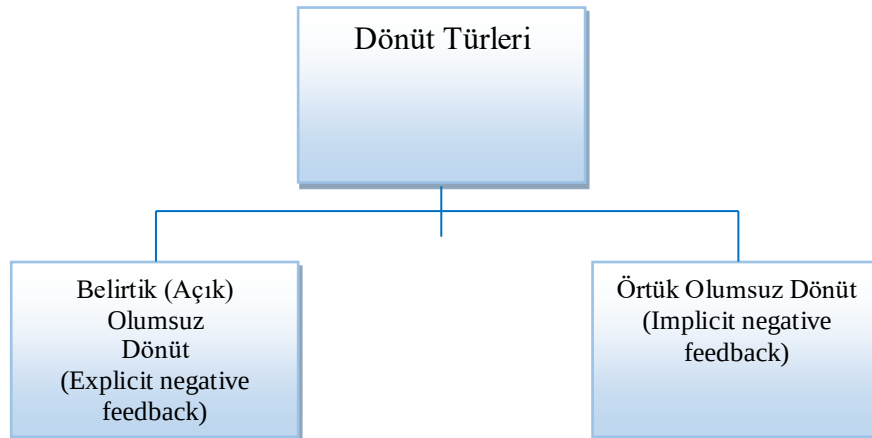
Ellis (2001) biçime önleyici odaklanma durumunu, öğrenci veya öğretmen tarafından başlatılan önleyici odaklanma olarak ikiye ayırarak incelemiştir. Öğrenci problemlili olduğunu düşündüğü biçimler hakkında sorular sorarak dil biçimlerine dikkati çeker. Öğretmen tarafından başlatılan biçime önleyici odaklanmada ise öğretmen öğrencilerin fiili üretim hatalarından önce başlangıçta dil biçimlerine dikkat çeker. Öğretmen sorun yaşanacağını düşündüğü dilsel biçimler üzerine açıklamalar yapar, sorular sorar.

2.18.3.2. *Biçime Tepkisel Odaklanma*

Nassaji ve Fotos'a (2007) göre "biçime tepkisel odaklanma, öğretmenlerin iletişim sırasında gerçek veya algılanan bir soruna tepkisini içerir" (Nassaji ve Fotos, 2007, s. 13-14). Ellis (2001), tepkisel biçime odaklanmayı, öğrencinin dilsel hatalarının öğretmenin sunduğu geribildirim aracılığıyla düzeltilmesi sürecinde ortaya çıkan odaklanma türü olarak tanımlamıştır (akt. Hamamcı, 2019). Bu noktada, öğrencilerin hatalı dilsel biçimleri düzeltilirken öğretmen tarafından verilen "dönüt" ün önemi ortaya çıkmaktadır. Gerzic'e (2005) göre, öğrenci hatalarına verilen dönütler iki şekilde gerçekleşebilir. Dönüt türlerini Şekil 3'te gösterebiliriz:

Şekil 3

Dönüt Türleri

a) Belirtik olumsuz dönüt (Explicit negative feedback): Belirtik olumsuz dönüt, öğrencinin cümlesinin yanlış olduğunun öğretmen tarafından açık bir şekilde söylenmesi ve ardından doğru biçimin üretilmesidir. Spada, 1997'deki araştırma-incelemesinde, öğrencilerin, genel bir iletişimsel uygulama bağlamında sağlanan, üst dilsel öğretim ve düzeltici geri bildirimin bir kombinasyonu olarak işlevselleştirilmiş biçim odaklı öğretimden en çok yararlandıkları sonucuna varmıştır. Üst dil bilimsel öğretim, biçime açık, planlı veya önleyici tesadüfi odaklanmaya karşılık gelirken; düzeltici geri bildirim, açık veya örtük olabilen biçime reaktif tesadüfi odaklanmadır. Spada'nın vardığı sonuç, öğrencilerin dil derslerinden en büyük faydayı elde etmelerine yardımcı olmak için biçime hem açık hem de dolaylı olarak odaklanmanın gerekli olduğunu göstermektedir. (akt. Afitska, 2015). Afitska (2015) türüne bağlı olarak odaklanmaya dayalı öğretimin etkinliği üzerine yapılan çalışmaları Tablo 1'de belirtmiştir:

Tablo 1

Odaklanmaya dayalı öğretimin etkililiği üzerine yapılan araştırmalar

Türüne bağlı olarak odaklanmaya dayalı öğretimin etkinliği	Hem açık hem de örtük biçime odaklanma stratejilerinin kullanılması dil öğrenimini teşvik edebilir	Spada (1997)
	Biçim üzerinde örtük olarak ortaya çıkan odaklanmayı kullanmak, dil öğrenimini teşvik edebilir	Lyster (2004) ve Loewen (2004)
	Açık biçime odaklanma stratejilerinin kullanılması dil öğrenimini teşvik edebilir	Ellis (2002) ve Fuente (2006)

Not. "Role of focus-on-form instruction, corrective feedback and uptake in second language classrooms: some insights from recent second language acquisition research", Afitska, 2015, *Language Learning Journal*, 43 (1), sayfa 6'dan alınmıştır.

Afitska'nın (2015) bu incelemesinden hareketle biçime odaklanma öğretimine yönelik farklı araştırmacılar tarafından yapılan bu çalışmalara baktığımızda biçime hem örtük hem de açık odaklanmanın etkili olduğunu destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Diyebiliriz ki biçime açık odaklanma da örtük odaklanma da dil öğrenimini teşvik etmektedir. Bundan dolayı biçime hem açık hem de örtük odaklanma gerçekleştirilebilir.

b) Örtük olumsuz dönüt (Implicit negative feedback): Örtük biçime odaklanma teknikleri anlamın işlenmesine yönelik pedagojik müdahalenin kesintisini en aza

indirerek, kurallara ve biçimlere açık referans olmaksızın, dikkat çekmeden öğrencilerin dikkatini biçime yönlendirmeyi amaçlar (Revesz, 2009). Örtük olumsuz dönüt, öğrencinin hata yaptığı dilsel biçimlerin farkına varması için yapılan etkinliklerdir. Öğrencilerin sorunlu sözceleri dönüt yoluyla düzeltilir. Burada kullanılan dönüt türü örtük olumsuz dönüttür. Çünkü öğrencilerin biçimsel hataları direkt söylenmez, öğrencinin fark etmesi için çalışmalar yürütülür. Öğrencinin kendisinin fark etmesi için olumsuz geri bildirimler verilir.

Olumsuz geri bildirim (negative feedback) ve düzeltici geri bildirim (corrective feedback) bazen birbirinin yerine kullanılır (Afitska, 2015). Lyster ve Ranta (1997) çalışmalarında altı tür geri bildirim tanımlamıştır (akt. Afitska, 2015). Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Öğretmenin doğru biçimi sağladığı, öğrencinin söylediğinin yanlış olduğunu açıkça belirttiği: Açık düzeltme (Explicit)
2. Öğretmenlerin öğrenciden doğru biçimi doğrudan ortaya çıkarmak için kullandığı: Ortaya çıkarma (Elicitation)
3. Öğretmenin bir hatayı belirtmek için teknik bir dil kullandığı, öğrencinin ifadesinin iyi biçimliliği ile ilgili yorumları, bilgileri veya soruları içeren: Üst dilsel geribildirim (Metalinguistic feedback)
4. Öğretmenin öğrenciden doğru biçimi almaya çalıştığı: Açıklama talebi (Clarification request)
5. Öğretmenin bir öğrencinin ifadesinin tamamını veya bir kısmını, hata eksi olarak yeniden formüle etmesini içeren: Yeniden düzenleme (Recasts)
6. Öğretmenin öğrencinin hatalı ifadesini tek başına tekrar etmesi anlamına gelen: Hata tekrarı (Repetition)

Tanımlanan altı geri bildirim türü yukarıda açıklanmıştır. Bu geri bildirimlerden örtük düzeltici stratejisi olan yeniden düzenleme, ikinci dil araştırmacılarından özel ilgi görmüştür. Yeniden biçimlendirme, anlamsal içeriğini korurken bir veya daha fazla yanlış biçimi değiştirerek bir öğrencinin ifadesinin yeniden formüle edilmesini içerir (Revesz, 2009).

2.19. Bağlılık

Bağlılık metnin küçük yapısı dediğimiz yüzey yapısı ile ilgili olan, bir yazının metin olmasını sağlayan metinsellik ölçütlerinden biridir. Bağlılık, bir

metni oluşturan dil bileşenlerinin biçimsel olarak birbirine bağlaşık olmasıdır. Metin, cümlelerin ardı ardına rastgele bir şekilde sıralanmasından meydana gelmiş bir yapı değildir. Metni oluşturan tümceler birbirleri ile ilişkilidir ve tümceleri oluşturan sözcükler de kendi aralarında birbirleri ile bağımlıdır. İşte bir metnin biçimsel boyutunu ortaya koyan bağlaşıklık ögeleri, metni oluşturan sözcük ve tümcelerin birbirleri ile dil bilgisel bağ kurmasını sağlar. Böylece bir metinde anlamsal, mantıksal ve sözcüksel bütünlük meydana gelir. Bağlaşıklık ögeleri metnin salt yapısal bütünlüğünü oluşturmaz aynı zamanda anlamsal ve çizgisel bütünlüğünü de sağlar. Kısaca bağlaşıklık bir metnin dil bilgisel ve anlamsal bütünlüğünü sağlayan, metnin yüzey yapısını oluşturan bir metinsellik ölçütüdür.

Bağlaşıklık, “bir yazının metin olmasını sağlayan, metin içi ilişkileri kuran dille ilgili özelliklerdir.” (Günay, 2007, s. 71). Bağlaşıklık, metin yüzey yapısıyla ilişkili olan ve metindeki bir ögenin yorumunu bir başka ögeye bağlı oluşuyla açıklayan metinsellik ölçütüdür (İşeri, 2020). Bağlaşıklık “dil içi bir kavram olup, bir tümce ya da tümceler bütünü oluşturan ögelerin birbiriyle çelişmemesi, dilsel ve anlamsal açıdan bir bütünlük oluşturmalarıdır.” (Korkut, 2016, s. 179). Bağlaşıklık “metin içinde ilişkilerin kurulması ise metinde ifade edilen düşüncelerin birbirine mantıksal olarak nasıl bağlandığıyla yakından ilgilidir. Bu nedenle dil bilgisel, söz dizimsel ve anlam bilimsel yönleri vardır. Dolayısıyla bağlaşıklığın metin açısından en önemli işlevinin dile getirilen tümceler arasındaki dilsel örüntüyü sağlama olduğu söylenebilir. Bu dilsel örüntünün önemli bir özelliği metindeki bir ögenin yorumlanmasını sağlayan başka bir ögeyle ilişki kurmasını sağlamasıdır.” (Bahar, 2017, s. 143).

Bağlaşıklık araçları kullanılarak cümleler birbirlerine anlamsal ve dil bilgisel yönden bağlanarak nihayetinde anlamlı bir metin oluşur. Yani bir metindeki anlamsal ve mantıksal bağlantılar bağlaşıklık araçları ile kurulur. Bir metin ne kadar bağlaşık ise o kadar kendi içinde uyumlu, anlamsal ve mantıksal bütünlüğü yüksek, açık ve anlaşılır bir metindir. İlgili çalışmalara baktığımızda bağlaşıklık araçlarının farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Halliday ve Hasan *Cohesion in English* (1976) adlı çalışmalarında gönderim, değiştirim, eksilti, bağlantı ve sözcüksel bağlaşık olmak üzere bağlaşıklığı 5 başlık altında incelemişlerdir (akt. Coşkun, 2005). Uzun, *Orhon Yazıtlarının Metindilbilimsel Yapısı* (1995) adlı çalışmada bağlaşıklığı gönderimsel bağlaşıklık, biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık ve sözlüksel bağlaşıklık başlıkları altında incelemiştir. Uzun’a (1995) göre gönderimsel

bağlaşıklık ögesi: gönderim (gönderimsel bağlaşıklık öncül-bağımsız bağlaşıklık ögeleri ve ardıl-bağımlı bağlaşıklık ögeleri olmak üzere 2 başlıkta incelemiştir); biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık ögeleri: bağlaçlar, değiştirim, sözcük ilişkileri ve sözlüksel bağlaşıklık, değiştirim, eksilti ve zaman, görünüş, kiptir. Bağlaşıklık araçlarının sınıflandırılmasına yönelik ülkemizde yapılmış bir diğer çalışma da Günay'a (2003) aittir. Günay (2003) çalışmasında bağlaşıklık ölçütlerini şu başlıklar altında incelemiştir: 1. Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi, 2. Artgönderim ve Öngönderim, 3. Eksilti Yapılar, 4. Örtük Anlatım: Sezdirimler ve Çıkarsamalar 5. Örgeler ve İzlek 6. Dil bilgisel Eylem Zamanları 7. Tümceler Arası Bağıntı Ögeleri 8. Metni Bölümlere Ayıran Belirticiler. Bu çalışmada bağlaşıklık araçlarının sınıflandırılmasında Uzun (1995)'un tasnifi temel alınmıştır.

2.19.1. Gönderim

Gönderim “metinde bir kavram, varlık veya durumu ifade eden bir söz, bir kez söylendikten sonra aynı cümlede veya yakınındaki bir başka cümlede bu sözün aynen söylenmesi yerine, onu karşılayan bir başka kelimenin, kelime grubunun veya ekin kullanılmasıdır.” (Coşkun, 2005, s. 54). Gönderim, bir sözcük ya da sözcük grubunun metin içerisinde aynen kullanılması yerine metnin bağlamına uygun olacak şekilde farklı sözcük ya da dilsel birimlerle ifade edilmesidir. Metindeki gönderim ögeleri gönderimde bulunulan ögeler ile anlam kazanır. Ayrıca bir metinde kullanılan gönderim ögeleri açık ve anlaşılır olmalıdır. Hangi öge ya da ögelere gönderimde bulunduğu metni okuyan/dinleyen herkes tarafından açık ve aynı şekilde anlaşılmalıdır.

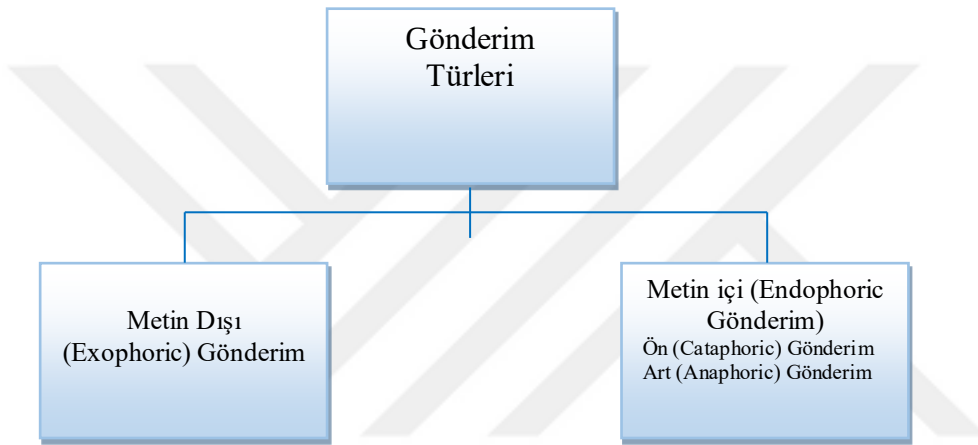
2.19.1.1. Gönderim türleri

İşeri (2020) metinlerde gönderimsel bağlaşıklığın 6 ayrı biçimde görüldüğünü belirtmiştir: Metiniçi, metindışı, uzak ve yakın gönderim, ön gönderim ve art gönderim. Günay (2007) artgönderim ve öngönderim olarak metindeki gönderimsel birimleri 2 başlık altında incelemiştir. Artgönderim ve ön gönderimin tümünü kapsayan, bu iki gönderimin üstanlamlı bir tanımlaması olarak da iç gönderimi belirtmiştir. Ayrıca, kullanım biçimlerine göre artgönderimin on değişik türünden söz etmiştir: adıl kullanımı ile artgönderim, sözcüksel artgönderim, gösterilenin yinelenmesi olarak artgönderim, gösterenin yinelenmesi olarak artgönderim,

göndergenin yinelenmesi olarak artgönderim, çağrışımsal artgönderim, belirteçle yapılan artgönderim, ortak göndergesi olan artgönderimler, çok bağımlı artgönderim, önvarsayımsal artgönderim. Metindışındaki gönderim durumunu ise dışgönderim olarak nitelemiştir. Halliday ve Hasan’a (1976) göre sadece metiniçi gönderimler biçimsel olarak bağlaşıklık oluşturur. Metindışı gönderimler biçimsel olarak bağlaşıklık oluşturmaz (akt. Coşkun, 2005) Bu sınıflamalardan hareketle gönderim türlerini şu şekilde tablolayabiliriz:

Şekil 4

Gönderim Türleri

2.19.1.1.1. Ön gönderim

Ön gönderimde gönderim ögesi, gönderimde bulunan ögeden önce gelir. Gönderim ögesi olan adıl, gönderimde bulunduğu ögeden önce gelmişse ön gönderim söz konusudur. Şu şekilde örnekleyebiliriz:

Kırk dokuz yıl bu yollarda,

Ovada, dağda, çöllerde

Düşmüşüm gurbet ellerde

Gidiyorum gündüz gece.

(Aşık Veysel)

Yukarıdaki örnekte “*bu yollarda*” ile “*ovada, dağda, çöllerde*” ifadesine gönderim yapıldığı görülmektedir. Gönderim ögesi olan “*bu yollarda*” gösterme adılının kendisine gönderme yapılan ögeden önce gelmiştir. Ön gönderim oluşturduğu görülmektedir.

Ben matematikten korkacağıma matematik benden korksun. *Benden İbni Sina'dan.*

Aynı şekilde yukarıdaki örnekte de “*benden*” kelimenin kişi adılı ile *İbni Sina*’ya gönderimde bulunduğu görülmektedir. Kişi adılı kendisine gönderme yapılan ögeden önce gelmiştir. Ön gönderim oluşturmuştur. Korkut (2016) kullanım biçimlerine beş tür ile yapılan öngönderimden söz etmiştir:

Ad öngönderimi: “*Sayfaları* birkaç kez karıştırdım, ama kitabın basım tarihini bulamadım” sözcesinde “sayfalar”, “kitap” sözcüğünün bir öngönderimidir.

Adıl öngönderimi: “*Şunu* yapmayacaktın: gidip arkadaşını ispiyonlamak”.

Sıfat öngönderimi: “*Senin için şöyle* bir ödül düşündüm: İstedğin bir ülkeye gidiş-dönüş bileti benden”.

Fiil öngönderimi: “*O zaman şöyle* *yapalım*: herkes kendi tercihini açıklasın”.

Zarf öngönderimi: “*Şöyle* yaparsan anlarız: Şekerden ve undan uzak duracaksın” (s. 189).

2.19.1.1.2. Art gönderim

“Metin içinde daha önce adlandırılan bir varlık ya da eylemin daha sonra gönderim ögesi ile yinelenmesidir. Art gönderim, metinsel bağlaşıklık ve izleksel gelişmeyi gerçekleştiren en önemli ve sık gerçekleşen bir kullanımdır.” (Dilidüzgün, 2017, s. 53). Art gönderimi şu şekilde örnekleyebiliriz:

Kuşlar pek yakından geçmişse seslerini taklit ederek kalın dudaklarıyla dişlerinin arasından *onlara* seslenirdi.

(Sait Faik Abasıyanık, Son Kuşlar)

Yukarıdaki örnekte “*onlara*” kişi adılı kendinden önce gelen “*kuşlar*” kelimesine gönderimde bulunmaktadır. Gönderim ögesi olan adıl gönderimde bulunduğu kelimedenden sonra gelmiştir. Bundan dolayı art gönderim meydana gelmiştir. Korkut (2016) kullanım biçimlerine göre dört tür ile yapılan artgönderimden söz etmiştir (s.188):

- a) Adıl artgönderimi: “Bırak şu çocuğu. *Onun* kendisinden bakasına hayrı yok.”
- b) Sıfat artgönderimi: “Herkesi eleştiriyorsun, *böyle* bir tutum sana yakışmıyor.”

c) Fiil artgönderimi: “Uçağı birinci pilot indirmemiş, yardımcı pilot indirmiş.”

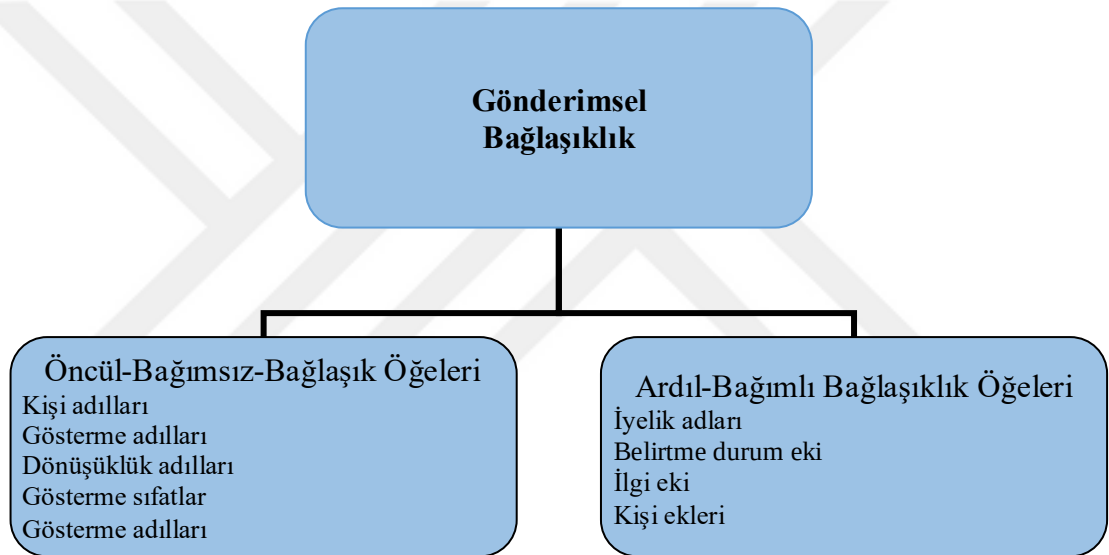
ç) Zarf artgönderimi: “Yüzünden düşen bin parça. Niye *böyle* davranıyorsun?”

2.19.1.1.3. Ön ve art gönderim ögeleri

Uzun (1995), gönderimsel bağlaşıklık ögelerini öncül-bağımsız bağlaşıklık ve ardıl-bağımlı bağlaşıklık olmak üzere ikiye ayırmıştır. Bu iki bağlaşıklık aşağıda ilgili başlıklarda incelenmiştir. Gönderimsel bağlaşıklık ögeleri şu şekildedir:

Şekil 5

Gönderimsel Bağlaşıklık

Bu çalışmada gönderim ögelerinin tasnifinde Uzun (1995)’un tasnifi temel alınmıştır. Bu bölümde tasnifteki başlıklar tek tek ele alınmıştır. İlgili başlıklar altında gönderimsel bağlaşıklık ögeleri incelenmiştir.

2.19.2. Öncül- bağımsız bağlaşıklık ögeleri

2.19.2.1. Kişi adıları

Ergin (2003) adıları nesneleri temsil veya işaret yoluyla karşılayan kelimeler olarak tanımlamıştır. Korkmaz (2009) ise adıların nesnelerin adları değil temsilcileri oldukları ve geçici olarak adların yerlerini tuttukları için, yerlerini tuttukları adlarla anlam bağlantıları bilindiği zaman anlam kazandıklarını ifade etmiştir. “Kişi adıları

“varlıkları şahıslar halinde ve temsil suretiyle karşılayan kelimelerdir. Bütün varlıklar üç şahıs altında toplanır: konuşan, dinleyen ve adı geçendir. Öyle ki her varlık şahıs olarak ya konuşan, ya dinleyen veya adı geçen durumunda bulunur. Bunlar bir tek varlığı karşılıyor ise gramerde sıra ile birinci şahıs, ikinci şahıs, üçüncü şahıs diye adlandırılır. Birden fazla varlık ise çokluk birinci, ikinci, üçüncü şahsı temsil eder.” (Ergin, 2003, s. 265).

Türkçe ’deki şahıs adıları şu şekildedir:

Teklik 1. şahıs: Ben

Çokluk 1. şahıs: Biz

Teklik 2. şahıs: Sen

Çokluk 2. şahıs: Siz

Teklik 3. şahıs: O

Çokluk 3. şahıs: Onlar

Burada teklik 3. şahıs adısının özel bir durumu vardır. Teklik 3. şahıs adılı gösterme adılı olarak da karşımıza çıkmaktadır. Hatta çoğu zaman birbiri ile karıştırılmaktadır. Bu duruma Ergin (2003) şöyle bir açıklama getirmiştir: Türkçede üçüncü şahıs adıları ile işaret adıları aynıdır. Birinci, ikinci şahıs adıları varlıkları yalnız temsil suretiyle karşıladıkları halde bu üçüncü şahıs adılı aslında işaret adılı olduğu için varlıkları temsil ederken işaret ifadesi de taşır. Fakat şahıs adılı olarak yine de temsil tarafı hâkimdir. Onun için aynı kelimedede birleşen üçüncü şahıs ve uzak işaret adılarını de buna göre ayıracak, kullanılan adıla temsil suretiyle vazife görüyorsa üçüncü şahıs adılı, işaret suretiyle vazife görüyorsa işaret adılı diyeceğiz (s. 266).

En belirgin artgönderimler ve öngönderimler adılar ile yapılır. Ayrıca metinlerde şahıs adılarının kullanılması şahıs isimlerinin tekrarını önler (Günay, 2007). Adılar, bir metnin bağlaşık bir yapı oluşturmada önemli bir art ve ön gönderim unsurudur. Adılar aracılığıyla gerçekleştirilen ön ve art gönderimle anlatımın sürekliliği sağlanır, metin içi bağlam oluşturulur.

Örnekler:

Bir şeyden korkarcasına titreyerek bana sokuldu. Acele, kesik kesik bir şeyler mırıldandı. Bana bunları bir an önce anlatmak için beklemiş gibiydi. Ama söyledikleri bağlantısız, garip şeylerdi, hiçbirini anlayamadım. Sayıklıyordu (Dostoyevski, Nelli’nin Öyküsü)

Siz hiç düşündünüz mü bilmiyorum ama; geçen gün ben “Dünyamızı şöyle tepeden, belli bir yükseklikten, belli bir uzaklıktan görebilme, seyredebilme olanağınız bulunsaydı?” diye düşündüm. Ne güzel olurdu bu! Kim bilir neler neler görürdük. Ve bunlar bildiklerimizden, gördüklerimizden mutlaka farklı olurdu... Altı yıl geçti aradan. Bu hikâyeyi hiç kimseye anlatmadım.

Döndüğümde arkadaşlarım beni yeniden canlı olarak gördüklerine sevinmişlerdi. Bense çok üzgündüm ancak onlara“ yorgun” olduğumu söyledim (Antaine De Saint- Exupery, Küçük Prens).

Yukarıdaki cümlelerde kullanılan “benim, bana, siz, ben, beni, bense ve onlara” kelimelerinin şahısları temsil yoluyla karşıladığı görülmektedir. Bundan dolayı bu kelimeler kişi adılı görevindedirler. Kişi adıları karşıladıkları şahsa gönderimde bulunmaktadır.

2.19.2.2. Gösterme (işaret) adıları

İşaret adıları nesneleri işaret etmek, göstermek suretiyle kullanılır. Nesneleri bir yer içinde gösterir, onlara yerlerine göre işaret eder. İşaret adıları ile belirtilen varlıklar şu veya bu vasıfları ile değil yerleri ile ifade edilmiş olur (Ergin, 2003). Bugün kullanılan belli başlı işaret adıları “ bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” dır. Ayrıca bura, şura, ora, öteki, beriki kelimeleri de işaret adılı olarak kullanılmaktadır. İşaret; “zamanda, mekânda ve tasavvurda uzaklık ve yakınlık olduğundan, konuşana oranla bu ve bunlar en yakında, şu ve şunlar biraz daha uzakta, o ve onlar ise uzakta olan varlıkları göstermek için kullanılır.” (Korkmaz, 2009, s. 421).

Örnekler:

Çocuklar burada ne yapıyorsunuz? (parkta)

Onu satın almak için para biriktiriyorum. (bisiklet)

Şunları gözümün önünden kaldırır mısın? (boya kalemlerini)

Onları kim kırmış olabilir? (tabakları)

Bunları da ben temizleyebilirim. Sorun değil. (sehpaları)

Şunu koklar mısın? Kokusu lavantaya benzemiyor mu? (susam çiçeğini)

Yukarıdaki cümlelerde “burada, onu, şunları, onları, bunları, şunu” kelimelerinin nesneleri işaret yoluyla gösterdiği görülmektedir. Bu kelimeler belirli nesnelerin adını temsil etmekte, belirli nesneleri karşılamaktadır. Bundan dolayı da bu cümlelerde gösterme adılı görevindedirler. Gösterme adıları temsil ettikleri nesnelere gönderimde bulunurlar. Örneğin yukarıdaki birinci cümlede “burada” kelimesi “parkta” kelimesine gönderimde bulunmaktadır.

2.19.2.3. Dönüşlülük adıları

Dönüşlülük adıları “Şahıs adılarından daha güçlü bir anlam taşıyan, onları anlamca katmerli kılan pekiştirilmiş bir çeşit şahıs adıdır. Dönüşlülük adılı denmesinin nedeni adılın, yapılan işin yapana dönüşünü gösteren bir işlev yüklenmiş olmasındandır. Şahısların “aslını”, “özünü” bildiren ve kendi sözüne iyelik eklerinin getirilmesiyle oluşurlar.” (Korkmaz, 2009, s. 415). Dönüşlülük adıları “kendim, kendin, kendi/kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dir. Görüldüğü gibi dönüşlülük adılarının tüm kişilerde çekimi vardır.

Örnek:

“Bu aralar kafam fazla karışık. Ne yapacağımı, nasıl davranacağımı bilemiyorum. Hep bir kararsızlık durumu. Kendi kendime içimden konuşuyorum hatta tartışmalar yapıyorum. Ama bir sonuca varamıyorum. Sonra neden kendine bu haksızlığı yapıyorsun diyorum. En kötü karar kararsızlıktan iyidir dememiş miydi? Kim mi? Babam. Kendisi hep böyle öz ve net cümleler kurardı bana. Gerçekten de işe yaramıştır bu öz ve net cümleleri. Sıkıştığım zamanlarımda babamın sözleri gelir aklıma, güç verirler hep bana.

Bir keresinde de “ Kendimizin yargıcı da olmalıyız çocuk “ demişti ve “İnsanlar en kolay kendileri dışındaki insanları yargılar.” diye de eklemişti. Düşündüm de ne kadar haklıymış babam. Yargıçsanız şayet ilk kendinizden başlamalısınız yargılamaya.

Bugünlerde babamın sözleri geliyor hep aklıma. Başım, içim fena sıkışmış anlaşılan. Kendimi yargılıyor, kararsızlıklar içinde kıvraniyorum (Gülsün Damar)

2.19.2.4. Gösterme (işaret) sıfatları

“Varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. Burada belirtme varlıkların bulundukları yeri mekândaki, zamandaki veya tasavvurdaki uzaklık derecelerine göre yapılır. Türkiye Türkçesinde bu görevi yüklenmiş olan “bu, şu, o” sıfatları esasında adıdır. Fakat ad önünde kullanıldıklarında sıfat görevi görürler.” (Korkmaz, 2009, s. 385). İşaret sıfatları çoğul eki almazlar. Bu yönü ile gösterme adlarından ayrılırlar. İşaret bildiren sıfat çoğul ekini alamaz, kendinden sonra gelen isim çoğul eki alabilir. Şu kızlar, bu evler, o yıllar gibi.

Örnekler:

O günlerde çekilmiş resimlerinin başkalarına gösterilmesini isterler miydi?
(Masa Üstündeki Kavga, Abbas Cılga).

Şu adamı daha önce görmüş gibiyim, o kadar tanıdık geliyor ki yüzü, sesi.

Bu akşam en sevdiğim program var: Tarihin Öteki Yüzü.

Beriki evde dayımlar oturuyor.

-Ne zamana bitirirsin yıllık ödevini?

-Öbür güne kadar bitiririm.

2.19.3. Ardıl-bağımlı bağlaşıklık öğeleri

2.19.3.1. İyelik ekleri

Ergin (2013) iyelik eklerini şu şekilde tanımlamıştır: İsmi karşılaştığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu belirten işletme ekleri iyelik ekleridir. İyelik ekleri “getirildikleri adların bağlı oldukları “ben, sen, o, biz, siz, onlar” kişilerini ifade eder. Öyle ki iyelik ekleri bir nesnenin “ben, sen, o, biz, siz, onlar” şahıslarına ait olduğunu belirtmek için o nesneyi karşılayan ismin sonuna getirilen eklerdir: baş-ı-m, baş-ı-n, baş-ı, baş-ı-mız, baş-ı-nız, baş-ları örneğinde olduğu gibi.

İyelik ekleri şunlardır:

<i>Teklik</i>	<i>Çokluk</i>
1. şahıs -m /kitabım	1. şahıs -mız, -miz, -muz, -müz /kitabımız
2. şahıs -n /kitabın	2. şahıs -nız, -niz, -nuz, -nüz /kitabınız
3. şahıs -ı, -i, -u, -ü /kitabı	3. şahıs -ları, -leri /kitapları
-sı, -si, -su, -sü	

2.19.3.2. Belirtme durum eki

Belirtme durum eki -ı, -i, -u, -ü’dür. Ergin (2013) bugün Türkiye Türçesinde umumi akkuzatif ekinin -ı, -i, -u, -ü olduğunu ve buna ilaveten bir de bir iki adıda kullanılan -nı, -ni, -nu, -nü şeklindeki akkuzatif ekinden bahsetmiştir: oda-y-ı, ağaçlar-ı, ev-i, süngü-y-ü, yakası-n-ı gibi. Korkmaz (2009) ise belirtme durum ekini “yükleme durumu” başlığı altında incelemiştir. Yükleme durumunu, geçişli fiil taşıyan bir cümlede, fiilin etkisi altında kalan adın içinde bulunduğu durum olarak tanımlamıştır. Böyle bir durumda isim yüklem bildirdiği ve öznenin yaptığı işten etkileneceği için

cümlede nesne görevindedir. Yükleme durumu Türkiye Türkçesinde ya eksiz ya da yalın, çokluk veya iyelik ekleriyle genişletilmiş adlara +(y)I/ +(y)+U ekleri getirilerek kurulur: iş-i bitir, yaka-y-ı kaptır, fırsat-ı kaçırma, yol-u yarıla örneklerinde olduğu gibi.

Örnekler:

Yeryüzünü ve gökyüzünü, güneş ile ayı, gece ile gündüzü, zamanı ve tüm yaratılmışları Tanrı var etti (Kutadgu Bilig'den Seçmeler).

Sadece komşulardan biri olaya ilgi duydu. İşini gücünü bırakıp Küçük Bahçıvanın bahçesini görmeye geldi. İlk iş olarak çevreyi inceledi (Gülten Dayıoğlu, Parbat Dağı'nın Esrarı).

2.19.3.3. İlgi eki

İlgi ekleri eklendikleri kelimeler ile başka kelimeler arasında sahiplik, ilgi ilişkisi kuran eklerdir. İlgi ekleri çekim ekidir. Ergin (2013) ilgi ekini ismi genitif haline sokan ek olarak tanımlamıştır. “Bugün Türkiye Türkçesinde genitif eki konsonantla biten kelimelerden sonra –ın, –in, –un, –ün; vokalle biten kelimelerden sonra –nın, –nin, –nun, –nün’dür.” (s. 229-230).

İlgi eklerinin Türkiye Türkçesindeki kullanımına baktığımızda üç görevde kullanıldığı görülmektedir. Birinci görevi isimler arasında ilgi kurma görevidir. İlgi ekleri isimleri isimlere bağlar, isimler arasında ilişki kurar: Ahmet-in kitabı örneğinde olduğu gibi. İlgi ekinin ikinci kullanımı adılları edatlara bağlamasıdır. Bir adıl ile edat arasında bağ kurar, adılı edata bağlar: siz-in için örneğindeki gibi. İlgi eklerinin üçüncü görevi ise ismi fiile bağlama görevidir. İsim ile fiil arasında ilgi kurar: “Kadınlar Avrupa Basketbol liginde kupa Almanya’nın oldu.” örneğindeki gibi. Fakat saçındaki (toka, saç bandı vs.) derken burada gizil bir ismin varlığı hissedilmektedir. Biçim olarak ilgi eki bir fiile bağlanmıştır fakat ismi gizil isme bağladığı da aşikârdır. Son olarak unutulmamalıdır ki ilgi ekleri her zaman iyelik eklerinden sonra gelir: ceketimin düğmesi örneğinde olduğu gibi. Ceket-im-in derken birinci ek iyelik ikinci ek ilgi ekidir.

Örnekler:

Pek küçükken annemin söylediği bir şarkıyı hatırlıyorum. Güneşten korunmak için başına sardığı bir atkıyla çamaşır teknesinin başındaydı (Jose Mauro De Vasconcelos, Şeker Portakalı).

Dünyanın sonuna sadece bir buçuk ay kalmıştı. Kumaşçı, dünyanın son günlerini kentte geçirmek istediğini söyleyerek kasabalılarla vedalaştı ve katırına binip kente gitti (Sulhi Dölek, Kestane Şekeri).

2.19.3.4. Kişi ekleri

“Eylem sonunda yer alan kişi ekleri, bağlaşıklık yapısının oluşturulmasında kullanılan, Türkçenin özne atma özelliği nedeniyle özel ilişkiler sergileyen gönderimsel bir ögedir.” (Uzun, 1995, s. 56). Çekimli fiillerde fiili yapan, gerçekleştiren kişiyi ifade eden ekler kişi (şahıs) ekleri denir. Çekimli fiillerde her zaman önce zaman ve kip ekleri daha sonra kişi ekleri gelir. Ergin’e (2013) göre birinci tipteki şahıs ekleri şahıs adlı menşeli olan eklerdir. Bugün görülen geçmiş zaman, şart ve emir dışındaki çekimlerde kullanılan eklerdir.

- Teklik 1. Şahıs : -ım, -im, -um, -üm
2. şahıs : -sın, -sin, -sun, -sün
3. şahıs: ---

- Çokluk 1. Şahıs :-ız, -iz, -uz, -üz
2. şahıs : -sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz
3. şahıs: -lar, -ler

İkinci tipteki şahıs ekleri iyelik eki menşeli olanlardır. Görülen geçmiş zaman ve şart çekimlerinde kullanılırlar günümüzde. Şu şekilde örneklendirebiliriz:

- Teklik 1. şahıs : -m
2. şahıs : -n
3. şahıs : ---

- Çokluk 1. Şahıs: -k
2. şahıs : -nız, -niz, -nuz, -nüz
3. şahıs : -lar, -ler

Üçüncü tipteki şahıs ekleri ise emir kipinin şahıs ekleridir. Emir kiplerinde her kişi için ayrı bir emir kipi eki vardır. Şu şekilde örneklendirebiliriz (s. 283-288):

Örnekler:

Yolculuk boyunca uyudular.

Savaş yıllarında nerede bulunuyordunuz?

Tam iki yıldır Kayseri’de yaşıyorum.

İnsanlara düşüncelerini çekinmeden açıklamalısın.

Doktor sözünü bitirerek masasından kalktı.

Akşam yemeğinde bütün aile birlikteydik.

2.19.4. Biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık öğeleri

2.19.4.1. Bağlaçlar

Cümleler arasında ilişki kurarak metinsel bütünlüğün oluşmasında önemli bir görev üstlenen bağlaçların; bağlaç (Korkmaz, 2009), bağıntı öğeleri (Günay, 2007), edat gurubu kelimeler (Ergin, 2013) gibi isimlendirildiği görülmektedir. Bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımında birbirine bağlayan ve işlevleri ile bağlandıkları sözler arasında da çeşitli anlam ilişkisi kuran öğelerdir (Korkmaz, 2009). Günay'a (2007) göre bağıntı öğeleri yani bağlaçlar sözlüksel alanlar arası ilişkiyi ve bir izleği oluşturan kavramları belirtmede önemli bir işleve sahiptir. Çünkü metin, tümcelerin basit bir sıralanışı değildir. Metin, tümceler arası ilişkilerle oluşturulmuş tutarlı bir dilsel yapıdır. Metni şu şekilde formüle etmiştir:

$$\text{Metin} = T_1 + B + T_2 + B + \dots T_n \text{ (T: Tümce, B: Bağıntıl原因)}$$

Burdan hareketle tümceler arası bağıntı öğelerinin de metindeki tutarlılığı ve bütünlüğü sağlamada sözcükler, tümceler ya da paragraflar arası geçişleri belirttiğini ifade etmiştir (s. 103). Bağlaçlar tek başına anlam taşımazlar. Bağlaçların görevleri kelimeleri, kelime gruplarını ve cümleleri birbirine bağlamaktır. Bağlanan öğeler biçim ve anlam bakımından birbirleriyle ilişkili olduklarından, bağlaçlar yüklendikleri farklı işlevlerle söze anlam ve anlatım incelikleri de katarlar (Korkmaz, 2009). Metindilbilimsel açıdan baktığımızda ise bağlaçlar, bağlaşıklığın kurulmasına biçimsel-sözlüksel açıdan katkıda bulunan dil bilgisel öğelerdir (İşeri, 2020; Uzun, 1995). Bağlaçların farklı araştırmacılar tarafından farklı gruplara ayrılarak incelendiği görülmektedir. Bağlaçları Halliday ve Hasan işlevlerine göre 4 grupta incelemiştir. Bu gruplar şu şekildedir:

a. Ekleyici: ve, ve de, ne...ne, veya bundan başka, üstelik, örneğin, böylece, aynı şekilde, diğer yandan vd.

b. Çeliştirici: fakat, ama, sadece, yine de, buna rağmen, aslında, lakin, öte yandan, aynı zamanda, onun yerine, en azından vd.

c. Nedenleyici: bu nedenle, böylece, bundan dolayı, çünkü, bu sebepten, sonuç olatak, bu durumda, bu şartlar altında, aksi halde vd.

ç. Zaman belirteci: (Ondan) sonra, aynı anda, (bundan) önce, sonunda, ilk önce, daha sonra, (en) sonunda, öncelikle, az sonra, gelecek sefer, başka zaman, bu arada, -

e kadar, şimdiye kadar, kısaca vd. (akt. Dilidüzgün, 2017). Günay (2007) ise Türkçede kullanılan tümcelerarası bağıntı ögelerini yani bağlaçları şu şekilde sınıflandırmıştır (s.102-103) :

- Karşıtlık bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: ama yine de, ama ayrı olarak, böyle olmakla beraber vd.
- Amaç bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: amacıyla, için, -sin diye, -mesi için
- Sebep bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: zira çünkü mademki, gerçekten, doğru, öyle, gerçekten de, gerçi
- Sonuç bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: böyle düşünüldüğünde, böylece, bu açıdan bakıldığında, vd.
- Katkı/sürerlilik bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: ardından, ayrıca, az önce, bir zamanlar, biraz önce, bugün vd.
- Zaman bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: önce, sonra, daha sonra, sonunda, nihayet
- Karşılaştırma bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: böylece, aynı biçimde, aynı şekilde, -e göre
- Birlik bildiren tümcelerarası bağıntı ögeleri: ve hem... hem (de), ne... ne
- Almaşık tümcelerarası bağıntı ögeleri: ya... ya da, veya tersi, yahut, gerek... gerek (se), ister... ister, ...olsun... olsun, kah...kah, ya...ya

İşeri (2020) tümceler arasında bağlantı kurmanın, tümceleri bağlamanın iki türünden bahsetmiştir: Yanına ekleme ve içine ekleme (içerme). Yanına ekleme (co-ordination) “Ayşe eve geldi ve yattı” örneğindeki gibidir. İçine ekleme (subordination) ise “ Eve gelen Ayşe yattı” örneğindeki gibidir. Türkçede bağlaçlar yanına ekleme biçiminde ortaya çıkarlar. Metin kurma, metinleştirme açısından önemli olan bağlaçlar hem yan yana getirdikleri iki önermeyi bağlaçlık kılar, hem de bu önermeler arasında anlamsal ilişkinin kurulmasını sağlar. Korkmaz (2009) ise işlevlerine ve cümledeki yerlerine göre bağlaçları beş başlık altında incelemiştir (s. 1104-1132) :

1. Sıralama Bağlaçları: ile, ila, dahi, ve, da... da, gerek... gerek (se), hem... hem (de), ister... ister, ne...ne, olsun...olsun
2. Denkleştirme-Karşılaştırma- Seçme Bağlaçları: ya, ya... ya, ya da, ya... ya da, yahut da, veya, veyahut
3. Pekiştirme Bağlaçlar: da, dahi, bile, hem, hem de, mı/mu, ise, se, ya

4. Nöbetleşme Bağlaçları: bazen bazen, bazı... bazı, bir...bir, biri...öbürü, kah...kah, kimi...kimi

5. Cümle Bağlayıcısı Niteliğinde Olan Bağlaçlar

Örnekler:

Yedi yaşında tombul bir çocuk olan Grişa mutfak kapısının önündeydi. Gözünü anahtar deliğine dayamış içerisini gözlüyor ve konuşulanları dinliyordu. (Anton Çehov, Kaştanka)

Sahneye girdiklerinde, Zeynep, çok değişik bir dünyada hissetti kendini. Sanki aya gelmişlerdi. Sahnenin gerisi o kadar kalabalıktı ki. Dekorlar, ısıldaklar, makaralar, çelik halatlar, kablolar, ses aygıtları ve o güne kadar görmediği birtakım makineler... (Özdemir Nutku, Zeynep'in Tiyatro Kitabı)

Çarşıya gitmiştik annemle. Eve geldik. Bir de ne görelim evin her yeri dağılmış. Önce hırsız sandık. Ne yalan söyleyim korktuk. Sonra içerden bir kedi sesi geldi. Oysaki komşumuzun kedisi giderken açık bıraktığımız pencereden içeri girmiş ve her yeri dağıtmış hatta bazı şeyleri parçalamış. Güneş hep pırıl pırıl parlar, rüzgâr hafif hafif esip ağaç yapraklarıyla fısıldaşır, kır çiçekleriyle oynayırdı. Fırtınalar, dolular yoktu henüz yeryüzünde; insanlar ne üşür ne hastalanır ne de üzülmelerdi. (Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları, Anlatan: Ahmet Günlük)

Oldum olası Merve Abla'yı çok severim. Karşı komşumuzun kızıdır. Çok çalışkandır. Küçük yaşında babasını kaybetmiş. Karşılaştığı zorluklarla hep mücadele etmiş, asla pes etmemiş. Annem oldum olası takdir eder onu. Şimdi Merve Abla hem üniversite okuyor hem de çalışıyor. Takdir etmemek mümkün mü?

2.19.4.2. *Değiştirim*

Metinde bir ögenin yerine başka bir ögenin kullanılması durumunda ortaya çıkan bağlaşıklık ögesi değiştirimdir. Değiştirilen ögenin türüne göre üç farklı değiştirim türünden söz edilir. Eğer değiştirilen öge isim ise isme dayalı değiştirim, fiil ise fiile dayalı değiştirim, cümle ise cümleye dayalı değiştirim söz konusudur. Türkçe'de "öyle, böyle, şöyle kelimeleri (İşeri, 2020) ve yapmak eylemi ile (Subaşı Uzun, 2003, akt. Dilidüzgün, 2017) değiştirim meydana gelmektedir. Uzun'a (1995) göre isme ve fiile dayalı değiştirim Türkçede az kullanılır.

2.19.4.2.1. İsmeye dayalı değiştirim

Değiştirilen öge isim ya da isim grubu ise isme dayalı değiştirim meydana gelir. Örnek: Babamın marketten aldığı yumurtalar organik, bu kutudakiler de öyle. Örnekte ikinci cümlede kullanılan “öyle” kelimesi birinci cümledeki “yumurtalar” kelimesinin yerine kullanılmıştır.

2.19.4.2.2. Fiile dayalı değiştirim

Değiştirilen öge eylem ise fiile dayalı değiştirim meydana gelir. Örnek:

Baba: - Oğlum piknik malzemelerini arabaya yerleştirdin mi? Oğlu: -Hayır, baba henüz yapmadım. Örnekte “yapmak” fiili (piknik malzemelerini arabaya) “yerleştirme” fiilinin yerine kullanılarak fiile dayalı değiştirim meydana gelmiştir.

2.19.4.2.3. Cümleye dayalı değiştirim

Değiştirilen öge bir cümle veya cümlecik ise cümleye dayalı değiştirim meydana gelir. Örnek: Bir kırlangıç, bir su birikintisi bir parça gök/ Bir şiirden düşmüş olmalı bunlar./ Böyle diyordu yoldan geçen biri.

(İlhan Berk, Yoldan Geçen Biri)

Yukarıdaki örnekte son dizede yer alan böyle kelimesi ilk iki dizede belirtilen “Bir kırlangıç, bir su birikintisi bir parça gök/ Bir şiirden düşmüş olmalı bunlar.” ifadelerinin yerine kullanılmıştır. Yerine kullanılan ögeler cümle olduğu için cümleye dayalı değiştirim gerçekteşmiştir. Cümleye dayalı değiştirime aşağıdaki örneği de verebiliriz:

Örnek 2:

Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,

Yetmişinde bile, mesela, zeytin diyeceksin.

(Nazım Hikmet Ran, Yaşamaya Dair)

Yukarıdaki örnekte birinci dizede kullanılan “öylesine” kelimesi ikinci dizede yer alan “ Yetmişinde bile, mesela, zeytin diyeceksin” dizesinin yerine kullanılmıştır. İkinci dizedeki ifade bir cümle olduğu için burada da cümleye dayalı değiştirim meydana gelmiştir. Son olarak, Coşkun (2005) dil bilgisel bağlaşıklık ögesi olan değiştirim ögesi ile ilgili dikkat edilmesi gereken önemli noktalar olduğunu ifade etmiştir. Bu noktaları şunlardır:

1. Dilimizde değiştirim ögeleri, değiştirim oluştururken eksiltili anlatım da oluşturabilmektedir.

2. Türkçede değiştirim, cümlelerdeki küçük değişikliklerle, yerine gönderim veya eksilti anlatım kullanılabilir.
3. Değiştirim oluşturabilen “öyle”, “böyle”, “şöyle” gibi kelimelerin bütün kullanımları değiştirim oluşturmaz. Değiştirimin gerçekleşmesi için metinde daha önce geçen bir ifadenin kaldırılıp yerine değiştirim ögesinin konulması gerekir (s. 46-77).

2.19.4.3. Eksilti anlatım

Eksilti anlatım “metnin yoğunluğu ve yetkinliğini artırmak için metin içindeki bir olguyu metinde anlam kaybına yol açmayacak şekilde atarak yinelenir. Eksilti metinsel öge, metinsel ilişkiler aracılığıyla okur/dinleyici tarafından metnin anlaşılma sürecinde çıkarımsal olarak tamamlanır” (Dilidüzgün, 2017, s. 56). Değiştirme çok benzeyen bir bağlaşıklık ögesi olan eksilti anlatımında eksilti yapı bağlamdan hareketle anlaşılıp tamamlanır. Eksilti anlatımında eksilti ögenin yerine başka bir ögenin getirilmesi söz konusu değildir. Değiştirmede ise metinde bir ögenin yerine başka bir ögenin kullanılması söz konusudur.

Eksilti düzeneğinin işletilmediği metinler zaman ve enerji kaybına yol açar. Eksiltinin çok sayıda kullanılması da metin düzenleyici ilkelerinden “yeterlilik” ilkesinin uygulanmamasına ve metnin metinsellik özelliğinin kaybolmasına yol açabilir. Bu durumda metnin anlaşılması zorlaşır. Metnin algılanması uzun süreli araştırma ve problem çözüme gibi bilişsel işlemler gerektirebilir. Bundan dolayı eksilti yapıları kullanırken dil ve anlatım biçimi bilgisiyle beraber mantık ve dünya bilgisi de göz önüne alınmalıdır (Dilidüzgün, 2017). Bütüncül bir yapı ile eksilti yapı ilişkisi, eksiltinin anlaşılabilir ve tamamlanabilir olmasını ya da çıkarımsal olmasının bağlamda eksilti taşımayan yapıda olmasını gerektirir (İşeri, 2020). Uzun (1995), bütüncül yapı çerçevesini aşağıdaki gibi belirlemiş ve eksilti anlatımın bu çerçevede sorgulanması gerektiğini ifade etmiştir (s. 65):

1. Yüklemcil öge yani yüklemi kuracak olan çekimli eylem özne gerektirir.
2. İyelik ögesi tamlayan öge gerektirir.
3. Geçişli çatıdaki yüklemcil öge nesne gerektirir.
4. Belirteç yüklemcil öge gerektirir.

Coşkun (2005) alışmasında iki tür eksilti anlatımdan söz etmiştir. Ona göre her eksilti bağlaşıklık ilişkisi kurmaz. Eksilti anlatım türleri şu şekildedir:

1. Bağlaşıklık ilişkisi oluşturmeyan eksiltili anlatım: Eksiltilen ögenin metinde eş değeri yer almıyorsa bu eksiltili anlatım bağlaşıklık ilişkisi kurmaz.

2. Bağlaşıklık ilişkisi oluşturan eksiltili anlatım: Eksiltilen ögenin eş değeri metinde yer alıyorsa bu tür eksiltili anlatım bağlaşıklık ilişkisi oluşturur (s.68-69).

Örnekler:

Elif sabah kaktı. Elini yüzünü yıkadı, üstünü giyindi. Kahvaltısını yaptı ve dişlerini fırçaladı. Öylesine mutluydu ki çünkü bugün okulun ilk günüydü.

Yukarıdaki cümlede “Elif” ögesi bütün cümlelerde ortak konumundadır. Bu yüzden her cümlede tekrar edilmemiş, düşürülmüştür. Elif eksiltilmiştir.

Öğretmen: Kim okuduğumuz metni özetlemek ister?

Mehmet: Ben.(okuduğumuz metni özetlemek isterim)

Yukarıdaki cümlede birinci cümledeki sorunun karşılığı olarak sadece “Ben” cevabı verilmiştir. Eksiltili anlatıma başvurulmadan bu cümle söylenecekti “Okuduğumuz metni ben özetlemek isterim” şeklinde ifade edilirdi. Soruya karşılık sadece özne olan “Ben” ile cevap verilmiş diğer ögeler eksiltilmiştir.

“Taburenin birini beyefendiye ver” dedi sıksa adam. “Birini bana getir.”

Yukarıdaki cümlede de “taburenin” kelimesinin ortak olduğu ve ikinci cümlede eksiltildiği görülmektedir. İsim tamlamalarında bazen tamlayan söylenmez. Eksiltilir.

Bu boş arsa bizimdir.

Bazen de tamlanan ögesi düşebilir. Yukarıdaki cümlede eksiltim yapılmadan “Bu boş arsa bizim arsamızdır.” şeklinde bir kullanım ortaya çıkar. Tekrarı önlemek için tamlanan ögesi eksiltilebilir.

Çağlar evde kuş besleme isteğini annesine söylüyor, her defasında hayır cevabı ile karşılaşılıyordu.

Bazen de cümlede aynı ortak eke sahip kelimeler yer alabilir. Böyle durumlarda ortak olan ek bir kelimede kullanılıp diğer kelimelerde eksiltilir. Yukarıdaki örnekte görülen geçmiş zaman eki olan –du ekinin iki cümlenin yüklemine (söylüyor, karşılaşılıyordu) ortak olduğu görülmektedir. Bundan dolayı birinci cümlede söylüyordu yerine söylüyor denilerek –du eki eksiltilmiştir.

2.19.4.4. Zaman, görünüş ve kip

Dil bilgisel eylem zamanları zamansal olarak bir işlevin yanında, öncelik ve sonralık bakımından tümceler arasındaki ilişkileri açıklama görevine sahiptirler

(Günay, 2007). “Dil bilgisel zaman, gerçek dünyanın zamanıyla ilişkilendirilen bir boyutu dilimlendirirken, dilimler arasında doğal olarak bulunacak ilişkiyle de bir bağlantı söz konusudur. Zaman kategorisinin görünümleri dillere göre farklılık gösterse de zamanın düzenlenişi metin üreticilere göre son derece öznel olabilse de metinsellik açısından önemli olan, bu düzenlenişin metinsel düzenlenişi etkilemesi, metinsel öğeleri bu dilimleme ilişkisi yoluyla ilişkilendirmesidir.” (Uzun, 1995, s. 66). “Metin içindeki zamanlar düzenlenirken önce bir merkez zaman belirlenir. Bu merkeze alınan an konuşma anı, geçmişteki bir an, gelecekteki bir an olabilir. Metin içindeki merkez anın öncesi ya da sonrasında gerçekleşen olay zamanlarını ifade etmek için Türkçede ayrı işletim ardılları vardır. Örneğin; merkez an konuşma anında geniş zaman “-ir” ile ifade ediliyorken, merkez olarak geçmişteki bir an seçilmişse geniş zamanı belirtmek için “-irdi” ardılı kullanılır.” (Dilidüzgün, 2017, s. 61). Görünüş ise eylemle belirtilen olayın süre içinde nasıl geliştiğini gösterir. Görünüş bize eylemin belirttiği olay, durum ya da eylemin zamansal içyapısını verir. Görünüş gönderimsel değildir. Zaman görünüşün tersine gönderimseldir, sözcemele anını ilgilendirir. Görünüş eylemin sözcük anlamına, üyelerine ve eylemin dil bilgisel çekimine ilişkin bilgilerle ilgilidir (Günay, 2007).

“Görünüş zamandan farklı bir işlevdedir. Görünüş bir olayın süreye nasıl yayıldığını gösterdiğinden işlevsel olarak “biterlik” ve “bitmezlik” olarak iki açıdan incelenebilir. Olayların sürekliliklerini, genelgeçerliklerini ya da sık yinelandıklarını gösteren görünüşe “bitmezlik”, olayların bir kez gerçekleşip bitmesine ve ardından başka olayların gelmesine ise “biterlik” denir.” (Dilidüzgün, 2017, s. 61). Günay’a göre (2007) görünüşleri açısından eylemler şu biçimlerde sınıflandırılırlar:

Bitmemişlik görünüşü: Şu anda kitap okuyorum.

Bitmiş görünüş: Bu kitabı daha önce okudum.

Sürerlilik görünüşü: Kitap okuyorum. / Geliyor olmalı. /Siz gidedurun.

Bir an süren görünüş: Top patladı.

Değişmezlik görünüşü: Dünya dönüyor.

Başlama görünüşü: Romanı okumaya başlıyorum./ sen yola koyul, ben yetişirim

Bitmeye yönelik görünüş: Kitabı bitiriyorum (s. 92-93).

Dil bilgisel olarak kullanılan eylem zamanları Türkçede geniş zaman, geçmiş zaman, şimdiki ve gelecek zamandır. Ayrıca eylemler yalın zamanlı ve birleşik

zamanlı olmak üzere ikiye ayrılır. Zaman açısından bu iki temel başlık altında incelenirler.

2.19.5. Sözlüksel bağlaşıklık ögeleri

2.19.5.1. Oluşturucu ögenin yinelenmesi

Bir metnin anlamı, anlatıdaki bazı durumların, nesnelerin ya da kişilerin değişimi, dönüşümü ya da noktasal değişkenlikler içeren olayların anlatı boyunca yinelenmesiyle meydana gelir. Bu yinelemeler anlatı kişilerinin adları, benzer olayların değişik biçimlerde anlatıda geçmesi, aynı izleği oluşturan ögelerin birlikteliğidir. Eylem içindeki kahraman, anlatı içindeki önemli yeri olan nesne, uzam veya bir başka şey yeri geldikçe yinelenir ve böylece tümceler arasında bağıntı ögesi / bağıntılayan olurlar (Günay, 2007). Yinelemeler tümceler arasında bağlantı kurar fakat yerinde ve olması gerektiği kadar olmalıdır. Aksi takdirde gereksiz yinelemeler metnin düzenlenişini bozar. Metnin metinselliğine zarar verir. Şiirlerde oluşturucu ögelerin amaçlı bir şekilde yinlendiğini söyleyebiliriz. Anlatımı etkili kılmak ve anlamı güçlendirmek için şiirlerde sözlüksel bağlaşıklık ögelerinden olan oluşturucu ögelerin yinelenmesi örneğini sıkça görmek mümkündür.

Örnek:

KÜÇÜK ÇOCUK

Bir zamanlar *küçük bir çocuk* okula başlamış.

Oldukça *küçük bir çocuk*muş.

Okulsa büyük bir okulmuş.

Ama *küçük çocuk*, bahçe duvarından sınıfına yürüyerek gideceğini keşfettiğinde

Mutlu olmuş.

Bundan sonra okul ona eskisi kadar büyük görünmemeye başlamış

Bir sabah

Küçük çocuk okuldayken

Öğretmeni seslenmiş:

“Bugün resim yapacağız.”

Küçük çocuk çok sevinmiş.⁹

Resim yapmayı çok severmiş.

Her türlü resim yapabilirmiş:

Aslanlar, kaplanlar,

Tavuklar, inekler,

Trenler ve tekneler.

Mum boyalarını çıkarmış

Ve başlamış çizmeye. (Helen E. Buckley -Tavuk Suyuna Çorba /Çev.: Şerife Küçüköl)

Yukarıdaki “Küçük Çocuk” adlı şiirden bir bölüm alınmıştır. Küçük Çocuk söz öbeği değişik biçimlerde şiir boyunca yinelenmiştir. Böylece cümleler arasında bağlantı kurulmuştur.

2.19.5.2. Karşıt anlamlı sözcüklerin kullanılması

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken kullanılan sözlüksel bağlaşıklık öğelerinden biri de metinde karşıt anlamlı sözcüklerin kullanılmasıdır. Karşıt anlamlı sözcükler kullanılarak konu sürekliliği sağlanır. Metnin bütünlüğü sağlanır.

Örnek:

Memleket İsterim

...

Memleket isterim

Ne *zengin fakir*, ne *sen ben* farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet *ölümden* olsun.

Cahit Sıtkı Tarancı

2.19.5.3. Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken kullanılan sözlüksel bağlaşıklık öğelerinden biri de metinde aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasıdır. Aynı kavram alanından sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır. Aynı zamanda anlatım da güçlendirilir.

Örnek:

AFFAN DEDE

Affan Dede'ye para saydım,

Sattı bana *çocukluğumu*.

Artık ne yaşım var, ne adım;

Bilmîyorum kîm olduğumu.

Hîçbîr şey sorulmasın benden;

Haberîm yok olan bîtenden.

Bu bahar havası, bu bahçe;

Havuzda su şırıl şırıldır.

Uçurtmam bulutlardan yüce,

Zıpızılarım pırıl pırıldır.

Ne güzel dönüyor *çemberîm*;

Hîç bîtmese *horoz şekerîm*!

Cahit Sıtkı Tarancı

Affan Dede şiirine baktığımızda anlamı güçlendirmek, metnin akıcılığını ve bütünlüğünü sağlamak ayrıca şiirde sürekliliği de sağlamak için aynı kavram alanına giren kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Şiirde geçen “çocukluğum, uçurtmam, zıpızılarım, çemberim, horoz şekerim” kelimeleri aynı kavram alanında yer alan kelimelerdendir. Böylece şiirde sürekliliğin ve bütünlüğün sağlandığını söyleyebiliriz.

2.19.5.4. Aynı kökten sözcüklerin kullanılması

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken kullanılan sözlüksel bağlaşıklık öğelerinden biri de metinde aynı kökten sözcüklerin kullanılmasıdır. Bir metinde aynı kökten türemiş isim veya fiiller kullanılarak sözlüksel bağlaşıklık sağlanır. Bu öğeye aşağıdaki cümleyi örnek verebiliriz:

Örnek:

İnsanoğlu, insanlık tarihi boyunca meraklı olmuştur. Bu cümlede insanoğlu ve insanlık sözcükleri aynı kökten sözcüklerdir. Bu çalışmada aynı kökten kelimelerin kullanılması aynı kavram alanından kelime kullanımı başlığı altında incelenmiştir. Aynı kökten kelimelerin kullanılması ayrı bir başlıkta değerlendirilmemiştir.

2.19.5.5. Yapı yinelemeleri

Bir metinde sözlüksel bağlaşıklık oluşturan bağlaşıklık öğelerinden biri de yapı yinelemeleridir. Yapı yinelemeleri de metnin akıcılığına ve bütünlüğüne katkı sağlar. Yapı yinelemesine aşağıdaki örneği verebiliriz:

Örnek:

Ah bu türküler

Türkülerimiz

Ana sütü gibi candan

Ana sütü gibi temiz (Bedri Rahmi Eyüboğlu)

Yukarıdaki bölümde “Ana sütü gibi candan”, “Ana sütü gibi temiz” dizelerinde aynı yapının tekrar edildiği görülmektedir. Böylece metnin akıcılığı ve bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada bağlaşıklık özelliklerinin tasnifinde Uzun’un (1995) tasnifi temel alınmıştır. Ancak sözlüksel bağlaşıklık öğelerinde yapı yinelemeleri incelenen metinler edebi eser olmadığı için bu çalışmada hariç tutulmuştur.

2.20. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında metindilbilim ve bağlaşıklık, biçime odaklanma ve rastlantısal odaklanma üzerine yapılan ilgili çalışmalar incelenmiştir. İlgili çalışmalar kronolojik sıra ile sunulmuştur. Çalışmalar şu şekildedir:

2.20.1. Metindilbilim ve bağlaşıklıkla ilgili araştırmalar

Bu başlıkta metindilbilim ve bağlaşıklık ile ilgili gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yapılan çalışmalar incelenmiştir. Yurt içinde metindilbilim üzerine yapılmış çalışmalara baktığımızda çalışmaların genellikle edebi bir eserin metindilbilimsel incelemesi üzerine olduğu görülmektedir. Ayrıca metindilimi bir disiplin olarak ele alıp etraflıca inceleyen çalışmaların da mevcut olduğu görülmektedir. Bu tür metindilbilim üzerine yapılan çalışmalardan gerek araştırmanın kavramsal çerçevesini oturtmada, gerekse metindilbilimsel yaklaşım anlayışı geliştirmek ve bir disiplin olarak metindilbilimi daha iyi anlamak için yararlanılmıştır. Bu başlıkta ele alınan çalışmalardan bir diğeri de öğrenci yazılarındaki bağlaşıklık üzerine yapılmış çalışmalardır. Ülkemizde bağlaşıklık üzerine yapılmış çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Ayrıca bu alanda daha fazla uygulamalı çalışmalara ihtiyacın olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde ilköğretimden

yükseköğretime kadar her kademedeki öğrencilerin bağlaşik bir metin üretmede sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bağlaşiklık üzerine yapılan diğler bir araştırma kapsamı ise ders kitaplarının bağlaşiklık öğeleri yönünden incelenmesine yönelik yapılan araştırmalardır. Ayrıca öğrencilerin sözlü metinlerini bağlaşiklık açısından inceleyen çalışmalar da vardır. Bağlaşiklık üzerine yapılan çalışmalarda bir başka dikkati çeken nokta da çalışmaların çoğunun içeriğinin bağlaşiklık araçlarını kullanım sıklığı üzerine olmasıdır. Bu bağlamda bir kez daha altını çizmek gerekir ki bu alanda uygulamalı çalışmalara ihtiyaç vardır. Çalışmaların kapsamaları ve sonuçlarına dair bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Aksan ve Aksan (1991), “Metin Kavramı ve Tanımları” adlı çalışmalarında metin ve söylem kavramlarına ilişkin farklı araştırmacılar tarafından yapılmış tanımları ortaya koymuşlardır. Bu çalışma metin ve söylem kavramlarına yönelik yapılan pek çok farklı tanımları içermektedir. Tanım ve kavramlarla ilgili sorunlar üzerine yapılan tartışmaları toplu bir şekilde sunmuşlardır.

Uzun (1995), “Orhon Yazıtlarının Metindilbilimsel Yapısı” adlı çalışmasında Türkçenin en eski yazılı belgeleri olan Orhon Yazıtlarının metindilbilimsel açıdan değerlendirmiştir. Orhon Yazıtlarının dilini eşzamanlı dil bilimi yöntemiyle incelemiştir. Yazıtlar metinsellik yapısı, metinsellik ölçütleri çerçevesinde sorgulanmış ve özellikle bağlaşiklık ve tutarlılık ölçütleri üzerinde durulmuştur.

Bae (2001) “Cohesion and Coherence in Children’s Written English: Immersion and English-only Classes” adlı çalışmasını İngilizce sınıflarından 192 birinci ve ikinci sınıf öğrencisi ile yürütmüştür. Çocuk yazılarında ortaya çıkan bağlaşiklık, tutarlılık, içerik ve dil bilgisinin doğasını araştırmayı amaçladığı bu çalışmasında Bae (2001), bağlaşiklık ve tutarlılığa vurgu yapmıştır. Çocukların anlatımlarında bağlaşiklık araçlarını kullanma sıklığını belirlemiştir. Elde edilen bulgulardan bazıları şu şekildedir: Göndergesel ve sözcüksel bağlaşiklığın; tutarlılık, içerik ve dil bilgisi derecelendirmelerinin toplamı olarak tanımlanan genel yazma kalitesiyle yüksek oranda ilişkili olduğunu saptamıştır.

Onursal (2003), “Türkçe Metinlerde Bağdaşiklık ve Tutarlık” adlı çalışmasında metindilbilimin iki temel kavramı olan bağlaşiklık ve tutarlık olgularını Türkçeye uygulayarak incelemiştir. Çalışmasında metin dilbilimi, metin/söylem, bağlaşiklık ve tutarlılık kavramlarına yer vermiştir. Bağlaşiklık öğelerini örneklerle incelemiştir.

Coşkun (2005), “İlköğretim Öğrencilerinin Öyküleyici Anlatımlarında Bağdaşiklık, Tutarlılık ve Metin Elementleri” adlı çalışmasında ilköğretim 5. ve 8.

sınıfta öğrenim gören, farklı sosyoekonomik düzeylerdeki 372 öğrencinin öyküleyici anlatımlarını, bağlaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada öğrencilerin bağlaşıklık ve tutarlılık araçlarının kullanımı ile ilgili önemli sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Çalışmada bu sorunları ortaya konmuştur.

Dilidüzgün (2008), “Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım” adlı çalışmasında metindilbilim odaklı bakışın Türkçe öğretimine uygulanabilirliğini sorgulamıştır. Araştırmacı Türkçe öğretimi uygulamalarında metindilbilimin öngördüğü etkinlikler yapısının Türkçe öğretiminde ne ölçüde yer aldığını sorgulamıştır. Ülkemizde kullanılan ders kitaplarında yer alan metin etkinlikleri, ‘metin olarak söylem’ ve ‘tür olarak söylem’ yaklaşımlarıyla incelenmiştir. Ayrıca çalışmada farklı metin türleri için uygulama örnekleri geliştirilmiş ve anlatısal metin türü olarak bir öykü ve bilgi iletici metin türü olarak da bir haber metni metindilbilimsel yaklaşımla çözümlenmiştir.

Parlak (2009), “Kutadgu Bilig’in Metindilbilimsel Yapısı” adlı çalışmasında Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biri olan Kutadgu Bilig’in seçilen bölümlerini metindilbilim ölçütlerine göre incelemiştir. Parlak, çalışmasında metindilbilim ve metin kavramlarını ortaya koymuştur. Ayrıca Kutadgu Bilig’i en önemli metinsellik ölçütlerinden olan bağlaşıklık ve tutarlık ölçütlerine göre incelemiştir.

Lüleci (2010), “Yeni Bir Disiplin Olarak Metin Dil bilim ve Türk Edebiyatına MetinDilbilimsel Bir Yaklaşım” adlı çalışmasında yeni bir disiplin olan metindilbilimin ortaya çıkış sürecini ele almış ve bu yeni disiplin üzerine yapılan çalışmaları inceleyerek metindilbilimin kuramsal çerçevesini çizmeye çalışmıştır. Lüleci, çalışmasında hem batıda yapılan modern metindilbilim çalışmalarını hem de doğuda, belagat çevresinde yapılan çalışmaları dikkate almıştır. Ayrıca, edebi metin örneklerinden hareketle bağdaşıklık, tutarlık ve metinlerarasılık gibi metinsellik ölçütlerinin kullanım ve uygulama alanlarını göstermiştir.

Yılmaz (2012), “11. Sınıf Öğrencilerine Ait Öyküleyici Metinlerin Bağdaşıklık ve Tutarlılık Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasını 2011- 2012 öğretim yılında Zonguldak il merkezinde türü farklı dört ortaöğretim kurumunun 11. sınıflarından rastgele seçilen 300 öğrenci ile yürütmüştür. Araştırma sonunda 11. sınıf öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağlaşıklık araçları kullanım ortalaması öğrenci (kâğıt) başına 30,80 olarak saptanmıştır. Ayrıca öğrencilere ait öyküleyici metinlerde bağlaşıklık araçlarından dördünün incelendiği bu çalışmada 11. sınıf

öğrencilerinin bağlaşıklık araçları kullanım ortalaması sırasıyla bağlama ögeleri (13,24), gönderim (11,67), eksilteli anlatım (5,69) ve değiştirim (1,69) olarak belirlenmiştir. .

Can (2014), “Ortaöğretim Öğrencilerinin Bağlaşıklık Araçlarını İşlevlerine Göre Yazılı Anlatımlarında Kullanma Becerileri” adlı çalışmasını 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında Türkiye’de öğrenim gören ortaöğretim 9. ve 10. sınıf öğrencileri ile yürütmüştür. 23 il ve 32 genel liseden seçilen 524 öğrenciden örneklem alınmıştır. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında, bağlaşıklık birimlerini metnin farklı düzeylerinde bir araya getirme durumlarını belirlemeye yönelik yapılan araştırmanın sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır: “Bağlaşıklık araçları metin içerisinde sırasıyla en çok % 47, 32 ile cümleler arasında, % 31,60 ile cümle içerisinde, % 15 ile paragraf içerisinde, % 6,06 oranı ile de paragraflar arasında bağ kurma işleviyle kullanılmıştır. Ortaöğretim öğrencileri, bağlaşıklık araçlarını cümle içinde, cümleler arasında, paragraf içinde ve paragraflar arasında kullanırken bazı problemler yaşamaktadırlar. Bu problemler şunlardır: Cümle içerisinde şahıs adının karşılığının net bir biçimde belli olmaması, cümleler arasında işaret sıfatının karşılığının belli olmaması, cümleler arasında işaret sıfatının gereksiz kullanılması, cümleler arasında gönderim unsurunun tekil-çoğul uyumsuzluğu oluşturması, paragraf içerisinde gönderimle ilgili sözlü anlatım unsurlarının çok sık tekrar edilmesi, cümle içinde işaret adının kullanımında tekil-çoğul uyumsuzluğu, cümleler arasında eksilteli anlatım yapmanın uygun olmadığı yerde eksilteli anlatıma başvurulması”.

Bozok (2019), “Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Bağlaşıklık ve Tutarlılık Yönünden İncelenmesi” başlıklı çalışmada 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 8. Sınıf Türkçe ders kitabındaki bilgilendirici metinlerdeki bağlaşıklık araçlarını ve tutarlılık kullanımlarını örneklerle ortaya koymuştur. Araştırma kapsamında 9 bilgilendirici metin incelenmiştir. Bağlaşıklık ögeleri içerisinde 729 bağlaşıklık ögesi ile kelime bağlaşıklığı en çok kullanılan bağlaşıklık türü olarak belirlenmiştir. Diğer bağlaşıklık türlerinin kullanım durumları ise sırasıyla bağlama ögeleri 370, gönderim 341, eksilteli anlatım 244 ve değiştirim 11 olarak saptanmıştır.

Bayburtlu (2019), “Ortaokul 6 ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Hazırlıksız Konuşmalarında Bağlaşıklık ve Tutarlılık” başlıklı çalışmasını 2017-2018 eğitim öğretim yılı Antalya ili Kepez ilçesindeki Sefa Akın Ortaokulu, Ünsal Ortaokulu ve Nebi Güney İmam Hatip Ortaokulu 6 ve 7. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerle

gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda öyküleyici anlatım tarzındaki hazırlıksız konuşmalarda öğrenci başına düşen bağlaşıklık öğelerini kullanım ortalamalarını şu şekilde sıralamıştır: kelime bağlaşıklığı (25,46), gönderim öğeleri (11,44), bağlama öğeleri (8,56), eksiltili anlatım (5,47), değiştirim öğeleri (0,06) olarak belirlenmiştir. Açıklayıcı anlatım tarzındaki hazırlıksız konuşmalarda öğrenci başına düşen bağlaşıklık öğelerini kullanım ortalamaları ise sırasıyla kelime bağlaşıklığı (23,55), gönderim öğeleri (8,66), bağlama öğeleri (7,23), eksiltili anlatım (3,46), değiştirim öğeleri (0,27) olarak saptanmıştır.

2.20.2. Biçime odaklanma ve biçime rastlantısal odaklanma üzerine yapılan çalışmalar

Bu başlıkta yurt içinde ve yurt dışında biçime odaklanma modeli ve biçime odaklanma modelinin teknikleri olan biçime planlı odaklanma ve biçime rastlantısal odaklanma üzerine yapılmış çalışmalar sunulmuştur. Biçime odaklanma modeli ve tekniklerine yönelik yapılan çalışmaların daha çok yurt dışında yapılmış oldukları dikkati çekmektedir. Genellikle yabancı dil ediniminde ve ikinci dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan biçime odaklı öğrenme çalışmalarının içeriğinin bir hedef dil biçimini (kelime öğretimi, gelecek zaman eki gibi) kavratmaya yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca biçime rastlantısal odaklanma üzerine yapılan çalışmaların odaklanma veya geri bildirim türleri üzerine olduğu görülmektedir. Biçime rastlantısal odaklanmada odaklanma türleri ve geri bildirim çok önemli bir rol oynamaktadır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin dil bilgisi yapılarını öğrenmenin kısa ve uzun vadedeki etkiliği üzerine yapılan çalışmaların olduğu da görülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmaların kapsamaları ve çalışmalardan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

Ellis (2001), çalışmasında biçim odaklı öğretimin araştırılmasının tarihsel taslağını sunmuştur. Ayrıca biçim odaklı öğretim ile ne kastedildiğini, anlam odaklı öğretimden biçim odaklı öğretimi ayırarak ortaya koymuştur. Biçim odaklı öğretimde kullanılan üç tekniği (biçime odaklanma, biçime planlı odaklanma ve biçime rastlantısal odaklanma) tanımlamış ve bu üç tekniğin kavramsal çerçevesini çizmiştir. Ayrıca biçim odaklı öğretimi araştırmak için kullanılan ana araştırma yöntemlerinin bir tartışmasını da sunmuştur.

Ellis vd. (2001) araştırmalarında ikinci dil ğretiminde dil bilgisi ğretiminde kullanılan biçime odaklanma yöntemi üzerine yapılan betimleyici çalışmalara katkıda bulunur nitelikte bir çalışma sunmuşlardır. 12 saatlik anlam odaklı eğitimde biçime tepkisel odaklanma kadar biçime önleyici odaklanma bölümlerinin de olduğunun tespit edildiği çalışmada biçime önceden odaklanmaya vurgu yapılmıştır. Araştırmada biçime önleyici odaklanmanın öğrenciler tarafından da başlatıldığı, öğrencilerin biçimi alma olasılığının bu odaklanma türünde yüksek olduğu, öğrencilerin örtük değil açık bir şekilde biçime odaklandıkları ifade edilmiştir.

Garcio Mayo (2002), ileri düzey İngilizce ğrenenler ile yürüttüğü çalışmasında iki biçime odaklanma görevinin etkinliğini incelemiştir. Öğrencilere bir sözlük ve metni yeniden yapılandırma görevleri verilmiştir. Öğrencilerin işbirliği içinde çıktı üretmelerini gerektiren biçim odaklı görevlerin kullanımını savunan araştırmalar araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Loewen (2005), çalışmasında ikinci dil (L2) ğrenimini teşvik etmede biçime rastlantısal olarak odaklanmanın etkililiğini incelemiştir. Yeni Zelanda, Auckland'daki özel bir dil okulunda 12 farklı geç yetişkin sınıfında doğal olarak meydana gelen, anlam odaklı L2 dersleri 17 saat gözlemlenmiştir. Loewen, araştırma sonunda öğrencilerin biçime rastlantısal odaklanma öğretiminden 1 gün sonra hedeflenen dilsel bilginin yaklaşık %60'ını ve 2 hafta sonra ise %50'sini doğru veya kısmen doğru hatırlayabildiklerini ortaya koymuştur.

Alcn-Soler (2007) alışmasında öğretmenlerin biçime rastlantısal odaklanmalarının, kelime öğrenimi üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Araştırmadan elde edilen sonuca göre öğretmenlerin biçime önleyici odaklanmalarının, öğrencilerin kelime öğelerini fark etmeleri ve daha sonra kullanmaları için etkili olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma biçime rastlantısal odaklanmanın öğrenciler için faydalı olabileceğini göstermiştir ayrıca araştırmada biçime rastlantısal odaklanma hakkında daha fazla araştırma yapılması önerilmiştir.

Othman ve Ismail (2008) alışmalarında ikinci dil öğreniminde belirlenen hedef yapıların öğretilmesinde biçim odaklı öğretimin etkililiğini araştırmayı hedeflemişlerdir. Yarı deneysel bir araştırma tasarımı kullanılarak, bir ortaokuldaki iki ikinci dil olarak İngilizce (ESL) dersinden veriler elde edilmiştir. Bir sınıfa hedef biçim, biçim odaklı ğretim kullanılarak öğretilirken; diğer sınıfa mevcut standart uygulamalar kullanılarak hedef biçimler öğretilmiştir. Biçim odaklı öğretimin hedef biçimin doğru üretimi üzerindeki etkilerini belirlemek için bir ön test ve bir son test

uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre deney grubunun (hedef biçimin biçim odaklı öğretim yöntemiyle öğretildiği grup) kontrol grubuna göre hedef biçimi önemli ölçüde daha yüksek ürettiği görülmüştür.

Nassaji (2010) çalışmasında ikinci dil gelişiminde biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin odaklanma türlerinden olan biçime tepkisel ve önleyici odaklanmanın verimliliğini araştırmıştır. 54 saatlik sınıf etkileşiminden elde edilen veriler, biçime hem tepkisel hem de önleyici odaklanma öğretiminin gerçekleştiğini ortaya çıkarmıştır. Ancak, testteki biçime önleyici odaklanmaya dayalı maddelerin biçime tepkisel odaklanmaya dayalı maddelerden daha doğru yanıtladığı görülmüştür. Ayrıca araştırmada biçim odaklı öğretimin miktarının, türünün ve etkililiğinin öğrencilerin dil yeterlilik düzeyiyle güçlü bir şekilde ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Elgün-Gündüz vd. (2012) tarafından yürütülen çalışmada içerik temelli dil öğretimi ve biçim odaklı öğretim ikinci dil olarak İngilizce bağlamında kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Türkiye'de ilköğretim düzeyinde iki ayrı sınıfta yabancı dil öğrenenlerin kelime, dil bilgisi ve yazma gelişimine entegre ve izole edilmiş biçim odaklı öğretimin etkisini araştırmışlardır. Öğrencilerin entegre ve izole biçim odaklı öğretime yönelik tutumları da incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, entegre biçim odaklı öğretim alan öğrencilerin tüm ölçümlerde izole biçim odaklı öğretim alan öğrencilerden daha iyi performans gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, öğrenciler entegre biçim odaklı öğretimi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Aidinlou vd. (2012) çalışmalarında biçim odaklı öğretimin ve düzeltici geri bildirimin İranlı İngilizce öğrenenlerin İngilizce öğrenmeleri üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamışlardır. Bu çalışmanın katılımcılarını, İran'ın Erdebil ilinde 32 erkek lise öğrencisi oluşturmuştur. Bir sınıf kontrol, diğeri deney grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubuna biçim odaklı öğretim yapılmış ve yeniden düzenleme şeklinde düzeltici geribildirim verilmiştir. Kontrol grubuna ne biçim odaklı öğretim yapılmış ne de geribildirim verilmiştir. Üç haftalık eğitimden sonra iki grubun test sonuçlarına bakıldığında deney grubunun, araştırılan değişken açısından kontrol grubundan önemli ölçüde daha iyi performans gösterdiğini gösterdiği görülmüştür.

Gezmiş Ceyhan (2013), çalışmasında İngilizce öğretiminde nasıl bir dil bilgisi öğretim yöntemi kullanılmalıdır? sorusuna cevap aramıştır. Biçimlerde bilinç sağlayan, anlam ve kullanım vurgusu yapan bir modelin kullanılmasının faydalı olacağı düşüncesinden hareketle bu çalışmada biçime planlı odaklanmanın etkinliğinin

araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre biçime planlı odaklanma hedef biçimlerin öğrenilmesinde ve kullanılmasında daha etkilidir. Hedef biçimlerin dil bilgisi kurallarının öğrenilmesinde ve öğretilmesinde daha etkilidir. Yazma becerilerinde hedef biçimlerin kontrollü ve serbest üretilmesinde daha etkilidir. Öğrenilen hedef biçimlerin akılda tutulmasında daha etkilidir. Test sonuçları diğer yöntemlere göre daha iyi performans göstermiştir.

Marzban ve Mokhberi (2013), aynı görevi tamamlayan üç grup İngilizce öğreneni ile yürüttüğü araştırmasında biçime odaklanmak için iki tür yaklaşımı - 'biçime tepkisel odaklanma' ve 'biçime önceden odaklanma'- karşılaştırmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre araştırmacılar, biçime tepkisel odaklanmanın biçime önleyici odaklanma ile karşılaştırıldığında, hedef yapının gramer bilgisini bağlamda kullanma yeteneğini geliştirmek için bu odaklanma türlerinin mükemmel bir araç sağladığını belirlemişlerdir. Ayrıca sonuçlar önleyici biçime odaklanmaların çoğunluğunun öğrencilerden ziyade öğretmen tarafından başlatıldığını ve kelime hazinesi ile ilgilendiğini, oysa biçime tepkisel odaklanmaların dil bilimsel odağının büyük ölçüde dil bilgisi üzerinde olduğunu göstermiştir.

Ünal (2013) Fransızca dil bilgisi öğretiminde planlı biçime odaklanma modelinin uygulanabilirliği üzerine bir çalışma yürütmüştür. Yürüttüğü çalışmada planlı biçime odaklanmanın yabancı dil derslerinde pasif öğrenme sürecinde temel dil bilgisi havuzunun oluşturulmasının yanı sıra aktif öğrenmede okuma, yazma ve konuşma becerilerini geliştirmede oldukça destekleyici ve tamamlayıcı bir rol üstlendiğini dile getirmiştir. Planlı biçime odaklanma modelinin Fransızca dil bilgisi öğretiminde uygulanabilirliğini ortaya koymuştur.

Salimi vd. (2014), biçime odaklanmanın farklı yeterlilik düzeyindeki İngilizce öğrenenlerin verilen yazılı görevlerdeki doğruluk üzerine etkisini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmayı rastgele seçilmiş İngilizce eğitimi alan 60 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Öğrenciler düşük ve ileri yeterlilik düzeyine göre iki farklı gruba ayrılmış, bir gruba biçime odaklanma yöntemiyle öğretim verilirken diğer gruba bu yöntemle öğretim yapılmamıştır. Araştırmanın bulguları biçim odaklı öğretimin, yüksek yetkin öğrenenlerin doğruluğu üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Biçime odaklanma üzerine yapılan çalışmalardan biri de Ellis'in (2015) çalışmasıdır. Ellis (2015), çalışmasında biçime odaklanmayı hem iletişimsel dil öğretimi için psikodil bilimsel mantığın ana hatlarını çizerek teorik bir perspektiften

ele almıştır. Hem de öğrencilerin ve öğretmenlerin biçime odaklanma yaparken kullanabilecekleri stratejileri saptamayı amaçlamıştır.

Abdollahzadeh (2015), çalışmasında biçime tesadüfi odaklanmanın İranlı ikinci dil öğrenenlerin dil bilgisi doğruluğu üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma Miandoab'daki Sahand Dil Enstitüsü'nden seksen öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma neticesinde biçime tesadüfi odaklanmanın ikinci dil öğrenenlerin dil bilgisi doğruluğu üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Boulkroun (2016), çalışmasında önleyici ve tepkisel biçime odaklanma öğretiminin dil bilgisi yapılarını öğrenmeye etkisini araştırmıştır. Araştırmada iki soruya cevap aranmıştır: 1) Biçime hem önleyici hem de tepkisel odaklanma öğretimi, öğrencilerin dilleri üzerinde farklı bir etkiye sahip midir? 2) Kısa vadeli kazanımlar uzun vadede korunmakta mıdır? Araştırmanın bulguları biçime odaklanma öğretiminin hem kısa hem de uzun vadede dil öğreniminde farklı bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Pouresmaeil ve Gholami (2017), yabancı dil olarak İngilizce sınıfında dil bilgisel konuların öğrenilmesinde rastlantısal biçime odaklanmanın etkililiğini araştırmışlardır. Biçime rastlantısal reaktif ve önleyici odaklanma bölümlerinin oluşumu, bunların dilsel odakları ve alım oranı hesaplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre rastlantısal biçime odaklanmanın özellikle de biçime önleyici odaklanmanın bu sınıfta daha fazla meydana geldiği belirlenmiştir. Kelime odaklı biçime odaklı öğretimin en yüksek alım oranına sahip olduğu saptanmıştır. Böylece biçime rastlantısal odaklanma ile yapılan öğretimin faydasını ortaya koymuşlardır.

Alanda yapılan çalışmalardan biri de Rasae vd. nin (2018) yaptığı çalışmadır. Rasae vd. (2018), anlam odaklı yabancı dil olarak İngilizce öğrenenler sınıfında farklı dilsel kategorilere ilişkin olarak her bir öğrenci için biçime reaktif tesadüfi odaklanmanın etkililiğini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre reaktif tesadüfi biçime odaklanma öğretiminin hem alım oranına dayalı olarak doğrudan bağlamda hem de uzun vadede ikinci dil öğrenenlerin bilgilerini artırabileceğini ortaya koymuşlardır.

Işık Doğan (2019), planlı biçime odaklanma modelinin İngilizce'nin yabancı dil olarak öğrenildiği bir bağlamda İngilizce dil bilgisi öğrenimindeki etkililiği üzerine yaptığı araştırmayı Muğla iline bağlı Milas'taki bir devlet ortaokulunda okuyan 5. sınıf öğrencileri ile yürütmüştür. Yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmaya göre

planlı biçime odaklanma modelinin, ders kitabındaki öğretim modelinden anlamlı şekilde daha etkili olduğu saptanmıştır.

Xu ve Li (2021) çalışmalarında biçim odaklı öğretimin İngilizce öğrenenlerin zor ve kolay dil bilgisi özelliklerini öğrenmeleri üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonunda görev öncesi biçim odaklı öğretimin gerçekleştiği grubun test sonucunda zor yapıları öğrenme performansı yüksek çıkmıştır. Çalışmada İngilizce öğrenenlerin zor ve kolay dil bilgisi özelliklerini öğrenmeleri üzerindeki biçim odaklı öğretimin etkileri belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Tezin bu bölümünde araştırmanın yöntemine ve araştırma sürecine yönelik bilgiler yer almaktadır. Bu araştırma nitel araştırma modelinin eylem araştırması desenine göre tasarlanmıştır. Araştırma yöntemine ve çalışma sürecine yönelik ilgili başlıklar aşağıda sunulmuştur:

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modelinin eylem araştırması deseni ile yürütülmüştür. 7.sınıf Türkçe derslerinde biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkisi başlıklı bu tezin amacı, biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile yapılacak dil bilgisi öğretimi sonrasında, bu yöntemin öğrencilerin yazılarında metinsellik ölçütlerini karşılama becerileri üzerindeki etkililiğini tespit etmektir. Bu araştırmanın çıkış noktası öğrenci yazılarındaki dil bilgisel hatalardır. Uzun yıllardır Türkçe öğretmeni olarak görev yapan araştırmacı öğrencilerin yazılı ve sözlü metinlerinde dil bilgisel hataların olduğunu ve öğrencilerin dil bilgisi yeterliliklerinin az olduğunu gözlemlemiştir. Bu konuda derinlemesine bir çalışma yapmak istemiştir. Araştırmacının amacı olaylar ya da olgular arasındaki ilişkileri açıklamak veya tanımlamak değil tespit ettiği probleme vurgu yaparak bu probleme çözüm üretmek olmuştur. Bu bağlamda, ilgili literatür taranmıştır. Dil bilgisi öğretiminde ana dili eğitiminde etkililiği sınanmamış olan biçime rastlantısal odaklanma tekniği ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiğini tespit etmek için araştırma nitel araştırma modeli ile yürütülmüştür. Merriam'a (2013) göre nitel araştırmada süreç tümevarımsaldır. Araştırmacı tümdengelimli bir şekilde hipotezleri test etmek yerine kavram, hipotez ve teori oluşturmak için veri toplar. Araştırmacı süreçte özelden genele doğru bir yol izler. Creswell (2016) nitel araştırmalarda tümevarım ve tümdengelimli mantık yoluyla karmaşık akıl yürütme becerilerinin kullanıldığının altını çizmiştir. Nitel araştırmacılar verileri tümevarımsal bir şekilde

daha soyut bilgi birimleri şeklinde organize ederek, örüntü, kategori ve temaları aşağıdan yukarı doğru oluşturarak tümevarımsal bir süreç izlerler. Araştırmacılar oluşturdukları temaları verilerle karşılaştırarak da tümdengelimli düşünme becerilerini kullanırlar. Böylece nitel araştırmacı araştırma süreci boyunca tümevarım ve tümdengelimli mantık yoluyla karmaşık akıl yürütme becerilerini kullanır.

Creswell (2014) nitel araştırmacının tümevarımsal mantığının aşamalarını şu şekilde açıklamıştır: Araştırmacılar bilgi toplar./ Araştırmacılar katılımcılara açık uçlu sorular sorarlar ya da alan notlarını kaydederler./Araştırmacılar temaları ya da kategorileri oluşturmak için verileri analiz ederler./ Araştırmacılar temalardan ya da kategorilerden geniş örüntülere/ genellemelere ya da kuramlara ulaşmaya çalışırlar./Araştırmacılar geçmiş deneyimlerden ve literatürden yararlanarak kuramlar ya da genellemeler ortaya koyarlar.

Bu çalışmada da tümevarımsal bir süreç izlenmiştir. Öğrencilerin yazma çalışmalarında yaptıkları dil bilgisel hatalardan yola çıkılarak öğrencilere biçime rastlantısal odaklanma uygulamaları ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş, süreç içinde etkinlik repertuarındaki etkinlikler öğrencilere uygulanmış ve uygulama sonunda dönütler verilmiştir. Bu bağlamda araştırma süreç odaklı ilerlemiştir. Ön test ve son test tekniği ile toplanmış öğrenci yazılarından ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bağlaşıklık öğelerini dereceli değerlendirme anahtarı ve bağlaşıklık öğelerini dereceli değerlendirme formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Denzin ve Linkoln ise (2005) nitel araştırmayı gözlemciyi dünyanın tam ortasına koyan yerleşik bir aktivitedir şeklinde tanımlamıştır (akt. Merriam, 2013). Nitel araştırmanın kökleri antropoloji, sosyoloji ve gazetecilik, eğitim, toplum hizmeti, sağlık, hukuk gibi çeşitli uygulama alanlarına kadar dayanır (Merriam, 2013). Bu bağlamda nitel araştırmanın çeşitli disiplinlere dayanan güçlü kuramsal temellerinin olduğunu söyleyebiliriz (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Her disiplinin nitel araştırma yöntemlerini kullanma biçimleri farklıdır. Yukarıda bahsedilen disiplinler farklı amaçlar için benzer yöntemler kullanmakta, araştırma sorularını disiplinin önceliklerine göre farklı biçimlerde oluşturup sonuçları farklı yorumlayabilmektedirler (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Merriam (2013) nitel

araştırmanın doğasını daha iyi anlayabilmek için nitel araştırmanın özelliklerini şu şekilde ifade etmiştir (s. 14-16):

1. Nitel araştırmacılar insanların deneyimlerini nasıl yorumladıkları dünyalarını nasıl biçimlendirdikleri ve deneyimlerine nasıl anlamlar yükledikleri ile ilgilenerek anlam ve anlama üzerine odaklanırlar. Nitel araştırmanın amacı anlayış geliştirmektir.
2. Nitel araştırmalarda verinin toplanmasında ve analizinde başlıca araç araştırmacıdır. Nitel araştırmanın amacı anlamak olduğu için anında tepki verebilen ve uyum sağlayabilen bir insan, veri toplama ve analizinde en ideal araçtır.
3. Nitel araştırmada süreç tümevarımsaldır. Araştırmacı tümdengelimsel bir şekilde hipotezleri test etmek yerine kavram, hipotez ve teori oluşturmak için veri toplar. Araştırmacı süreçte özelden genele doğru bir yol izler.
4. Nitel araştırma sonunda oldukça açıklayıcı bir ürün ortaya çıkar. Araştırmacı olgu hakkında neler öğrendiğini yansıtırken rakamlardan çok kelime ve resimleri kullanır. Çalışmanın bulguları belgelerden alıntılarla, alan notları ile katılımcı görüşlerinden kesitler ve video kasetlerinden alıntılar ile desteklenir.

3.2. Araştırmanın Deseni: Eylem Araştırması

Eylem araştırması uygulama esnasında ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözülmesine yönelik uygulayıcıların kendilerinin ya da bir araştırmacıyla uygulama sürecini çalışmalarını içeren nitel araştırma desenidir. Eylem araştırması araştırma ile uygulamayı bir araya getirir, araştırma sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını kolaylaştırır. Ayrıca eylem araştırmalarında esnek yaklaşım söz konusudur. Araştırmacı veriye yakındır, süreci yakından tanır ve yaşar. Nitel araştırmalarda vurgulanan “araştırmacının katılımcı rolü ve aynı zamanda veri toplama aracı olması” durumu bu desende tam anlamıyla kendini gösterir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Eylem araştırması diğer insanlar, ortamlar ya da durumlar ile ilgili genellemelere en az önem veren nitel araştırma desenidir. Eylem araştırmacıları, sağlam genellemeler aramaya değil kendilerinin de dâhil oldukları belirli bir durumun koşullarını değiştirmelerini sağlayacak bilgiyi elde etmeye ağırlık verirler (Büyüköztürk vd., 2013). Eylem araştırması süreç odaklıdır. Eylem araştırmasında belirli bir süreç kendi ortamı içinde

uzun bir süre çalışılır ve odak soruna ilişkin veriler toplanır. Soruna ilişkin gelişmeler, değişimler ve ortamdaki bireylerle etkileşimler ayrıntılı ve derinlemesine anlaşılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Eylem araştırması araştırmacının belirli bir durumu incelemesini ve daha sonra uygulamaları, koşulları ve çevreleri geliştirmek için bir plan tasarlayıp uygulamayı sağlar (Craig, 2009).

Bilimsel araştırmalar ile okul ve sınıf gibi yerel seviyelerde değişimin ve buna bağlı gelişimin oluşturulabilmesinde en güçlü araştırmalardan birisi olarak eylem araştırması karşımıza çıkmaktadır (Ekiz, 2015). Eylem araştırması günümüzde öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki yeterlikler arasında gösterilen, geliştirilmesi gereken durumla doğrudan ilgili kişilerin araştırmacı olarak çalışmasını gerektiren önemli bir araştırma türüdür. Geliştirmeye ve iyileştirmeye odaklıdır (Büyüköztürk vd., 2013). Eylem araştırması, öğretmenleri ve öğretmen gruplarını, uygulamanın zorlukları ve sorunları ile başa çıkma ve yenilikleri yansıtıcı bir şekilde gerçekleştirme konusunda desteklemeyi amaçlamaktadır. Eylem araştırması deneyimleri, öğretmenlerin bunu başarılı bir şekilde yapabildiklerini, fırsatlar ve destek verildiğinde dikkate değer sonuçlar elde edebildiklerini göstermiştir (Altrichter ve Holly, 2005).

Eylem araştırması son yıllarda eğitim alanında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Eylem araştırmaları uygulayıcılara uygulama süreç ve sonuçları hakkında araştırma yapma olanağı sunmaktadır. Örneğin, bir okulda öğretmenlere, yöneticilere ve çocukların eğitiminden sorumlu diğer uzmanlara, oluşturdukları eğitim süreçleri ve uygulamaları ve sonuçları iyileştirme konularında yardımcı olmaktadır. Bu süreçte araştırma ve uygulama iç içedir. Araştırma sonuçları uygulamaya hemen aktarılabilir ve uygulamadaki sonuçlar doğrudan araştırılarak yeni sonuçlara ulaşılabilir. Bütün bu yönleriyle eylem araştırması “katılma”, “yansıtma” ve “geliştirme” süreçlerinin üretken bir biçimde işe koşulduğu bir araştırma yaklaşımıdır diyebiliriz (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Sohng’e (1995) göre ise eylem araştırması bir çevredeki tarafların araştırmayı kendilerinin yürütmesi ilkesi üzerine kurulmuştur. Eylem araştırmasının katılımcı doğası araştırmacıya doğal uygulama ortamını incelemesini sağlar, belirli bir ortamın içinden metodolojik inceleme yapmasını, çevreyi ve gerektirdiği her şeyi incelemesini sağlar (akt. Craig, 2009). Eylem araştırmasının nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki Tablo 2’de gösterilmiştir (Fraenkel ve Wallen, 2006, akt. Büyüköztürk vd., 2013):

Tablo 2

Eylem araştırmasının nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle benzerlik ve farklılıkları

Eylem Araştırması	Diğer Araştırma Yöntemleri
Yerel sorunları çözmeye odaklı. Araştırma yapmak için çok fazla eğitim gerektirmez. Araştırmacı sorun bağlamının içinden bir kişidir. Araştırmacının geliştirdiği veri toplama araçları kullanılır. Araştırmanın planlanması ve yürütülmesi süreçleri daha esnektir. Araştırmanın bulguları ve sonuçları araştırma bağlamının özelliklerine, değerlerine göre yorumlanır. Kasıtlı (amaçlı) örneklem üzerinde çalışılır. Araştırmacının, araştırmayla ilgili bireysel deneyim ve görüşleri veri olarak dikkate alınarak değerlendirilir. Araştırmadan elde edilen sonuçları çok az genellenebilir.	Kuramları sınıma, genelleştirilebilir bilimsel bilgiler üretmeye odaklıdırlar. Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için gerekli ve yeterli düzeyde eğitim alınması zorunludur. Araştırmacı genellikle sorun bağlamının doğrudan içinde değildir Genellikle uzmanlar tarafından geliştirilmiş ya da denetlenmiş veri toplama araçları kullanılır. Araştırmanın planlanması ve yürütülmesi süreçleri daha tutucudur. Araştırmanın bulguları ve sonuçları evrensel özellikler ve değerlere göre yorumlanır. Örneklemin seçkisiz olması tercih edilir. Araştırmacının öznel deneyim ve görüşleri nesnel veri olarak dikkate alınmaz. Araştırmadan elde edilen sonuçlar genellenebilir.

Not. *Nitel Araştırmalar* (256), Büyüköztürk vd., 2013, Pegem Akademi'den alınmıştır.

Eylem araştırması diğer araştırma yöntemlerinden bazı yönleri ile farklılık göstermektedir. Yukarıdaki tabloda eylem araştırmasının farklılıkları sunulmuştur. Altrichter ve Holly'nin (2005) eylem araştırmasının karakteristik özelliklerine dair görüşlerinden bazıları ise şu şekildedir:

1. Eylem araştırması, araştırılan sosyal durumla doğrudan ilgilenen kişiler tarafından gerçekleştirilir.
2. Eylem araştırması, günlük eğitim çalışmalarından kaynaklanan pratik sorulardan başlar. Hem pratik durumu hem de katılımcıların uygulama hakkındaki bilgilerini geliştirmeyi amaçlar.
3. Eylem araştırması, okulun eğitsel değerleri ve öğretmenlerin çalışma koşulları ile uyumlu olmalıdır. Bu değerlerin daha da gelişmesine ve eğitim sistemindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesine de katkıda bulunur.
4. Eylem araştırması, mantıklı bir maliyet-sonuç oranı ile karakterize edilen, araştırma ve uygulama geliştirmeye yönelik basit yöntem ve stratejilerden oluşan bir repertuvar sunar.
5. Her eylem araştırması projesinin kendine özgü bir karakteri vardır (s. 6).

Koshy (2005) ise eylem araştırmasının belirli ve genellikle pratik bağlamlarda yürütülen araştırmalara dayalı olarak yeni bilgiler oluşturduğunu ifade etmiştir. Eylem araştırmasının amacı, kişisel veya mesleki gelişime yol açan eylem yoluyla öğrenmektir. Koshy'e (2005) göre eylem araştırması, uygulayıcı araştırması için güçlü ve kullanışlı bir modeldir (s.21): Çünkü:

Araştırma belirli bir bağlam veya durum içinde belirlenebilir.

Araştırmacılar katılımcı olabilir. Böylelikle araştırmacıların durumdan uzak ve bağımsız olmaları gerekmez.

Eylem araştırması araştırma süresince değerlendirmeler ve değişiklikler yapılabilmesini içerir.

Eylem araştırmasında her zaman önceden formüle edilmiş bir teoriyi takip etmek yerine araştırmadan teorinin ortaya çıkması için fırsatlar vardır.

Çalışma açık uçlu sonuçlara yol açabilir; araştırmacı eylem araştırması yoluyla bir hikâyeyi hayata geçirebilir.

Bu araştırma nitel araştırma yönteminin eylem araştırması deseni ile yürütülmüştür. Yukarıda belirtilen eylem araştırmasının özelliklerinden hareketle bu araştırmada eylem araştırması deseninin seçilmesinde etkili olan durumlar vardır. Bu durumları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Carr ve Kemmis'e (1986) göre eylem araştırmasının amaçlarından biri uygulamacıların kendi pratiklerini ve bu pratiklerini anlamalarını geliştirmektir (akt. Ekiz, 2015). Araştırmacı 14 yıllık mesleki tecrübeye sahip bir Türkçe öğretmenidir. Bu süreçte öğrencilerin dil bilgisi öğreniminde yaşadığı zorlukları gözlemlemiştir. Bu problemi fark ettikten sonra alandaki çalışmaları inceleyerek etkili bir dil bilgisi öğretimi için şimdiye kadar uygulanan yöntemlerden farklı olarak hangi yöntem/ yöntemler uygulanabilir sorusundan hareketle alandaki boşluğu belirlemiştir. Daha sonra etkisi Türkçe eğitiminde sınanmamış olan biçime rastlantısal odaklanma yöntemi ile dil bilgisi öğretimi konusuna yönelik araştırmalarını ve alan taramasını yoğunlaştırmıştır.
2. Biçime rastlantısal odaklanma yöntemi ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminde odaklanılan biçim, öğrencilerin dilsel üretimlerinin dil bilgisel boyutudur. Bu boyut öğrenci yazılarındaki metinsellik ölçütleri ile yakından ilişkili olduğu için araştırmacı öğrencilerin yazılarındaki dil bilgisel hatalardan hareketle araştırmasının amacını belirlemiştir.

3. Araştırmacı alan taraması sonrasında çalışmasının amacını biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile yapılacak dil bilgisi ğretimi sonrasında bu yöntemin öğrencilerin yazılarında metinsellik ölçütlerini karşılama üzerindeki etkililiğini tespit etmek olarak belirlemiştir.
4. Araştırmacının ğrencilerin yazılarındaki dil bilgisel hatalarına yönelik bir çözüm üretme isteği araştırmacıyı eylem araştırmasına yöneltmiştir. Araştırmacının belirlediği probleme yönelik bulduğu çözümler için çeşitli uygulamalar gerçekleştirmesi gerekli olduğu için bu uygulamaların dinamik yapısına en uygun araştırma desenini eylem araştırması olarak belirlemiştir.
5. Ekiz'e göre (2015) eylem araştırmasının en belirgin özelliklerinden birisi uygulamacılar tarafından aktif olarak araştırma sürecine katılımını içermesidir. Öyle ki eylem araştırmasında araştırmacının sürece dâhil olabilmesi, eylem araştırmacısının aynı zamanda uygulayıcı olabilmesi de bu desenin seçilmesinde etkili olmuştur.
6. Geliştirilmesi, iyileştirilmesi düşünülen durumla doğrudan ilgili kişilerin araştırmacı olarak çalışabilmesi araştırmacıyı eylem araştırmasına yönlendirmiştir.
7. Araştırmacının eylem araştırmasının kendi mesleki gelişim ve yeterliğine olan katkısına inancı araştırmacıyı eylem araştırmasına yönlendirmiştir.
8. Araştırma için gerekli olan uygun ortama araştırmacının kolay ulaşabilir olması araştırmacıyı eylem araştırmasına yönlendirmiştir.
9. Yukarıdaki tabloda belirtildiği gibi araştırmacı sorun bağlamının içinden bir kişi olduğu için probleme yönelik veri toplama araçlarının araştırmacının deneyimlerinden hareketle araştırmacı tarafından geliştirilmesi araştırmacıyı eylem araştırmasına yönlendirmiştir.
10. Eylem araştırmasında süreçle doğrudan ilgili olduğu için ğretmen çözüm olarak düşünülen eylemin planlanmasından, yürütülmesinden ve çözümlerin üretilmesinden sorumlu olan kişidir. Öğretmene, kendi belirlediği bir probleme kendinin geliştirdiği araçlarla araştırmanın uygulayıcısı olma fırsatı sağlaması araştırmacının eylem araştırması desenini seçmesinde etkili olmuştur. Ekiz'e (2015) göre eylem araştırması uygulamacıların karşılaştıkları sorunları sistematik olarak tespit etmelerine, bu sorunları çözmek için uğraşmalarına, çözüm için alternatif yolları

bulmalarına ve bunları meslektaşları ile paylaşarak tartışmalarına katkıda bulunur.

3.3. Eylem Araştırmasının Aşamaları

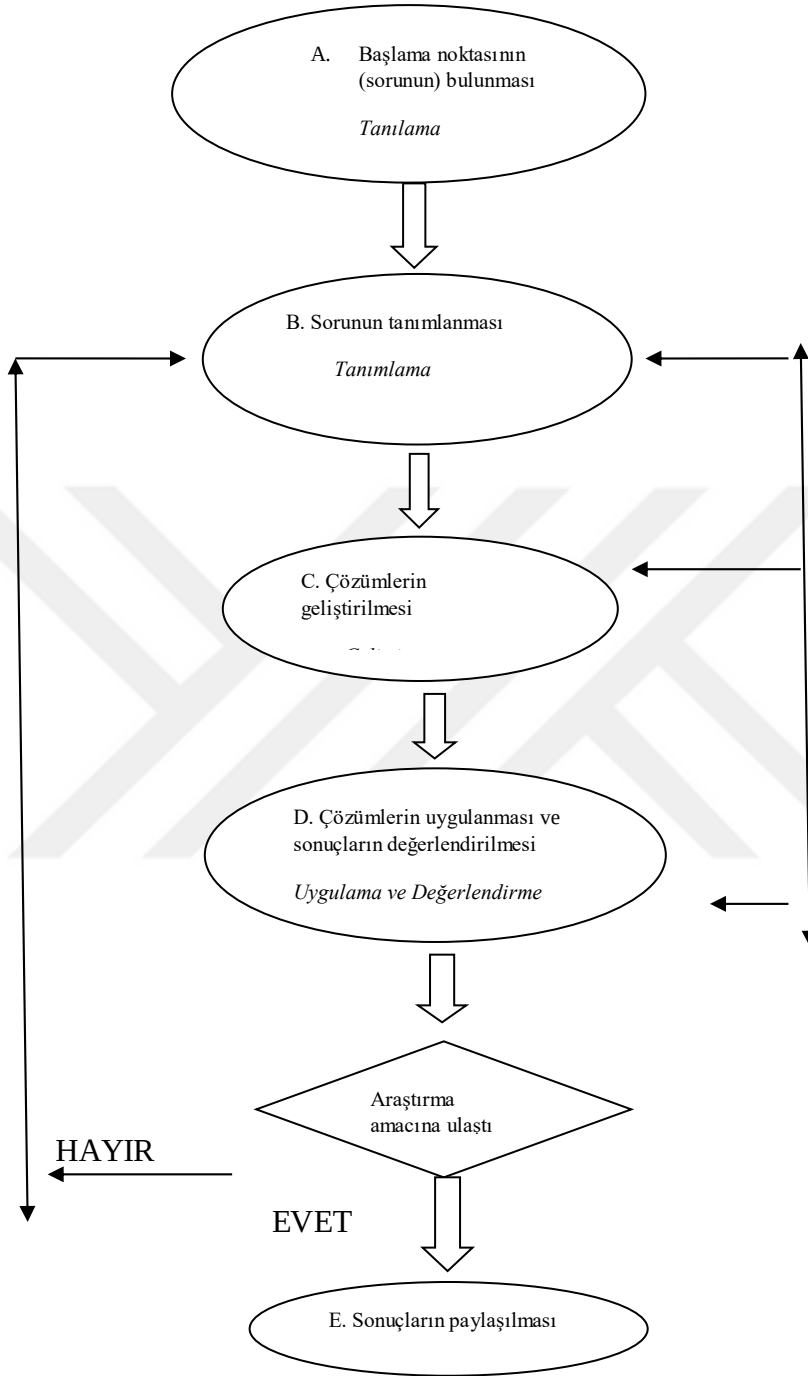
Eylem araştırması son yıllarda gerek akademisyen araştırmacılar gerekse öğretmen araştırmacılar tarafından aktif olarak kullanılan, eğitimin çeşitli konularında sistematik ve bilimsel bilgi elde etme ve uygulamaları geliştirme amacıyla yararlanılan bir metot olarak karşımıza çıkmaktadır (Ekiz, 2015). Literatüre baktığımızda eylem araştırmasının aşamalarının araştırmacılar tarafından farklı şekillerde modellendiği görülmektedir. Burada her eylem araştırmasının kendine özgü doğasının olduğu ve eylem araştırmasının aşamalarının değişmez olmadığı gerçeğinin altı çizilmelidir. Eylem araştırması kendi içinde sistemli ve planlı olan fakat sürecin esnek olduğu bir araştırma türüdür. Craig (2009) gruba bağlı olarak eylem araştırmacılarının tipik olarak bir çalışma yürütürken şu adımları izlediğini ifade etmiştir:

- Bir odak seçme
- Problem, konu veya durum için geçerli olan yardımcı teorileri gözden geçirme
- Araştırma sorularını belirleme
- Soruların daraltılması
- Konuları ve meslektaşlar, lisansüstü öğrenciler, yöneticiler, ebeveynler veya topluluk üyeleri gibi katılımcıları belirleme
- Yöntemin seçilmesi
- Veri kümelerini tanımlama
- İlgili verilerin toplanması
- Verileri analiz etme
- Eylem planını tasarlama ve eylemi gerçekleştirme/ eyleme geçme
- Öğretme ve öğrenme ile ilgili koşulları ve durumları iyileştirmek için ilgili tüm taraflara sonuçları raporlamak (s. 13-14).

Büyüköztürk vd. (2013) göre ise “her bir eylem araştırması kendi özelliklerine göre diğerlerinden farklılaşmaktadır. Bundan dolayı eylem araştırmasının aşamaları kesin ve değişmez değildir. Yapılacak araştırmanın özelliklerine göre bu aşamalar farklılaşabilir. Eylem araştırmasının aşamalarının şu şekilde yapılandırılabileceğini ifade etmişlerdir.” (s. 256-257):

Şekil 6

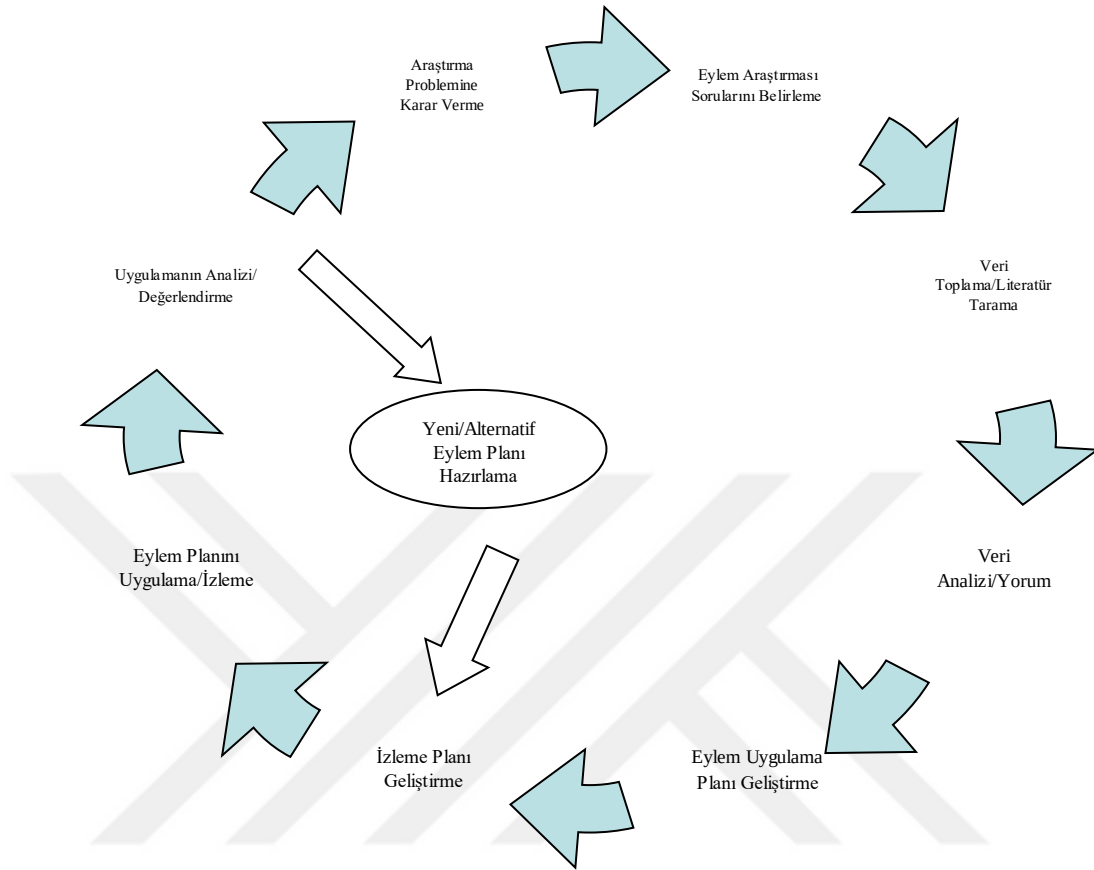
Eylem araştırmasının aşamaları

Not. *Nitel Araştırmalar* (257), Büyüköztürk vd. , 2013, Pegem Akademi’den alınmıştır.

Şekil 7

Eylem Araştırması Süreci

Not. *Nitel Araştırma Yöntemleri* (298), A. Yıldırım ve H. Şimşek, 2011, Seçkin Yayıncılık'tan alınmıştır.

Şekil 7’de eylem araştırma süreci sunulmuştur. Süreç yukarıdaki şekilde görselleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’in (2011) eylem araştırması basamaklarına baktığımızda şu şekilde sıralandığını görmekteyiz (s. 298) :

- Araştırma problemine karar verme
- Eylem araştırması sorularını belirleme
- Veri toplama/ Literatür taraması
- Veri analizi/ Yorum
- Eylem / Uygulama planı geliştirme
- İzleme planı geliştirme
- Eylem planını uygulama/ İzleme
- Uygulamanın Analizi/Değerlendirme
- Yeni/ Alternatif eylem planı hazırlama

Şekil 8

Araştırmanın eylem süreci

Bu araştırmanın eylem süreci Yıldırım ve Şimşek'in (2011) eylem araştırma sürecindeki basamakları takip edilerek açıklanmıştır. Bu aşamalar aşağıda ilgili başlıklarda sunulmuştur. Bu araştırmanın eylem süreci şu şekildedir:

3.3.1. Araştırma problemini belirleme

Eylem araştırması bir sorunun farkına vararak, bir başlangıç noktasının belirlenmesiyle başlar (Büyüköztürk vd. 2013). Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre ise eylem araştırması bir problem durumu ya da uygulama sürecinde irdelenmesi gereken bir boyutun bulunması ile başlar. Uygulama ortamında (bir sınıf ortamı ya da bir örgüt ortamı gibi) uygulayıcıyı rahatsız eden bir durum, geliştirilmesi gerekli bir süreç ya da yeni yaklaşımı deneme eylem araştırmalarının olası konularındandır.

Araştırmacı 2009'dan beri Millî Eğitim Bakanlığına bağlı farklı ortaokullarda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. 2016 yılında "Ortaokul Türkçe Öğretmenlerinin Yazma Eğitimindeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi" başlıklı yüksek lisans tezini tamamlamıştır. Bundan dolayı ilgili literatürde yazma eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaları inceleme imkânına sahip olmuştur. Ayrıca doktora ders ve tez döneminde metindilbilim ile ilgili dersler almıştır. Araştırmacı lisans ve yüksek lisans döneminde metindilbilim ile ilgili

herhangi bir ders almamış fakat bu alana her zaman ilgi ve merak duymuştur. Bu alanla ilgili yapılan çalışmalara ilgili olmuştur. Araştırmacı öğrencilerin dil bilgisi öğrenimi konusunda zorluk çektiğini yıllarca gözlemlemiştir. Ayrıca yazma eğitimi üzerine yaptığı yüksek lisans çalışmasından ve doktora döneminde ilk defa aldığı metindilbilim derslerinden hareketle araştırma konusu bu üç alan ekseninde şekillenmiştir.

Öğrencilerin dilsel üretimlerinin (oluşturdukları metinlerin) biçim boyutunu dil bilgisi oluşturmaktadır. “Dil bilgisi öğretimi şimdiye kadar denenmiş/ uygulanmış olan yöntem ve tekniklerden farklı olarak başka hangi yöntemle/ yöntemlerle gerçekleştirilebilir?” sorusu araştırmacıyı literatür incelemesine yöneltmiştir. Araştırmacı literatür taraması neticesinde dil bilgisi becerisi ile yazma becerisinin birbirinden bağımsız gelişen beceriler olmadığını, bu becerilerin birbirlerini destekleyen beceriler olduğunu, dil bilgisi öğretiminin yazma becerisinin gelişmesine yardımcı olduğunu ve temel dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisinin gerekliliğinin pek çok araştırmacı (Bağcı Ayrancı, 2017; Dolunay, 2010; Göğüş, 1978; Hutchinson vd., 2002; Hudson, 2006; İşeri, 2020; Öz, 2011; Öztürk ve Ömeroğlu, 2015; Temizkan, 2014) tarafından dile getirildiğini belirlemiştir.

Ayrıca araştırmacı doktora döneminde aldığı metindilbilim dersinden hareketle bir metni oluşturan metinsellik ölçütlerinden olan bağlaşıklık ölçütlerinin dil bilgisi ile olan ilişkisini incelemiştir. İncelemeleri neticesinde bir metnin, bağlaşıklık özelliklerine uygun üretilebilmesi için dil bilgisel yapının bilinmesinin gerekliliğini ilgili araştırmalardan hareketle görmüştür. Ayrıca öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerileriyle dil bilgisi öğretimi arasındaki ilişkiyi ön plana çıkaran metin tabanlı uygulamalı çalışmaların az olduğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin bağlaşıklık özellikleriyle ilgili dil bilgisel farkındalık kazanmaları metin üretme becerilerini doğrudan etkileyecektir. Bu bağlamda araştırmacı şimdiye kadar etkililiği anadili eğitiminde sınanmamış olan fakat ikinci dil ediniminde dil bilgisi öğretiminde etkililiği pek çok araştırmacı tarafından belirlenmiş olan (Abdolmanafi, 2012; Aidinlou vd., 2012; Alcon ve Garcia Mayo, 2008; Boulkroun, 2016; Doughty ve Williams, 1998; Ellis vd., 2001; Garcia Mayo, 2002; Gezmiş Ceyhan, 2013; Işık Doğan, 2019; Lightbown ve Spada, 1990; Loewen, 2005; Nassaji, 2010; Othman ve Ismail, 2008; Rasaei vd., 2018; Salimi vd., 2014; Xu ve Li 2021) biçime odaklanma yöntemi üzerinde araştırma ve incelemelerini sürdürmüştür. Araştırmacının bir amacı da araştırmaya farklı bir boyut kazandırmak ve araştırmanın özgün olmasını sağlamaktır.

Bu amaçla dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkisini belirlemek için araştırmacı biçime odaklanma yöntemlerinden biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin sınanması yönündeki incelemelerini derinleştirmiştir. Uzun bir literatür taraması sonrasında ana dili yazma eğitiminde öğrencilerin metin üretiminde bağlaşıklık özelliklerini kullanma düzeylerini geliştirmek için biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin kullanıldığı ilk çalışma olma özelliğini taşımasından ve özgün bir çalışma olacağı düşüncesinden dolayı araştırmacı çalışmanın net çerçevesini çizmiştir. Bu çalışmanın amacı biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin araştırma grubundaki öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine olan etkililiğini belirlemektir.

Bu kapsamda doktora tezini hazırlamaya karar veren araştırmacı tez konusunu danışman hocası ile paylaşmıştır. Danışman hocasından konu ile ilgili olumlu geri bildirim almıştır. Böylece danışman ve araştırmacının ortak görüşleriyle araştırmanın konusu netlik kazanmıştır. Dil bilgisi öğretiminde etkililiği sınanacak olan biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin uygulanacak olmasından dolayı uygulama sürecinin nasıl işleyeceğine ve bu süreçte kullanılacak etkinliklerin tasarımına yönelik eylem planının yapılmasının gereği ortaya çıkmıştır.

3.3.2. Araştırma sorularını belirleme

Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre eylem araştırmasının bu aşamasında eylem araştırmasının problemi soru ya da sorular biçiminde ifade edilir. Buradaki amaç sorular yoluyla araştırma problemini belirginleştirmektir. Araştırma soruları iyi ifade edilmelidir çünkü bu sorular toplanacak veriler ve bu verilerin analizi aşamalarında araştırmacının araştırma problemine odaklanmasına yardımcı olur. Maxwell (2018) nitel araştırmalarda araştırma sorularının çok genel ve dağınık olduğu bir araştırma tasarımının hem araştırmayı yürütmeye –hangi ortam ve katılımcıların seçileceğini, hangi verilerin toplanacağını ve verilerin nasıl analiz edilebileceğini bilmede- hem de sonuçları amaçsal ve kavramsal çerçeve ile ilişkilendirmede sıkıntılar yaratacağını ifade etmiştir. 7.sınıf Türkçe derslerinde biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiğini ortaya koymak için aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır. İlgili literatür incelenmiş ve bu doğrultuda araştırma soruları oluşturulmuştur:

1) Ders kitabındaki akış ve etkinliklerle gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

2) Biçime planlı odaklanma etkinlikleri ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

3) Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

4) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarındaki öncül gönderimler üzerindeki etkililiği nasıldır?

5) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarındaki ardıl gönderimler üzerindeki etkililiği nasıldır?

6) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarındaki biçimsel sözlüksel bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

7) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarındaki sözlüksel bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

8) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarındaki öncül gönderim ögesinin alt boyutlarındaki bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

9) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin ardıl gönderim ögesinin alt boyutlarındaki bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

10) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögesinin alt boyutlarındaki bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkililiği nasıldır?

11) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin alt başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiği nasıldır?

12) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin orta başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiği nasıldır?

13) Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin bağlaşıklık performansları üzerindeki etkililiği nasıldır?

14) Biçime Rastlantısal Odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine etkililiği nasıldır?

Bu sorulardan hareketle araştırmacı biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin araştırma grubundaki öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine olan etkililiğini belirlemek için eylem araştırmasını gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda araştırma gerçekleştirilmiştir. Yukarıdaki sorulara cevap aranmıştır.

3.3.3. Veri toplama

Araştırma soruları dikkate alınarak eylem araştırmacısı problemi daha detaylı tanımlamak ve problemin çözümüne yönelik öneriler elde etmek için veri toplar

(Yıldırım ve Şimşek, 2011). Eylem araştırmalarında veriler hem nicel hem de nitel yöntemlerle toplanabilir. Görüşme, sesli düşünme, açık uçlu sınavlar gibi nitel veri toplama yöntemleri ve anket, ölçek, çoktan seçmeli sınavlar gibi nicel veri toplama araçları araştırma sorularına, toplanacak veri türlerine göre birlikte de ayrı ayrı da kullanılabilir (Büyüköztürk vd., 2013) .

Toplanan verilerin niteliğini artırmak için çeşitli veri toplama yöntemleri kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011) verinin niteliğini artırmak için veri toplamada zenginleştirme olarak bilinen çeşitlemenin (triangulation) sağlanması daha uygundur (Büyüköztürk vd. 2013). Ekiz (2015) ise bu durumu “metotta üçgenleme” kavramı ile açıklamıştır. Metotta üçgenleme “eylem araştırmasında kullanılan farklı veri toplama tekniklerinin birbirlerinin limitlerini ortadan kaldırmak ve karşılaştırma yapmak için beraber kullanılarak araştırmaya güç kazandırmasıdır.” (s. 199). Maxwell (2018) ise çeşitlemenin farklı yöntemleri bir diğerinin kontrolü olarak kullanmayı, farklı güçlü yanları ve sınırlılıkları olan yöntemlerin tek bir sonucu destekleyip desteklemediğini görmeyi sağladığını ifade etmiştir. Koshy (2005) eylem araştırmacıları için etik kuralları takip etmenin önemli olduğunu ifade etmiş ve veri toplama için araştırmacının özel dikkat göstermesi gereğinden bahsetmiştir. Koshy ‘nin (2005) belirttiği bir eylem araştırmacısının veri toplarken dikkat etmesi gereken hususlardan bazıları şunlardır:

- a) Her zaman katılımcılardan izin alın. Çocuklar hakkında veri topluyorsanız, ebeveynlerinin bilgilendirilmesi gerekir. Aynı ilke meslektaşlar, yerel eğitim yetkilileri, ebeveynler ve valiler için de geçerlidir.
- b) Katılımcılara etik kurallarınızın bir kopyasını sağlayın.
- c) Araştırmanın amacını açıklayın.
- ç) Gerçek isimleri ve deneklerin kimliklerini gizli ve tanınmaz halde tutun.
- d) Bilgilerinizi meslektaşlarınızla ve yanıtlarını yorumladığınız diğer kişilerle paylaşın, böylece rapor ettiğiniz şeyin uygunluğunu ve doğruluğunu doğrulayabilirler.
- e) Öğrencilere yeni fikirler sunmayı ve müdahaleler oluşturmayı planlıyorsanız, ebeveynlerine söylenmesi gerekir.
- f) Veri toplama işleminizde mümkün olduğunca müdahaleci olmayın (s. 84).

Araştırma araştırmacının görev yaptığı okulda gerçekleşmiştir. Uygulama bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Bu araştırmanın katılımcıları araştırmacının görev yaptığı okulda dersine girdiği ve anadili Türkçe olan 7. sınıflardan gönüllük

esasına dayalı olarak belirlenen öğrencilerdir. Araştırmacı, gerekli izinleri alarak Türkçe derslerinde öğrencilerin anlatımlarını biçime odaklı ve süregelen bir dikkatle değerlendirmiş, gerekli gördüğü noktada önleyici ve tepkisel dönütlerle dilsel birimlerle ilgili öğrencilere geri bildirimler sunmuştur. Araştırma verileri uygulama öncesinde yapılan değerlendirmeler, on iki haftalık uygulama sürecinde yapılan etkinlikler ve uygulama sonrasında yapılan değerlendirmelerden oluşmuştur. Ön test ve son test tekniği ile öğrencilerden toplanan yazılardan, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve bağlaşıklık ögelerinin dereceli değerlendirme formundan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

Bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formu 20.07.2020 tarihinde geliştirilmeye başlanmıştır. Konu ile ilgili araştırmacı ve ikinci danışman ile birlikte 01.10.2020, 14.10.2020 ve 19.10.2020 tarihlerinde e-posta aracılığıyla yazışmalar gerçekleştirilmiştir. 22.10.2020 tarihinde son olarak bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formu ile ilgili görüşme gerçekleştirilmiş ve “ derecelerin 1-4 değil, 1-5 biçimine karar verilmiştir. Ayrıca bağlaşıklık ögelerinin alt boyutlarının ifade edilmesinde yapılan yanlışlar düzeltilmiş, maddelerin tek tek ve net bir biçimde gösterilmesi gerektiğinin” altı çizilmiştir. Bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formu 23.02.2022 ve 24.02.2022 tarihlerinde 2 uzmana gönderilmiştir. 24.02.2022 ve 28.02.2022 tarihlerinde uzman görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri sonrasında 30.02.2022 tarihinde konu ile ilgili bir zoom toplantısı yapılmış ve bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ile bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formuna son şekli verilmiştir. Bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı Ek 4’te, bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formu Ek 5’ te yer almaktadır.

Öğrenci üretimleri ve öğretmen girişiminin kanıtlandırılabilmesi için öğretmenin girdiği derslerde önceden tasarlanmış etkinlikler, o an gelişen biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin değerlendirilebilmesi bakımından son derece büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu çalışmanın özgün yönü, dersin olağan akışı içinde gerçekleşmiş olması, uygulama sürecinde derste ele alınması tasarlanan konular dışına çıkmaya gerek duyulmamış olmasıdır. Bu bağlamda 12 haftalık süre boyunca kontrol

1 grubuna ders kitabındaki akış ve etkinliklerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Kontrol 2 grubuna ders kitabındaki akış ve etkinliklere ek olarak biçime planlı odaklanma yöntemi ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Deney grubuna ise ders kitabındaki akış ve etkinliklere ek olarak biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile dil bilgisi gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte hangi hafta hangi dil bilgisel konuların ele alındığına dair tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3

Uygulama sürecindeki konu akışı

Haftalar	Ders kitabındaki akış ve etkinlikler	Biçime planlı odaklanma etkinlikleri	Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri
24.10.2022-28.10.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.	Kişi ve gösterme adıları	Kişi adıları
31.10.2022-04.11.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.	Dönüşlülük adıları gösterme sıfatı	Söylem belirleyicileri, gösterme adıları
07.11.2022-11.11.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.	İyelik ve belirtme durum eki	Oluşturucu ögenin yinelenmesi-kişi adıları
14.11.2022-18.11.2022	ARA TATİL		
21.11.2022-25.11.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.	İlgi ve kişi ekleri	Kişi ve gösterme adıları-zaman, görünüş ve kip
28.11.2022-02.12.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.	Söylem belirleyicileri	Oluşturucu ögenin yinelenmesi- gösterme adıları
05.12.2022-09.12.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.	Değiştirim	Gösterme adıları-adılar, değiştirim
12.12.2022-16.12.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.	Değiştirim	Gösterme adıları – gösterme sıfatı
19.12.2022-23.12.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.	Eksilti	Dönüşlülük adıları- Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması –iyelik ekleri
26.12.2022-30.12.2022	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.	Zaman, görünüş ve kip	İyelik ve belirtme durum ekleri, eksiltim
02.01.2023-06.01.2023	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur. b) Fiillerde anlam kayması konusu üzerinde durulur.	Oluşturucu ögenin yinelenmesi	İlgi ve iyelik ekleri-söylem belirleyicileri

Tablo 3 devamı

Haftalar	Ders kitabındaki akış ve etkinlikler	Biçime planlı odaklanma etkinlikleri	Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri
09.01.2023-13.01.2023	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur. b) Fiillerde anlam kayması konusu üzerinde durulur.	Karşıt anlamlı sözcükler	Eksiltim Zaman, görünüş ve kip
16.01.2023-20.01.2023	Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.	Aynı kavram alanından sözcük kullanma	Karşıt anlamlı sözcükler, eksiltim

Yukarıda belirtilen haftalarda araştırmacı tarafından yürütülen Türkçe derslerinde 2022-2023 eğitim öğretim yılının birinci döneminde gerekli çalışmalar tamamlanmıştır. Araştırma 12 hafta sürmüştür. Ara tatil araştırmaya dâhil değildir.

3.3.4. Veri toplama teknikleri

Bu araştırmada araştırma süresince veri toplama aracı olarak araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları ve ders dökümleri kullanılmıştır. Veri toplamada çeşitli veri araçları kullanılarak veri çeşitlemesine başvurulmuştur. Veri çeşitlemesi verilerin niteliğini artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ve araştırmada daha geçerli ve güvenilir sonuçlara ulaşmada daha uygun olur (Büyüköztürk vd, 2013).

3.3.4.1. Araştırmacı günlüğü

Eylem araştırmalarında kullanılan veri toplama tekniklerinden biri araştırmacı günlüğüdür. Günlükler eylem araştırmalarında bireysel gözlemlere, duygulara, tepkilere, yorumlara ve açıklamalara ulaşmada yararlı olabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011), günlükler aracılığıyla araştırmacı eylem araştırmasını yürütebilir (Ekiz, 2015). Araştırmacı günlüğü araştırmamızın tüm bölümleriyle ilişkili gözlemlerimizi ve düşüncelerimizi kaydetmek için kullandığınız bir defter olmanın yanı sıra araştırmamızın kronolojik olarak parçalarını bir araya getirmeye çalıştığımızda da çok önemli bir kaynaktır (Johnson, 2015). Koshy (2005) araştırma günlüğünü kullanmanın faydalı olduğunu ifade etmiş ayrıca günlüklerin araştırma sürecinin kendisinin kaydını tutmak için kullanıldığını belirtmiştir ve araştırma günlüğü tutmanın avantajlarını şu şekilde sıralamıştır:

- Bir araştırma günlüğü tutmak projenizi kişiselleştirmemize yardımcı olur. Bir eylem araştırması projesinde bu önemlidir, çünkü asıl amaç uygulamada değişiklik yapmaktır.
- Günlükler, projede ilerleme kontrolü sağlamaya yardımcı olur.

- Alan günlükleri genellikle diğ r kaynaklardan elde edilen bilgileri destekler.
- Yansıtıcı yazma süreci, mesleki gelişimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Bir günlüğün içeriği, araştırmacının araştırma hik yesini bir vaka çalışması olarak oluşturmasına yardımcı olur (s. 97).

Koshy'e (2005) göre bir eylem araştırması sırasında araştırma günlüğü tutmanın dezavantajlarını düşünmek zordur. Ama bazı hususlara dikkat edilmelidir. Buna göre, aşağıdaki hususlar dikkate alınabilir:

- Bir araştırmacı çok fazla yazmak isteyebilir, bu da analiz sırasında zorluklara yol açabilir.
- Yazmayı düzenli olarak sürdürmek bazen zordur.
- Araştırma plana göre gitmediğinde, yazmayı bırakma eğilimi olabilir.
- Olayları kişiselleştirmek öznelliğe yol açabilir (s.98).
- Araştırmacı araştırma sürecinin başından sonuna kadar, on iki haftalık süreçte, süreç ile ilgili duygu, düşünce ve deneyimlerini önceden hazırlanmış olan araştırmacı günlüğüne kaydetmiştir. Tutulan g nl klerle ilgili bilgiler Tablo 4'te sunulmuştur:

Tablo 4*Araştırmacı günlüğü ile ilgili bilgiler*

TUTULAN TARİH	ÖĞRENCİ YANLIŞI/SORUSU/GÖZLEM	BAĞLAM	ÖĞRETMEN DÖNÜTÜ
24.10.2022	Ön test metni yazdırıldı.	Konu: Tembellik	Öğrencilerden gelen sorular cevaplandı.
25.10.2022	Ön test çalışmasında en çok yapılan yanlışlardan birinin adlarının olması üzerine önleyici odaklanma etkinliği gerçekleştirildi. Güllü Teyzenin Çilekleri metnini okuduktan sonra öğrenciler “çok güzel” dediler. Metin ilgilerini çektiği için etkinliğe karşı da ilgili ve istekli oldukları gözlemlendi.	Güllü Teyzenin Çilekleri, Uzay Zıpzpı ve konu ilgili cümleler üzerinde çalışıldı. Hedeflenen Kazanım: Kişi adlarının metnin anlamına katkısı açıklar.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 1 ve 2 uygulandı.
08.11.2022	Öğrenci çalışma kitabında yer alan Atatürk’e Sevgi konulu yazma çalışmalarını incelerken Mustafa Kemal ve Atatürk sözcüklerinin çok sık tekrar edildiğinin görülmesi üzerine önleyici odaklanma etkinliği gerçekleştirildi.	Özge’nin anne ve babası konulu metin üzerinde çalışıldı. İsimleri sık tekrar etmek yerine adıl kullanılması metni daha akıcı yapacağının altı çizildi. Hedeflenen Kazanım: Kişi adlarının metnin anlamına katkısını açıklar.	Etkinlik repertuarı: Özge’nin anne ve babası konulu konuşma metni etkinliği uygulandı.
23.11.2022	Yapılan yanlış:D6 kodlu öğrencinin cümle çalışmasında kişi adlı ile gösterme adlı birinin yerine kullanması.	Kısa Yoldan Ben Bulut ve Akbulut metni üzerinde kişi zmairleri ile ilgili çalışma yapıldı. Ardından gösterme adları ile ilgili çalışma kâğıdı 4 uygulandı. Hedef kazanım: Adıların metne olan katkısını açıklar.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 3 ve 4 uygulandı.
25.11.2022	Öğrenci çalışma kitabındaki “Aslan ile Fare” fablını tamamlama yazma çalışmasında zaman, görünüş ve kip ile ilgili yanlışların tespit edilmesi üzerine önleyici odaklanma etkinliği gerçekleştirildi.	Öğrencilerin bir metinde merkez zamanı anlamaları ve kavramaları amacıyla Sokak metni üzerinde çalışıldı. Hedef kazanım: Dil bilgisel eylem zamanlarının öncelik sonralık ilişkilerine dikkatleri çekmek.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 31 uygulandı.
29.11.2022	Öğrenci sorusu: Ders kitabındaki Küçük Çocuk metnini okurken D4 kodlu öğrencinin “Küçük Çocuk” tekrarının doğru bir kullanım mı olduğunu sorması.	Bir metinde kişi adlarının, önemli konumdaki nesnelerin metin boyunca yeri geldiğinde tekrarlanabileceğini kavramaları için Gülpembe şarkısı üzerinde çalışıldı. Hedef kazanım: Oluşturucu öğelerin yeri geldiğinde yinelenmesine dikkati çekmek.	Etkinlik repertuarı: Barış Manço/ Gülpembe şarkısı.
02.12.12	Öğrenci yanışı: D5’in kişi adlı yerine gösterme adlı kullanması.	D5’in yanışı üzerine çalışma kâğıdı 5 üzerinde çalışıldı. Çalışma kâğıdı 6 konuyu pekiştirmek için ödev verildi. Hedef kazanım: Kişi adları ile gösterme adlarını ayırt etmesi.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı: 5 ve 6.
04.12.2022	Öğrenci sorusu: Zeynep Tiyatro’ya Gidiyor çalışma kâğıdında adılın gönderimde bulunduğu sözcük ile ilgili D1’in sorusu/tespiti.	Zeynep Tiyatro’ya Gidiyor yazma çalışmasında her öğrenciye bireysel geri dönüş verildi. Öğrencilerin yanlışlarını anlama konusunda çok çabaladıkları gözlemlendi. “Hocam bunu hızlı yazdım, bir dahaki sefere daha çok özeneceğim” gibi etkinliğe isteklerini ve heyecanlarını belirten cümleler kurdular. İşaret adlarının bağlam içinde kullanımına, gönderimde bulunduğu nesnelere yönelik Sulu Köfte isimli metin üzerinde çalışıldı.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 7 tamamlandı.

Tablo 4 devamı

TUTULAN TARİH	ÖĞRENCİ YANLIŞI/SORUSU/GÖZLEM	BAĞLAM	ÖĞRETMEN DÖNÜTÜ
14.12.2022	D8'in gösterme sıfatı ile gösterme adillerini karıştırması (Bu arkadaşlar yerine bunlar ifadesini kullanması konuşmasında).	D8'in konuşmasındaki yanlışın üzerine çalışma kâğıdı 12 ile 14 uygulandı. Sınıfın etkinlikleri yapmada bir hayli istekli olduğu gözlemlendi. Sorulan sorular tek tek cevaplandı. İşaret sıfatı ile gösterme adillerinin kullanımına yönelik farkındalıklarının olduğu gözlemlendi. Hedef kazanım: Sıfatların metnin anlamına katkısını açıklar.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 12 ve 14 uygulandı.
16.12.2022	İşaret sıfatları ile ilgili önleyici odaklanma çalışması.	Gösterme sıfatları ile gösterme adillerinin kullanımına yönelik farkındalıklarını pekiştirmek amacıyla konu ile ilgili etkinlikler yapıldı. Öğrenciler çalışma kâğıtlarını yaparken hiç sıkılmadıklarını belirtti. Birkaç öğrenci konu ile ilgili soru sordu. Bazı öğrenciler kendi aralarında konuyu tartıştılar. Dil farkındalıklarının arttığı gözlemlendi. Ders sonunda çalışma kâğıdı 13 ödev verildi. Hedef kazanım: gösterme sıfatları ile gösterme adillerinin metne katkısını anlama.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 15 ve 13 uygulandı.
19.12.2022	Öğrenci sorusu:D4'ün 'kendi kendine doğru bir kullanım mı öğretmenim, anlatım bozukluğu var mı?' sorusu.	D4'ün sorusu üzerine dönüşlülük adillerini buluyorum adlı etkinlik yapıldı. Öğrencilerin bu tür sorular sorması dilsel farkındalık düzeylerinin geliştiğini göstermektedir. Dile ait kuralları sorgulamaya başlaması bunun bir göstergesiydi. Ders sonunda çalışma kâğıdı 10 ödev olarak verildi. Hedef kazanım: Dönüşlülük adillerinin metne katkısını açıklar.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 8 ve 10 uygulandı.
21.12.2022	Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması ile ilgili önleyici odaklanma çalışması.	Öğrencilerin yazılarında konu sürekliliği ve konu bütünlüğü açısından aynı kavram alanında sözcüklerin kullanılmasında sıkıntılarının olduğunu görölmesi üzerine konu ile ilgili etkinlik repertuarından etkinlik yapıldı.	Etkinlik repertuarı: Affan Dede şiiri. Barış MANÇO/Arkadaşım Eşek şarkısı
23.12.2022	Öğrenci sorusu: D1'in "öğretmenim benim derken burdaki –im eki iyelik eki değil mi?" sorusu.	Öğrenci sorusu cevaplandı, konu ile ilgili birkaç soru sorulduğunda öğrencilerin konu ile ilgili yeterliliklerinin olmadığı gözlemlendi. Pandemi dolayısıyla bu konular çoğu öğrenciye uzaktan eğitimle anlatılmıştı. Çalışma kâğıdı 16 ve 17 uygulandı. Etkinlikler dikkatlerini çekti. Yine genel olarak etkinlikleri yapma konusunda istekli bir sınıf vardı. Hedef kazanım: İyelik eklerinin işlevleri.	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 16 ve 17 uygulandı.

Tablo 4 devamı

TUTULAN TARİH	ÖĞRENCİ YANLIŞI/SORUSU/GÖZLEM	BAĞLAM	ÖĞRETMEN DÖNÜTÜ
30.12.2022	Öğrenci yanlışı: D3'ün çevremizdeki güzellikler ile ilgili araştırma ödevini sunarken sunum ödevine "Kayseri Kale" başlığını atması.	Yönlendirici sorularla öğrencinin Kayseri Kalesi cevabına ulaşması sağlandı. Çalışma kâğıdı 18 ve 20 uygulandı. Etkinlik süresince öğrenciler çok fazla soru sordular. Etkinlik 20 (Maç sunumu) dikkatlerini fazlasıyla çekti. Fakat iyelik ekleri ile ilgili kafalarında konunun tam oturmadığı gözlemlendi. Bir Başkadır Benim Memleketim adlı dinleme etkinliği gerçekleştirildi.	Etkinlik repertuarı: çalışma kâğıdı 18 ve 20 uygulandı. Bir Başkadır Benim Memleketim şarkısı üzerinde çalışıldı.
02.01.2023	Öğrenci sorusu: D6'nın babamın kelimesindeki ekin iyelik eki olduğuna yönelik söylemi.	Öğrencilerin ilgi eklerinin bağlamdaki işlevini ayırt etmeleri amacıyla öncelikle Kırşehir'in Gülleri türküsü dinletildi. Türküdeki ilgi ekleri bulundu. Türkü öğrencilerin dikkatini çekti. Türküyü önceden duymadıklarını dile getirdiler. Sonra konuyu pekiştirmek için çalışma kâğıdı 21 uygulandı. Bu etkinlik sonrasında farklı türden metinlerin Türkçe öğretiminde ne kadar önemli olduğu gözlemlendi. Hedef kazanım: İlgi eklerini işlevini bağlamdan hareketle ayırt etme.	Etkinlik repertuarı: Kırşehir'in Gülleri türküsü dinletildi, çalışma kâğıdı 21 uygulandı.
04.01.2023	Öğrenci yanlışı: D8'in yazma çalışmasında arka arkaya "ve" kullanması ve cümlelere "ve" ile başlaması. Aynı zamanda D2'nin zıtlık bildiren bağlacı konuşmasında yanlış kullanması.	D8 ve D2'nin tespit edilen yanlışları üzerine söylem belirleyicileri ile ilgili etkinlik yapıldı. Çalışma kâğıdı 25 uygulandı. Öğrencilerin zorlandıkları gözlemlendi. Konu ile ilgili öğrenciler birçok soru sordu. Öğrenci çalışma kâğıtlarında yanlışların olduğu gözlemlendi. Hedef kazanım: Geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama katkısını değerlendirir.	Etkinlik repertuarı: çalışma kâğıdı 25 ve 26 uygulandı.
10.01.2023	Öğrencinin yanlışı: D5'in sınıf içindeki yazma çalışmasında (erdinç biraz seri ol" demiş erdinç ise "ben size mi sorucam nasıl davranıcamı" demiş öğretmen bu konuşmaya rahatsız olmuş öğretmen "Sen ne biçim öğrencisin" demiş ve erdinç kızmış erdinç 11. sınıf olduğu için bu konuşma çok tehlikeliymiş ve öğretmen okulun Sonlarına doğru erdinçle yine tartışmış ve erdinci Sınıfta bırakmış) doğru eksiltim yapamadığı görülmüştür.	Doğru eksiltim yapılmazsa metinlerin akıcılığının bozulacağına vurgu yapılarak, yandaki metni yazan öğrenci ile birlikte metin sınıfça tartışıldı. Nasıl eksilti yapabiliriz sorusuna cevap arandı. Çalışma kâğıdı 29 ve 30 uygulandı. Öğrencilerde eksiltim konusunda farkındalığın olduğu gözlemlendi. Hedef kazanım: Doğru eksiltim yapabilme	Etkinlik repertuarı: Çalışma kâğıdı 29 ve 30 uygulandı.
11.01.2023	Öğrenci yanlışı: D1'in yazdığı metinde belirli bir yerinden sonra merkez zamandan uzaklaşıp uygun olmayan zamanla anlatımına devam etmesi.	D1'in sınıf içi yazma çalışmasında metnini görülen geçmiş zaman ile anlatırken birden geniş zamanla anlatması üzerine Semaver adlı metin zaman, görünüş ve kip bakımından incelendi. Hedef kazanım: Merkez zamana göre olayları anlatabilme	Etkinlik repertuarı: Semaver adlı metin üzerinde çalışıldı.
16.01.2023	Öğrenci yanlışı: D7'nin cümle çalışmasında "tembelliği değil aksine çalışmayı seçin" cümlesini kurması.	D7 karşıt anlamlı sözleri aynı cümle içinde kullanmak istemiş fakat yanlış kullanmıştır. Bunun üzerine Memleket İsterim ve Sazıma şiirleri çoğaltılıp dağıtılarak metinlerde geçen karşıt anlamlı sözcükleri bulmaları sağlandı. Hedef kazanım: Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur ve bağlamda nasıl kullandıklarını fark eder.	Etkinlik repertuarı: Sazıma ve Memleket İsterim şiiri üzerinde çalışıldı .

3.3.4.2. Araştırmacı notları

Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre araştırmacının kendi gözlemlerini -bunlar bazen araştırmacının tepkileri de olabilir- yansıtan notlardır. Notlar yoruma açık biçimde tutulmamalıdır. Olabildiğince notların betimsel olmasına dikkat edilmelidir.

3.3.4.3. Öğrenci yazıları

Bu çalışma 7. sınıfta öğrenim gören 27 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrenciler Türkçe dersi 6. sınıf sonundaki akademik başarı notlarına göre gönüllülük esasına uygun olarak seçilmiştir. Homojen bir şekilde üç grup oluşturulmuştur. Her gruba ön testte “tembellik” konusu ile ilgili istedikleri türde metin yazdırılmıştır. Ön test sonrasında kontrol 1 grubuna ders kitabındaki akış ve etkinliklerle, kontrol 2 grubuna (ders kitabındaki akış ve etkinliklere ek olarak) biçime planlı odaklanma etkinlikleri, deney grubuna ise (ders kitabındaki akış ve etkinliklere ek olarak) biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirme sürecinde araştırmacılar tarafından Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan dil bilgisi kazanımlarına paralel, dört temel dil becerisi düzeyinde ve bağlaşıklık ölçütlerine uygun tasarlanan etkinlikler öğrencilere uygulanmıştır. 12 haftalık uygulama sonrasında son test tekniği ile kontrol 1, 2 ve deney grubundan tekrar veri toplanmıştır. Son testte de tür sınırlandırılması olmadan dürüstlük konulu metin yazdırılmıştır. Ön test uygulamasında öğrencilerin yazdıkları metinler ile son testte yazılan metinlerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

3.3.4.4. Bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı

Verilerin analizinde Ek 4’te yer alan ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı” kullanılmıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinden önce ve sonra bağlaşıklık ölçütlerine uygun öğrencilerin metin üretme düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olan bu ölçek “ yetersiz, geliştirilmeli, orta, yeterli, çok iyi” şeklinde sınıflandırılmıştır. Ölçekte bağlaşıklık maddelerinin detaylı ölçütlendirilmesi yapılmıştır.

3.3.4.5. *Bağlaşıklık öğelerini dereceli değerlendirme formu*

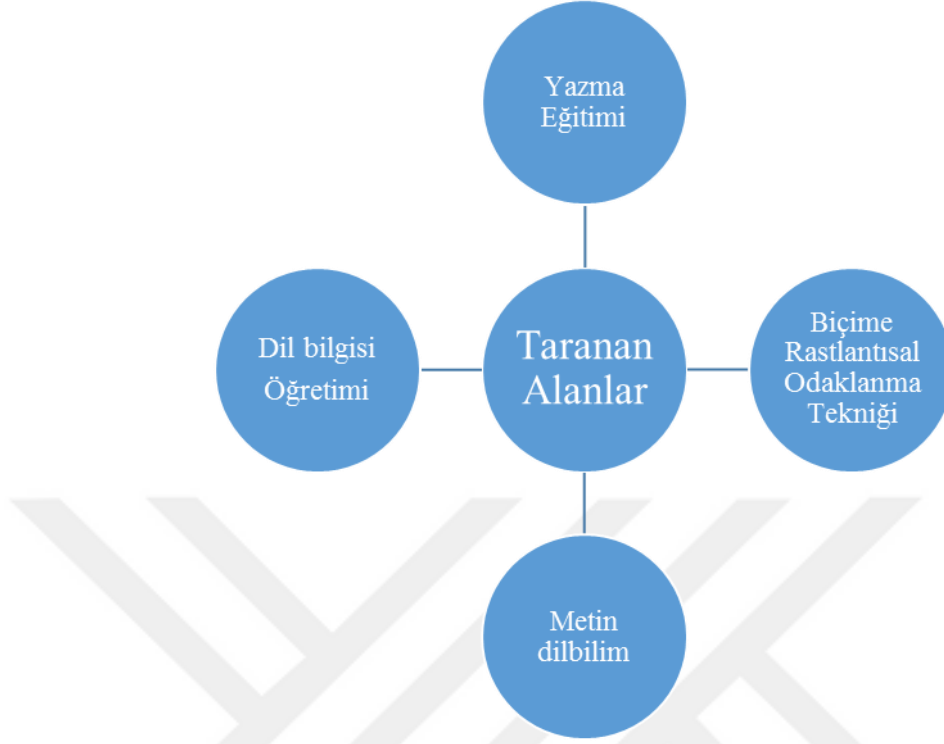
Verilerin analizinde Ek 5’te yer alan ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan ‘Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu’ kullanılmıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinden önce ve sonra bağlaşıklık ölçütlerine uygun öğrencilerin metin üretme düzeylerinin gelişimini takip etmek amacıyla geliştirilmiştir. Form “ yetersiz, geliştirilmeli, orta, yeterli, çok iyi” şeklinde sınıflandırılmıştır.

3.3.5. Literatür taraması

Yıldırım ve Şimşek (2011) araştırmaya kavramsal çerçeve oluşturma, araştırma sorularını netleştirme ve veri toplama araçlarının hazırlanmasında önemli bir rolü olan literatür taramasının, toplanan verilerin analizinde ve anlamlandırılmasındaki önemine dikkati çekmiştir. Bu nedenle de veri toplama aşaması ile eş zamanlı olarak araştırmacının ilgili literatür taramasının ve değerlendirmesinin gereğini ifade etmiştir. Literatür taraması araştırmanın başından sonuna kadar çalışmanın her aşamasında devam etmiştir. Araştırmacı araştırmanın kavramsal çerçevesi dâhilinde metindilbilim, dil bilgisi öğretimi, yazma eğitimi ve biçime rastlantısal odaklanma ile ilgili literatürü bulmaya, bu alanlarda yapılmış güncel araştırmaları ve ilgili çalışmaları incelemeye çalışmıştır. Bu bağlamda ilgili doktora ve yüksek lisans tezlerinden, kitap, dergi ve makalelerden, bildiri ve sanal kütüphanelerden faydalanmıştır.

Şekil 9

Araştırma kapsamında taranan alanlar

Araştırmacı yukarıda belirtilen alanlarda araştırma ve incelemelerini derinleştirmiştir. Literatür taramasında öncelikle ülkemizde yazma eğitimi üzerine yapılan çalışmaları incelemiş ve yazma eğitiminde karşılaşılan problemleri belirlemeye çalışmıştır. Yazma eğitiminde karşılaşılan problemlerden biri de öğrencilerin bağlaşıklık özelliklerine uygun metin üretiminde sıkıntı yaşamalarıdır. Buradan hareketle araştırmacı inceleme ve taramalarını metindilbilimine çevirmiştir. Metindilbilimin ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkışından, bu alanda yapılan çalışmalara kadar detaylı bir araştırma ve inceleme gerçekleştirmiştir. Bir metni metin yapan metinsellik ölçütlerinden en önemlilerinden olan bağlaşıklık ölçütünü ise ayrı başlıkta daha detaylı bir şekilde sunmuştur. Araştırmacı, bir metni oluşturan metinsellik ölçütlerinden bağlaşıklık ölçütünün dil bilgisi ile olan ilişkisini incelediğinde bir metnin, bağlaşıklık özelliklerine uygun üretilmesi için dil bilgisel yapının bilinmesinin gerekliliğini görmüştür. Bu durum araştırmacıyı dil bilgisi öğretimi konusundaki literatüre yöneltmiştir. Son olarak araştırmacı araştırmanın amacı kapsamında ikinci dil ediniminde etkililiği sınanmış olan fakat ana dili Türkçe eğitiminde etkililiği sınanmamış olan bıçime rastlantısal odaklanma tekniği üzerine yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmaları taramıştır. Literatür taraması yukarıda

da belirtildiği gibi araştırmanın başlangıcından sonuna kadar bütün aşamalarında devam etmiştir.

3.3.6. Verileri analiz etme ve yorumlama

Bu aşamada farklı veri kaynaklarından toplanan veriler düzenlenmiştir. Analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma süresince veri toplama aracı olarak araştırmacı günlüğü, anekdot kayıtları, öğrenci etkinlik kâğıtları, ders dökümleri “Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı” ve “ Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu” kullanılmıştır.

3.3.7. Eylem planını tasarlama

“Bu aşamada toplanan verilerin analizi ve yorumu çerçevesinde araştırmacı ilgili uygulama ya da sürece dair bir çözüm planı ya da alternatif bir uygulama geliştirir. Bu noktada eylem veya uygulama planı geliştirme, eylem araştırmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Diğer bilimsel araştırmalardan farklı olarak araştırmacı bir problemin çözümüne yönelik bulduklarını uygulamaya dönüştürür.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 303).

Araştırmacı 7.sınıf Türkçe derslerinde biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin araştırma grubundaki öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine olan etkililiğini belirlemek için eylem planının merkezine biçime rastlantısal odaklanma uygulamaları ile gerçekleşen dil bilgisi öğretimini koymuştur. Bu bağlamda araştırmacı tarafından Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan dil bilgisi kazanımlarına, tema ve alt temalara uygun olarak etkinlikler tasarlamıştır. Geliştirilen etkinliklerin Türkçe Öğretim Programı’nda yer alan dil bilgisi kazanımlarına paralel, dört temel dil becerisi düzeyinde ve bağlaşıklık ölçütlerine uygun olmasına özellikle dikkat edilmiştir.

İlk olarak 2019 Türkçe öğretim programında dil bilgisi ile ilgili yer alan kazanımlar tespit edilmiştir. Bu kazanımların bağlaşıklık ölçütleri ile ilgili olanları belirlenip ilgili kazanımla ilgili dört temel dil becerisi düzeyinde etkinlikler tasarlanmıştır. İlgili kazanımlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.

- Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
- *İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.*

- Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
- a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.
- b) Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.
- Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.

- Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
- Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
- Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.
- Farklı cümlelerde aynı kavramı karşılayan farklı kelime ve kelime gruplarını eşleştirir.
- Cümle içinde gönderimlere dayalı olarak ifade edilmeyen öğeleri bulur.
- Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler.
- Metnin konusunu belirler.
- Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
- Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.
- Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler.
- Kelimelerin eş anlamlılarını bulur.
- Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.
- Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
- Kökleri ve ekleri ayırt eder.
- Yapım ekinin işlevlerini açıklar.

Bu kazanımlar çerçevesinde araştırmacı tarafından dört temel dil becerisi düzeyinde etkinlikler tasarlanmıştır. Tasarlanan etkinliklerde kullanılan metinlerin seçiminde ise metinlerin hem dil bilgisi hedef kazanımına uygun olması hem de Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen tema ve alt temalara uygunluğu esas alınmıştır. Bu bağlamda tasarlanan etkinliklerde kullanılan metinlerdeki tema ve alt temalar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5*Etkinlik repertuvarında kullanılan metinlerdeki tema ve alt temalar*

Metin	Tema	Alt Tema
Güllü Teyzenin Çilekleri	Erdemler	Ahlak, dürüstlük, güven, saygı, sevgi, vefa.
Kısa Yoldan Ben Bulut Akbulut	Doğa ve Evren	Çevre, çevrenin korunması, dünya
Zeynep Tiyatroya Gidiyor	Sanat	Tiyatro
Sulu Köfte	Millî Kültürümüz	Geleneksel yemeklerimiz
Babamın Sözleri	Duygular	Duygu yönetimi, kaygı, öz eleştiri, umut
Gerek Var Mı?	Birey ve Toplum	Adalet, eşitlik, kardeşlik
Bir Başkadır Benim Memleketim	Millî Kültürümüz	Vatan, yurdumuz
Maç sunumu	Sağlık ve Spor	Spor Kültürü
Kırşehir'in Gülleri	Millî Kültürümüz	Türkülerimiz
Günaydın Çocuklar	Çocuk Dünyası	Hayal
Sokak	Birey ve Toplum	Toplumsal kurallar
Semaver	Zaman ve Mekân	Çevremiz, evimiz, geçmiş
Küçük Çocuk	Çocuk Dünyası	Hayal, okul, çocuğun dünyası
Gülpembe	Duygular	Sevgi, özlem, üzüntü
Memleket İsterim	Millî Kültürümüz	Vatan, yurdumuz.
Sazıma	Duygular	Sevgi, vefa
Affan Dede	Çocuk Dünyası	Oyun, oyuncak
Arkadaşım Eşek	Duygular	Ayrılık, özlem, sevgi
Ay Dede	Çocuk Dünyası	Hayal, merak, mizah

Araştırmacı, önceden tasarlanmış olan etkinlikleri o an gelişen biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinde kullanmıştır. Her etkinlik yönergesi ile birlikte sunulmuştur. Böylece eylem süreci daha detaylı ve şeffaf bir şekilde ortaya konmuştur. Tasarlanan etkinliklerde 19 metin kullanılmış ve bu süreçte kullanılmak üzere 40 etkinlik repertuvarı hazırlanmıştır. (Ek: 6) Bazı metinler hedef dil bilgisi kazanımına, Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan tema ve alt temalara uygun olacak şekilde araştırmacı tarafından yazılmıştır.

Etkinlik tasarlamaya 13.11.2020 tarihinde başlanılmıştır. Etkinlikleri tasarlama sürecinde tezin ikinci danışmanlığını yürüten danışman ile konu ile ilgili pek çok görüşme ve yazışma gerçekleşmiştir. Görüşmeler danışman hocanın odasında gerçekleşmiştir. Konu ile ilgili 24.02.2021, 20.09.2021, 27.09.2021, 30.09.2021, 09.10.2021 ve 27.10.2021 tarihlerinde e-posta aracılığıyla yazışmalar gerçekleşmiş, yapılan çalışmalar ile ilgili görüş, öneri ve dönütler alınmıştır. 14.02.2022 tarihinde

tasarlanan etkinlikler ile ilgili bir zoom toplantısı gerçekleştirilmiştir. Tasarlanan etkinlikler 24.02.2022 tarihinde uzman onayına gönderilmiş ve bu süreçte iki uzmandan konu ile ilgili görüş alınmıştır. Konu ile ilgili son görüşme 26.07.2022 tarihinde gerçekleştirilmiş ve etkinlik repertuvarına son şekli verilmiştir. Araştırmanın çalışma takvimi aşağıda sunulmuştur:

Tablo 6

Araştırmanın çalışma takvimi

Tarih	Uygulama
01.10.2020	Eylem planının hazırlanmaya başlanması
20.07.2020	Bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarının ve bağlaşıklık öğelerini dereceli değerlendirme formunun geliştirilmeye başlanması
23.02.2022-24.02.2022	Geliştirilen anahtar ve formun uzman görüşüne gönderilmesi
24.02.2022	Uzman görüşü alınması
28.02.2022	Uzman görüşü alınması
13.11.2020	Uygulamada kullanılacak etkinliklerin tasarlanmaya başlanması
24.02.2022	Tasarlanan etkinliklerin uzman görüşüne gönderilmesi
11.03.2022	Uzman görüşünün alınması
09.05.2022	Uzman görüşünün alınması
26.07.2022	Tasarlanan etkinliklere son şeklin verilmesi
20.09.2022	Araştırma uygulama izninin alınması (MEB)
27.09.2022	Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul izninin alınması (Erciyes Üniversitesi)
28.09.2022- 17.10.2022	Veli onam izin sürecinin tamamlanması
24.10.2022- 13.01.2023	Uygulamanın gerçekleştirilmesi

3.3.8. Eylem planını geliştirme

“Yeni eylem planını uygulamaya koyarken bu uygulamayı izleyecek ve beraberinde veri toplayacak bir mekanizmayı sürece dâhil etmek gerekir. Çünkü yeni uygulamanın ne derede etkili olduğu bu süreçte toplanacak veriler yoluyla belirlenir. Veri toplamada kullanılacak cihazlar belirlendikten sonra verilerin hangi aralıklarla ve

ne kadar süreyle toplanacağı planlanır. Böylece izleme sürecinde yeni uygulamanın ne derece plana sadık kalınarak yapıldığına ve bu sürecin eski sürece göre ne kadar etkili olduğuna yönelik veri de toplanmış olur.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 304). Bu bağlamda araştırmada izleme planı kapsamında etkinlikler sonrası için hazırlanan değerlendirme formlarından ve araştırmacı günlüklerinden yararlanılmıştır. Böylece sürece yönelik kararların alınmasına ve gerektiğinde yeni uygulamaların geliştirilmesine bu araçlar yardımcı olmuştur.

3.3.9. Eylem planını gerçekleştirme

Bu aşamada geliştirilen plan çerçevesinde yeni uygulama işe koşulur. Uygula sürecinde plana sadık kalınmalıdır ancak uygulamada görülen problemlerin çözümüne veya yeni ortaya çıkabilecek durumlara yönelik gerekli değişiklikler de yapılmalıdır. Yapılan değişiklikler eylem planında belirtilmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Uygulama 12 hafta olarak planlanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen etkinliklere ait materyaller, çalışma kâğıtları vs. her ders öncesinde hazır edilmiş ve eylem planı gözden geçirilmiştir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile gerçekleşen dil bilgisi öğretimi Türkçe derslerine gömülü olarak yürütülmüştür. Araştırmacı öğrencilerin biçime (dil bilgisine) yönelik yanlış kullanımlarına yönelik anında dönütler vermiş ve dört temel dil beceri düzeyinde önceden geliştirmiş olduğu etkinlikleri uygulamıştır. Uygulama sonrasında da konu ile ilgili dönütler vermiştir. Araştırmacı özellikle yazma becerisine yönelik etkinliklerde sık sık yapılan dil bilgisel yanlışlara yönelik bireysel geri bildirimlerde bulunmuştur. Araştırmacı öğrencilerin dil bilgisel yanlışlarına rastlantısal odaklanma gerçekleştirdiği için süreç boyunca aktif olmuş, her ders boyunca deney grubunda dil bilgisel yanlışlara odaklanmış ve öğrencilerin odağını da bu yanlışlara çekmeye çalışmıştır. Konu ile ilgili etkinliklerin uygulanması sonrasında mutlaka geri bildirimler vermiştir, bu geri bildirimler çoğu zaman bireysel düzeyde gerçekleşmiştir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri Türkçe derslerinde rastlantısal biçimde gerçekleştiği için uygulamanın daha önceden belirlenmiş net bir uygulama takvimi yoktur. Uygulama gerçekleştikten sonra ortaya çıkan takvim ise şu şekildedir:

Tablo 7*Uygulama sonrası ortaya çıkan çalışma takvimi*

Tarih	Eylem	Veri toplama aracı
24.10.2022- 28.10.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
31.10.2022- 04.11.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
07.11.2022- 11.11.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
14.11.2022- 18.11.2022	ARA TATİL	ARA TATİL
21.11.2022- 25.11.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
28.11.2022- 02.12.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
05.12.2022- 09.12.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
12.12.2022- 16.12.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
19.12.2022- 23.12.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
26.12.2022- 30.12.2022	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
02.01.2023- 06.01.2023	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.
09.01.2023- 13.01.2023	Rastlantısal odaklanılan dil bilgisel yanlışlara yönelik etkinliklerin uygulanması	Araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, anekdot kayıtları ve ders dökümleri.

3.3.9.1. Uygulamayı izleme

Bu aşamada geliştirilen izleme planı çerçevesinde uygulama izlenir ve veriler toplanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma süreci bizzat araştırmacı tarafından

izlenmiştir. Araştırma sürecinde ihtiyaç duyulan zamanlarda konuyla ilgili kişilerin görüşleri alınmıştır.

3.3.9.2. Uygulamanın analizi ve değerlendirilmesi

“Bu aşamada uygulama sonuçları analiz edilir ve problemin ne derece çözüldüğüne yönelik değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede uygulama sürecinde ortaya çıkan problemler, bu problemlerin kaynakları, planın etkililiği, benzer problemler için çıkarımlar ve aynı probleme yönelik atılabilecek yeni adımlar ele alınır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 305). Araştırma sürecinde gerçekleştirilen uygulamalar sonrasında elde edilen veriler değerlendirilmiş, uzmanlarla paylaşılmış ve bir sonraki eylem planı için önemli bir kaynak olmuştur.

3.3.10. Ortam

Bu araştırma araştırmacının görev yaptığı Kayseri ilinin Melikgazi ilçesinde bulunan Vali Saffet Arıkan BEDÜK Ortaokulu’nda, 2022-2023 eğitim döneminde 24.10.2022-13.01.2023 tarihleri arasında, 7/A, 7/B ve 7/D sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Vali Saffet Arıkan BEDÜK ortaokulu alt sosyo-ekonomik düzeydeki bölgede yer alan bir ortaokuldur. Okulun bahçesinde okul binası ve kapalı spor salonu olmak üzere iki bağımsız bina yer almaktadır. Okul zemin kat dâhil 3 kattan oluşmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 7/A ve 7/B sınıfı okulun 1. katında 7/D sınıfı ise ikinci katında yer almaktadır. Araştırmanın yürütüldüğü tüm sınıflarda akıllı tahta mevcuttur. Sınıflardaki bazı masa ve sıralar tekli, bazı masa ve sıralar ikilidir. Bütün sınıflarda sıralı (geleneksel) oturma düzeni bulunmaktadır.

3.3.11. Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları araştırmacı (öğretmen) öğrenciler ve uzmanlardır. Katılımcılara ait bilgiler “ araştırmacı, öğrenciler, uzmanlar” başlığı altında incelenmiştir. Katılımcılara ait bilgiler şu şekildedir:

3.3.12. Araştırmacı

Bu araştırmada araştırmacı öğretmendir. Mills (2003), eylem araştırması yapan öğretmenlerin yalnızca akademisyenlerin ürettikleri bilgileri kullanan bireyler olmadığını, bunun ötesinde bu bilgilerden de yararlanarak kendi karşılaştıkları

problemlerle ilgili çözümleri kendileri geliştirerek yeni bilgi üreten ve bu sayede uzmanlıklarını ve mesleklerini geliştiren kişiler olduğunu ifade etmiştir (akt. Büyüköztürk vd., 2013). Araştırmacı 2009 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaokullarda Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Araştırmacı araştırılmak, çözüm üretilmek istenen süreçle doğrudan ilgili olan bir kişidir. Görev yaptığı bu süreçte karşılaştığı soruna çözüm üretmek için eylem araştırması planını gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada araştırmacı hem uygulayıcı, hem veri toplama sürecini gerçekleştiren hem de sürece yönelik eylem planını oluşturan kişidir.

3.3.13. Öğrenciler

Bu araştırmaya araştırmacının görev yaptığı Vali Saffet Arıkan BEDÜK Ortaokulu'nda öğrenimine devam eden 7. Sınıf öğrencileri gönüllü olarak katılmışlardır. Araştırma çerçevesinde iki kere etik kurul izni alınmıştır. İlk etik kurul izni 26.01.2021 tarihinde alınmış fakat bu tarihten sonraki 6 ay içinde ülkemizde ve dünyada yaşanan pandeminin devam etmesi nedeniyle uygulamaya başlanılamadığı için etik kurul izninin geçerlilik süresi dolmuştur. Pandemi sonrasında normalleşmenin yaygınlaşması ile birlikte 27.09.2022 tarihinde tekrar etik kurul izni alınmıştır. 20.09.2022 tarihinde İl Millî Eğitim Müdürlüğünden 299838 sayılı Araştırma Uygulama İzni alınmıştır. Gerekli izin işlemleri tamamlandıktan sonra öğrencilere ve velilere araştırma hakkında bilgi verilmiş, araştırmaya katılım konusunda velilerden “Veli Onam Formu” alınarak öğrenciler araştırmaya dâhil edilmiştir. Çalışma 27 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrenciler başarı düzeylerine göre üstün, orta ve alt olmak üzere kendi içinde tekrar gruplandırılmıştır. Kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubunun şubesi homojen bir şekilde belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin grupları, cinsiyet, başarı düzeyi, akademik başarı notları ve kodlarına dair bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tablo 8*Kontrol 1 grubuna ilişkin bilgiler*

Grubu	Cinsiyeti	Başarı düzeyi	Akademik başarı notu	Kodu
Kontrol 1	Kız	Alt	64	K1
Kontrol 1	Kız	Orta	73	K2
Kontrol 1	Kız	Orta	72	K3
Kontrol 1	Kız	Üstün	79	K4
Kontrol 1	Kız	Orta	71	K5
Kontrol 1	Kız	Üstün	86	K6
Kontrol 1	Erkek	Alt	59	K7
Kontrol 1	Kız	Alt	57	K8
Kontrol 1	Erkek	Üstün	77	K9

Kontrol 1 grubu 7 kız 2 erkek öğrenci olmak üzere toplam 9 öğrenciden oluşmuştur. Bu öğrenciler Türkçe dersindeki akademik başarı notlarına göre üstün, orta ve alt olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Kontrol 1 grubundaki öğrenciler K1,K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8 ve K9 olarak başarı notlarına bakılmaksızın rastgele bir sıralama ile kodlanmıştır.

Tablo 9*Kontrol 2 grubuna ilişkin bilgiler*

Grubu	Cinsiyeti	Başarı düzeyi	Akademik başarı notu	Kodu
Kontrol 2	Kız	Orta	80	Ö1
Kontrol 2	Kız	Üstün	90	Ö2
Kontrol 2	Erkek	Orta	81	Ö3
Kontrol 2	Kız	Alt	57	Ö4
Kontrol 2	Kız	Alt	59	Ö5
Kontrol 2	Kız	Orta	70	Ö6
Kontrol 2	Kız	Üstün	95	Ö7
Kontrol 2	Kız	Alt	49	Ö8
Kontrol 2	Kız	Üstün	82	Ö9

Kontrol 2 grubu 8 kız 1 erkek öğrenci olmak üzere toplam 9 öğrenciden oluşmuştur. Bu öğrenciler Türkçe dersindeki akademik başarı notlarına göre üstün, orta ve alt olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Kontrol 2 grubundaki öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö9 olarak başarı notlarına bakılmaksızın rastgele bir sıralama ile kodlanmıştır.

Tablo 10*Deney grubuna ilişkin bilgiler*

Grubu	Cinsiyeti	Başarı düzeyi	Akademik başarı notu	Kodu
Deney	Kız	Üstün	96	D1
Deney	Kız	Alt	57	D2
Deney	Kız	Orta	82	D3
Deney	Kız	Üstün	96	D4
Deney	Erkek	Alt	52	D5
Deney	Kız	Üstün	88	D6
Deney	Kız	Orta	71	D7
Deney	Erkek	Orta	77	D8
Deney	Kız	Alt	55	D9

Deney grubu 7 kız 2 erkek öğrenci olmak üzere toplam 9 öğrenciden oluşmuştur. Bu öğrenciler Türkçe dersindeki akademik başarı notlarına göre üstün, orta ve alt olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Deney grubundaki öğrenciler D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8 ve D9 olarak başarı notlarına bakılmaksızın rastgele bir sıralama ile kodlanmıştır.

3.3.14. Uzmanlar

Bu araştırmada süreç boyunca 2 uzman yer almıştır. Uzmanlardan eylem planının taslak, hazırlanma, uygulama süreci boyunca görüşler alınmış, görüşler doğrultusunda gerekli ve uygun görülen düzeltmeler yapılmıştır. Uzman 1 de uzman 2 de Türkçe eğitimi alanında araştırmalar yapan akademisyenlerdir.

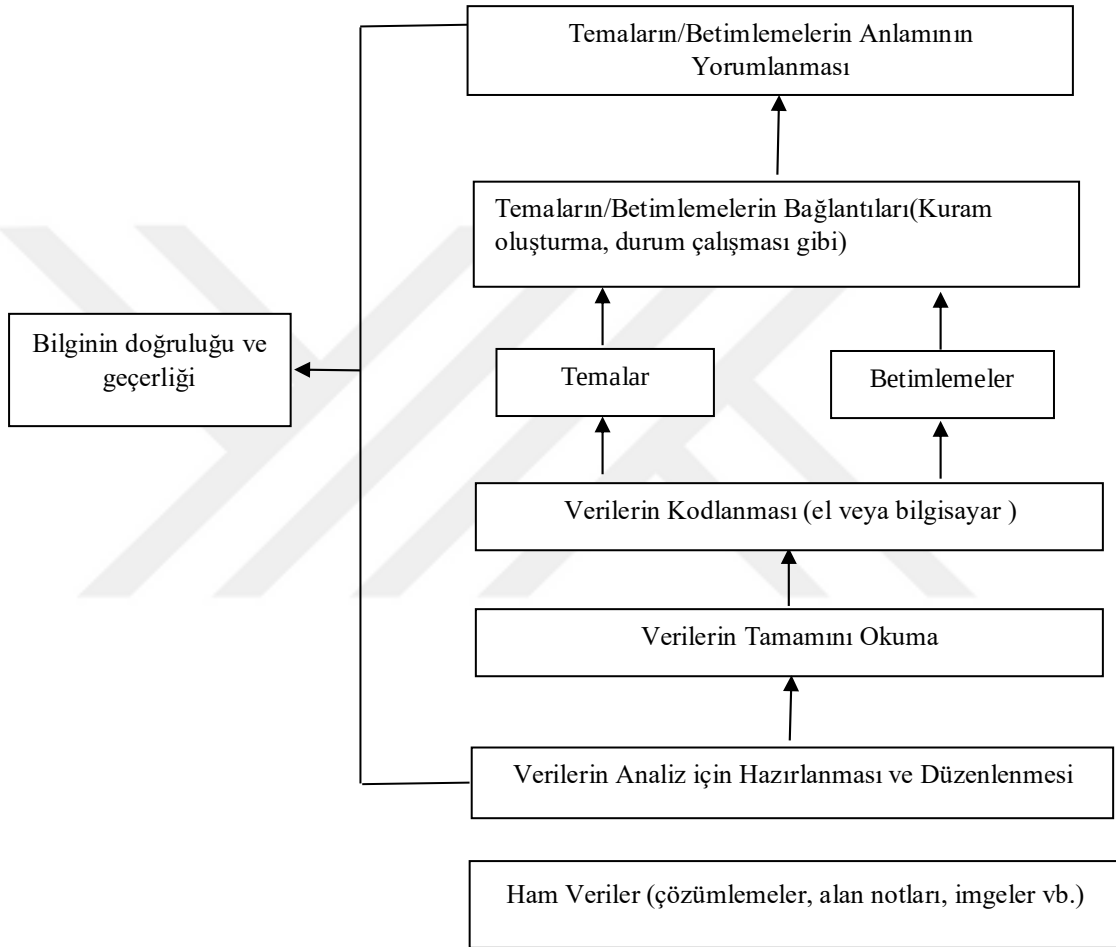
3.3.15. Veri analizi

Nitel verilerin analizinin temel ereğinin bireylerin öznel biçimde yapılandırdıklarının sistematik olarak anlamlaştırılması ve sonuç olarak da kavramsallaştırılması ya da kuramsallaştırılması olduğunu söyleyebiliriz (Ekiz, 2015). Nitel araştırmalarda veri toplama ve veri analizi süreçte eş zamanlı gerçekleşmelidir (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda analiz ise hem veri toplama sürecinde hem de veri toplama süreci bittikten sonra yapılabilir (Büyüköztürk vd. 2013). Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre her nitel araştırma farklı bir takım özellikler taşır ve bu yüzden de veri analizinde bir takım yeni yaklaşımları gerektirir. Bu nedenle araştırmacı gerek

araştırmanın, gerekse toplanan verilerin özelliklerinden yola çıkarak ve var olan veri analiz yöntemlerini gözden geçirerek kendi araştırması için bir veri analiz planı geliştirmelidir. Creswell (2014) nitel veri analizinin mantığını şu şekilde görselleştirmiştir:

Şekil 10

Nitel Araştırmada Veri Analizi

Not. *Nitel Yöntemler* (197), J.W. Creswell, 2014, Eğiten Kitap Yayınevi'nden alınmıştır.

Nitel verilerin analizinde literatürde farklı kavramlar ve yaklaşımlar ortaya kinsa da (Yıldırım ve Şimşek, 2011) genel olarak “betimsel analiz” ve “içerik analizi” şeklinde yapılan sınıflandırmanın ön plana çıktığı görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde veriler özetlenip yorumlanırken içerik analizinde daha derin bir analize tabi tutulur. Böylece betimsel analizde fark edilemeyen kavram ve temalar içerik analizi

ile keşfedilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). “İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği, sistematik, yinelenabilir bir tekniktir.” (Ekiz, 2013, s. 240).

İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyerek yorumlamaktır. Bu temel amaç çerçevesinde içerik analizinde izlenen belirli aşamalar vardır. Bu aşamalar şunlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227-238):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

Bu çalışmada ön test son test tekniği ile toplanmış öğrenci yazıları ve araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı ve bağlaşıklık ögelerini dereceli değerlendirme formundan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde yukarıda da belirtildiği gibi kodlardan kategoriler kategorilerden temalar oluşturma aşamaları izlenir. Kodlama sürecinde araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda daha önce belirlenmiş olan kavramlara göre kodlama gerçekleştirilir. Kodların sınıflandırılması, birleşimi neticesinde de kategorilere veya temalara ulaşılır. Bağlaşıklık ölçütleri ve bağlaşıklığın alt boyutları bu çalışmanın kategorilerini oluşturmaktadır. Öğrenci yazılarındaki bağlaşıklık ögelerinin doğru ve yerinde kullanımı bağlaşıklık ölçütlerinden ve bağlaşıklığın alt boyutlarındaki ögelerden hareketle kodlanarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada alan yazına bağlı kodlama gerçekleştirilmiştir.

Kodlar bir araştırma raporu için güçlü ve anımsatıcı bir analiz ve yorumlamayı başlatır. Kodlama sadece bir etiketleme değil, bağlantı kurma işidir (Richards vd., 2013, akt. Saldana, 2019). Son olarak kodlama ve kategoriler neticesinde elde edilen veriler yorumlanmıştır.

3.4. Geçerliği ve Güvenirliği Sağlamak Amacıyla Kullanılan Stratejiler

Bütün araştırmalar, etik ilkelere uygun olacak şekilde geçerli ve güvenilir bilgi üretmek amacını taşıır (Merriam, 2013). Literatüre baktığımızda nicel bir çalışmanın bilimselliğine dair en önemli kanıtları sunan kavramlardan biri olan geçerlik kavramının nitel araştırmalarda kullanılabilirliğine dair farklı görüşlerin olduğu görölmektedir. Maxwell (2018), geçerlik kavramının nitel araştırmalarda tartışmalı bir kavram olduğunu bundan dolayı nitel araştırma yapan pek çok bilim adamının nitel araştırma ile bağdaşmayan nicel varsayımlarla çok yakından bağlantılı gördüklerinden bu kavramı terk ettiklerini belirtmiştir. Ayrıca nicel ve nitel araştırmaların genel olarak geçerlik tehditlerini oldukça farklı biçimlerde ele aldıklarını ifade etmiştir (Maxwell, 2018). Nitel araştırmaya gelen en önemli eleştirilerden birisi, güvenilirlik konusunda nicel araştırmalarda olduğu gibi yaygın olarak kullanılan tanımların, yöntemlerin ve testlerin olmayışıdır. Oysa nitel araştırmada gerek güvenilirlik gerekse geçerlik ile ilgili farklı stratejiler mevcuttur (Yıldırım ve şimşek, 2011). Bu stratejiler nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin geliştirilmesinde ve genişletilmesinde kullanılmaktadır (Merriam, 2013). Konu ile ilgili literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda nicel araştırmalarda kullanılan geçerlik kavramına karşılık nitel araştırmalarda bu kavramın iç geçerlik ve dış geçerlik kavramları ile karşılandığı ve bu kavramlara yönelik geliştirilmiş stratejilerin olduğu görölmektedir.

Güvenirlik ise yapılan araştırmada elde edilen bulguların yeniden üretilip üretilmemesi ile ilgilidir. Eğer çalışma yeniden yapılırsa ve aynı sonuçlar elde ediliyorsa o çalışmanın güvenilirliğinden bahsederiz. Fakat sosyal bilimlerde güvenilirliğin de sorunlu bir alan olduğu görölmektedir sebebi ise insan davranışlarının durağan olmamasıdır (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda gerçekler bireylere ve içinde bulunulan ortama göre sürekli bir değişme içindedir ve araştırma benzer gruplarda tekrarlınsa aynı sonuçlara ulaşmanın mümkünlüğu söz konusu değildir. Çünkü insan davranışları durağan değil sürekli değişen ve karmaşık bir yapıdadır (Yıldırım ve şimşek, 2011). Konu ile ilgili literatürde yapılan çalışmalara baktığımızda nicel araştırmalarda kullanılan güvenilirlik kavramına karşılık nitel araştırmalarda bu kavramın da iç güvenilirlik, dış güvenilirlik kavramları ile karşılandığı ve bu kavramlara yönelik geliştirilmiş stratejilerin olduğu görölmektedir. Maxwell (2018), geçerlik testlerine dair kontrol listesini şu şekilde sıralamıştır (s.125-129):

1. Yoğun, Uzun Süreli Dâhil Olma
2. Zengin Veri
3. Katılımcı Teyidi
4. Müdahale
5. Tutarsız Deliller ve Karşıt Durumlar Arama
6. Çeşitleme
7. Sayılar
8. Karşılaştırma

Merriam (2013) ise geçerlik ve güvenirlik için geliştirilen stratejileri sunmuştur: Stratejiler Tablo 11’de sunulmuştur. Şu şekildedir:

Tablo 11

Geçerlik ve Güvenirliğin Geliştirilmesi İçin Stratejiler

Strateji	Tanım
1. Üçgenleme	Ortaya çıkan bulguların doğruluk ve gerçekliğinin kontrolü için birden fazla araştırmacı, çoklu veri kaynağı ya da çoklu veri toplama yöntemini kullanılmak
2. Katılımcı Doğrulaması	Verilerin ve belirsiz yorumların onları sağlayan katılımcıların bir bölümüne geri bildirilerek makul olup olmadıkları hakkında görüş almak
3. Veri Toplama Aşamasına Uygun ve Yeterli Katılım	Çelişkili ve olumsuz durumların aranmasını da kapsayabilecek bir biçimde belirli bir doygunluğa ulaşana kadar veri analizine devam etmek ve bu iş için yeterli zaman harcamak
4. Araştırmacının Konumu veya Yansıtıcılık	Araştırmacının, herhangi bir şekilde incelemeyi etkileme olasılığı bulunan kendi kişisel varsayımları, dünya görüşü, ön yargıları ve kurumsal pozisyonu ile ilgili olarak kendisi hakkında eleştirel bir muhasebe yapması
5. Uzman incelemesi/ Değerlendirmesi	Çalışma süreci, ham veriler ile ortaya çıkmaya başlayan bulguların birbirleriyle örtüşme ve uyumu ve kesin olmayan yorumlarla ilgili olarak meslektaşlarla görüşme ve tartışmalar yapılması
6. Denetleme Tekniği	Çalışmanın yürütülmesinde kullanılan yöntemler, işlemler ve karar verme durumları hakkında detaylı kayıtlar tutma
7. Zengin, Yoğun Tanımlama	Okuyucuların kendi durumları ile araştırılan ortamın birbirleriyle ne derece örtüştüğünü görebilmelerini sağlamak ve böylelikle araştırma bulgularının farklı durumlara nakledilebilirlik derecesini görmek amacıyla çalışmayı belirli bir bağlama oturtmak için gereken detaylı bir tanımlamanın yapılması
8. Azami Çeşitlilik	Araştırma bulgularının tüketiciler tarafından değişik alanlarda uygulanabilmesine olanak sağlamak amacıyla örneklem seçiminde kasıtlı olarak çeşitlilik ve farklılıkların aranması

Not. *Nitel Araştırma* (221), S.B. Merriam, 2013, Nobel Akademik Yayıncılık’tan alınmıştır.

Tablo 12

Geçerlik ve güvenirlik konusunda nicel ve nitel araştırmada kabul gören kavramların karşılaştırılması

Ölçüt	Nicel Araştırma	Nitel Araştırma	Kullanılan Yöntemler
Araştırma sonuçları yoluyla gerçeğin doğru temsili	İç geçerlik	İnandırıcılık	Uzun süreli etkileşim Derinlik odaklı veri toplama Çeşitleme Uzman incelemesi Katılımcı teyidi
Sonuçların uygulanması	Dışgeçerlik (genelleme)	Aktarılabirlik (transfer edilebilirlik)	Ayrıntılı betimleme Amaçlı örnekleme
Tutarlılığı sağlama	İç güvenirlik	Tutarlık	Tutarlık incelemesi
Nesnel, yansız olma	Dış güvenirlik (tekrar edilebilirlik)	Teyit edilebilirlik	Teyit incelemesi

Not. *Nitel Araştırma Yöntemleri* (265), A. Yıldırım ve H. Şimşek, 2011, Seçkin Yayıncılık'tan alınmıştır.

Geçerlik ve güvenirlik konusunda nicel ve nitel araştırmada kabul gören kavramların listesini stratejileri ile sunan Lincoln ve Guba'nın (1985) listesinden hareketle listenin karşılaştırılmasını sunan Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993)'ten uyarlanmış tablo (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011) Tablo 12'de sunulmuştur. Tablo 12'ye baktığımızda nicel araştırmaların bilimsellik ölçütlerinden en önemlilerinden olan geçerlik ve güvenirlik kavramlarının nitel araştırmalarda farklı kavramlarla karşılandığı görülmektedir. Bir sonraki alt başlıklarda bu alternatif kavramlar, geçerliği ve güvenirliği artırmak için kullanılan stratejiler bu araştırma bağlamında tek tek ele alınarak, araştırmada geçerlik ve güvenirliği sağlamak için yapılan çalışmalardan bahsedilmiştir.

3.4.1. İnandırıcılık (iç geçerlik)

“İç geçerlik, araştırma bulgularının dış dünyadaki gerçekliğe uyup uymadığı sorunsalıyla ilgilenir. Elde edilen bulgular mevcut gerçeklikle uyumlu mudur? Bulgular gerçekten orada olanları gösteriyor mu? Araştırmacılar gerçekten de ölçmeyi düşündükleri şeyi mi gözlüyor veya ölçüyorlar? İç geçerlik, bilimsel bir araştırmada, gerçeğin anlamıyla ilgilenir.” (Merriam, 2013, s. 203).

Bir araştırmanın bilimsel olarak kabul edilebilmesi için araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olması lazım gelir. Aksi takdirde araştırmanın inandırıcılığı konusunda kuşklar ortaya çıkabilir. Elde edilen bulguların gerçekliğine, benzer ortamlarda sonuçların geçerliğine,

süreçlerin birbiri ile tutarlı olmasına ve verilerin nesnel bir yaklaşımla toplanıp nesnel bir yaklaşımla sonuçların ortaya konduğunun kanıtlarla sunulması önem arz eder (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

“Nitel araştırmalarla ilgili temel varsayımlardan biri gerçeğin bütünsel, çok boyutlu, sürekli olarak değişken olduğu; tekil veya sabit ve değişmez olmadığı ve nicel araştırmalardaki gibi gözlenmeyi, keşfedilmeyi veya ölçülmeyi bekleyen nesnel bir fenomen olmadığıdır.” (Meriam, 2013, s. 203). Nitel araştırmanın doğasına uygun olduğu için nicel araştırmadaki iç geçerlik kavramı nitel araştırmada inandırıcılık ile karşılaşılır. Nitel araştırmacı araştırmasının inanırlığını artırmak için birtakım stratejilere başvurmalıdır. ‘Yöntemler ve izlekler geçerliği garanti etmese de geçerlik tehditlerini saf dışı bırakan sürecin temelini oluşturur ve sonuçların inandırıcılığını artırır.’ (Maxwell, 2018).

3.4.2. Çeşitleme (üçgenleme)

Gerçeğin farklı yönlerini ve oluşumlarını öğrenebilmek amacıyla araştırmacı, araştırdığı olay ve olguya dair farklı bakış açılarını, farklı anlamları, farklı göstergeleri ve kaynakları ortaya çıkarma görevini yerine getirmelidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Üçgenleme, kaynaklardan delillerin incelenmesiyle bilginin farklı veri kaynaklarını gösterir. Temaların tutarlı doğrulanması için kullanılır (Creswell, 2014).

Çeşitleme kavramının sosyal bilim araştırma metodolojisindeki yeri ile ilgili en bilinen tartışma Denzin (1978) tarafından yapılmıştır. Denzin, dört üçgenleme türü önermiştir. Bunlar şu şekildedir:

- Veri toplamada çoklu (birden fazla) yöntemin kullanılması
- Çoklu veri kaynaklarından yararlanılması
- Birden fazla araştırmacının katılımı veya ortaya çıkan bulguları karşılaştırma
- Kontrol etme ve onaylamada yararlanılacak çoklu kuramların işe koşulması (akt. Merriam, 2013).

Bu araştırmada araştırma süresince veri toplama aracı olarak araştırmacı günlüğü, öğrenci etkinlik kâğıtları, ders dökümleri “Bağlıklık Ögelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı” ve “ Bağlıklık Ögelerini Dereceli Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Böylece veri toplamada çoklu veri

toplama aracı kullanılarak çeşitlemeye gidilmiştir. Bu bağlamda çoklu veri kaynaklarından da yararlanılarak çeşitlemeye gidilmiştir.

3.4.3. Uzun süreli etkileşim

Araştırmacının veri kaynakları (katılımcılar, gözlenen ortamlar, dokümanlar vd.) ile uzun süreli etkileşim içinde olmasıdır. Böylece veri kaynakları üzerinde kendi varlığından ve öznel algılarından kaynaklanabilecek etkiyi anlayabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Becker ve Geer (1957) uzun süreli katılımcı gözlemin belirli durumlar ve olaylar hakkında diğer yöntemlere göre daha eksiksiz veri sağladığını iddia etmiştir (akt. Maxwell, 2018). Bu araştırma biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerindeki etkisini belirlemek için 12 hafta olarak planlanmıştır. 12 hafta boyunca derslerde öğrencilerle sürekli bir biçimde etkileşim gerçekleşmiştir.

3.4.4. Derin odaklı veri toplama

Nitel araştırmalarda iç geçerlik için kullanılan stratejilerden biri de derin odaklı veri toplamadır. Bu araştırmada çoklu veri toplama araçları (araştırmacı günlüğü, anekdot kayıtları, öğrenci etkinlik kâğıtları, ders dökümleri “Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı” ve “ Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu”) ve kaynakları (araştırmacı, öğrenciler, geçerlik komitesi üyeleri) kullanılmıştır. Derin odaklı veri toplama amaçlanmıştır.

3.4.5. Aktarılabilirlik (dış geçerlik)

Dış geçerlik kavramının en basit şekilde tanımını ' yapılan bir çalışmanın farklı durumlarda geçerli olması, farklı durumlara uygulanabilirliği' şeklinde yapabiliriz. Yani kısacası yapılan bir çalışmanın sonuçlarının genellenebilir olmasıdır. Fakat nitel araştırmalarda sonuçların genellenebilir olması gibi bir durum söz konusu değildir. Nitel araştırmaların doğasında genel geçer genellemelere ulaşmak yoktur. Bundan dolayı da nitel araştırmalarda dış geçerlik kavramının yerine nitel araştırmanın doğasına daha uygun olan “ aktarılabilirlik, nakledilebilirlik, transferdilebilirlik” kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Nitel araştırmalarda araştırmacı, çoğunluk hakkındaki genel doğruyu bulmak yerine dikkatli ve titiz bir biçimde belirli ya da özgün olanı daha derin anlamak istegine sahiptir (Merriam, 2013). Erdlanson vd.

(1993, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011) aktarılabilirlik için iki stratejinin kullanılabileceğini ifade etmiştir: “ayrıntılı betimleme” ve “amaçlı örnekleme”.

3.4.5.1. Ayrıntılı betimleme

Zengin ve yoğun tanımlama, herhangi bir durum veya ortamın oldukça tanımlayıcı ve detaylı bir şekilde sunulması ayrıntılı betimleme olarak ifade edilir. Aktarılabilirliğin sağlanması amacıyla günümüzde yapılan araştırmalarda bir strateji olarak kullanıldığı durumlarda zengin ve yoğun tanımlama, ortamın ve katılımcıların tanımlanması kadar katılımcı görüşlerinden, araştırma notlarından ve dokümanlardan yapılan alıntılar biçiminde sunulan uygun kanıtlarla desteklenen bulguların detaylı bir şekilde tanımlanmasını içerir (Merriam, 2013). Bu araştırmanın tüm süreçleri araştırmanın “Yöntem” bölümünde detaylı bir şekilde tanımlanmıştır. Ayrıca araştırmanın verilerinden elde edilen sonuçlar da “Bulgular ve Yorumlar” bölümünde ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılarak daha detaylı bir inceleme gerçekleştirilmiştir. Böylece araştırmanın aktarılabilirliği artırılmıştır.

3.4.5.2. Amaçlı örnekleme

Aktarılabilirlik ihtimalini artırmak için örneklem seçiminin daha dikkatli ve özenli yapılması gereklidir (Merriam, 2013). Bu araştırmada örneklem seçimi dikkatli ve özenli bir şekilde yapılmıştır. Veri kaynakları araştırmanın amacına uygun olacak şekilde titizlikle seçilmiştir.

3.4.6. Tutarlık incelemesi (iç güvenirlik)

Guba ve Lincoln (1985, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011), nicel araştırmalarda tekrar edilebilirliği ön plana çıkaran güvenirlik kavramının yerine nitel araştırmalarda “tutarlık” kavramını önermektedir. Nitel araştırmalarda güvenirliği artırmak için tutarlılığı artırmak amaçlanır. Bu stratejinin amacı araştırmaya dışardan bir gözle bakılarak araştırmanın baştan sona tutarlı olup olmadığını ortaya koymaktır. Veri toplama araçlarının oluşturulması, verilerin toplanması ve analizi aşamalarında tutarlık incelemesi kendini gösterir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 272).

3.4.7. Teyit incelemesi (dış güvenirlik)

Bilimsel araştırmaların sonuçları gerçeği yansıtmalı ve araştırmanın öznel yargılarından ve varsayımlarından uzak olmalıdır. Bu amaçla nicel araştırmalarda araştırmacı nesnel bir yaklaşımla olay ve olguları ortaya koymalıdır fakat nitel araştırmalarda tam nesnelliğin sağlanması mümkün olmayabilir. Araştırmanın etkisinin hiç olmadığı bir araştırmadan söz edilemeyeceği varsayılır. Bundan dolayı Guba ve Lincoln nitel araştırmacılara nesnellik kavramı yerine “teyit edilebilirlik” kavramını önermiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu bağlamda bu çalışmada araştırmacı nesnelliği artırmak için araştırma süresince ulaştığı sonuçları topladığı verilerle sürekli karşılaştırarak teyit etmiş, teyit mekanizmasını araştırma sürecinde çalıştırmıştır. Ayrıca kodlama sürecinde kodlayıcılar arası uyum kontrolünde de bu mekanizma araştırma süresince çalıştırılmıştır. İçerik analizinde kodlardan kategoriler kategorilerden temalar oluşturma aşamaları izlenir. Kodlama sürecinde araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda daha önce belirlenmiş olan kavramlara göre kodlama gerçekteşebilir. Kodların sınıflandırılması, birleşimi neticesinde de kategorilere veya temalara ulaşılır. Temel alınan bağlaşıklık ölçütleri sınıflandırması ve bağlaşıklığın alt boyutları bu çalışmanın kategorilerini oluşturmaktadır. Öğrenci yazılarındaki bağlaşıklık öğelerinin doğru ve yerinde kullanımı, bağlaşıklık ölçütlerinden ve bağlaşıklığın alt boyutlarındaki öğelerinden hareketle kodlanarak analiz edilmiştir. Bu araştırmada alan yazına bağlı kodlama gerçekteştirilmiştir. Kodlamalar arasındaki uyumu sağlamak için de sürekli teyit mekanizması işlemiştir. Kodlama süresince ulaşılan sonuçlar toplanan verilerle sürekli karşılaştırılarak teyit edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubundan ön test ve son test tekniği ile toplanmış olan öğrencilerin ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurlarının kullanımlarına ilişkin elde edilen bulgu ve yorumlar sunulmuştur. Araştırmacı tarafından ön test ve son testte farklı konular belirlenmiştir. Öğrenciler belirlenen konularda istedikleri türde bir metin yazmışlardır. Bu metinlerden kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubunun bağlaşıklık araçlarını kullanımlarına yönelik ulaşılan bulgular tablo ve şekillerle ilgili başlıklar altında açıklanmıştır. Ders kitabındaki akış ve etkinliklerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş olan kontrol 1 grubundan elde edilen bulguların sunumunda gruptaki öğrenciler K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8 ve K9 olarak kodlanmıştır. Biçime planlı odaklanma tekniği ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş olan kontrol 2 grubundan elde edilen bulguların sunumunda gruptaki öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9 olarak kodlanmıştır. Biçime rastlantısal odaklanma tekniği ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş olan deney grubundan elde edilen bulguların sunumunda ise gruptaki öğrenciler D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8, D9 şeklinde kodlanmıştır. Öğrencilere kod verilirken akademik başarı düzeyleri (alt, orta ve üst) temel alınmamıştır. Kodların dağıtımı rastgele gerçekleştirilmiştir.

Ön test/son test tekniği ile kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubundan toplanan veriler ile araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı ve Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu'ndan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilerek sunulmuştur. Bağlaşıklık araçlarının sınıflandırılmasında genel olarak Uzun (1995)'un tasnifi temel alınmıştır. Bu çalışmada biçimsel sözlüksel bağlaşıklık “oluşturucu ögenin yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcük kullanma ve aynı kavram alanından sözcük kullanma” başlıkları ile sınırlı tutulmuştur. Uzun'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklık sınıflandırmasındaki yapı yinelemeleri incelenen yazılar edebi bir eser olmadığı için bu çalışmada hariç tutulmuştur. Aynı kökten sözcüklerin

kullanılması aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması başlığı altında incelenmiştir. Bu çalışmada biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ölçütlerinden “oluşturucu ögenin yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcük kullanma ve aynı kavram alanından sözcük kullanma” alt başlıkları değerlendirilmiştir.

4.1. Kontrol 1 Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde kontrol 1 grubunda yer alan K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8 ve K9 kodlu öğrencilerin ön test ve son testte ortaya koydukları yazılarından elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır. İlk olarak her öğrencinin bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumuna dair elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur. Daha sonra dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Son olarak grupta yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının ön test ve son test toplam puanlarına dair elde edilen bulgular grup özet tablosunda sunulmuştur.

4.1.1. K1’den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 13’te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K1’in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 13*Kontrol 1 Grubu-K1'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test			
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan		
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül- Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	1 “onu”	4	3“onunla,sen, sana ”	3	
		Gösterme Adılları	1 “şöyledir”	4	2“bunlar, bunu .”	2	
		Dönüşlülük Adılları	-	0	-	-	
		Gösterme Sıfatı	-	-	2 “o zaman, o sırada”	4	
	Ardıl- Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	22 “yaşamımız, çevresine vd.”	2	20“annesi, kızım vd.”	3	
		Belirtme Durum Eki	15 “kimi, yaşamını vd.”	3	6 “her şeyi, sesi vd.”	2	
		İlgi Eki	5 “tembelliğin, insanların”	3	3 “onun, günün vd.”	2	
		Kişi Ekleri	27 “koşarız, sevmez vd.”	4	45“buldum, demiş vd.”	4	
	Toplam			20		20	
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	24 “aynı zamanda, olmasa dahi vd.”	3	29 “aynı zamanda, ama vd.”	3
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-	
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-	
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-	
Eksilti			26“(tembeller) hiç birşey yapmazlar vb”	4	34 “(benim) kızım aferin Sana vd.”	3	
		Zaman, görünüş, kip	Yalın Zaman	26“koşarız, davranır vd.”	4	37 “başlamış, çağırdı vd.”	2
			Birleşik Zaman	1“sevmiyorsa”	4	8 “yaparlarmış, sıkılıyordu vd.”	2
			Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	İnsan(11), çalış- (7), tembel (6)	2	Oyun/oyunamak(12), annesi(9), Sude ve Ceren (6)	3
		Sözlüksel Bağlaşıklık	Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	4 “ elinden geleni yapar bazı insanlar ise... hiç bir şey yapmaz vd.”	1	-	-
			Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	12 “tembellik, çalışma, Başarıya giden yol, Çabalamak, işini doğru şekilde yapmamak vd.” 11“zararlar, kötü davranma, aile ile olan bağlantısını koparma, çevresinde dışlanma vd.”	3	25 “Ceren,Sude, annesi,çocuklar vd.” 9 “top oynamak,oyun oynamaz, oyun, oynama vd.” 12 “canları çok sıkılıyordu,mutsuzlardı, eğleniyorlardı,korkudan titriyordu,sert bir şekilde bağdırdı vd.”	4
Toplam			21		17		
TOPLAM			41		37		

Kontrol 1 grubundaki K1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 13'te sunulmuştur. Tablo 13'e göre K1, ön test metninde öncül bağlaşıklık ögelerinden kişi adılı f(1) ve gösterme adılı f(1) kullanırken dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatını hiç kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K1'in kişi ve gösterme adılarını kullanma puanı 4 olarak belirlenmiştir. K1'in son test metninde ise öncül bağlaşıklık ögelerinden kişi adılı f(3), gösterme adılı f(2) ve gösterme sıfatını f(2) kullandığı, dönüşlülük adılına hiç kullanmadığı görülmektedir. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K1'in kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 2, gösterme sıfatlarını ise 4 olarak belirlenmiştir.

K1'in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. K1 ön test metninde f(22) iyelik eki, f(15) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki, f(27) kişi eki kullanmıştır. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini kullanma puanı 4 olarak tespit edilmiştir. K1 son test metninde f(20) iyelik eki, f(6) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(45) kişi eki kullanmıştır. Kullandığı ardıl bağlaşıklık ögelerini doğru ve yanlış kullanma puanı ise şu şekildedir: İyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme ve ilgi ekini kullanma 2, kişi eklerini 4'tür.

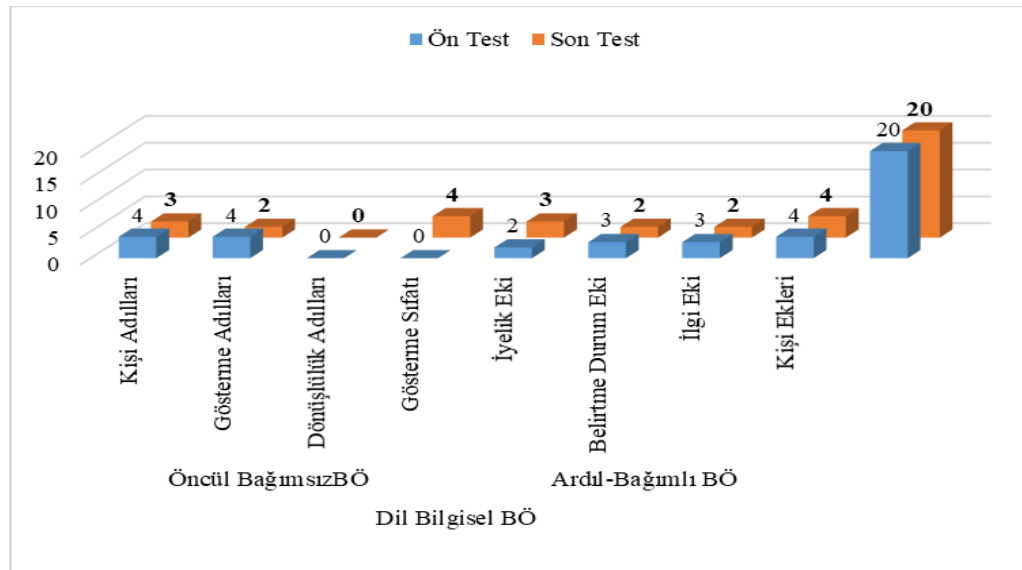
K1 ön test metninde f(24) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Kullanma puanı 3'tür. Son test metninde f(29) söylem belirleyici kullanmıştır. Her iki testte de kullanma puanı 3 olarak belirlenmiştir. K1'in ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögelerini ön test ve son test metninde hiç kullanmadığı görülmüştür. Ön test metninde f(26) eksilti kullanmış, kullanma puanı 4, son test metninde f(34) eksilti kullanmış, kullanma puanı 3'tür. K1 ilk test ve son test metinlerindeki yüklemelerde çoğunlukla yalın zaman kullanmıştır. K1 ön test metninde f(26) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(37) yalın zamanlı yüklem, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip

yönünden doğru ve yerinde kullanma puanı 2'dir. Tablo 13'e baktığımızda K1 adlı öğrencinin biçimsel-sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanmada ön testten son teste hiçbir gelişme göstermediği hatta çoğu bağlaşıklık ögesini kullanma durumunda daha düşük puan aldığı söylenebilir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde insan f(11), çalış- f(7), tembel f(6) kelimelerinin, son test metninde ise oyun/oyynamak f(12), annesi f(9), Sude ve Ceren f(6) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde kullanım puanı ön testte 2, son testte 3 olarak belirlenmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K1 ilk test metninde f(4) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Son test metninde metin boyunca karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Ön testte karşıt anlamlı sözcükleri kullanma puanı 1'dir. K1'in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcük kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(12), ikinci kavram alanına ait f(11) sözcük kullanmıştır. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 3'tür. K1'in son test metninde de iki farklı kavram alanından sözcük kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(25), ikinci kavram alanına ait f(12) sözcük kullanmıştır. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma son test puanı 4'tür.

Şekil 11

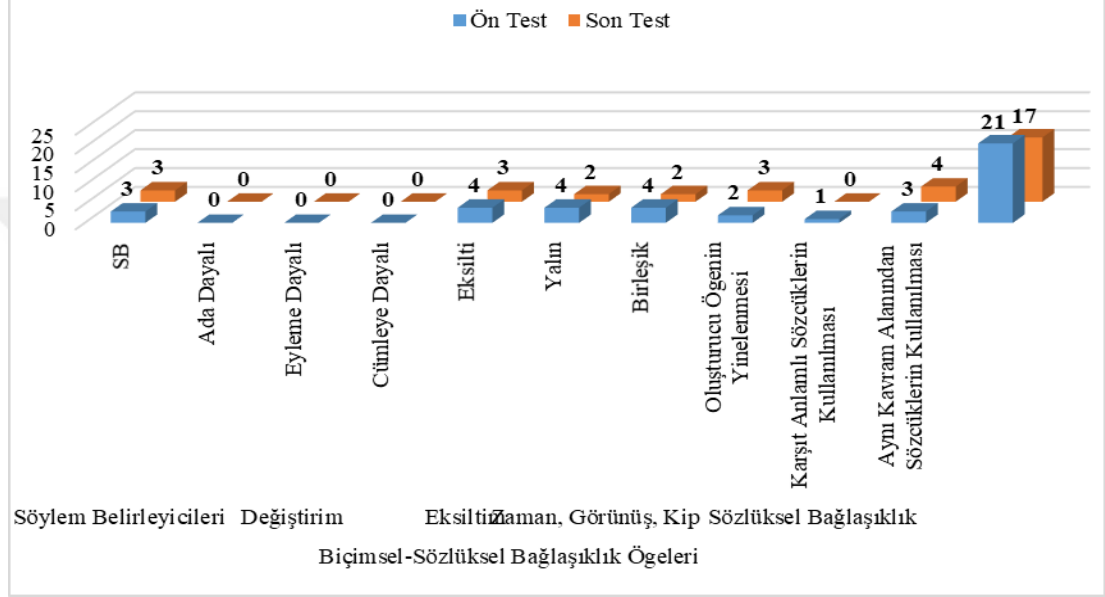
K1'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K1'in dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 11'de gösterildiği gibidir. K1'in dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test ve son test puanının aynı olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 8, son testte elde ettiği puan 9'dur. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 12, son testte 11'dir.

Şekil 12

K1'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K1'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 12'de gösterildiği gibidir. K1'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 21, son test puanı 17'dir. Ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.2. K2'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 14'te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K2'nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 14

Kontrol 1 Grubu-K2'nin Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	-	-	7“onun, onu, ben, onu, sen, ben, sana”	2
		Gösterme Adılları	-	-	-	-
		Dönüşlülük Adılları	3“kendine, kendi, kendi”	4	-	-
		Gösterme Sıfatı	-	-	3 “o şekerleri, bu yaptığım, bu kadar şeker”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	5“kilosu, parası vd.”	4	18“kardeşi, kulağına vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	2 “abur cuburlarını, her şeyini”	2	18“parayı, konuyu vd.”	4
		İlgi Eki	2“çocuğun, Ahmet’in”	2	4“onun,Osman ’ın vd.”	4
		Kişi Ekleri	22“tembelmiş, yiyormuş vd.”	4	44“almış, verirmiş vd.”	4
	Toplam			16		20
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	21 “hatta, ama, artık vd.”	4	18 “ama, ve, ki vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Zaman, görünüş, kip		Eksilti	15 “ Hemen (diyete) başlamış vd.”	2	26 “ (Süleyman) Demiş ki vd.”	3
		Yalın Zaman	16“bitmiş, olmuş vd.”	4	38“fırlamış, çıkmış vd.”	4
		Birleşik Zaman	6“yiyormuş, oynuyormuş vd.”	4	6 “ dolaşıyormuş, geçiyormuş vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Kilo(5), Ahmet(4), artık (4), eskiden(3)	2	Osman(11), Süleyman(8), şekerler(5)	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	3 “ Eskiden 100 kiloydu şimdi ise 70 kilo vd.”	3	1 “yalan söylemiş... dürtüstmüş”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	13 “bir gün, eskiden,artık,her gün, şimdi vd.”	3	25 “tilki, tilki ailesi, Süleyman, Osman, Annesi, Süleyman ’ın ailesi vd.”	4
	6 “kilo almış, diyete başlamak, 70 kilo,kilosu vd.”		19 “bakkal,2 ekmek, bir sürü şeker, bakkalcı amca, şekerler vd.”			
	5 “cips, kola, jelibon gibi abur cuburlar vd.”		5 “yalan söylemiş, dürtüslük, dürtüstmüş vd.”			
Toplam			22		27	
TOPLAM			38		47	

Kontrol 1 grubundaki K2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 14’te sunulmuştur. Buna göre K1 ön test metninde öncül bağlaşıklık öğelerinden kişi ve gösterme adıları ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test metninde sadece dönüşlülük adılı f(3) kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K2’nin dönüşlülük adılarını metin boyunca doğru ve yerinde kullanma puanı 4’tür. Öğrenci son test metninde dönüşlülük ve gösterme adılını hiç kullanmamıştır. Kişi adılı f(7) ve gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K2’nin kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme sıfatlarını kullanma 4 olarak belirlenmiştir.

K2’nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(5) iyelik eki, f(2) belirtme durum eki, f(2) iyelik eki ve f(22) kişi eki kullanmıştır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K2’nin iyelik ve kişi eklerini kullanma puanı 4, belirtme ve ilgi eklerini kullanma puanı 2 olarak belirlenmiştir. K2’nin son test metninde ise f(18) iyelik eki, f(18) belirtme durum eki, f(4) ilgi, f(44) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test metninde bütün ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanma puanı 4 olarak belirlenmiştir. Tablo 14’e baktığımızda kişi eklerinden sonra en çok kullanılan ardıl bağlaşıklık ögesinin iyelik eki olduğu ayrıca K2’nin ön teste göre son testte daha çok bağlaşıklık ögesini kullandığı görülmektedir.

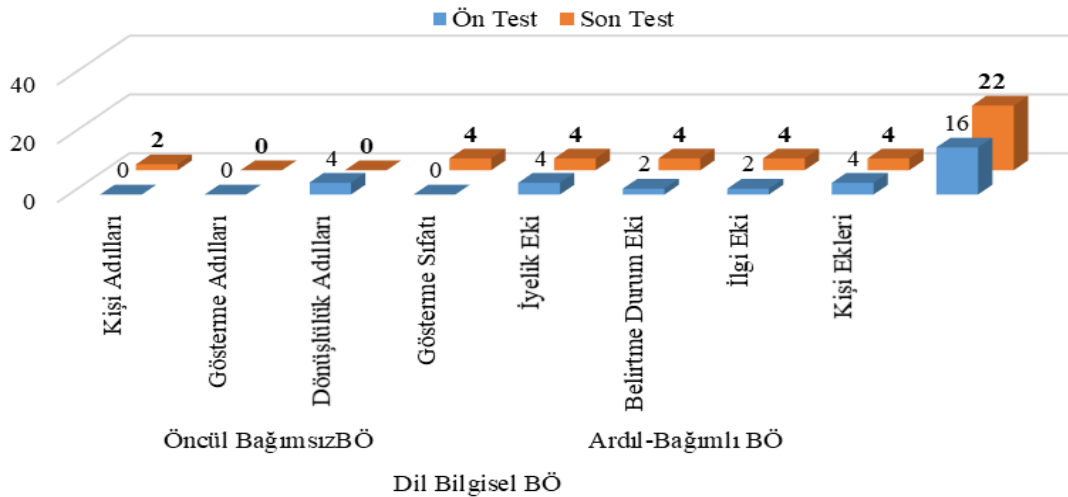
K2 ön test metninde f(21), son test metninde ise f(18) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4’tür. Ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim öğelerini ön test ve son test metninde hiç kullanmamıştır. Ön test metninde f(15), son testte ise f(26) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti kullanım puanı 2, son testte 3’ tür. K2 ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerde çoğunlukla yalın zaman kullanmıştır. K2 ön test metninde f(16) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip yönünden doğru ve yerinde kullanma ön test puanı

4'tür. Son test metninde f(38) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Kullanma puanı 4 olarak belirlenmiştir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde kilo (5), Ahmet (4), artık (4), eskiden(3) kelimelerinin; son testte Osman (11), Süleyman(8), şekerler (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 2, son testte 4 olarak belirlenmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K2 ön test metninde f(3), son test metninde f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön testte karşıt anlamlı sözcükleri kullanma puanı 3, son testte 4'tür. K2'nin ön test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(13) ,ikinci kavram alanına ait f(6), üçüncü kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde de üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmüştür. Birinci kavram alanına ait f(25) ,ikinci kavram alanına ait f(19), üçüncü kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma son test puanı 4'tür.

Şekil 13

K2'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

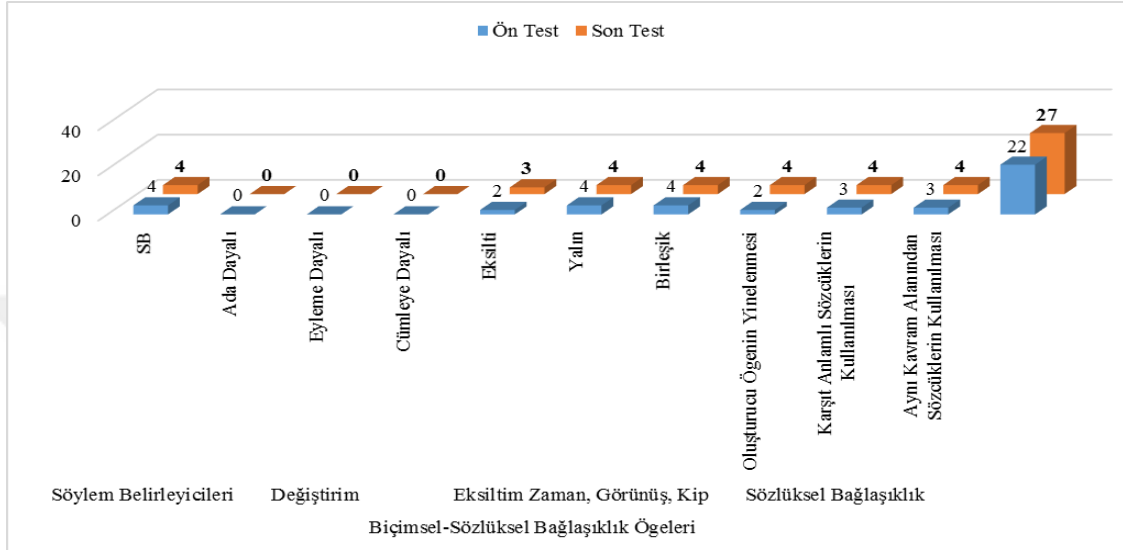

K2'nin dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 13'te gösterildiği gibidir. K1'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 16, son test puanı 22'dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön

testte elde ettiği puan 4, son testte elde ettiği puan 6'dır. Ardıl bağlaşıklık ögelerinden ön testte elde ettiği puan 12, son testte 16'dır. K2'nin dil bilgisel bağlaşıklık performansının son testte artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 14

K2'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K2'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 14'te gösterildiği gibidir. K2'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 22, son test puanı 27'dir. Özellikle sözlüksel bağlaşıklık ögelerindeki performansının ön testte göre artış gösterdiği görülmektedir.

4.1.3. K3'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 15'te sunulmuştur. Bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K3'ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 15

Kontrol 1 Grubu-K3'ün Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test	Puan	Son Test	Puan	
		Kullanım		Kullanım		
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	6“sen, beni, ben, ben, onları, onu”	2	-	-
		Gösterme Adılları	4“bunun, bu, böyle, böyle”	0	2“bunun, orada ”	2
		Dönüşlülük Adılları	5“kendine, kendine, kendine, kendisine, kendinden”	2	1“kendine”	0
		Gösterme Sıfatı	6 “bu durum, bu soru, bu durum, bu tavır, bu çaba, bu davranış”	2	7 “bu hastalık, bu hastalık, bu adam, bu adam, bu yaptıkları, bu olay, böyle büyük çaplı yalan”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	54“ailesi, geleceğimi vd.”	3	31“annesi, dudakları vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	19“hayatı, onu vd.”	3	12“yolunu, insanları vd.”	3
		İlgi Eki	12“adamin, eşinin vd.”	2	6“Buse’nin, adamin vd.”	3
		Kişi Ekleri	81“dinlemiyor, alamazdı vd.”	4	49“anlatmış, söyledim vd.”	4
	Toplam			18		20
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	52 “hatta ve hatta bazen vd.”	4	37 “aksine, ama, hiçbir zaman vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	1 “böyle büyük çaplı yalan”	0
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			4 “ ilerde böyle olmayacağım vd.”	1	-	-
Eksilti			86 “(Adamin) Ailesi şaşırmıştı vd.”	3	43 “(benim) amacım eğlenmekti vd.”	2
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	49 “oldu, büyüdü vd.”	2	43“aldı,kaçtı, koştum vd.”	4
		Birleşik Zaman	32“gidiyordu, yapmıyordu vd.”	2	6“benziyordu, ağlamışlar vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	adam(9), oğlu (9)	3	Buse (17), adam(13), yalan(6)	3
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	-	-	2 “yalan söylemeyeceğine ve her zaman dürüst olacağına vd.”	2
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	21“ortaokul, lise, sınav, Öğretmen, ders çalışmak, öğretmek, test çözmek vd.”		8 “hastalık, hastalığa yakalananlar, bütün doktorlar, kalıcı bir hastalık, ilacı vd.”	
		4 “çözüm aramak, Denemediği yol kalmamak, psikoloğa doktorlara götürmek, Başaramamak”	3	5 “karakol, şikayetçi olmuşlar, polisler, meşgul edilen polisler vd.”	2	
		19 “evlenmişti, baba olmuştu, oğlu, eşi, ailesi,baba vd.”				
Toplam			18		21	
TOPLAM			36		41	

Kontrol 1 grubundaki K3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 15’te sunulmuştur. K3 ön test metninde f(6) kişi adılı, f(4) gösterme adılı, f(5) dönüşlülük adılı ve f(6) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K3’ün kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 2, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı kullanmamıştır. Gösterme adılı f(2), dönüşlülük f(1) ve gösterme sıfatı f(7) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K3’ün gösterme adılarını kullanma puanı 2, dönüşlülük adılarını 0, gösterme sıfatlarını ise 4 olarak belirlenmiştir. K3’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden gösterme adılarını ve gösterme sıfatları performans puanında artış olduğu görülmektedir.

K3’ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(54) iyelik eki, f(19) belirtme durum eki, f(12) ilgi eki ve f(81) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K3’ün iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde iyelik eki f(31), belirtme durum eki f(12), ilgi eki f(6) ve kişi eki f(49) kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K3’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. K3’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden iyelik ve ilgi ekini kullanmada gelişme kaydettiği görülmektedir.

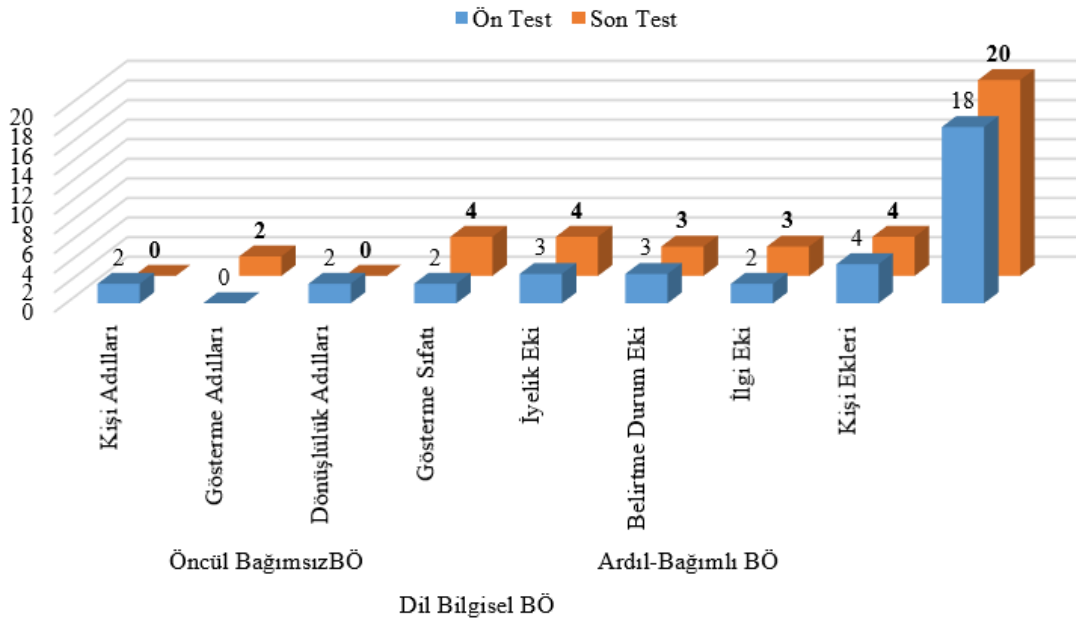
K3 ön test metninde f(52), son test metninde ise f(37) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4’tür. Ön testte ada ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı f(4) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 1’dir. Son testte ise eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece ada dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0’dır. Ön test

metninde f(86), son testte ise f(43) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3 son testte puanı ise 2'dir. Tablo 15'te K3'ün ön test ve son test metnindeki yüklemelerde çoğunlukla yalın zaman kullandığı görülmektedir. K3 ön test metninde f(49) yalın zamanlı, f(32) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip yönünden yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 2'dir. Son test metninde f(43) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde adam (9), oğlu (9) kelimelerinin; son testte Buse (17), adam (13), yalan (6) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde kullanma puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K3 ön test metninde karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Son test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise 2'dir. K3'ün ön test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(21), ikinci kavram alanına ait f(4), üçüncü kavram alanına ait f(19) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(8), ikinci kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma son test puanı 2'dir.

Şekil 15

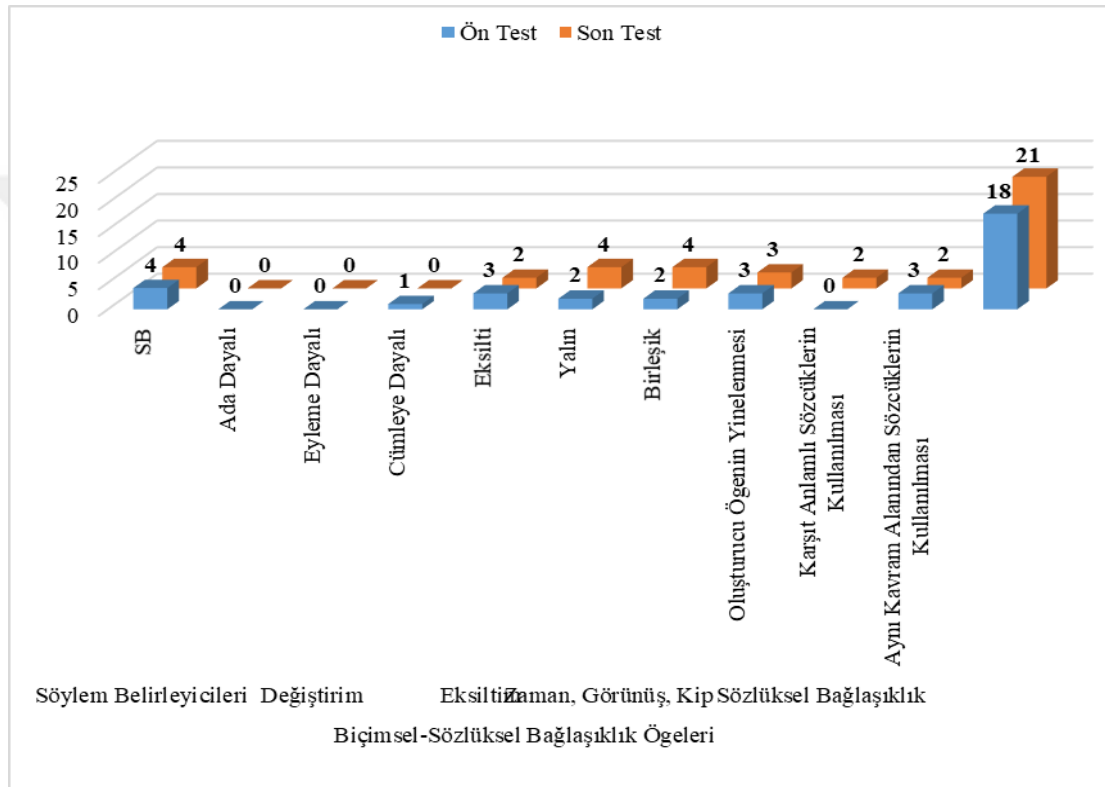
K3'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K3'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 15'te gösterildiği gibidir. K3'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 18, son test puanı 20'dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 6, son testte elde ettiği puan 6'dır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 12, son testte 14'tür.

Şekil 16

K3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 16'da gösterildiği gibidir. K3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 18, son test puanı 21'dir. Son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.4. K4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 16'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama

neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklıkla alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K4'ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 16

Kontrol 1 Grubu-K4'ün Bağlaşıklık Öğelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Öğeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Öğeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi Adılları	4“sizi, beni, ben, sana”	3	5“ben, bana, bize, bizi, beni”	4
		Gösterme Adılları	1 “bunlar”	0	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	1 “hastanedeki hemşire”	4	2 ‘bu davranışı, öbür arkadaşları”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri	İyelik Ekleri	7“derslerine, ödevlerini vd.”	3	15“yönleri, yüzüne vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	6 “sorununu, beni vd.”	3	8“durumu, olanları”	3
		İlgi Eki	1 “doktorun”	4	2“davranışının, Yaren’in”	3
		Kişi Ekleri	34“demiş,bitirmiş ,tembelmiş vd.”	4	44“gelmişler, söylemiş”	4
	Toplam		21		22	
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	11 “ve, de, vd.”	3	26 “meğerse, her ne kadar, gene vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	1 “Neden bana karşı böylesiniz?”	4
Zaman, görünüş, kip		Eksilti	27 “(sizin) Neyiniz var..” vd.	4	36“(Eleysa’nın) yüzüne bile bakmıyorlarmış vd.”	4
		Yalın zaman	31 “çalışmaz, demiş vd.”	4	36“oturmuş, anlamış vd.”	4
		Birleşik zaman	3 “yaparmış, olurduk, çalışsaydın”	4	8“yaparmış, inanıyorlarmış vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Elif (16), İkra(14)	4	Eleysa(15),Yaren(11), yalan(10)	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	3 “ İkra çok çalışkan fakat Elif çok tembelmiş, Gel zaman git zaman vd.”	3	3 “ Birbirlerine dış ve iç görünüş olarak çok benziyorlarmış vd.”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	10“7.sınıf, çalışkan, tembel, başarılı, okul, ders çalışmak vd.”		28 “Yaren ile Eleysa, arkadaşları vd.”	
			9“hastalanmış,muayene olmak, hastanedeki hemşire,doktor vd.”	2	15 “yalancıymış, yalan söylemiş, hepsi yalanmış, kandırdın, yalan söylememiş vd.”	4
		Toplam	24		32	
TOPLAM		45		54		

Kontrol 1 grubundaki K4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 16’da sunulmuştur. K4 ön test metninde f(4) kişi adılı, f(1) gösterme adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K4’ün kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 0, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Kişi adılı f(5) ve gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K4’ün kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir.

K4’ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(7) iyelik eki, f(6) belirtme durum eki, f(1) ilgi eki ve f(34) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(15) iyelik eki, f(8) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(44) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. K4’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden kişi ve gösterme adılarını kullanma puanlarında artış; dönüşlülük ve gösterme sıfatlarını kullanma puanlarında ise düşüş görülmektedir. Sonuçlar istikrarlı bir çizgide değildir. Ayrıca K4’ün son testte daha fazla ardıl bağlaşıklık ögesi kullanıldığı görülmektedir.

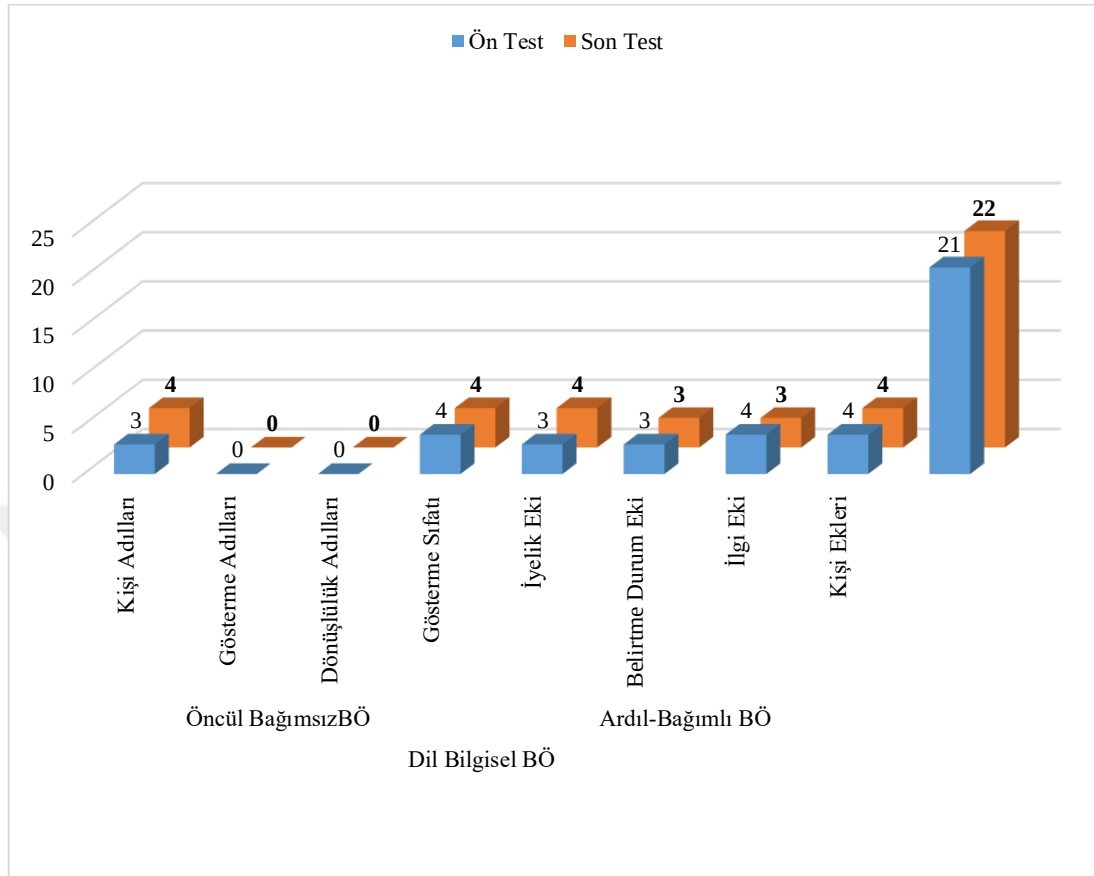
K4 ön test metninde f(11), son test metninde ise f(26) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test söylem belirleyicilerini kullanma puanı 3, son test puanı 4’tür. Ön testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Son testte ise eyleme ve ada dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece cümleye dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Ön test metninde f(27), son

testte ise f(36) eksilti kullanmıştır. Ön testte de son testte de doğru eksilti kullanma puanı 4 'tür. Tablo 16'da K4'ün ön test ve son test metnlerinde çoğunlukla yalın zamanlı yüklem kullandığı görülmektedir. K4 ön test metninde f(31) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 4'tür. Son test metninde f(36) yalın zamanlı, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Elif (16) ve İkra (14) kelimelerinin; son testte Eleysa (15), Yaren (11), yalan (10) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturucu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde kullanma puanı ise her iki testte de 4'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K4 ön test metninde f(3), son test metninde f(3) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön testte kullanım puanı ise 3, son testte 4 olarak belirlenmiştir. K4'ün ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(10) ,ikinci kavram alanına ait f(9) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 2'dir. Son test metninde de iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(28) ,ikinci kavram alanına ait f(15) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 4'tür. K4 adlı öğrencinin *Bağlaşıklık Öğelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular* tablosuna baktığımızda son testinde bağlaşıklık öğelerini daha çok kullandığı görülmektedir.

Şekil 17

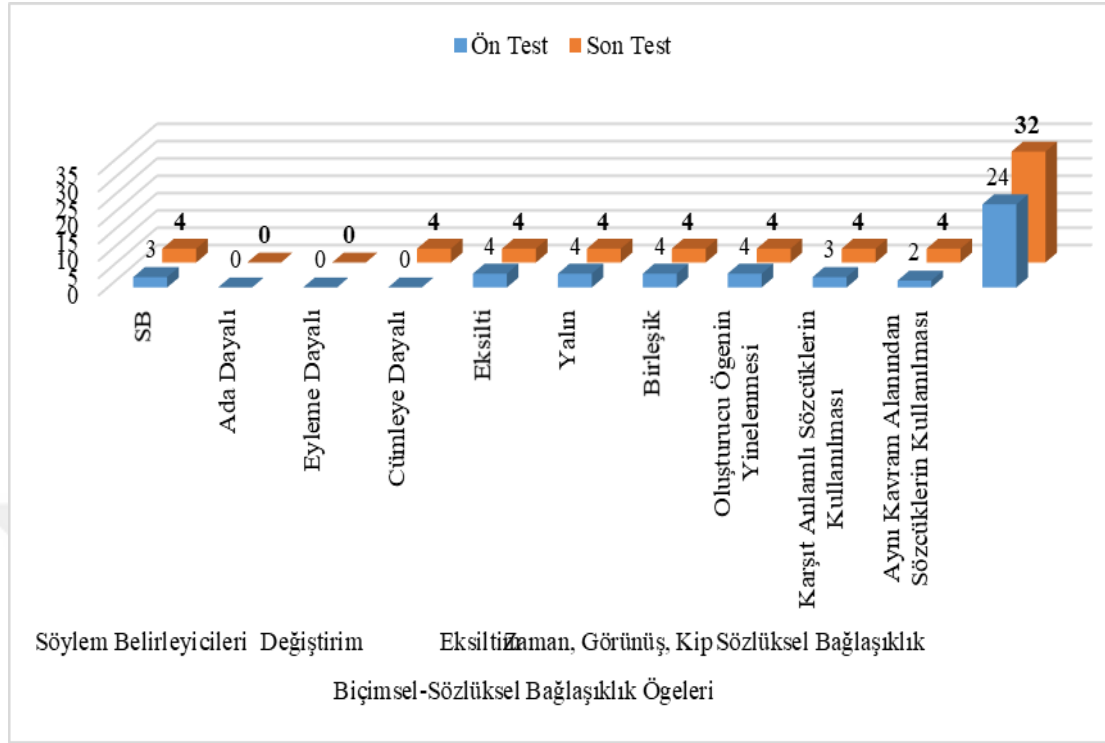
K4'ün Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K4'ün dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 17'de gösterildiği gibidir. K4'ün dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 21, son test puanı 22'dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 7, son testte elde ettiği puan 8'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 14'tür.

Şekil 18

K4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 18'de gösterildiği gibidir. K4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 24, son test puanı 32'dir. Son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.5. K5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 17'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K5'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 17

Kontrol 1 Grubu-K5'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	12“benim, senin, sen, bana, sen, sen, ben, sana, sana, sen, sana, onun”	3	17“ona, ona, bana, o, senin, o, seni, o, ben, sen, benim, sana, ben, onları, sen, bana, sen”	2
		Gösterme Adılları	7“şöyle, şöyle, şöyle, onlar, bu, burda, şöyle”	2	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	2 “şu yarış, bu konu”	0	1 “bu kız”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	13“pençesini, yanına vd.”	4	19“arkadaşım, kızımız vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	13“yarışı, kargayı vd.”	3	12“seni, telefonu vd.”	3
		İlgi Eki	9“benim, adamın vd.”	4	5“senin, arkadaşının vd.”	4
		Kişi Ekleri	74“sordu, söylüyorum vd.”	4	48“kızmış, sordum vd.”	4
	Toplam			20		21
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	37 “ne gelse beğenirsin, aslında vd.”	3	30“çünkü, sonra vd.”	3
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	2 “ sana dedilerki hiç güvenilir Biri deyil vd.”	2
		Eyleme Dayalı Değiştirim	1 “öyle kibirlendin öyle misin?”	4	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Eksilti	46 “(Kartal) Yarışa var mısın vd.”	3	34 “(bizim) kızımıza da süt al vd.”	3
	Zaman, görünüş, kip	Yalın Zaman	73“bitirmiş, yakalamış vd.”	2	43“etmiş, sormuş vd.”	3
		Birleşik Zaman	1 “demezdin”	0	5“sanıyordum, görüşmezmiş vd.”	3
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Karga(19), kartal(11), dedi(23)	2	Beyza(13), arkadaş(11)	3
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	-	-	1 “dürüst... güvenilir biri değil”	0
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	14“yarış, süre, kazanma, Müddet, sayma vd.”		5 “dürüst, dürüst ol, güvenilir biri değil, yalan söylemezsin, hiç dürüst biri değil”	
			5 “çoban, koyun vd.”	1		2
			4 “havalanmak, Kibirlenmek vd.”		10 “telefon çalmış, arıyor, telefonumun şarjı bitti vd.”	
	Toplam			15		19
	TOPLAM			35		40

Kontrol 1 grubundaki K5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 17’de sunulmuştur K5 ön test metninde kişi adılı f(12), gösterme adılı f(7) ve gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K5’in kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 2, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Kişi adılı f (17) ve gösterme sıfatı f(1) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K5’in kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. K5’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden sadece gösterme sıfatlarını kullanmada gelişme kaydettiği görülmektedir.

K5’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde iyelik eki f(13), belirtme durum eki f(13) , ilgi eki f(9) ve kişi eki f(74) kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K5’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(19) iyelik eki, f(12) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(48) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K5’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. K5’in ön ve son testte ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanma puanları aynıdır. Herhangi bir artış görülmemektedir.

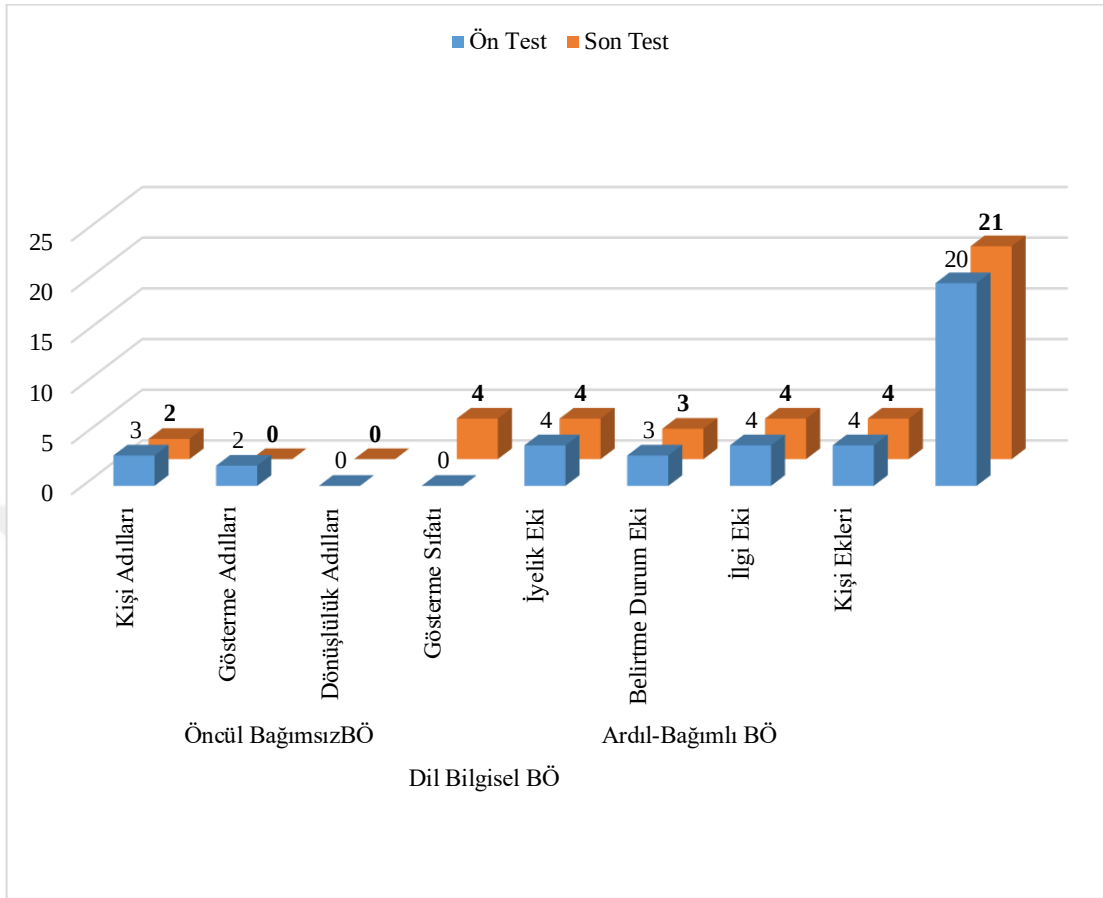
K5 ön test metninde f(37), son test metninde ise f(30) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test söylem belirleyicilerini kullanma puanı 3, son test puanı 3’tür. Ön testte ada ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Eyleme dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece ada dayalı f(2) değiştirim ifadesi

kullanmıştır. Kullanma puanı 2'dir. Ön test metninde f(46), son testte ise f(34) eksilti kullanmıştır. Ön testte de son testte de doğru eksilti kullanma puanı 3'tür. Tablo 17'de K5'in ön ve son test metnlerinde yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. K5 ön test metninde f(73) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri zaman görünüş ve kip açısından doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 2'dir. Birleşik zamanlı yüklemeleri zaman görünüş ve kip açısından doğru ve yerinde kullanma ön test puanı ise 0'dır. Son test metninde f(43) yalın zamanlı, f(5) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 3'tür. K5'in ön test ve son test metninde çok fazla fiil kullandığı ve cümlelerin genellikle basit yapıli cümleler olduğu görülmüştür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön testte Karga (19), kartal (11), dedi (23) kelimelerinin; son testte Beyza (13), arkadaş (11) kelimelerinin oluşturuu öge olarak yinelendiğı görülmektedir. Öğrencinin oluşturuu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 2, son testte 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiğı görülmektedir. K5 ön test metninde karşıt anlamli kelime kullanmamıştır. Son test metninde metin boyunca f(1) karşıt anlamli sözcük kullanmıştır. Son testte kullanım puanı 0 olarak belirlenmiştir. K5'in ön test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmüştür. Birinci kavram alanına ait f(14) ,ikinci kavram alanına ait f(5), üçüncü kavram alanına ait f(4) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 1'dir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmüştür. Birinci kavram alanına ait f(5) ,ikinci kavram alanına ait f(10) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 2'dir. K5 adli öğrencinin *Bağlaşıklık Öğelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular* tablosuna baktığımızda son testinde bağlaşıklık öğelerini daha az kullandığı görülmektedir.

Şekil 19

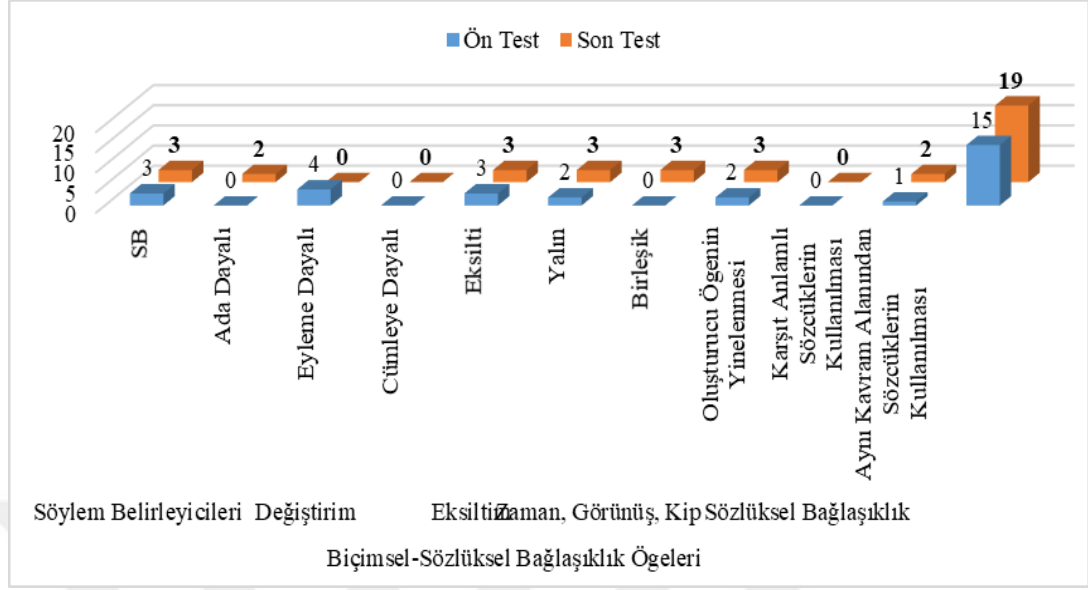
K5'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K5'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 19'da gösterildiği gibidir. K5'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 20, son test puanı 21'dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 5, son testte elde ettiği puan 6'dır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 15, son testte 15'tir.

Şekil 20

K5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 20'de gösterildiği gibidir. K5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 15, son test puanı 19'dur. Son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.6. K6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 18'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K6'nın dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 18

Kontrol 1 Grubu-K6'nın Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül- Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	2“onu,onun”	2	-	-
		Gösterme Adılları	1 “bu”	0	-	-
		Dönüşlülük Adılları	1 “kendi”	4	-	-
		Gösterme Sıfatı	6“bu, bu, bu, bu, bu, bu”	2	2 “bu durum, böyle bir şey”	3
	Ardıl- Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	19 “babası, ailesinin, bağımlılığı vd.”	4	31 “hayatı, öğretmeni, annesini vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	12“onu,tembelliğini, babasını vd.”	3	14 “ödevi, annesini vd.”	4
		İlgi Eki	5 “Ali’nin, tembelliğin vd.”	4	9“Berkcan’ın, bilgisayarın vd.”	3
		Kişi Ekleri	25 “etkiliyor, çalışmıyor vd.”	4	20 “çalışırmış, vermiş vd.”	4
	Toplam			23		18
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	19 “hatta, bile, oysaki vd.”	3	11 “bu durum üzerine, o yüzden vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			2 “ Ali artık eskisi gibi tembel biri değil aksine çok başarılı biri olmuştu.”	4	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	1 “Annesi böyle bir şey olmadığını..”	4
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Zaman, görünüş, kip		Eksilti	27 “(kendi) babasını vd.”	4	31“(Berkcan’ın) öğretmeni vd.”	4
		Yalın zaman	11 “dedi, vardı vd.”	4	19 “unutmuş, uyumuş vd.”	4
		Birleşik zaman	14“etkiliyordu, unutuyordu vd.”	4	1 “çalışırmış”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Ali (8), tembel(4), ders(4)	4	Berkcan(8), annesini(8), öğretmeni(6)	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	1 “ eskisi gibi tembel biri değil aksine çok başarılı biri...”	0	1 “kızmak... güzel dille anlatmak”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	13 “ders, ödevlerini yapmak,okul,not,başarılı olmak vd.”	3	17 “Berkcan, annesini” 14“öğretmen, ödev, okul, hocam, öğretmeni vd.”	4
Toplam			26		32	
TOPLAM			49		50	

Kontrol 1 grubundaki K6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 18’de sunulmuştur. K6 ön test metninde kişi adılı f(2), gösterme adılı f(1), dönüşlülük adılı f(1) ve f(6) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K6’nın kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi, gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K6’nın gösterme sıfatını kullanma puanı 3 olarak belirlenmiştir. K6’nın ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden gösterme sıfatlarını kullanma puanının arttığı ve öncül bağlaşıklık öğelerini son testte daha az kullandığı görülmektedir.

K6’nın ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(19) iyelik eki, f(12) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(25) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(31) iyelik eki, f(14) belirtme durum eki, f(9) ilgi eki ve f(20) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir.

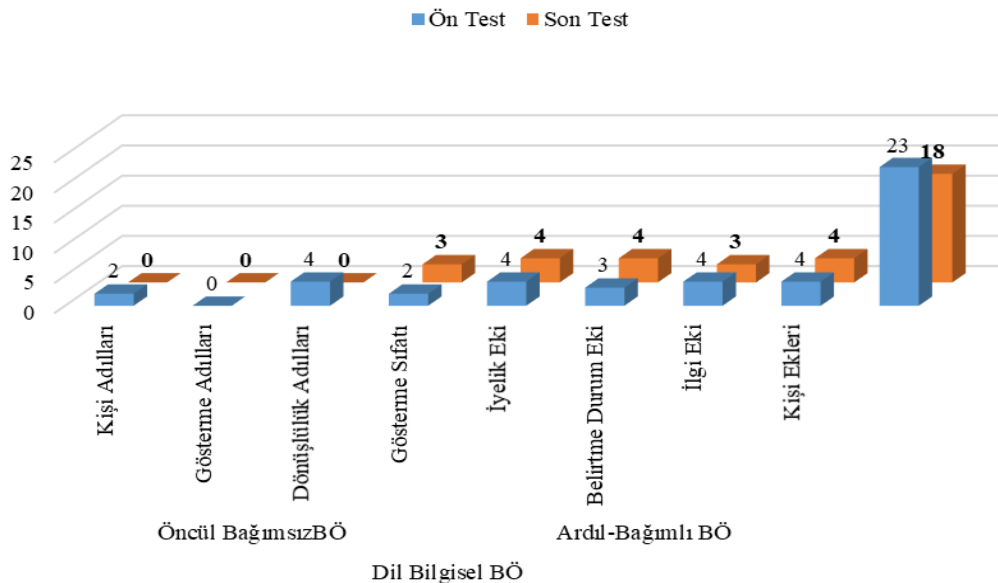
K6 ön test metninde f(19), son test metninde ise f(11) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte kullanım puanı 3, son testte 4’tür. K6 ön testte eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise ada ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece eyleme dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4 olarak tespit edilmiştir. Ön test metninde f(27), son testte ise f(31) eksilti kullanmıştır. Ön testte de son testte de eksilti puanı 4 olarak belirlenmiştir.

Tablo 18’de K6’nın ön test ve son test metnlerinde yüklemelerin çoğunun birleşik zamanlı olduğu görülmektedir. K6 ön test metninde f(11) yalın zamanlı, f(14) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4’tür. Son test metninde ise f(19) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve kullanım puanı 4 olarak tespit edilmiştir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Ali (8), tembel (4), ders (4) kelimelerinin; son testte Berkcan (8), annesi (8), öğretmen(6) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yinleme puanı ise her iki testte de 4’tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K6 ön test metninde de son test metninde metin boyunca f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön test kullanım puanı 0, son test kullanım puanı ise 4’tür. K6’nın ön test metninde bir farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanına ait f(13) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3’tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(17) ,ikinci kavram alanına ait f(14) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı ise 4’tür. Son testte aynı kavram alanına yönelik kullanılan sözcük sayısının arttığı görülmektedir.

Şekil 21

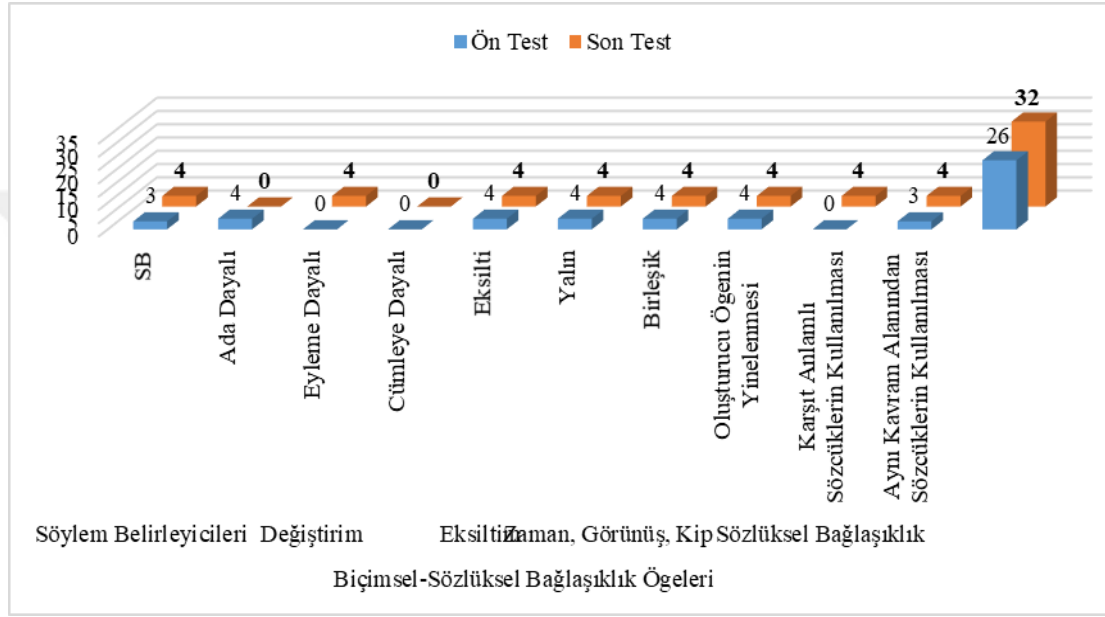
K6’nın Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K6'nın dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 21'de gösterildiği gibidir. K6'nın dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 23, son test puanının 18 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 8, son testte elde ettiği puan 3'tür. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 15, son testte 15'tir.

Şekil 22

K6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 22'de gösterildiği gibidir. K6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 26, son test puanı 32'dir. Son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.7. K7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 19'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K7'nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 19

Kontrol 1 Grubu-K7'nin Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	1 “size”	0	4 “onla, onu, ben, siz”	1
		Gösterme Adılları	4“bunları, bunun, bu, bunun”	0	1 “bundan”	0
		Dönüşlülük Adılları	-	-	3“kendine, kendiniz kendiniz”	3
		Gösterme Sıfatı	1 “bu kilo artışı”	0	1 “o kişi”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	7“sağlığını, zararları vd.”	2	5“görevi, güvencini vd.”	2
		Belirtme Durum Eki	8“kaybı, hayatını vd. “	1	5“sonuçları,onu vd.”	2
		İlgi Eki	7“vücudun, yerinin vd.”	1	2 “birinin, insanın”	0
		Kişi Ekleri	11“yönlendirir, teşvik eder vd.”	3	22“gereklidir, anlamıyorum vd.”	4
	Toplam			7		16
	Bıçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	15 “bundan dolayı, veya vd.”	3	24“aslında, ve, eğer vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eksilti			13 “(Siz) akıllı olun vd.”	2	14 “(benim) aklım ermiyor vd.”	3
Zaman, görünüş, kip		Yalın Zaman	11“başlar, gerçekleşir vd.”	4	19 “çıkartır, gerekir vd.”	4
		Birleşik Zaman	-	-	3“olmazsa,diyorsanız vd.”	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Tembel olmak (4)	1	İnsan(6), yalan(5), dürüstlük(4)	2
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	-	-	2 “ yalan söyleyenleri anlayamıyorum doğru söylemek...vd.”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	7 “kilo kaybı, içedönüklük, sağlığını kötüye yönlendirme, kilo artışı, sağlıksız gözler vb”	1	12 “dürüst, dürüstlük, Güvencini kazanmamak, yalana başvurmak, yalan söylemek vd.”	3
		3 “teknolojik tembellik, bilgisayar, akıllı alet vd.”				
Toplam			11		23	
TOPLAM			18		39	

Kontrol 1 grubundaki K7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 19’da sunulmuştur. K7 ön test metninde f(1) kişi adılı, f(4) gösterme adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K7’nin kişi adılarını kullanma puanı 0, gösterme adılarını 0 ve gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde f(4) kişi adılı, f(1) gösterme adılı, f(3) dönüşlülük adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K7’nin kişi adılarını kullanma puanı 1, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 3, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. K7’nin ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden gösterme sıfatlarını kullanma puanının yüksek oranda arttığı görülmektedir.

K7’nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(7) iyelik eki, f(8) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(11) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 1, ilgi ekini 1 ve kişi eklerini 3 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(5) iyelik eki, f(5) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(22) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 0 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir.

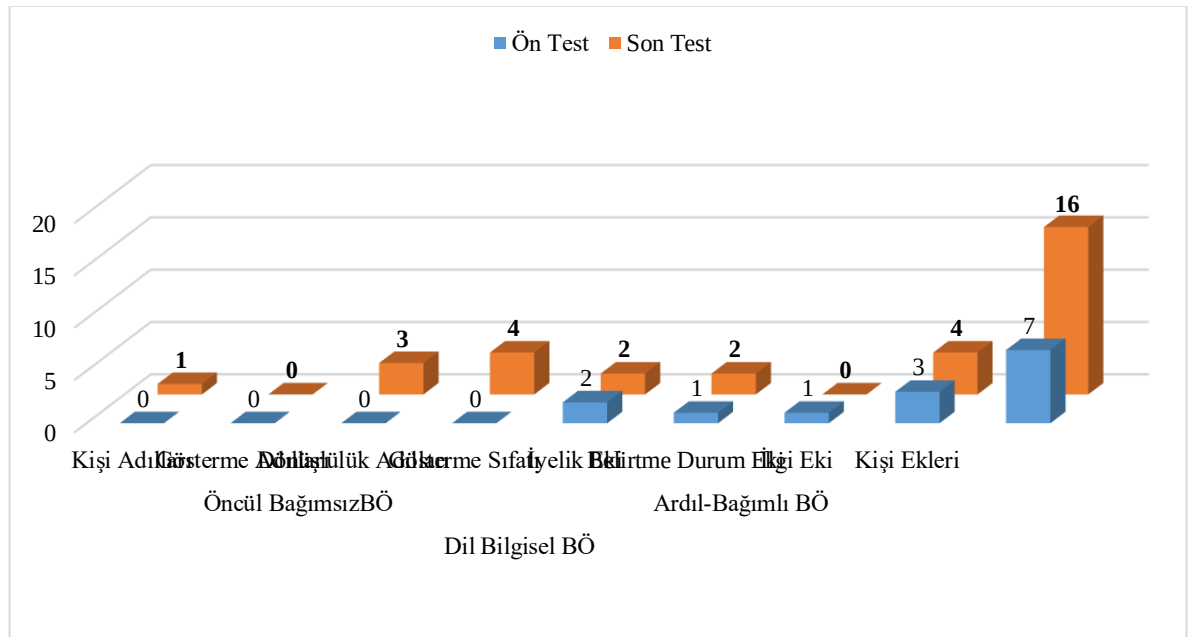
K7 ön test metninde f(15), son test metninde ise f (24) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 3’tür. Ön test ve son testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(13), son testte ise f(14) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 2, son test puanı ise 3 olarak belirlenmiştir. Tablo 19’da K7’nin ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. K7 ön test metninde f(11) yalın zamanlı yüklem kullanmıştır,

birleşik zamanlı fiil kullanmamıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(19) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve kullanma puanı 4 olarak tespit edilmiştir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde tembel olmak (4); son testte insan (6), yalan (5), dürüstlük (4) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturucu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 1, son testte 2 olarak tespit edilmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K7 ön test metninde karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Son test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise 4'tür. K7'nin ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(7), ikinci kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 1'dir. Son test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanına ait f(12) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 3'tür. Son testte aynı kavram alanına yönelik kullanılan sözcük sayısının azaldığı görülmektedir.

Şekil 23

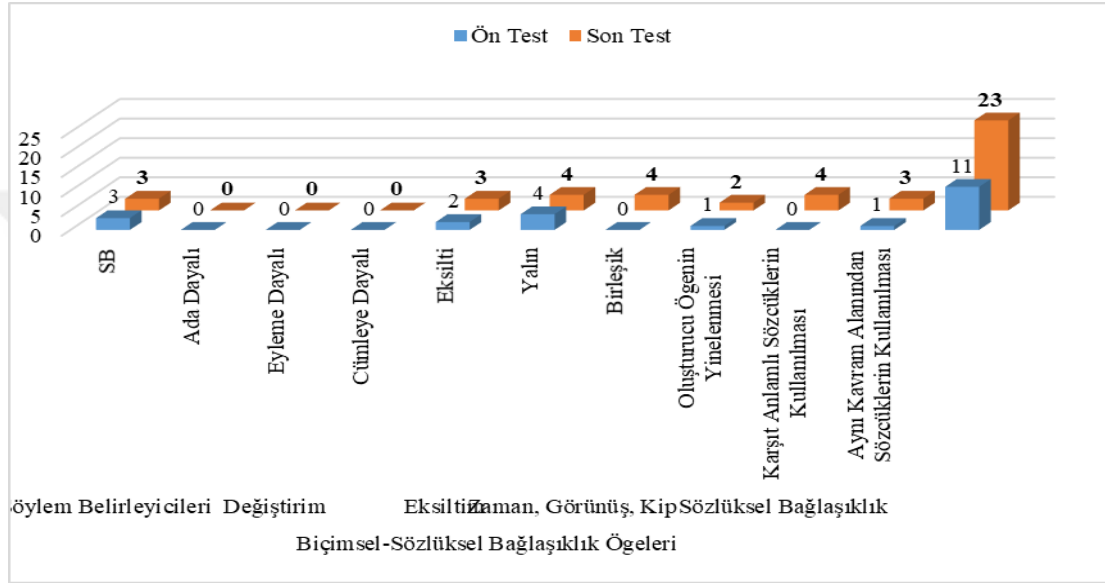
K7'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K7'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 23'te gösterildiği gibidir. K7'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 7, son test puanının 16 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 0, son testte elde ettiği puan 8'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 7, son testte 8'dir.

Şekil 24

K7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 24'te gösterildiği gibidir. K7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 11, son test puanı 23'tür. Son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.8. K8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 20'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K8'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 20

Kontrol 1 Grubu-K8'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	1 “ben”	4	1 “bize”	4
		Gösterme Adılları	-	-	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	5 “bu iki kız, bu iki kız,diğer kız ,bu iki kız, bu kız”	2	1 “bu metinden”	0
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	26 “ödevi, konusu vd.”	4	14“çevremizdeki, yakınları”	2
		Belirtme Durum Eki	13“annesini, ödevlerini vd.”	3	1 “anlaşılacağı”	0
		İlgi Eki	5“projenin, telefonun vd.”	3	1 “hayatamızın”	0
		Kişi Ekleri	27 “varmış, yaparmış vd.”	4	11“demektir, sevilmez vd.”	4
	Toplam			20		10
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	22 “ve, de, nasıl olsa vd.”	3	18“yani, ama, yoksa vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			2 “ Bir gün iki kız arkadaş varmış. Biri çok çalışkan diğeri ise çok tembelmiş.”	4	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Zaman , görünüş, kip		Eksilti	32 “ Biri çok çalışkan (mış) vd.”	3	18 “(biz) yalan söylememeliyiz.” Vd.	3
		Yalın zaman	24“istemiş, çıkmış vd.”	4	11“demektir, sevilmez vd.”	4
		Birleşik zaman	3 “yapmazmış, gidiyorlarmış vd.”	4	-	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Ödev(9), çalışkan kız(4), tembel kız(4)	4	Dürüst/lük(7),güvenilir olma(4),yalan söylemek(5)	3
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	5 “ Biri çok çalışkan diğeri ise çok tembelmiş vd.”	3	3 “ Dürüst olmak yani yalan söylememek anlamında gelmektedir vd.”	2
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	21 “ders, ödev, proje ödevi, tembel, çalışkan, sınıf, öğretmen, ödev yapmak vd.”	3	19“düsürtlük,doğruluktan ayrılmayan,yalan söylelemek,güvenilir olmak,yalan söyleyen doğru söylemeyen vd.”	3
Toplam			28		22	
TOPLAM			48		32	

Kontrol 1 grubundaki K8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 20’de sunulmuştur K8 ön test metninde f(1) kişi adılı ve f(5) gösterme sıfatı kullanmıştır. Gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K8’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde f(1) kişi adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K8’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. K8’in ön ve son test öncül bağlaşıklık performans puanları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerini kullanma puanında herhangi bir artış olmadığı görülmektedir.

K8’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(26) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(27) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K8’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(14) iyelik eki, f(1) belirtme durum eki, f(1) ilgi eki ve f(11) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K8’in iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 0, ilgi ekini 0 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. K8’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanma puanının düştüğü ve son test metninde daha az bağlaşıklık ögesi kullandığı görülmektedir.

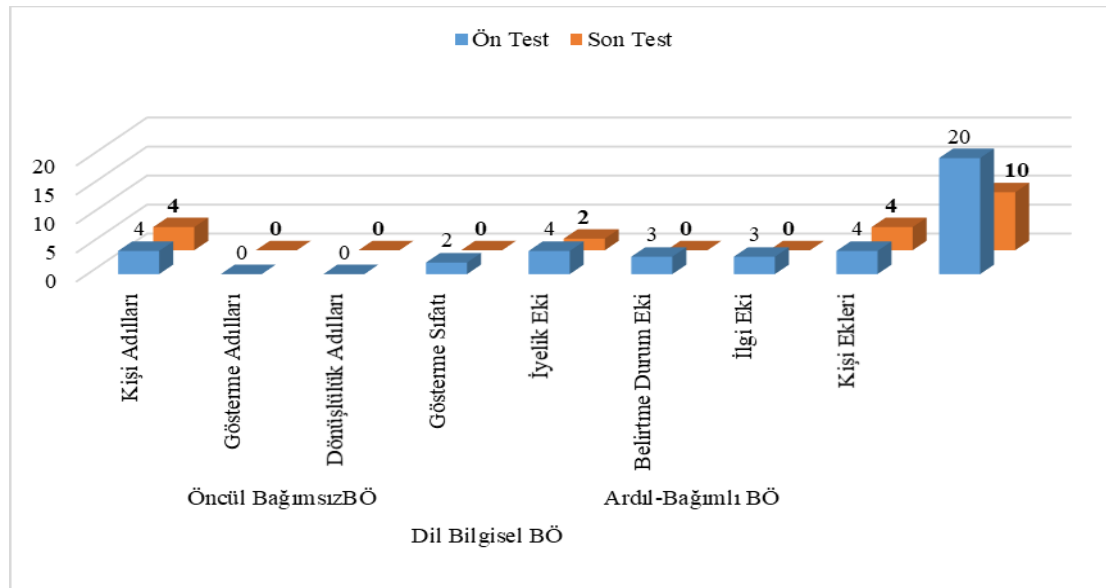
K8 ön test metninde f(22), son test metninde ise f(18) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 3 olarak tespit edilmiştir. Ön testte cümleye ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(32), son testte ise f(18) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 3’tür. Tablo 20’de K8’in ön test ve son test

metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. K8 ön test metninde f(24) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Kullandığı yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 4'tür. Son test metninde f(11) yalın zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür. Birleşik zamanlı yüklem kullanmamıştır.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde ödev (9), çalışkan kız (4), tembel kız (4) kelimelerinin; son testte dürüst/lük (7), güvenilir olma (4), yalan söylemek (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 4, son testte 3 olarak belirlenmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K8 ön test metninde f(5) , son test metninde metin boyunca f(3) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön testte kullanım puanı ise 3, son testte 2'dir. K8'in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(21) ,ikinci kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(19) ,ikinci kavram alanına ait f(7) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 3'tür.

Şekil 25

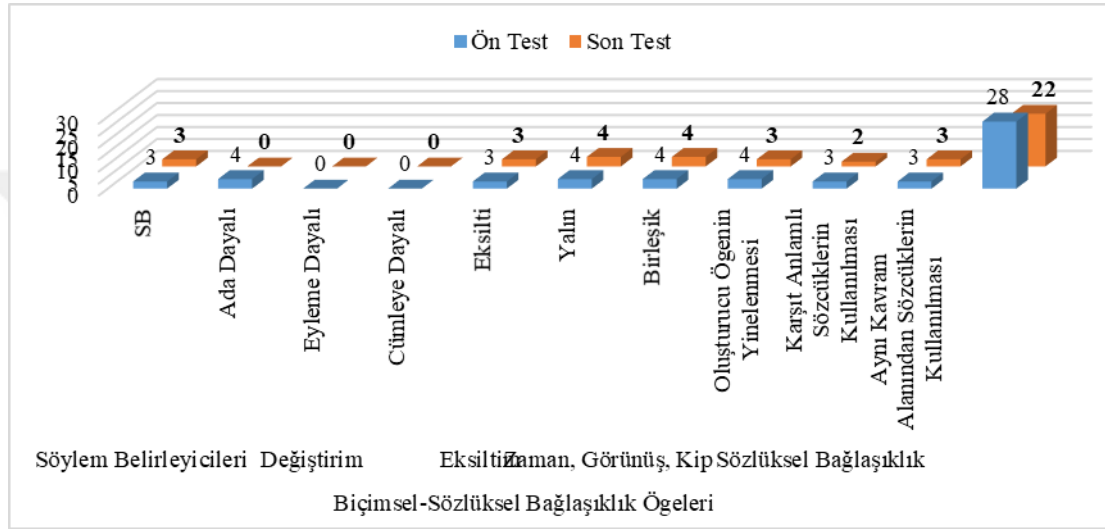
K8'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K8'in dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 25'te gösterildiği gibidir. K8'in dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 20, son test puanı 10'dur. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 6, son testte elde ettiği puan 4'tür. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 6'dır.

Şekil 26

K8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

K8'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 26'da gösterildiği gibidir. K8'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 28, son test puanı 22'dir. Ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.9. K9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 1 grubundaki K9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 21'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. K9'un dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 21**Kontrol 1 Grubu-K9'un Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular**

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	6“seni,sen,ben,o,sen,ben”	4	1 “ona”	4
		Gösterme Adılları	2 “bu,bu”	2	1“bunun”	4
		Dönüşlülük Adılları	3“kendinden,kendine,kendine”	3	-	-
		Gösterme Sıfatı	6 “bu iki arkadaş,bu olaya,bu durum,o gün,bu yenilgi,şu cevap”	3	4 “bu durumu,bu fikri,bu durum,bu durum”	3
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	10“dersleri, öğretmenleri vd.”	4	21“arkadaşları,hatasını vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	7 “Mert’i,cevabı vd.”	4	12“Ahmet’i,fikri vd.”	4
		İlgi Eki	5 “Mustafa’nın, Mert’in vd.”	4	7“Ahmet’in,bunun vd.”	2
		Kişi Ekleri	35“demiş,yenebilirim vd.”	4	17 “yaşarmış, anlatalım vd.”	4
	Toplam			28		25
	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	24 “son olarak,ama artık vd.”	4	10“ama,hala,hem de vb”	2
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Zaman , görünüş, kip	Eksilti	19 “(Mert) gitmiş Mustafa’ya sormuş vb”	3	9 “(Ahmet’in) Arkadaşları vd.”	2
		Yalın zaman	33 “gitmiş,oldu vd.”	4	13“anlatalım, demiş vd.”	4
		Birleşik zaman	1 “yendiysem”	4	4“yaşarmış, söylemiş vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Mustafa (16), Mert(16), sınav (6)	4	Ahmet (17),arkadaş(6),yalan(4)	3
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	4 “ Mustafa bu olaya çok üzölmüş ama Mert bu duruma çok sevinmiş vd.”	3	1 “yalan söyleme...dürüst olma”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	15 “ders çalışma, sınav,yüksek not alma, okul,öğretmen,sınav sonuçları vd.”	3	8 “yalan söylemek,yalanları, hatası,büyük bir bela açmak,dürüst olmak vd.”	3
			5“üzölmek,sevinmek,kafası rahat olmak,kendine yedirememk,söz vermek”			
	Toplam			25		22
	TOPLAM			53		47

Kontrol 1 grubundaki K9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 21’de sunulmuştur. K9 ön test metninde f(6) kişi adılı, f(2) gösterme adılı, f(3) dönüşlülük adılı ve f(6) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama

anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K9’un kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 2, dönüşlülük adılarını 3, gösterme sıfatlarını 3 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde f(1)kişi adılı, gösterme sıfatı f(1) ve gösterme sıfatı f(4) kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde K9’un gösterme adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılı 4 ve gösterme sıfatlarını 3 olarak belirlenmiştir. K9’un ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden sadece gösterme adılarını kullanma puanının arttığı ayrıca son testte daha az öncül bağlaşıklık ögesi kullandığı görülmektedir.

K9’un ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(10) iyelik eki, f(7) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(35) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K9’un iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(21) iyelik eki, f(12) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(17) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde K9’un iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. K9’un ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden ilgi ekini doğru ve yerinde kullanma puanında düşüş olduğu diğer puanlarının aynı kaldığı görülmektedir.

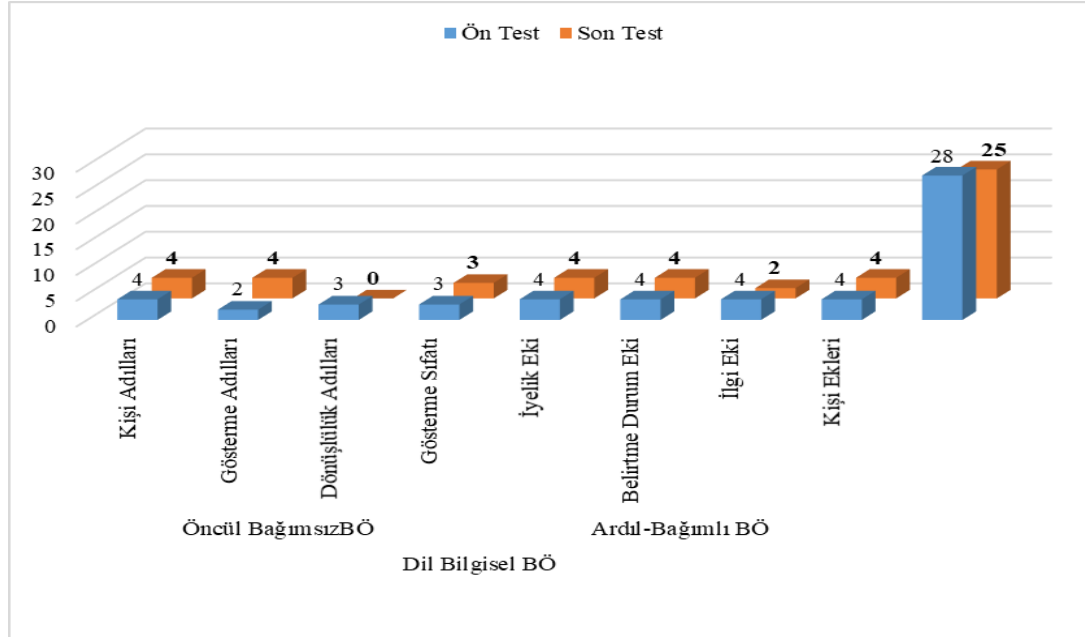
K9 ön test metninde f(24), son test metninde ise f(10) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı ön testte 4, son testte 2 olarak tespit edilmiştir. Ön ve son testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(19), son testte ise f(9) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3 son test puanı ise 2’dir. Tablo 21’de K9’un ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. K9 ön test metninde f(33) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemleri zaman, görünüş ve kip bakımından

doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 4'tür. Son test metninde f(13) yalın zamanlı, f(4) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Mustafa (16), Mert(16), sınav (6) kelimelerinin; son testte Ahmet (17), arkadaş (6), yalan (4) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde kullanma puanı ise ön testte 4, son testte 3 olarak belirlenmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. K9 ön test metninde f (4), son test metninde f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise ön testte 3, son testte 4'tür. K9'un ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(15) ,ikinci kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanına ait f(8) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri doğru ve yerinde kullanma son test puanı 3'tür.

Şekil 27

K9'un Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

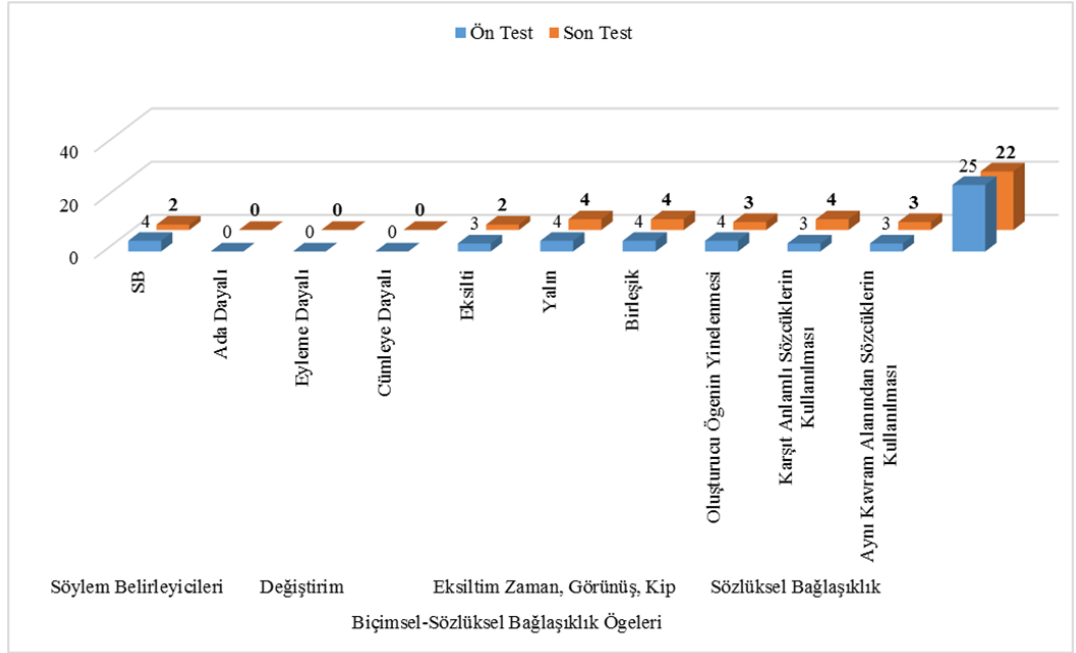

K9'un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 27'de gösterildiği gibidir. K9'un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına

baktığımızda ön test puanı 28, son test puanı 25'tir. Öncül bağlaşıklık ögelerinden ön testte elde ettiği puan 12, son testte elde ettiği puan 11'dir. Ardıl bağlaşıklık ögelerinden ön testte elde ettiği puan 16, son testte 14'tür.

Şekil 28

K9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

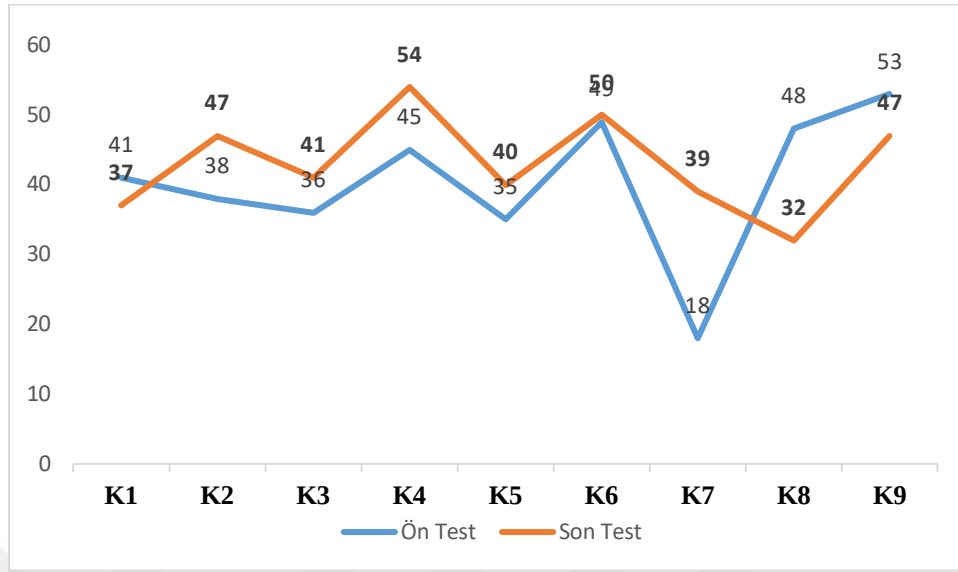
K9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 28'de gösterildiği gibidir. K9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 25, son test puanı 22'dir. Ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.1.10. Kontrol 1 grup değişim tablosu

Kontrol 1 grubunda yer alan K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8 ve K9 kodlu öğrencilerin performanslarını gösteren grup değişim tablosu Şekil 30'da sunulmuştur. Şekil 30 grupta yer alan öğrencilerin ön test ve son testteki toplam performanslarını ve değişimlerini göstermektedir. Kontrol 1 grubunun dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının özet tablosu aşağıdaki gibidir. Bağlaşıklığın alt boyutlarına dair kontrol 1 grubundan elde edilen bulgular da şeklin açıklama kısmında sunulmuştur.

Şekil 29

Kontrol 1 grup değişim grafiği

Kontrol 1 grubunda yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ön test ve son test toplam performansları Şekil 29’da sunulmuştur. Buna göre K1 dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanmaya yönelik toplamda ön testte 41, son testte 37 puan almıştır. K2 ön testte 38, son testte 47; K3 ön testte 36 son testte 41; K4 ön testte 45, son testte 54; K5 ön testte 35, son testte 40; K6 ön testte 49, son testte 50; K7 ön testte 18, son testte 39; K8 ön testte 48, son testte 32; K9 ön testte 53, son testte 47 puan almıştır.

Dil bilgisel bağlaşıklığın öncül bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun kişi adıllarındaki toplam ön test puanı 24, son test puanı 20’dir. Gösterme adıllarındaki ön test puanı 10, son test 6; dönüşlülük adıllarındaki ön test puanı 9, son test 3; gösterme sıfatlarındaki ön test puanı 17, son test puanı 26’dır. Dil bilgisel bağlaşıklığın ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun iyelik eklerindeki toplam ön test puanı 30, son test 31’dir. Belirtme durum ekindeki ön test puanı 25, son test puanı 25; ilgi eklerinde ön test puanı 28, son testte 19; kişi eklerindeki ön test puanı 35, son testte 36’dır.

Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 30, son testte 26; değiştirimdeki ön test puanı 13, son testte 10; eksiltideki ön test puanı 28, son testte 23; yalın zamandaki ön test puanı 32, son testte 33; birleşik zamandaki

ön test puanı 26, son testte 33'tür. Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun oluşturucu öğeleri yinelemedeki toplam ön test puanı 26, son test 29; karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 13, son testte 24; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 22, son testte 29'dur.

4.2. Kontrol 2 Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde kontrol 2 grubunda yer alan Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö9 kodlu öğrencilerin ön test ve son testte ortaya koydukları yazılarında elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır. İlk olarak her öğrencinin bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumuna dair elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur. Daha sonra dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Son olarak grupta yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının ön test ve son test toplam puanlarına dair elde edilen bulgular grup özet tablosunda sunulmuştur.

4.2.1. Ö1'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 22'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö1'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 22

Kontrol 2 Grubu-Ö1'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	1 “sen”	4	6“o,onlar,onların,onların,onlara,onlara”	4
		Gösterme Adılları	1“bunlar”	0	-	-
		Dönüşlülük Adılları	1“kendinden”	4	-	-
		Gösterme Sıfatı	-	-	2“o araba, o amca”	2
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	21“defterini, ağzında vd.”	3	9“evine, başları vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	13“notu, puanı vd.”	3	6“dürüstlüğü,çocukları vd.”	3
		İlgi Eki	5“öğretmenin, Ali’nin vd.”	3	5 “çocuğun, arabanın vd.”	4
		Kişi Ekleri	49“okumaz, çağırır vd.”	4	19 “geldi, kırıldı vd.”	4
	Toplam			21		21
	Biyimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değişirim	Söylem Belirleyicileri	27“çünkü,ise, fakat vd.”	4	15 “ne olursa olsun,çünkü,ve vd.”
Ada Dayalı Değişirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değişirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değişitim			-	-	-	-
Zaman , görünüş, kip		Eksilti	26 “ Zeynep evhanımı olur. Ali ise doktor (olur) vd.”	3	12 “(onun) yanında Zeynep (vardı), Gökay (vardı) ve Ayşe vardı.”	3
		Yalın Zaman	40 “girer, söylemez vd.”	4	12 “anlattı, götürdü vd.”	2
		Birleşik Zaman	9“karıştırıyordu, bırakmıştır vd.”	4	7 “severdi, bekliyordu vd.”	4
		Sözlüksel Bağlaşıklık	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Zeynep (16),Ali (17), doktor ve sınav (5)	3	Çocuklar(6),amca(6),onlar(5)
Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması			2 “ Zeynep eksi alır, Ali ise artı alır vd.”	4	-	-
Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması			29 “okul,fen dersi,fen defteri, artık almak, çalışmak,fen sınavı,lise, üniversite ,hoca,puan vd.”	3	5 “oyun oynuyordu,top oynuyordu,top geldi vd.”	3
			5 “çok kormak, kendinden emin bir şekilde, dikkatli olmak,başarıya ulaşmak,umursamak”		4 “özür dileme,itiraf etme,söz verme vd.”	
Toplam			25		20	
TOPLAM			46		41	

Kontrol 2 grubundaki Ö1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 22’de sunulmuştur. Ö1 ön test metninde f(1) kişi adılı, f(1) gösterme adılı, f(1) dönüşlülük adılı kullanmıştır.

Gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö1’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 4 olarak tespit edilmiştir. Öğrenci son test metninde f(6) kişi adılı ve f(2) gösterme sıfatı kullanmıştır. Gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö1’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Ö1’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık ögelerini doğru ve yerinde kullanma puanlarında artış olmadığı görülmektedir.

Ö1’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(21) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(49) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö1’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(9) iyelik eki, f(6) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(19) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö1’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö1’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden iyelik ve ilgi ekini yerinde ve doğru kullanma puanında artış olduğu görülmektedir.

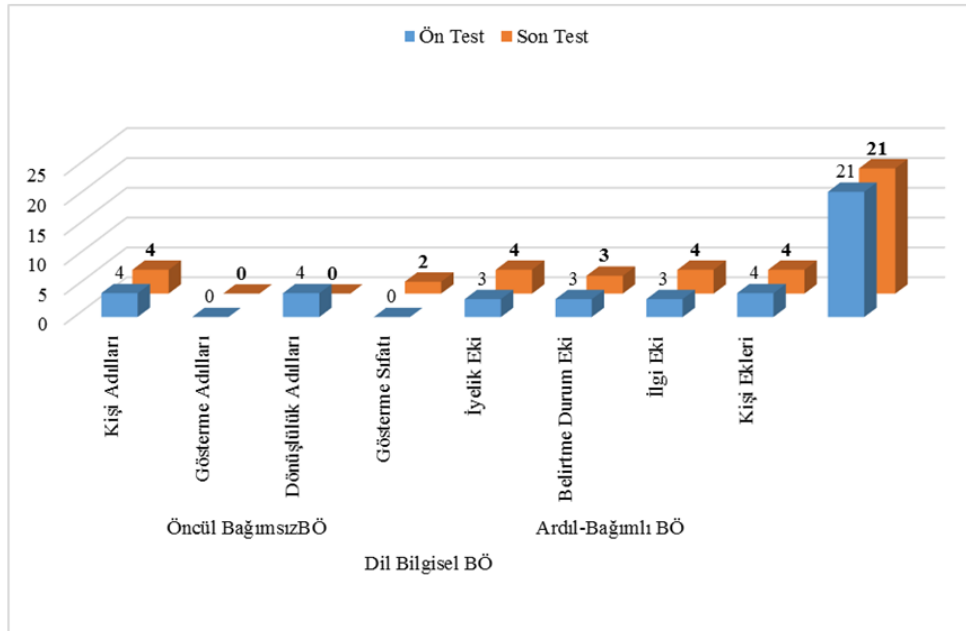
Ö1 ön test metninde f(27), son test metninde ise f(15) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4’tür. Ön ve son testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(26), son testte ise f(12) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3 son test puanı ise 3 olarak tespit edilmiştir. Ö1’in ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ö1 ön test metninde f(40) yalın zamanlı, f(9) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 4’tür. Son test metninde f(12) yalın zamanlı, f(7) birleşik

zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri doğru kullanma puanı 2, birleşik zamanlı yüklemeleri doğru kullanma puanı ise 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Zeynep (16), Ali (17), doktor ve sınav (5) kelimelerinin; son testte çocuklar(6), amca (6), onlar (5) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturucu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 3, son testte 4 'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. Ö1 ön test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Son testte kullanmamıştır. Ön test kullanım puanı ise 4'tür. Ö1'in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(29) ,ikinci kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(5) ,ikinci kavram alanına ait f(4) , üçüncü kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 3'tür.

Şekil 30

Ö1'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

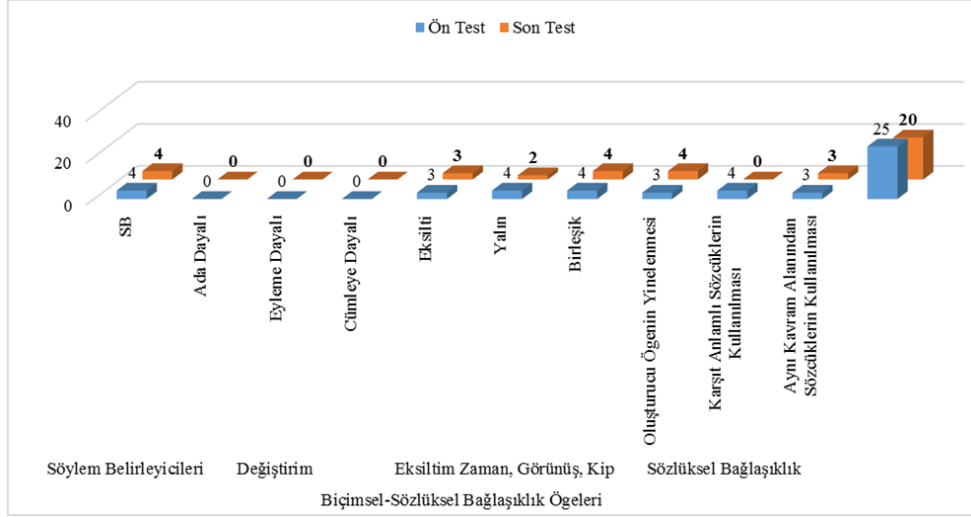

Ö1'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 30'da gösterildiği gibidir. Ö1'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına

baktığımızda ön test ve son test puanının aynı olduğu görülmektedir. Ön ve son test puanı 21’dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 8, son testte elde ettiği puan 6’dır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 13, son testte 15’tir.

Şekil 31

Ö1’in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö1’in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 31’de gösterildiği gibidir. Ö2’nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 25, son test puanı 20’dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.2. Ö2’den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 23’te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö2’nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 23*Kontrol 2 Grubu-Ö2'nin Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	-	-	2 “o,ona”	4
		Gösterme Adılları	-	-	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	-	-	1 “bu kötü şakasına”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	13“arkadaşları, önemini vd.”	3	12 “evim, arkadaşlarına vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	12“sınıfı, polisliği vd.”	4	4 “itfaiyeyi, önemini vd.”	3
		İlgi Eki	4“sınıfın, çalışmanın vd.”	2	7 “evinin, dürüstlüğü vd.”	4
		Kişi Ekleri	37 “çalışır, geçerim vd.”	4	28 “yapmış, yanyor vd.”	4
	Toplam			13		23
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	35 “için,ve,de vd.”	4	11 “ne...ne de,ama,bile vd.”	4
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
	Zaman , görünüş, kip	Eksilti	33 “ Mustafa (8. Sınıfa geçmiş) ve Zehra 8. Sınıfa geçmiş vd.”	4	10 “(Köyün) Çok ormanları varmış vd.”	3
		Yalın Zaman	28“atanmış, okumamış vd.”	4	20 “gördüler, söyledi vd.”	3
		Birleşik Zaman	9 “yapıyormuş ,izliyormuş vd.”	4	8 “yanmıştı, çağırıyordu vd.”	1
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Zehra (13), Mustafa (12), çalışma (7)	4	Nazlı (11),köy(7), Kadın(5)	4
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	4 “ Keşke tembellik etmeyipde çalışsaydım demiş vd.”	3	1 “ İtfaiye gelmiş geri gitmişti”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	30 “ortokul,7.sınıf öğrencisi,ders çalışma,konu tekrarı yapma,test çözme,LGS sınavı,sımf,puan,lise, Üniversite vd.”		4 “turistik yer, turist ağırlıyormuş, meşhurmuş,gelen turistler”	
			4 “gurur duymak,üzülmek,endişe etmek,çok endişeli”	3	6“yangınlar,evim yanyor, itfaiyeyi aramış, itfaiye gelmiş, evi yanmış, yandığını görmüşler”	3
			5“maaş,polislik, kuryecilik vd.”			
	Toplam			26		22
	TOPLAM			39		45

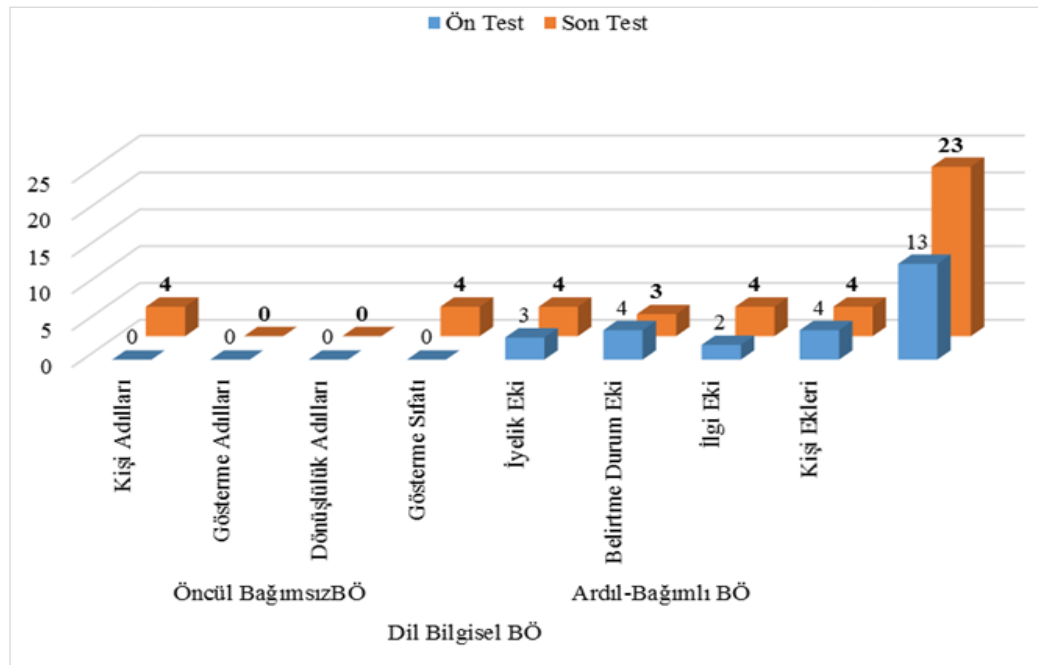
Kontrol 2 grubundaki Ö2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 23'te sunulmuştur. Ö2 ön test metninde hiçbir öncül bağlaşıklık ögesi kullanmamıştır. Son test metninde ise kişi adılı f(2) ve gösterme sıfatı f(1), kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö2'nin kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. Ö2'nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(13) iyelik eki, f(12) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(37) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö2'nin iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(12) iyelik eki, f(4) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(28) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö2'nin iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö2'nin ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden iyelik ve ilgi ekini yerinde ve doğru kullanma puanında artış olduğu görülmektedir.

Ö2 ön test metninde f(35), son test metninde ise f(11) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4' tür. Ön ve son testte ada, eylem ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(33), son testte ise f(10) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 4, son test puanı ise 3'tür. Tablo 23'te Ö2'nin ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ö2 ön test metninde f(28) yalın zamanlı, f(9) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(20) yalın zamanlı, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri yerinde ve doğru kullanma puanı 3, birleşik zamanlıları kullanma 1'dir. Ö2'nin yalın ve birleşik zamanlı filleri doğru ve yerinde kullanma puanında düşüş olduğu görülmektedir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Zehra (13), Mustafa (12), çalışma (7) kelimelerinin; son testte Nazlı (11), köy (7), kadın (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görölmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde kullanma puanı ise her iki testte de 4'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görölmektedir. Ö2 ön test metninde f(4), son test metninde metin boyunca f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise ön testte 3, son testte 4 olarak tespit edilmiştir. Ö2' nin ön test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(30) ,ikinci kavram alanına ait f(4), üçüncü kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(4) ,ikinci kavram alanına ait f(6) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma son test puanı 3'tür. Son testte aynı kavram alanına yönelik kullanılan sözcük sayısının azaldığı görölmektedir.

Şekil 32

Ö2'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

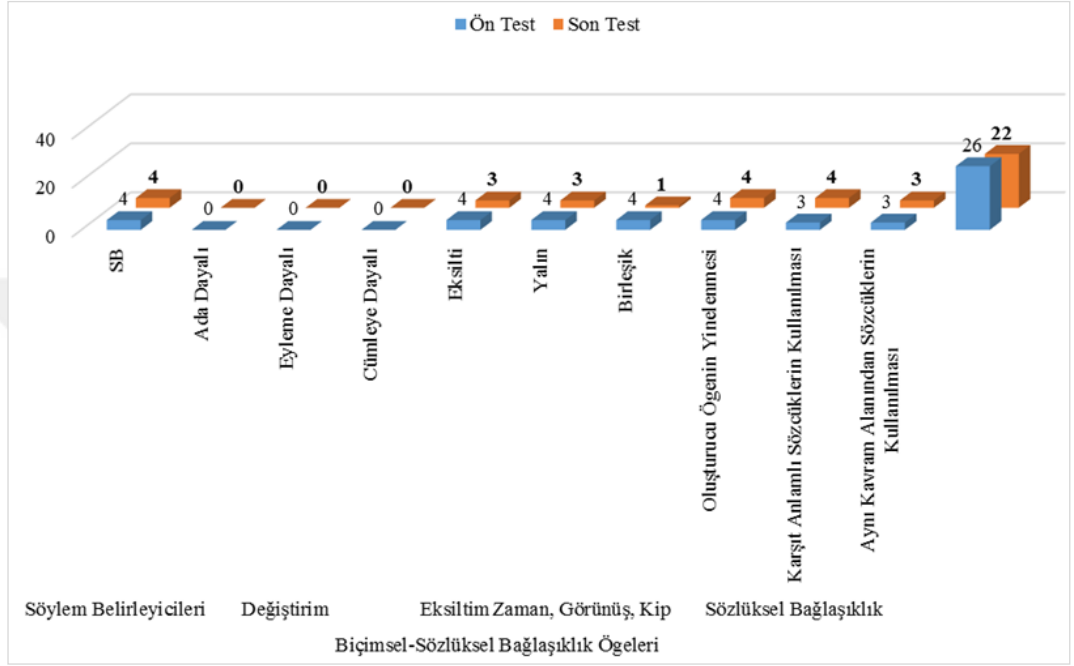

Ö2'nin dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 32' de gösterildiği gibidir. Ö2'nin dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına

baktığımızda ön test puanının 13, son test puanının 23 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 0, son testte elde ettiği puan 8’dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 13, son testte 15’tir.

Şekil 33

Ö2’nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö2’nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 33’te gösterildiği gibidir. Ö2’nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 26, son test puanı 22’dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.3. Ö3’ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 24’te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö3’ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 24

Kontrol 2 Grubu-Ö3'ün Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	-	1 “onlar”	0	
		Gösterme Adılları	-	-	-	
		Dönüşlülük Adılları	2 “kendi, kendi”	4	1“kendini”	4
		Gösterme Sıfatı	3 “bu durum, o kalem, bu çalışkanlık”	2	3 “o kişi, diğer hayatında,o kişi”	1
		İyelik Ekleri	28“gözlerine, kalemi vd.”	4	6“hayatında,yalanı vd.”	1
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	Belirtme Durum Eki	15“dersi,sınıfını vd.”	3	4“kendini,yumurtayı vd.”	3
		İlgi Eki	4 “Yağmur’un, kaleminin vd.”	3	3“hayatının,yalancının vd.”	4
		Kişi Ekleri	26“sevinmiş,bitirmiş vd.”	4	20 “hisseder,güvenir vd.”	4
		Toplam		20		17
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	10 “ise,ve,artık vd.”	4	15 “bilse dahi,ve vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	1“Öyle de bir atasözü vardır.”	0
Eksilti			26 “(Yağmur’un) Kalemi git gide kısalmış. vd.”	4	9 “(biz) oyuncunun hile yaptığını gördük vd.”	3
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	18 “dalmış,şaşırmış vd.”	4	18“söylemez,kazanır”	4
		Birleşik Zaman	8“istemiyormuş, geziyormuş vd.”	4	2 “gitmiştik,şikayet etmiştik”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Yağmur (13),kalem(9), ödev(7)	4	Yalan-cı(5), kişi(4),dürüst/lük(3)	3
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	2 “Gözlerini açıp kapamış ve ... vd.”	2	2 “ bilse dahi doğru sözlü olur. Asla yalan söylemez vd.”	0
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	29 “ders çalışmak, ödev, çalışkanlık,ödevlerini yaptırmak, sınıfı birincilikle bitirmek, üniversite sınavı,meslek sahibi olamamak vd.”	4	12 “dürüstlük,dürüst olan kişi,yalan söyleyen,yalan söylemez,yalanı ortaya çıkar vd.”	3
			5 “uykusu gelmek, uyumak istememek, gözleri kapanmak vd.”			
Toplam			26		20	
TOPLAM			46		37	

Kontrol 2 grubundaki Ö3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 24’te sunulmuştur. Ö3 ön test metninde kişi ve gösterme adılı kullanmamıştır. Dönüştürülük adılı f(2) ve gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve

yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö3’ün dönüşlülük adılarını kullanma puanı 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(1), dönüşlülük f(1) ve gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Gösterme adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö3’ün kişi adılarını kullanma puanı 0, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 1 olarak belirlenmiştir. Ö3’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık ögelerinin kullanım puanlarında artış görülmemektedir.

Ö3’ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(28) iyelik eki, f(15) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(26) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö3’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(6) iyelik eki, f(4) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(20) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö3’ün iyelik eklerini kullanma puanı 1, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö3’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden sadece ilgi ekini kullanma puanında artış olduğu görülmektedir.

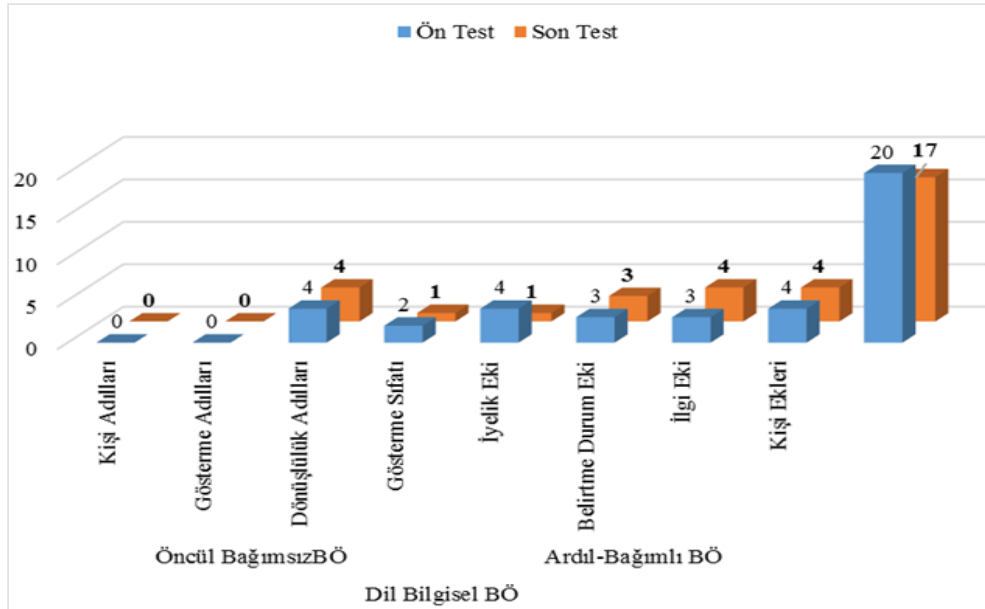
Ö3 ön test metninde f(10), son test metninde ise f(15) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4, son testte 3’tür. Ön testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Son testte ise ada ve eyleme dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı değiştirim f(1) ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0’dır. Ön test metninde f(26), son testte ise f(9) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 4, son testte puanı ise 3 olarak tespit edilmiştir. Tablo 24’te Ö3’ün ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ö3 ön test metninde f(18) yalın zamanlı, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Ö3’ün yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 4’tür. Ö3

son test metninde f(18) yalın zamanlı, f(2) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yüklemleri doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Yağmur (13), kalem (9), ödev (7) kelimelerinin; son testte yalan-cı (5), kişi (4), dürüst/lük (3) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturucu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yinleme ön test puanı 4, son test 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. Ö3 ön testte f(2) , son testte de metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ön testte 2 , son testte 0' dır. Ö3'ün ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(29) ,ikinci kavram alanına ait f(5) kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 4'tür. Son test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanına ait f(12) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 3'tür. Son testte aynı kavram alanına yönelik kullanılan sözcük sayısının azaldığı görülmektedir.

Şekil 34

Ö3'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

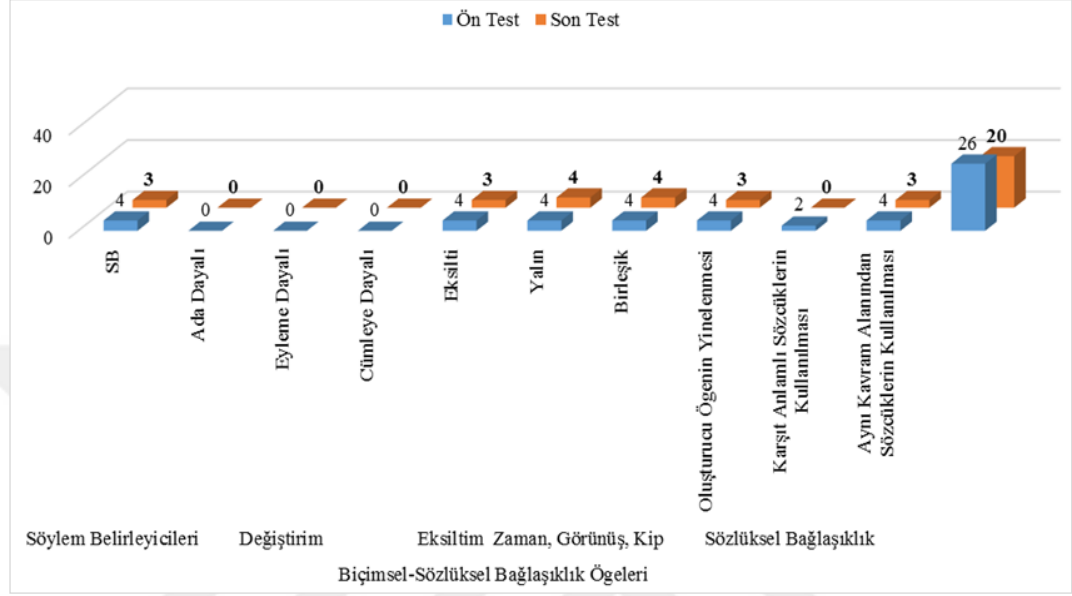

Ö3'ün dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 34' te gösterildiği gibidir. Ö3'ün dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 20, son test puanının 17 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön

testte elde ettiği puan 6, son testte elde ettiği puan 5'tir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 12'dir.

Şekil 35

Ö3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 35'te gösterildiği gibidir. Ö3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 26, son test puanı 20'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.4. Ö4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 25'te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö4'ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 25

Kontrol 2 Grubu-Ö4'ün Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	12“onun,beni, seninle, ben, senin, Sen, ben, seni,ben, senin,seni,seni”	3	9“bana,onunla, bize, onlar, bize, ben, bana,ona,ona”	2
		Gösterme Adılları	1 “böyle”	4	-	-
		Dönüşlülük Adılları	1 “kendini”	0	3“kendimizi,kendimiz, kendimden”	4
		Gösterme Sıfatı	2 “bu tembelliğim, öyle bir hata”	2	6 “bu hayatta,o kişiye, bu yaşıma,bu hayatta, o kişi, o kişiyle”	2
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	20“arkadaşlarım ,derslerim vd.”	4	16“öğretmenlerim, kendimizi vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	12“arkadaşlarımı, seni vd.”	3	11“birisini, korkumu vd.”	3
		İlgi Eki	3 “Eyüp’ün, senin vd.”	3	2 “olmanın, herkesin vd.”	2
		Kişi Ekleri	59 “yaparız, istemiyorum vd.”	4	27 “oluruz, vereyim vd.”	4
	Toplam			23		21
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	37 “ama,hem,en sonunda vd.”	3	24 “eğer,bence,bile vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			1 “ bir daha böyle bir hata yapmayacağıma söz veriyorum”	4	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	1 “ Ama şuan öyle değil”	0
Cümleye Dayalı Değiştirim			2 “ Yapma böyle hadi sende bırak vd.”	4	-	-
Eksilti		37 “(Eyüp) çok tembelmiş (onun) elinden hiçbir iş gelmiyormuş vd.”	4	22 “(herkes) ona yalancı diye seslenirler vd.”	4	
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	51“anladım,demiş vd.”	4	25 “düşer,seslenir vd.”	4
		Birleşik Zaman	8 “yapmazdım, davranıyormuşum vd.”	4	2“anlarsa,olmazsa”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Eyüp (11), Hüseyin (6), yapmak (6)	3	Dürüst olma (9),yalan(8),kişi(5)	3
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	2 “tembeldim.... derslerimde başarılıyım vd.”	0	3 “ ona da diyorum yalan söyleme dürüst ol diye vd.”	3
Sözlüksel Bağlaşıklık		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	14“tembel, elinden bir iş gelmemek,hiçbir şey yapmamak, derslere odaklanamamak, kimseye yardım etmemek vd.”	3	9 “dürüst olmak,düsüt ol, dürüst olmalı vd.”	
				9 “yalan söylersek,yalan söyledğimizi anarlarsa,yalan söyleyen birisi vd.”	3	
Toplam			29		24	
TOPLAM			52		45	

Kontrol 2 grubundaki Ö4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 25’te sunulmuştur. Ö4 ön test metninde f(12) kişi adılı, f(1) gösterme adılı, f(1) dönüşlülük adılı ve f(2) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö4’ün kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 4, dönüşlülük adılarını 0, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(9), dönüşlülük f(3) ve gösterme sıfatı f(6) kullanmıştır. Gösterme adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö4’ün gösterme adılarını kullanma puanı 2, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Ö4’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden dönüşlülük adılını kullanma puanında artış olduğu görülmektedir.

Ö4’ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(20) iyelik eki, f(12) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(59) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(16) iyelik eki, f(11) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(27) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö4’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden ilgi ekini kullanma puanında düşüş olduğu, diğer puanların ise aynı olduğu görülmektedir.

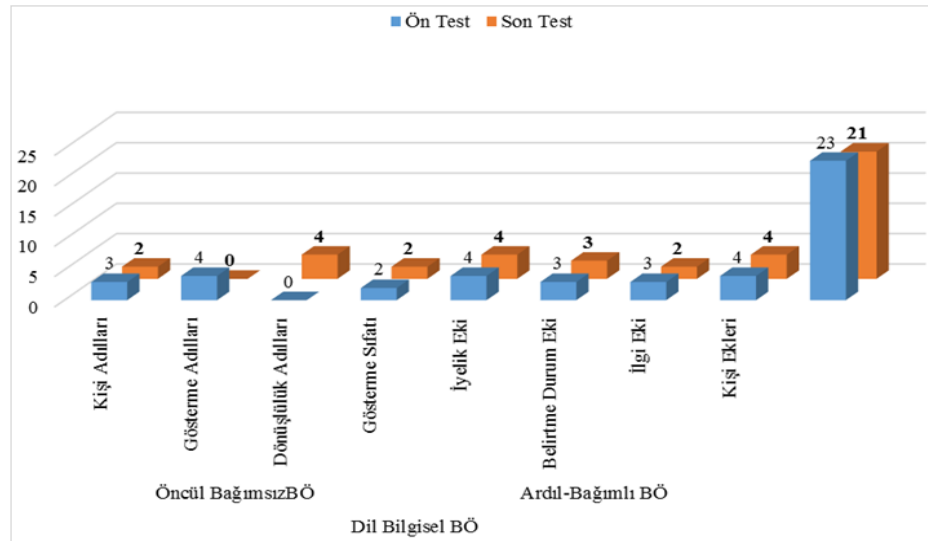
Ö4 ön test metninde f(37), son test metninde ise f(24) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 3’tür. Ön testte eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(1) ve cümleye dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise ada ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece

eyleme dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0'dır. Ön test metninde f(37), son testte ise f(22) eksilti kullanmıştır. Ö4'ün ön testte eksilti puanı 4, son test puanı 4'tür. Tablo 25'te Ö4'ün ön test ve son test metnindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(51) yalın zamanlı, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 4'tür. Son test metninde f(25) yalın zamanlı, f(2) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve son test puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Eyüp (11), Hüseyin (6), yapmak (6) kelimelerinin; son testte dürüst olma (9), yalan (8), kişi (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. Ö4 ön test metninde f(2) , son test metninde metin boyunca f(3) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ön testte 0, son testte 3'tür. Ö4' ün ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Ön testte aynı kavram alanına ait f(14) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait kelimeleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(9) ,ikinci kavram alanına ait f(9) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait kelimeleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 3'tür.

Şekil 36

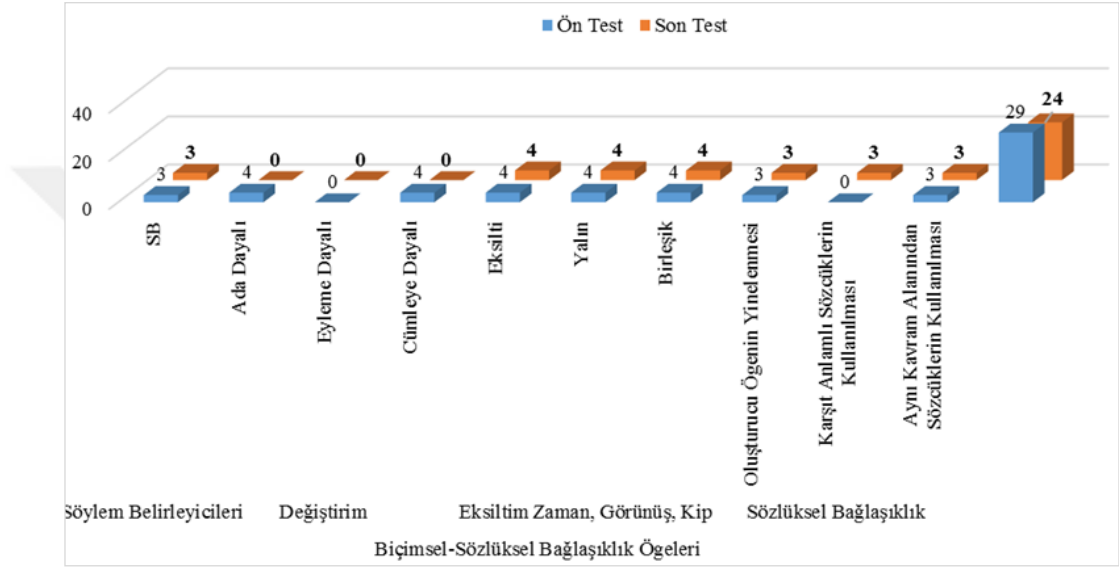
Ö4'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö4'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 36' da gösterildiği gibidir. Ö4'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 23, son test puanının 21 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 9, son testte elde ettiği puan 8'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 13'tür.

Şekil 37

Ö4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 37'de gösterildiği gibidir. Ö4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 29, son test puanı 24'tür. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.5. Ö5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 26'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö5'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 26

Kontrol 2 Grubu-Ö5'in Bağlaşıklık Öğelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Öğeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Öğeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi Adılları	6 “sen, benimle, sen, sen, bana, seninle”	3	5 “onu, onla, senin, onlara, onlara”	1
		Gösterme Adılları	1 “burda”	4	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	1“kendi”	0
		Gösterme Sıfatı	-	-	3 “bu kız, bu okul, böyle bir şey”	3
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri	İyelik Ekleri	13 “yanında, aklımda vd.”	2	10“arkadaşları, sınıfındaki vd.”	3
		Belirtme Durum Eki	7 “Deniz’i, üniversiteyi vd.”	4	5 “onu,Elif’i vd.”	4
		İlgi Eki	-	-	4 “Duygu’nun, senin vd.”	3
		Kişi Ekleri	45 “geçer, açıklanır vd.”	4	24 “gördü, düşündü vd.”	3
	Toplam		17	17		
	Biyimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	29 “ama,veya, için vd.”	3	15 “oysaki, hep vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			1 “ Derin; çalışkan, azimli, dürüst biriydi”	4	3 “ İlk defa birini dinledi ve gitmedi. Vd.”	4
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	1 “ sakın böyle bişe yapma”	4
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eksilti			29 “(Derin ve Deniz) üniversiteyi bitirirler vd.”	3	19 “(Duygu) İlk defa birini dinledi vd.”	3
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	38 “geçer ,kazandım vd.”	4	20 “dinledi, gitmedi vd.”	4
		Birleşik Zaman	7 “düşseydik, düşünüyordu vd.”	4	4 “sevmezdi, dışlanırlardı vd.”	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Deniz (11), Derin (10), lise (7)	3	Arkadaş/ları(5), Elif(4),Duygu(3)	3
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	4 “... güzel bir liseye gider. Deniz ise bulundukları yerdeki en kötü liseye gider vd.”	3	3 “Bu kız kötü biriydi..Elif iyi vd.”	3
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	21 “kitap okumak,lise sınavı, çalışmak,kazanmak, Üniversite vd.”	3	7 “ dürüst, iyi, haram şey yemeyen, yalan söylememiş, tövbe etmiş haram lokma yemiyeceğine vd.”	2
		13 “ çalışkan, azimli, dürüst, tembel, yalancı, umursamayan ,heyecanlı,mutlu vd.”		3 “ yalan söyleyen, marketlerden hırsızlık yapan,kötü biri”		
Toplam		27	31			
TOPLAM		44	48			

Kontrol 2 grubundaki Ö5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 26’da sunulmuştur. Ö5 ön test metninde f(6) kişi adılı, f(1) gösterme adılı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme

sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö5’in kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde gösterme adılı kullanmamıştır. Kişi adılı f(5), dönüşlülük f(1) ve gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö5’in kişi adılarını kullanma puanı 1, dönüşlülük adılarını 0, gösterme sıfatlarını 3 olarak belirlenmiştir.

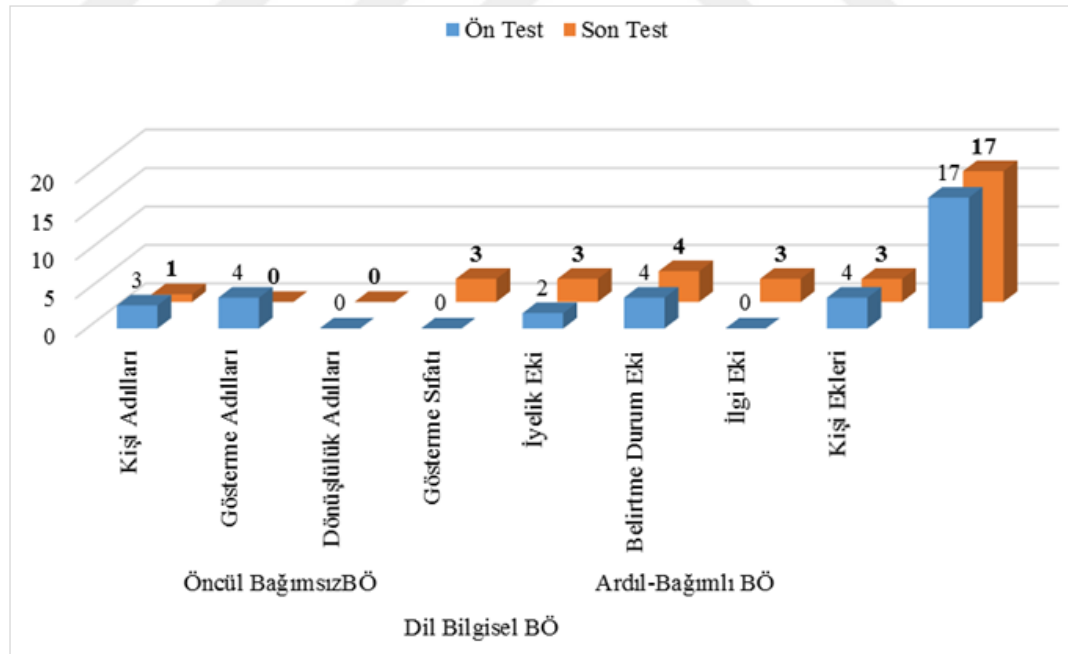
Ö5’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(13) iyelik eki, f(7) belirtme durum eki ve f(45) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ö5 metin boyunca ilgi eki kullanmamıştır. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö5’in iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(10) iyelik eki, f(5) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(24) kişi eki kullanmıştır. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö5’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 3 olarak belirlenmiştir. Ö5’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden iyelik eklerini kullanma puanında yükseliş olduğu görülmektedir.

Ö5 ön test metninde f(29), son test metninde ise f(15) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 3 son testte 4’tür. Ön testte eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(3) ve eyleme dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Ön test metninde f(29), son testte ise f(19) eksilti kullanmıştır. Ön test eksilti puanı 3, son test puanı 3’tür. Tablo 26’da Ö5’in ön test ve son test metinlerindeki fiillerin çoğunun yalın zamanlı fiiller olduğu görülmektedir. Ö5 ön test metninde f(38) yalın zamanlı, f(7) birleşik zamanlı fiil kullanmıştır. Filleri doğru ve yerinde kullanma puanı 4’tür. Son test metninde f(20) yalın zamanlı, f(4) birleşik zamanlı fiil kullanmış ve puanı 4’tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Deniz (11), Derin (10), lise (7) kelimelerinin; son testte arkadaş/ları (5), Elif (4), Duygu (3) kelimelerinin oluşturuu öge olarak yinelendiği görölmektedir. Öğrencinin oluşturuu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görölmektedir. Ö5 ön test metninde f(4), son test metninde metin boyunca f(3) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise ön ve son testte 3'tür. Ö5'in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(21) ,ikinci kavram alanına ait f(13) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(7) ,ikinci kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı ise 2'dir.

Şekil 38

Ö5'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

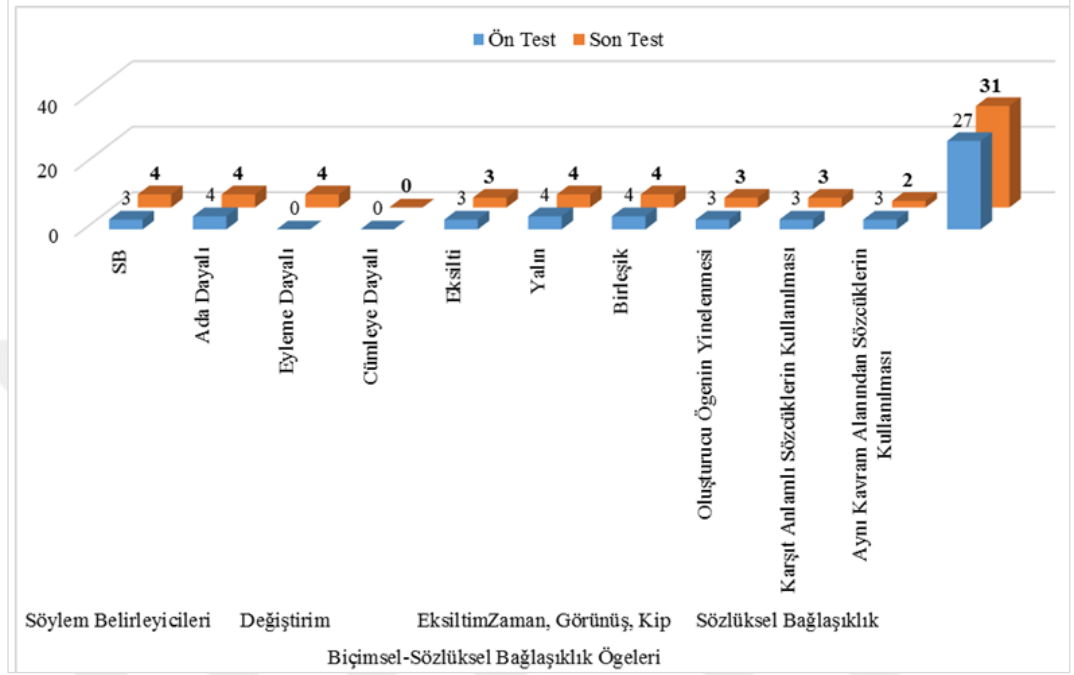

Ö5'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 38' de gösterildiği gibidir. Ö5'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 17, son test puanının da 17 olduğu görölmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön

testte elde ettiği puan 7, son testte elde ettiği puan 4'tür. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 10, son testte 13'tür.

Şekil 39

Ö5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 39'da gösterildiği gibidir. Ö5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 27, son test puanı 31'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.6. Ö6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 27'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö6'nın dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 27

Kontrol 2 Grubu-Ö6'nın Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test	
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	-	2“bizimle, onlar”	4
		Gösterme Adılları	-	2“bu,bunun”	0
		Dönüşlülük Adılları	1“kendine”	-	-
		Gösterme Sıfatı	4 “bu durum,bu durum,bu para, bu durum”	4 “bu hayatta,öbür dünyada,bu dünyada, bu şekilde”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	16“arkadaşları, tedavisi vd.”	6“başına, çevremizdeki vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	13“Arda’yı, sabahları vd.”	4“şeyi, sonucunu vd.”	2
		İlgi Eki	6 “ Arda’nın vd.”	2“insanların, bunun”	2
		Kişi Ekleri	29“seslenmişler, başlamış vd.”	23“vazgezmeyiz,çıkmaz vd.”	4
	Toplam		21		20
	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	26 “ancak, ve, ne...ne vd.”	20 “ne olursa olsun,elbet vd.”	3
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	-
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	1 “ birgün’de hergün yaptıkları gibi okula gitmiş”	-	-
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Zaman , görünüş, kip	Eksilti	23 “(Arda’nın) tedavisi birkaç ay sürmüştü vd.”	11 “(biz) her zaman dürüstlükten yana olmalıydık vd.”	4
		Yalın Zaman	20 “açmış, gitmiş vd.”	21“yaşarsak, olmalıydık vd.”	4
		Birleşik Zaman	9“üzülüyormuş, kalıyormuş vd.”	2“almazsanız,olursak vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Arda (17), Melis (7), tablet (6)	Dürüstlük(13), insan(5)	3
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	3 “ arkadaşları sınıfı başarı ile geçmiş Arda ise sınıfta kalmış vd.”	2 “ Başına kötü bir şey geleceğininide bilse iyi bir şey geleceğininide bilse vd.”	2
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	10 “okula gider,okula gelir,ödevlerini bitirip,derslerini tekrar etmiş,karne günü, başarı ile geçmiş,sınıfta kalmış vd.”	3 “dürüst değildir, kötü bir şeydir, dürüst olmayan insanların başı beladan kurtulmaz”	
			8 “oyun oynamak,yeni alınan tableti ile oynamak,tableti, tabletle oynamaktan vd.”	12 “dürüst insan,dürüst olursak,dürüstlükten vazgeçmeyin, dürüst insanlar her zaman kazanacak vd.”	3
		Toplam	27		23
		TOPLAM	48		43

Kontrol 2 grubundaki Ö6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 27’de sunulmuştur. Ö6 ön test metninde kişi adılı ve gösterme adılı kullanmamıştır. Dönüşlülük adılı f (1) ve gösterme sıfatı f(4) kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö6’nın dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(2), gösterme adılı f(2) ve gösterme sıfatı f(4) kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö6’nın kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 0, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir.

Ö6’nın ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(16) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(6) ilgi eki ve f(29) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(6) iyelik eki, f(4) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(23) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö6’nın ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden belirtme durum ve ilgi ekini yerinde ve doğru kullanma puanlarının düştüğü görülmektedir.

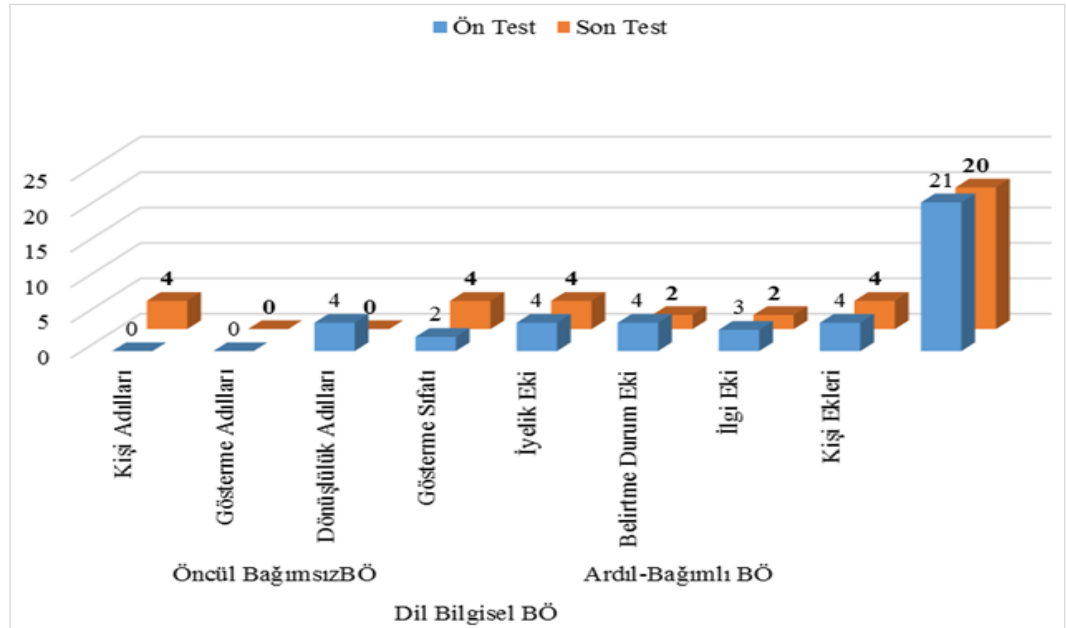
Ö6 ön test metninde f(26), son test metninde ise f(20) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunca yerinde ve doğru kullanma puanı 3’ tür. Ön testte ada ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’tür. Son testte ise ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(23), son testte ise f(11) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3 son test puanı ise 4’tür. Tablo 27’de Ö6’nın ön test ve son test metnindeki

yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ö6 ön test metninde f(20) yalın zamanlı, f(9) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip açısından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(21) yalın zamanlı, f(2) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Arda (17), Melis (7), tablet (6) kelimelerinin; son testte dürüstlük (13), insan (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. Ö6 ön test metninde f(3), son test metninde f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise ön testte 3, son testte 2'dir. Ö6 ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(10) ,ikinci kavram alanına ait f(8) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(12) ,ikinci kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test ve son puanı ise 3'tür.

Şekil 40

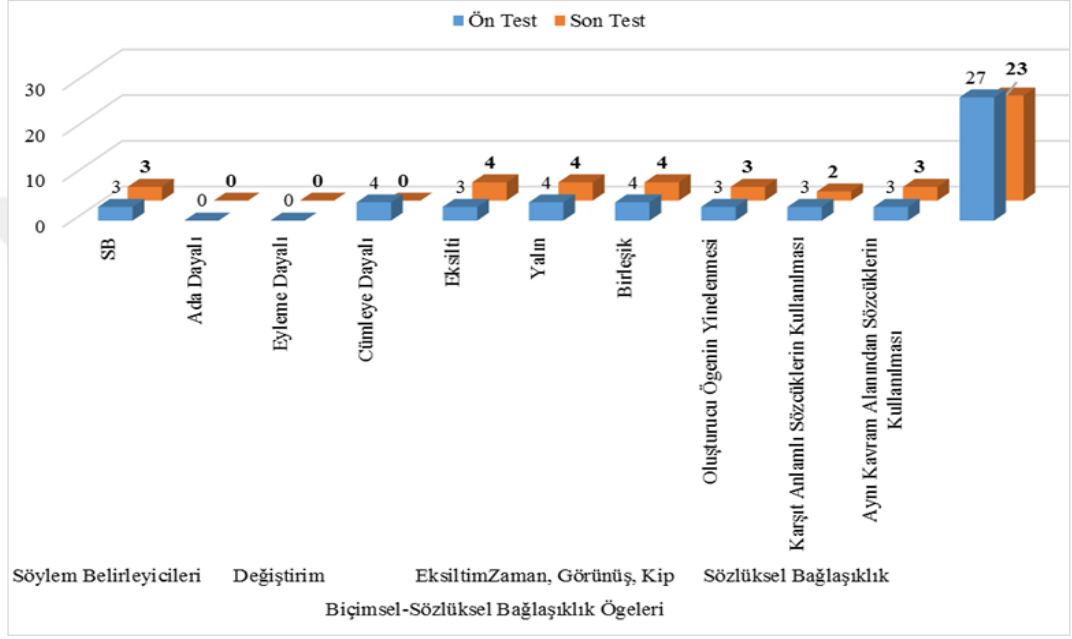
Ö6'nın Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö6'nın dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 40'ta gösterildiği gibidir. Ö6'nın dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 21, son test puanının 20 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 6, son testte elde ettiği puan 8'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 15, son testte 12'dir.

Şekil 41

Ö6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 41'de gösterildiği gibidir. Ö6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 27, son test puanı 23'tür. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.7. Ö7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 28'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö7'nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 28

Kontrol 2 Grubu-Ö7'nin Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Pua n	Kullanım	Pua n	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	3“onun,sen,onu”	2	2“onlara,onu”	2
		Gösterme Adılları	2 “onun,şöyle”	4	1 “orada”	4
		Dönüşlülük Adılları	-	-	2 “kendi, kendi”	4
		Gösterme Sıfatı	-	-	3 “o ödevi,difer arkadaşları, difer arkadaşları”	3
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	17 “annesı, arkadaşıyla vd.”	3	20 “ödevını, yazısını vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	5 “güzeli, parasını vd.”	4	9 “ödevını, yolunu vd.”	4
		İlgi Eki	2 “Diana’nın, eşının”	2	3 “evin, dürüstlüğüñ vd.”	3
		Kişi Ekleri	30 “geçti, mutsuzdu vd.”	4	24 “korktu, anladı vd.”	4
	Toplam		19		28	
	Bıçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değıştirim	Söylem Belirleyiciler i	23 “ama,çünkü,...bile olsa vd.”	4	15“ardından, çünkü,ve vd.”
Ada Dayalı Değıştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değıştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değıştitim			-	-	-	-
Zaman , görünüş, kip		Eksilti	24 “(Diana) kimseye artık kopya vermiyordu vd.”	3	23 “(Neşe) Orada çok eğlendi vd.”	4
		Yalın Zaman	15 “kızdı, mahcuptu vd.”	4	21 “gitti, eğlendi vd.”	4
		Birleşik Zaman	15 “yaşıyordu, geliyordu vd.”	4	3 “olmuştu, bitirememişti vd.”	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Diana (12), Elena (11)	3	Arkadaş/ları(6), Neşe(5),ödevler(5)	4
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	2 “ Diana arkadaşıyla mutlu mesut yaşarken Elena çok mutsuzdu vd.”	4	-	-
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	8 “derslerine çalışmayan,tembel,kopya çekmek,öğretmen,sınav vd.”	4	9 “yetiştirmesi gereken ödev,bitmesi gereken yazı,yazı ödevi,hikaye araştır vd.”	4
			8“itiraf etmek,yardım etmek,disiplinlik olmak,akıllanmak,kısıtlama k vd.”		6“korktu,bitirememişti, Begenmedi,anladı,tebrik etti vd.”	
Toplam		26		24		
TOPLAM		45		52		

Kontrol 2 grubundaki Ö7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 28’de sunulmuştur. Ö7 ön test metninde f(3) kişi adılı, f(2) gösterme adılı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö7’nin kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(2), gösterme adılı f(1), dönüşlülük adılı f(2) ve gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö7’nin kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 4, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 3 olarak belirlenmiştir.

Ö7’nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(17) iyelik eki, f(5) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(30) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(20) iyelik eki, f(9) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(24) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde Ö7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö7’nin ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden iyelik ve ilgi ekini kullanma puanlarında artış görülmektedir.

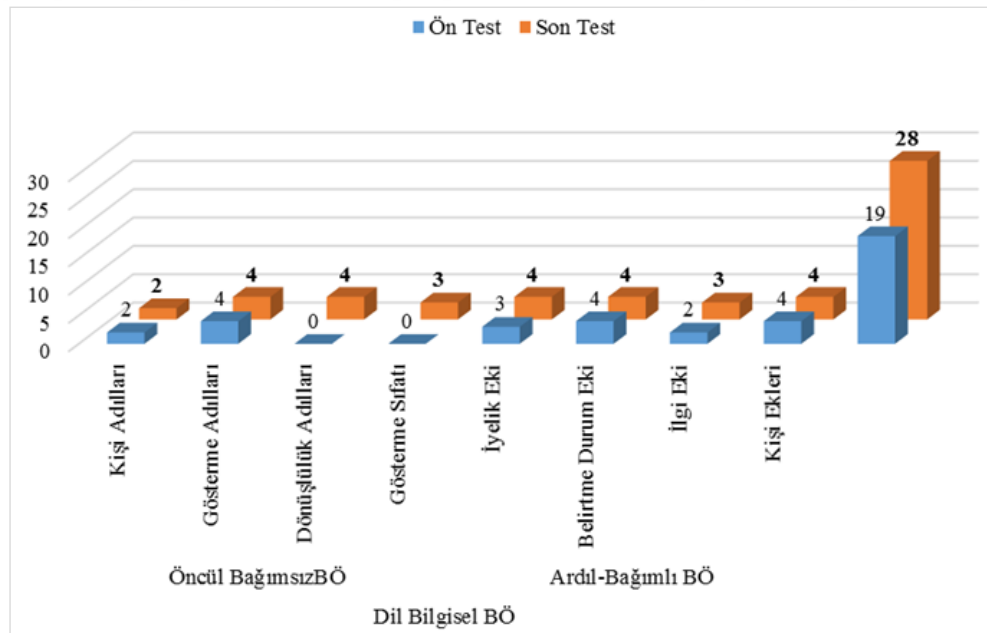
Ö7 ön test metninde f(23), son test metninde ise f(15) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4’ tür. Ön ve son testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(24), son testte ise f(23) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 4’ tür. Tablo 28’de Ö7’nin ön test ve son test metinlerinde kullandığı yalın ve birleşik zamanlı yüklem sayısının eşit olduğu f(15) görülmektedir. Yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru kullanma

puanı 4'tür. Ö7 son test metninde f(21) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4 olarak tespit edilmiştir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Diana (12), Elena (11) kelimelerinin; son testte arkadaş/ları (6), Neşe (5), ödevler (5) kelimelerinin oluşturuğu öge olarak yinlendiğı görülmektedir. Öğrencinin oluşturuğu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 3, son testte 4'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinlendiğı görülmektedir. Ö7 ön test metninde karşıt anlamlı f(2) sözcük kullanmıştır. Son test metninde metin boyunca kullanmamıştır. Ön test kullanım puanı ise 4'tür. Ö7'nin ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(8) ,ikinci kavram alanına ait f(8) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde de iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(9) ,ikinci kavram alanına ait f(6) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanının ait sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön ve son test puanı 4'tür.

Şekil 42

Ö7'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

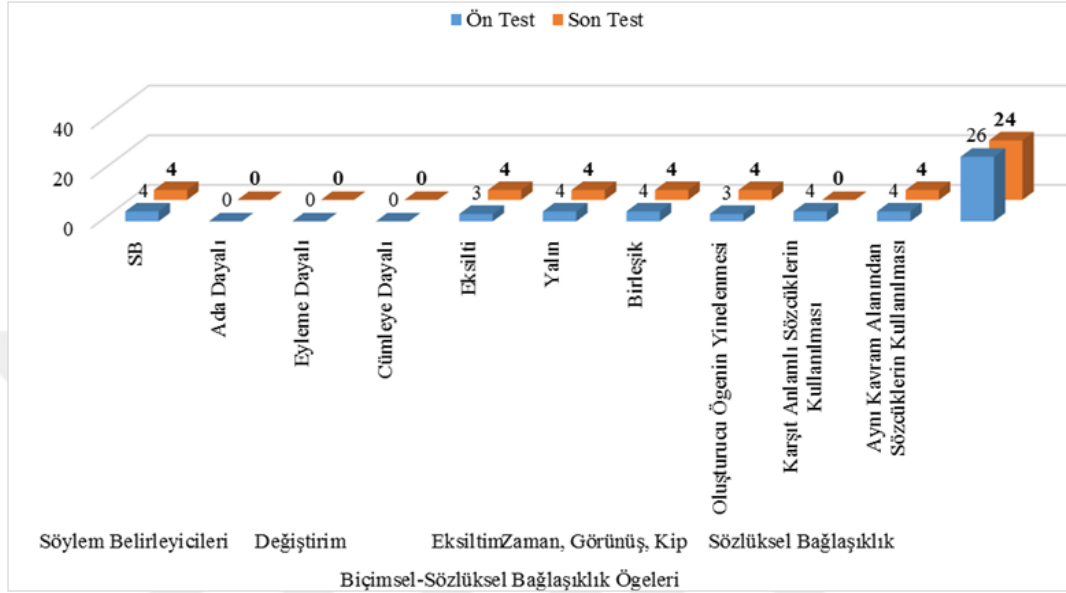

Ö7'nin dilbilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 42'de gösterildiğı gibidir. Ö7'nin dilbilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 19, son test puanı 28'dir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön

testte elde ettiği puan 6, son testte 13'tür. Ardıl bağlaşıklık ögelerinde ön testte elde ettiği puan 13, son testte 15'tir.

Şekil 43

Ö7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 43'te gösterildiği gibidir. Ö7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 26, son test puanı 24'tür. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögeleri ön test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.8. Ö8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 29'da sunulmuştur. Bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö8'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 29

Kontrol 2 Grubu-Ö8'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	8“bizim, bende, bizim, O, ona, bize, bizim, o”	2	15“ben, sizlere, bizim, ben, siz, ben, size, bizi, bana, bizi, biz, bizim, biz, ben, o”	3
		Gösterme Adılları	1 “bu”	0	-	-
		Dönüşlülük Adılları	1 “kendisi”	0	-	-
		Gösterme Sıfatı	3 “bu sınıfta, bu yılımız, bu şekilde”	0	1 “bu kız”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	22“babası, yılımız vd.”	3	18“ablam, yanımıza vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	3“biri, geceleri vd.”	2	8 “paraları, konuyu vd.”	2
		İlgi Eki	8“sınıfın, telefonun vd.”	2	7 “okulun, müdürün vd.”	3
		Kişi Ekleri	25“uyurmuş, anlattı vd.”	4	24 “dediler, çıktık vd.”	4
	Toplam		13		20	
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	18 “bu yüzden, işte, çünkü vd.”	2	24“ama, ile.ve, de vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Zaman, görünüş, kip		Eksilti	26 “.(Ben) 8. sınıfa geçtim vd.”	3	26 “Ayşenur (bizim) karşımıza çıktı vd.”	4
		Yalın Zaman	22 “geçtim, geldi, vd.”	4	21 “olmadı, dedi vd.”	4
		Birleşik Zaman	3“uyurmuş, alıyordu vd.”	1	3 “gelmişti,bekliyordu vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Sınıf (10), Serpil (6), Sudenur (5)	3	Ablam(6), okul(5)	3
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	2 “ çok başarılı idi 7. ve 8. sınıfta çok düştü vb”	0	-	-
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	20 “oratokul, 8. sınıf, sınıfımıza, derslerine çalışmak, başarısı düşük olmak, ders içi notlarından düşük almak vd.”	3	6 “tartışma, kavga etmediği kimse kalmadı, karşımıza çıktı, paraları yere attı vd.” 11“ablam, arkadaşlarım, ben, halası, kuzenleri, yengesi, Ayşenur, Mustafa hoca vd.” 4 “doğruları anlattık, uydurdu, ddürüst olmadı, yalan yanlış anlattı”	3
		4 “odaklanamamak, dikkat verememek, ısınamamak, hırslı, kıskanılmak”				
Toplam		16		21		
TOPLAM		29		41		

Kontrol 2 grubundaki Ö8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 29’da sunulmuştur. Ö8 ön test

metninde f(8) kişi adılı, f(1) gösterme adılı, f(1) dönüşlölük adılı ve f(3) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncöl bağlaşıklık ögelerin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerdendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö8’in kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 0, dönüşlölük adılarını 0, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(15) ve gösterme sıfatı f(1) kullanmıştır. Gösterme ve dönüşlölük adılı kullanmamıştır. Son test öncöl bağlaşıklık ögelerin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerdendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö8’in kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. Ö8’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncöl bağlaşıklık ögelerinden kişi adılarını ve gösterme sıfatlarını doğru ve yerinde kullanma puanında artış görölmektedir.

Ö8’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(22) iyelik eki, f(3) belirtme durum eki, f(8) ilgi eki ve f(25) kişi eki kullandığı görölmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerdendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö8’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(18) iyelik eki, f(8) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(24) kişi eki kullandığı görölmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerdendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö8’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Ö8’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinden iyelik ve ilgi ekini doğru ve yerinde kullanma puanında artış görölmektedir.

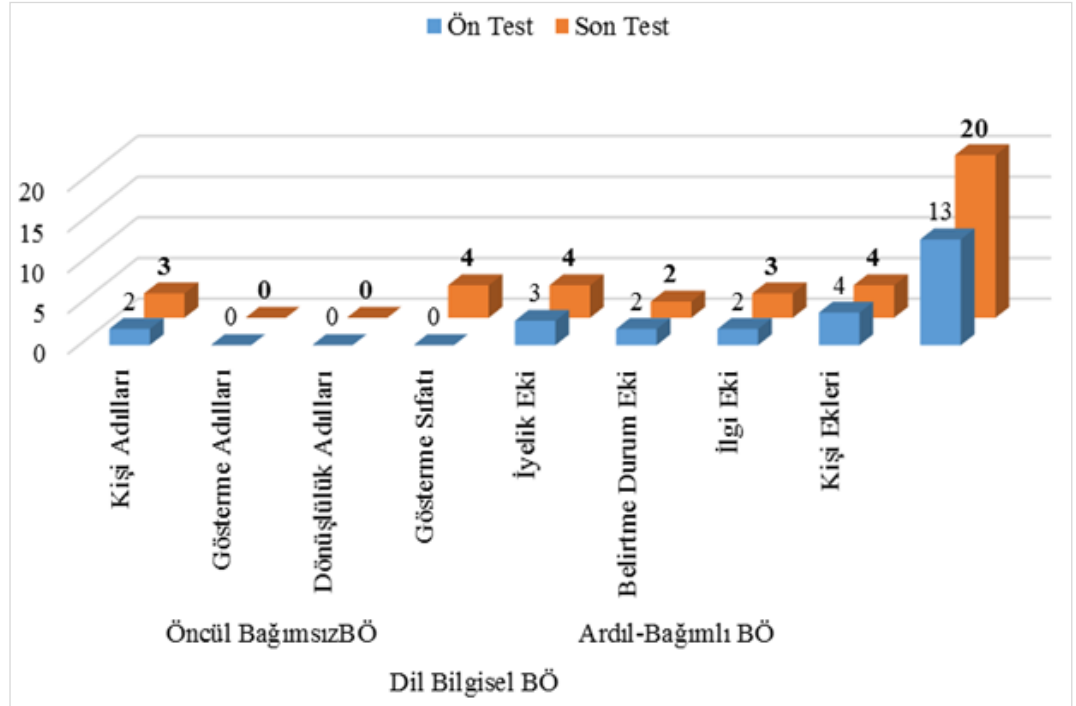
Ö8 ön test metninde f(18), son test metninde ise f(24) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 2, son testte 3 olarak tespit edilmiştir. Ön ve son testte ada, eyleme, cümleye dayalı değıştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(26), son testte ise f(26) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 4’tür. Tablo 29’da Ö8’in ön test ve son test metinlerindeki yüklemlerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görölmektedir. Ön test metninde f(22) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı yüklem

kullanmıştır. Ön testte yalın zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma puanı 4, birleşik zamanlıları 1'dir. Son test metninde f(21) yalın zamanlı, f(3) birleşik zamanlı fiil kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde sınıf (10), Serpil (6), Sudenur (5) kelimelerinin; son testte ablam (6), okul (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. Ö8 ön test metninde karşıt anlamlı f(2) sözcük kullanmıştır. Son test metninde metin boyunca karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Ön test kullanım puanı 0'dır. Ö8'in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(20) ,ikinci kavram alanına ait f(4) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde ise üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(11) ,ikinci kavram alanına ait f(6), üçüncü kavram alanına ait f(4) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön ve son test puanı 3'tür.

Şekil 44

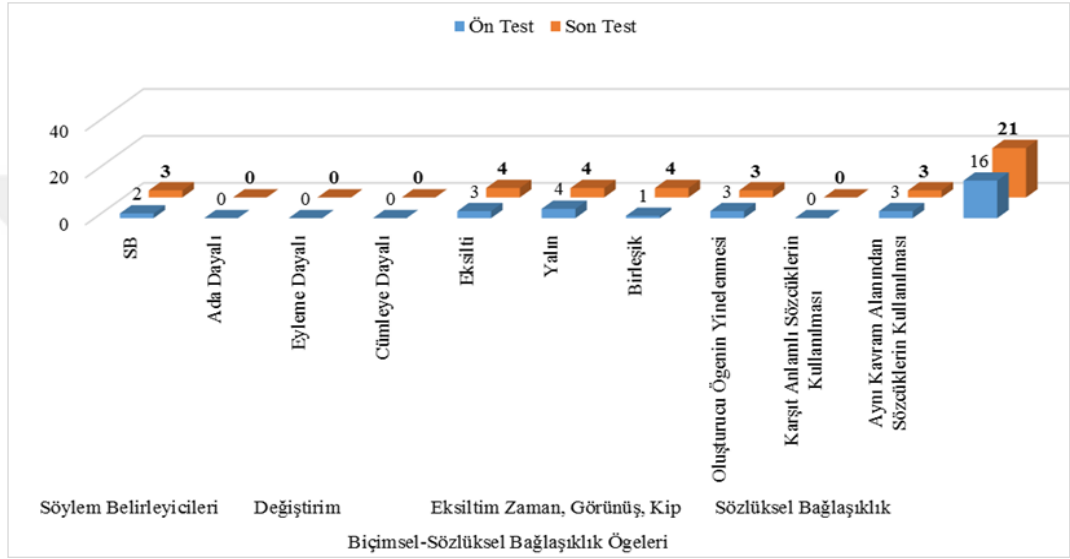
Ö8'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö8'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 44'te gösterildiği gibidir. Ö8'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 13, son test puanının 20 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 2, son testte elde ettiği puan 7'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 11, son testte 13'tür.

Şekil 45

Ö8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

Ö8'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 45'te gösterildiği gibidir. Ö8'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 16, son test puanı 21'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.9. Ö9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Kontrol 2 grubundaki Ö9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 30'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Ö9'un dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 30**Kontrol 2 Grubu-Ö9'un Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular**

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test		
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	6“benim, ben, senin, ben, ben, onun”	2	-	-	
		Gösterme Adılları	1“bunlar”	4	1“bunun”	0	
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-	
		Gösterme Sıfatı	-	-	2 “o insan, bu tür insan”	0	
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	58“hayali, eğitimi vd.”	4	17“arkadaşları,çevresi vd.”	3	
		Belirtme Durum Eki	11“liseyi, babasını vd.”	3	3“geleceğini,çevresini vd.”	2	
		İlgi Eki	26“babasının, işlerin vd.”	3	5 “insanların, bunun vd.”	3	
		Kişi Ekleri	59 “yaparım, girmiş vd.”	4	13 “kazanır, olur vd.”	3	
	Toplam			20		11	
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	31 “bir süre sonra, artık vd.”	2	20“ama, bunun aksine vd.”	3
Ada Dayalı Değiştirim			2 “ Kayseri’nin ilçesi Melikgazide yaşayan Mustafa adlı biri varmış. Mustafa çok tembel biriymiş”	2	-	-	
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-	
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-	
Eksilti			60 “(kendi) derslerini çok fazla asılır vd.”	2	19 Dürüstlük çok mühim (dir) ve önemlidir vd.”	3	
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	45“yaparım, girmiş vd.”	2	12 “kazanır, Belirler vd.”	4	
		Birleşik Zaman	14“yapardım, anlamıştı vd.	3	1 “olursa”	4	
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Mustafa (38),babası(9), çalış/kan/ma (8)	2	İnsan/lar(8), çevres/si(7), dürüst/lük(6)	2	
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	4 “Mustafa artık tembellikten uzak çok çalışkan olmuştu vd.”	1	2 “dürüstlüğe saygı duymayan hep yalan söyleyen kişi ise vd.”	2	
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	36 “Mustafa, Mustafa’nın ailesi, Mustafa’nın annesi, Mustafa’nın babası vd.”	2	9 “dürüstlük,dürüst arkadaşlar,dürüstlüğe, Dürüst insanlar,insanlara güven vd.”	2	
			9 “çalışma, batmanın eşiğine gelme,iflas etme, işleri batma, işlerin başına geçme vd.”		7 “yalan söyleyen kişi,çevresi güven vermeyen kötü insanlar,kötü çevresi vd.”		
		Toplam			16		20
		TOPLAM			36		31

Kontrol 2 grubundaki Ö9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 30’da sunulmuştur. Ö9 ön test metninde f(6) kişi adılı, f(1) gösterme adılı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve

yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö9’un kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Gösterme adılı f(1) ve gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö9’un gösterme adılarını kullanma puanı 0, gösterme sıfatlarını 0 olarak tespit edilmiştir.

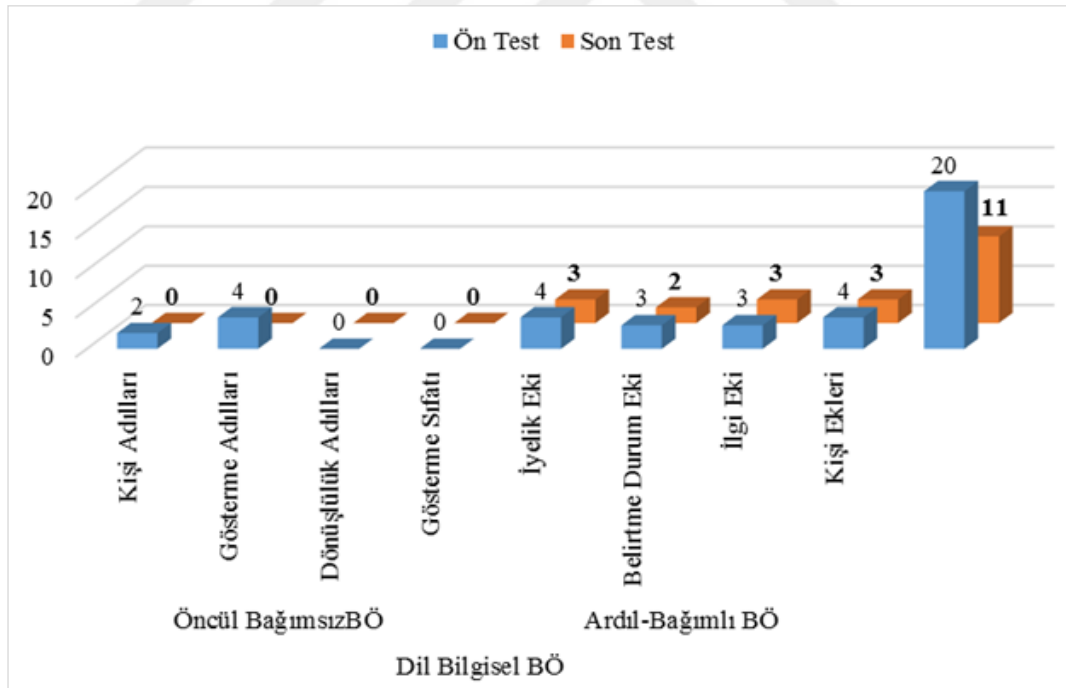
Ö9’un ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(58) iyelik eki, f(11) belirtme durum eki, f(26) ilgi eki ve f(59) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö9’un iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(17) iyelik eki, f(3) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(13) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde Ö9’un iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 3 olarak belirlenmiştir. Ö9’un ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerini doğru ve yerinde kullanma puanlarında düşüş görülmektedir.

Ö9 ön test metninde f(31), son test metninde ise f(20) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 2, son testte 3’tür. Ön testte eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 2’ dir. Son testte ise ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(60), son testte ise f(19) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 2, son testte puanı ise 3’tür. Tablo 30’da Ö9’un ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(45) yalın zamanlı, f(14) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 2, birleşik zamanlıları 3’tür. Son test metninde f(12) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4’tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Mustafa (38), babası (9), çalış/kan/ma (8) kelimelerinin; son testte insan/lar (8), çevres/si (7), dürüst/lük (6) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinlendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 2’ dir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinlendiği görülmektedir. Ö9 ön test metninde f(4), son test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön testte kullanım puanı 1, son testte 2’dir. Ö9’ un ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(36) ,ikinci kavram alanına ait f(9) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(9) ,ikinci kavram alanına ait f(7) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön ve son test puanı 2’dir.

Şekil 46

Ö9’un Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

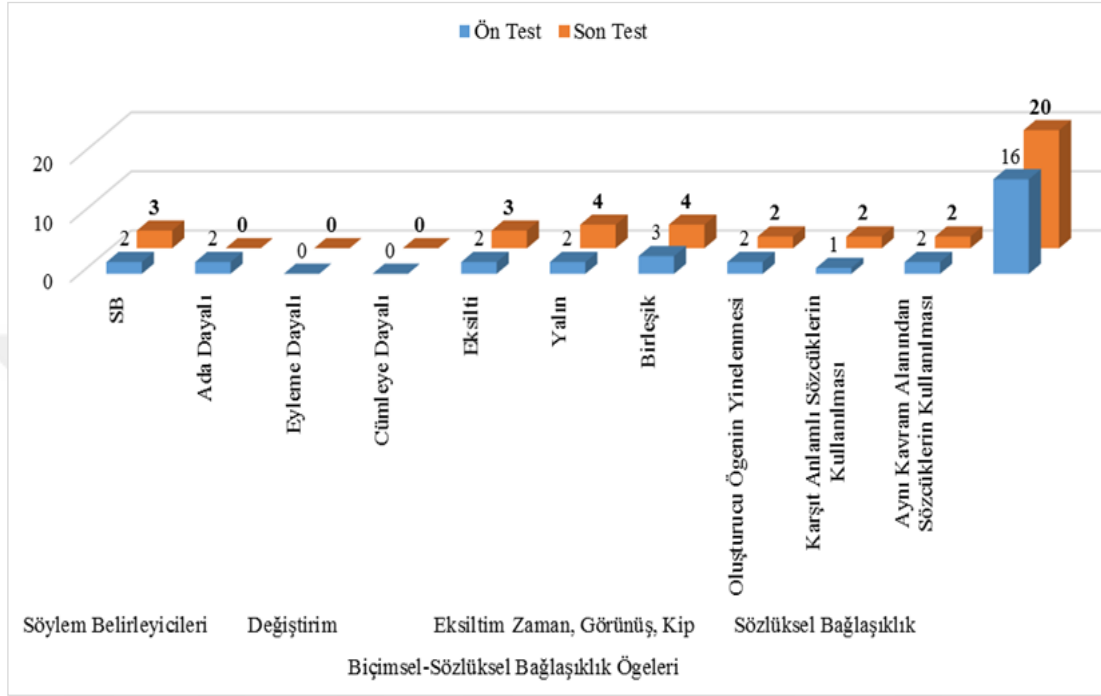

Ö9’un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 46’ da gösterildiği gibidir. Ö9’un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 20, son test puanının 11 olduğu görülmektedir. Öncül

bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 6, son testte elde ettiği puan 0'dır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 11'dir.

Şekil 47

Ö9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

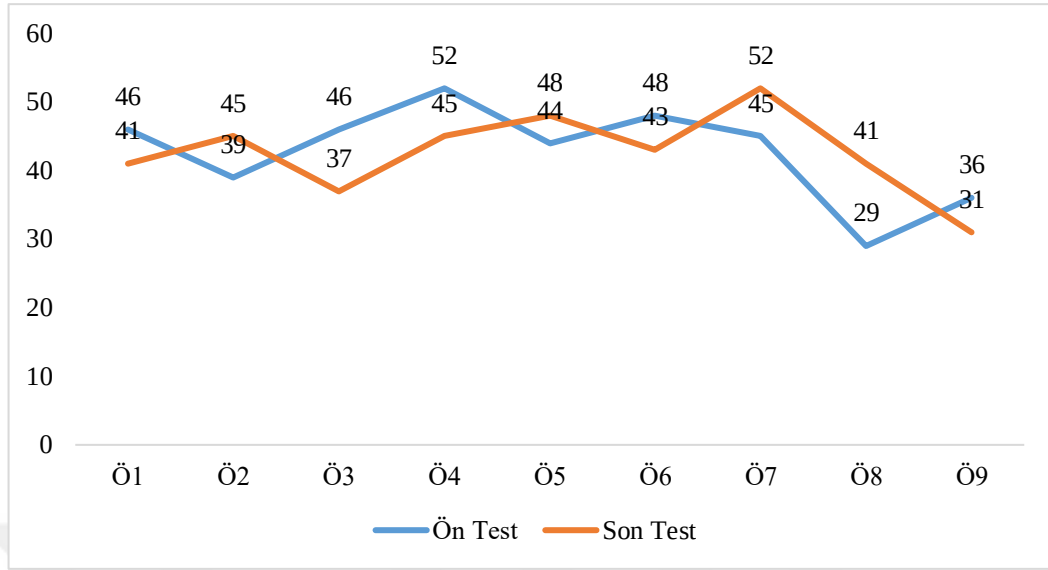
Ö9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 47'de gösterildiği gibidir. Ö9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 16, son test puanı 20'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.10. Kontrol 2 grup değişim tablosu

Kontrol 2 grubunda yer alan Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö9 kodlu öğrencilerin performanslarını gösteren grup değişim tablosu Şekil 48'de sunulmuştur. Şekil 48 grupta yer alan öğrencilerin ön test ve son testteki toplam performanslarını ve değişimlerini göstermektedir. Kontrol 2 grubunun dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının özet tablosu aşağıdaki gibidir. Bağlaşıklığın alt boyutlarına dair kontrol 2 grubundan elde edilen bulgular da şeklin açıklama kısmında sunulmuştur.

Şekil 48

Kontrol 2 grup değişim grafiği

Kontrol 2 grubunda yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ön test ve son test toplam performansları Şekil 48’de sunulmuştur. Buna göre Ö1 dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanmaya yönelik toplamda ön testte 46, son testte 41; Ö2 ön testte 39, son testte 45; Ö3 ön testte 46, son testte 37; Ö4 ön testte 52, son testte 45; Ö5 ön testte 44, son testte 48; Ö6 ön testte 48, son testte 43; Ö7 ön testte 45, son testte 52; Ö8 ön testte 29, son testte 41; Ö9 ön testte 36, son testte 31 puan almıştır.

Dil bilgisel bağlaşıklığın öncül bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performans puanlarına baktığımızda kontrol 2 grubunun kişi adlarındaki toplam ön testte puanı 16, son test 20’dir. Gösterme adlarındaki ön test puanı 16, son testte 4; dönüşlülük adlarında ön test puanı 12, son test 12; gösterme sıfatlarında ön test puanı 6, son test 23’tür. Kontrol 2 grubunun ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performans puanlarına baktığımızda iyelik eklerindeki toplam ön test puanı 31, son test puanı 31; belirtme durum eklerindeki ön test puanı 30, son testte 26; ilgi eklerindeki ön test puanı 21, son testte 28;kişi eklerindeki ön test puanı 36, son testte 34’tür.

Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 2 grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 29, son testte 31;değiştirimdeki ön test puanı 18, son testte 8; eksiltideki ön test puanı 29, son testte 31; yalın zamandaki ön test puanı 34, son testte 33; birleşik zamandaki ön test puanı 32, son testte 33’tür. Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 2 grubunun oluşturuç öğeleri yinelemedeki

toplam ön test puanı 28, son test 29; karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 20, son testte 14; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 28, son testte 26'dır.

4.3. Deney Grubundan Ön Test ve Son Testte Elde Edilen Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde deney grubunda yer alan D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8 ve D9 kodlu öğrencilerin ön test ve son testte ortaya koydukları yazılarında elde edilen bulgu ve yorumlar yer almaktadır. İlk olarak her öğrencinin bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumuna dair elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur. Daha sonra dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. Son olarak grupta yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının ön test ve son test toplam puanlarına dair elde edilen bulgular grup özet tablosunda sunulmuştur.

4.3.1. D1'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 31'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D1'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 31

Deney Grubu-D1'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	7“ben, sizlere, sizin, size, Sizi, siz, sizi”	2	29“ben, size, o, bize, o, bize, bizimle, size, ona, size, bana, bana, bize, bana, ben, ben, ben,ben, bana, ben, siz, o, benim, o, ben, sana, ona, o, siz”	3
		Gösterme Adılları	3“bunu, onun, bu”	0	3 “bunu, şu, bunu ”	3
		Dönüşlülük Adılları	-	-	1 “kendi “	4
		Gösterme Sıfatı	1 “bu dersler”	0	2 “diğer gün, o sırada”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	35“karşınızdaki, ailenizle vd.”	3	27“kankam, annem, ödevimi vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	17“ödevleri, dediklerini vd.”	2	8 “ödevimi, doğruyu vd.”	3
		İlgi Eki	5 “tembelliğin, öğretmenin vd.”	2	2“örneğin, benim vd.”	2
		Kişi Ekleri	42 “dersiniz, konuşalım vd.”	4	69“vereceğim, diyebiliriz vd.”	4
	Toplam			13		27
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	21 “lakin, o yüzden, ancak vd.”	3	50 “ancak, bir örnek verecek olsam vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			1 “ Öyle olursanız derslerden 30, 40 en fazla 60 üstü alamazsınız.”	0	1 “ Doğruyu anlattım o da ben düzgünüm ama yalancı biriyle arkadaş kalamam dedi”	4
Eyleme Dayalı Değiştirim			1 “ Tembel olup tembellikten kurtulmak istiyorsanız ama yapamıyorsanız o zaman.”	4	1 “ Böyle de devam eder.”	0
Cümleye Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eksilti			60 “(Benim) Duyduğuma göre daha iyi olur vd.”	3	54 “Ya doğru söyleyecektim ya da (ben) yalan söyleyecektim vd.”	4
Zaman, görünüş, kip		Yalın Zaman	35“anlamış, gelmez vd.”	4	45“demiştin, sakladın vd.”	3
		Birleşik Zaman	7 “istiyorsanız, giderseniz vd.”	4	24“titriyordum, seçmiştim vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Tembel (10), ders (9), ders ve öğretmen (6)	3	Yalan-(11), arkadaş(8), dürüst/lük(5)	3
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	6 “ O zaman tembellikten çalışkana dönersiniz vd.”	3	4 “Dürüst olursak asla yalan söylemeyiz vd.”	3
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	16 “tembelliğin zararları, çalışmamak, sorumluluklarımızı yerine getirmemek, ödevleri yapmayan, arsız, dediklerini dinlemeyen vd.” 22 “ders, okul, test çözmek, soru sormak, ödevleri yapmak ve kitap okumak vd.”	3	6 “dürüstlük, dürüst olursak, dürüst davranırsak vd.” 7 “yalan söylersek, yalancı biriyle arkadaş, güvenim kalmadı, yalan söylemeyin vd.” 11 “kızgın bir şekilde, ikilemde kalmıştım, doğruyu söyleyecektim, ağlıyordum, dalga gecersiniz, doğruyu anlattım vd.”	3
		Toplam			27	
TOPLAM			40		55	

Deney grubundaki D1 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 31’de sunulmuştur. D1 ön test metninde f(7) kişi adılı, f(3) gösterme adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D1’in kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 0, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(29), gösterme adılı f(3), dönüşlülük adılı f(1) ve gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D1’in kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 3, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. D1’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinin puanlarının bütününde artış görülmektedir.

D1’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(35) iyelik eki, f(17) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(42) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D1’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(27) iyelik eki, f(8) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(69) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D1’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D1’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinden iyelik ve belirtme durum eklerini doğru ve yerinde kullanma puanlarında artış görülmektedir. 23.12.2022 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D1’in iyelik ekleri ilgili bir soru sorduğu görülmektedir. Öğrenci sorusu üzerine etkinlik repertuarından konu ile ilgili 16. ve 17. etkinlik uygulanmış, iyelik eklerinin işlevine öğrencilerin dikkati çekilmiştir. D1’in son test ardıl bağlaşıklık öğelerinden iyelik ekini kullanma puanına baktığımızda yükseliş olduğu görülmektedir.

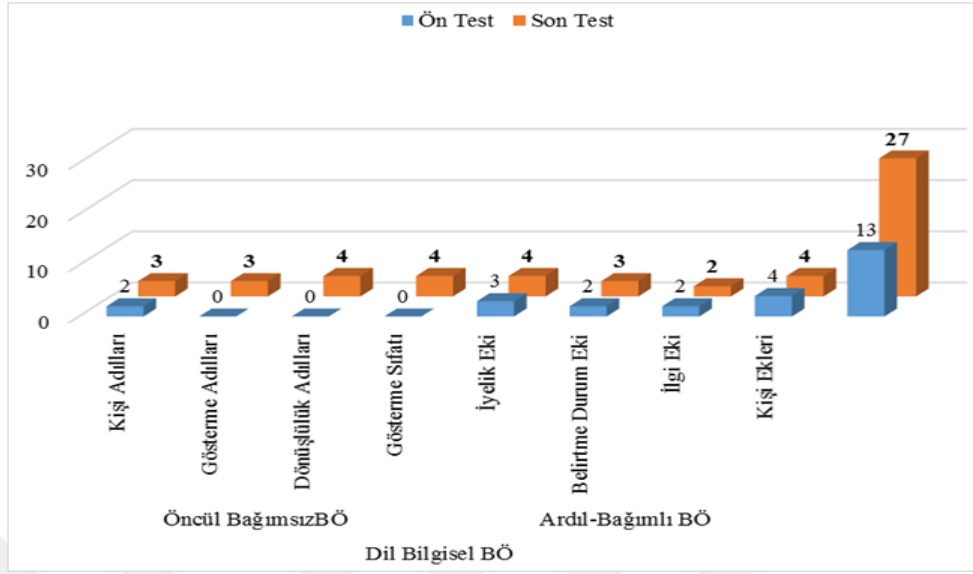
D1 ön test metninde f(21), son test metninde ise f(50) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru

kullanma puanı 3, son testte 4'tür. Ön testte cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(1) ve eyleme dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Ön testte ada dayalı değiştirim puanı 0, eyleme dayalı değiştirim puanı 4'tür. Son testte de cümleye değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(1) ve eyleme dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Ada dayalı değiştirim puanı 4, eyleme dayalı 0'dır. Ön test metninde f(60), son testte ise f(54) eksilti kullanmıştır. Ön testte doğru eksilti kullanma puanı 3, son testte 4'tür. Tablo 31'de D1'in ön test ve son test metnindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(35) yalın zamanlı, f(7) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(45) yalın zamanlı, f(24) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri doğru kullanma puanı 3, birleşik zamanlıları 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde tembel (10), ders (9), ders ve öğretmen (6) kelimelerinin; son testte yalan- (11), arkadaş (8), dürüst/lük (5) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. D1 ön test metninde f(6), son test metninde metin boyunca f(4) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise her iki testte de 3'tür. D1' in ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f (16) ,ikinci kavram alanına ait f(22) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. 1. Kavram alanına ait f(11) ,ikinci kavram alanına ait f(6), üçüncü kavram alanına ait f(7) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön ve son test puanı 3'tür.

Şekil 49

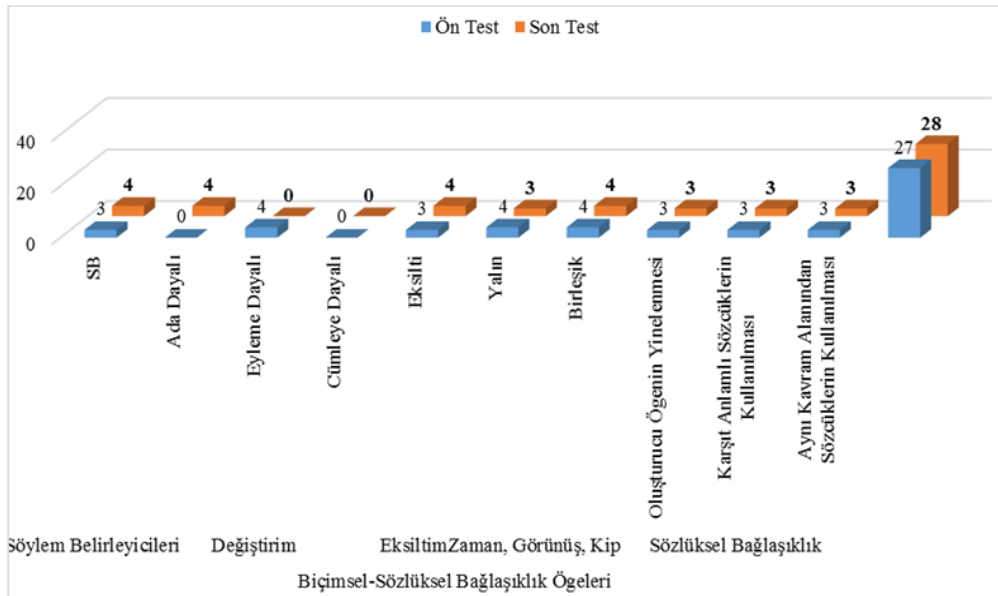
D1'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D1'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 49' da gösterildiği gibidir. D1'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 13, son test puanının 27 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 2, son testte elde ettiği puan 14'tür. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 11, son testte 13'tür.

Şekil 50

D1'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D1'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 50'de gösterildiği gibidir. D1'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 27, son test puanı 28'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test ve son test puanının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

4.3.2. D2'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 32'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D2'nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 32*Deney Grubu-D2'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	2“siz, siz”	4	12“sizlere, sizin, benim, siz, ona, o, sizin, ben, benden, size, siz, siz”	4
		Gösterme Adılları	-	-	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	4 “bu aile, bu çocuk, bu söyledikleri, o gün”	3	-	-
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	11“odasını, annesi vd.”	3	5“arkadaşınız, düşüncem vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	3“dersi, odasını vd.”	3	3 “dürüstlüğü, düşüncelerinizi vd.”	3
		İlgi Eki	1 “ailenin”	4	3 “sizin, benim vd.”	3
		Kişi Ekleri	33“tembelmiş, oynamış vd.”	4	20“söylüyor, ağlarım vd.”	4
	Toplam			21		18
	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	5 “ancak, ve vd.”	4	2 “ne olursa olsun, çünkü vd.”	2
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	1 “ sizi bilmem ama benim düşüncem böyle dürüst insana güvenilir”	4
Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Eksilti		40 “. (Annesinin) Bu söyledikleri çocuğa anlamlı gelmiş vd.”	4	12 “ Bence dürüstlük yalan söylemeyen (demek), açık konuşan demek vd.”	3
	Zaman , görünüş, kip	Yalın Zaman	30“üzülmüş, gitmiş vd.”	4	20“sevilir, oynuyor vd.”	4
		Birleşik Zaman	3 “bozarmış, yaşarmış vd.”	4	-	4
	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi		Çocuk (3), okul (3)	3	Siz(8), dürüstlük(6), yalan(4)	3
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	-	-	2 “ Bence dürüstlük yalan söylemeyen, açık konuşan demek vd.”	2
	Sözlüksel Bağlaşıklık				7“dürüstlük, dürüstlük yalan söylemeyen, açık konuşan, dürüst insana güvenilir vd.”	3
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	20 “ Okula gitmez, kitap okumaz, ders çalışmaz, odasını toplamaz, dışarıya çıkmaz, anca yatar telefonla oynamış vd.”	3	5 “dürüst değil, yalan söylüyor, kötü bir şey, duygularınız kırıyor, güveninizle oynuyor”	
	Toplam			22		25
	TOPLAM			43		43

Deney grubundaki D2 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 32’de sunulmuştur. D2 ön test metninde f(2) kişi adılı ve f(4) gösterme sıfatı kullanmıştır. Gösterme ve dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve

yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D2’nin kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde gösterme ve dönüşlülük adılı, gösterme sıfatı kullanmamıştır. Sadece kişi adılı f(12) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D2’nin kişi adılarını kullanma puanı 4 olarak belirlenmiştir.

D2’nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(11) iyelik eki, f(3) belirtme durum eki, f(1) ilgi eki ve f(33) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D2’nin iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(5) iyelik eki, f(3) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(20) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D2’nin iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir.

D2 ön test metninde f(5), son test metninde ise f(2) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön testte söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4, son testte 2’dir. 04.01.2023 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D2’nin zıtlık bildiren bağlacı konuşmasında yanlış kullanması üzerine etkinlik repertuarından 25. etkinliğin uygulandığı görülmektedir. Ayrıca 26. etkinlik de ödev olarak verilmiştir. Bağlaçların kurduğu anlamsal bağlantılara dikkat çekilmiştir. D2’nin söylem belirleyicileri son test puanına baktığımızda puanında düşüş görülmektedir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliğinin etkililiği görülmemektedir.

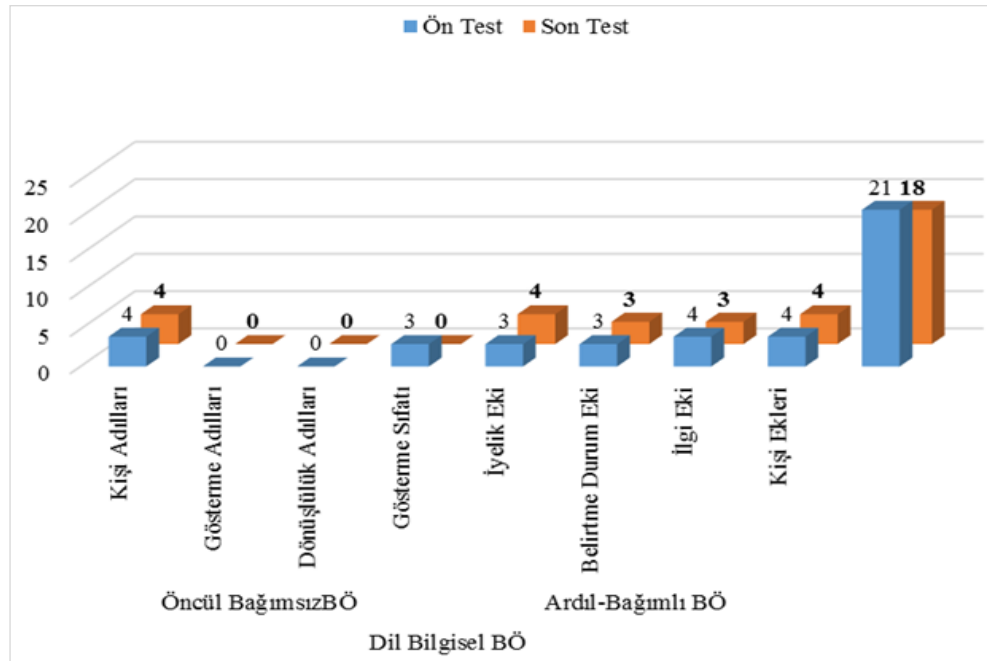
Ön testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Son testte ise ada ve eyleme dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece cümleye dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4’ tür. Ön test metninde f(40), son testte ise f(12) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 4 son test puanı ise 3’tür. Tablo 32’de D2’nin ön test ve son test metninlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. D2 ön test metninde f(30) yalın zamanlı, f(3)

birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(20) yalın zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür. Birleşik zamanlı yüklem kullanmamıştır.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde çocuk (3), okul (3) kelimelerinin; son testte siz (8), dürüst-lük (6), yalan (4) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. D2 ön test metninde karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Son test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise 2'dir. D2'nin ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Kavram alanına ait f(20) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(7) ,ikinci kavram alanına ait f(5) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma puanı ön ve son testte 3'tür.

Şekil 51

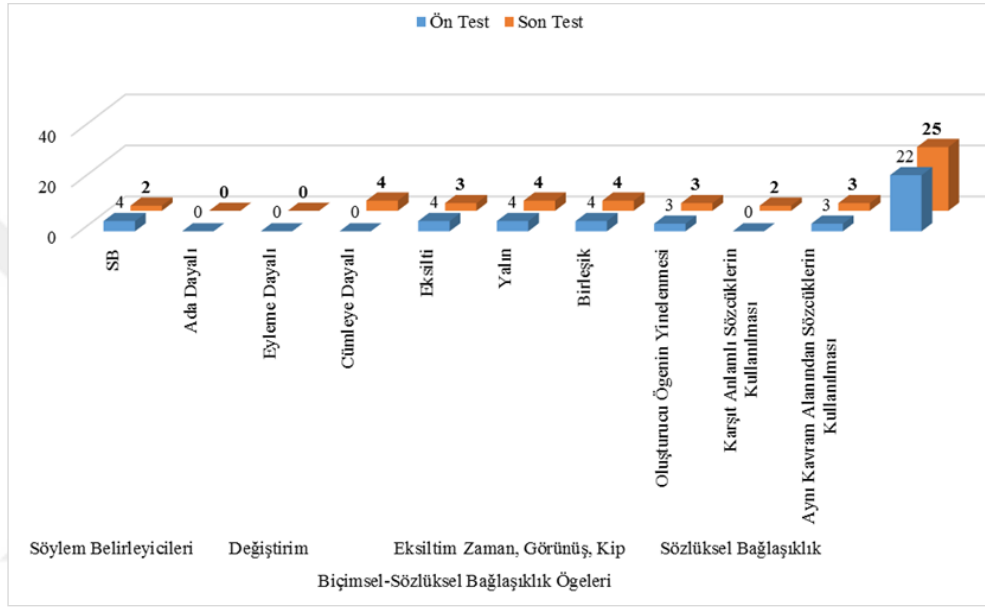
D2'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D2'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 51' de gösterildiği gibidir. D2'nin dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 21, son test puanının 18 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 7, son testte elde ettiği puan 4'tür. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 14, son testte 14'tür.

Şekil 52

D2'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D2'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 52'de gösterildiği gibidir. D2'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 22, son test puanı 25'tir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.3. D3'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 33'te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D3'ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 33

Deney Grubu-D3'ün Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	12“size, ben, benle, ben, ben, ben, Beni, benden, size, ben, sizler, onları”	2	-	-
		Gösterme Adılları	3“bu, şuna, onu”	1	-	-
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	7 “bu dönem, bu durum, bu süre, bu durum, bu 2, 5 ay, bu başarı, bu dönem”	2	-	-
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	28 “çevrem, kardeşlerim vd.”	3	7“annenize, notlarınızı vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	9 “anılarımı, engelleri vd.”	3	5 “notu, mutluluğu vd.”	2
		İlgi Eki	4“durumun, sınıfın vd.”	1	3 “insanın, dünyann vd.”	4
		Kişi Ekleri	37 “başladım, çoğaldı vd.”	4	18“kaybettirmez, kazandırır vd.”	4
	Toplam		16	14		
	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	26“artık, bile, tam olarak vd.”	2	16 “ama, ise, bile vd.”	3
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	1 “Bir ülkenin böyle insanlara ihtiyacı vardır.”	4
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
Eksilti		46 “(Benim) Arkadaş çevrem çoğaldı vd.”	3	16 “(dürüstlük) mutluluğu artırır vd.”	4	
Zaman , görünüş, kip	Yalın Zaman	29 “aldı, sürdü vd.”	3	18 “artırır, getirir vd.”	4	
	Birleşik Zaman	8“sevinmiştim, alıyordum vd.”	3	-	4	
	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Ben (8), sınıf(5)	3	Dürüst/lük(10), kazan-(5)	3	
Sözlüksel Bağlaşıklık	Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	1 “6. Sınıfın başında ... 6. Sınıfın sonunda”	4	4 “ Dürüstlük yalan kadar kirli değil beyaz renk kadar temizdir vd.”	2	
	Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	20“6.sınıf, okul, çalışkan bir öğrenci, derslerim, Öğretmenlerim, bursluluk sınavı, düşük not, puan vd.”	3	7 “dürüstlük, dürüst olun, dürüstlük kaybettirmez, dürüstlük kazandırır vd.”	3	
		4 “ bilgisayar, tablet, telefon bağımlısı, teknolojik bütün aletler”		8 “dürüstlük kazandırmaz, yalan kadar kirli, Yalan Yalancılık, dolandırıcılık , içki, kumar, sigara ve başarısızlığı, saygısızlığı getirir.”		
	10 “içine kapanık bir çocuktum, nefret ederim, mutlu etti, endişe etmiyordular, sevinmiştim vd.”					
Toplam		21	27			
TOPLAM		37	41			

Deney grubundaki D3 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 33'te sunulmuştur. D3 ön test metninde f(12) kişi adılı, f(3) gösterme adılı ve f(7) gösterme sıfatı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D3'ün kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 1, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde hiçbir öncül bağlaşıklık ögesini kullanmamıştır. D3'ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(28) iyelik eki, f(9) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(37) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D3'ün iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 1 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(7) iyelik eki, f(5) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(18) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D3'ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. 30.12.2022 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D3'ün bu tarihte araştırma ödevini sunarken ödevinin başlığını “Kayseri Kale” olarak yazmış olması üzerine etkinlik repertuarındaki 18. ve 20. etkinlikler uygulanmıştır. İyelik eklerinin bir nesnenin kime, neye ait olduğunu belirten ekler olarak isimlerin sonuna geldiklerinin altı çizilmiştir. Uygulamada öğrenciden konuyu anladığına dair olumlu bir bildirim alınmamıştır. Fakat ardıl bağlaşıklık öğelerinden iyelik ekini kullanma son test puanına bakıldığında artış görülmektedir.

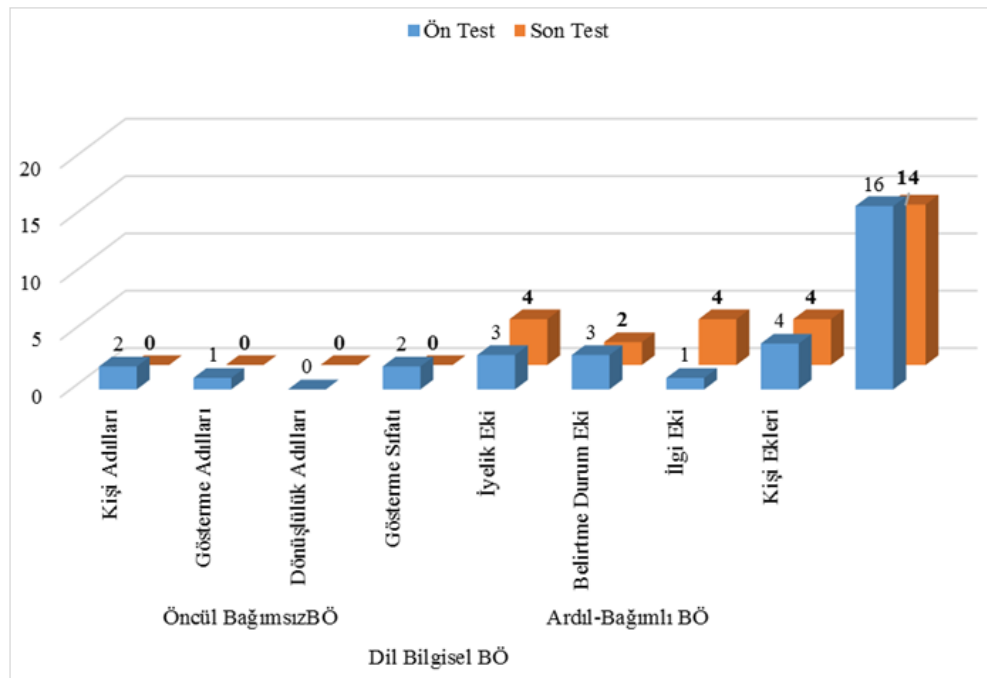
D3 ön test metninde f(26), son test metninde ise f(16) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 2, son testte 3'tür. Ön testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Son testte eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece ada dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4'tür. Ön test metninde f(46), son testte ise f(16) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 4'tür. Tablo 33'te D3'ün ön test ve son test

metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(29) yalın zamanlı, f(8) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri yerinde ve doğru kullanma puanı 3'tür. Son test metninde f(18) yalın zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür. Birleşik zamanlı yüklem kullanmamıştır.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde ben (8), sınıf (5) kelimelerinin; son testte dürüst/lük(10), kazan-(5) kelimelerinin oluşturuğu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuğu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineme puanı ise her iki testte de 3'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. D3 ön test metninde f(1), son test metninde metin boyunca f(4) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön test kullanım puanı ise 4, son test puanı 2'dir. D3'ün ön test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(20), ikinci kavram alanına ait f(10), üçüncü kavram alanına ait f(4) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(8), ikinci kavram alanına ait f(7) sözcük kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön ve son test puanı 3'tür.

Şekil 53

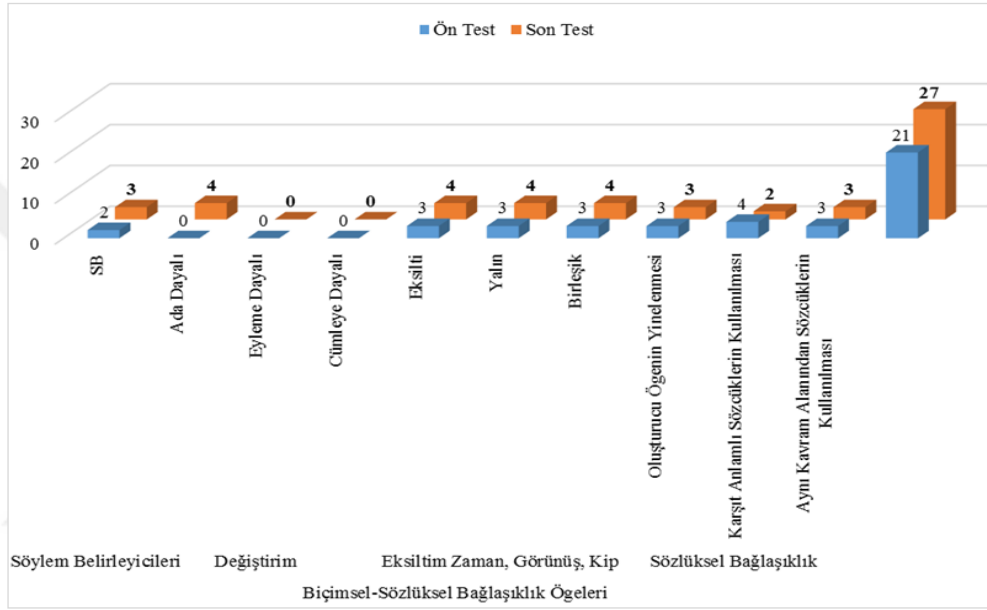
D3'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D3'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 53'te gösterildiği gibidir. D3'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 16, son test puanının 14 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 5, son testte elde ettiği puan 0'dır. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 11, son testte 14'tür.

Şekil 54

D3'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 54'te gösterildiği gibidir. D3'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 21, son test puanı 27'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.4. D4'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 34'te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D4'ün dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 34

Deney Grubu-D4'ün Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test			
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan		
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	16“ben, ben, ben, bana, sen, bana, ben, bana, beni, sen, ben, beni, ben, ben, ben, ben”	3	6“benim, bana, ben, ben, benim, bana”	3	
		Gösterme Adılları	2 “şöyle, böyle ”	2	1 “bu”	4	
		Dönüşlülük Adılları	1 “kendimi”	4	1 “kendi”	4	
		Gösterme Sıfatı	9 “bu gün, bu sene, bu durum, şöyle şoru, o ders programı, bu anladığım zaman, bu okuldaki, bu sene, bu konular”	2	6 “diğer insanlar, o zaman, o gün, o gün, o günden, bu anım”	4	
		İyelik Ekleri	32“ailem, başarıım vd. “	4	27 “hikayemi, ödevimiz vd.”	4	
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	Belirtme Durum Eki	17“beni, sınavı vd.”	4	13 “kelimesi, suçlarını vd.”	4	
		İlgi Eki	4“okulumuzun, işin vd.”	3	5 “benim, dürüstlüğü vd.”	4	
		Kişi Ekleri	79“hissetmişim, çağırdı vd.”	4	31 “işliyorduk, sınıftaydık vd.”	4	
		Toplam		26		31	
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	32 “öylece, aslında, ama vd.”	4	26“çünkü, ama vd.”	4
			Ada Dayalı Değiştirim	1 “sen bu okuldaki çalışkan ve zeki öğrencilerden birisin”	4	-	-
			Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
			Cümleye Dayalı Değiştirim	4“ böyle 2 koca dönem geçti yazılılar açıklandı vb”	2	-	-
Zaman , görünüş, kip		Eksilti	59 “...(Benim) Sınavım açıklanmıştı vd.”	3	35 “ Bence (dürüst insanlar) mutlu olmalıydılar vd.”	4	
		Yalın Zaman	45 “olmalı, çalıştım vd.”	3	25 “erdemdir, anlatacağım vd.”	4	
		Birleşik Zaman	34“istemiyordum, düşünüyordu vd.”	4	6“öğretmişti, kızmıştı vd.”	4	
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Öğretmen (10), çalış (10), ders (9)	4	Dürüstlük(14), insan/lar(8), ödev ve öğretmenim(6)	4	
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	-	-	6 “ dürüstlük herkesin kolayca kazanamayacağı ama kolayca da kaybedebileceği bir erdemdir vd.”	4	
		Sözlüksel Bağlaşıklık	Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	49“7.sınıf, okul, öğretmen, ders çalışmak, derslerde başarıları düşmek, ders programı, yazılılar, LGS , akademik başarı vd.”	4	13 “dürüst kelimesi, dürüst insan, dürüst oldum, dürüstlüğü önemini öğretmişti vd.” 14 “4.sınıftaydım, canlı derslerle ders işliyorduk, canlı dersteydik, ödevimi unutmuştum, öğretmenim kızmıştı vd.”	4
Toplam			28		28		
TOPLAM			54		59		

Deney grubundaki D4 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 34’te sunulmuştur. D4 ön test metninde f(16) kişi adılı, f(1) gösterme adılı, f(2) dönüşlülük adılı ve f(9) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D4’ün kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 2, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(6), gösterme adılı f(1), dönüşlülük adılı f(1) ve gösterme sıfatı (6) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D4’ün kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 4 dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. D4’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinden gösterme adıları ve gösterme sıfatları puanlarında artış görülmektedir.

D4’ün ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(32) iyelik eki, f(17) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(79) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(27) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(31) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D4’ün iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D4’ün ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında her iki testte de ardıl bağlaşıklık öğelerini doğru ve yerinde kullanmada çok iyi olduğu görülmektedir.

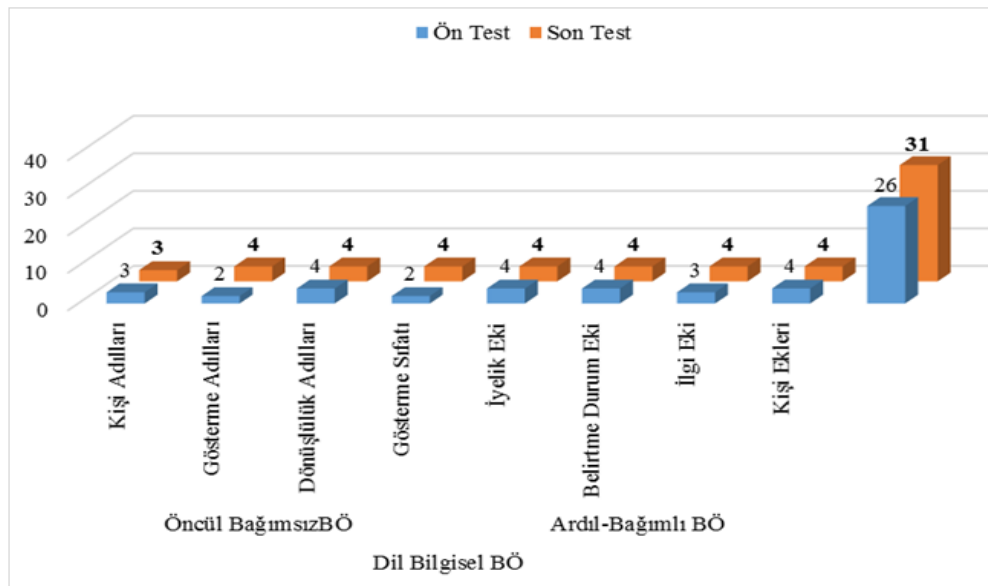
D4 ön test metninde f(32), son test metninde ise f(26) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Her iki metninde de söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 4’tür. Ön testte eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ada dayalı f(1) ve cümleye dayalı f(4) değiştirim ögesi kullanmıştır. Ön test ada dayalı değiştirim puanı 4, cümleye dayalı değiştirim puanı 2’dir. Son testte ise ada, eyleme

ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(59), son testte ise f(35) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 4'tür. Tablo 34'te D4'ün ön test ve son test metnindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(45) yalın zamanlı, f(34) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve doğru kullanma puanı 3, birleşik zamanlıları 4'tür. Son test metninde f(25) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde öğretmen (10), çalış (10), ders (9) kelimelerinin; son testte dürüstlük(14), insan/lar(8), ödev ve öğretmenim (6) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturucu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ise her iki testte de 4'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. D4 ön test metninde karşıt anlamlı sözcük kullanmamıştır. Son test metninde metin boyunca f(6) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise 4'tür. D4'ün ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Aynı kavram alanına ait f(49) , sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(13) ,ikinci kavram alanına ait f(14) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön ve son test puanı her iki testte de 4'tür.

Şekil 55

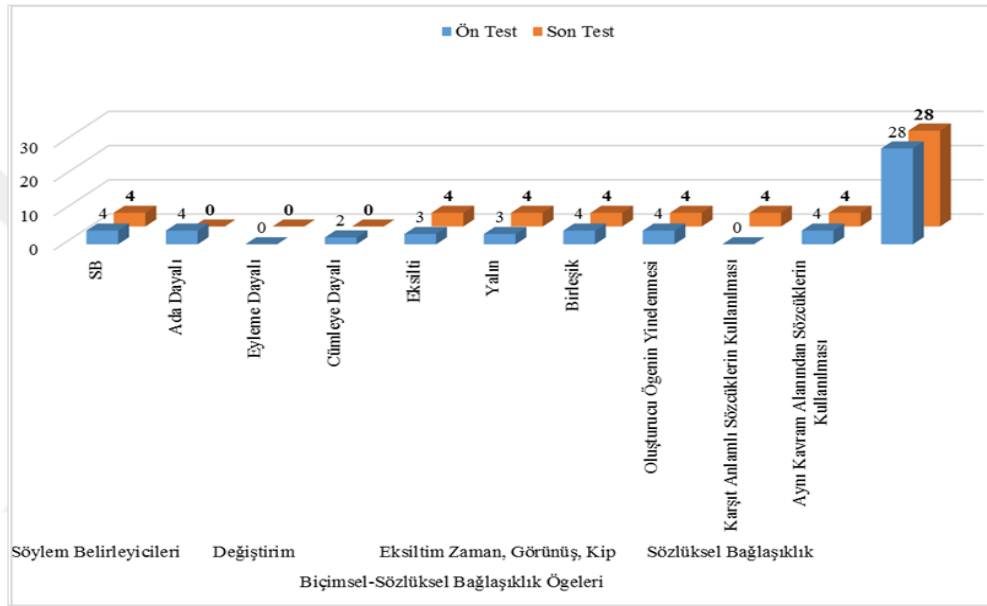
D4'ün Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D4'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 55'te gösterildiği gibidir. D4'ün dil bilgisel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 26, son test puanının 31 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 11, son testte elde ettiği puan 15'tir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 15, son testte 16'dır.

Şekil 56

D4'ün Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 56'da gösterildiği gibidir. D4'ün biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 28, son test puanı 28'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön ve son test puanının aynı olduğu görülmektedir.

4.3.5. D5'ten ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 35'te sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D5'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 35*Deney Grubu-D5'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	-	-	5“ben, sana, benim, ben, ben”	4
		Gösterme Adılları	3“onun, bu, ondan”	0	2“bunları, burda”	4
		Dönüşlülük Adılları	2“kendine, kendini ”	2	1“kendini”	4
		Gösterme Sıfatı	-	-	1 “bu masal”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	37“annesı, kızına vd.”	3	4“tepesine, karşılığını vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	13“mesleği, sonucu vd.”	3	5“kediı, kendini vd.”	4
		İlgi Eki	2 “sınavın, kızının”	2	4“yalancıların, ağacın vd.”	3
		Kişi Ekleri	38“geliştirmiş, almış vd.”	4	34“demiş, gülmüş vd.”	4
	Toplam		14		31	
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	39 “bir de ne görsün, ama vd.”	2	28 “bir kez daha , hem...hem de vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	1 “ Ben o Kadar kurnaz biriyim ki”	4
Eyleme Dayalı Değiştirim			1 “annesı ile babası Kızına Süpriz yapmak istemiş. ve yapmışlarda”	4	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			2 “ Derslerime çalışıp bir lise tutturmalıyım demiş. ve söyledin yapmışta vd.”	2	-	-
Eksilti		40 “(kız) kapıyı çaldında kapı aniden açıldı vd.”	3	17 “ Bence dürüstlük kazandırır (demiş) vd.”	4	
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	31“geçmiş, çıkmış vd.”	4	29 “gülmüş, acıyorum vd.”	4
		Birleşik Zaman	7“karşılıyormuş, alıyormuş vd.”	3	5“geziyormuş, övüyormuş vd.”	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Kız(11), çalış(5), başarı(4)	3	Leylek(8), kurnaz/lık(6), tilki(6)	4
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	1 “ Bir varmış bir yokmuş”	4	3 “ Hiçbir zaman kaybetmezsin, hep kazanırsın vd.”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	15 “derslerine çalışmak, derslerine çok odaklıymış, karnesinde takdir almış, çalışma başarısıymış vd.”	1	9 “kurnalık, hile, yalan söylemek, kurnazlık yapmadan yaşayamamak vd.”	4
				4 “dürüstlük kazandırır, dürüst insan her zaman kazanır , dürüst olmanın karşılığını almış vd.”		
Toplam		26		32		
TOPLAM		40		63		

Deney grubundaki D5 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 35’te sunulmuştur. D5 ön test metninde gösterme adılı f(3) ve dönüştürülük adılı f(2) kullanmıştır. Kişi adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D5’in gösterme

adılarını kullanma puanı 0, dönüşlülük adılarını 2 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(5), gösterme sıfatı f(2), dönüşlülük f(1) ve gösterme sıfatı f(1) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D5’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 4, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. D5’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir. 02.12.12 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D5’in kişi adıları yerine gösterme adılı kullanmasından kaynaklanan dil bilgisel yanlışı üzerine etkinlik repertuarından 5. ve 6 etkinliğin uygulandığı ve konu ile ilgili dönüt verildiği görülmektedir. Kişi adılarının kişilerin yerine kullanıldığının ve kişilere gönderimde bulunduğunun; gösterme adılarının ise nesnelerin yerini tuttuğunun ve neslerin ismine gönderimde bulunduğunun altı çizilmiştir. D’5 in öncül gönderim öğeleri son test puanına baktığımızda biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin etkili olduğu görülmektedir.

D5’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(37) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(38) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D5’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(4) iyelik eki, f(5) belirtme durum eki, f(4) ilgi eki ve f(34) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D5’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D5’in ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir.

D5 ön test metninde f(39), son test metninde ise f(28) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 2, son testte 4 olarak tespit edilmiştir. Ön testte ada dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Eyleme f(1) ve cümleye dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Eyleme dayalı değiştirim puanı 4, cümleye dayalı değiştirim puanı 2’dir.

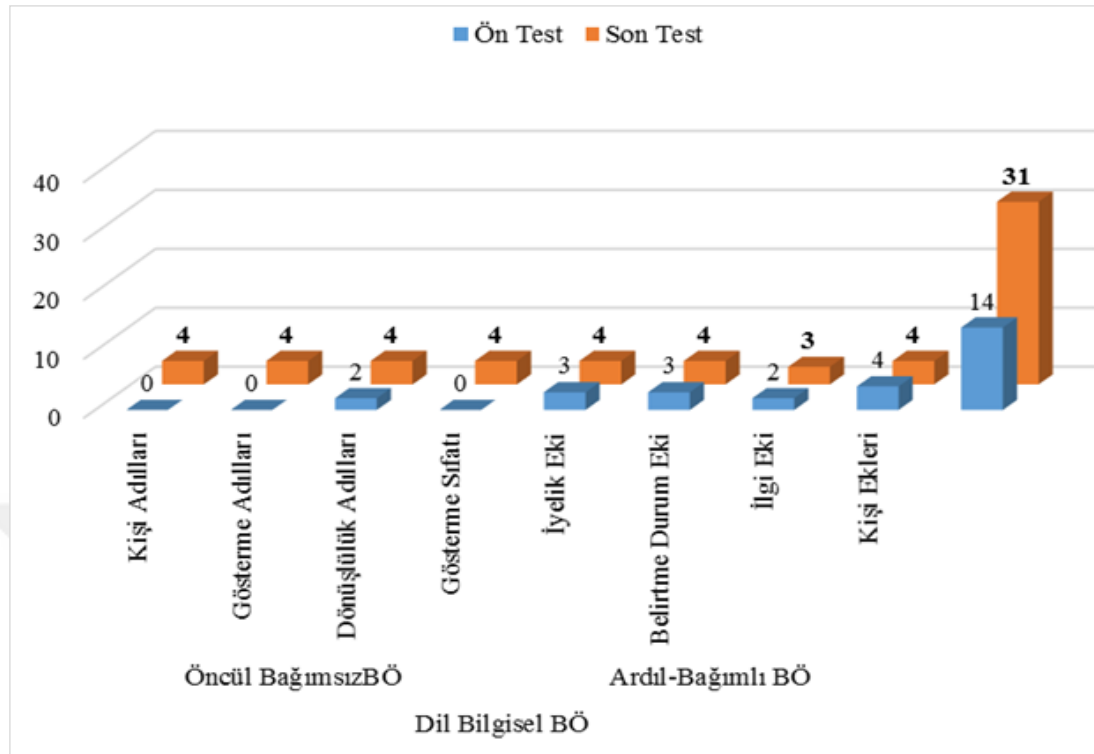
Son testte ise eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece ada dayalı f(1) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4'tür. Ön test metninde f(40), son testte ise f(17) eksilti kullanmıştır. Ön test eksilti puanı 3, son test puanı ise 4' tür. Tablo 35'te D5'in ön test ve son test metnindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görölmektedir. D5 ön test metninde f(31) yalın zamanlı, f(7) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4, birleşik zamanlıları 3'tür. Son test metninde f(29) yalın zamanlı, f(5) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4' tür.

Sözlüksel bağlaşıklık ögelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde kız (11), alış (5), başarı (4) kelimelerinin; son testte Leylek(8), kurnaz/lık(6), tilki(6) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görölmektedir. Öğrencinin oluşturucu ögeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 3, son testte 4' tür. Yinelenen ögelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görölmektedir. 10.01.2023 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D5'in sınıf içindeki yazma çalışmasında doğru eksiltim yapamadığı görölmüştür. Etkinlik repertuarından 29. ve 30. etkinlik uygulanmış, nasıl doğru eksiltim yapılacağının üzerinde durulmuştur. Doğru eksiltim yapılmazsa metinlerin akıcılığının bozulacağına vurgu yapılarak konu ile ilgili dönüt verilmiştir. Öğrencinin eksilti doğru puanına baktığımızda son testte artış görölmektedir. Bu durum biçime rastlantısal odaklanma etkinliğinin etkililiğini göstermektedir.

D5 ön test metninde f(1) son test metninde metin boyunca f(3) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ise her iki testte de 4'tür. D5' in ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Kavram alanına ait f(15) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 1'dir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(9) ,ikinci kavram alanına ait f(4) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 4'tür.

Şekil 57

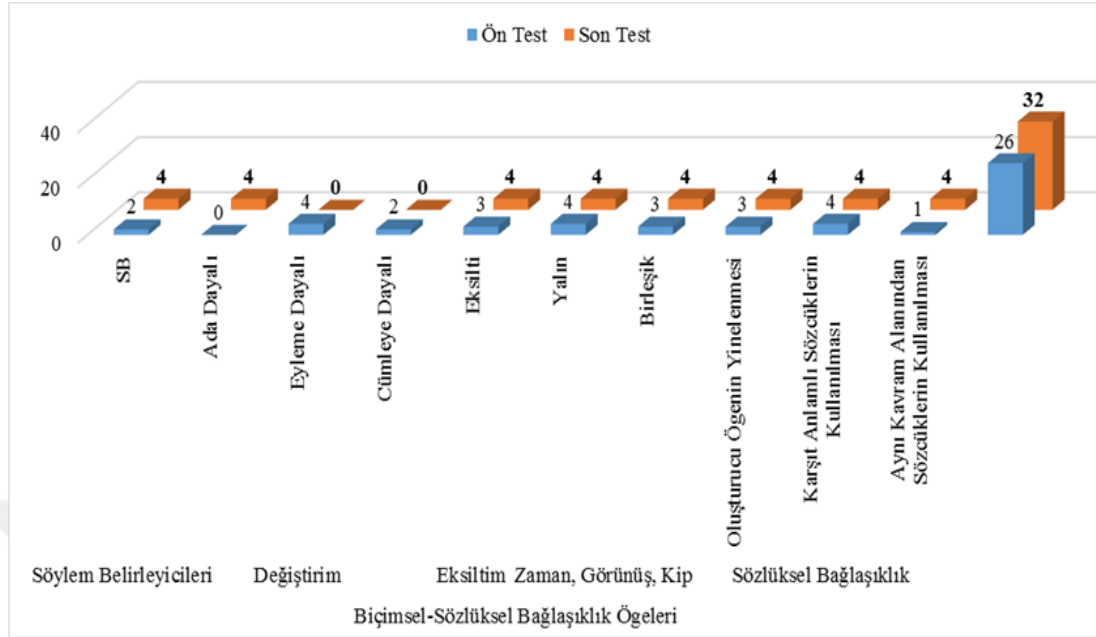
D5'in Dil Bilgisel Bağlılık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D5'in dil bilgisel bağlılığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 57' de gösterildiği gibidir. D5'in dil bilgisel bağlılığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 14, son test puanının 31 olduğu görülmektedir. Öncül bağlılık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 2, son testte elde ettiği puan 16'dır. Ardıl bağlılık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 12, son testte 15'tir. D5'in dil bilgisel bağlılık puanının son testte artış gösterdiği görülmektedir.

Şekil 58

D5'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 58'de gösterildiği gibidir. D5'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 26, son test puanı 32'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.6. D6'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 36'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D6'nın dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 36*Deney Grubu-D6'nın Bağlaşıklık Öğelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Öğeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Öğeleri	Kişi Adılları	4“benim, onunla, o, onun”	1	5“benim, ona, ben, size, onlar”	4	
		Gösterme Adılları	3“böyle, bunun, buna”	2	1 “bunu”	4
		Dönüşlülük Adılları	-	-	-	-
		Gösterme Sıfatı	1 “bu kız”	4	3 “bu kız, öteki oyun, bu kız”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri	İyelik Ekleri	36 “elini yüzünü, derslerine vd.”	3	24“annesini, ailesiyle vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	10 “Fatma’yı, hiçbirini vd.”	3	15“Aysu’yu, doğruyu vd.”	4
		İlgi Eki	5“Feyza’nın, hocasının vd.”	3	2“arkadaşlarının, yapışığının”	4
		Kişi Ekleri	63 “kalkmış, gidermiş vd.”	4	33 “oynadılar, söyledi vd.”	4
	Toplam		20	28		
	Bıçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri	Söylem Belirleyicileri	63 “hatta, çünkü, ama vd.”	3	24 “neolursa olsun, yani vd.”	4
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	2 “ İki tane oyun seçenekleri vardı biri yakar top diğeri voleyboldu.”	4
Eyleme Dayalı Değiştirim			2 “ annesine böyle devam ederse çok kötü yerlere gideceğini söylüyorlarmış vd.”	0	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			2 “ hocaları Feyza hakkında böyle giderse Fen lisesini tutturur. diye söylüyor vd.”	2	-	-
Eksilti		63 “ başarılı oldum, bitti diyede (Feyza) pes etmiyormuş vd.”	3	29 “(Onlar) Hep bir ağızdan vd.”	4	
		Zaman , görünüş, kip	Yalın Zaman	41 “dinlenmiş, başlamış vd”	4	29 “gerekiliyor, dedi vd.”
Birleşik Zaman			22 “duyuyormuş, diyorlarmış vd.”	4	4 “severmiş, oynayacaklardı vd.”	4
Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi		Feyza (16), Fatma (11), annesi(8)	3	Oyun/oyynamak(8), Aysu(8), arkadaş(7)	4	
		Karşıtlı Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	7 “ Bu kız hiç derslerine çalışmaz hep telefon, bilgisayara bakarmış vd.”	3	2 “yalan söyleme ne olursa olsun her zaman her yerde hep dürüst ol vd.”	4
			Sözlüksel Bağlaşıklık	Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	25 “derslerine çalışmaz, çalışkan, okula gitmek, ilk ders, matematik, okul birincisi, sınıf birincisi, başarı, Fen lisesi vd.”	3
	Toplam			25	32	
TOPLAM		45	60			

Deney grubundaki D6 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 36’da sunulmuştur. D6 ön test metninde f(4) kişi adılı, f(3) gösterme adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır.

Dönüşlülük adlı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D6’nın kişi adılarını kullanma puanı 1, gösterme adılarını 2, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(5), gösterme adılı f(1) , gösterme sıfatı f(3) kullanmıştır. Dönüşlülük adlı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D6’nın kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. D6’nın ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında öncül bağlaşıklık öğelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir. 23.11.2022 tarihinde araştırmacı günlüğünde yer alan notlara bakıldığında D6’nın kişi adıları ile ilgili cümle çalışmasında yaptığı yanlış üzerine D6 ve bütün sınıfa etkinlik repertuarındaki konu ile ilgili 3. ve 4. etkinlik uygulanmıştır. Kişi adılarının kişileri temsil yoluyla belirttiğinin, kişilere gönderimde bulunduğunun; gösterme adılarının ise nesnelerin yerini temsil yoluya belirttiğinin ve nesnelere gönderimde bulunduğunun altı çizilmiştir. D6’nın son test sonucunda öncül bağlaşıklık öğelerindeki performansının arttığı görülmektedir. Bu sonuç biçime rastlantısal odaklanma etkinliğinin etkililiğini göstermektedir.

D6’nın ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(36) iyelik eki, f(10) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(63) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 3, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(24) iyelik eki, f(15) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(33) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D6’nın iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 4 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D6’nın ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık öğelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir. 02.01.2023 tarihinde D6’nın “babamın” kelimesindeki ekin (-m) iyelik eki mi olduğu konusundaki sorusu üzerine etkinlik repertuarından 21. etkinlik

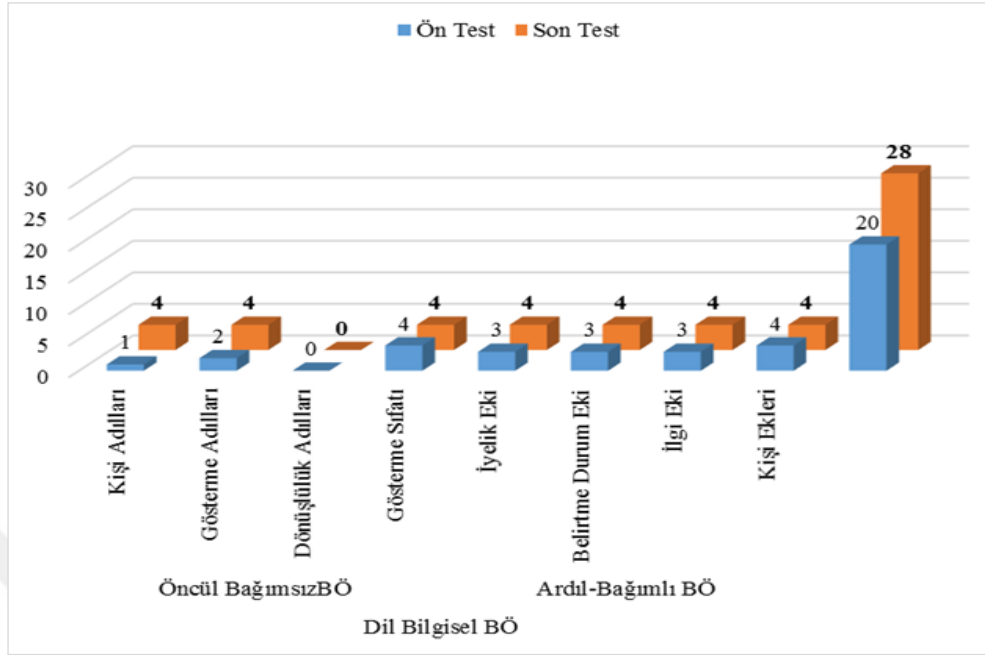
uygulanmıştır. Kırşehir'in Gülleri türküsü dinletilerek ilgi ekinin işlevi üzerinde durulmuştur. İlgi eki ile iyelik eklerinin ayırt edilmesinin altı çizilmiştir. D6'nın ön test puanına göre hem iyelik hem de ilgi eki puanının arttığı görülmektedir.

D6 ön test metninde f(63), son test metninde ise f(24) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunca yerinde ve doğru kullanma puanı 3, son testte 4 olarak tespit edilmiştir. Ön testte ada dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Eyleme f(2) ve cümleye dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Eyleme dayalı değiştirim puanı 0, cümleye dayalı değiştirim puanı 2'dir. Son testte ise eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Sadece ada dayalı f(2) değiştirim ifadesi kullanmıştır. Kullanma puanı 4'tür. Ön test metninde f(63), son testte ise f(29) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son testte 4'tür. Tablo 36'da D6'nın ön test ve son test metnindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. D6 ön test metninde f(41) yalın zamanlı, f(22) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(29) yalın zamanlı, f(4) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Feyza (16), Fatma (11), annesi (8) kelimelerinin; son testte oyun/oyunmak (8), Aysu (8), arkadaş (7) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiği görülmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 3, son testte 4'tür. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görülmektedir. D6 ön test metninde f(7), son test metninde f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Ön testte kullanım puanı ise 3, son testte 4'tür. D6'nın ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Kavram alanına ait f(25) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3'tür. Son test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görülmektedir. Birinci kavram alanına ait f(15), ikinci kavram alanına ait f(7), üçüncü kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanına ait sözcükleri yerinde ve doğru kullanma son test puanı 4'tür.

Şekil 59

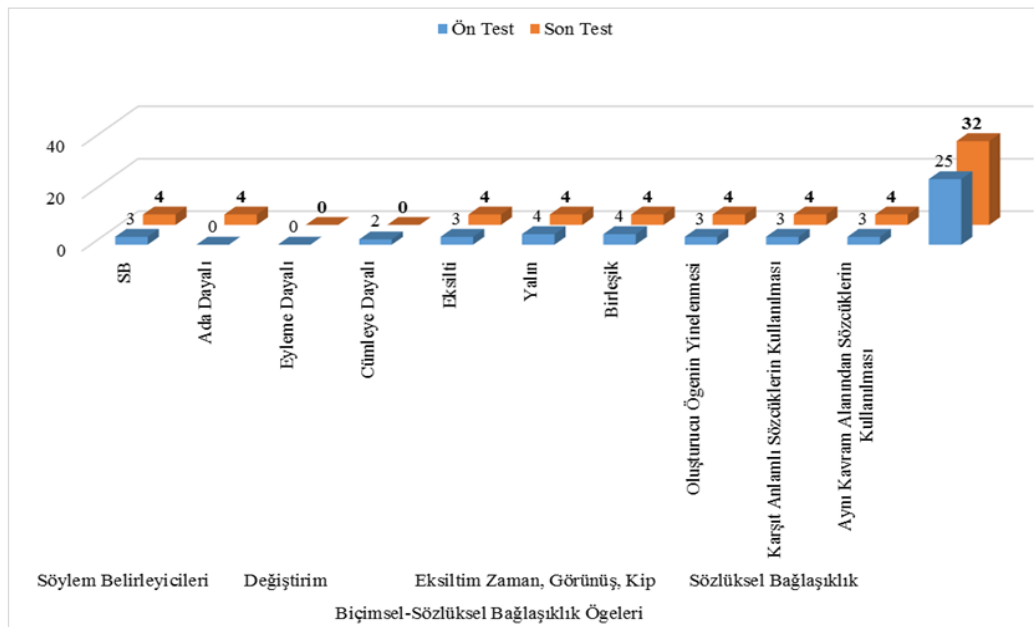
D6'nın Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D6'nın dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 59' da gösterildiği gibidir. D6'nın dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 20, son test puanının 28 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 7, son testte elde ettiği puan 12'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 13, son testte 16'dır.

Şekil 60

D6'nın Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansı Şekil 60'ta gösterildiği gibidir. D6'nın biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 25, son test puanı 32'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.7. D7'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 37'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanıma durumu “bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D7'nin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 37**Deney Grubu-D7'nin Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular**

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	9“sizler, ben, beni, bizim, bizi, bize, biz, siz, size”	3	3“biz, ben, biz”	3
		Gösterme Adılları	5“onun, bu, bunu, böyle, onun ”	0	1“oradan”	4
		Dönüşlülük Adılları	1“kendimiz”	0	-	-
		Gösterme Sıfatı	1 “böyle örnekler”	0	-	-
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	22“kulaklarınızı, kendimiz vd.”	2	18 “paramı, arkadaşımızı vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	11 “bizi, zararları vd.”	2	9 “kızı, parayı vd.”	4
		İlgi Eki	7“tembelliğin, onun vd.”	2	3“öğretmenimizin, olmanın vd.”	3
		Kişi Ekleri	31“istedim, olursunuz vd.”	4	26“inmiştik, unuttum vd.”	4
	Toplam			13		22
	Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	23“mesela, yoksa, ve vd.”	3	13“diye, ise, ve vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			2 “ Size tembelliğin zararı ile böyle örnekler vermek istedim siz de tembelliğin zararına uyarmanız böyle olursunuz”	0	-	-
Eksilti			32 “ büyüdüğümüzde (tembelliğin) çok zararları var mesela vd.”	3	25 “(Biz) Voleybol oynuyorduk vd.”	4
Zaman , görünüş, kip		Yalın Zaman	30 “bitmez, gireriz vd.”	4	20 “söyledi, dedi vd.”	4
		Birleşik Zaman	1 “olursak”	4	6“soruyordu, kızmıştı vd.”	4
		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Tembellik (8), zarar(6), hayat (5)	2	Arkadaşımız(6), öğretmenimiz(5), kız(4)	4
Sözlüksel Bağlaşıklık		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	2 “ kendimiz tembelsek çok çalışkan bir arkadaşımızı tembel edebiliriz vd.”	0	1 “aşağı inmiştik... yukarıda paramı unuttum vd.”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	20 “tembelliğin zararları, kul hakkına gireriz, hocalar bizi sevmez , örnek öğrenci diye göstermezler, evimiz barkımız olmaz vd.”	2	10 “ders, sınıf, nöbetçi, öğretmenimiz vd.” 3 “dürüst olduğu için, dürüst olmamız gerektiği, dürüst olmanın en büyük erdem olduğunu anladık” 6 “nöbetçiyi suçlama, ön yargılı olma, özür dileme vd.”	4
Toplam			18		28	
TOPLAM			31		50	

Deney grubundaki D7 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 37’de sunulmuştur. D7 ön test metninde f(9) kişi adılı, f(5) gösterme adılı, f(1) dönüşlülük adılı ve f(1) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış

kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D7’nin kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 0, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(3) ve gösterme adılı f(1) kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D7’nin kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 4 olarak belirlenmiştir.

D7’nin ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(22) iyelik eki, f(11) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(31) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 2, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(18) iyelik eki, belirtme durum eki f(9), ilgi eki f(3) ve kişi eki f(26) kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D7’nin iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D7’nin ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir.

D7 ön test metninde f(23), son test metninde ise f(13) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunca yerinde ve doğru kullanma puanı 3, son testte 4’ tür. Ön testte ada ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı f(2) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0’dır. Son testte ise ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ifadesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(32), son testte ise f(25) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 3, son test puanı ise 4’tür. Tablo 37’de D7’nin ön test ve son test metninlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(30) yalın zamanlı, f(1) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru ve yerinde

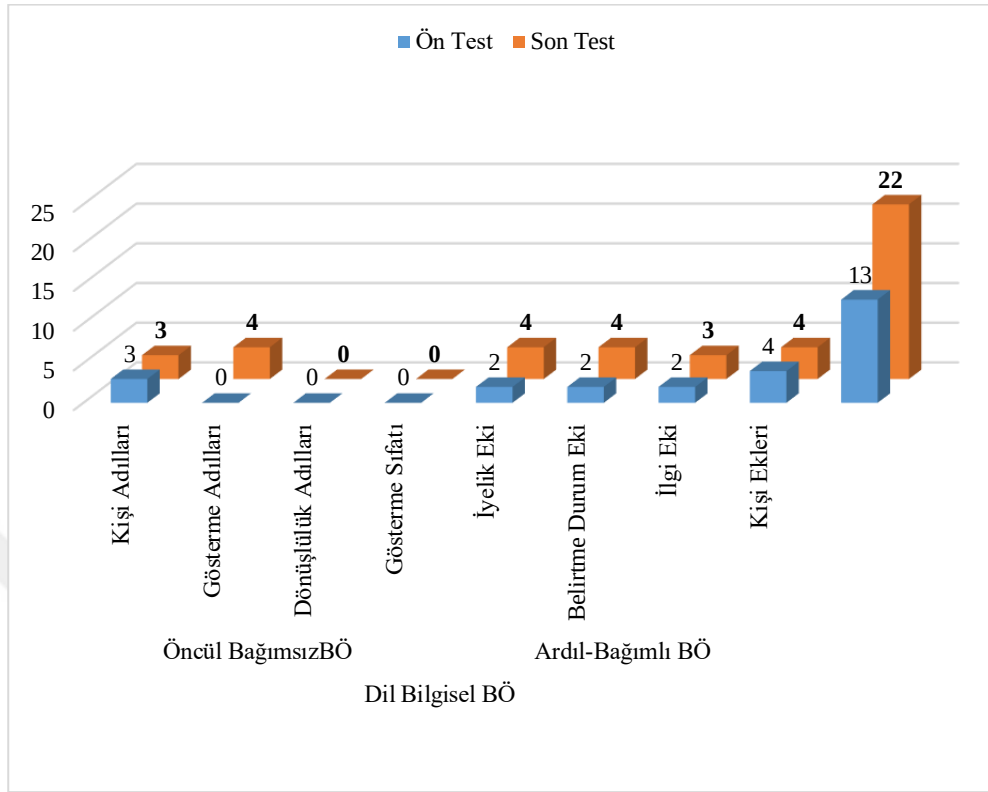
kullanma puanı 4'tür. Son test metninde f(20) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve puanı 4' tür.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde tembel (8), zarar (6), hayat (5) kelimelerinin; son testte arkadaşımız (6), öğretmenimiz (5), kız (4) kelimelerinin oluşturuu öge olarak yinelendiği görölmektedir. Öğrencinin oluşturuu öğeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 2, son testte 4 olarak tespit edilmiştir. Yinelenen öğelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görölmektedir. D7 ön test metninde f(2), son test metninde metin boyunca f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ön testte 0, son testte 4'tür. 16.01.2023 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D7'nin "tembelliği değil aksine çalışmayı seçin" cümlesinde karşıt anlamlı sözcükleri yanlış kullandığı tespit edilmiştir. Bunun üzerine etkinlik repertuarından Sazıma ve Memleket İsterim metinleri üzerinde çalışılmıştır. Akıcılığı ve bütünlüğü sağlamak için metin oluştururken karşıt anlamlı sözcüklerden yararlanılabileceğine dikkat çekilmiştir. D7'nin karşıt anlamlı sözcükleri kullanma puanının son testte artış gösterdiği görölmektedir. Bu durum biçime rastlantısal odaklanma etkinliğinin etlililiğini göstermektedir.

D7'nin ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Kavram alanına ait f(20) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(10) ,ikinci kavram alanına ait f(6), üçüncü kavram alanına ait f(3) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 2, son test puanı 4'tür.

Şekil 61

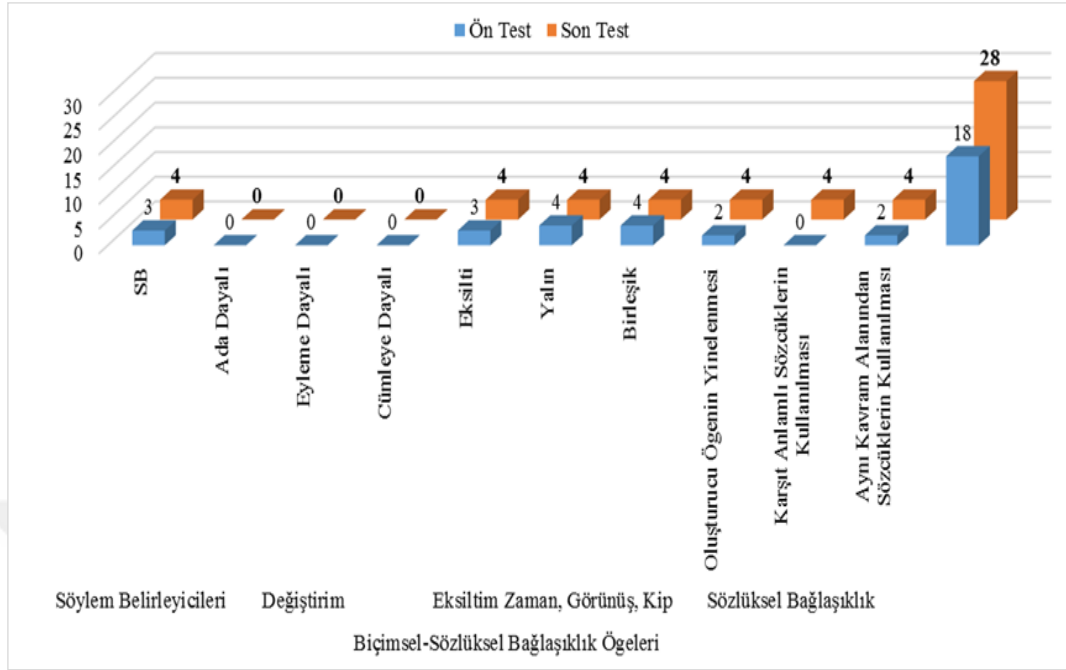
D7'nin Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D7'nin dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 61' de gösterildiği gibidir. D7'nin dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 13, son test puanının 22 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 3, son testte elde ettiği puan 7'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 10, son testte 15'tir.

Şekil 62

D7'nin Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 62'de gösterildiği gibidir. D7'nin biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 18, son test puanı 28'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.8. D8'den ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 38'de sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D8'in dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 38***Deney Grubu-D8'in Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular***

Bağlaşıklık Ögeleri		Ön Test		Son Test		
		Kullanım	Puan	Kullanım	Puan	
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	4“ben, ben, onunla, bana”	0	7“ben, benimle, ben, ben, ben, ben, beni”	4
		Gösterme Adılları	2“buna, böyle”	0	1 “orda”	0
		Dönüşlülük Adılları	-	-	1“kendime”	4
		Gösterme Sıfatı	-	-	2 “öbür arkadaşlarım, o gün”	4
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	25 “annesi, karnesi vd.”	3	28 “ödevimi, öğretmenime vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	4 “bursluluğu, öğretmenini vd.”	1	13 “adını, beni vd.”	4
		İlgi Eki	6“tembelliğinin, 7.sınıfın vd.”	3	2 “mucitlerin, öğretmenimizin”	2
		Kişi Ekleri	30 “başladı, aldı vd.”	4	32 “kalkmıştım, gittim vd.”	4
	Toplam			11		26
	Biçimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	40 “hem...hem de, yine de vd.”	2	25 “her zamanki gibi, ve vd.”
Ada Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Eyleme Dayalı Değiştirim			-	-	-	-
Cümleye Dayalı Değiştirim			1 “ Ahmet Rehber hocasına söz verdi ders çalışacağına ve günü böyle geçti”	0	1 “böyle 1. Dönem bitti”	0
Zaman , görünüş, kip		Eksilti	27 “(kendi) odasına çekildi vd.”	2	35 “(benim) öğretmenlerim beni tebrik etti vd.”	4
		Yalın Zaman	21“geçti, çalışacağım vd.”	3	26“kalktık, konuştu vd.”	4
		Birleşik Zaman				3
			9 “geçiyordu, inanıyorlardı vd.”	4	6 “unutmuştu, yapmamıştım vd.”	
Sözlüksel Bağlaşıklık		Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Ahmet ve Mehmet (13), ders (8), çalış(6), annes/si(6)	2	Ödevimiz(9), öğretmen/imiz(8), yap-(7)	3
		Karşıt Anlamlı Sözcüklerin Kullanılması	1 “ ben derslerde çok iyi olduğum için ... Arkadaşım Ahmet Derslerde kötü...”	0	2 “... ödevlerimi yapıp hiç yalan söylemediğim ve dürüst olduğum için vd.”	2
	Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	32 “derslerinde kötü, tembel teneke, öğretmeni, ders çalışığım, test kitabı, test çözüyordu , bursluluk, 472 puan vd.”	2	18 “dersimiz Fen bilimleri ydi, ödev, hoca, derse girdi, öğretmenlerim vd.” 9 “mahcup olmak, söz vermek, tebrik etmek, dürüst olmak vd.”	4	
Toplam			15		24	
TOPLAM			26		50	

Deney grubundaki D8 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 38’de sunulmuştur. D8 ön test metninde f(4) kişi adılı, f(2) gösterme adılı kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve

yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D8’in kişi adılarını kullanma puanı 0, gösterme adılarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(7) , gösterme adılı f(1), dönüşlülük adılı f(1) ve gösterme sıfatı f(2) kullanmıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D8’in kişi adılarını kullanma puanı 4, gösterme adılarını 0, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 4 olarak belirlenmiştir. 14.12.2022 tarindeki araştırmacı günlüğünde yer alan notlarda D8’in gösterme sıfatı kullanması gereken yerde gösterme adılı kullanması üzerine etkinlik repertuarından 12. ve 14. Etkinliğin uygulandığı görülmektedir. D8’in son test puanına bakıldığında gösterme sıfatındaki performansının arttığı fakat gösterme adılarında herhangi bir artışın olmadığı görülmektedir.

D8’in ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(25) iyelik eki, f(4) belirtme durum eki, f(7) ilgi eki ve f(30) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D8’in iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 1, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(28) iyelik eki, f(13) belirtme durum eki, f(2) ilgi eki ve f(32) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D8’in iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir.

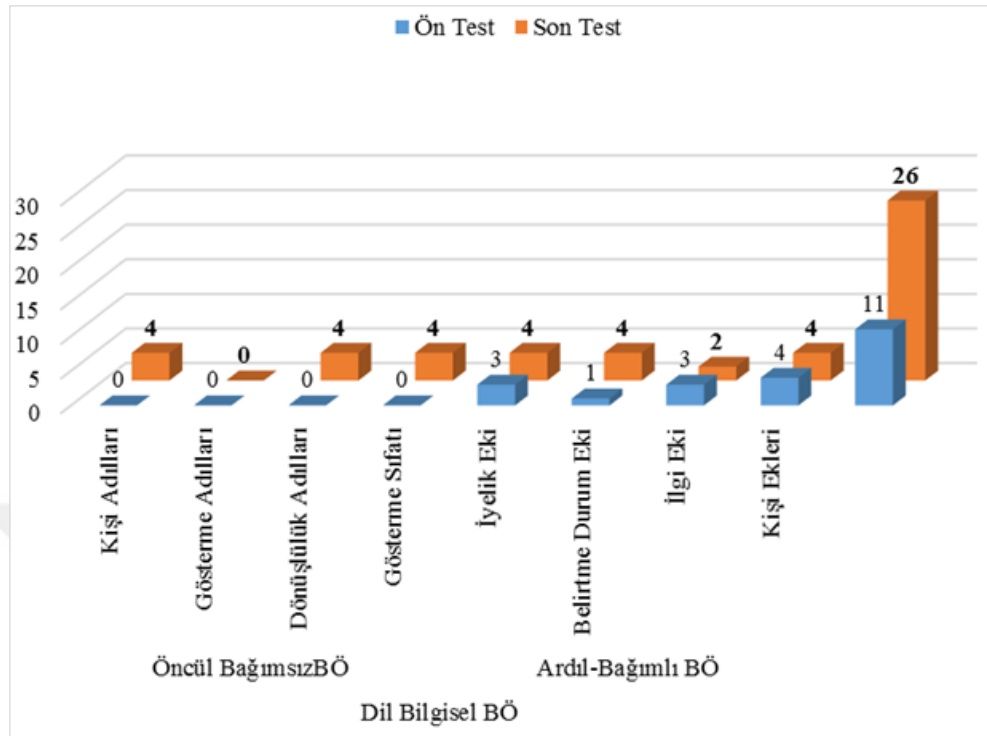
D8 ön test metninde f(40), son test metninde ise f(25) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunca yerinde ve doğru kullanma puanı 2, son testte 4’tür. 04.01.2023 tarihinde tutulan araştırmacı günlüğünde D8’in yazma çalışmasında arka arkaya “ve” bağlacını kullandığını araştırmacının tespiti üzerine etkinlik repertuarından 25. etkinlik uygulanmıştır. 26. etkinlik ödev olarak verilmiştir. 25. etkinlikte genel olarak çok fazla soru sorulmuş, gelen sorular yanıtlanmıştır. Bağlaçların anlamsal bağlantılar kurduklarına dikkat çekilmiştir. D8’in söylem belirleyicileri performans puanına baktığımızda son testte artış gösterdiği görülmektedir.

Ön testte ada ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0' dır. Son testte de ada ve eyleme dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Cümleye dayalı f(1) değiştirim ögesi kullanmıştır. Kullanma puanı 0'dır. Ön test metninde f(27), son testte ise f(35) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 2, son test puanı ise 4' tür. Tablo 38'de D8'in ön test ve son test metinlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı fiiller olduğu görölmektedir. Ön test metninde f (21) yalın zamanlı, f(9) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemleri zaman, görünüş ve kip bakımından doğru kullanma puanı 3, birleşik zamanlı yüklemleri 4'tür. Son test metninde f(26) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın zamanlı yüklemleri doğru kullanma puanı 4, birleşik zamanlıları 3'tür.

Sözlüksel bağlaşıklık ögelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Ahmet ve Mehmet (13), ders (8), alış(6), anne/si(6) kelimelerinin; son testte ödevimiz (9), öğretmen/imiz (8), yap-(7) kelimelerinin oluşturucu öge olarak yinelendiği görölmektedir. Öğrencinin oluşturucu ögeleri metin içinde doğru ve yerinde yineleme puanı ön testte 2, son testte 3'tür. Yinelenen ögelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiği görölmektedir. D8 ön test metninde f(1), son test metninde metin boyunca f(2) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Kullanım puanı ön testte 0, son testte 2'dir. D8' in ön test metninde bir kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Kavram alanına ait f(32) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(18) ,ikinci kavram alanına ait f(9) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ön test puanı 2, son test puanı 4'tür.

Şekil 63

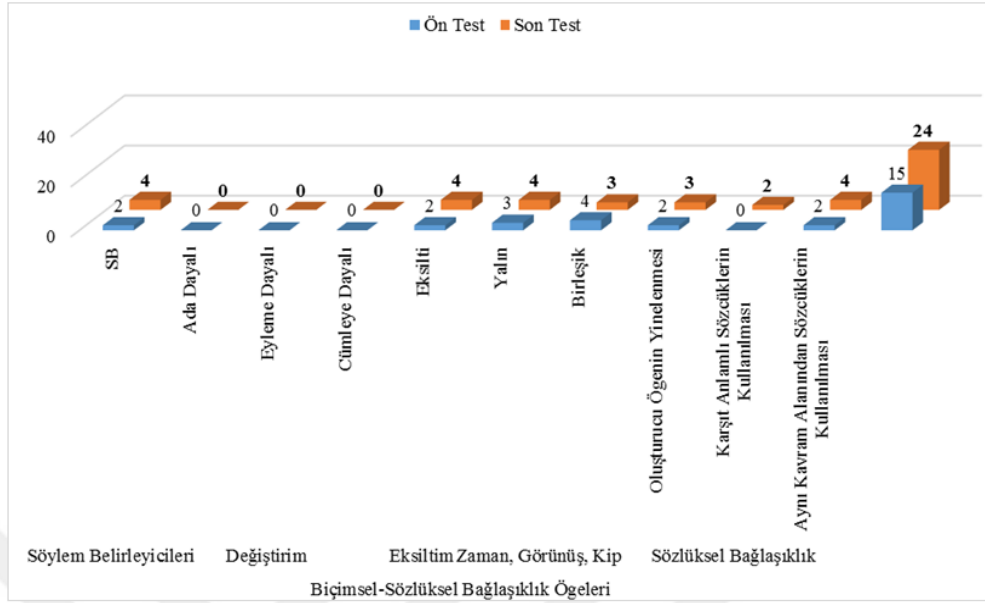
D8'in Dil Bilgisel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D8'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 63' te gösterildiği gibidir. D8'in dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 11, son test puanının 26 olduğu görülmektedir. Öncül bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 0, son testte elde ettiği puan 12'dir. Ardıl bağlaşıklık öğelerinden ön testte elde ettiği puan 11, son testte 14'tür.

Şekil 64

D8'in Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Öğeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D8'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 64'te gösterildiği gibidir. D8'in biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 15, son test puanı 24'tür. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri son test puanının daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3.9. D9'dan ön test ve son testte elde edilen bulgu ve yorumlar

Deney grubundaki D9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 39'da sunulmuştur. Bağlaşıklık öğelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu "bağlaşıklık öğelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı" ile puanlanmış ve puanlama neticesinde alınan puanlar tabloda sunulmuştur. Son olarak öğrencinin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performanslarının şekilsel sunum ve yorumuna yer verilmiştir. D9'un dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanım sıklık ve performansına dair elde edilen bulgular şu şekildedir:

Tablo 39*Deney Grubu-D9'un Bağlaşıklık Ögelerini Kullanım Sıklığına Dair Genel Bulgular*

Bağlaşıklık Ögeleri			Ön Test		Son Test	
			Kullanım	Puan	Kullanım	Puan
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel) Ögeleri	Öncül-Bağımsız Bağlaşıklık Ögeleri	Kişi Adılları	2“ben, onları ”	2	3“benim, ben, onun ”	3
		Gösterme Adılları	2 “şu, bu”	2	3“bunun, şunu, bunu ”	3
		Dönüşlülük Adılları	1 “kendini”	4	-	-
		Gösterme Sıfatı	2 “bu durum, bu alışkanlığım”	0	-	-
	Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Ögeleri	İyelik Ekleri	31“arkadaşları, notlarını vd.”	3	10 “sınıfında, arkadaşı vd.”	4
		Belirtme Durum Eki	22“çantasını, madalyayı vb”	2	15 “kendini, Ömer’i vd.”	4
		İlgi Eki	3 “kızın, aletlerin vd.”	2	5“dürüstlüğü, kavganın vd.”	3
		Kişi Ekleri	39 “yılmamış, zorlanmış vd.”	4	21 “sordu, başladı vd.”	4
	Toplam			19		21
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri	Değiştirim	Söylem Belirleyicileri	42 “kısaca, bu süreç boyunca vd.”	3	12 “bunun üstüne, ardından vd.”	4
		Ada Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Eyleme Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
		Cümleye Dayalı Değiştirim	-	-	-	-
	Zaman , görünüş, kip	Eksilti	47 “(Aylin) sabah geç kalkarmış vd.”	4	9 “(Müdür) Ardından Ali ile Ömer’i barıştırdı vd.”	4
		Yalın Zaman	33 “almış, koşmuş vd.”	4	17“attım, savundu vd.”	4
		Birleşik Zaman	6 “geçirmiş, uyurmuş vd.”	4	4“korkmuştum, başlatmıştı vd.”	4
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi	Aylin (9), arkadaşları(5), okul (4)	3	Ali(9), Ömer(5), Müdür(4)	4
		Karşıtlı Anlamli Sözcüklerin Kullanılması	1 “ sabah geç kalkarmış ve okul’a hep geç kalarmış akşamdan çantasını..”	4	1 “yalanıyla savundu, doğuyu söylemedin”	4
		Aynı Kavram Alanından Sözcüklerin Kullanılması	14“tembel, okul, çanta, kalem, silgi, sınıf, kantin, Sınıf arkadaşları, notları vd.”		12 “Ali, Ömer, müdür vd.”	
			9 “sabah geç kalkmak, okula geç kalmak, çantasını hazırlamamak, tableti eline alıp yatağa girmek vd.”	3	6 “yalan, doğuyu söylemedin, dürüst olmamak, dürüstlüğü önemi vd.”	4
	Toplam			25		28
	TOPLAM			44		49

Deney grubundaki D9 kodlu öğrencinin ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurları Tablo 39’da sunulmuştur. D9 ön test metninde f(2) kişi adılı, f(2) gösterme adılı, f(1) dönüşlülük adılı ve f(2) gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama

anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D9’un kişi adılarını kullanma puanı 2, gösterme adılarını 2, dönüşlülük adılarını 4, gösterme sıfatlarını 0 olarak belirlenmiştir. Öğrenci son test metninde kişi adılı f(3) ve gösterme adılı f(3) kullanmıştır. Dönüşlülük adılı ve gösterme sıfatı kullanmamıştır. Son test öncül bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D9’un kişi adılarını kullanma puanı 3, gösterme adılarını 3 olarak belirlenmiştir.

D9’un ön test ve son test metninde ardıl bağlaşıklık ögelerini kullanım sıklık ve durumu ise şu şekildedir. Ön test metninde f(31) iyelik eki, f(22) belirtme durum eki, f(3) ilgi eki ve f(39) kişi eki kullandığı görülmektedir. Ön test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmış ve puanlama neticesinde D9’un iyelik eklerini kullanma puanı 3, belirtme durum ekini 2, ilgi ekini 2 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. Son test metninde f(11) iyelik eki, f(15) belirtme durum eki, f(5) ilgi eki ve f(21) kişi eki kullandığı görülmektedir. Son test ardıl bağlaşıklık ögelerinin metin içindeki doğru ve yanlış kullanılma durumu “bağlaşıklık ögelerini değerlendirmeye yönelik dereceli puanlama anahtarı” ile puanlanmıştır. Puanlama neticesinde D9’un iyelik eklerini kullanma puanı 4, belirtme durum ekini 4, ilgi ekini 3 ve kişi eklerini 4 olarak belirlenmiştir. D9’un ön test ve son test sonuçları karşılaştırıldığında ardıl bağlaşıklık ögelerinin hepsinde puanının arttığı görülmektedir.

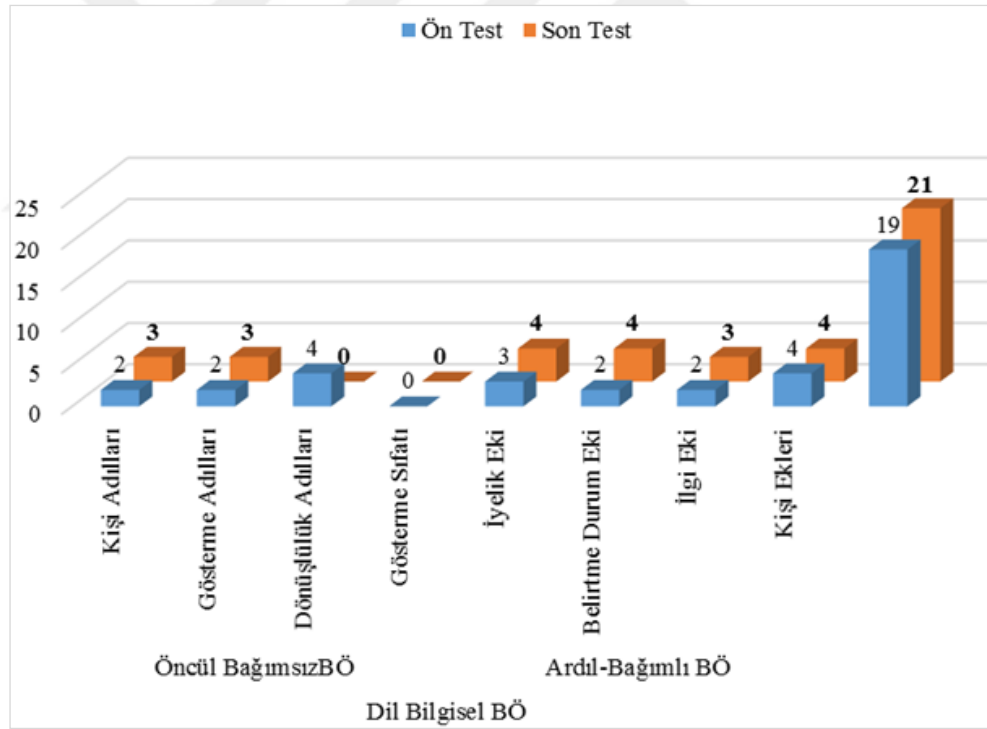
D9 ön test metninde f(42), son test metninde ise f(12) söylem belirleyicisi kullanmıştır. Ön test metninde söylem belirleyicilerini metin boyunda yerinde ve doğru kullanma puanı 3, son testte 4’tür. Ön ve son testte ada, eyleme ve cümleye dayalı değiştirim ögesi kullanmamıştır. Ön test metninde f(47), son testte ise f(9) eksilti kullanmıştır. Ön testte eksilti puanı 4, son testte de 4’tür. Tablo 39’da D9’un ön test ve son test metninlerindeki yüklemelerin çoğunun yalın zamanlı olduğu görülmektedir. Ön test metninde f(33) yalın zamanlı, f(6) birleşik zamanlı yüklem kullanmıştır. Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeleri zaman, görünüş ve kip bakımından yerinde ve kullanma ön test puanı 4’tür. Son test metninde f(17) yalın zamanlı, f(4) birleşik zamanlı yüklem kullanmış ve performans puanı 4’tür.

Sözlüksel bağlaşıklık ögelerinin kullanım durumuna baktığımızda ön test metninde Aylin (9), arkadaşları (5), okul (4) kelimelerinin; son testte Ali (9), Ömer

(5), müdür (4) kelimelerinin oluşturuıcı öge olarak yinelendiğı görölmektedir. Öğrencinin oluşturuıcı ögeleri metin içinde doğru ve yerinde yineme puanı ön testte de 3, son testte 4'tür. Yinelenen ögelere baktığımızda metin içinde en çok isimlerin yinelendiğı görölmektedir. D9 ön test metninde f(1) karşıt anlamlı sözcük kullanmıştır. Son test metninde f(1) boyunca kullanmıştır. Her iki testte de kullanım puanı ise 4'tür. D9'un ön test metninde iki farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(14) ,ikinci kavram alanına ait f(9) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Son test metninde üç farklı kavram alanından sözcükler kullandığı görölmektedir. Birinci kavram alanına ait f(12) ,ikinci kavram alanına ait f(6), üçüncü kavram alanına ait f(7) sözcük kullandığı tespit edilmiştir. Aynı kavram alanından sözcükleri yerinde ve doğru kullanma ön test puanı 3, son test puanı 4'tür.

Şekil 65

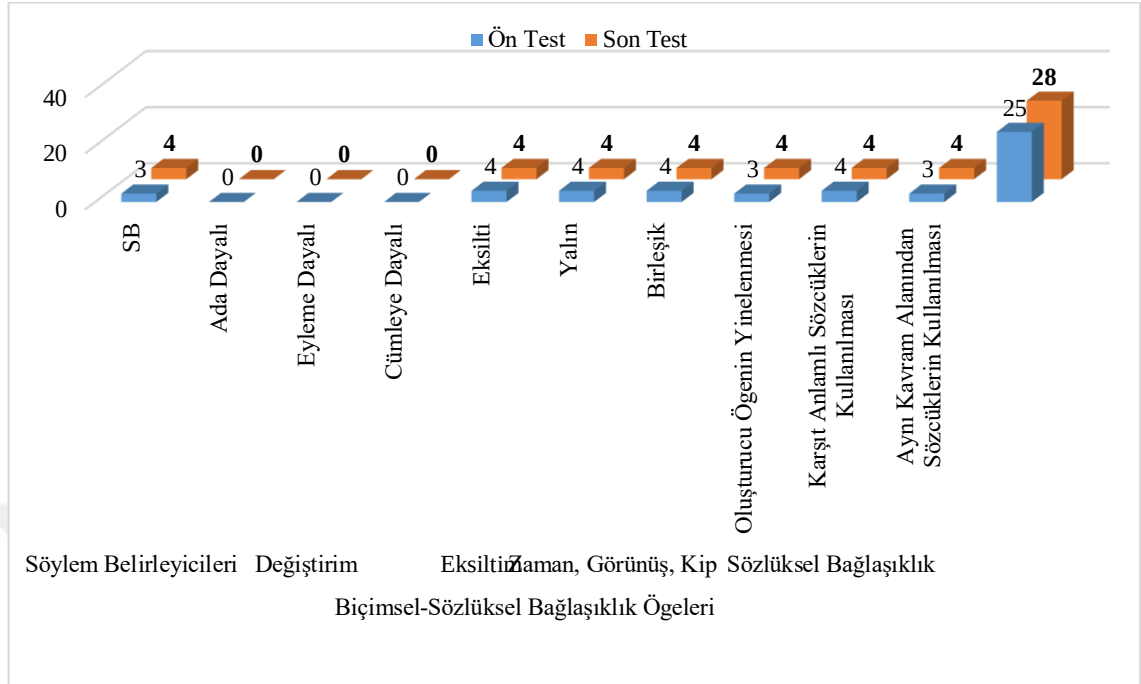
D9'un Dil Bilgisel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

D9'un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 65'te gösterildiğı gibidir. D9'un dil bilgisel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanının 19, son test puanının 21 olduğu görölmektedir. Öncül bağlaşıklık ögelerinden ön testte elde ettiğı puan 8, son testte elde ettiğı puan 6'dır. Ardıl bağlaşıklık ögelerinden ön testte elde ettiğı puan 11, son testte 15'tir.

Şekil 66

D9'un Biçimsel Sözlüksel Bağlaşıklık Ögeleri Ön Test ve Son Test Puanları

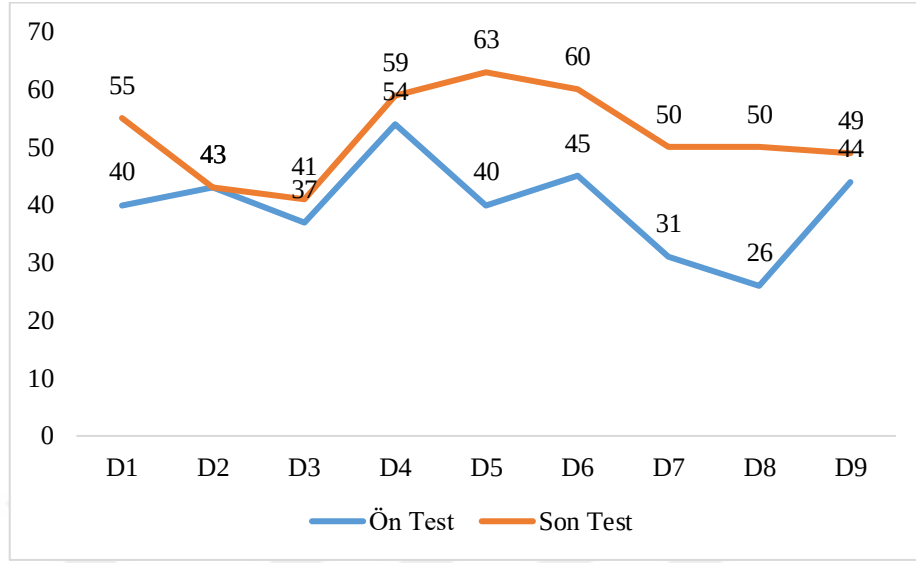
D9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansı Şekil 66'da gösterildiği gibidir. D9'un biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın alt boyutlarındaki performansına baktığımızda ön test puanı 25, son test puanı 28'dir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğeleri ön test ve son test puanının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

4.3.10. Deney grup değişim tablosu

Kontrol 1 grubunda yer alan D1, D2, D3, D4, D5, D6, D7, D8 ve D9 kodlu öğrencilerin performanslarını gösteren grup değişim tablosu Şekil 66'da sunulmuştur. Şekil 66 grupta yer alan öğrencilerin ön test ve son testteki toplam performanslarını ve değişimlerini göstermektedir. Deney grubunun dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının özet tablosu aşağıdaki gibidir. Bağlaşıklığın alt boyutlarına dair deney grubundan elde edilen bulgular da şeklin açıklama kısmında sunulmuştur.

Şekil 67

Deney grubu değişim grafiği

Deney grubunda yer alan öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ön test ve son test toplam performansları Şekil 67 'de sunulmuştur. Buna göre D1 dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerini kullanmaya yönelik toplamda ön testte 40, son testte 55; D2 ön testte 43, son testte 43; D3 ön testte 37, son testte 41; D4 ön testte 54, son testte 59; D5 ön testte 40, son testte 63; D6 ön testte 45, son testte 60; D7 ön testte 31, son testte 50, D8 ön testte 26, son testte 50 ; D9 ön testte toplam 44, son testte 49 puan almıştır. Burada D2'nin ön test ve son test puanlarında bir artış görünmemektedir. D2 okul değişikliği yapmış, araştırmanın yapıldığı okula bir önceki dönem başka şehirden nakil gelmiş, ailevi problemler yaşayan bir öğrencidir. Bu süreçte okula devamsızlığının sık olduğu gözlemlenmiştir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerini bu yüzden kaçırmış ya da bireysel geri dönüşleri almada istikrarı yakalayamamıştır. Ön test ve son test sonuçlarının aynı olmasında ve sonuçlarında artış görülmemesinde bu durumlar etkili olabilir.

Dil bilgisel bağlaşıklığın öncül bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda deney grubunun kişi adıllarındaki toplam ön test puanı 17, son test puanı 28; gösterme adıllarındaki ön test puanı 7, son test puanı 22; dönüşlülük adıllarındaki ön test puanı 10; son test puanı 16; gösterme sıfatlarındaki ön test puanı 11, son test puanı 20'dir. Dil bilgisel bağlaşıklığın ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda deney grubunun iyelik eklerindeki ön test puanı 27, son testte 36; belirtme durum ekindeki ön test puanı 23,

son test puanı 32; ilgi eklerinde ön test puanı 22, son test puanı 28; kişi eklerindeki ön test puanı 36,son test puanı 36'dır.

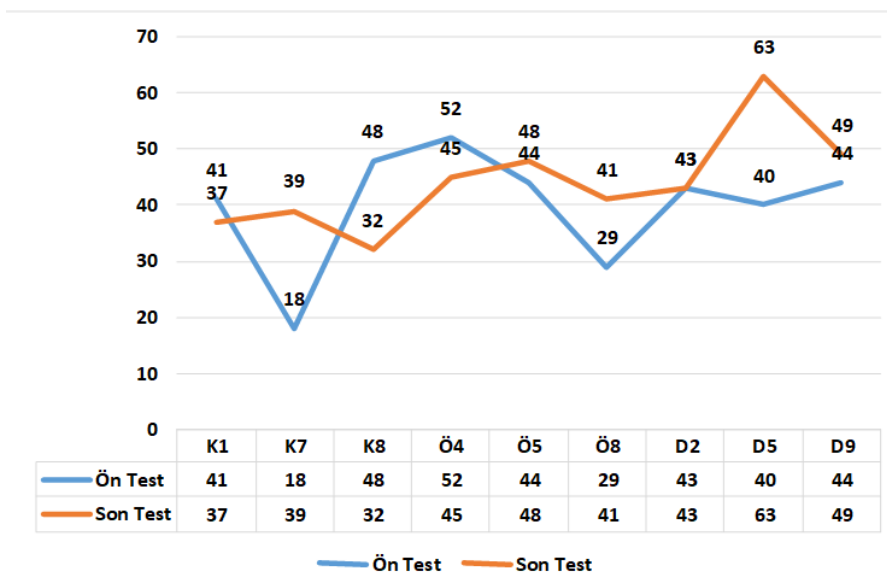
Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda deney grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 26, son testte 33; değiştirimdeki ön test puanı 18, son testte 20; eksiltideki ön test puanı 24, son testte 35; yalın zamandaki ön test puanı 33, son testte 35; birleşik zamandaki ön test puanı 34, son testte 35'tir. Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda deney grubunun oluşturuocu öğeleri yinelemedeki toplam ön test puanı 26, son test 32; karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 18, son testte 29; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 24, son testte 33'tür.

4.4. Akademik Başarı Notuna Göre Performans Karşılaştırması

Bu başlıkta kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubunda yer alan ve akademik başarı notuna göre üç gruba ayrılan öğrencilerin dil bilimsel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performans puanlarının karşılaştırması yapılmıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin hangi başarı düzeyindeki öğrencilerde nasıl bir performans ortaya çıkardığı ortaya konmuştur. Öğrenciler alt, orta ve üstün olarak Türkçe dersi akademik başarı notlarına göre gruplanmıştır.

Şekil 68

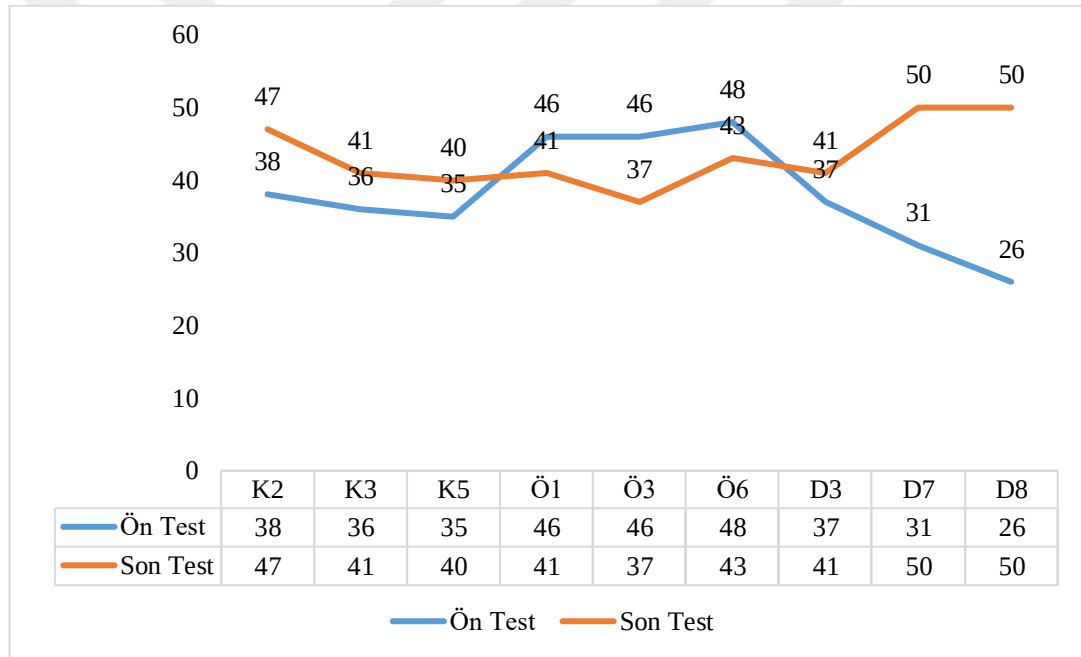
Alt başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri

Türkçe dersi akademik başarı notuna göre alt başarı düzeyindeki kontrol 1 grubunda yer alan K1, K7, K8; kontrol 2 grubunda yer alan Ö4, Ö5, Ö8; deney grubunda yer alan D2, D5 ve D9'un dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performans puanları Şekil 68'de sunulmuştur. Buna göre K1 ön testte 41, son testte 37; K7 ön testte 18, son testte 39; K8 ön testte 48, son testte 32 puan almıştır. Kontrol 2 grubunda yer alan Ö4 ön testte 52, son testte 45; Ö5 ön testte 44, son testte 48; Ö8 ise ön testte 29, son testte 41 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda D2 ön testte 43, son testte 43; D5 ön testte 40, son testte 63; D9 ön testte 44, son testte 49 puan almıştır.

Şekil 69

Orta başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri

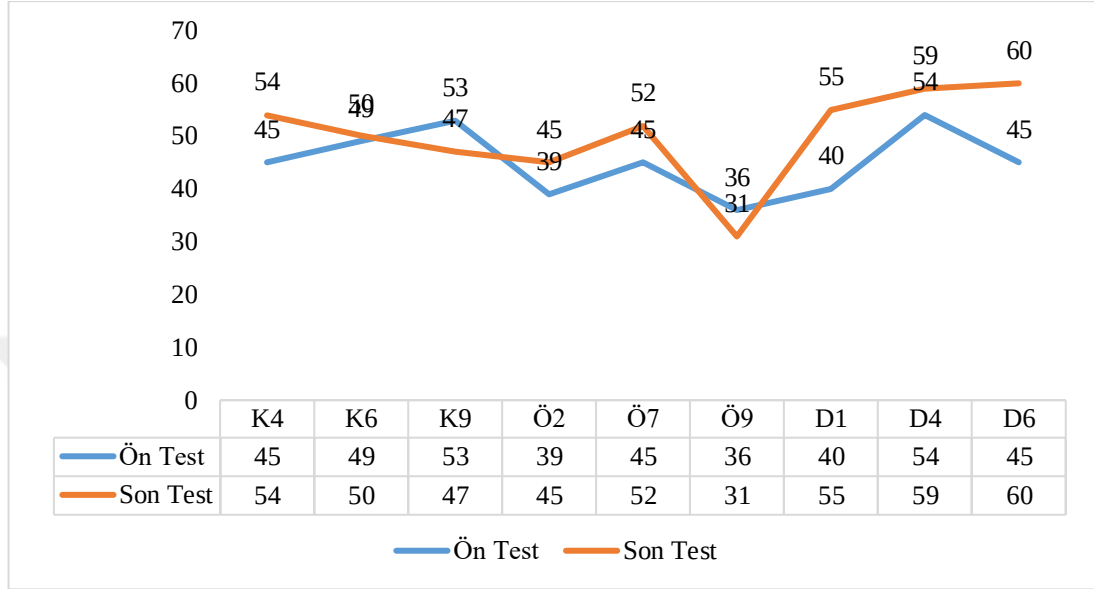

Türkçe dersi akademik başarı notuna göre orta başarı düzeyindeki kontrol 1 grubunda yer alan K2 ön testte 38, son testte 47; K3 ön testte 36, son testte 41; K5 ön testte 35, son testte 40 puan almıştır. Kontrol 1 orta başarı düzeyinde performans puanlarında artış görülmektedir. Kontrol 2 grubunda yer alan Ö1 ön testte 46, son testte 41; Ö3 ön testte 46, son testte 37; Ö6 ön testte 48, son testte 43 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda yer alan D3 ön testte 37, son testte 41; D7 ön testte 31, son testte 50; D8 ön testte 26, son testte 50 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin uygulandığı grupta orta

başarı düzeyinde yer alan öğrencilerin performanslarında önemli derecede artış olduğu görülmektedir.

Şekil 70

Üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin performanslar değişimleri

Türkçe dersi akademik başarı notuna göre üstün başarı düzeyindeki kontrol 1 grubunda yer alan K4 ön testte 45, son testte 54; K6 ön testte 49, son testte 50; K9 ön testte 53, son testte 47 puan almıştır. Kontrol 2 grubunda yer alan Ö2 ön testte 39, son testte 45; Ö7 ön testte 45, son testte 52; Ö9 ön testte 36, son testte 31 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda D1 ön testte 40, son testte 55; D4 ön testte 54, son testte 59; D6 ön testte 45, son testte 60 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin uygulandığı grupta üstün başarı düzeyinde yer alan öğrencilerin performanslarında önemli derecede artış olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar ortaya konmuş ve literatürdeki ilgili araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Bu çalışmada kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubunun ön test ve son testte ortaya koyduğu yazılarda tespit edilen bağlaşıklık unsurlarının kullanım sıklık ve durumları değerlendirilmiştir. Kontrol 1 grubuna ders kitabındaki akış ve etkinliklerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Kontrol 2 grubuna biçime planlı odaklanma, deney grubuna biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri uygulanarak dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir.

Kontrol 1, kontrol 2 ve deney grupları öncül gönderim ögelerinden ön testte en çok kişi adılarını daha sonra ise sırasıyla gösterme sıfatlarını, gösterme adılarını ve dönüşlülük adılarını kullanmışlardır. Ön testte kontrol 1 grubu toplamda 33 kişi adılı, 20 gösterme adılı, 12 dönüşlülük adılı ve 27 gösterme sıfatı kullanmıştır. Kontrol 2 grubu 36 kişi adılı, 7 gösterme adılı, 6 dönüşlülük adılı ve 12 gösterme sıfatı kullanmıştır. Deney grubu ise 56 kişi adılı, 32 gösterme adılı, 6 dönüşlülük adılı ve 25 gösterme sıfatı kullanmıştır. Son testte de kontrol 1 ve deney grupları için sıralama değişmemiştir. Kontrol 2 grubu ise en çok kişi adılarını en az ise gösterme adılarını kullanmıştır. Son testte kontrol 1 grubu 38 kişi adılı, 5 gösterme adılı, 4 dönüşlülük adılı ve 23 gösterme sıfatı kullanmıştır. Kontrol 2 grubu 42 kişi adılı, 4 gösterme adılı, 7 dönüşlülük adılı ve 25 gösterme sıfatı kullanmıştır. Deney grubu 70 kişi adılı, 12 gösterme adılı, 4 dönüşlülük adılı ve 14 gösterme sıfatı kullanmıştır. Ön ve son testte toplam kullanıma baktığımızda en çok kullanılan öncül gönderim ögesi kişi adıları, en az kullanılan ise dönüşlülük adılarıdır. Ardıl bağlaşıklık ögelerinin kullanımına baktığımızda ise kişi eklerinden sonra ön testte de son testte de en çok kullanılan ardıl bağlaşıklık ögesi iyelik ekleri, en az kullanılan ise ilgi ekleridir.

Kontrol 1 grubunda yer alan öğrencilerin ön test ve son testteki öncül ve ardıl bağlaşıklık toplam performans puanları şu şekildedir: K1 ön testte 20, son testte 20;

K2 ön testte 16, son testte 20; K3 ön testte 18, son testte 20; K4 ön testte 21, son testte 20; K5 ön testte 20, son testte 21; K6 ön testte 23 son testte 18; K7 ön testte 7, son testte 16; K8 ön testte 20, son testte 10; K9 ön testte 28, son testte 25 puan almıştır. Kontrol 1 grubundaki öğrencilerin öncül ve ardıl bağlaşıklık öğeleri performans puanlarının ön ve son testte ya birbirine yakın olduğu ya da düşüş gösterdiği görülmektedir. Kontrol 2 grubunda yer alan öğrencilerin ön ve son testteki öncül ve ardıl bağlaşıklık toplam performans puanları ise şu şekildedir: Ö1 ön testte 21, son testte 21; Ö2 ön testte 13, son testte 23; Ö3 ön testte 20, son testte 17; Ö4 ön testte 23, son testte 21; Ö5 ön testte 17, son testte 17; Ö6 ön testte 21, son testte 20; Ö7 ön testte 19, son testte 28; Ö8 ön testte 13, son testte 20; Ö9 ön testte 20, son testte 11 puan almıştır. Deney grubunda yer alan öğrencilerin ön ve son testteki öncül ve ardıl bağlaşıklık toplam performans puanları ise şu şekildedir: D1 ön testte 13, son testte 27; D2 ön testte 21, son testte 18; D3 ön testte 16, son testte 14; D4 ön testte 26, son testte 31; D5 ön testte 14, son testte 31; D6 ön testte 20, son testte 28; D7 ön testte 13, son testte 22; D8 ön testte 11, son testte 26; D9 ön testte 19, son testte 21 puan almıştır. Kontrol 1, kontrol 2 ve deney gruplarının öncül ve ardıl bağlaşıklık öğelerindeki performans puanlarını karşılaştırdığımızda puanlardaki en çok artışın deney grubunda olduğu görülmektedir. Kontrol 1 ve kontrol 2 grubundaki öğrencilerin öncül ve ardıl yani dil bilgisayarlı bağlaşıklık öğelerini kullanma puanlarının ya çok az artış gösterdiği ya da düştüğü görülmektedir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubundaki 9 öğrencinin 7'sinin dil bilgisayarlı bağlaşıklık performans puanlarında artış olmuştur, 2 öğrencinin ise ön test ve son test puanı birbirine çok yakındır.

Ders kitabındaki akış ve etkinliklerle dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilen kontrol 1 grubunda yer alan öğrencilerin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performans puanları şu şekildedir: K1 ön testte 21, son testte 17; K2 ön testte 22, son testte 27; K3 ön testte 18, son testte 21; K4 ön testte 24, son testte 32; K5 ön testte 15, son testte 19; K6 ön testte 23, son testte 18; K7 ön testte 11, son testte 23; K8 ön testte 28, son testte 22; K9 ön testte 25, son testte 22 puan almıştır. Biçime planlı odaklanma etkinlikleri ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilen Kontrol 2 grubunda yer alan öğrencilerin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performans puanları şu şekildedir: Ö1 ön testte 25, son testte 20; Ö2 ön testte 26, son testte 22; Ö3 ön testte 26, son testte 20; Ö4 ön testte 29, son testte 24; Ö5 ön testte 27, son testte 31; Ö6 ön testte 27, son testte 23; Ö7 ön testte 26, son testte 24; Ö8 ön testte 16, son testte 21; Ö9 ön testte 16, son testte 20 puan

almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubunda yer alan D1 ön testte 27, son testte 28; D2 ön testte 22, son testte 25; D3 ön testte 21, son testte 27; D4 ön testte 28, son testte 28, D5 ön testte 26, son testte 32; D6 ön testte 25, son testte 32; D7 ön testte 18, son testte 28; D8 ön testte 15, son testte 24; D9 ön testte 25, son testte 24 puan almıştır.

Üç grupta yer alan öğrencilerin ön ve son testteki biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performans puanlarına baktığımızda en fazla artışın deney grubunda olduğu görülmektedir. Deney grubundaki hiçbir öğrencinin ön testte göre puanı düşmemiş sadece bir öğrencinin puanı aynı kalmıştır. 8 öğrencinin ön testte göre son test puanı önemli ölçüde artmıştır. Buna göre biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrenci yazılarının biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerine uygun metin üretmelerinde etkililiği görülmektedir.

Dil bilgisel bağlaşıklığın öncül bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun kişi adlarındaki toplam ön test puanı 24, son test puanı 20'dir. Gösterme adlarındaki ön test puanı 10, son test 6; dönüşlülük adlarındaki ön test puanı 9, son test 3; gösterme sıfatlarındaki ön test puanı 17, son test puanı 26'dır. Kontrol 2 grubunun kişi adlarındaki toplam ön testte puanı 16, son test 20'dir. Gösterme adlarındaki ön test puanı 16, son testte 4; dönüşlülük adlarında ön test puanı 12, son test 12; gösterme sıfatlarında ön test puanı 6, son test 23'tür. Deney grubunun kişi adlarındaki toplam ön test puanı 17, son test puanı 28; gösterme adlarındaki ön test puanı 7, son test puanı 22; dönüşlülük adlarındaki ön test puanı 10; son test puanı 16; gösterme sıfatlarındaki ön test puanı 11, son test puanı 20'dir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda öncül bağlaşıklığın her alt boyutunda deney grubunun performans puanlarının önemli ölçüde yükseldiği görülmektedir. Her üç grupta da öğrencilerin en az performans gösterdiği öncül bağlaşıklık öğeleri gösterme adıları ve dönüşlülük adılarıdır.

Dil bilgisel bağlaşıklığın ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun iyelik eklerindeki toplam ön test puanı 30, son test 31'dir. Belirtme durum ekindeki ön test puanı 25, son test puanı 25; ilgi eklerinde ön test puanı 28, son testte 19; kişi eklerindeki ön test puanı 35, son testte 36'dır. Kontrol 2 grubunun ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performansına baktığımızda iyelik eklerindeki toplam ön test puanı 31, son test puanı 31; belirtme durum eklerindeki ön test puanı 30, son testte 26; ilgi eklerindeki ön test

puanı 21, son testte 28;kişi eklerindeki ön test puanı 36, son testte 34'tür. Deney grubunun ardıl bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performansına baktığımızda iyelik eklerindeki ön test puanı 27, son testte 36; belirtme durum ekindeki ön test puanı 23, son test puanı 32; ilgi eklerinde ön test puanı 22, son test puanı 28; kişi eklerindeki ön test puanı 36,son test puanı 36'dır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda, ardıl bağlaşıklığın alt boyutlarında deney grubunun performans puanlarının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Her üç grupta da öğrencilerin en az performans gösterdiği ardıl bağlaşıklık ögesi ilgi ekleridir. En çok performans gösterdikleri ardıl bağlaşıklık ögesi ise kişi ekleridir.

Biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 30, son testte 26; değiştirimdeki ön test puanı 13, son testte 10; eksiltideki ön test puanı 28, son testte 23; yalın zamandaki ön test puanı 32, son testte 33; birleşik zamandaki ön test puanı 26, son testte 33'tür. Kontrol 2 grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 29, son testte 31;değiştirimdeki ön test puanı 18, son testte 8; eksiltideki ön test puanı 29, son testte 31; yalın zamandaki ön test puanı 34, son testte 33; birleşik zamandaki ön test puanı 32, son testte 33'tür. Deney grubunun söylem belirleyicilerindeki toplam ön test puanı 26, son testte 33; değiştirimdeki ön test puanı 18, son testte 20; eksiltideki ön test puanı 24, son testte 35; yalın zamandaki ön test puanı 33, son testte 35; birleşik zamandaki ön test puanı 34, son testte 35'tir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık öğelerinden en çok söylem belirleyicileri ve eksilti üzerinde etkililiği görülmektedir. Biçimsel sözlüksel bağlaşıklığın söylem belirleyicileri ve eksilti alt boyutlarında deney grubunun ön ve son test puanlarının önemli ölçüde artış gösterdiği görülmektedir. Her üç grupta da öğrencilerin en az performans gösterdiği biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögesi değiştirimdir.

Sözlüksel bağlaşıklık öğelerinin alt boyutlarındaki performanslara baktığımızda kontrol 1 grubunun oluşturuçu öğeleri yinelemedeki toplam ön test puanı 26, son test 29; karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 13, son testte 24; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 22, son testte 29'dur. Kontrol 2 grubunun oluşturuçu öğeleri yinelemedeki toplam ön test puanı 28, son test 29; karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 20, son testte 14; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 28, son testte 26'dır. Deney grubunun oluşturuçu öğeleri yinelemedeki toplam ön test puanı 26, son test 32;

karşıt anlamlı sözcükleri kullanmadaki ön test puanı 18, son testte 29; aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılmasındaki ön test puanı 24, son testte 33'tür. Sözlüksel bağlaşıklıklağın alt boyutları olan oluşturucu ögenin yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcük kullanma ve aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması ögelerindeki ön ve son testteki toplam puanlar arasındaki farka baktığımızda en çok artışın deney grubunda olduğu görölmektedir. Her üç gruptaki öğrencilerin sözlüksel bağlaşıklık ögelerini kullanmada genel olarak iyi ve yeterli oldukları görölmektedir. Ayrıca sözlüksel bağlaşıklık ögelerinden en az performans gösterdikleri bağlaşıklık ögesi karşıt anlamlı sözcükleri kullanmada olduğu belirlenmiştir.

Kontrol 1, kontrol 2 ve deney grubunda yer alan öğrenciler Türkçe dersi akademik başarı notlarına göre alt, orta ve üstün olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu üç grupta yer alan öğrencilerin ön ve son test karşılaştırmaları şu şekildedir: Kontrol 1 grubu alt başarı düzey grubunda yer alan K1 ön testte 41, son testte 37; K7 ön testte 18, son testte 39; K8 ön testte 48, son testte 32 almıştır. Kontrol 2 grubu alt başarı düzeyinde yer alan Ö4 ön testte 52, son testte 45; Ö5 ön testte 44, son testte 48; Ö8 ön testte 29, son testte 41 puan almıştır. Deney grubu alt başarı düzeyinde yer alan D2 ön testte 43, son testte 43; D5 ön testte 40, son testte 63; D9 ön testte 44, son testte 49 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin alt başarı düzeyindeki öğrenciler üzerinde etkililiğı görölmektedir.

Kontrol 1 orta başarı düzeyinde yer alan K2 ön testte 38, son testte 47; K3 ön testte 36, son testte 41; K5 ön testte 35, son testte 40 puan almıştır. Kontrol 2 grubunda orta başarı düzeyinde yer alan Ö1 ön testte 46, son testte 41; Ö3 ön testte 46, son testte 37; Ö6 ön testte 48, son testte 43 puan almıştır. Deney grubunda orta başarı düzeyinde yer alan D3 ön testte 37, son testte 41; D7 ön testte 31, son testte 50; D8 ön testte 26, son testte 50 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin, deney grubunda orta başarı düzeyindeki öğrencilerin dil bilgilisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performansları üzerinde yüksek etkililiğı görölmektedir.

Kontrol 1 üstün başarı düzeyinde yer alan K4 ön testte 45, son testte 54; K6 ön testte 49, son testte 50; K9 ön testte 53, son testte 47 puan almıştır. Kontrol 2 grubunda üstün başarı düzeyinde yer alan Ö2 ön testte 39, son testte 45; Ö7 ön testte 45, son testte 52; Ö9 ön testte 36, son testte 31 puan almıştır. Deney grubu üstün başarı düzeyinde yer alan D1 ön testte 40, son testte 55; D4 ön testte 54, son testte 59, D6 ön testte 45, son testte 60 puan almıştır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin,

deney grubunda üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performansları üzerinde yüksek etkililiği görülmektedir.

Bu çalışmada şimdiye kadar ana dili eğitiminde etkililiği sınanmamış olan ve genellikle ikinci dil ediniminde veya yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretiminde kullanılan biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerilerine olan etkililiğini belirlemek amaçlanmıştır. Metin tabanlı dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiş, biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile gerçekleştirilen dil bil bilgisi öğretiminin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme üzerindeki etkililiği incelenmiştir. Bahar (2021) metin tabanlı uygulamaların artmasıyla birlikte bütün dil becerilerinde ve dil bilgisi öğrenme alanında yapılan etkinliklerde metindilbilimsel içerimin derslerdeki alanının genişlediğini ifade etmiştir.

Biçime rastlantısal odaklanma tekniği ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirme sürecinde araştırmacı tarafından Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan dil bilgisi kazanımlarına paralel, dört temel dil becerisi düzeyinde ve bağlaşıklık ölçütlerine uygun tasarlanan etkinlikler kontrol 2 grubuna planlı, deney grubuna ise rastlantısal bir şekilde uygulanmıştır. 12 hafta süren uygulama sonunda biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin bağlaşıklık metin üretme becerisi üzerindeki etkililiği belirlenmiştir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinde Ellis vd. (2001) tarafından tanımlanmış olan iki tür odaklanma gerçekleştirilmiştir. Biçime önleyici ve biçime tepkisel odaklanma. Biçime önleyici odaklanmanın gerçekleştiği etkinliklerde öğrencilerin herhangi bir dil bilgisel hata yapması beklenmemiş, sorun yaşadıkları ya da yaşamaları olası dil bilgisel hatalar belirlenerek, belirlenmiş olan dil bilgisel yapılar/konular vurgulanmış ve o konulara öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Ellis (2001) biçime önleyici odaklanma durumunu, öğrenci veya öğretmen tarafından başlatılan önleyici odaklanma olarak ikiye ayırarak incelemiştir. Öğrenci tarafından başlatılan biçime odaklanma etkinliklerinde öğrenci problemlili olduğunu düşündüğü biçimler hakkında sorular sorarak dil biçimlerine dikkati çeker. Öğretmen tarafından başlatılan biçime önleyici odaklanmada ise öğretmen öğrencilerin fiili üretim hatalarından önce başlangıçta dil biçimlerine dikkat çeker. Öğretmen sorun yaşanacağını düşündüğü dilsel biçimler üzerine açıklamalar yapar, sorular sorar (Ellis, 2001). Bu çalışmada araştırmacı öğretmen tarafından uzun süredir gözlemlenen özellikle öğrencilerin yazma çalışmalarında yaptığı dil bilgisel yanlışlar biçime önleyici odaklanma çalışmalarının belirlenmesinde daha belirleyici olmuştur.

Bir diğ er odaklanma t r u ise biçime tepkisel odaklanmadır. Biçime tepkisel odaklanma öğrencinin hata yaptığı anda dönüt verme esasına dayalı bir odaklanma t r udur. Öğrenci dilsel, dil bilgisel hata yaptığı anda  ğretmen tarafından hatalı dil bilgisel kullanımı düzeltmeye yönelik olarak geribildirimde bulunulur. Bu  alışmada Türkçe derslerinde öğrencilerin dil bilgisel yanlışlarına rastlantısal odaklanılmış ve öğrencilerin yanlışlarına tepkisel odaklanılarak araştırmacı tarafından hazırlanmış olan etkinlikler kullanılarak doğru dil bilgisel kullanıma ulaşmaları sağlanmıştır. Bu süreçte dönüt önemlidir. Dört temel dil becerisine yönelik hazırlanmış olan etkinlikler öğrencilere uygulandığında uygulama sonrasında mutlaka öğrencilere dönüt verilmiş ve doğru yapı vurgulanmıştır. Özellikle 12 haftalık uygulama süresi boyunca öğrencilerin yazma çalışmalarına bireysel dönüt verilmiştir. Verilen dönütler açık veya örtük bir şekilde gerçekleştirilebilir. Uygulama süresince öğrencilerin hatalarına daha çok açık dönütler verilmiştir.

Bu etkinliklerin uygulanması esnasında karşılaşılan bazı zorluklar olmuştur. Bu zorluklardan biri uygulamada kullanılan etkinliğin ya da metnin bazı öğrencilerin dikkatini çekmemesi olmuştur. Metnin ya da etkinliğin dikkatini çekmeyen öğrenciyi çalışmaya dâhil etmekte güçlükler yaşanmıştır. Karşılaşılan bir diğ er zorluk öğrencilerin okula devam durumu olmuştur. Sık ya da çok devamsızlık yapan  ğrenci ya da öğrenciler etkinlikleri kaçırmış, dönütleri alamamış ve bağlamdan uzaklaşmış hatta zaman zaman kopmuştur. Özellikle pandemi döneminden sonra öğrencilerin okula devam konusunda disiplinlerini yitirdikleri gözlemlenmektedir. Bu çalışmanın veri toplama süreci pandemiden çıkılan döneme denk geldiği için öğrencilerin devamsızlıkları normal döneme göre fazla olmuştur. Bazı  ğrencilere istenilen dönütler verilememiştir. Bazı  ğrenciler yapılan etkinlikleri kaçırmıştır. Zaman problemi ise karşılaşılan bir diğ er problemdir. Özellikle etkinliklerin yazma beceri alanına ait olanlara bireysel dönütler verildiği için zaman konusunda ara ara sıkıntılar yaşanmıştır. Teneffüs aralarında ya da öğrencilerin boş derslerinde bireysel dönütlere devam edilmiştir. Biçime rastlantısal odaklanıldığı, öğrencilerin yanlışlarının zamanı kestirilemediği için uygulayıcının her zaman hazır olması, etkinliklerinin elinin altında olması gereği araştırma sürecinde karşılaşılan bir diğ er zorluk olmuştur. Ayrıca etkinlikler öğrencilerin dil bilgisel hatalarına rastlantısal odaklanma sonunda yapıldığı için etkinlik repertuarındaki etkinliklerin hepsi uygulanamamıştır. Böyle kapsamlı bir çalışma için 12 haftadan fazla zamana ihtiyaç vardır. Daha uzun bir süreçte daha da etkili sonuçlar alınabilir. Öğretmen uygulama sürecinde her zaman aktif, dikkatli,

öğrencilere etkinliklerde rehberlik eden, açıklamalar yapan, dönütler veren, buluş yoluyla doğru dil bilgisel kurallara ulaşmalarını sağlayan, öğrencilerin yazma çalışmalarını okul dışında değerlendiren ve çalışmalara bireysel dönütler veren konumundadır. Bu bağlamda bir öğretmen için yorucu fakat verimli bir süreçtir.

Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği sınıfta zaman içinde öğrencilerde dilsel bilincin arttığı gözlemlenmiştir. Öğrenciler ana dillerine ait kullanımları sorgulamaya başlamış, (Kendi kendine doğru bir kullanım mı iki kere aynı kelime tekrarlanmış bu anlatım bozukluğu teşkil ediyor mu / Ders kitabındaki Küçük Çocuk şiirini okurken şiirde Küçük Çocuk grubunun sık tekrarlanmasının doğru bir kullanım mıdır yerine zamirler kullanılabilir mi soruları/ kendi aralarında babamın gözlüğü tamlamasındaki –ın ekinin işlevini tartışıyor olmaları örneklerinde olduğu gibi) , öğretmen derse girdiğinde bugün hangi etkinlikleri yapacağız gibi sorular sormuşlar, uygulama sürecinde Türkçe dersine daha ilgili davranmışlardır. Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri süresince öğrencilerin yazma çalışmalarına bireysel dönüt verilmiştir. Bireysel dönütlerde öğrencilerin yanlışlarını anlama konusunda daha istekli oldukları, bir sonraki yazılarında daha dikkatli davranmaya çalıştıkları ve yazma çalışmalarında daha özenli oldukları gözlemlenmiştir.

Türkçe eğitiminde metinlerin öneminin altını çizmek gerekmektedir. Metinlerin öğrencilerin temel dil becerilerini geliştirmedeki önemi bu çalışmada da gözlemlenmiştir. Dil bilgisi öğretimi metinler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu araştırma sürecinde öğrencilerin bağlam içerisinde verilen dil bilgisel kullanımları öğrenmelerinin metin dikkatlerini çektiyse daha kolay olduğu gözlemlenmiştir. Dikkatlerini çekmeyen metinlerde ilgi, motivasyon ve isteklerinin az olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı dil bilgisi öğretiminde kullanılacak metinlerin seçimi dikkatle, özenle yapılmalı ayrıca farklı türden metinler de kullanılmalıdır. Derman (2008) yaptığı çalışmada dil bilgisi konularına yönelik olarak bünyesinde ders kitabındaki metinlerden daha fazla örnek içeren metinlerle işlenen dil bilgisi konularının ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarını arttırmada etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinde öğretmenin de öğrencilerin de aktif olduğu bir sınıf ortamı oluşmuştur. Kimi etkinlikleri bireysel kimi etkinlikleri ise grupça tartışarak yapan öğrencilerin dikkatinin ise çoğunlukla diri olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmacı tarafından hazırlanan etkinliklerin dört temel dil beceri düzeyinde olması, çeşitli olması öğrencilerin isteğini artıran bir diğer husus olmuştur.

Özellikle dinleme etkinliklerinde yaş ve gelişim düzeylerine uygun seçilmiş şarkı ve türkülerin olduğu etkinlikler öğrenciler tarafından sevilerek, beğenilerek yapılmıştır. Araştırmacı metin seçiminde öğrencilerin dikkatini çekecek metinlere yer vermeye çalışmıştır. Araştırmacı tarafından kaleme alınan ve doğrudan günlük yaşamdan izler taşıyan metinler öğrencilerin dikkatini çekmiştir ve bu metinlere ait etkinlikler ilgiyle yapılmıştır.

Öğrencilerin farklı yöntem ve tekniklerle yapılan öğretime açık oldukları gözlemlenmiştir. Bu uygulama sürecinde herhangi bir yadırgama, isteksizlik belirtisi görülmemiş aksine öğrencilerin çok heyecanlı ve derse motive oldukları gözlemlenmiştir. Bundan dolayı öğretmenler derslerinde farklı yöntem ve tekniklere yer vermeli, düz anlatım yöntemi en çok kullanılan yöntem olmamalıdır. Bıyık (2016) çalışmasında Türkçe öğretmenlerinin dil bilgisi öğretiminde en sık kullandıkları dil bilgisi öğretim yönteminin düz anlatım (%75) olduğunu saptamıştır. Ayrıca Türkçe kitap setlerinde dil bilgisi öğrenme alanı için verilen yönerge ve etkinliklerin hem nicelik (sayısal yetersizlik, az örneklilik, tekrar azlığı) hem nitelik (çeşitliliğin azlığı) olarak eksikliklerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin bu konudaki ihtiyaçları göz önüne alınmalı, yapılan dil bilgisi öğretimi öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olmalıdır. Akgül (2010) ise öğretmenlerin dil bilgisi öğretiminde en çok ders kitabını kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ders kitaplarında dil bilgisi öğretimine uygun metin sayısının az olduğunu düşündüklerini belirlemiştir. Bu sonuçlar gösteriyor ki dil bilgisi öğretiminde ders kitapları nitelik ve nicelik olarak eksikliklere sahip olmasına rağmen öğretmenler en çok ders kitaplarını kullanmaktadır. Ayrıca öğretmenler dil bilgisi öğretiminde en çok düz anlatım yöntemini kullanmaktadır. Bu durum da etkili bir dil bilgisi öğretiminde tutarlılığın olmadığını göstermektedir.

İlgili literatürde farklı yöntem ve tekniklerle yapılan dil bilgisi öğretiminin etkililiğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Topal (2023), çalışmasında zihin haritası tekniğinin dil bilgisi öğretimindeki etkisini; Ömeroğlu (2021) VARK öğrenme modelinin dil bilgisi öğretimindeki etkisini; Çopur (2021) metin temelli dijital öykünün dil bilgisi konularını öğrenme başarısı üzerindeki etkisini; Bayram (2015) 5E modeliyle dil bilgisi öğretiminin öğretmen kılavuz kitabında yer alan etkinliklere göre etkisini; Akkaya (2011) dil bilgisi öğretiminde karikatür destekli öğretimin etkililiğini; Durukan (2011) bilgisayar destekli dil bilgisi öğretiminin etkisini; Yaman (2006) dil bilgisi öğretiminde kavram haritası tekniğinin etkililiğini ortaya koymuştur.

Bu çalışmalar da gösteriyor ki dil bilgisi öğretiminde geleneksel yöntemlere ek alternatif yöntem, teknik ve modeller kullanılmalıdır. Öğrencilerin farklı öğretim model, yöntem ve teknikleri ile yapılan öğretimler dikkatlerini çekmektedir.

Biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin öğrencilerin bağlaşik metin üretme becerilerine olan etkililiğini belirleme amacını taşıyan bu çalışmanın sonuçları yurt içinde öğrencilerin bağlaşiklık araçlarını kullanma düzeylerini belirlemeye yönelik yapılmış çalışmalar açısından önem arz etmektedir. Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin ana dili Türkçe eğitimindeki dil bilgisi öğretimi üzerindeki etkililiğini karşılaştırabileceğimiz çalışmalar mevcut değildir. Çünkü bu çalışma anadili Türkçe eğitiminde dil bilgisi öğretiminde biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin etkililiğinin sınındığı ilk çalışma olma özelliğine sahiptir. Fakat biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin ikinci dil edinimi ve yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretimindeki etkililiğini kanıtlayan araştırmalar mevcuttur (Abdollahzadeh, 2015; Alcón-Soler, 2007; Boulkroun, 2016; Loewen, 2005; Marzban vd., 2013; Nassaji, 2010; Pouresmaeil ve Gholami, 2017; Rasaei vd., 2018).

Bu çalışmanın bağlaşiklık boyutundaki sonuçlarının ilgili literatür ile karşılaştırılması yapılmıştır. İlgili literatüre baktığımızda öğrencilerin yazılı anlatımlarında bağlaşiklık araçlarını kullanmalarına yönelik araştırmaların (Can, 2014; Coşkun, 2005; Irmak, 2019; Karatay, 2010; Karadeniz, 2015; Keklik ve Yılmaz, 2013) az olduğu dikkati çekmektedir. Yapılan araştırmaların da öğrencilerin bağlaşiklık araçlarını kullanma düzeylerini ve bağlaşiklık araçlarını kullanırken yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik olduğu görülmektedir. Türkçe eğitiminin amacı bireylerde dil bilinci oluşturmak ve bireylerin dili bilinçli kullanmalarını sağlamaktır. Bireyin anadilini kullanma becerisindeki yetkinliği yazılı ve sözlü dilini doğru, bilinçli ve etkili kullanmasında önem arz etmektedir. Eklerin, kelimelerin ve kelime gruplarının birbirlerine doğru bağlantılarla bağlanarak bir bütün oluşturmaları için dil bilgisel olarak doğru üretilmiş olmaları gerekmektedir. Sözcükbirimlerin ve biçimbirimlerin doğru ve yerinde kullanılmaları ile biçimsel, anlamsal ve yapısal olarak doğru metinlere ulaşılır. Öğrencilerin sözcükbirim ve biçimbirimleri doğru ve yerinde kullanma konusunda sorunlar yaşadıkları yukarıda da belirtildiği gibi yapılan araştırmalar tarafından ortaya konmuştur. Çalışmaların farklı sınıf düzeylerine yönelik olduğu fakat sonuçların benzer olması ise şaşırtıcıdır. Bu da gösteriyor ki bağlaşik metin üretme her sınıf kademesinde öğrencilerin yaşadığı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın ön ve son test uygulaması neticesinde öğrencilerin ürettikleri metinlerinde bağlaşıklık araçlarını kullanım performansları ve durumları belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin en çok kullandıkları öncül bağlaşıklık ögesinin kişi adıları, en az kullandıkları öncül bağlaşıklık ögesinin ise dönüşlülük adıları olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin en çok kullandıkları ardıl bağlaşıklık ögesi kişi eklerinden sonra iyelik ekleridir. En az kullandıkları ardıl bağlaşıklık ögesi ise ilgi ekidir. Öğrencilerin en az performans gösterdiği ve kullandığı biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögesi ise değiştirimdir. Can (2016) 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile yürüttüğü çalışmasında öğrencilerin yazdığı kompozisyonlardan paragraf düzeyindeki bulgulara göre bağlaşıklık araçlarının yüzde olarak kullanımlarını belirlemiştir. Buna göre öğrencilerin bağlaşıklık araçlarını en çoktan en aza kullanım sırası şu şekildedir: kelime bağdaşıklığı (% 51, 26), bağlama ögeleri (% 20, 22), eksilti anlatım (% 17, 40), gönderim (% 10, 58), değiştirim (% 0, 46). Öğrencilerin en çok kelime bağdaşıklığını en az ise değiştirimi kullandıklarını saptamıştır. Coşkun (2005), çalışmasında 5. ve 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin öyküleyici anlatımlarını bağlaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucuna göre bağlaşıklık araçlarının kullanım sıklıklarında öğrenci (kâğıt) başına düşen ortalamaları sırasıyla şu şekilde belirtmiştir: Eksilti anlatım (20,5), bağlama ögeleri (18,1), kelime bağdaşıklığı (15,9), gönderim (10,9), değiştirim (0,3). Irmak (2019), çalışmasında Türkçe öğretmeni adaylarının denemelerinde bağlaşıklık araçları kullanım düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre 10 öğrencinin 110 metninde kâğıt başına düşen ortalamalardaki gönderim ögelerinin çoktan aza doğru tespitini şu şekilde ifade etmiştir: şahıs adılı (5,07), gösterme sıfatı (3,97), gösterme adılı (2,59), dönüşlülük adılı (1,61). En çok gönderimin şahıs adıları ile yapıldığını, en az ise dönüşlülük adılına başvurulduğunu saptamıştır. Karadeniz (2015) de üniversite düzeyindeki öğrenciler ile yürüttüğü çalışmasında öğrencilerin gönderim ögelerinden en çok gösterme sıfatını en az ise dönüşlülük ve ilgi adılarını kullandıklarını tespit etmiştir. Yıldız (2015) 8.sınıf öğrencilerinin sözlü anlatımlarındaki bağlaşıklık kullanımları üzerine yaptığı araştırmada öğrencilerin konuşmalarında kullandıkları bağlaşıklık unsurlarının sırasıyla bağlama ögeleri, eksilti, gönderim, kelime bağdaşıklığı ve değiştirim olduğunu ayrıca ardıl bağımlı gönderimlerde en fazla kullanılan iyelik ve şahıs eklerinin olduğunu belirlemiştir. Keklik ve Yılmaz (2013) de 11. sınıf öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağlaşıklık araçları kullanımı üzerine gerçekleştirdiği

çalışmada dört bağlaşıklık aracını incelemiş ve 11. sınıf öğrencilerinin bağlaşıklık araçları kullanım ortalamasını şu şekilde bulmuştur: Bağlama ögeleri (13,24), gönderim (11,67), eksilti anlatım (5,69) ve değiştirim (1,69)'dir. Ayrıca 11. sınıf öğrencilerinin, gönderim ögelerinden en çok şahıs adılarını, en az ilgi ekini kullandıklarını tespit etmiştir. Yapılan araştırmalara baktığımızda en az kullanılan bağlaşıklık ögesinin değiştirim olduğu sonucu bu çalışmanın bağlaşıklık boyutundaki sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda öğrencilerin gönderim ögelerinden en çok kişi adılarını kullandıkları da bu çalışma ile aynılık göstermektedir. Bu bağlamda gönderimsel ögelerin metin üretmedeki öneminin altını çizmek gerekmektedir. Bağlaşık bir metin üretmek için gönderimsel ögelerin kullanımı önemlidir. Gönderimsel ögelerin yerinde ve doğru kullanılması bir metnin bağlaşık olmasına önemli derecede hizmet etmektedir.

Yazma becerisi ve dil bilgisi öğretimi birbirinden ayrı düşünülemez. Dil bilgisinin yazma becerisinin gelişimini destekler nitelikte olduğu, dil bilgisi becerileri ile yazma becerisinin birbirinden bağımsız gelişen beceriler olmadığı, temel dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisi öğretiminden yararlanılması gerektiği, dil bilgisinin yazma becerisinin gelişmesine yardımcı nitelikte olduğu pek çok araştırmacı tarafından dile getirilmiştir (Bağcı Ayrancı, 2017; Dolunay, 2010; Göğüş, 1978; Güven, 2013; Hutchinson vd., 2002; Hudson, 2006; İşeri, 2020 ; Öz, 2011; Öztürk ve Ömeroğlu, 2015; Robinson ve Feng, 2016; Savage vd., 2010; Temizkan, 2014). Ayrıca dil bilgisinin ayrı bir konu olarak değil yazma bağlamında öğretiminin etkililiğine vurgu yapan araştırmalar da mevcuttur (Collins ve Norris, 2017; Weaver, 1996). Bae (2001) ise çalışmasında bağlaşıklık ile yazma arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Çocuk yazılarında ortaya çıkan bağlaşıklık araçlarının kullanılma sıklığını belirleyerek göndergesel ve sözcüksel bağdaşıklık; tutarlılık, içerik ve dil bilgisi derecelendirmelerinin toplamı olarak tanımlanan genel yazma kalitesiyle yüksek oranda ilişkili olduğunu saptamıştır.

Bu bağlamda bu çalışmada öğrencilere biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile dil bilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Bu etkinliklerle gerçekleşen dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin bağlaşık metin üretimlerine etkililiği tespit edilmiştir. Bu çalışmada da dil bilgisi öğretiminin yazmayı / bağlaşık metin üretmeyi destekler nitelikte olduğu, dil bilgisi becerileri ile yazma becerisinin birbirinden bağımsız gelişen beceriler olmadığı, temel dil becerilerinin kazandırılmasında dil bilgisi öğretiminden yararlanılması gerektiği, dil bilgisinin yazma becerisinin gelişmesine

yardımcı nitelikte olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçları kısaca şu şekilde maddelendirebiliriz:

- Öğrencilerin en çok kullandıkları öncül bağlaşıklık ögesi kişi adıları, en az kullandıkları ise dönüşlülük adıdır.
- Her üç grupta da öğrencilerin en az performans gösterdiği öncül bağlaşıklık ögeleri gösterme adıları ve dönüşlülük adıdır.
- Öğrencilerin öncül bağlaşıklık ögelerini kullanım performans puanlarının diğer bağlaşıklık ögelerine göre üç grupta da düşük olduğu belirlenmiştir. Bu da öğrencilerin öncül bağlaşıklık ögeleri olan kişi adılarını, gösterme adılarını, dönüşlülük adılarını ve gösterme sıfatlarını doğru ve yerinde kullanmada yeterli olmadıklarını göstermektedir.
- Öğrencilerin en çok kullandıkları ardıl bağlaşıklık ögesi kişi eklerinden sonra iyelik ekleridir. En az kullandıkları ardıl bağlaşıklık ögesi ise ilgi ekidir.
- Her üç grupta yer alan öğrencilerin en az performans gösterdiği ardıl bağlaşıklık ögesi ilgi ekleridir. En çok performans gösterdikleri ardıl bağlaşıklık ögesi ise kişi ekleridir.
- Her üç grupta yer alan öğrencilerin kişi eklerini kullanma performans puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Kişi eklerini kullanma konusunda her üç gruptaki öğrencilerin yeterli olduğu belirlenmiştir.
- Her üç grupta yer alan öğrencilerin en az performans gösterdiği ve kullandığı biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögesi değişimdir.
- Her üç gruptaki öğrencilerin sözlüksel bağlaşıklık ögelerini kullanmada genel olarak iyi ve yeterli oldukları belirlenmiştir. Ayrıca sözlüksel bağlaşıklık ögelerinden en az performans gösterdikleri bağlaşıklık ögesi karşıt anlamlı sözcükleri kullanmada olduğu belirlenmiştir.
- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda öncül bağlaşıklığın her alt boyutunda deney grubunun performans puanlarının önemli ölçüde yükseldiği belirlenmiştir.
- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubunda, ardıl bağlaşıklığın her alt boyutunda deney grubunun performans puanlarının önemli ölçüde yükseldiği belirlenmiştir.
- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin biçimsel sözlüksel bağlaşıklık ögelerinden en çok söylem belirleyicileri ve eksilti üzerinde etkililiği belirlenmiştir.

Biçimsel sözlüksel bağlaşıklıkla söylem belirleyicileri ve eksilti alt boyutlarında deney grubunun ön test ve son test puanlarının önemli ölçüde artış gösterdiği görülmüştür.

- Sözlüksel bağlaşıklıkla alt boyutları olan oluşturuu ögenin yinelenmesi, karşıt anlamlı sözcük kullanma ve aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması ögelerindeki ön ve son testteki toplam puanlar arasındaki en çok artışla deney grubunda olduğu belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubundaki öğrencilerin yazılarında dil bilgisel bağlaşıklık performanslarının kontrol 1 ve kontrol 2 grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin sözlüksel bağlaşıklık ögelerine uygun metin üretmelerinde etkililiği belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştirildiği deney grubundaki öğrencilerin yazılarında biçimsel sözlüksel bağlaşıklık performanslarının kontrol 1 ve kontrol 2 grubuna göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği alt başarı düzeyindeki öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performans puanlarındaki artışla kontrol 1 ve kontrol 2 grubundaki alt başarı düzeyindeki öğrencilere göre önemli düzeyde olmadığı belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği orta başarı düzeyindeki öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performans puanlarındaki artışla kontrol 1 ve kontrol 2 grubundaki orta başarı düzeyindeki öğrencilere göre önemli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin gerçekleştiği deney grubundaki üstün başarı düzeyindeki öğrencilerin dil bilgisel ve biçimsel sözlüksel bağlaşıklık toplam performans puanlarındaki artışla kontrol 1 ve kontrol 2 grubundaki üstün başarı düzeyindeki öğrencilere göre önemli düzeyde olduğu belirlenmiştir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretimi neticesinde öğrencilerin öğrendiklerini bir metin oluştururken bağlam içinde de kullanabildikleri belirlenmiştir.

- Bağlaşıklık özelliklerine uygun bir metin oluşturma ön test ve son test performans puanlarının Türkçe dersi akademik başarı notuyla ilişkisiz olduğu belirlenmiştir. Alt başarı düzeyindeki bir öğrencinin bağlaşıklık özelliklerini doğru ve yerinde kullanma performans puanının orta ve üstün grupta yer alan öğrencilerden fazla olduğu görülmüştür.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri ile gerçekleştirilen dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin yazılarının bağlaşıklık özellikleri üzerinde daha etkili olduğu belirlenmiştir.

5.1. Öneriler

5.1.1.Eğitimcilere yönelik öneriler

- Biçimsel, anlamsal ve yapısal olarak bütünlüğü olan bağlaşıklık bir metin oluşturmak için dizgeli bir dil bilgisi öğretimine ihtiyaç vardır. Dil bilgisi öğretiminde alternatif bir teknik olarak biçime rastlantısal odaklanma tekniği kullanılabilir.

- Biçime rastlantısal odaklanma uygulamaları esasında Türkçe eğitiminde kesintisiz devam etmesi gereken uygulamalardır. Çünkü öğrencilerin dil bilgisel hatalarını tespit eder etmez öğretmen dönüt vermelidir. Yanlış dilsel biçime öğrencilerin dikkatini çekip doğru dil bilgisel yapıya ulaşmaları sağlanmalıdır. Bu bağlamda yapılacak etkinliklere bu çalışmadaki etkinlikler örnek olabilir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinlikleri öğretmen tarafından öğrencilerin en çok yanlış yaptığı dil bilgisel biçimlere önleyici ya da öğrenciler dil bilgisel yanlış yaptıkları anda yanlışlara tepkisel odaklanılarak gerçekleştirilebilir. Burada altının çizilmesi gereken en önemli nokta yanlışlar ile ilgili dönüt verilmesi, yanlışla öğrencilerin dikkatinin çekilerek doğru yapıya ulaşmalarının sağlanmasıdır.

- Biçime planlı odaklanma etkinliklerinin etkililiğini artırmak için bir ya da birkaç hedef dil bilgisel yapı üzerinde çalışılmalıdır. Bu çalışmadaki gibi yoğun dil bilgisel yapı etkililiği düşürebilir.

- Yapılandırmacı anlayış ile hazırlanan dil bilgisi öğretimine yönelik ders kitabındaki etkinliklere ek olarak bu tür farklı etkinlikler uygulanabilir.

5.1.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Biçime rastlantısal odaklanma tekniğinin anadili Türkçe dil bilgisi öğretiminde etkililiğinin tam tespiti için farklı sınıf seviyelerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Biçime rastlantısal odaklanma etkinliklerinin öğrencilerin sözlü metinlerindeki bağlaşıklığa olan etkililiğini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

- Biçime ratlantısal odaklanma etkinlikleri 12 haftadan daha fazla bir sürece yayılabilir. Bağlaşıklık ölçütleri gibi yoğun dil bilgisel yapılar için 12 hafta yeterli görülmemiştir.

- 12 hafta ya da daha az bir zamanda biçime ratlantısal odaklanma etkinlikleri gerçekleştirilecekse hedef bir ya da birkaç dil bilgisel yapı seçilerek onlara odaklanılabilir.

- İlgili literatüre baktığımızda bağlaşıklık üzerine yapılan uygulamalı çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmaların daha çok uygulamaya dönük olması gereği literatürdeki bir boşluk olarak görünmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdollahzadeh, S. (2015). The effect of incidental focus on form on EFL learners' grammatical accuracy. *Advances in Language and Literary Studies*, 6(5), 40-57.
- Abdolmanafi, S. J. (2012). Effects of form-focused instruction on the learning of relative clauses. *The Journal of Language and Linguistic Studies*, 8 (1), 192-210.
- Afitska, O. (2015) Role of focus-on-form instruction, corrective feedback and uptake in second language classrooms: some insights from recent second language acquisition research. *Language Learning Journal*, 43 (1). 57 - 73. ISSN 0957-1736. <http://doi.org/10.1080/09571736.2012.701320>
- Aidinlou, N.A., Esfandiari, S. ve Siyamaknia, N. (2012). The effect of form-focused instruction and feedback on Iranian EFL learners' learning of determiners. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 2(11), 11121-11130.
- Akbayır, S. (2010). *Yazılı anlatım: nasıl yazabilirim?* .Pegem Akademi Yayınları.
- Akgül, E. (2010). *İkögretim II. kademedeki yaşanan dil bilgisi öğretimi sorunları* (Tez No.303963) [Doktora Tezi, Beykent Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dil bilgisi öğretimi* (Tez No.280652) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aksan, M. ve Aksan, Y. (1991). Metin kavramı ve tanımları. *Dil bilim Araştırmaları Dergisi*, 2, 90-104.
- Akyol, H. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Kök Yayıncılık.
- Alber-Morgan, S.R., Hessler, T. ve Konrad, M. (2007). Teaching writing for keeps. *Education and treatment of children*, 30(3), 107-128.
- Alcón-Soler, E. (2007). Incidental focus on form, noticing and vocabulary learning in the EFL classroom. *International Journal of English Studies*, 7(2), 41-60. <https://doi.org/10.6018/ijes.7.2.48981>
- Alcon- Soler, E. ve Garcia Mayo, M. D. P. (2008). Incidental focus on form and learning outcomes with young foreign language classroom learners. *Second language acquisition and the younger learner: Child's play*, 23, 452-461.
- Altrichter, H., Posch, P. ve Somekh, B. (2005). *Teachers investigate their work* (5th ed.). Routledge Press.
- Alves, R.A. (2008). *Process writing*. The University of Birmingham Centre for English Language Studies.

- Andrews, R. (2005). Knowledge about the teaching of [sentence] grammar: The state of play. *English Teaching: Practice and Critique*, 4(3), 69-76.
- Andrews, R. (2010). Teaching sentence-level grammar for writing: The evidence so far. *Beyond the grammar wars. A resource for teachers and students on developing language knowledge in the English/Literacy classroom*, 91-108. Routledge Press.
- Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2015). *Yazılı anlatım el kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.
- Arıcı, A. F. ve Ungan, S. (2008). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı anlatım çalışmalarının bazı yönlerden değerlendirilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 317-328.
- Aşlıoğlu, B. (1993). *Ortaokullarda Türkçe öğretimi* (Tez No. 25980) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Atasoy, A. (2019). *Metin değiştirimi bağlamında Türkçe öğretmeni adaylarının yeniden yazma becerilerinin değerlendirilmesi* (Tez No. 602884) [Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Aydın, İ. ve Torusdağ, G. (2014). Türkçe öğretimi çerçevesinde yazınsal bir metin çözümleme örneği olarak Refik Halit Karay'ın garip bir hediye'si. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(4), 109-134.
- Badger, R. ve G. White. 2000. A process genre approach to teaching writing. *ELT Journal*, 54(2): 153-160.
- Bae, J. (2001). Cohesion and coherence in children's written English: Immersion and English-only classes. *Issues in Applied Linguistics*, 12(1), 51-88. <http://dx.doi.org/10.5070/L4121005043>
- Bağcı Ayrancı, B. (2017). Sezdirme yöntemi ile dil bilgisi öğretimi üzerine Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 145-164.
- Bağcı, H. (2014). Yazılı anlatım ve unsurları. İçinde M. Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi* (ss. 89-130). Pegem Akademi Yayınları.
- Bahar, M. A. (2015). 11. Sınıf Dil ve Anlatım Ders Kitaplarının Dil Bilgisi Öğretimi Açısından İncelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 9-26.
- Bahar, M.A. (2017). *4mat Öğretim Düzenine Göre Gerçekleştirilen Üstbilişsel Okuma Eğitiminin Üstbilişsel Okuma Stratejisini Kullanma Ve Olgusal Bilgilendirici Metinleri Anlama Düzeyine Etkisi*. (Tez No.486028) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Bahar, M. A. ve Temizyürek, F. (2017). Öğrencilerin yazılı anlatımlarında söylem belirleyicilerinden yararlanma durumları. *International Journal of Language Academy*, 5(4), 470-492. : <http://dx.doi.org/10.18033/ijla.3630>
- Bahar, M. A. (2021). Metindilbilim ve Türkçe öğretimi. İçinde F. Temizyürek ve T. Türkben (Ed.). *Türkçe öğretimine genel bir bakış el kitabı* (ss.435-470). Pegem A Yayıncılık.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2006). *Geleneksel-alternatif ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı*. Pegem Akademi Yayınları.
- Baleghizadeh, S. (2010). Focus On Form In An Efl Communicative Classroom. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*, 4 (1), 119-128.
- Bandar, F. ve Gorjian, B. (2017). Teaching grammar to EFL learners through focusing on form and meaning. *Journal of Applied Linguistics and Language Learning*, 3(4), 88-96.
- Bayburtlu, Y.S. (2019). *Ortaokul 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşmalarında bağdaşıklık ve tutarlılık* (Tez No. 586669) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bayram, B. (2015). *5E modelinin 6. sınıf dil bilgisi öğretiminde başarıya, akademik motivasyona ve kalıcılığa etkisi* (Tez No. 418260). [Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bazerman, C., Graham, S., Applebee, A. N., Matsuda, P. K., Berninger, V. W., Murphy, S. ve Schleppegrell, M. (2017). Taking the long view on writing development. *Research in the Teaching of English*, 51(3), 351-360.
- Beverly, A. H. (2007). *The role of grammar in improving student's writing*. *World Bulletin of Management and Law (WBML)*, 1(1), 1-4.
- Bıyık, T. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin dil bilgisi öğretiminde kullandıkları yöntemler ve ortaokul Türkçe kitap setindeki dil bilgisi öğrenme alanı için verilen yönerge ve etkinlikler hakkındaki görüşleri* (Tez No. 440547). [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26), 17-41.
- Boulkroun, F. (2016). Preemptive and Reactive Focus-on-Form Instruction: Effect on learning parallel grammatical structures. *Human Sciences Journal*, vol A, pp. 145-167.
- Bozok, L. (2019). *Ortaokul 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık yönünden incelenmesi* (Tez No. 575347). [Yüksek Lisans Tezi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Bölükbaş, F. (2010). Metindilbilimsel çözümleme: Muzaffer İzgü'nün Yedi Uyurlar öyküsü. *Folklor/edebiyat*, 16(63), 99-116.
- Büyükkız, K.K. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin söz dizimi ve anlatım bozukluğu açısından değerlendirilmesi* (Tez No. 207001) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Can, R. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinin yazılı anlatımlarında paragraf düzeyinde bağdaşıklık ve tutarlılık* (Tez No. 310989). [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Can, R. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin bağdaşıklık araçlarını işlevlerine göre yazılı anlatımlarında kullanma becerileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 204-228.
- Collins, G. ve Norris, J. (2017). Written language performance following embedded grammar instruction. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 56(3), 4-13.
- Coşkun, E. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin öyküleyici anlatımlarında bağdaşıklık, tutarlılık ve metin elementleri* (Tez No. 205427) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Coşkun, E. (2011). Türk ve göçmen öğrencilerin yazılı anlatımlarında metin bağdaşıklığı. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 11(2), 881-899.
- Coşkun, E. (2013). Yazma eğitimi. İçinde A. Kırkılıç ve H. Akyol (Edt.). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (ss. 49-91). Pegem A Yayıncılık.
- Craig, D.V. (2009). *Action research essentials*. Google kitaplar. <https://books.google.com.tr>
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. 4. Baskıdan çeviri* (S. B. Demir, Çev.). Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. 3. Baskıdan çeviri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Damar, G. (2016). *Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin yazma eğitimindeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının değerlendirilmesi* (Tez No. 440544) [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi]. Ulusal Tez merkezi.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında Türkçe öğretimi*. Millî Eğitim Basımevi.

- Deniz, K. (2019). Dil becerileri: dinleme, konuşma, yazma, okuma. İçinde M. Canbulat (Ed.). *Türkçe Eğitimi* (ss. 15-36). Nobel Yayıncılık.
- Derman, S. (2008). *Dil bilgisi öğretiminde metinlerin seçimi üzerine bir araştırma (7. sınıf)* (Tez No.235267) [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dilâçar, A. (1971). Gramer: Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi, Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi . *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten* , 19 , 83-145 .
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe Öğretiminde Metindilbilimsel Bağlamda Uygulamalı Bir Yaklaşım* (Tez No. 262698) [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Dilidüzgün, Ş. (2017). *Metindilbilim ve Türkçe öğretimi uygulamalı bir yaklaşım*. Anı Yayıncılık.
- Dolunay, S. K. (2010). Dil bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *TÜ-BAR-XXVII*, 275-284.
- Dolunay, S.K. (2014). Dil bilgisi öğretiminde temel yaklaşımlar, yöntemler ve teknikler. İçinde M. Özbay (Ed.). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doughty, C. ve Williams, J. (1998). *Focus on form in classroom second language acquisition*. New York: Cambridge University Press.
- Dressler, W. ve Beaugrande, R.A. (1981). *Introduction to text linguistics*. Longman Press.
- Durukan, E. (2011). *İlköğretim 6. sınıfta bilgisayar destekli dil bilgisi öğretiminin başarı ve tutuma etkisi* (Tez No.301128) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ebrahimi, S., Rezvani, E. ve Kheirzadeh, S. (2015). Teaching grammar through formS focused and form focused instruction: The case of teaching conditional sentences to Iranian intermediate EFL learners. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 2(1), 10-25.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (7. baskı). Anı Yayıncılık.
- Elgün-Gündüz, Z., Akcan, S. ve Bayyurt, Y. (2012). Isolated form-focused instruction and integrated form-focused instruction in primary school English classrooms in Turkey. *Language, Culture and Curriculum*, 25(2), 157-171. <https://doi.org/10.1080/07908318.2012.683008>
- Ellis, R. (2001). Investigating form-focused instruction. *Language Learning*, 51(1), 1-46.
- Ellis, R. (2015). The importance of focus on form in communicative language teaching. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 1(2), 1–12.

- Ellis, R. (2016). Focus on form: A critical review. *Language Teaching Research*, 20(3), 405–428. <https://doi.org/10.1177/1362168816628627>
- Ellis, R., Baştürkmen, H. ve Loewen, S. (2001). Preemptive focus on form in the ESL classroom. *TESOL Quarterly*, 35(3), 407-432.
- Emig, J. (1967). *On teaching composition: Some hypotheses as definitions. Research in The Teaching of English*, 1(2), 127-135.
- Emir, S. (1986). *Örnekleriyle kompozisyon yazma sanatı*. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Erdem, İ. (2007). *İlköğretim II. kademedeki dil bilgisi öğretiminin sorunları üzerine bir araştırma* (Tez No. 206941) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Erdem, İ. ve Başaran, M. (2010). Mezun oldukları bölümlerin öğretmenlerin dil bilgisi öğretimine ilişkin görüşleri üzerindeki etkisi. *TÜBAR-XXVII*, 321- 339.
- Ergin, M. (1985). *Türk dil bilgisi* (16. Baskı). Boğaziçi Yayınları.
- Ergin, M. (2003). *Türk dil bilgisi*. Boğaziçi Yayınları.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Basım. İstanbul.
- Eroğlu Çopur, D. (2021). *Dil bilgisi konularını sezdirerek öğretmede metin temelli dijital öykünün etkisi* (Tez No. 681743) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- García Mayo, M.D. (2002). The effectiveness of two form-focused tasks in advanced EFL pedagogy. *International Journal of Applied Linguistics*, 12(2), 156-175. <https://doi.org/10.1111/1473-4192.t01-1-00029>
- Gardner, S. (2008). Changing approaches to teaching grammar. *English Language Teacher Education and Development (ELTED)*, 11, 39-44.
- Gariboğlu, K. (1971). *Örnekli kompozisyon bilgileri*. Gariboğlu Yayınları.
- Gass, S. M. ve Selinker, L. (2008). *Second language acquisition: An introductory course*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203932841>
- Gerzic, A. (2005). *How do teachers with different ESOL teaching backgrounds approach form-focused instruction?* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Auckland Üniversitesi.
- Gezmiş Ceyhan, N. (2011). *Planlı biçime odaklanma modelinin İngilizce öğretiminde başarıya etkisi* (Tez No: 302196) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Gezmiş Ceyhan, N. (2013). The efficiency of planned focus on form on the success in ELT. *Modern Journal of Language Teaching Methods (MJLTM)*, 3(2), 84-126.
- Göçer, A. (2014). Yazma çalışmalarını değerlendirme. İçinde M. Özbay (Ed.). *Yazma eğitimi*. Pegem A Yayıncılık.
- Göçer, A. ve Tabak, G. (2013). 6-8. sınıflar Türkçe dersi öğretim programının ürün ve süreç odaklı yazma yaklaşımları çerçevesinde değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14 (2), 147-169.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarda Türkçe ve yazın eğitimi*. Kadioğlu Matbaası.
- Göktürk, A. (2019). *Okuma uğraşı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Graham, S. (2019). Changing how writing is taught. *Review of Research in Education*, 43(1), 277-303.
- Graham, S. Ve Perin, D. (2007). *Writing next: effective strategies to improve writing of adolescents in middle and high schools – a report to carnegie corporation of New York*. Alliance for Excellent Education Press.
- Graham, S., Harris, K. R., ve Mason, L. (2005). Improving the writing performance, knowledge, and self-efficacy of struggling young writers: The effects of self-regulated strategy development. *Contemporary educational psychology*, 30(2), 207-241. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2004.08.001>
- Graham, S., McKeown, D., Kiuahara, S. ve Harris, K. R. (2012). A meta-analysis of writing instruction for students in the elementary grades. *Journal of educational psychology*, 104(4), 879. <https://doi.org/10.1037/a0029185>
- Günay, D. (2007). *Metin bilgisi*. Multilingual Yayıncılık.
- Günay, V.D., (2004). Fransız göstergebilimde yeni açılımlar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Dergisi*, 12, 29-45.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2011). Uygulamalı yazma eğitimi. Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2013a). Dil bilgisi öğretiminde yeni yaklaşımlar. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(7), 71-92.
- Güneş, F. (2013b). Yapılandırmacı yaklaşımla dil bilgisi öğretimi. *Eğitimde Teori ve Uygulama Dergisi*, 9(3), 171-187.
- Güneş, F. (2016). Türkçe öğretiminde beceri uyumsuzluğu sorunları ve çözüm önerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 205–222.
- Güven, A.Z. (2013). Dil bilgisi konularının öğretim sorunları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 1-10.

- Güzel, A. ve Karadağ, Ö. (2013). Anlatma becerileri açısından “Türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)”na eleştirel bir bakış. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 45-52.
- Hamamcı, Z. ve Hamamcı, E. (2014). Yabancı dil öğretiminde biçim odaklı öğretim modeli. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 37-43.
- Hamamcı, Z. (2019). *İngilizce öğretiminde biçim odaklı modellerin eylem-ad eş dizimli sözcük öğrenimine etkisi* (Tez No. 606618). [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Hasan, M. K. ve Akhand, M. M. (2010). Approaches to writing in EFL/ESL context: Balancing product and process in writing class at tertiary level. *Journal of NELTA*, 15(1-2), 77-88.
- Hassan, B. A. (2001). New trends in teaching grammar in the secondary school: A Review Article. *ERIC*, 1-31.
- Hillocks, G. ve Mavrognes, N. (1986). Sentence combining. İçinde G. Hillocks (Ed.), *Research on written composition: New directions for teaching* (pp. 142-146). National Conference on Research in English.
- Hinkel, E. (2001). Matters of cohesion in L2 academic texts. *Applied language learning*, 12(2), 111-132.
- Hudson, R. (2004). *Grammar for writing*. University College London Press.
- Hudson, R. (2006). *Language education: grammar*. *Encyclopedia of Language and Linguistics*. Elsevier Publications.
- Hutchinson, D., Mccavitt, S., Kude, K. ve Vallow, D. (2002). *Improving student achievement through grammar instruction*. St. Xavier University Press.
- Hyland, K. (2003). Genre-based pedagogies: A social response to process. *Journal of Second Language Writing*, 12, 17-29.
- Imrose, F. (2018). *Focus on forms vs Focus on form: A facilitator or barrier in the SLA context of Bangladesh*. (ID: 16263005). [Yüksek Lisans Tezi]. BRAC University.
- Irmak, E. (2019). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatımlarında bağdaşıklık düzeyleri* (Tez No. 579055). [Yüksek Lisans Tezi, Bakilesir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Işık Doğan, S. (2019). *Investigating the effectiveness of planned focus on form method in teaching young learners English as a foreign Language*. (Tez No. 563642). [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- İşeri, K. (2019). *Sözden yazıya dile gelen metin*. Pegem Akademi Yayınları.

- Johnson, A. P. (2015). *Eylem araştırması el kitabı*. Anı yayıncılık.
- Kan, M. ve Tiryaki, E. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının metin oluşturmadaki sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (2), 550-562. <https://doi.org/10.17860/efd.19368>
- Kansızoğlu, H.B. (2018). *Ters yüz edilmiş sınıf modeline dayalı yazma öğretiminin öğrencilerin üstbilişsel farkındalık düzeylerine, yazma başarılarına ve kaygılarına etkisi* (Tez No. 529371). [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık araçlarını kullanma düzeyi ile tutarlı metin yazma arasındaki ilişki. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), 373-385.
- Karatay, H. (2014). Süreç temelli yazma modelleri: planlı yazma ve değerlendirme modeli. İçinde M. Özbay (Ed.). *Yazma Eğitimi*. Pegem Akademi.
- Kavcar, C. (1984). Düzgün yazmanın önemi ve yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 113-123.
- Kavcar, C., Oğuzhan, F. ve Sever, S. (1992). *Türkçe öğretimi*. Engin Yayınevi.
- Keçik, İ. (1992). İlkokul öğrencilerinin özet ve hatırlama metinlerinde bağdaşıklık sorunları. İçinde *Dil bilim Araştırmaları* (ss. 71-75). Hitit Yayınevi.
- Keçik, İ. ve Subaşı Uzun, L. (2003). *Sözlü ve yazılı anlatım üzerine: Türkçe yazılı ve sözlü anlatım*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Keklik, S. ve Yılmaz, Ö. (2013). 11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4), 139-157.
- Kellogg, R.T. (2008). Training writing skills: a cognitive developmental perspective. *Journal of writing research*, 1(1), 1-26
- Kıran, Z. ve Eziler Kıran, A. (2018). *Dil bilime giriş*. Seçkin Yayıncılık.
- Kırbaş, A. (2006). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi* (Tez No. 186609) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kırtıl, O. (2012). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarında dilbilgisi öğretim yöntemlerinin ve dilbilgisi alıştırmalarının 2005 programı açısından incelenmesi* (Tez No. 317738). [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Kocaman, A. (2003). *Söylem üzerine*. ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2003). *Grammer terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu yayınları.

- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Türk Dil Kurumu yayınları.
- Korkut, E. (2016). *Metin dil bilimi ve dil öğretimi*. İçinde E. Korkut ve İ. Onursal Ayırır (Edt.). *Dil Bilimleri ve Dil Öğretimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Koshy, V. (2005). *Action research for improving practice*. Paul Chapman Publishing.
- Lessard-Clouston, M. (2011). Focusing on form: a teacher's research update on form-focused instruction. *CALR Linguistics Journal*, 1, 1-9.
- Lightbown, P.M. ve Spada, N. (1990). Focus-on-form and corrective feedback in communicative language teaching: effects on second language learning. *Studies in Second Language Acquisition*, 12, 429-448. <https://doi.org/10.1017/S0272263100009517>
- Loewen, S. (2003). Variation in the frequency and characteristics of incidental focus on form. *Language teaching research*, 7(3), 315-345. <https://doi.org/10.1191/1362168803LR129OA>
- Loewen, S. (2005). *The occurrence and effectiveness of incidental focus on form in meaning-focused ESL lessons*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. New Zealand Studies in Applied Linguistics.
- Lüleci, M. (2010). *Yeni bir disiplin olarak metin dil bilim ve türk edebiyatına metin dil bilimsel bir yaklaşım* (Tez No. 257713). [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Mackey, A. ve Abbuhl, R. (2005). Input and interaction. C. Sanz. (Yay.) *Mind and context in adult second language acquisition: Methods, theory and practice* (s. 207-233) içinde. GUP.
- Marzano, R. J. (1993). How classroom teachers approach the teaching of thinking. *Theory into practice*, 32(3), 154-160. <https://doi.org/10.1080/00405849309543591>
- Marzban, A. ve Mokhberi, M. (2012). The effect of focus on form instruction on intermediate EFL learners' grammar learning in task-based language teaching. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 5340-5344. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.06.435>
- Maxwell, J. A. (2018). *Nitel araştırma tasarımı-etkileşimli bir yaklaşım* (M. Çevikbaş, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı. (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim Basımevi.

- Merriam, S.B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Murray, D. M. (1972). *Teaching writing as a process not product*. The Leaflet, 71(3). <https://mwover.files.wordpress.com/2018/05/murray-teach-writing-as-a-process-not-product.pdf>
- Myhill, D. (2005). Ways of Knowing: Writing with Grammar in Mind. *English teaching: practice and critique*, 4(3), 77-96.
- Nassaji, H. ve Fotos, S. (2007). Issues in form-focused instruction and teacher education. Fotos, S. ve Nassaji, H. (Ed.) içinde. *Form-focused instruction and teacher education: Studies in honor of Rod Ellis*, s. 17-34. Oxford University Press.
- Nassaji, H. (2010). The occurrence and effectiveness of spontaneous focus on form in adult ESL classrooms. *Canadian Modern Language Review*, 66(6), 907-933. <https://doi.org/10.3138/cmlr.66.6.907>
- National Commission on Writing. (2003). *The neglected "r": The need for a writing revolution*. The College Entrance Examination Board.
- Onan, B. (2014). Dil bilgisi öğretiminde temel ilkeler ve izlenen aşamalar. İçinde M. Özbay (Ed.). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Onozawa, C. (2010). A study of the process writing approach: a suggestion for an eclectic writing approach, *Research Note, No.10*, 153-163.
- Onursal, İ. (2003). Türkçe metinlerde bağdaşıklık ve tutarlılık. İçinde A. Kıran, E. Korkut ve S. Ağildere (Edt.), *Günümüz Dil bilim Çalışmaları* (ss. 121-132). Multilingual Yayınları.
- Othman, J. ve Ismail, L. (2008). Using focus on form instruction in the teaching and learning of grammar in a Malaysian classroom. *Journal of Asia TEFL*, 5(2), 93-115.
- Ömeroğlu, A. F. (2021). *Dil bilgisi öğretiminde VARK Öğrenme Modelinin başarı, tutum ve kalıcı öğrenmeye etkisi* (Tez No.660805) [Doktora Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Öz, F.M. (2011). *Uygulamalı Türkçe öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (1995). *Ankara merkez okullarındaki üçüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerileri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Özbay, M. (2007). *Özel öğretim yöntemleri 2* (2. Baskı). Öncü Kitap.

- Öztürk, J. ve Ömeroğlu, A. F. (2015). Dil bilgisi öğretiminde kavram haritalarının kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (31), 69-86.
- Parlak, H. (2009). *Kutadgu Bilig'in metin dil bilimsel yapısı* (Tez No. 257728) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Peçenek, D. (2008). Yabancı Dil Öğretiminde Dilbilgisi. *A.Ü. Dil Dergisi*, 148 (3), s. 67-84.
- Pouresmaeil, A ve Gholami, J. (2017). Incidental Focus-on-Form in a Free Discussion Language Class: Types, Linguistic Foci and Uptake Rate. *The Language Learning Journal*, 47(5), 653-665.
- Rasaee, F., Gholami, J. ve Abbasian, G. R. (2018). Short-vs. long-term effects of reactive incidental focus on form in free discussion EFL classes. *Journal of Research in Applied Linguistics*, 9(2), 3-23. <http://doi.org/10.22055/RALS.2018.13791>
- Revesz, A. (2009). Task complexity, focus on form and second language development. *Studies in Second Language Acquisition*, 31(3), 437-470. <https://doi.org/10.1017/S0272263109090366>
- Rifat, M. (2008). *XX. yüzyılda dil bilim ve göstergebilim kuramları-1*. Yapı Kredi Yayınları.
- Rifat, M. (2008). *XX. yüzyılda dil bilim ve göstergebilim kuramları-2*. Yapı Kredi Yayınları.
- Robinson, L. ve Feng, J. (2016). *Effect of direct grammar instruction on student writing skills*. Retrieved from files.eric.ed.gov/fulltext/ED564336.pdf
- Saldana, J. (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. Pegem Akademi.
- Salimi, A., Bonyadi, A. ve Asghari, A. (2014). The effect of focus on form on EFL learners' written task accuracy across different proficiency levels. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(4), 829-836.
- Saussure, F.D. (1998). *Genel dil bilim dersleri* (B. Vardar, Çev.). Multilingual Yayınları.
- Savage K.L, Bitterlin G. ve Pirice D. (2010). *Grammar matters teaching grammar in adult ESL programs*. Cambridge University Press.
- Sharp, L. A. (2016). Acts of Writing: A Compilation of Six Models That Define the Processes of Writing. *International Journal of Instruction*, 9(2), 77-90.
- Sharples, M. (1999). *How we write: writing as creative design*. Routledge Press.

- Uzun, L. (1995). *Orhon yazıtlarının metindilbilimsel yapısı*. Türk Dilleri ve Araştırmaları Dizisi: 7.
- Subaşı Uzun, L. (Tarih Yok). acikders.ankara.edu.tr
- Şenöz Ayata, C. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*. Multilingual Yayınları.
- Temizkan, M. (2014). Metin temelli dil bilgisi öğretimi ve uygulamaları. İçinde M. Özbay (Ed.). *Türkçe eğitimi açısından dil bilgisi öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Thornbury, S. (2002). How to teach grammar. Pearson Edycation Limited.
- Turan, Ü.D. (2008). Akademik metinlerde eski bilgi sözceleri. *Dil bilim Araştırmaları*, 1-14.
- Ur, P. (1996). *A course in language teaching: practice and theory*. Cambridge University Press.
- Uzun, L. (1995). *Orhon yazıtlarının metindilbilimsel yapısı*. Türk Dilleri ve Araştırmaları Dizisi: 7.
- Ülper, H. (2008). *Bilişsel süreç modeline göre hazırlanan yazma öğretimi programının öğrenci başarısına etkisi* (Tez No. 228342) [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Ülper, H. (2011). Öğrenci metinlerinin tutarlılık ölçütleri bağlamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6 (4), 849-863.
- Ünal, E. (2013). Fransızca dilbilgisinin öğretiminde planlı biçime odaklanma modelinin uygulanabilirliği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (10), 685-696.
- Weaver, C. (1996). Teaching grammar in the context of writing, source. *The English Journal*, 85(7), 15-24.
- Widodo, H. P. (2006). Approaches and procedures for teaching grammar. *English teaching: Practice and critique*, 5(1), 122-141.
- Wyse D (2001) Grammar for writing? a critical review of empirical evidence. *British Journal of Educational Studies*, 49, 411-427.
- Xu, J. ve Li, C. (2021). The effects of the timing of form-focused instruction on EFL learners' learning of difficult and easy grammatical features: A comparative study. *System*, 101, 102612. <https://doi.org/10.1016/j.system.2021.102612>.
- Yalçın, A. (2018). *Son bilimsel gelişmeler ışığında Türkçenin öğretimi yöntemleri*. Akçağ Yayınları.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, Ö. (2012). *11. sınıf öğrencilerine ait öyküleyici metinlerin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından incelenmesi* (Tez No. 322226) [Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Zamel, V. (1983). The composing processes of advanced ESL students: Six case studies. *TESOL Quarterly*, 17, 165–187.
- Zimmerman, B. ve Reisemberg, R. (1997). Becoming a self-regulated writer: A social cognitive perspective. *Contemporary Educational Psychology*, 22, 73–101

Etkinlik ve örneklerde kullanılan kaynaklar:

- Abasıyanık, S. F. (2013). Semaver, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Abasıyanık, S.F. (2012). Son Kuşlar. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Amicis, E. (2012). Çocuk Kalbi (Çeviri: Meryem Mine Çilingiroğlu), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Beydaba (2007). Kelile Ve Dimme, Elips Kitap, Ankara.
- Bulut, S. (1983). “Kısa Yoldan Ben Ve Akbulut”, Akbulut İle Bulutçuk Bulut, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Cılga, A. (1983). Masa Üstündeki Kavga, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Çehov, A. (1983). Kaştanka, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Çehov, A. (2017). Hikayeler, Mavi Çatı Yayınları, İstanbul.
- Dayıoğlu, G. (1983). Parbat Dağı’nın Esrarı, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Dostoyevski (1983). Nelli’nin Öyküsü, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Dölek, S. (1983). Kestane Şekeri, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Gökalt, Z. (2007). Altın Işık, Toker Yayınları, İstanbul.
- Günel, B. (1983). Sevinç Dolu Bir Akşam, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Günlük, A. (1983). Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Has Hacıp, Y. (2006). Kutadgu Bilig’den Seçmeler, Kare Yayınları, İstanbul.
- Kemal, N. (2009). Vatan Yahut Silistre, Turkuaz Medya Grup, İstanbul.
- Kutlu, M. (2012). Bu Böyledir, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Nutku, Ö. (1983). Zeynep’in Tiyatro Kitabı, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Özer, K. (1983). Trenler Ne Güzeldir, Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Saint Exupery, A. (2016). Küçük Prens (Çeviri: Ece Demir), Parodi Yayınları, İstanbul.
- Seyfettin, Ö. (1983). Falaka. Bilge Yayıncılık, İstanbul.
- Taşkın, M.Z. (1983). “Uzay Zıpzıpı”, Uzaylı Çocuk, Bilge Yayıncılık, İstanbul.

Vasconcelos, J.M. (2019). Şeker Portakalı, Can Yayınları, İstanbul.

Zarifoğlu, C. (2012). Yürekdede İle Padişah, Beyan Yayınları, İstanbul.

Etkinlik ve örneklerde yararlanılan şiirler:

Ahmet Cevat EMRE, Aydede.

Aşık Veysel ŞATIROĞLU, Sazıma.

Aşık Veysel ŞATIROĞLU, Uzun İnce Bir Yoldayım

Bedri Rahmi EYÜPOĞLU, Türküler Dolusu.

Cahit Sıtkı TARANCI, Affan Dede.

Cahit Sıtkı TARANCI, Atatürk'ü Düşünürken.

Cahit Sıtkı TARANCI, Memleket İsterim.

Can YÜCEL, Her Şey Sende Gizli.

Coşkun ERTEPINAR, Çalışmak ve Öğrenmek.

Helen E. BUCKLEY, Küçük Çocuk (Çeviri: Şerife Küçükakal).

İlhan BERK, Yoldan Geçen Biri.

Mehmet Akif ERSOY, İstiklal Marşı.

Nazım HİKMET, Yaşamaya Dair.

Özdemir ASAF, Umut Yaprakları.

Etkinlik ve örneklerde yararlanılan şarkılar:

Barış MANÇO, Arkadaşım EŞEK.

Barış MANÇO, Gülpembe.

Barış MANÇO, Günaydın Çocuklar.

Fikret ŞENSES, Bir Başkadır Benim Memleketim.

Neşet ERTAŞ, Kırşehir'in Gülleri.

Elektronik kaynaklar:

<https://www.nwp.org/who-we-are/our-history>

<https://archive.nwp.org/cs/public/print/doc/about.csp>

<https://acikders.ankara.edu.tr/>

<https://acikders.ankara.edu.tr/>

EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzni

BAŞVURU NO: 411

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU PROJE ONAY FORMU

Projenin Adı	“Ortaokul Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağdaşıklık Özellikleri Üzerindeki Etkisi: Nitel Bir Araştırma”	
Projenin Niteliği	Yüksek Lisans/Uzmanlık/Doktora Tezi	
Proje Araştırmacıları	Gülsün DAMAR Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN Doç. Dr. Mehmet Ali BAHAR	(Sorumlu Araştırmacı) (Danışman) (Danışman)
Sorumlu Araştırmacının Haberleşme Bilgileri	Gülsün DAMAR Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN Doç. Dr. Mehmet Ali BAHAR	(Sorumlu Araştırmacı) (Danışman) (Danışman)

KARAR:

Etik Kurulumuza başvuran **Gülsün DAMAR**’ın, “Ortaokul Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağdaşıklık Özellikleri Üzerindeki Etkisi: Nitel Bir Araştırma” adlı çalışması değerlendirilerek aşağıdaki sonuca ulaşılmıştır.

Proje etik açıdan uygun bulunmuştur.

Projenin etik açıdan geliştirilmesi gerekmektedir.

Proje etik açıdan uygun bulunmamıştır.

27/09/2022

ADI SOYADI

Etik Kurul Başkanı	Prof. Dr. Atabey KILIÇ
Etik Kurul Başkan Yrd.	Prof. Dr. Kasım KARAMAN
Üye	Prof. Dr. Celal YILDIZ
Üye	Prof. Dr. Mustafa KARAGÖZ
Üye	Prof. Dr. Hakan AYDIN
Üye	Prof. Dr. Mikail AKBULUT
Üye	Prof. Dr. Habibe ŞAHİN
Üye	Prof. Dr. Ahmet HASKÖSE
Üye	Prof. Dr. İlkey ŞAHİN
Üye	Prof. Dr. Burak ADIGÜZEL
Üye	Prof. Dr. Oktay BEKTAŞ
Üye	Doç. Dr. Mehmet Ali BAHAR
Üye	Doç. Dr. Ömer KURTBAĞ

Ek 2. Kurum İzinleri

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-58313757
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Gülsün DAMAR)

20.09.2022

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: 05/09/2022 tarihli ve 299838 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Doktora programı öğrencisi Gülsün DAMAR'ın "Ortaokul Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağlılık Özellikleri Üzerindeki Etkisi: Nitel Bir Araştırma" konulu araştırmanın uygun görüldüğüne dair Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Söz konusu araştırma ile ilgili sonuç raporunun, çalışma bitiminden itibaren en geç 30 gün içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Ayhan TELTİK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- Araştırma İzin Onayı (1 Sayfa)
- Yazı ve Ekleri (36 Sayfa)
- Mühürlü Ölçek Örnekleri (4 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Gültepe Mah. Talas Bulv. No:1/b Melikgazi/KAYSERİ

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (352) 330 11 25

Bilgi için: İsmail ERCİYAS

E-Posta: yuksekokretimyurtdisi38@meb.gov.tr

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: <http://kayseri.meb.gov.tr>

Faks: 3523209503

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.yenim.gov.tr/adresinden> 5256-129c-3e5e-8c9a-0809 kedu ile teyit edilebilir

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-58202858
Konu : Araştırma Uygulama İzni
Gülsün DAMAR
TC:27668113194

19/09/2022

KAYSERİ VALİLİĞİNE

- İlgi : (a) Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı (2020/2) Genelgesi.
(b) Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 05/09/2022 tarihli ve 299838 sayılı yazısı.

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı Doktora programı öğrencisi Gülsün DAMAR'ın "Ortaokul Türkçe Derslerinde Biçime Rastlantısal Odaklanma Etkinliklerinin Öğrenci Yazılarının Bağlılık Özellikleri Üzerindeki Etkisi: Nitel Bir Araştırma" konulu araştırma talebine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri incelenmiş olup, ilgi (a) genelge doğrultusunda söz konusu araştırmanın 2022-2023 eğitim öğretim yılında İlimiz Melikgazi ilçesindeki Vali Saffet Arıkan Bedük ortaokulunda öğrenim gören öğrencilerinin katılımıyla, kurum faaliyetlerini aksatmadan, ders saatleri dışında, gönüllülük esasına göre, yüz yüze uygulanması Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınızı arz ederim.

Ayhan TELTİK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
- İlgi(b)Yazı ve Ekleri (36 Sayfa)
- Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)

OLUR

Dr. Abdullah KALKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Gültepe Mah. Talas Bulv. No:1/b Melikgazi/KAYSERİ

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 (352) 330 11 25

E-Posta: yuksekokretimyurtdisi38@meb.gov.tr

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: İsmail ERCİYAS

Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni

İnternet Adresi: <http://kayseri.meb.gov.tr>

Faks: 3523 209 503

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys> adresinden 4b75-2c9a-3d80-90a1-891e kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3. Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu (Orijinal)

Evrak Tarih ve Sayısı: 05.09.2022-299838

BAğLAşIKLIK ÖğELERİNİ DERECELİ DEğERLENDİRME FORMU		DERECELER				
BAğLAşIKLIK ÖğELERİ	GÖZLENMESİ BEKLENEN BAğLAşIK METİN OLUşTURMA BECERİLERİ	Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok İyi (4)
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel Bağlaşıklık)	Öncül-Bağımsız-Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi adlarını doğru kullanma				
		Gösterme adlarını doğru kullanma				
		Dönüşlölük adlarını doğru kullanma				
		Gösterme sıfatlarını doğru kullanma				
Ardıl- Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri		İyelik eklerini doğru kullanma				
		Belirtme durumu ekini doğru kullanma				
		İliği ekini doğru kullanma				
		Kişi eklerini doğru kullanma				
Söylem Belirleyicileri		Söylem belirleyicilerini doğru kullanma				
		Ada dayalı değiştirm birim/birimlerini doğru değerleştirme				
		Eyleme dayalı değiştirm birim/birimlerini doğru değerleştirme				
		Cümleye dayalı değiştirm birim/birimlerini doğru değerleştirme				
Değiştirm Eksilti		Tümce içi eksiltmeleri doğru değerleştirme				
		Metinde kullandığı yalın zaman çekimi ile doğru bağıntı/ bağıntılar oluşturma				
		Metinde kullandığı birleşik zaman çekimi ile doğru bağıntı/ bağıntılar oluşturma				
		Metinde oluşturucu öğeleri doğru yineleme				
Zaman, Görünüş ve Kıp		Metinde karşıt anlamlı sözcükleri doğru kullanma				
		Metinde aynı kavram alanından sözcükleri doğru kullanma				
		Metinde aynı kökten sözcükleri doğru kullanma				
		Metinde yapı yinelemelerini doğru kullanma				
Bicimsel-Sözlüksel Bağlaşıklık						

İmza ile imzalanmıştır.

Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı

BAĞLAŞIKLIK ÖĞELERİ		Zayıf/Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi/Yeterli (3)	Mükemmel/Çok İyi (4)
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel Bağlaşıklık)	Öncül-Bağımsız-Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi adları	Metinde yer alan kişi adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %50'si ile %75'i arasındadır.
		Gösterme adları	Metinde yer alan gösterme adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %50'si ile %75'i arasındadır.
		Dönüşlülük adları	Metinde yer alan dönüşlülük adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %50'si ile %75'i arasındadır.
		Gösterme sıfatları	Metinde yer alan gösterme sıfatları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %50'si ile %75'i arasındadır.
		İyelik ekleri	Metinde yer alan iyelik ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %50'si ile %75'i arasındadır.
Ardıl-Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri		Belirleme durumu eki	Metinde yer alan belirleme durumu ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan belirleme durumu eklerinin oranı metindeki bütün belirleme durumu eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan belirleme durumu eklerinin oranı metindeki bütün belirleme durumu eklerinin %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan belirleme durumu eklerinin oranı metindeki bütün belirleme durumu eklerinin %50'si ile %75'i arasındadır.
		İlgili eki	Metinde yer alan ilgili ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan ilgili eklerinin oranı metindeki bütün ilgili eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan ilgili eklerinin oranı metindeki bütün ilgili eklerinin %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan ilgili eklerinin oranı metindeki bütün ilgili eklerinin %50'si ile %75'i arasındadır.
		Kişi ekleri	Metinde yer alan kişi ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %25'i ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %50'si ile %75'i arasındadır.

Katılımcı Tarih ve Sayısı: 05.09.2022-299838

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

BAĞLAŞIKLIK ÖĞELERİ		Zayıf/veteröz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi/Yeterli (3)	Mükemmel/Çok iyi (4)
Söylen belirsizlikleri	Değiştirim	Metinde yer alan bağlaçlar tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %75'inden fazladır.
		Metinde yer alan ada dayalı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
		Metinde yer alan eyleme dayalı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
		Metinde yer alan cümleye dayalı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
Eksilti (Özne, nesne, tümleç, tamlayan)	Zaman, Görünüş ve Kip	Metinde yer alan eksiltili anlatımlar (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %75'inden fazladır.
		Metinde yer alan yalın zaman ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %75'inden fazladır.
Birleşik zaman ekleri	Zaman, Görünüş ve Kip	Metinde yer alan birleşik zaman ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %1 ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %75'inden fazladır.

Bilgimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık

Evrak Tarih ve Sayısı: 05.09.2022-299838

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 4. Bağlaşıklık Öğelerini Değerlendirmeye Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı

BAĞLAŞIKLIK ÖGELERİ			DERECELER				
			Zayıf/Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi /Yeterli (3)	Mükemmel/Çok iyi (4)
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel Bağlaşıklık)	Öncül-Bağımsız -Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi adları	Metinde yer alan kişi adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi adlarının oranı metindeki bütün kişi adlarının %75'inden fazladır.
		Gösterme adları	Metinde yer alan gösterme adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme adlarının oranı metindeki bütün gösterme adlarının %75'inden fazladır.
		Dönüşlülük adları	Metinde yer alan dönüşlülük adları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan dönüşlülük adlarının oranı metindeki bütün dönüşlülük adlarının %75'inden fazladır.
		Gösterme sıfatları	Metinde yer alan gösterme sıfatları tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan gösterme sıfatlarının oranı metindeki bütün gösterme sıfatlarının %75'inden fazladır.
	Ardıl- Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri	İyelik ekleri	Metinde yer alan iyelik ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan iyelik eklerinin oranı metindeki bütün iyelik eklerinin %75'inden fazladır.
		Belirtme durumu eki	Metinde yer alan belirtme durum ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan belirtme durum eklerinin oranı metindeki bütün belirtme durum eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan belirtme durum eklerinin oranı metindeki bütün belirtme durum eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan belirtme durum eklerinin oranı metindeki bütün belirtme durum eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan belirtme durum eklerinin oranı metindeki bütün belirtme durum eklerinin %75'inden fazladır.
		İlgi eki	Metinde yer alan ilgi ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan ilgi eklerinin oranı metindeki bütün ilgi eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan ilgi eklerinin oranı metindeki bütün ilgi eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan ilgi eklerinin oranı metindeki bütün ilgi eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan ilgi eklerinin oranı metindeki bütün ilgi eklerinin %75'inden fazladır.
		Kişi ekleri	Metinde yer alan kişi ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan kişi eklerinin oranı metindeki bütün kişi eklerinin %75'inden fazladır.

BAĞLAŞIKLIK ÖGELERİ			DERECELER				
			Zayıf/Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi /Yeterli (3)	Mükemmel/Çok iyi (4)
Bicimsel- Sözlüksel Bağlaşıklık	Söylem belirleyicileri		Metinde yer alan bağlaçlar tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan bağlaçların oranı metindeki bütün bağlaçların %75'inden fazladır.
	Değiştirim	Ada dayalı değiştirim	Metinde yer alan ada dayalı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan ada dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün ada dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
		Eyleme dayalı değiştirim	Metinde yer alan eyleme dayalı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan eyleme dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün eyleme dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
		Cümleye dayalı değiştirim	Metinde yer alan cümleye bağlı değiştirimler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan cümleye dayalı değiştirimlerin oranı metindeki bütün cümleye dayalı değiştirimlerin %75'inden fazladır.
	Eksilti (Özne, nesne, tümleç, tamlayan)		Metinde yer alan eksiltili anlatımlar (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan eksiltili anlatımların (özne, nesne, tümleç, tamlayan eksiltisi) oranı metindeki bütün eksiltili anlatımların %75'inden fazladır.
	Zaman, Görünüş ve Kıs	Yalın zaman ekleri	Metinde yer alan yalın zaman ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan yalın zaman eklerinin oranı metindeki bütün yalın zaman eklerinin %75'inden fazladır.
		Birleşik zaman ekleri	Metinde yer alan birleşik zaman ekleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan birleşik zaman eklerinin oranı metindeki bütün birleşik zaman eklerinin %75'inden fazladır.
BAĞLAŞIKLIK ÖGELERİ			DERECELER				
			Zayıf/Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Zayıf/Yetersiz (0)	İyi /Yeterli (3)	Zayıf/Yetersiz (0)

Sözlüksel Bağlılık	Oluşturucu ögenin yinelenmesi	Metinde yer alan oluşturucu öge yinlemeleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan oluşturucu öge yinlemelerinin oranı metindeki bütün oluşturucu öge yinlemelerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan oluşturucu öge yinlemelerinin oranı metindeki bütün oluşturucu öge yinlemelerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan oluşturucu öge yinlemelerinin oranı metindeki bütün oluşturucu öge yinlemelerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan oluşturucu öge yinlemelerinin oranı metindeki bütün oluşturucu öge yinlemelerinin %75'inden fazladır.
	Karşıt anlamlı sözcüklerin kullanılması	Metinde yer alan karşıt anlamlı sözcükler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan karşıt anlamlı sözcüklerin oranı metindeki bütün karşıt anlamlı sözcüklerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan karşıt anlamlı sözcüklerin oranı metindeki bütün karşıt anlamlı sözcüklerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan karşıt anlamlı sözcüklerin oranı metindeki bütün karşıt anlamlı sözcüklerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan karşıt anlamlı sözcüklerin oranı metindeki bütün karşıt anlamlı sözcüklerin %75'inden fazladır.
	Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması	Metinde yer alan aynı kavram alanından sözcükler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan aynı kavram alanından sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kavram alanından sözcüklerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kavram alanından sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kavram alanından sözcüklerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kavram alanından sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kavram alanından sözcüklerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kavram alanından sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kavram alanından sözcüklerin %75'inden fazladır.
	Aynı kökten sözcüklerin kullanılması	Metinde yer alan aynı kökten sözcükler tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan aynı kökten sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kökten sözcüklerin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kökten sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kökten sözcüklerin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kökten sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kökten sözcüklerin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan aynı kökten sözcüklerin oranı metindeki bütün aynı kökten sözcüklerin %75'inden fazladır.
	Yapı yinlemeleri	Metinde yer alan yapı yinlemeleri tamamen yanlış kullanılmıştır.	Doğru kullanılan yapı yinlemelerinin oranı metindeki bütün yapı yinlemelerinin %1'i ile %25'i arasındadır.	Doğru kullanılan yapı yinlemelerinin oranı metindeki bütün yapı yinlemelerinin %26'sı ile %50'si arasındadır.	Doğru kullanılan yapı yinlemelerinin oranı metindeki bütün yapı yinlemelerinin %51'i ile %75'i arasındadır.	Doğru kullanılan yapı yinlemelerinin oranı metindeki bütün yapı yinlemelerinin %75'inden fazladır.

Ek 5. Bağlaşıklık Öğelerini Dereceli Değerlendirme Formu

BAĞLAŞIKLIK ÖGELERİNİ DERECELİ DEĞERLENDİRME FORMU							
BAĞLAŞIKLIK ÖGELERİ		GÖZLENMESİ BEKLENEN BAĞLAŞIK METİN OLUŞTURMA BECERİLERİ	DERECELER				
			Yetersiz (0)	Geliştirilmeli (1)	Orta (2)	İyi (3)	Çok iyi (4)
Dil Bilgisel Bağlaşıklık (Gönderimsel Bağlaşıklık)	Öncül-Bağımsız -Bağlaşıklık Öğeleri	Kişi adılarını doğru kullanma					
		Gösterme adılarını doğru kullanma					
		Dönüşlülük adılarını doğru kullanma					
		Gösterme sıfatlarını doğru kullanma					
	Ardıl- Bağımlı Bağlaşıklık Öğeleri	İyelik eklerini doğru kullanma					
		Belirtme durumu ekini doğru kullanma					
		İlgi ekini doğru kullanma					
		Kişi eklerini doğru kullanma					
Bıçimsel-Sözlüksel Bağlaşıklık	Söylem Belirleyicileri	Söylem belirleyicilerini doğru kullanma					
	Değiştirim	Ada dayalı değiştirim birim/birimlerini doğru gerçekleştirme					
		Eyleme dayalı değiştirim birim/birimlerini doğru gerçekleştirme					
		Cümleye dayalı değiştirim birim/birimlerini doğru gerçekleştirme					
		Eksilti	Tümce içi eksiltimleri doğru gerçekleştirme				
	Zaman, Görünüş ve Kip	Metinde kullandığı yalın zaman çekimi ile doğru bağıntı/ bağıntılar oluşturma					
		Metinde kullandığı birleşik zaman çekimi ile doğru bağıntı/ bağıntılar oluşturma					
	Sözlüksel Bağlaşıklık	Metinde oluşturuocu öğeleri doğru yineleme					
		Metinde karşıt anlamlı sözcükleri doğru kullanma					
		Metinde aynı kavram alanından sözcükleri doğru kullanma					
		Metinde aynı kökten sözcükleri doğru kullanma					
		Metinde yapı yinelemelerini doğru kullanma					

Ek 6. Tasarlanan Etkinlikler ve Yönergeleri

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Kişî zamirleri
Etkinliğin Adı	Güllü Teyzenin Çilekleri
Tema	Erdemler
Alt Tema	Ahlak, dürüstlük, güven, saygı, sevgi, vefa.
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 1

YÖNERGE

- Öğrencilere “Güllü Teyzenin Çilekleri” adlı metnin yer aldığı çalışma kâğıdı verilir.
- Öğrencilerden verilen metni sessiz okuma yöntemi ile okumaları istenir.
- Öğrencilerden “Güllü Teyzenin Çilekleri” adlı metinde boş bırakılan kişî zamirlerini (ben, sen, o, biz, siz, onlar) bağlamdan hareketle bulmaları istenir.
- Belirledikleri kişî zamirlerine bağlamdan hareketle uygun çekim eklerinin getirilebileceği vurgulanır. (o/onu gibi)
- Etkinlik sonrası öğretmenle birlikte çalışma değerlendirilir, konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Biz çocukların en sevdiği mevsimdi yaz.

Çağdaş, Evrim, Çiğdem, Kader ve **ben**. **Biz** ayrılmaz beşliydik.

(**Biz** → Çağdaş, Evrim, Kader ve ben.

Ben → Yazar/ Anlatıcı)

Annem öğleden sonra misafirlğe gideceğini, **o** gelene kadar **benim** de arkadaşlarımla oynamamı söylemişti.

(**O** → Annem

Ben → Yazar / Anlatıcı)

Oysa **ben** oyuna, arkadaşlarıma dalmış, annemin söylediklerini unutmuştum.

Açan olmadı. **Onlar** da evde yoktu.

(**Onlar** → Güllü teyzeler)

Yukarıdaki cümlelerde kullanılan “ben, biz, benim ve onlar” kelimelerinin şahısları temsil yoluyla karşıladığı görülmektedir. Bundan dolayı bu kelimeler kişî zamiri görevindedir. Kişî zamirleri karşıladıkları şahsa gönderimde bulunur.

Aşağıdaki metinde boş bırakılan yerleri uygun kişî zamirleri (ben, sen, o, biz, siz, onlar) ile tamamlayınız. Kişî zamirlerine bağlama uygun olacak şekilde ekler getirebilirsiniz. (ben/benden/bana gibi)

GÜLLÜ TEYZENİN ÇİLEKLERİ

İlkbaharın son günleriydi. Hava artık iyiden iyiye ısınmış, güneş yakmaya başlamıştı. Yaz geliyordu. çocukların en sevdiği mevsimdi yaz. Güneşin yakıcı ısıcağına aldırıldığımızı hiç hatırlamıyorum. Oyun her şeyden önemliydi. Ne terler ne yorulurduk. Okullar da tatil oldu mu değmeyin keyfimize, arkadaşlığımıza. Oyun mesaimiz sabah başlar gece biterdi. Çağdaş, Evrim, Çiğdem, Kader ve ben. ayrılmaz beşliydik. Aynı mahallenin çocuklarıydık. Hepimiz büyümeyi beraber öğrendik. Oynayarak öğrendik. Doğrular kadar hatalar da yaparak öğrendik.

Yine sıcak bir yaz günüydü. Her zamanki yerimizde buluşmuş, oynamıştık. Annem öğleden sonra misafirlğe gideceğini , gelene kadar de arkadaşlarımla oynamamı söylemişti. En geç bir saate geleceğini de eklemişti. Oysa oyuna, arkadaşlarıma dalmış, annemin söylediklerini unutmuştum. Neden sonra karnımızın acıktığını fark ettik. Yemeklerimizi yedikten sonra tekrar buluşmak üzere evlerimize dağıldık. Eve gelip kapının kilitli olduğunu görünce anımsadım annemin söylediklerini. Kapıda kalmıştım üstüne bir de açtım. Karşı komşumuz Güllü teyzelere gitmeye karar verdim. O zamanlar komşuluk çok başkaydı. Komşunun çocuğuna kendi çocuğu gibi sahip çıkardı herkes. Komşunun çocuğu açsa doyurulur, üşürse ısıtılırdı. Sadece evin kapısı değil kalpler de açılırdı herkese.

Güllü teyzelere gittim. Bahçe kapısından içeri girdim. Bahçeye girer girmez çilek kokusu hafif rüzgâr esintisi ile burnuma çalındı. Ohhh! Mis gibi kokuyordu. çilekleri mahallede ünlüydü. Onlarınki cins derdi annem. Yani iyi anlamına gelen gibi bir şeydi sanırım cins dediği. Kıpırmızı, bal mı desem lokum mu desem ballı lokum mu desem bilemiyorum. Öyle bir şeydi tadı işte. Bir tanesini yemek bile insanı mest etmeye yeterdi. Kapıyı çaldım. Bir daha çaldım, bir kere daha. Açan olmadı. da evde yoktu.

Karnım aç, burnumda çilek kokusu. Nasıl oldu, ne ara oldu bilemiyorum. Kendimi çileklerin yanında buldum. “Bir tanecik alsam? Ama izinsiz almam doğru olur mu? Ama burnuma koktu. Hem göz hakkı diye bir şey de var değil mi? Evet evet bir tanecik alayım.” cümlelerini kurduğumu ve o günkü iç hesaplaşmamı üzerinden yıllar da geçse dün gibi hatırlıyorum.

Ama gelin görün ki bir tane değil, çıkan bütün çilekleri yemiştım. Bahçeden hızla çıktım. Annem gelmişti. Hızla odama gittim ve içimdeki pişmanlık duygusu ile doğruca yattım. Biraz sonra Güllü teyzenin sesine uyandım. Bahçede annemle tartışır gibi bir ses tonu ile konuşuyordu sanki. Yoksa mı öyle geliyordu? Çok korkmuştım. Titriyordum adeta. hırsızlık yapmıştım. Çilekleri çalmıştım. İşte şimdi de durum anlaşılmış ve komşumuz baskına gelmişti. Hem çok utanıyor hem de çok korkuyordum.

Ağlayarak annemin ve Güllü teyzenin yanına gidip her şeyi bir çırpıda anlattım. Özürler diledim. Hayatım boyunca bir daha asla ama asla bu denli düşüncesiz, saygısız olmayacağıma, kimsenin malına, eşyasına habersiz dokunmayacağıma sözler verdim. Hatta kimsenin malını habersiz yemeyeceğime! Bu utanç yetmişti. Korkmuş, utanmış, kalbim sıkışmış, yüzüm kızarmıştı. Daha ne olsun!

Güllü Teyze... Güllü Teyzem... Adı gibi gül gibiydi. Güller açardı yüzünde. Hep gülerdi. Muhtemelen o gün de gülmüşlerdi annemle Çocukluğuma, saflığıma. Ve muhtemelen daha akşam olmadan unutuvermişlerdi o gün olanları. Oysa hiç unutmadım. Ne o günü, ne, ne çileklerini ne de o gün kendime verdiğim sözleri. Bir gün kanser olduğu, kısa bir süre sonra da vefat haberini duydum. Bütün çileklerini yediğimi itiraf ettiğim o günkü gibi eve gittim, ağladım. Hem de hıçkırıklarla.

Gülsün DAMAR

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre	10-15 dk.
Konu	Kişî zamirleri
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 2
Kaynaklar	Nelli'nin Öyküsü, Dostoyevski /Küçük Prens, Antaine De Saint- Exupery / Kestane Şekeri, Sulhi Dölek/ Falaka, Ömer Seyfettin / Uzaylı Çocuk, M. Zeki Taşkın)

YÖNERGE

1. Öğrenciler 4-5'er kişilik gruplara ayrılır.
2. Gruplara, zamirlerin metnin anlamına katkısını açıklamalarına yardımcı olacak kişî zamirleri ile ilgili hazırlanmış çalışma kâğıdı verilir.
3. Çalışma kâğıdında yer alan örnek cümlelerdeki altı çizili sözcüğe öğrencilerin dikkati çekilir.
4. Gruplardan, altı çizili kelimelerin cümledeki işlevinin ne olacağı konusunda tartışmaları istenir.
5. Tartışma sonunda varılan sonuçların grup sözcüleri tarafından açıklanması istenir.
6. Kişî zamirlerinin işlevine (zamirlerin metnin anlamına katkısına) vurgu yapılarak etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

“Elbette seni seviyorum.” dedi çiçek. “Bunu bile anlamadınsa hata bende.” (Antaine De Saint-Exupery, Küçük Prens).

Ona neden Gamsız İbrahim dediklerini hiçbirimiz bilmezdik. İbrahim amca demektense Gamsız İbrahim demek daha kolayımıza gelirdi (Sulhi Dölek, Kestane Şekeri).

Bizden bir sene önce giren efendilerden biri bizi tabur düzenine koydu. Büyük bir gururla “Tabur ileri arş!” dedi. (Ömer Seyfettin, Falaka)

Bir şeyden korkarcasına titreyerek bana sokuldu. Acele, kesik kesik bir şeyler mırıldandı. Bana bunları bir an önce anlatmak için beklemiş gibiydi. Ama söyledikleri bağlantısız, garip şeylerdi, hiçbirini anlayamadım. Sayıklıyordu. (Dostoyevski, Nelli'nin Öyküsü)

Yukarıdaki cümlelerde kullanılan “seni, bende, ona, bizden ve bana ” kelimelerinin şahısları temsil yoluyla karşıladığı görülmektedir. Bundan dolayı bu kelimeler şahıs zamiri görevindedir. Şahıs zamirleri karşıladıkları şahsa gönderimde bulunur. Burada “bana” zamininin altını çizmek gerekir. Ben zamiri -e yönelme hal ekini aldığında kökü değişime uğrar ve bana olur. Aynı durum sen kişî zamininde de gerçekleşir. Sen kişî zamiri –e yönelme hal ekini aldığında sana olur.

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin ortak özellikleri nelerdir? Bu kelimelerin cümledeki işlevi nedir? Arkadaşlarınızla tartışınız. Tartışma sonunda bir grup sözcüsü belirleyerek görüşlerinizi açıklayınız.

1. Bir şeyden korkarcasına titreyerek bana sokuldu. Acele, kesik kesik bir şeyler mırıldandı. Bana bunları bir an önce anlatmak için beklemiş gibiydi. Ama söyledikleri bağlantısız, garip şeylerdi, hiçbirini anlayamadım. Sayıklıyordu. (Dostoyevski, Nelli'nin Öyküsü)
2. “Elbette seni seviyorum.” dedi çiçek. “Bunu bile anlamadınsa hata bende.” (Antaine De Saint- Exupery, Küçük Prens).
3. Ona neden Gamsız İbrahim dediklerini hiçbirimiz bilmezdik. İbrahim amca demektense Gamsız İbrahim demek daha kolayımıza gelirdi (Sulhi Dölek, Kestane Şekeri).
4. Bizden bir sene önce giren efendilerden biri bizi tabur düzenine koydu. Büyük bir gururla “Tabur ileri arş!” dedi. (Ömer Seyfettin, Falaka)
5. Altı yıl geçti aradan. Bu hikâyeyi hiç kimseye anlatmadım. Döndüğümde arkadaşlarım beni yeniden canlı olarak gördüklerine sevinmişlerdi. Bense çok üzgündüm ancak onlara “ yorgun” olduğumu söyledim. (Antaine De Saint- Exupery, Küçük Prens).

6. UZAY ZİPZİPİ

Sizde zıpzip varmış

Benim zıpziplarım gezegenler

Merkür'ü Satürn'e vuruyorum

Alıyorum Venüs'ü, Mars'ı

Arkadaşım Sarı Şimşek'le

Gezegenlerarası futbol maçı yapıyoruz

Topumuz Dünya

Siz farkında değilsiniz.

(M. Zeki Taşkın, Uzaylı Çocuk)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre	10-15 dk.
Konu	Kişi zamirleri
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

YÖNERGE

1. Tahtaya “ **Ben, sen, o, biz, siz, onlar**” kişi zamirleri yazılır.
2. Öğrencilerden “ **Ben, sen, o, biz, siz, onlar**” kişi zamirlerini kullanarak sevdikleri bir kişiyi sözlü anlatmaları istenir.
3. Etkinlik öncesinde öğretmen örnek konuşma metnini önce sözlü daha sonra yazılı olarak sunar.
4. Örnek konuşma metninde yer alan şahıs isimlerinin tekrarının metindeki anlatıma olumsuz etkilerinin öğrenciler tarafından fark edilmesi amaçlanır.
5. Daha sonra aynı örnek konuşma metni şahıs isimlerinin yerine şahıs zamirleri kullanılarak tekrar düzenlenir. Zamirlerin metne katkısına dikkat çekilir.
6. Etkinlik sonunda önce sözlü daha sonra yazılı olarak üretilen metinde geçen kişi zamirlerinin metne katkısı açıklanarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Sözlü ve yazılı metinlerde şahıs zamirlerinin kullanılması şahıs isimlerinin tekrarını önleyerek anlatımın sürekliliğini sağlar. Şahıs zamirleri şahısların adlarını karşılar. Şahısların yerlerini tutar. Karşıladıkları şahsa gönderimde bulunur.

Örnek Konuşma Metni

Özge bu dünyada en çok annesini ve babasını sever. Çünkü **annesi ve babası** Özge için hiçbir zaman hiçbir fedakârlıktan kaçmaz.

Özge’nin annesi en fedakârlıdır. **Özge’nin annesi** derler, toplar bütün aileyi. **Özge’nin annesi** düşünür her şeyi. **Özge’nin annesi** ikinci direğidir evlerinin. Ya babası... **Özge’nin babası** da annesinin düşündüklerini hayata geçirir ailesi için. **Özge’nin babası** çatısıdır evlerinin. **Özge’nin babası** gücüdür ailelerinin.

Özge annesi ve babasıyla bir ailedir. Aile olmanın ne kadar güzel olduğunu da **annesinden ve babasından** öğrenmiştir.

Örnek Konuşma Metni

Özge bu dünyada en çok annesini ve babasını sever. Çünkü **onlar** Özge için hiçbir zaman hiçbir fedakârlıktan kaçınmaz.

Özge'nin annesi en fedakârlarıdır. **O** derler, toparlar bütün aileyi, düşünür her şeyi. İkinci direğidir evlerinin. Ya babası... O da annesinin düşündüklerini hayata geçirir ailesi için, çatısıdır evlerinin, gücüdür ailelerinin.

Özge, **onlarla** bir ailedir. Aile olmanın ne kadar güzel olduğunu da **onlardan** öğrenmiştir.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre	10-15 dk.
Konu	Kişi zamirleri
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Tema	Doğa ve Evren
Alt Tema	Çevre, çevrenin korunması, dünya
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 3
Kaynaklar	Kısa Yoldan Ben Bulut ve Akbulut/ Süleyman BULUT

YÖNERGE

1. Öğrencilere “Kısa Yoldan Ben Bulut ve Akbulut” metni okunur.
2. Metin okunmadan önce dinleme kuralları hatırlatılır.
3. Metin okunmadan önce konu ile ilgili öğrencilere sorulan yönlendirici sorularla kişi zamirlerinin metnin anlamına olan katkısı üzerinde durulur.
4. Öğrencilerden dinleyecekleri metinde geçen kişi zamirlerini not etmeleri istenir.
5. Metin ikinci kez okunur.
6. Öğrencilerin bulduğu kişi zamirleri değerlendirilir, öğrencilere konu ile ilgili gerekli dönüt verilir.
7. Kişi zamirlerinin metne olan katkısının altı çizilerek, kişi zamirlerine dikkat çekilerek etkinliğe son verilir.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Siz hiç düşündünüz mü bilmiyorum ama geçen gün **ben** ‘Dünyamızı şöyle tepeden, belli bir yükseklikten, belli bir uzaklıktan görebilme, seyredebilme olanağınız bulunsaydı’ diye düşündüm.

Biz de, karınca gibi, dünyamıza şöyle uzaktan bakabilsek, bütünü göremesek bile şimdi gördüklerimizden daha çoğunu görebilirdik.

Yukarıdaki cümlelerde geçen “siz, ben ve biz” kelimeleri şahıs zamiri görevinde kullanılmıştır. Sözlü ve yazılı metinlerde şahıs zamirlerinin kullanılması anlatımın sürekliliğini sağlar. Şahıs zamirleri şahısların adlarını karşılar. Şahısların yerlerini tutar. Karşıladıkları şahsa gönderimde bulunur.

Dinlediğiniz metinde geçen kişi zamirlerini not ediniz.

KISA YOLDAN BEN BULUT VE AKBULUT

Siz hiç düşündünüz mü bilmiyorum ama geçen gün ben ‘Dünyamızı şöyle tepeden, belli bir yükseklikten, belli bir uzaklıktan görebilme, seyredebilme olanağınız bulunsaydı’ diye düşündüm. Ne güzel olurdu bu! Kim bilir neler beler görürdük. Bunlar bildiklerimizden, gördüklerimizden mutlaka farklı olurdu.

Benim demem şuna benziyor: Bir karınca düşünün. Üzerine tırmandığı kayayı bütün olarak görebilir mi? Göremez çünkü mümkün değil bu. Ama bu karınca, o kayaya, başka bir kayanın üzerinden baksa belki görür. Bizim durumumuz da karıncanınkinden pek farklı değil. Dünyamızın bütününü göremiyoruz. Olan bitenden işin gerçek tarafıyla haberi olamıyoruz. Bu, hiç göremeyeceğimiz anlamına gelmez tabii.

Biz de, karınca gibi, dünyamıza şöyle uzaktan bakabilsek, bütünü göremesek bile şimdi gördüklerimizden daha çoğunu görebilirdik.

Şimdi, bu noktada, nasıl kıskanmazsınız bulutları! Onlar gökyüzünde bu olanağa sahip işte! Sonra anladım kıskanmamın bir yara getirmeyeceğini. Ayrıca gereksiz ve yanlış bir tavidir kıskanmak. “Kırlara çıkayım” dedim. “Orada gökyüzündeki bulutlardan biriyle arkadaş olayım.” Arandım bütün şehri. Yok, bulamadım kırık bir yer. Her yere servi diker gibi apartman dikilmiş. Olsun! Ben de apartmanın tepesine çıktım. Gökyüzüne daha yakın olmuştum böylece. İşte orada, Akbulut adlı bulutla arkadaş oldum. Dediğim doğruymuş. Akbulut dünyamızda olup biten neler neler anlattı bana, ben de ona anlattım tabi. Sonra oturup konuştuklarımızdan harfler, harflerden kelime, kelimelerden cümle, cümlelerden paragraf, paragraflardan da mesel ürettim. Akbulut’un anlattıkları mesel olmaya çok elverişliydi. Meselin içine nokta, virgöl, noktalı virgöl, ünlem, soru işareti gibi noktalama işaretlerini de koyduğumu, bu arada söylemeliyim.

Sonra yayıncıya götürdüm. Yayıncı, matbaaya gönderdi. Orada dizilip sayfalar haline geldi. Sayfalar birleştirilip ciltlendi. Ve... “Akbulut ile Bulutçuk Bulut” adlı kitap oldu. Siz de satın alıp okumaya başladınız işte! Söylemek istediğim bu kadar değil elbet ama gerisini mesellerden okumak gerek! (Süleyman Bulut, Akbulut ile Bulutçuk Bulut)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	İşaret zamirleri
Etkinliğin Adı	İşaret Zamirlerini Buluyorum
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 4

Yönerge

1. Öğrencilere “İşaret Zamirlerini Buluyorum” adlı çalışma kâğıdı dağıtılır.
2. Öğrencilerden çalışma kâğıdındaki cümlelerde boş bırakılan yerlere, balonlarda yer alan uygun işaret zamirini getirmeleri istenir.
3. İşaret zamirlerine, uygun olduğunu düşündükleri ekleri getirebilecekleri vurgulanır. (Onlar/ Onları gibi)
4. Çalışma tamamlandıktan sonra cevaplar kontrol edilir. Yanlışlar düzeltilir. Konu ile ilgili gerekli açıklama ve düzeltmeler yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

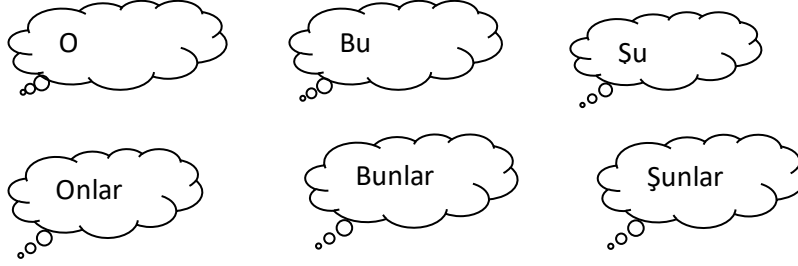
O büyüklerin kullanımına uygun bir alet, lütfen çocuklardan uzak tutalım. (*fırın*)

Bu herkesin başına gelebilecek bir olay, bu kadar üzülmene inan gerek yok. (*sınavdan düşük almak*)

Bunu almaya gücümüz yetmez, sadece birini alabiliriz. (*tablet ve kulaklık*)

Yukarıdaki cümlelerde “o, bu, bunu” zamirlerinin nesneleri işaret yoluyla gösterdiği görülmektedir. Bu kelimeler belirli nesnelerin adını temsil etmekte, belirli nesneleri karşılamaktadır. Bundan dolayı da bu cümlelerde işaret zamiri görevindedirler. İşaret zamirleri temsil ettikleri nesnelere gönderimde bulunur. Örneğin yukarıdaki birinci cümlede “o” zamiri “fırın” kelimesine gönderimde bulunmaktadır.

İşaret Zamirlerini Buluyorum

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere balonlarda yer alan uygun işaret zamirini getiriniz. İşaret zamirlerine, uygun olduğunu düşündüğünüz ekleri getirebilirsiniz. (Onları, bunların gibi)

- büyüklerin kullanımına uygun bir alet, lütfen çocuklardan uzak tutalım.
- herkesin başına gelebilecek bir olay, bu kadar üzülmene inan gerek yok.
- almaya gücümüz yetmez, sadece birini alabiliriz.
- senin kalemlerin mi?
- O biraz daha kurusun, sen al.
- Kızım, al, mutfağa götür.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	İşaret zamirleri
Etkinliğin Adı	İşaret Zamiri Mi?
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 5

Yönerge

1. Etkinlik öncesinde öğrenciler 4'er ya da 5'er kişilik gruplara ayrılır.
2. Gruplara "İşaret Zamiri Mi?" adlı çalışma kâğıdı dağıtılır.
3. Öğrencilerden çalışma kâğıdında yer alan altı çizili sözcüklerin insanları mı insan dışındaki varlıkları mı karşılamak için kullanıldığını grupça tartışmaları istenir.
4. Tartışma sonunda grup sözcüklerinden vardıkları sonucu açıklamaları istenir.
5. Bu çalışma sonunda öğrencilerin kişi zamirleri ile işaret zamirlerini ayırt etmeleri beklenir.
6. Konu ile ilgili gerekli açıklama ve düzeltmeler yapılır. Gösterme zamirlerine vurgu yapılarak etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Çocuklar **burada** ne yapıyorsunuz? (*parkta*)

Onu satın almak için para biriktiriyorum. (*tablet*)

Şunları gözümün önünden kaldırır mısın? (*telefon ve tableti*)

Onları kim kırmış olabilir? (*bardakları*)

Bunları da ben temizleyebilirim. Sorun değil. (*tabakları*)

Şunu koklar mısın? Kokusu lavantaya benzemiyor mu? (*lilyum çiçeği*)

Yukarıdaki cümlelerde "burada, onu, şunları, onları, bunları, şunu" zamirlerinin kişileri değil nesneleri işaret yoluyla gösterdiği görülmektedir. Bu zamirler belirli nesnelerin adını temsil etmekte, belirli nesneleri karşılamaktadır. Bundan dolayı da bu cümlelerde işaret zamiri görevindedirler.

İşaret Zamiri Mi?

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler insanları mı, insan dışındaki varlıkları mı işaret yoluyla göstermektedir? Tartışınız.

1. Grup	2. Grup	3. Grup	4. Grup	5. Grup
Çocuklar <u>burada</u> ne yapıyorsunuz? <u>Onun</u> garanti belgesini hâlâ saklıyorum. <u>Şunları</u> gözümün önünden kaldırır mısın? <u>Onları</u> kim kırmış olabilir? <u>Bunları</u> da ben temizleyebilirim. Sorun değil.	<u>Şunu</u> koklar mısın? Kokusu lavantaya benzemiyor mu? <u>Sunlar</u> neden kapının önünde duruyor hala? <u>Bunlar</u> annemin en sevdiği kitaplar. Denize girmek için <u>burası</u> da tercih edilebilir. <u>Orası</u> babamın işyerine çok uzaktır.	<u>Onu</u> hemen çöpe atmalısın. <u>Şunu</u> daha öncesinde izlemiş miydin? <u>Bu</u> gerçekten de çok lezzetli olmuş. <u>Şunları</u> temizleyelim mi? <u>Onlar</u> çok bayatlamış.	<u>Q</u> özel bir malzemeden yapılmış. <u>Bunu</u> kaybettin mi? En önemli kitapların <u>burada</u>. <u>Şunları</u> beraber yiyebiliriz. Elbiselerini <u>buraya</u> asabilirsin.	<u>Bunları</u> mutlaka denemelisin. <u>Şunların</u> hepsi deftere yazılacakmış. Yoldan geçerken <u>bunu</u> bulmuşlar. Bence <u>ötekini</u> almalısın. <u>Onu</u> anlamadım, bir daha anlatır mısın?

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	İşaret zamirleri
Etkinliğin Adı	Zeynep Tiyatroya Gidiyor
Tema	Sanat
Alt Tema	Tiyatro
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 6
Kaynaklar	Zeynep'in Tiyatro Kitabı, Özdemir NUTKU

Yönerge

1. Zeynep Tiyatroya Gidiyor metninin giriş kısmı bulunan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Öğrencilerden verilen metnin devamında neler yaşanmış olabileceğini düşünmeleri ve kendi cümleleri ile metnin devamını bir ya da birkaç paragraf olacak şekilde yazmaları istenir.
3. Metni tamamlarken “bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” işaret zamirlerini kullanmaları gerektiğinin altı çizilir.
4. Yazma çalışması bittikten sonra çalışmalar değerlendirilir. Gerekli açıklama ve düzeltmeler yapılır. Verilen işaret zamirlerinin metnin anlamına olan katkısına vurgu yapılarak etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Giriş kısmı verilen “Zeynep Tiyatroya Gidiyor” adlı metne yazılan gelişme ve sonuç bölümünde “ bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar” İşaret zamirlerini kullanmalarının altı çizilir. Bu kelimelerin kişileri değil nesneleri işaret yoluyla göstermesi gereğine dikkat çekilir. Bu kelimeler belirli nesnelerin adını temsil edip, belirli nesneleri karşılamak üzere kullanıldıklarında işaret zamiri olurlar.

O, tiyatroya gidiyor. (Zeynep / Bir kişinin adına gönderme yaptığı, kişinin adını temsil yoluyla belirttiği için kişi zamiri görevindedir.)

Zeynep **ona** gidiyor. (Tiyatroya/ Bir nesnenin adına gönderme yaptığı, nesnenin adını temsil yoluyla belirttiği için işaret zamiridir.

ZEYNEP TİYATROYA GİDİYOR

Zeynep, Pazar sabahı uyandığında sonsuz bir sevinç duydu içinde. Önce neden olduğunu bulamadı. Odanın penceresine uzanan ağaca yine o tombul serçe konmuş, kesik kesik ötüyordu. Zeynep, serçeyi ürkütmemek için yavaşça yatağından kalktı, bir süre seyretti onu. Serçe, minik ayaklarıyla daldan dala atlıyordu. Her dala konuşa cik diyordu. Cik... Cik... Cik... Ve Zeynep buldu neden sevinçli olduğunu.

(Özdemir NUTKU, Zeynep'in Tiyatro Kitabı)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	İşaret zamiri
Etkinliğin Adı	Sulu Köfte
Tema	Millî Kültürümüz
Alt Tema	Geleneksel yemeklerimiz.
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 7

Yönerge

1. Öğrencilere Sulu Köfte adlı metin okunmadan önce okuma esnasında not alabilmeleri için kalem ve kâğıt hazırlamaları söylenir.
2. Sulu Köfte adlı yemek tarifini dinlerken metinde yer alan işaret zamirlerini not etmeleri istenir.
3. Metin tekrar okunur.
4. Not edilen işaret zamirleri incelenir. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.
5. İşaret zamirlerinin metnin anlamına katkısına öğrencilerin dikkati çekilerek etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Köfteler için bulguru, sarımsağı, baharatları ve tuzu kıymamızın üstüne ekleyerek **bunları** yoğuralım.

Şunu belirtelim ki işin en zor kısmı, köftelerin yuvarlanmasıdır.

Elde ettiğimiz karışımı ufak ufak yuvarlayıp un konmuş bir kabın içine atalım. **Onlar** kabın içinde biraz beklesinler.

Bir tarafta da soğanı soyalım. **Bunu** doğrayıp tencerenin içine atalım.

Yukarıdaki cümlelerde geçen “bunları, şunu, onlar, bunu” kelimelerinin kişileri değil nesneleri işaret yoluyla gösterdiği görülmektedir. Bu kelimeler belirli nesnelerin adını temsil etmekte, belirli nesneleri karşılamaktadır. Bundan dolayı da bu cümlelerde işaret zamiri görevindedirler.

Aşağıda verilen “Sulu Köfte” adlı metni dinleyiniz. Yemek tarifinde yer alan işaret zamirlerini not ediniz.

SULU KÖFTE TARİFİ

Malzemeler

200 g kıyma,
1 adet soğan,
2 yemek kaşığı kısırlık bulgur,
2 yemek kaşığı domates salçası,
2 yemek kaşığı sıvı yağ,
2 yemek kaşığı kadar un,
2-3 diş ezilmiş sarımsak,
Tuz,
Karabiber,
Pul biber,
Kırmızıbiber.

Bugün sulu köfte tarifi ile karşınızdayız. Tarifi kaydetmeyi unutmayınız. İddia ediyorum vazgeçilmez tariflerinizden biri olacak.

İlk olarak köfteleri hazırlayarak işe başlayalım. Köfteler için bulguru, sarımsağı, baharatları ve tuzu kıymamızın üstüne ekleyerek bunları yoğuralım. Şunu belirtelim ki işin en zor kısmı, köftelerin yuvarlanmasıdır. Elde ettiğimiz karışımı ufak ufak yuvarlayıp un konmuş bir kabin içine atalım. Onlar kabin içinde biraz beklesinler. Bir tarafta da soğanı soyalım. Bunu doğrayıp tencerenin içine atalım. Üstüne birkaç kaşık yağ ekleyelim. Soğan pembeleşene kadar kavuralım. Sonra domates salçasını ilave edelim. Soğanları kavurmaya devam edelim. Köfteleri ekleyelim. Köftelerin üstünü iki parmak geçecek kadar tencereye su ekleyelim.

Şunlara özellikle dikkat edelim: Su kaynadıktan sonra tuz ve baharatları ekleyelim. Su azalmaya başlayınca yemeğin altını mutlaka kısalım. Afiyet olsun.

Gülsün DAMAR

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Dönüşlülük Zamirleri
Etkinliğin Adı	Dönüşlülük Zamirlerini Bulalım
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 8

Yönerge

- 1.Öğrencilere “Dönüşlülük Zamirlerini Buluyorum” adlı çalışma kâğıdı dağıtılır.
2. Verilen cümlelerde yer alan boşluklara uygun olan dönüşlülük zamirlerinden birini getirmeleri gerektiği belirtilir.
3. Bütün öğrencilerin çalışması bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.
4. Dönüşlülük zamirlerinin metnin anlamına katkısına vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bu işin tüm sorumluluğunu **kendi** üstlendi.

Bütün yemekleri **kendim** yaptım.

Bundan sonra ütülerini **kendin** yapacaksın.

Bu şekilde üzölmeye devam edersek **kendimize** zarar vereceğiz.

Buraya gelmeyi **kendileri** istemedi.

Yüzme konusunda **kendinize** güveniyor musunuz?

Dönüşlülük zamirleri “kendim, kendin, kendi/kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dir. Dönüşlülük zamirleri bir çeşit şahıs zamiridir. Onları anlamca pekiştirir. Dönüşlülük zamirlerinin tüm kişilerde çekimi vardır. Dönüşlülük zamirleri “kendi” kelimesine iyelik ekleri getirilerek oluşur.

Dönüşlülük Zamirlerini Bulalım

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun olan dönüşlülük zamirini getiriniz.

Cümleler	Dönüşlülük Zamirleri
Bu işin tüm sorumluluğunu üstlendi.	Kendim
Bütün yemekleri yaptım.	Kendin
Bundan sonra ütülerini yapacaksın.	Kendi
Bu şekilde üzölmeye devam edersek zarar vereceğiz.	Kendimiz
Buraya gelmeyi istemedi.	Kendiniz
Yüzme konusunda güveniyor musunuz?	Kendileri

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Dönüşlülük Zamirleri
Etkinliğin Adı	Evdeki Sorumluluklarımız
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Dönüşlülük zamirlerinin yazılı olduğu kartonlar (Çalışma Kâğıdı 9)

Yönerge

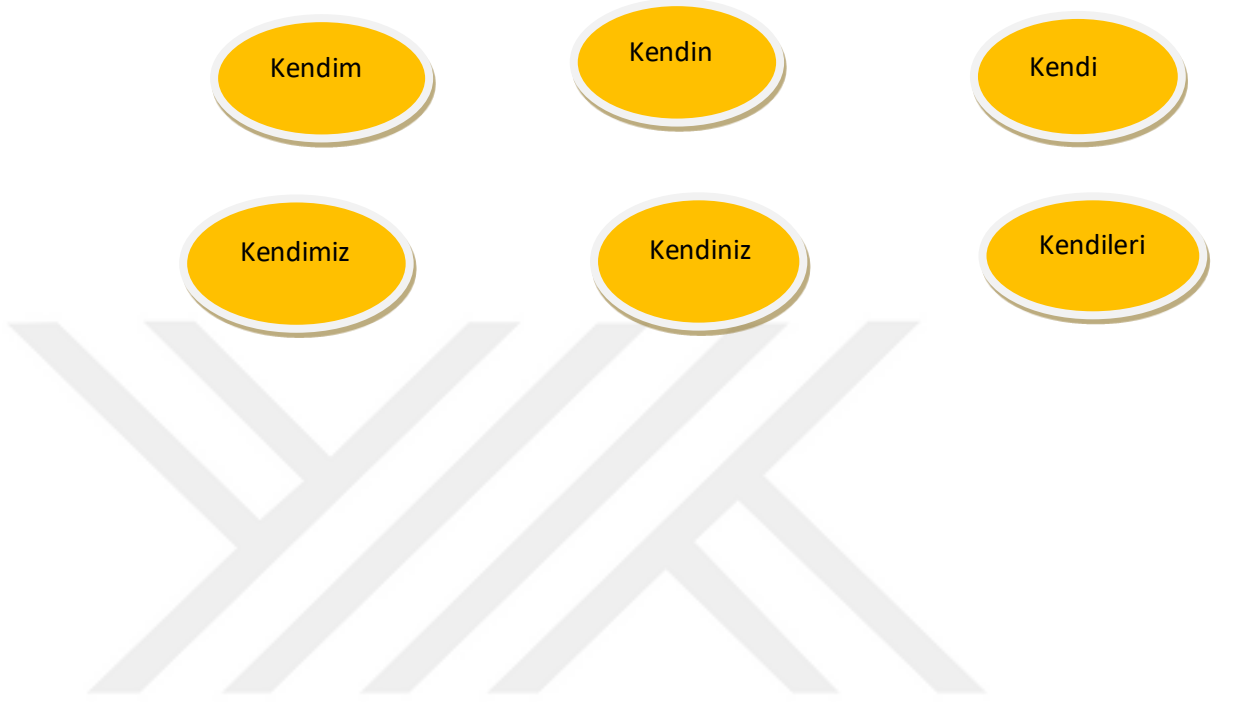
1. Dönüşlülük zamirlerinin yazılı olduğu renkli kartonlar bütün öğrencilerin göreceği şekilde tahtaya yapıştırılır.
2. Tahtaya çıkan öğrenciden dönüşlülük zamirlerinin yazılı olduğu kartlardan birini seçmesi istenir.
3. Öğrencilerden içinde, seçtiği dönüşlülük zamirinin geçtiği “Evdeki Sorumluluklarımız” konulu kısa bir hazırlıksız konuşma yapması istenir.
4. Dönüşlülük zamirlerinin metne olan katkısı açıklanarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Odamı her zaman **kendim** toparım. Benim yaşıma gelmiş her kişi de bence odasını **kendi** toplamalı. Kardeşim ve ben yemek yedikten sonra tabaklarımızı **kendimiz** tezgâha koyarız. Bu hareketimiz annemin çok hoşuna gider ve **kendileri** bize “ Aferin size” der.

Dönüşlülük zamirleri “kendim, kendin, kendi/kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dir. Dönüşlülük zamirleri bir çeşit şahıs zamiridir. Onları anlamca pekiştirir. Dönüşlülük zamirlerinin tüm kişilerde çekimi vardır. Dönüşlülük zamirleri “kendi” kelimesine iyelik ekleri getirilerek oluşur.

Dönüştürme zamirlerinin yazılı olduğu kartlardan birini seçiniz. İçinde seçtiğiniz dönüştürme zamirinin geçtiği “Evdeki Sorumluluklarımız” konulu bir konuşma yapınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Dönüşlülük Zamirleri
Etkinliğin Adı	Kendim
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 10

Yönerge

1. Tahtanın ortasına “Kendim” kelimesi yazılarak balon içine alınır.
2. Çevresinden oklar çıkartılarak bir kavram haritası oluşturulur.
3. Kendim kelimesinin öğrencilere ne ifade ettiği sorulur. Gelen cevaplar yazılır.
4. Tahtada yazılı kelimelerden hareketle öğrencilerden kendilerini anlattıkları -bir paragraf olacak şekilde- bir metin yazmaları istenir.
5. Yazdıkları metnin içinde “kendim, kendin, kendi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dönüşlülük zamirlerinden en az üç tanesini kullanmaları gerektiği belirtilir.
6. Yazdıkları metin gözden geçirilerek gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.
7. Dönüşlülük zamirlerinin metnin anlamına katkısına öğrencilerin dikkati çekilerek etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

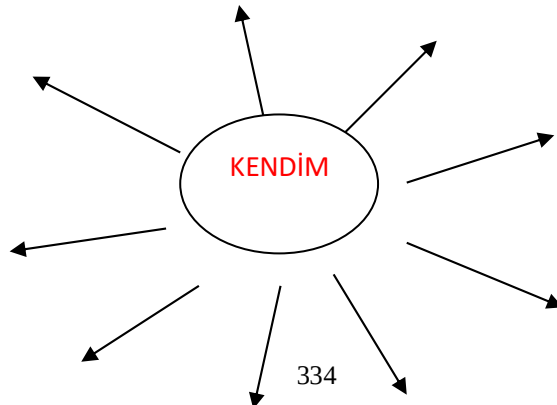
Kendimle barışık bir insanımdır. İnsanın **kendisiyle** barışması sanıldığı kadar kolay değildir. **Kendinizle** barışmanız kaç yıl sürdü?

Dönüşlülük zamirleri “kendim, kendin, kendi/kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dir. Dönüşlülük zamirleri bir çeşit şahıs zamiridir. Onları anlamca pekiştirir. Dönüşlülük zamirlerinin tüm kişilerde çekimi vardır. Dönüşlülük zamirleri “kendi” kelimesine iyelik ekleri getirilerek oluşur.

Çalışma Kâğıdı 10

Kendim

“Kendim” kelimesinin size çağrıştırdıkları nelerdir? “Kendim” kelimesinin size çağrıştırdıklarından hareketle kendinizi anlattığınız bir metin yazınız. Yazdığınız metnin içinde “kendim, kendin, kendi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dönüşlülük zamirlerinden en az üç tanesini kullanınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Dönüşlülük Zamirleri
Etkinliğin Adı	Babamın Sözleri
Tema	Duygular
Alt Tema	Duygu yönetimi, kaygı, öz eleştiri, umut.
Kazanımlar	Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 11

Yönerge

1. “Babamın Sözleri” adlı metin okunur.
2. Öğrencilerden metnin içinde geçen dönüşlülük zamirlerini not etmeleri istenir.
3. Metin tekrar okunur.
4. Öğrencilerin metinden buldukları dönüşlülük zamirlerini söylemeleri istenir.
5. Dönüşlülük zamirlerinin metnin anlamına katkısının altı çizilerek etkinlik sonlandırılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Kendi kendime içimden konuşuyorum hatta tartışmalar yapıyorum.

Sonra neden **kendine** bu haksızlığı yapıyorsun diyorum.

Kendisi hep böyle öz ve net cümleler kurardı bana. Ve gerçekten de işe yarardı. Sıkıştığım zamanlarımda babamın sözleri gelir hep aklıma, güç verirler bana.

Kendimizin yargıcı da olmalıyız çocuk, demişti babam.

Dönüşlülük zamirleri “kendim, kendin, kendi/kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” dir. Dönüşlülük zamirleri bir çeşit şahıs zamiridir. Onları anlamca pekiştirir. Dönüşlülük zamirlerinin tüm kişilerde çekimi vardır. Dönüşlülük zamirleri “kendi” kelimesine iyelik ekleri getirilerek oluşur. Çalışma Kâğıdı 11

Dinlediğiniz metinde geçen dönüşlülük zamirlerini not ediniz.

BABAMIN SÖZLERİ

Bu aralar kafam fazla karışık. Ne yapacağımı, nasıl davranacağımı bilemiyorum. Hep bir kararsızlık durumum var. Kendi kendime içimden konuşuyorum hatta tartışmalar yapıyorum. Ama bir sonuca varamıyorum. Sonra neden kendine bu haksızlığı yapıyorsun diyorum. En kötü karar kararsızlıktan iyidir dememiş miydi? Kim mi? Babam. Kendisi hep böyle öz ve net cümleler kurardı bana. Gerçekten de işe yarardı. Sıkıştığım zamanlarımda babamın sözleri gelir hep aklıma, güç verirler bana.

Bir keresinde de “ Kendimizin yargıcı da olmalıyız çocuk “ demişti ve “İnsanlar en kolay kendileri dışındaki insanları yargılar.” diye de eklemişti. Düşündüm de ne kadar haklıymış babam. Yargıçsanız şayet ilk kendinizden başlamalısınız yargılamaya.

Bugünlerde babamın sözleri geliyor hep aklıma. Başım, içim fena sıkışmış anlaşılan. Kendimi yargılıyor, kararsızlıklar içinde kıvranyorken onun sözleri ile umut doluyorum tekrar.

Gülsün DAMAR

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	İşaret Sıfatları
Etkinliğin Adı	Sıfat Oluşturuyorum
Kazanımlar	Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar. Sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 12

Yönerge

1. İşaret sıfatları ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Çalışma kâğıdında yer alan gösterme belirten kelimelere örnekteki gibi uygun isimlerin getirilmesi istenir.
3. Ortaya çıkan kelime grubunun tamlama oluşturduğuna öğrencilerin dikkati çekilir.
4. Ortaya çıkan tamlamanın sıfat tamlaması olduğu sonucuna öğrencilerin ulaşması için yönlendirici sorular sorulur.
5. Bir kelime grubunun sıfat tamlaması oluşturabilmesi için kendinden sonra gelen ismi nitelediğinin altı çizilir.
6. İşaret sıfatlarının metnin anlamına olan katkısına vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Şu adamı daha önce görmüş gibiyim, o kadar tanıdık geliyor ki yüzü, sesi.

Bu akşam en sevdiğim program var: Tarihin Öteki Yüzü.

Beriki evde dayımlar oturuyor.

Öbür güne kadar ödevi bitiririm.

İşaret sıfatları varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. “ Bu, şu, o, öteki, beriki, öbür” kelimeleri bir isimden önce gelirse o zaman sıfat olurlar. İşaret sıfatları çoğul eki almazlar. Bu yönü ile işaret zamirlerinden ayrılırlar.

Aşağıdaki tabloda yer alan işaret belirten kelimelere örnekteki gibi uygun isimler getirerek işaret sıfatı oluşturunuz.

İşaret Belirten Kelime	İsim	Tamlama
O	ev	O ev
Bu		
Şu		
Öteki		
Beriki		
Öbür		
Sağdaki		
Soldaki		
Aşağıdaki		
Yukarıdaki		
İçerdeki		
Dışardaki		

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	İşaret Sıfatları
Etkinliğin Adı	Hikâye Yazıyorum
Kazanımlar	Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar. Sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kağıdı 13

Yönerge

1. Tahtaya büyük bir balon çizilir.
2. Balonun içine öğretmenin önceden hazırladığı sıfat tamlamaları yazılır.
3. Öğrencilerden bu tamlamaların içinde geçtiği bir hikâye yazmaları istenir.
4. Öğrencilerin çalışmaları tek tek incelenir. Gerekli düzeltmeler yapılır. Dönütler verilir.
5. İşaret sıfatlarının metnin anlamına olan katkısı vurgulanarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

O haftasonu hava çok güzeldi. Güneş yakmıyor adeta gülümsüyordu bizlere. Komşumuzun kızı Dilara sitemizin bahçesindeki kamelyada oturuyordu tek başına. **Bu kız** hep tek başına takılır, kimseyle oynamak istemezdi. Oynarken onu çağırdığımız zaman ise “ Siz devam edin oyununuza. **Öbür oyuna** katılayım ben.” diye nazikçe reddederdi her defasında teklifimizi.

İşaret sıfatları varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. “ Bu, şu, o, öteki, beriki, öbür” kelimeleri bir isimden önce gelirse o zaman sıfat olurlar. İşaret sıfatları çoğul eki almazlar. Bu yönü ile işaret zamirlerinden ayrılırlar.

Aşağıdaki işaret sıfatlarını kullanarak bir hikâye yazınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	İşaret Sıfatları
Etkinliğin Adı	İşaret Zamiri Mi İşaret Sıfatı Mı?
Kazanımlar	Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar. Sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 14

Yönerge

1. Bu çalışmadaki amaç öğrencinin İşaret zamiri ile işaret sıfatını ayırt edebilmesini sağlamak ve sıfatların ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklamaktır.
2. Etkinlik öncesinde işaret zamiri ile işaret sıfatı konusu örneklerle tekrarlanır.
3. Öğrencilerle birlikte, örneklerden hareketle “Gösterme bildiren kelime (o, bu, şu, onlar, bunlar, şunlar gibi) herhangi bir adın yerine kullanılıyorsa İşaret zamiri; bir isimden önce gelerek ismi göstererek, işaret ederek ismi belirtiyorsa işaret sıfatıdır.” bilgisine ulaşılr.
4. Öğrenciler 4'er 5'er kişilik gruplara ayrılır.
5. Gruplara konu ile ilgili örnek cümlelerin yer aldığı çalışma kâğıdı dağıtılır.
6. Cümlelerdeki işaret bildiren kelimelerin bulunması istenir.
7. Bu kelimelerin zamir görevinde mi sıfat görevinde mi kullanıldığının grupça tartışılarak belirlenmesi istenir.
8. Ulaşılan sonuçların grup sözcüleri tarafından paylaşılması istenir.
9. Sonuçlar değerlendirilir. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik sona erer.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bu sıradan bir park değil. **Burada** sadece kuşlar değil, çocuklar da özgür!

Bu gezi hepimize iyi gelmişti.

O günlerde hepimiz çok mutluyduk.

Uzun kuyruklu, uzun tüylü; iri iri gözlü, dik kulaklı bir kedi. Tüylerinin rengi de sarı. Arkadaşlar **ona** “Tilki Kedi” diyorlar. (Masa Üstündeki Kavga, Abbas Cılga)

Yukarıdaki cümlelerde ilk cümlede yer alan “bu ve burada” ile son cümlede yer alan “ona” kelimesi bir ismin yerine kullanıldığı için zamir görevindedir. “Bu gezi” ve “ O günlerde” derken “bu” ve “o” kelimelerinin ise bir isimden önce kullanılarak o ismi niteledikleri görülmektedir.

İşaret sıfatları varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. “ Bu, şu, o, öteki, beriki, öbür” kelimeleri bir isimden önce gelirse o zaman sıfat olurlar. İşaret sıfatları çoğul eki almazlar. Bu yönü ile işaret zamirlerinden ayrılırlar.

İşaret Zamiri Mi İşaret Sıfatı mı?

Verilen cümlelerdeki işaret bildiren kelimeleri bulunuz. Bu kelimelerin zamir görevinde mi yoksa sıfat görevinde mi kullanıldığını grubunuzla tartışınız. Tartışma neticesinde ulaştığınız sonuçları sınıfla paylaşınız.

Cümleler	İşaret Bildiren Kelime	Görevi (Zamir/sıfat)
Bu sıradan bir park değil. Burada sadece kuşlar değil, çocuklar da özgür!	Bu, burada	Zamir
Bu gezi hepimize iyi gelmişti.		
O günlerde hepimiz çok mutluyduk.		
Uzun kuyruklu, uzun tüylü; iri iri gözlü, dik kulaklı bir kedi. Tüylerinin rengi de sarı. Arkadaşlar ona “Tilki Kedi” diyorlar. (Masa Üstündeki Kavga, Abbas Cılga)		
Şu adamı daha önce görmüş gibiyim, o kadar tanıdık geliyor ki yüzü, sesi.		
Şunlara dikkat edin çocuklar: Adınızı doğru kodladığınızdan emin olun. Kimlik numaranızı kontrol edin.		
Bu akşam en sevdiğim program var: Tarihin Öteki Yüzü.		
Beriki evde dayımlar oturuyor.		
Ben iki katlı, müstakil bahçesi olan evleri çok seviyorum. Bu değil de beriki tam istediğim gibi.		
Benim 4 yaşında ikiz kardeşlerim var. Biri Gülce, diğeri Birce. Görseniz nasıl tatlılar. Hele o konuşmaları yok mu? Bu günlerde hep soru soruyorlar bana. Neden her gün gece ve gündüz oluyor, kafamızın içinde ne var, neden bizim sakalımız yok, neden her gün uyuyoruz gibi cevaplaması zor, içinden çıkılamayan sorular. Biri soruyor, sorusunu cevaplıyorum. Sonra öteki başlıyor sormaya, onu da cevaplıyorum. Ben aslında çok sabırlı ve iyi bir ablayım. Gülsün DAMAR		
Birkaç gün sonra yine aynı mağazaya gittim. Yeni ayakkabılar gelmişti. Pembe, yanları simli, mor bağcıklı ayakkabı hemen dikkatimi çekti. Mutlaka denemeliydim. -37 numarasını alabilir miyim? -Tabiki de. Buyurun 37 numaralı sağ. Öbürünü de ister misiniz? -Olur, sağ da solu da alayım. 37 numaralı solu da getirdi satış elemanı. İkisini de giydim. Olamaz, bir ayakkabı bu kadar güzel olamazdı. Aldım. Çok mutluydum. Pembe ayakkabılarımla pembe bir mutluluk yaşıyordum. Gülsün DAMAR		

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	İşaret Sıfatları
Etkinliğin Adı	Gerek Var mı?
Tema	Birey ve Toplum
Alt Tema	Adalet, eşitlik, kardeşlik.
Kazanımlar	Sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar. Sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 15

Yönerge

1. Öğrencilere bu çalışmayı yanındaki arkadaşı ile yapacağı açıklaması yapılır.
2. Öğrencilere “Gerek var mı?” adlı şiir okunur.
3. Öğrencilerden şiirdeki gösterme (işaret) sıfatlarını not etmeleri istenir.
4. Şiir ikinci kez okunur.
5. Cevaplar kontrol edilir.
6. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

O insan,

Bu insan,

Şu insan diye

Gerek var mı ayırmaya?

Öteki insan,

Beriki insan,

Öbür insan diye

Gerek var mı ayırmaya?

İşaret sıfatları varlıkları gösterme yoluyla belirten sıfatlardır. “ Bu, şu, o, öteki, beriki, öbür” kelimeleri bir isimden önce gelirse o zaman sıfat olurlar.

Dinlediğiniz şürde geçen işaret sıfatlarını yanınızdaki arkadaşınız ile belirleyiniz.

GEREK VAR MI?

O insan,

Bu insan,

Şu insan diye

Gerek var mı ayırmaya?

Öteki insan,

Beriki insan,

Öbür insan diye

Gerek var mı ayırmaya?

Gülsün DAMAR

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	İyelik Ekleri
Etkinliğin Adı	İyelik Ekleri
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 16

Yönerge

1. Öğrencilere “İyelik Ekleri” adlı çalışma kâğıdı dağıtılır.
2. Öğrencilerden çalışma kâğıdında yer alan isimlere verilen iyelik eklerini getirmeleri istenir.
3. Öğrencilerden iyelik eki getirilen şekliyle her kelimeyi bir cümle içinde kullanmaları istenir.
4. Bu etkinlikle öğrencilerin iyelik ekinin işlevini ayırt etmeleri amaçlanır.
5. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Evimiz Yıldız Mahallesi’ndedir.

Arabanız hayırlı olsun.

Çantası burada kalmış. Ayşe’ye söyler misiniz?

Yatak odasındaki **pencereniz** ne tarafa bakıyor?

Kitabın benim çantamda kalmış.

Gözlükleri Almanya’dan gelmiş. Dayısı getirmiş.

İyelik ekleri bir nesnenin “*ben, sen, o, biz, siz, onlar*” kişilerine ait olduğunu belirtmek için o nesneyi karşılayan ismin sonuna getirilen eklerdir.

İYELİK EKLERİ

Aşağıdaki isimlere verilen iyelik eklerini getiriniz. Her kelimedede farklı iyelik eki kullanmaya dikkat ediniz. İyelik eki getirdiğiniz şekli ile de her kelimeyi bir cümle içinde kullanınız. (Örnek: Kitap+ım= kitabım / Kitabım masanın üstündeydi ama şimdi bulamıyorum.) İyelik eklerini getirirken ses uyumlarına dikkat ediniz.

Kitap
Gözlük
Araba
Çanta
Ev
Pencere

-ım, -im, -um, -üm
-ın, -in, -un, -ün
-ı, -i, -u, -ü
-mız, -miz, -muz, -müz
-nız, -niz, -nuz, -nüz
- ları, -leri

Kelime	Cümle
Evimiz	Evimiz Yıldız Mahallesi’ndedir.
Çantam	Parkta çantam kayboldu.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	İyelik Ekleri
Etkinliğin Adı	Röportaj Yapıyorum
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 17

Yönerge

1. Öğrencilere en yakın arkadaşları ile bir röportaj gerçekleştirecekleri söylenir.
2. Önceden hazırlanmış olan röportaj soruları öğrencilere verilir.
3. Röportaj sorularındaki iyelik ekleri öğrencilerle beraber bulunur.
4. Öğrencilerden röportaj sonrasında arkadaşlarının verdiği cevapları incelemeleri ve iyelik eki almış kelimeleri belirlemeleri istenir.
5. Öğrencilere, bu çalışmayı yanındaki arkadaşıyla yapabilecekleri ifade edilir.
6. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Merhaba. Adınız nedir?

Röportajımız birkaç dakika sürecektir. Size kitap okuma ile ilgili sorular sormak istiyorum.

Kitaplarım benim için çok kıymetlidir. Kitaplarınız sizin için ne ifade eder

Ömer Seyfettin'in kitapları var mı kitaplığımızda?

Ömer Seyfettin'in Kaşığı adlı kitabını okudunuz mu?

Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

Cevaplarınız için teşekkür ederim.

İyelik ekleri bir nesnenin “*ben, sen, o, biz, siz, onlar*” kişilerine ait olduğunu belirtmek için o nesneyi karşılayan ismin sonuna getirilen eklerdir.

RÖPORTAJ YAPIYORUM

Merhaba. Adınız nedir?

Röportajımız birkaç dakika sürecektir. Size kitap okuma ile ilgili sorular sormak istiyorum. Kitaplarım benim için çok kıymetlidir. Kitaplarınız sizin için ne ifade eder?

Ömer Seyfettin'in kitapları var mı kitaplığınızda?

Ömer Seyfettin'in Kaşığı adlı kitabını okudunuz mu?

Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

Cevaplarınız için teşekkür ederim.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	İyelik Ekleri
Etkinliğin Adı	Bir Başkadır Benim Memleketim
Tema	Millî Kültürümüz
Alt Tema	Vatan, yurdumuz.
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Akıllı tahta
Kaynaklar	Bir Başkadır Benim Memleketim/ Fikret ŞENES

Yönerge

1. Öğrencilere ‘Bir Başkadır Benim Memleketim’ şarkısı dinletilir.
2. Öğrencilerden dinledikleri şarkıda yer alan iyelik eki almış kelimeleri yanlarındaki arkadaşıyla belirlemeleri istenir.
3. Gerekirse şarkı ikinci kez dinletilir.
4. Cevaplar kontrol edilir.
5. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik sona erer.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Havasına suyuna taşına toprağına

Bin can feda bir tek **dostuma**

Her **köşesi cennetim** ezilir yanar **içim**

Bir başkadır benim **memleketim**

Anadolum bir yanda yiğit yaşar **koynunda**

Âşıklar destan yazar dağlarda

Kuzusuna kurduna; Yunus'una Emrah'a

Bütün âlem kurban benim **yurduma**

İyelik ekleri bir nesnenin “ben, sen, o, biz, siz, onlar” kişilerine ait olduğunu belirtmek için o nesneyi karşılayan ismin sonuna getirilen eklerdir.

Dinlediğiniz şarkıda yer alan iyelik eki almış kelimeleri yanınızdaki arkadaşınızla belirleyiniz.

BİR BAŞKADIR BENİM MEMLEKETİM

Havasına suyuna taşına toprağına
Bin can feda bir tek dostuma
Her köşesi cennetim ezilir yanar içim
Bir başkadır benim memleketim

Anadolum bir yanda yiğit yaşar koynunda
Âşıklar destan yazar dağlarda
Kuzusuna kurduna; Yunus'una Emrah'a
Bütün âlem kurban benim yurduma

Gözü pek, yanık bağı türkü söyler çobanı
Zengin fakir hepsi de sevdalı
Ben gönlümü eylerim gerisi Allah kerim
Bir başkadır benim memleketim

Mecnun'a Leyla'sına erişilmez sırrına
Sen dost ararsan koş Mevlana'ya
Yeniden doğdum dersin, derya olur gidersin
Bir başkadır benim memleketim

Fikret ŞENES

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Belirtme Durum Eki
Etkinliğin Adı	İyelik ve Belirtme Durum Eklerini Buluyorum
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 18
Kaynaklar	Kutadgu Bilig’den Seçmeler, Parbat Dağı’nın Esrarı/ Gülten DAYIOĞLU, Akbulut ile Bulutçuk Bulut/Süleyman BULUT.

Yönerge

1. Bu etkinlikle öğrencilerin belirtme durum eki ile iyelik ekinin 3. tekil şahıs ekini ayırt etmeleri amaçlanır.
2. Belirtme durum eki “-ı,-i,-u,-ü” ile iyelik ekinin 3. tekil şahıs eki olan “ı,-i,-u,-ü” nün işlevine vurgu yapılır.
3. Belirtme durum ekinin eklendiği ismi belirtili hâle getirdiğinin; iyelik ekinin ise eklendiği ismin kime ait olduğunu gösterdiğinin örneklerle altı çizilir.
4. Bu kurala verilen örnekler ve yönlendirici sorular ile öğrencinin ulaşması sağlanır.
5. Daha sonra bu iki ekin işlevini ayırt etmelerine yönelik hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
6. Öğrencilerden cümlelerde iyelik eki ve belirtme durum eki almış olan isimleri belirlemeleri istenir.
7. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

1.Yeryüzünü ve gökyüzünü, güneş ile ay, gece ile gündüzü, zamanı ve tüm yaratılmışları Tanrı var etti. (Kutadgu Bilig’den Seçmeler)

Yeryüzü-n-ü → Belirtme durum eki

Gökyüzü-n-ü → Belirtme durum eki

Ay- ı → Belirtme durum eki

Gündüz-ü → Belirtme durum eki

Zaman -ı → Belirtme durum eki

Yaratılmışlar- ı → Belirtme durum eki

2.Bilgi bir denizdir, onun ucu bucağı yoktur; serçe içse içse, bundan ağızına ne kadar su alabilir? (Kutadgu Bilig’den Seçmeler)

Uc- u → İyelik eki

Bucak- ı → İyelik eki

Ağız-ı-n-a → İyelik eki

İyelik ekleri bir nesnenin “ben, sen, o, biz, siz, onlar” kişilerine ait olduğunu belirtmek için o nesneyi karşılayan ismin sonuna getirilen eklerdir.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin iyelik ve belirtme durum eklerinden hangisini/hangilerini aldığını belirleyiniz.

1. Yeryüzünü ve gökyüzünü, güneş ile ayı, gece ile gündüzü, zamanı ve tüm yaratılmışları Tanrı var etti. (Kutadgu Bilig'den Seçmeler)

2. Bilgi bir denizdir, onun ucu bucağı yoktur; serçe içse içse, bundan ağızına ne kadar su alabilir? (Kutadgu Bilig'den Seçmeler)

3. Komşulardan biri olaya ilgi duydu. İşini gücünü bırakıp Küçük Bahçıvan'ın bahçesini görmeye geldi. İlk iş olarak çevreyi inceledi. (Gülten DAYIOĞLU, Parbat Dağı'nın Esrarı)

4. Kâğıtları hazırlamışlar, açmışlar kalemlerin ucunu. Okul nerede? Köy odasını okul yapmışlar. Kara tahta nerede? Büyük parça bir tenekeyi duvara çakıp, işlemişler bir güzel. Al sana kara tahta. Başlamış dersler.

Öğretmen:

- Gözünüzü ve kulağınızı bana verin şimdi. 29 harfin ilki olan A'yı anlatacağım size. (Süleyman BULUT, Akbulut ile Bulutçuk Bulut)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Belirtme Durum Eki
Etkinliğin Adı	Ben
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 19

Yönerge

1. Öğrencilerden kendilerini tanıtacakları bir paragraf yazmaları istenir.
2. Şu örnek tahtaya yazılır: “ Merhaba ben Ayşe. 13 yaşındayım. Kahramanmaraşlıyım. Anlatmaya ilk olarak ailemden başlamak istiyorum. Annemi ve babamı anlatmak benim için zor olacak. Çünkü onları anlatmak için kelimeler yetersiz gelebilir. Hak verirsiniz ki hayatımdaki en değerli kişileri anlatmak kolay olmasa gerek.”
3. Yazılarında ad, yaş, memleket, aile, kişilik ve fiziksel özellikleri, yapmayı sevdikleri ve sevmedikleri şeyler, geleceğe yönelik hayalleri vd. ile ilgili bilgi verebilecekleri ifade edilir.
4. Metinlerini tamamladıktan sonra tekrar okumaları istenir.
5. Metinlerinde yer alan belirtme durum eki almış kelimelerin altını örnekteki gibi çizmeleri istenir.
6. Metinler incelenir. Altı çizili kelimeler kontrol edilir. Konu ile ilgili açıklamalar ve düzeltmeler yapıldıktan sonra etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Merhaba ben Ayşe. 13 yaşındayım. Kahramanmaraşlıyım. Anlatmaya ilk olarak ailemden başlamak istiyorum. Annemi ve babamı anlatmak benim için zor olacak. Çünkü onları anlatmak için kelimeler yetersiz gelebilir. Hak verirsiniz ki hayatımdaki en değerli kişileri anlatmak kolay olmasa gerek.

Anne-m-i —————> Belirtme durum eki

Baba-m-ı —————> Belirtme durum eki

Onlar-ı —————> Belirtme durum eki

Kişiler-i —————> Belirtme durum eki

Belirtme durum eki –ı, -i, -u-, -ü ‘dür. Belirtme durum eki eklendiği ismi belirtili hâle getirir.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Belirtme Durum Eki
Etkinliğin Adı	Maç Sunumu
Tema	Sağlık ve Spor
Alt Tema	Spor Kültürü
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.</i>
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 20

Yönerge

1. Öğrenciler 3'er ya da 4'er kişilik gruplara ayrılır.
2. "Maç Sunumu" adlı metin okunur.
3. Öğrencilerden metinde yer alan belirtme durum eki almış kelimeleri bulmaları istenir.
4. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Beşiktaş – Galatasaray derbisine dakikalar kaldı. Hava şartları ve zemin futbol oynamaya müsait. Her iki takım da **kazanmayı** çok istiyor ve maç başladı. **Maçı** Cüneyt Çakır yönetiyor. Beşiktaş rakip yarı sahasına yerleşti. Galatasaray istediği gibi oynayamıyor. Cenk'ten al da **golü** at dercesine Gökhan'a pas. Gökhan attı ve gol. Cüneyt Çakır **ofsaytı** işaret ediyor. Beşiktaş'ın ağlara giden **gölü** değer kazanmıyor.

Belirtme durum eki –ı, -i, -u-, -ü 'dür. Belirtme durum eki eklendiği ismi belirtili hale getirir.

Çalışma Kâğıdı 20

Dinlediğiniz maç sunumunda belirtme durum eki almış kelimeleri grubunuzla görüş alışverişinde bulunarak belirleyiniz.

Maç Sunumu

Beşiktaş – Galatasaray derbisine dakikalar kaldı. Hava şartları ve zemin futbol oynamaya müsait. Her iki takım da kazanmayı çok istiyor ve maç başladı. Maçı Cüneyt Çakır yönetiyor. Beşiktaş rakip yarı sahasına yerleşti. Galatasaray istediği gibi oynayamıyor. Cenk'ten al da gölü at dercesine Gökhan'a pas. Gökhan attı ve gol. Cüneyt Çakır ofsaytı işaret ediyor. Beşiktaş'ın ağlara giden golü değer kazanmıyor.

Maç devam ediyor. Beşiktaş yine rakip yarı sahasında. Rıdvan, arka direkte kendini unutturdu. Şimdi top Rıdvan'da. Rıdvan'dan Cenk'e muhteşem bir pas. Gol pozisyonu. Cenk topu dışarıya atıyor. Çakır, top dışarda diyor ve Cüneyt Çakır maçın son düdüğünü çalıyor. Maçın sonucu: Beşiktaş: 0 Galatasaray:0.

Gülsün DAMAR

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	İlgi Eki
Etkinliğin Adı	Cümleleri Tamamlıyorum
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevini ayırt eder.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 21
Kaynaklar	Yürekdede ile Padişah, Cahit Zarifoğlu/Bu Böyledir, Mustafa Kutlu/ Vatan Yahut Silistre, Namık Kemal/ Altın Işık, Ziya Gökalp/ Kelile ve Dimne, Beydaba.

Yönerge

1. Konu ile ilgili önceden hazırlanmış çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Öğrencilerden verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun tamlayan ekini getirmeleri istenir.
3. Tamlayan ekinin işlevini ayırt etmeleri beklenir.
4. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Pek küçükken annemin söylediği bir şarkıyı hatırlıyorum. Güneşten korunmak için başına sardığı bir atkıyla çamaşır teknesinin başındaydı (Jose Mauro De Vasconcelos, Şeker Portakalı).

Dünyanın sonuna sadece bir buçuk ay kalmıştı. Kumaşçı, dünyanın son günlerini kentte geçirmek istediğini söyleyerek kasabalılarla vedalaştı ve katırına binip kente gitti (Sulhi DÖLEK, Kestane Şekeri).

İlgi ekleri eklendikleri kelimeler ile başka kelimeler arasında sahiplik, ilgi ilişkisi kuran eklerdir. İlgi ekleri çekim ekidir. İlgi ekleri isimleri isimlere bağlar, isimler arasında ilişki kurar: “Ahmet-in kitabı” örneğinde olduğu gibi. İkinci olarak zamirleri edatlara bağlar: “Siz-in için örneğindeki” gibi. Üçüncü olarak da ismi fiile bağlar : “Kadınlar Avrupa Basketbol liginde kupa Almanya’nın oldu.” örneğindeki gibi.

Aşağıda verilen cümleleri uygun ekle tamamlayınız.

Köye öyle bir gelmeye başlamış ki yayla <u>nın</u> kokusu, bu yıl yaylaya ilk kez gidecek olan yeni doğmuş bebeler bile başlarını o yönden başkasına çevirmiyor. (Yürekdede ile Padişah, Cahit Zarifoğlu)
Geçtim şarkılar... ortasından, cami şadırvanından, vakıf talebe yurtlarından. Yeni bir gömlek giyemedim. O yıllarda iki tür postal vardı. Birine Çörçil, ötekine Ruzvelt derlerdi. Her güz, yağmurlar ve gri gökler altında. Kömürlük... köşesinde durup duran postallar. Kızkardeşim... kiralık gelinliği. (Bu Böyledir, Mustafa Kutlu)
Hayat ne garipmiş! Birkaç gün önce, yanımda biri ağlasa, gözü... yaşı sefasından dökülüyor sanırdım. Bugün kulağıma kahkahâlâr yas haykırışı gibi geliyor! Birkaç gün önce, gamlı gamlı bulutlarda şimşek çaktıkça biri gülüyor gibi görünürdü. Bugün, yeni açılmış güllerde çiy görsem, biri... gözyaşı dökülmüş sanıyorum. (Vatan Yahut Silistre, Namık Kemal)
Keloğlan ‘..... kalbinde uzaklara gitmek, talihini aramak düşüncesi, ömrü..... uzun ve karanlık gecesinde bir şimşek gibi parlamıştı.(Altın Işık, Ziya Gökalp)
Tüyleri didik didik olan karga bir dal..... dibine atılmış. O..... bu durumunu gören baykuşlar hükümdarlarına bildirmişler. Baykuşlara karga..... ifadesinin alınmasını söylemiş. Bir baykuş hemen kargayı sorguya çekmiş. (Kelile ve Dimne, Beydaba)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	İlgi Ekleri
Etkinliğin Adı	Kırşehir'in Gülleri
Tema	Millî Kültürümüz
Alt Tema	Türkülerimiz
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Materyaller	Akıllı tahta
Kaynaklar	Kırşehir'in Gülleri, Neşet ERTAŞ

Yönerge

- 1.Öğrencilere Neşet Ertaş'ın "Kırşehir'in Gülleri" adlı türküsü dinletilir.
2. Öğrencilerden türküdeki ilgi eki almış kelimeleri dinleme esnasında not etmeleri istenir.
3. Türkü bir kez daha dinletilir. Öğrencilerden cevaplarını kontrol etmeleri istenir.
4. Daha sonra öğrencilerin aldıkları notlar hep birlikte kontrol edilir.
5. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılır. İlgi ekinin işlevine vurgu yapılarak etkinlik sona erer.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Biter ***Kırşehir'in*** gülleri biter efendim

Güzellerinin kaşı keman görünür

İlgi ekleri eklendikleri kelimeler ile başka kelimeler arasında sahiplik, ilgi ilişkisi kuran eklerdir. İlgi ekleri çekim ekidir. İlgi ekleri isimleri isimlere bağlar, isimler arasında ilişki kurar: "Ahmet-in kitabı" örneğinde olduğu gibi. İkinci olarak zamirleri edatlara bağlar: "Siz-in için örneğindeki" gibi. Üçüncü olarak da ismi fiile bağlar : "Kadınlar Avrupa Basketbol liginde kupa Almanya'nın oldu." örneğindeki gibi.

Neşet Ertaş'ın Kırşehir'in Gülleri adlı türküsünü dinleyiniz. İlgi eki almış sözcükleri not ediniz.

KIRŞEHİR'İN GÜLLERİ

Biter Kırşehir'in gülleri biter efendim
Şakıyıp dalında bülbüller öter
Aman aman aman sebep aman aman aman
Ben yandım aman

Güzelleri çoktur ya kendine yeter efendim
Güzellerinin kaşı keman görünür
Aman aman aman sebep aman aman aman
Ben yandım aman

Çıktım kervansaraydan, seyreyledim efendim
Al, yeşil bahçelik aman görünür
Aman aman aman sebep aman aman aman
Ben yandım...

Aynam düştü yerlere
Karıştı gazellere...

Neşet ERTAŞ

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Kişi Ekleri
Etkinliğin Adı	Kişi Ekleri
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 22

Yönerge

1. Kişi ekleri ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Öğrencilerden verilen cümlelerin hangi kişi ekiyle çekimlendiğini bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Yolculuk boyunca uyudular. (Kim uyudu? Onlar uyudular. 3. Çoğul kişi)

Savaş yıllarında nerede bulunuyor~~du~~unuz? (Kim bulunuyordu? Siz bulunuyordunuz. 2. Çoğul kişi)

Tam iki yıldır Kayseri 'de yaşıyor~~um~~. (Kim yaşıyor? Ben yaşıyorum. 1. Tekil kişi)

İnsanlara düşüncelerini çekinmeden açıklamalı~~sın~~. (Kim açıklamalı? Sen açıklamalı~~sın~~. 2. Tekil kişi)

Doktor sözünü bitirerek masasından kalktı .(Kim kalktı? O kalktı. 3. Tekil kişi)

Akşam yemeğinde bütün aile birlikteydik. (Kim birlikteydi? Biz birlikteydik. 1. Çoğul kişi)

Çekimli fiillerde fiili yapan, gerçekleştiren kişiyi ifade eden eklerle kişi (şahıs) ekleri denir. Çekimli fiillerde her zaman önce zaman ve kip ekleri daha sonra kişi ekleri gelir.

Çalışma Kâğıdı 22

Aşağıda verilen cümlelerin hangi kişi eki ile çekimlendiğini bulup karşısına yazınız. (1. Tekil kişi, 3. Çoğul kişi gibi)

Cümleler	Kişi ekleri
Yolculuk boyunca uyudular.	
Savaş yıllarında nerede bulunuyordunuz?	
Tam iki yıldır Kayseri'de yaşıyorum.	
İnsanlara düşüncelerini çekinmeden açıklamalı sın .	
Doktor sözünü bitirerek masasından kalktı.	
Akşam yemeğinde bütün aile birlikteydik.	

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Kişi Ekleri
Etkinliğin Adı	Bir Günüm
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur
Materyaller	Kişi kartları (Çalışma Kâğıdı 23)

Yönerge

1. Ben, sen, o, biz, siz, onlar kişilerinin yazılı olduğu kişi kartları hazırlanır.
2. Öğrenciden bu kişi kartlarından birini seçmesi istenir.
3. Seçtiği karttaki kişinin ağzından bir gününü anlatması istenir.
4. Gerekirse şu örnek verilir:

Seçilen kişi kartı: Biz

Biz sabah kalktık. Güzel bir kahvaltı yaptık. Daha sonra okula gitmek için hazırlandık. Okula gittik. Okulda arkadaşlarımızla oynadık. Ders işledik. Çok eğlendik ve yeni yeni şeyler öğrendik. Okulumuzu çok seviyoruz

5. Konuşma, kullanılan kişi ekleri açısından değerlendirilir.
6. Gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.
7. Kişi eklerine vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Biz sabah **kalktık**. Güzel bir kahvaltı **yaptık**. Daha sonra okula gitmek için **hazırlandık**. Okula **gittik**. Okulda arkadaşlarımızla **oynadık**. Ders **işledik**. Çok **eğlendik** ve yeni yeni şeyler **öğrendik**. Okulumuzu çok **seviyoruz**.

Çekimli fiillerde fiili yapan, gerçekleştiren kişiyi ifade eden eklere kişi (şahıs) ekleri denir. Çekimli fiillerde her zaman önce zaman ve kip ekleri daha sonra kişi ekleri gelir.

Teklik 1. Şahıs :-m, -ım, -im, -um, -üm

2. şahıs : -n, -sın, -sin, -sun, -sün

3. şahıs: |---

Çokluk 1. Şahıs :-k, -ız, -iz, -uz, -üz

2. şahıs :-nız, -niz, -nuz, -nüz

-sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz

3. şahıs: -lar, -ler

Çalışma Kâğıdı 23

Kişi kartları torbasından bir kart çekiniz. Çektiğiniz karttaki kişinin ağzından “bir gününüzü” anlatınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Kişi Ekleri
Etkinliğin Adı	Aile sevgisi
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 24

Yönerge

- Öğrencilerden ailelerine duydukları sevgiyi anlatacakları bir metin yazmaları istenir.
- Metinlerini tamamladıktan sonra metnindeki çekimli fiillerin altını çizmeleri istenir.
- Çizdikten sonra bu çekimli fiillerin hangi kişi ile çekimlendiğini altına yazmaları istenir.
(Annemi ve babamı çok severim. Severim< 1. Tekil kişi gibi)
- Cevaplar kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Çekimli fiillerde fiili yapan, gerçekleştiren kişiyi gösteren ekler kişi (şahıs) ekleri denir. Yüklemde kişi ekleri genelde zaman eklerinden sonra gelir.

Teklil 1. Şahıs :-m, -ım, -im, -um, -üm

2. şahıs : -n, -sın, -sin, -sun, -sün

3. şahıs: ---

Çokluk 1. Şahıs :-k, -ız, -iz, -uz, -üz

2. şahıs :-nız, -niz, -nuz, -nüz

-sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz

3. şahıs: -lar, -ler

Aile sevgisi konulu bir metin yazınız. Metninizde farklı kişi eklerini kullanmaya dikkat ediniz. Metninizi tamamladıktan sonra metninizde kullandığınız çekimli fiillerin altını çizerek hangi kişi ile çekimlendiğini altına yazınız.

AİLE SEVGİSİ

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Kişi Ekleri
Etkinliğin Adı	Günaydın Çocuklar
Tema	Çocuk Dünyası
Alt Tema	Hayal
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a) Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur
Materyaller	Akıllı tahta
Kaynaklar	Günaydın Çocuklar/ Barış MANÇO

Yönerge

1. Öğrencilere Barış Manço'nun "Günaydın Çocuklar" adlı şarkısı dinlettirilir.
2. Öğrencilerden şarkıda kullanılan kişi eklerini dinleme esnasında not etmeleri istenir.
3. Şarkı birkaç kez dinletilir.
4. Cevaplar kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır. Kişi eklerinin işlevine vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Hep güler yüzle **karşılarısınız** beni

Sabah akşam bıkmadan **dinlersiniz** beni

Dün gece **düşündüm**

Oyun **ister** bazen büyükler, tabancalar, kılıçlar, tüfekler

Bırakın renkleri çocuklara

Çekimli fiillerde fiili yapan, gerçekleştiren kişiyi ifade eden eklere kişi (şahıs) ekleri denir. Çekimli fiillerde her zaman önce zaman ve kip ekleri daha sonra kişi ekleri gelir.

Teklik 1. Şahıs :-m, -ım, -im, -um, -üm

2. şahıs : -n, -sin, -sin, -sun, -sün

3. şahıs: |---

Çokluk 1. Şahıs :-k, -ız, -iz, -uz, -üz

2. şahıs :-nız, -niz, -nuz, -nüz

-sınız, -sınız, -sunuz, -sünüz

3. şahıs: -lar, -ler

Bariş Manço'nun "Günaydın Çocuklar" şarkısını dinleyiniz. Dinlediğiniz şarkıda kullanılan kişi eklerini bulunuz.

Hey (hey) günaydın çocuklar (günaydın)
Hep güler yüze karşılırsınız beni
Hey hey (hey hey) günaydın çocuklar (günaydın)
Sabah akşam bıkmadan dinlersiniz beni

Dün gece düşündüm de renkler olmasaydı
Yaşanmazdı bu dünyada
Korktuğum odur ki kapkara bir dünyayı
İsteyenler var aramızda

Oyun ister bazen büyükler, tabancalar, kılıçlar, tüfekler
Zevk meselesi bu, karşılmaz
Tartışılmaz zevkler ve renkler, sizin olsun bütün bu zevkler
Bırakın renkleri çocuklara

Hey (hey) günaydın çocuklar (günaydın)
Siz hiç kırmızı bir ağaç gördünüz mü?
Hey hey (hey hey) günaydın çocuklar (günaydın)
Gökyüzü neden mavi düşündünüz mü?

Başak sarı, çim yeşil, her şeyin bir rengi var
Değişmez doğanın dengesi
Mor, turuncu, sarı, eflatun, pembe, haki, çamur bile kahverengi

Oyun ister bazen...

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Söylem belirleyicileri
Etkinliğin Adı	Bağlaçlar
Kazanımlar	1. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar. 2. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 25
Kaynaklar	Anton ÇEHOV, Kaştanka/ Özdemir NUTKU, Zeynep'in Tiyatro Kitabı/ Burhan GÜNEL, Sevinç Dolu Bir Akşam/Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları/

Yönerge

1. Konu ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Öğrencilerden verilen cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri ile tamamlamaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılır.
4. Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısına vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Yedi yaşında tombul bir çocuk olan Grişa mutfak kapısının önündeydi. Gözünü anahtar deliğine dayamış içerisini gözlüyor **ve** konuşulanları dinliyordu. (Anton ÇEHOV, Kaştanka)

Çarşıya gitmiştik annemle. Eve geldik. Bir **de** ne görelim evin her yeri dağılmış. Önce hırsız sandık. Ne yalan söyleyim korktuk. Sonra içerden bir kedi sesi geldi. **Oysaki** komşumuzun kedisi giderken açık bıraktığımız pencereden içeri girmiş **ve** her yeri dağıtmış **hatta** bazı şeyleri parçalamış.

Oldum olası Merve Abla'yı çok severim. Karşı komşumuzun kızıdır. Çok çalışkandır. Küçük yaşında babasını kaybetmiş. Karşılaştığı zorluklarla hep mücadele etmiş, asla pes etmemiş. Annem oldum olası takdir eder onu. Şimdi Merve Abla **hem** üniversite okuyor **hem de** çalışıyor. Takdir etmemek mümkün mü?

Bağlaçlar kelime, kelime grupları ve cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan öğelerdir. Bağlaçlar sadece şekil olarak kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlamaz aynı zamanda bunlar arasında anlamsal bağlantılar da kurar.

BAĞLAÇLAR

Bağlaçlar	Veya	Yani	Yahut	Veyahut	Ama	Fakat	Lakin	Yalnız
Ancak	Oysa	Oysaki	Hâlbuki	Ne var ki	Çünkü	Zira	De/da	Ki
Meğer	Madem /Mademki	Demek/ Demek ki	Üstelik	Hatta	Ya..ya..	Hem...hem	Ne...ne...	Ve

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yere yukarıda yer alan hangi bağlaç ya da bağlaçlar gelebilir? Noktalı yere yazınız.

Yedi yaşında tombul bir çocuk olan Grişa mutfak kapısının önündeydi. Gözünü anahtar deliğine dayamış içerisini gözlüyor ... ve konuşulanları dinliyordu. (Anton ÇEHOV, Kaştanka)
Sahneye girdiklerinde, Zeynep, çok değişik bir dünyada hissetti kendini. Sanki aya gelmişlerdi. Sahnenin gerisi o kadar kalabalıktı dekorlar, ışıldaklar, makaralar, çelik hâlâtlar, kablolar, ses aygıtları ve o güne kadar görmediği birtakım makineler... (Özdemir NUTKU, Zeynep'in Tiyatro Kitabı)
Zeynep teşekkür etti. Oradan ayrıldılar. Zeynep bir ışık odasını görmek istiyordu çekiniyordu. (Özdemir NUTKU, Zeynep'in Tiyatro Kitabı)
Dayısı, nişanda yaptırdığı lacivert takımını giymişti. Ceketinin cebinde beyaz ipekli bir mendil de vardı. takımlarını giymesi sakıncalı değildi, hava sıcak da olsa önemli değildi sevindi buna. (Burhan GÜNEL, Sevinç Dolu Bir Akşam)
Akın, sabah uyandığında hemen kavanoza baktı. Ve şaşırdı kaldı. Kelebek kıpırdamıyordu! öyle güzel bir düş görmüştü ki, bütün gece kelebeğin kanadına binip nerelere gitmişti... Ölmüş müydü acaba zavallı kelebek? Evet ne yazık ki öyleydi galiba. Yatağına oturdu ağlamaya başladı. (Burhan GÜNEL, Sevinç Dolu Bir Akşam)
Güneş hep pırıl pırıl parlar, rüzgar hafif hafif esip ağaç yapraklarıyla fısıldaşır, kır çiçekleriyle oynardı. Fırtınalar, dolular yoktu henüz yeryüzünde; insanlar üşür hastalanır üzümlerdi. (Ege Kıyılarından Eski Zaman Masalları, Anlatan: Ahmet Günlük)
Oldum olası Merve Abla'yı çok severim. Karşı komşumuzun kızıdır. Çok çalışkandır. Küçük yaşında babasını kaybetmiş. Karşılaştığı zorluklarla hep mücadele etmiş, asla pes etmemiş. Annem oldum olası takdir eder onu. Şimdi Merve Abla üniversite okuyor de çalışıyor. Takdir etmemek mümkün mü?
Çarşıya gitmiştik annemle. Eve geldik. Bir de ne görelim evin her yeri dağılmış. Önce hırsız sandık. Ne yalan söyleyeyim korktuk. Sonra içerden bir kedi sesi geldi. komşumuzun kedisi giderken açık bıraktığımız pencereden içeri girmiş ve her yeri dağıtmış hatta bazı şeyleri parçalamış.
Babam birazcık geç kalsa annem başlar söylenmeye. Kötü senaryo yazmada üstüne yoktur. “Neden geç kaldı, hiç böyle yapmazdı. Başına bir şey mi geldi kaza mı geçirdi?” . Babamı bilmem ama benim fenalık geçirdiğim kesin. Neyse zaten birkaç dakika sonra da babam çıkar gelir. annem birkaç dakika daha sabretse görecekti bir şey olmadığını. Neyse huy dedikleri böyle bir şey olsa gerek.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Söylem belirleyicileri
Etkinliğin Adı	ALO
Kazanımlar	Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar. Konuşmalarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.

Yönerge

1. Öğrencilerden 2'şerli grup oluşturmaları istenir.
2. Öğrencilere arkadaşları ile "Türkçe ödevi" konusunda kısa bir telefon görüşmesi (10-15 cümlelik) yapmaları söylenir.
3. Konuşma etkinliklerinde bağlaç kullanmaları gerektiğinin altı çizilir.
4. Konuşmalarını hazırlamaları için 5-10 dakika süre verilir. Konuşmaları ile ilgili bir kâğıda hatırlatıcı notlar alabilecekleri ifade edilir.
5. Konuşma etkinliği sırasında kullanılan bağlaçlar öğretmen ve diğer öğrenciler tarafından not edilir.
6. Konuşma etkinliği bitince kullanılan bağlaçlar ile ilgili sınıfça değerlendirme yapılır.
7. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapıldıktan ve geribildirim verildikten sonra etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bağlaçlar kelime, kelime grupları ve cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan öğelerdir. Bağlaçlar sadece şekil olarak kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlamaz aynı zamanda bunlar arasında anlamsal bağlantılar da kurar.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Söylem belirleyicileri
Etkinliğin Adı	Trenler Ne Güzeldir
Kazanımlar	<i>Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.</i>
Kaynaklar	Kemal ÖZER, Trenler Ne Güzeldir
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 26

Yönerge

1. Öğrencilere “Trenler Ne Güzeldir” kitabından alınmış bir bölüm okunur.
2. Öğrencilerden dinledikleri metnin sonrasında neler olmuş olabileceğini düşünceleri ve metni tamamlamaları istenir. Metinlerinde bağlaç kullanmaları gerektiği vurgulanır.
3. Oluşturdukları metinde kullandıkları bağlaçların altını çizmeleri istenir.
4. Metinleri kontrol edilir. Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanıp kullanmadıkları değerlendirilir.
5. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bağlaçlar kelime, kelime grupları ve cümleleri şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan öğelerdir. Bağlaçlar sadece şekil olarak kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlamaz aynı zamanda bunlar arasında anlamsal bağlantılar da kurar.

Çalışma Kâğıdı 26

Metni dinleyiniz. Metnin sonrasında neler olabilir, metni tamamlayınız. Yazınızda kullandığınız bağlaçların altını çiziniz.

Bir yaz akşamı. Güneş batmış, ama lambalar daha yanmamış. Önümüzde hızla ıssızlaşan bir İstanbul Sokağı. Bir kapı eşiğinde oturuyorum, iki elim çenemde. Oyun arkadaşlarım az önce dağıldı. Oyunumuzu en tatlı yerinde yarım bırakarak.

Babaları sokak başında belirir belirmez, evlerinin yolunu tuttular. Kimisi koştu, babasının elindeki öteberiyi aldı. Kimisi korktu, pencere altlarına sine sine uzaklaştı. Bir kez daha imrenerek baktılar bana. “Ah bizim de babamız eve gelmeseydi her akşam,” dediler. “Biz de dışarda kalsaydık da oynasaydık daha.”

Bir kez daha boğazım acı acı yandı. Oysa

(Kemal ÖZER, Trenler Ne Güzeldir)

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Değiştirim
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda “değiştirim” ile ilgili direkt bir kazanım bulunmamaktadır.) Farklı cümlelerde aynı kavramı karşılayan farklı kelime ve kelime gruplarını eşleştirir.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 27
Kaynaklar	Kemal ÖZER, Trenler Ne Güzeldir/ İlhan BERK, Yoldan Geçen Biri.

Yönerge

1. Öğrencilere değiştirim konusu ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı dağıtılır.
2. Koyu yazılan kelimelerin hangi isim, fiil ya da cümle yerine kullanıldığını öğrencilerin bulması istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Babamın marketten aldığı yumurtalar organik, bu kutudakiler de öyle.

Yukarıdaki örnekte ikinci cümlede kullanılan “öyle” kelimesi birinci cümledeki “yumurtalar” kelimesinin yerine kullanılmıştır.

Baba:

- Oğlum piknik malzemelerini arabaya yerleştirdin mi?

Oğlu:

-Hayır, baba henüz yapmadım.

Yukarıdaki örnekte “yapmak” fiili (piknik malzemelerini arabaya) “yerleştirme” fiilinin yerine kullanılarak fiile dayalı değiştirim meydana gelmiştir.

Metinde bir ögenin yerine başka bir ögenin kullanılması değiştirimdir. Bir metinde değiştirilen öge örneklerden görüldüğü gibi isim, fiil veya cümle olabilir. Türkçe ‘de “öyle, böyle, şöyle” kelimeleri ve “yapmak” eylemi ile değiştirim meydana gelmektedir.

Çalışma Kâğıdı 27

Aşağıdaki cümlelerde koyu yazılan kelimeler hangi isim, fiil veya cümlelerin yerine kullanılmıştır? Yazınız.

Babamın marketten aldığı yumurtalar organik, bu kutudakiler de öyle.

Bir kırlangıç, bir su birikintisi bir parça gök

Bir şiirden düşmüş olmalı bunlar.

Böyle diyordu yoldan geçen biri.

(İlhan BERK, Yoldan Geçen Biri)

Uzaktardan gelen bu davetsiz misafire kahve ikram etmesi gerektiğini düşündü ve **öyle** yaptı.

Anne: Aytaçların camına biri taş atarak camı kırmış. Sen mi yaptın?

Çocuk: Hayır anne, ben **yapmadım**.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Değiştirim
Etkinliğin Adı	Beni Bul?
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda "değiştirim" ile ilgili direkt bir kazanım bulunmamaktadır.) Farklı cümlelerde aynı kavramı karşılayan farklı kelime ve kelime gruplarını eşleştirir.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 28
Kaynaklar	Coşkun Ertepinar, Çalışmak ve Öğrenmek/ İlhan BERK, Yoldan Geçen Biri/ Can YÜCEL, Her Şey Sende Gizli/ Özdemir, ASAF, Umut Yaprakları/ Nazım Hikmet, Yaşamaya Dair.

Yönerge

1. Öğrenciler 3'erli gruplara ayrılır.
2. Değiştirim ilkesi ile ilgili önceden hazırlanmış olan kâğıt öğrencilere dağıtılır.
3. Öğrencilerden altı çizili kelimeleri incelemeleri istenir.
4. Altı çizili kelimelerin hangi kelime fiil ya da cümlelerin yerine kullanıldığını grupça tartışmaları söylenir.
5. Daha sonra "öyle, böyle ya da yap-" kelimelerinden birini kullanarak bir örnek de kendilerinin yazması istenir.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Metinde bir ögenin yerine başka bir ögenin kullanılması değiştirimdir. Bir metinde değiştirilen öge örneklerden görüldüğü gibi isim ve fiil olabilir. Ya da cümle olabilir. Türkçe 'de "öyle, böyle, şöyle" kelimeleri ve "yapmak" eylemi ile değiştirim meydana gelmektedir.

Yani, **öylesine** ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
Yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin,

(Nazım Hikmet, Yaşamaya Dair)

Yukarıdaki örnekte birinci dizede kullanılan "öylesine" kelimesi ikinci dizede yer alan "Yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin" dizesinin yerine kullanılmıştır. İkinci dizedeki ifade bir cümle olduğu için burada da cümleye dayalı değiştirim meydana gelmiştir.

Cümleler	Altı çizili kelimenin kullanıldığı fiil ya da cümle
Biliyorsunuz bunu, Yaşayan her şey, herkes çalışır, Yağmur yağması, yıldız kayması, Ay tutulması, bir düşünün, Yaşamak için Çalışmasıdır gökyüzünün... Biz çiçek soylular da öyleyiz, Çalışırız gece gündüz... (Coşkun ERTEPINAR, Çalışmak ve Öğrenmek)	
Bir kırlangıç, bir su birikintisi bir parça gök Bir şiiirden düşmüş olmalı bunlar. <u>Böyle</u> diyordu yoldan geçen biri. (İlhan BERK, Yoldan Geçen Biri)	
Yani, <u>öylesine</u> ciddiye alacaksın ki yaşamayı, Yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin, (Nazım Hikmet, Yaşamaya Dair)	
Kendi örnek cümlem:	

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Eksiltili yapı
Etkinliğin Adı	Eksiltili Yapıyı Bul
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda "eksiltili yapı" ile ilgili doğrudan bir kazanım bulunmamaktadır.) Cümle içinde gönderimlere dayalı olarak ifade edilmeyen öğeleri bulur.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 29

Yönerge

1. Eksiltili yapı ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Öğrencilerden verilen cümlelerdeki eksiltili olan ek, kelime, kelime grubu veya cümleyi bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir. Gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Eksiltili anlatımda eksiltili yapı bağlamdan hareketle anlaşılıp tamamlanır. Eksiltili anlatımda eksiltilen ögenin yerine başka bir öge getirilemez. Eksiltinin yapılmadığı metinler zaman ve enerji kaybına neden olur. Yapılan eksilti anlaşılır ve tamamlanabilir olmalıdır. Eksiltilen ögenin eş değeri metinde yer almalıdır.

Elif sabah kaktı. Elini yüzünü yıkadı, üstünü giyindi. Kahvaltısını yaptı ve dişlerini fırçaladı. Öylesine mutluydu ki çünkü bugün okulun ilk günüydü.

Yukarıdaki cümlede “Elif” ögesi bütün cümlelerde ortak konumundadır. Bu yüzden her cümlede tekrar edilmemiş, düşürülmüştür. Elif eksiltilmiştir.

Öğretmen: Kim okuduğumuz metni özetlemek ister?

Mehmet: Ben.(okuduğumuz metni özetlemek isterim)

Yukarıdaki cümlede birinci cümledeki sorunun karşılığı olarak sadece “Ben” cevabı verilmiştir. Eksiltili anlatıma başvurmadan söylenecekti “Okuduğumuz metni ben özetlemek isterim” şeklinde olurdu. Soruya karşılık sadece özne olan “Ben” ile cevap verilmiş diğer öğeler eksiltilmiştir.

“Taburenin birini beyefendiye ver” dedi sıksa adam. “ Birini bana getir.”

Yukarıdaki cümlede de “taburenin” kelimesinin ortak olduğu ve ikinci cümlede eksiltildiği görülmektedir. İsim tamlamalarında bazen tamlayan söylenmez. Eksiltilir.

Bu boş arsa bizindir.

Bazen de tamlanan ögesi düşebilir. Yukarıdaki cümlede eksiltim yapılmadan “Bu boş arsa bizim arsamızdır.” şeklinde bir kullanım ortaya çıkar. Tekrarı önlemek için tamlanan ögesi eksiltilebilir.

Aşağıdaki cümlelerde eksiltili olan ek, kelime, kelime grubu veya cümleyi bulunuz.

Cümleler	Eksiltili Anlatım
Beren'in çantası yeşil, Gülceninki beyaz.	(Güler'in) çantası
Bu boş arsa bizimdir.	
Öğretmen: Kim okuduğumuz metni özetlemek ister? Mehmet: Ben.	
"Taburenin birini beyefendiye ver." dedi sıksa adam. " Birini bana getir."	
Elif sabah kaktı. Elini yüzünü yıkadı, üstünü giyindi. Kahvaltısını yaptı ve dişlerini fırçaladı. Öylesine mutluydu ki çünkü bugün okulun ilk günüydü.	
Otobüs tıklım tıklımdı. Her bayram dönüşü böyle olurdu. Doğulan memleketten doyulan memlekete göç başlardı bayram bitimi.	
Çağlar, uzun zamandır evde kuş beslemek istiyordu. Bu isteğini annesine söylüyor, her defasında hayır cevabı ile karşılaşıyordu. Bu duruma çok üzülmüştü. Umudunu kaybettiği bir zamanda annesi Çağlar'a sordu: -Hâlâ evimizde kuş beslemek istiyor musun? -Evet. -Yarın beraber gidip almaya ne dersin? Çağlar kulaklarına inanamadı. Sevinçten havalara uçtu. Dünyalar onun olmuştu, hatta dünyanın bütün kuşları.	

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Eksiltili yapı
Etkinliğin Adı	Senin Hikâyen
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı 'nda “eksiltili yapı” ile ilgili doğrudan bir kazanım bulunmamaktadır.) Cümle içinde gönderimlere dayalı olarak ifade edilmeyen öğeleri bulur.
Materyaller	Çalışma kâğıdı 30

Yönerge

1. Eksiltili ifadelerin bulunduğu önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı öğrencilere dağıtılır.
2. Çalışma kâğıdında yer alan cümlelerdeki eksiltili yapılar öğrenciler ile bulunur.
3. Öğrencilerden bu cümlelerin içinde geçtiği bir hikâye yazmaları istenir.
4. Çalışmalar değerlendirilir. Gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Eksiltili anlatımda eksiltili yapı bağlamdan hareketle anlaşılıp tamamlanır. Eksiltili anlatımda eksiltilen ögenin yerine başka bir öge getirilemez. Eksiltinin yapılmadığı metinler zaman ve enerji kaybına neden olur. Yapılan eksilti anlaşılır ve tamamlanabilir olmalıdır. Eksiltilen ögenin eş değeri metinde yer almalıdır.

Babamın arabası mavi, annemin beyaz.

Yukarıdaki cümlede annemin derken “annemin arabası” kastedilmektedir. Tamlanan eksiltiştir.

Babam mavi arabamız ile gezmek ister misin, diye sordu. Evet, diye cevap verdim ben de.

Yukarıdaki cümlede birinci cümledeki sorunun karşılığı olarak sadece “Evet” cevabı verilmiştir. Eksiltili anlatıma başvurmadan söyleneceydi “Mavi arabamız ile gezmek isterim” şeklinde olurdu. Soruya karşılık sadece “Evet” ile cevap verilmiş diğer öğeler eksiltiştir.

Babam pazar günü erkenden kalkar, tıraşını olur, gazetesini okur, bulmacasını çözer, kahvaltıyı hazırlar ve bizleri uyandırır.

Yukarıdaki cümlede “babam” ögesi bütün cümlelerde ortak konumundadır. Bu yüzden her cümlede tekrar edilmemiş, düşürülmüştür. Babam eksiltiştir.

Aşağıdaki cümlelerde eksiltelen yapıyı bulunuz. Daha sonra bu cümlelerin içinde geçtiği bir hikâye yazınız.

- Babamın arabası mavi, annemin beyaz.
- Babam mavi arabamızı ile gezmek ister misin, diye sordu. Evet, diye cevap verdim ben de.
- Babam pazar günü erkenden kalkar, tıraşını olur, gazetesini okur, bulmacasını çözer, kahvaltayı hazırlar ve bizleri uyandırır.
- Bu yumurta benim, diğeri kimin?
- Babam:
 - Yumurtasını kim yemedi?
 - Ben.
- Pazar demek babamla gezmek, babama doymak demektir.

SENİN HİKÂYESİ

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Zaman, Görünüş ve Kip
Etkinliğin Adı	Sokak
Tema	Birey ve Toplum
Alt Tema	Toplumsal kurallar.
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Materyaller	Çalışma Kağıdı 31
Kaynaklar	Edmondo de AMİCİS, Çocuk Kalbi.

Yönerge

- 1.Öğrencilere Edmondo de AMİCİS'in "Çocuk Kalbi" adlı kitabından alınmış "Sokak" adlı bölümün yer aldığı çalışma kağıdı dağıtılır.
2. Metinde yer alan fiilleri kullandıkları zamana/kiye göre ilgili kutucuğa yazmaları istenir.
3. Hangi zaman/kip yapısının hangi durumu ifade etmek için kullanıldığı öğrencilerle birlikte belirlenir.
4. Cevaplar kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Dil bilgisel eylem zamanları cümleler arasında öncelik sonralık ilişkisini ifade eder. Metinler düzenlenirken merkez bir zaman belirlenir ve bu merkez zamana göre olaylar anlatılır.

Dil bilgisel olarak kullanılan eylem zamanları Türkçede geniş zaman, geçmiş zaman, şimdiki ve gelecek zamandır. Ayrıca fiiller yalnız zamanlı ve birleşik zamanlı olmak üzere ikiye ayrılır ve zaman açısından bu iki temel başlık altında incelenirler.

Aşağıda verilen metni okuyunuz. Metinde yer alan çekimli fiilleri belirleyiniz. Hangi zaman/kip yapısının hangi durumu ifade etmek için kullanıldığı ile ilgili verilen boşlukları doldurunuz.

SOKAK

Öğretmenin evinden dönerken seni pencereden gözetliyordum. Bir kadına çarptım. Sokakta yürürken dikkat et! Orada da ödevler vardır. Evde adımlarını ve davranışlarını ölçüyorsun da sokakta aynı şeyi niçin yapmıyorsun? Orası herkesin evidir. Bunu unutma Enriko. Sokakta bir ihtiyara, kollarında çocuk bulunan bir kadına, koltuk değnekli bir sakata, bir yükün altında eğilmiş bir adama, yaşlı bir aileye rastladığın zaman, onlara saygı ile yol vermek zorundasın. Biz; ihtiyarlığa, anne sevgisine, sakatlığa, yorgunluk ve ölüme saygı beslemek zorundayız. Kendisine arabanın çarpma tehlikesi bulunduğunu gördüğün kimse eğer bir yetişkin ise haber ver; çocuk ise çekip kurtar. Ağlayan tek bir çocuk gördüğün zaman niçin ağladığını sor. Yaşlı bir adamın düşürdüğü bastonu hemen yerden al. İki çocuk kavga ediyorsa ayır. Kavgacılar küçük değilse kalpleri yaralayan ve katılaştıran kaba davranışları görmemek için oradan uzaklaş. (...) Yolunu senden soran bir yolcuya her zaman saygılı cevap ver. Herkese sırtına, gereksiz yere koşma, bağırma. Sokağa saygı duy. Bir ulusun terbiyesi hakkında sokaktaki davranışlarıyla yargıya varılır. Sokağında uygunsuz olaylar gördüğün ülkelerin, evlerinde de aynı şeyi bulursun. Sokağı ve doğduğun şehri iyice tanı! Bir gün ondan uzaklaşmak zorunda kalırsan ilk adımlarını attığın, ilk heyecanlarını duyduğun, ilk arkadaşlarını edindiğin bu şehri yıllar boyunca senin biricik dünyan olan bu küçük vatani, belleğinde diri ve canlı bulmakla zevk duyacaksın. O, senin için bir anne olmuştu; seni aydınlatmış ve korumuştur. Onun halkını, sokaklarını tanı ve sev!

Baban
Edmondo de AMİCİS (Çocuk Kalbi)

Sokak metninde kullanılan zamanlar				
Geçmiş zaman	Emir kipi	Geniş zaman	Şimdiki zaman	Gelecek zaman

1. Bu mektubun yazıldığı zamandan önceki zamanda yapılan fiilleri belirtmek için zaman/kip kullanılmıştır.

Enrico'nun sokakta nasıl davranması, nelere dikkat etmesi gerektiğinin ifade edildiği cümlelerde zaman/kip kullanılmıştır.

Metinde genel bilgi ve düşünceleri ifade etmek için zaman/kip kullanılmıştır.

Metinde belli bir ana yönelik sürerliliği göstermek için zaman/kip kullanılmıştır.

Enrico'nun belirtilen öneri ve tavsiyelere uyduğu takdirde gelecekte ne hissedeceği zaman/kip ile ifade edilmiştir.

3. Yazar en çok hangi zamanı/kipi kullanmıştır?

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Zaman, Görünüş ve Kip
Etkinliğin Adı	Bir Günüm
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Materyaller	Zaman kartları (Çalışma Kâğıdı 32)

Yönerge

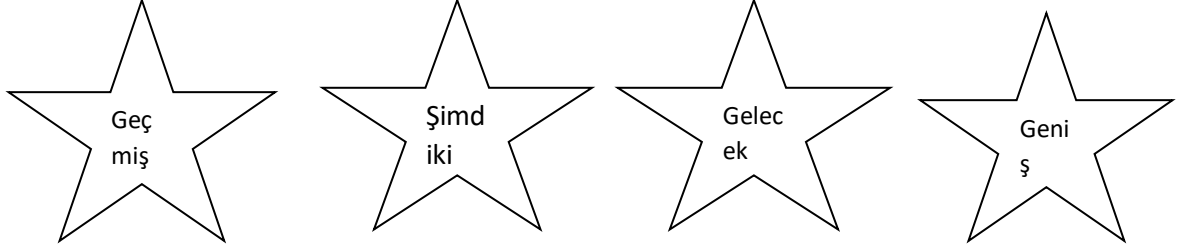
1. Öğrencilerden “Bir günüm?” ifadesinden hareketle bir günlerinin nasıl geçtiğini anlatacakları bir konuşma hazırlamaları istenir.
2. Tahtaya haber kiplerinin yazılı olduğu zaman kartları asılır.
3. Öğrencilerden zaman kartlarından birini seçmeleri istenir.
4. Seçilen zaman ile bir günlerini anlatmaları istenir.
5. Konuşmaları zaman, görünüş ve kip açısından değerlendirilir.
6. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Dil bilgisel eylem zamanları cümleler arasında öncelik sonralık ilişkisini ifade eder. Metinler düzenlenirken merkez bir zaman belirlenir ve bu merkez zamana göre olaylar anlatılır.

Dil bilgisel olarak kullanılan eylem zamanları Türkçede geniş zaman, geçmiş zaman, şimdiki ve gelecek zamandır. Ayrıca fiiller yalın zamanlı ve birleşik zamanlı olmak üzere ikiye ayrılır ve zaman açısından bu iki temel başlık altında incelenirler.

“Bir gününüz nasıl geçiyor?” sorusundan hareketle bir gününüzü anlatan bir konuşma hazırlayınız. Daha sonra zaman kartlarından birini seçiniz ve seçtiğiniz zamanla bir gününüzü anlatan konuşmanızı yapınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Zaman, Görünüş ve Kip
Etkinliğin Adı	Anne ve Babamın Hayatımdaki Yeri
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. a. Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur. Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 33

Yönerge

- Öğrencilerden anne ve babalarının hayatlarındaki yerini ve önemini düşünerek anne ve babalarına karşı duygu ve düşüncelerini anlatan bir metin yazmaları istenir.
- Metinlerinde kullandıkları çekimli fiillerin altını çizmeleri istenir.
- Metinlerinde en çok hangi zamanı/kipi kullandıklarını belirlemeleri istenir.
- Neden bu zamanı/kipi merkeze aldıkları sorulur?
- Metinler kontrol edilir. Konu ile ilgili açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Dil bilgisel eylem zamanları cümleler arasında öncelik sonralık ilişkisini ifade eder. Metinler düzenlenirken merkez bir zaman belirlenir ve bu merkez zamana göre olaylar anlatılır.

Dil bilgisel olarak kullanılan eylem zamanları Türkçede geniş zaman, geçmiş zaman, şimdiki ve gelecek zamandır. Ayrıca fiiller yalın zamanlı ve birleşik zamanlı olmak üzere ikiye ayrılır ve zaman açısından bu iki temel başlık altında incelenirler.

Anne ve babanızın hayatınızdaki yerini ve önemini düşününüz. Anne ve babanıza karşıkı duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir metin yazınız. Metninizde kullandığınız çekimli fiillerin altını çiziniz.

Metninizi buraya yazınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Zaman, Görünüş ve Kip
Etkinliğin Adı	Semaver
Tema	Zaman ve Mekân
Alt Tema	Çevremiz, evimiz, geçmiş.
Kazanımlar	Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder. <i>a.Fiil çekim ekleri (kip ve kişi ekleri) üzerinde durulur.</i> Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.
Kaynaklar	Semaver, Sait Faik ABASIYANIK

Yönerge

1. Sait Faik ABASIYANIK'ın Semaver adlı hikâyesinden alınmış bir bölüm öğrencilere okunur.
2. Öğrencilerden metni dinlerken metinde geçen çekimli fiilleri not etmeleri istenir.
3. Metin tekrar okunur.
4. Öğrencilerle birlikte yazar en çok hangi zamanı/kipi kullanmıştır sorusunun cevabı aranır.
5. Cevaplar kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Dil bilgisel eylem zamanları cümleler arasında öncelik sonralık ilişkisini ifade eder. Metinler düzenlenirken merkez bir zaman belirlenir ve bu merkez zamana göre olaylar anlatılır.

Dil bilgisel olarak kullanılan eylem zamanları Türkçede geniş zaman, geçmiş zaman, şimdiki ve gelecek zamandır. Ayrıca fiiller yalın zamanlı ve birleşik zamanlı olmak üzere ikiye ayrılır ve zaman açısından bu iki temel başlık altında incelenirler.

Dinlediğiniz metinde yer çekimli fiilleri belirleyiniz. Belirlediğiniz çekimli fiilleri not alınız.

SEMAVER

Sabah ezanı okundu. Kalk yavrum, işe geç kalacaksın. Ali nihayet iş bulmuştu. Bir haftadır fabrikaya gidiyordu. Anası memnundu. Namazını kılmış, duasını yapmıştı.

İçindeki Cenabı Hak'la beraber oğlunun odasına girince uzun boyu, geniş vücudu ve çok genç çehresi ile rüyasında makineler, elektrik pilleri, ampuller gören, makine yağlan sürünen ve bir dizel motoru homurtusu işiten oğlunu evvela uyandırmaya kıyamadı. Ali işten çıkmış gibi terli ve pembe idi. Halıcıoğlu'ndaki fabrikanın bacası kafasını kaldırmış, bir horoz vakarıyla sabaha, Kâğıthane sırtlarında beliren fecri kâzibe bakıyordu. Neredeyse ötecekti. Ali nihayet uyandı. Anasını kucakladı. Her sabah yaptığı gibi yorganı kafasına büsbütün çekti. Anası yorgandan dışarıda kalan ayaklarını gıdıkladı. Yataktan bir hamlede fırlayan oğluyla beraber tekrar yatağa düştükleri zaman bir genç kız kahkahasıyla gülen kadın mesut sayılabilirdi. Mesutları çok az bir mahallenin çocukları değil miydiler? Anasının çocuğundan, çocuğun anasından başka gelirleri var mıydı? Yemek odasına kucak kucağa geçtiler. Odanın içini kızarmış bir ekmek kokusu doldurmuştu. Semaver, ne güzel kaynardı. Ali semaveri, içinde ne ıstırap, ne grev, ne de kaza olan bir fabrikaya benzetirdi.

...

Sait Faik ABASIYANIK

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi
Etkinliğin Adı	Küçük Çocuk
Tema	Çocuk Dünyası
Alt Tema	Hayal, okul, çocuğun dünyası
Kazanımlar	Dinlediklerinin/izlediklerinin konusunu belirler. Metnin konusunu belirler.
Kaynaklar	Küçük Çocuk, Helen E. BUCKLEY.

Yönerge

1. Küçük Çocuk adlı şiir öğrencilere okunur.
2. Şiirde tekrar eden ya da yinelenen kelime ya da kelime gruplarını öğrencilerin bulması istenir.
3. Bu sözcüklerin kaç kere yinlendiği ve bu yinelemelerin metne nasıl bir katkı sağladığı soruları üzerinde durulur.
4. Yinelemelerin metin içi anlam ilişkisi kurmadaki görevine vurgu yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bir metinde kişi adları, önemli konumdaki nesneler gibi ögeler metin boyunca yeri geldikçe tekrarlanır. Bu tekrarlar cümleler arasında ilişki kurar. Şiirlerde oluşturucu ögelerin amaçlı bir şekilde yinlendiğini söyleyebiliriz. Anlatımı etkili kılmak ve anlamı güçlendirmek için şiirlerde oluşturucu ögelerin yinelenmesi örneğini sıkça görmek mümkündür.

“Küçük Çocuk” adlı şiirde “Küçük Çocuk” söz öbeği değişik biçimlerde şiir boyunca yinelenmiştir. Bu ögenin şiir boyunca yinelenmesi amaçlı bir yinelemedir. Böylece cümleler arasında bağlantı kurulmakta, metnin devamlılığı sağlanmaktadır.

Aşağıda yer alan “Küçük Çocuk” adlı şiiri okuyunuz. Şiirde tekrar edilen/yinelenen kelime ya da kelime gurupları nelerdir? Kaç kere yinelenmiştir? Bu yinelemelerin metin içi anlam ilişkileri oluşturmaya katkısı nedir?

KÜÇÜK ÇOCUK

Bir zamanlar küçük bir çocuk okula başlamış.

Oldukça küçük bir çocukmuş.

Okulsa büyük bir okulmuş.

Ama küçük çocuk, bahçe duvarından sınıfına yürüyerek gideceğini keşfettiğinde

Mutlu olmuş.

Bundan sonra okul ona eskisi kadar görünmemeye başlamış

Bir sabah

Küçük çocuk okuldayken

Öğretmeni seslenmiş:

“Bugün resim yapacağız.”

Küçük çocuk çok sevinmiş.
Resim yapmayı çok severmiş.
Her türlü resim yapabilirmiş:
Aslanlar, kaplanlar,
Tavuklar, inekler,
Trenler ve tekneler.
Mum boyalarını çıkarmış
Ve başlamış çizmeye.

Ama öğretmeni,
“Bekleyin! Daha başlamayın.” Diye bağırır.
Ve herkes hazırlanana kadar beklemişler.
“Şimdi...” demiş öğretmeni,
“Çiçek resmi yapacağız.”
Küçük çocuk sevinmiş.
Çiçek resmi yapmayı çok severmiş.
Güzel güzel çiçekler yapmaya başlamış.
Pembe, portakal rengi ve mavi rengârenk çiçekler.
Ama öğretmeni,
“Bekleyin! Ben size nasıl yapacağınızı göstereceğim.” Demiş.
Tahtaya bir çiçek resmi çizmiş.
Sarı saplı, kendi kırmızıymış.
“İşte böyle. Tamam, şimdi başlayabilirsiniz.” Demiş öğretmeni

Küçük çocuk, öğretmenin çizdiği çiçeğe bakmış.
Sonra da kendi çiçeğine.
Kendi çizdiği çiçeği daha fazla sevmiş.
Ama bunu söylememiş.
Kâğıdın öteki yüzünü çevirmiş.
Ve öğretmenininkine benzer bir çiçek çizmiş.
Yeşil saplı, kırmızı renkli bir çiçek.

(Kısaltılmıştır)

Helen E. BUCKLEY

Tavuk Suyuna Çorba

Çev. :Şerife KÜÇÜKAL

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi
Etkinliğin Adı	Gülpembe
Tema	Duygular
Alt Tema	Sevgi, özlem, üzüntü.
Kazanımlar	Dinlediklerinin/ izlediklerinin konusunu belirler. Metnin konusunu belirler.
Materyaller	Akıllı tahta
Kaynaklar	Barış MANÇO, Gülpembe.

Yönerge

- Öğrencilere Barış MANÇO'nun "Gülpembe" adlı şarkısı dinletilir.
- Şarkıda sık yinelenen Gülpembe'nin şarkıya nasıl bir katkı sağladığı sorusu sorulur.
- Oluşturucu ögenin yinelenmesinin metin içi anlam ilişkisi kurmadaki görevine dikkat çekilerek etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bir metinde kişi adları, önemli konumdaki nesneler gibi ögeler metin boyunca yeri geldikçe tekrarlanır. Bu tekrarlar cümleler arasında ilişki kurar. Şiirlerde oluşturucu ögelerin amaçlı bir şekilde yinelenildiğini söyleyebiliriz. Anlatımı etkili kılmak ve anlamı güçlendirmek için şiirlerde oluşturucu ögelerin yinelenmesi örneğini sıkça görmek mümkündür.

"Gülpembe" adlı şarkıda "Gülpembe" söz öbeği değişik biçimlerde şarkı boyunca yinelenmiştir. Bu ögenin şarkı boyunca yinelenmesi amaçlı bir yinelemedir. Böylece cümleler arasında bağlantı kurulmuş, metnin devamlılığı sağlanmıştır. Ayrıca anlatım etkili kılınmış, anlam güçlendirilmiştir.

Barış MANÇO' nun Gülpembe adlı şarkısını dinleyiniz. Şarkıda sık yinelenen "Gülpembe" kelimesinin şarkıya nasıl bir katkı sağladığını arkadaşınızla tartışınız.

GÜLPEMBE

Sen gültünce güller açar Gülpembe

Bülbüller seni söyler biz dinlerdik Gülpembe

Sen gelince bahar gelir Gülpembe

Dereler seni çağlar sevinirdik Gülpembe

Güz yağmurlarıyla bir gün göçtün gittin inanamadık Gülpembe

Bizim iller sessiz bizim iller sensiz olmadı Gülpembe

Dudağımda son bir türkü Gülpembe

Hâlâ hep seni söyler seni çağırır Gülpembe

Güz yağmurlarıyla bir gün göçtün gittin inanamadık Gülpembe

Bizim iller sessiz bizim iller sensiz olmadı Gülpembe

Gözlerimde son bir bulut Gülpembe
Hâlâ hep seni arar seni bekler Gülpembe

Dudağımda son bir türkü Gülpembe
Hâlâ hep seni söyler seni çağırır Gülpembe.

Barış MANÇO

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi
Etkinliğin Adı	Hikâye yazıyorum
Kazanımlar	Metnin konusunu belirler.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 34

Yönerge

1. Öğrencilere “ Mustafa, Kübra Öğretmen, saygısızlık, özür dileme, hatasını anlama, okul” kelimeleri verilir.
2. Öğrencilerden bu kelimelerden hareketle bir hikâye yazmaları istenir.
3. Hikâyelerini tamamladıktan sonra hikâyelerinde en çok tekrar ettikleri kelimeyi bulmaları istenir.
4. Bu tekrarların oluşturdukları metne katkısını tartışmaları istenir.
5. Sonuçlar paylaşılır.
6. Oluşturucu ögenin yinelenmesinin metin içi anlam ilişkisi kurmadaki görevine dikkat çekilerek etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bir metinde kişi adları, önemli konumdaki nesneler gibi ögeler metin boyunca yeri geldikçe tekrarlanır. Bu tekrarlar cümleler arasında ilişki kurar. Metinlerde oluşturucu ögelerin amaçlı bir şekilde yinelenildiğini söyleyebiliriz. Anlatımı etkili kılmak ve anlamı güçlendirmek için metinlerde oluşturucu ögelerin yinelenmesi örneğini sıkça görmek mümkündür.

Çalışma Kâğıdı 34

Yukarıdaki kelimelerden hareketle bir hikâye yazınız. Hikâyenizi tamamladıktan sonra tekrar okuyunuz. Hikâyenizde en çok hangi kelimeleri tekrar ettiğinizi belirleyiniz. Bu tekrarların metne katkısını tartışınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Karşıt (zıt) anlamlı sözcükler
Etkinliğin Adı	Memleket İsterim
Tema	Millî Kültürümüz.
Alt Tema	Vatan, yurdumuz.
Kazanımlar	Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
Kaynaklar	Memleket İsterim, Cahit Sıtkı TARANCI

Yönerge

1. Öğrencilere Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Memleket İsterim" adlı şiiri okunur. Aynı zamanda şiir tahtaya da yansıtılır.
2. Öğrencilerden şiirde geçen karşıt (zıt) anlamlı kelimeleri bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken metinde karşıt anlamlı sözcükler de kullanılır. Karşıt anlamlı sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır.

Memleket isterim

Ne **zengin** **fakir**, ne **sen** **ben** farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet **ölümden** olsun.

Cahit Sıtkı TARANCI

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şiirde yer alan karşıt (zıt) anlamlı kelimeleri bulunuz.

MEMLEKET İSTERİM

Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;

Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim

Ne başta dert, ne gönülde hasret olsun;

Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim

Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;

Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim

Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;

Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

Cahit Sıtkı TARANCI

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Karşıt (zıt) anlamlı sözcükler
Etkinliğin Adı	Kelime torbası
Kazanımlar	Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
Materyaller	İçinde karşıt (zıt) anlamlı kelimelerin bulunduğu kelime torbası

Yönerge

1. Karşıt (zıt) anlamlılarının bulunduğu kelimelerden oluşan bir kelime torbası hazırlanır.
2. Tahtaya 5'er kişilik öğrenci grupları çıkarılır.
3. Sırası gelen öğrenciden kelime torbasından çekilen kelimenin karşıt (zıt) anlamlısını söylemesi istenir.
4. Kelimenin karşıt (zıt) anlamlısını söyleyemeyen öğrenci oyundan elenir.
5. En son kalan öğrenciden içinde kendi seçtiği karşıt (zıt) anlamlı kelimelerin geçtiği bir metin oluşturması istenir.
6. Böylece bütün gruplar değerlendirilerek oyunun galibi belirlenir.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken metinde karşıt anlamlı sözcükler de kullanılır. Karşıt anlamlı sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır.

1. *Kelime torbasından bir kelime seçiniz. Seçtiğiniz kelimenin karşıt (zıt) anlamlısını söyleyiniz. (Seçtiği kelimenin karşıt (zıt) anlamlısını söyleyemeyen elenir. İçinde kendi seçtiği karşıt (zıt) anlamlı kelimelerin geçtiği bir metin oluşturan öğrenci ise oyunun galibi olur.)*

Acı	üretim	iniş
Afacan	almak	kuzey
Açmak	unutmak	geçmiş
Ak	şişman	diri
Sabah	sıcak	sığ
Ağlamak	seyrek	yapay
Ağır	üzgün	cimri
Alt	sol	sağlam
Aşağı	özgür	
kalabalık		
Az	sonra	gerçek
Savaş	kibar	acemi
Toplamak	kolay	kıtlık
Galip	yerli	iyimser
Suçlu	yarar	yaşam
Tembel	pozitif	havat

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Karşıt (zıt) anlamlı sözcükler
Etkinliğin Adı	Arkadaşım Kim?
Kazanımlar	Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 35

Yönerge

1. Öğrencilerden “Arkadaşım Kim?” sorusundan hareketle en sevdiği arkadaşının fiziksel ve kişilik özelliklerini anlatan bir metin yazmaları istenir.
2. Metinlerinde en az beş tane kelimeyi karşıt (zıt) anlamlısı ile birlikte kullanmaları istenir.
3. Öğrencilere metinlerinde kullandıkları karşıt (zıt) anlamlı kelimelerin altını çizmeleri gerektiği belirtilir.

Örnek: Genç yaşlı ayırt etmeden bütün insanları sever ve sayar. Örnek 2: İyimser bir insandır. Olaylara hep iyi yanından bakar. Ama biliyorum ki kötümser insanlar da var bu dünyada. Ama arkadaşıma bu kelime çok uzak.) Örnek öğrencilerle paylaşılır.

4. Metinler kontrol edilir. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken metinde karşıt anlamlı sözcükler de kullanılır. Karşıt anlamlı sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır.

“Arkadaşım Kim?” sorusundan hareketle en sevdiğiniz arkadaşınızın fiziksel ve kişilik özelliklerini anlatan bir yazı yazınız. Yazınızda en az beş tane kelimeyi karşıt anlamlısı ile birlikte kullanınız. Kullandığınız karşıt anlamlı kelimelerin altınız çiziniz. (Örnek: Genç yaşlı ayırt etmeden bütün insanları sever ve sayar. Örnek 2: İyimser bir insandır. Olaylara hep iyi yanından bakar. Ama biliyorum ki kötümser insanlar da var bu dünyada.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Karşıt (zıt) anlamlı sözcükler
Etkinliğin Adı	SAZIMA
Tema	Duygular.
Alt Tema	Sevgi, vefa
Kazanımlar	Kelimelerin zıt anlamlılarını bulur.
Kaynaklar	Sazıma, Âşık Veysel ŞATIROĞLU

Yönerge

1. Öğrencilere Âşık Veysel ŞATIROĞLU’nun “Sazıma” şiiri okunur.
2. Öğrencilerden şiirde geçen karşıt (zıt) anlamlı kelimeleri bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapıldıktan sonra etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken metinde karşıt anlamlı sözcükler de kullanılır. Karşıt anlamlı sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır.

Âşık Veysel ŞATIROĞLU’nun “Sazıma” adlı şiirini dinleyiniz. Şiirde geçen karşıt (zıt) anlamlı kelimeleri bulunuz.

SAZIMA

Ben gidersem sazım sen kal dünyada

Gizli sırlarımı aşıkâr etme

Lal olsun dillerin söyleme ya da

Garip bülbül gibi ah-u zar etme

Gizli dertlerimi sana anlattım

Çalıştım sesimi sesine kattım

Bebe gibi kollarımda yaylattım

Hayali hatır et beni unutma

Bahçede dut iken bilmezdin sazı
Bülbül konar mıydı dalına bazı
Hangi kuştan aldın sen bu avazı
Söyle doğrusunu gel inkâr etme

Benim her derdime ortak sen oldun
Ağlarsam ağladın gülersem güldün
Sazım bu sesleri turnadan m'aldın
Pençe vurup sarı teli sızlatma

Ay geçer yıl geçer uzarsa ara
Giyin kara libas yaslan duvara
Yanından göğsünden açılır yara
Yar gelmezse yaraların elletme

Sen petek misali Veysel'de arı
İnleşir beraber yapardık balı
Ben bir insanoğlu sen bir dut dalı
Ben babamı sen ustanı unutma.

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Affan Dede
Tema	Çocuk Dünyası
Alt Tema	Oyun, oyuncak
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda "Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması" ile ilgili direkt bir kazanım yoktur. İlişkili olduğu düşünülen aşağıdaki kazanım ele alınmıştır.) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler. Kelimelerin eş anlamlarını bulur. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
Kaynaklar	Affan Dede, Cahit Sıtkı TARANCI

Yönerge

1. Affan Dede şiiri okunur.
2. Öğrencilerden şiirden "Çocukluk" ve "Bahar Mevsimi" kelimeleri ile aynı kavram alanına giren kelimeleri bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan metin oluşturmanın bir ölçütü de aynı kavram alanından sözcükleri kullanmaktır. Aynı kavram alanından sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır. Aynı zamanda anlatım da güçlendirilir.

Affan Dede şiirine baktığımızda anlamı güçlendirmek, metnin akıcılığını ve bütünlüğünü sağlamak ayrıca şiirde sürekliliği de sağlamak için aynı kavram alanına giren kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Şiirde geçen "çocukluğum, uçurtmam, zıpızıplarım, çemberim, horoz şekerim" kelimeleri aynı kavram alanında yer alan kelimelerdir.

AFFAN DEDE

Affan Dede'ye para saydım,
Sattı bana çocukluğumu.
Artık ne yaşıyor var, ne adım;
Bilmiyorum kim olduğumu.
Hiçbir şey sorulmasın benden;
Haberim yok olan bitenden.
Bu bahar havası, bu bahçe;
Havuzda su şırıl şırıldır.
Uçurtmam bulutlardan yüce,
Zıpızıplarım pırıl pırıldır.
Ne güzel dönüyor çemberim;
Hiç bitmese horoz şekerim!

Cahit Sıtkı TARANCI

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Davranışlar, Duygular, Hobiler .
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda "Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması" ile ilgili direkt bir kazanım yoktur. İlişkili olduğu düşünülen aşağıdaki kazanım ele alınmıştır.) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler. Kelimelerin eş anlamlarını bulur. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

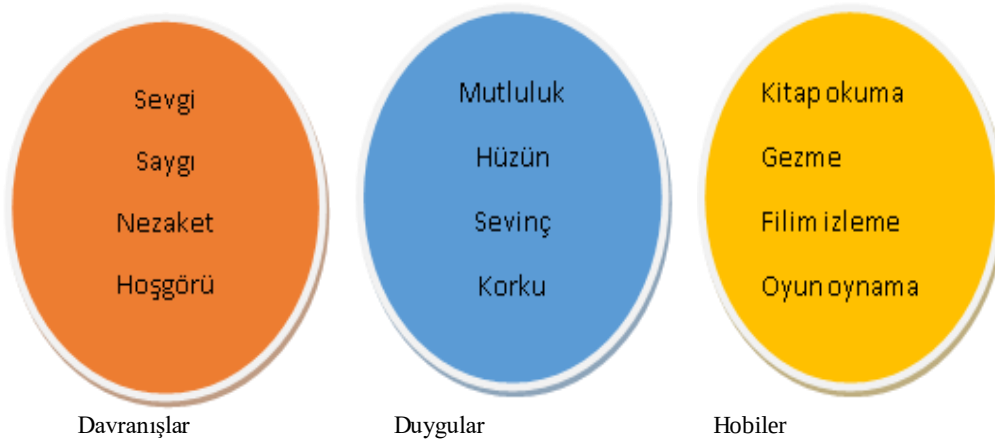
Yönerge

1. Öğrencilerden aynı kavram alanına giren kelimelerin oluşturduğu kelime kutularından birini seçerek hazırlıksız bir konuşma yapmaları istenir.
2. Öğrencilerin konuşmalarında geçen aynı kavram alanına giren kelimeler öğrenciler ve öğretmen tarafından not edilir.
3. Not edilen kelimeler ile ilgili öğrencilere dönüt verilir.
4. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan metin oluşturma bir ölçütü de metinde aynı kavram alanından sözcükleri kullanmaktır. Aynı kavram alanından sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır. Aynı zamanda anlatım da güçlendirilir.

Aynı kavram alanına giren kelimelerin oluşturduğu aşağıdaki kelime kutularından birini seçerek hazırlıksız bir konuşma yapınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Arkadaşım Eşek
Tema	Duygular.
Alt Tema	Ayrılık, özlem, sevgi
Kazanımlar	(2019 Türkçe Öğretim Programı'nda "Aynı kavram alanından sözcüklerin kullanılması" ile ilgili direkt bir kazanım yoktur. İlişkili olduğu düşünülen aşağıdaki kazanım ele alınmıştır.) Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır. Deyim ve atasözlerinin metne katkısını belirler. Kelimelerin eş anlamlarını bulur. Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır. Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.
Materyaller	Akıllı tahta
Kaynaklar	Arkadaşım Eşek, Barış MANÇO.

Yönerge

1. Öğrencilere Barış Manço'nun Arkadaşım Eşek adlı şarkısı dinletilir.
2. Öğrencilerden şarkıdaki aynı kavram alanına giren kelimeleri belirlemeleri istenir.
3. Şarkı bir kez daha dinletilir.
4. Cevaplar kontrol edilir.
5. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan metin oluşturmanın bir ölçütü de metinde aynı kavram alanından sözcükleri kullanmaktır. Aynı kavram alanından sözcükler kullanılarak konu sürekliliği ve metnin bütünlüğü sağlanır. Aynı zamanda anlatım da güçlendirilir.

Barış Manço'nun Arkadaşım Eşek adlı şarkısını dinleyiniz. Aynı kavram alanına giren kelimeleri belirleyiniz.

ARKADAŞIM EŞEK

Kaç yıl oldu saymadım, köyden göçeli
Mevsimler geldi geçti, görüşmeyeli
Hiç haber göndermedin o günden beri
Yoksa bana küstün mü, unuttun mu beni?
Dün yine seni andım, gözlerim doldu
O tatlı günlerimiz bir anı oldu
Ayrılık geldi başa, katlanmak gerek
Seni çok çok özledim, arkadaşım eşek
Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek
(Arkadaşım eş, arkadaşım şek, arkadaşım eşek)
Yaban tayları çayırdaki tepişiyor mu?
Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu?
Sarıkız minik buzağıyı süttten kesti mi?
Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu?

Uzun kulaklarını son bir kez salla
Tüm eski dostlarımdan bir haber yolla
Ayrılık geldi başa, katlanmak gerek
Seni çok çok özledim...

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Aynı kökten sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Kökümüz Aynı
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder.
Kaynaklar	Anita GANERİ Çeviri: Türker ENİÇ/Deprem. (Çalışma Kâğıdı 36)

Yönerge

1. Öğrencilere önceden hazırlanmış çalışma kâğıdı dağıtılır.
2. Öğrencilerden çalışma kâğıdındaki cümleleri okumaları ve cümlelerdeki aynı kökten oluşan kelimeleri belirlemeleri istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Kök konusuna vurgu yapılır.
5. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken aynı kökten sözcüklere de yer verebiliriz. Bir metinde aynı kökten türemiş isim veya fiiller kullanılarak akıcılık ve bütünlük sağlanır.

Örnek:

Bir yanım hep *çocuk* . *Çocukluğumsa* hala içimde yara.

Yukarıdaki ilk cümlede yer alan *çocuk* kelimesinden ikinci cümlede *çocukluk* kelimesinin türetildiği görülmektedir. İki sözcüğün kökü aynıdır. Aynı kökten sözcüklerin kullanılması metnin akıcılığına ve bütünlüğüne katkı sağlar.

Çalışma Kâğıdı 36

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Aynı kökten oluşan kelimeleri belirleyiniz.

<i>Cümleler</i>	<i>Aynı kökten oluşan kelime</i>	<i>Aynı kökten oluşan kelime</i>
Bir yanım hep <i>çocuk</i> . <i>Çocukluğumsa</i> hala içimde yara.	Çocuk	Çocukluk
O kadar çok susamışım ki eve gidince üç bardak su içtim.		
Yolcu yolunda gerek diyordu şarkı. Kime diyordu?		
Etrafta yuvarlanan eşyalar vardı. Bütün bunlar da yetmiyormuş gibi canavar kükremesine benzer korkunç bir ses kulaklarımda çınlamaya başladı. Annemin bana ve kardeşime seslendiğini duydum. (Anita GANERİ Çeviri: Türker ENİÇ/Deprem)		

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Aynı kökten sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Kitaptan Türedim
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder.

Yönerge

1. Kitapların hayatınızdaki yeri nedir?

Sizce kitapsız bir hayat nasıl olurdu?

Kitapsever olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Öğrencilerden yukarıdaki sorulardan hareketle aynı kökten türemiş olan “kitapçı, kitapsız, kitaplık, kitapsever” kelimelerini kullanarak üç dakikalık bir konuşma hazırlamaları istenir.

- Öğrencilerin konuşmaları, verilen aynı kökten sözcükleri kullanma durumlarına göre değerlendirilir.
- Aynı kökten türemiş sözcüklere öğrencilerin dikkati çekilir.
- Konu ile ilgili gerekli düzeltmeler ve açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken kökten sözcüklere de yer verebiliriz. Bir metinde aynı kökten türemiş isim veya fiiller kullanılarak akıcılık ve bütünlük sağlanır.

Sorularından hareketle aynı kökten türemiş olan “ kitapçı, kitaplık kitapsız, kitapsever” kelimelerini kullanarak üç dakikalık bir konuşma hazırlayınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Aynı kökten sözcüklerin kullanılması
Etkinliğin Adı	Aynı Kökten Sözcükleri Bul
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 37

Yönerge

1. Öğrencilere önceden hazırlanmış olan cümleler okunur.
2. Öğrencilerden cümlelerdeki aynı kökten türemiş sözcükleri bulmaları istenir.
3. Cevaplar kontrol edilir.
4. Yanlışlar düzeltilir.
5. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

İyi düzenlenmiş, akıcılığı ve bütünlüğü olan bir metin oluştururken kökten sözcüklere de yer verebiliriz. Bir metinde aynı kökten türemiş isim veya fiiller kullanılarak akıcılık ve bütünlük sağlanır.

Çalışma Kâğıdı 37

<i>Dinlediğiniz cümlelerde geçen aynı kökten türemiş sözcükleri bulunuz.</i>
İnsanoğlu, insanlık tarihi boyunca meraklı olmuştur.
Her şeyde kalite çok düştü. Kaliteli ürün bulmak git gide zorlaşıyor.
Sağlık her şeyin başıdır. Sağlıklı olmak için mevsim meyve ve sebzelerini tüketmeliyiz.
İlla sporcu olmaya gerek yok spor yapmak için. Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur sözü sporun önemini anlatıyor bizlere.
Marketlerin kapanış saatini karıştırmışım. Tüm marketler kapalı idi.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	10-15 dk.
Konu	Yapı yinlemeleri
Etkinliğin Adı	Yinelenen Ekler ve Kelimeler
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder. Yapım ekinin işlevlerini açıklar. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 38
Kaynaklar	İstiklal Marşı, Mehmet Akif ERSOY/Türküler Dolusu, Bedri Rahmi EYÜBOĞLU/ Atatürk'ü Düşünürken, Cahit Sıtkı TARANCI

Yönerge

- 1.Öğrencilere yapı yinlemeleri ile ilgili önceden hazırlanmış olan çalışma kâğıdı verilir.
- 2.Öğrencilerden verilen cümlelerde yer alan yinelenen kelime ve ekleri bulmaları istenir.
- 3.Cevaplar kontrol edilir.
- 4.Yapı yinlemelerine öğrencilerin dikkati çekilir.
- 5.Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Ah bu türküler

Türkülerimiz

Ana sütü gibi candan

Ana sütü gibi temiz

Yukarıdaki bölümde “Ana sütü gibi candan”, “Ana sütü gibi temiz” dizelerinde aynı yapının tekrar edildiği görülmektedir. Böylece metnin akıcılığı ve bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır.

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerde yinelenen ek veya kelimeyi bulunuz ve uygun yere yazınız.

Cümleler	Yinelenen kelime/ek
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak; O benimdir, o benim milletimindir ancak. (M.Akif ERSOY)	Yinelenen kelimeler: o, ben, millet
İyilik et komşuna, iyilik gelsin başına.	
Var ise aşın rahattır başın, yok ise aşın, kaşın babam kaşın.	
Kirazın derisinin altında kiraz Narın içinde nar Benim yüreğimde boylu boyunca Memleketim var (Bedri Rahmi EYÜBOĞLU)	
Gel gör ki Atatürk'ün ölümünden bu yana Sonbahar dahi bir tuhaf bir başka geliyor. Vatan gerçeklerini hatırlatıp insana Türk yüreklerimizi burka burka geliyor. (Cahit Sıtkı TARANCI)	

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	20-25 dk.
Konu	Yapı yinlemeleri
Etkinliğin Adı	Doğayı Sev
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder. Yapım ekinin işlevlerini açıklar. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 39

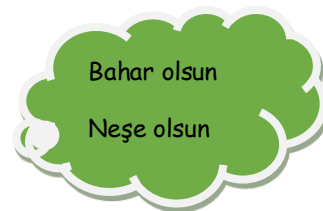
Yönerge

1. Öğrencilere kelime ve ek yinlemelerine sahip kelime gruplarının yazılı olduğu çalışma kâğıdı verilir.
2. Öğrencilerden kelime gruplarından seçtikleri kelimelerin içinde geçtiği doğa konulu bir şiir yazmaları istenir.
3. Şiirler kontrol edilir.
4. Konu ile ilgili geri bildirim verilir.
5. Yapı yinlemelerine öğrencilerin dikkati çekilir.
6. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar ve düzeltmeler yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bir metin oluştururken aynı yapının tekrar edilmesi metnin akıcılığın ve bütünlüğünü sağlamaya katkıda bulunur.

Doğa sevgisi konulu bir şiir yazınız. Kelime ve ek yinlemelerine sahip verilen kelime guruplarından seçtiklerinizi şiirinizde kullanınız.

Ders	TÜRKÇE
Sınıf	8
Süre Ders	15-20 dk.
Konu	Yapı yinlemeleri
Etkinliğin Adı	Aydede
Tema	Çocuk Dünyası
Alt Tema	Hayal, merak, mizah.
Kazanımlar	Kökleri ve ekleri ayırt eder. Yapım ekinin işlevlerini açıklar. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.
Kaynaklar	Aydede, Ahmet Cevat EMRE
Materyaller	Çalışma Kâğıdı 40

Yönerge

1. Öğrencilere Ahmet Cevat EMRE'nin Aydede adlı şiiri okunur.
2. Dinleme esnasında şiirde yinelenen kelime ve ekleri öğrencilerin not etmesi istenir.
3. Şiir tekrar okunur.
4. Notlar kontrol edilir.
5. Konu ile ilgili gerekli açıklamalar yapılarak etkinlik tamamlanır.

Öğretmen açıklaması ve örnekler:

Bir metin oluştururken aynı yapının tekrar edilmesi metnin akıcılığına ve bütünlüğünü sağlamaya katkıda bulunur.

Çalışma Kâğıdı 40

Şiiri dinleyiniz. Yinelenen kelimeleri ve ekleri not ediniz.

AYDEDE

Aydede, aydede,
Ne güzel fenersin!
Her gece göklerde,
Dolaşır, gezersin!

Aydede, aydede,
Durağın nerede?

Aydede, her gece,
Seni kim yakıyor?
Işığın bitince,
Sana kim bakıyor?

Aydede, aydede,
Durağın nerede?

Ahmet Cevat EMRE

Ek 7. Öğrenci Metinlerinde Yer Alan Bağlaşıklık Ögeleri Listesi

K1'in Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adlı: onu

Gösterme adlı: şöyle

İyelik ekleri:

yaşamımız/hedeflerimizin/peşinden/hedeflerine/elinden/tembelliğini/zararı/babasına/bağlantısını/çevresine/kendisine/kazancına/çevresinde/içinde/ailesine/eşine/çocuklarına/yaşamını/etmeleri/huyundan/işini/güzelliğini/

Belirtme durum ekleri:

geleni/tembelliğini/kimi/çalışmayı/kimi/çalışmayı/bağlantısını/biri/yaşamını/çalışmayı/onu/işini/tembelliği/güzelliğini/başkası

İlgi ekleri:

Hedeflerimizin/tembelliğin/insanların/insanların/çalışmanın

Kişi ekleri:

Koşarız/(Elinden geleni)

Yapar/Yapmaz/Sevmez/Üşengeçtirler/Yapmazlar/Şöyledir/Davranır/Kopartır/(İnsan) Olmaz/Göz diker/Dışlanır/Göremez/Okumaz/Yapmazlar/Verebilir/(Faydalı biri)

Olmaz/Gerekir/Geçer/Olur/Çalıştırılır/Yapmaz/Değer Katar/Gerekir/Evliyse/Sevmiyorsa/Olmasa

Söylem belirleyicileri:

İçin/ise/da/da/aynı zamanda/ve/ise/ve/ile/ve/da/aynı zamanda/de/hiçbir zaman/ve/ve/de/ve/ancak/için/için/olmasa dahi/için/daha

Eksilti: (kendi) yaşamımız boyunca/ (kendi) hedeflerimizin peşinden / (kendi) hedeflerine ulaşmak için / (kendi) elinden geleni / bazı insanlar ise (kendi) tembelliğini ortaya koyarak / Kimi insanda çalışmayı severken kimi insanda çalışmayı sevmez. / (tembeller) hiç birşey yapmazlar/ (Tembeller) Anne babasına kötü davranır v/ (tembeller) aile ile olan/ (kendi) bağlantısını kopartır./ (Tembeller) Çevresine/ (faydalı bir insan olmaz) ve kendisine faydalı bir insan olmaz. (tembeller) çevresinde de dışlanır./ Tembel insanlar hiçbir zaman toplum içinde sevgi (göremez)/ (hiçbir zaman toplum içinde) saygı göremez./ (Tembel insanlar) kitap okumaz / (tembel insanlar) spor yapmazlar/ ((Tembel insanlar) Ailesine zararda verebilir/ (Tembel insanlar) evliyse eşine (faydalı biri olamaz) / (tembel insanlar) çocuklarına faydalı biri olmaz.

(Kendi) Yaşamını sürdürmek/ (Tembel olan kişiler) işini doğru şekilde/Başkası için (çabalamak) olmasa dahi kendi için çabalamak insanlara çok daha fazla değer katar.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Koşarız/(Elinden geleni)

Yapar/Yapmaz/Sevmez/Üşengeçtirler/Yapmazlar/Şöyledir/Davranır/Kopartır/(İnsan) Olmaz/Göz diker/Dışlanır/Göremez/Okumaz/Yapmazlar/Verebilir/(Faydalı biri)

Olmaz/Gerekir/Geçer/Olur/Çalıştırılır/Yapmaz/Değer Katar/Gerekir/Evliyse/Sevmiyorsa/Olmasa

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

İnsan: İnsan, insanlar, insanlar, insanda, insanda, insan, insanların, insanların, insan, insanlara, insan.

Çalış-: çalışmayı, çalışmayı, çalışacak kadar, çalışmaktan, çalışmayı, çalıştırılır, çalışmanın.

Tembel: tembelliğini, tembeller, tembeller, tembel insanlar, tembel olan kişiler, tembelliği.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Elinden geleni yapar/hiçbir şey yapmaz
Zarar/fayda
Tembelliği yenmek için/ çalışmanın güzelliği
Başkası için/kendi için

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı:

Tembelliği/çalışmayı/çalışmayı/çalışacak kadar hareket etme/başarıya giden yol/çalışmak/çalışmayı sevmiyorsa/tembel olan kişiler/işini doğru yapma/tembelliği yenmek / çalışmanın güzelliğini bilme/çabalamak

2.kavram alanı:

Kötü davranma/ailesi ile bağlantısını koparma/ faydalı insan olmaz/kazancına göz dikme/çevresinde dışlanma/toplum içinde sevgi saygı görememe/kitap okumama/spor yapmama/ailesine zarar verme/eşine çocuklarına faydalı biri olmama/ hiçbir şey yapmama.

K1'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: onunla/sen/sana

Gösterme adıları: bunlar/bunu

Gösterme sıfatı: o zaman/ o sırada

İyelik ekleri: adında/kardeşi/adı
/sabahında/annesi/annesi/canları/oyunları/oyunumuza/canım/annesi/annesi/annesi/annesi/annes i/kızım/annesi/kızım/yemeğini

Belirtme durum eki: her şeyi/oynamayı/sesi/gördüğünü/bunu/yemeğini

İlgi eki: onun, günün, atmadığın

Kişi ekleri:

Varmış/Varmış/Ceren 'miş/Kardeşlermiş/Oynarlarmış/Yaparlarmış/Oynuyorlarmış/Başlamış/Uyarmış/Olun /Kararıyor/Demiş/Oynamışlar/Çağırdı/İtirazetti/Eğleniyorlardı/Geldiler/Sıkılıyordu/Mutsuzlardı/Yarım kalmıştı/Söyledi/Devam etsek/Sıkılıyor/Demiş/Buldum/Dedi/Dedi/Kızır/Oynayalım/Dedi/Başladılar/Uyuyordu/Attı/Kırıldı/Geldi/Ş ok oldu/Titriyordu/Yaptı/Bağırdı/Bağırdı/Korktu/Özür diledi/Özür diledi/Dedi/Yediler

Söylem belirleyicileri:

Da/yine/her zamanki /gibi/aynı zamanda/sonra/tekrardan/de/de/çünkü/ama/ise/of ya/keşke/o zaman/ama/diyorsan/ve/o sırada/diye/tekrardan/diye/ama/..dığın için/de/... dığın için/ve /ise/ve

Eksilti:

(Sude'nin kardeşinin) Adıda ceren'miş/ Bunlar çok iyi kardeşlermiş. (bunlar) Hergün oyun oynarlarmış/ (bunlar) Birlikte herşeyi yaparlarmı/.Sabahında (bunlar) oyun oynuyorlarmış dışarda/ Hava yavaş yavaş kararmaya (başlamış) /aynı zamanda (hava) Soğumaya başlamış. (Sude'nin?) Annesi uyarmış 5 dk Sonra (siz) evde olun / (Sude'nin annesi?) Çocuklar 5 dk'dan fazla oynamışlar/ (Sude'nin?) Annesi tekrardan (çocukları) çağırdı/ Sude'de Ceren'de (annelerine) itiraz etti/ Çünkü (onlar) çok eğleniyorlardı/ Ama mecburen (onlar) top oynamayı bırakıp eve geldiler/ (Onların) Canları çok sıkılıyordu/ (Sude ve Ceren) Çok mutsuzlardı/ (Onların) Oyunları yarım kalmıştı/ Of ya keşke (bizim) oynumuza devam etsek/ (benim) canım sıkılıyor/ Sude bir anda ayağa kalkarak buldum (ben) dedi/ (Biz) evde oynayalım ozaman dedi/ Ceren (sen)

eminmisin / (benim) annem çok kızar / Sen diyorsan (biz) oynayalım dedi/ (Sude ile Ceren) oynamaya başladılar/ (Sude ile Ceren'in) Annesi osırada uyuyordu./ (Onların) Annesi sesi duyarak koşa koşa geldi. (Annesi)Gördüğü anda şok oldu çocuklar korkudan titriyordu. (Onların) Annesi sert bir şekilde kim yaptı bunu diye bağırdı/ Ses gelmiyince (onların) annesi tekrardan bağırdı/ sude korktu (kendi) Annesi kızacak diye/ (onun) annesi/ (benim) kızım aferin Sana/ Ceren (benim) kızım/ (ben) ön yargılı davrandığım için çok özür dilerim dedi ve birlikte akşam yemeğini yediler.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Varmış/Ceren 'miş/Kardeşlermiş/Oynarlarmış/Yaparlarmış/Oynuyorlarmış/Başlamış/Uyarmış/Olun /Kararıyor/Demiş/Oynamışlar/Çağırdı/İtirazetti/Eğleniyorlardı/Geldiler/Sıkılıyordu/Mutsuzlardı/Yarım kalmıştı/Söyledi/Devam etsek/Sıkılıyor/Demiş/Buldum/Dedi/Dedi/Kızar/Oynayalım/Dedi/Başladılar/Uyuyordu/Attı/Kırıldı/Geldi/Şok oldu/Titriyordu/Yaptı/Bağırdı/Bağırdı/Korktu/Özür diledi/Özür diledi/Dedi/Yediler

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Oyun/oynamak:

Oyunoyarlarmış/oyun oynuyorlarmış/oynamışlar/oynamayı/oyunları/oyunumuza/oynayalım/oynayalım/oynamaya/Oynarken/oynamışlar

Annesi:

Annesi/annesi//annesi/annesi/annesi/annesi/annesi/annesi/annesi

Sude ve Ceren:

Sude... Ceren'miş/ Sude de Ceren de /Sude Ceren/ Sude Ceren/ Sude Ceren'den/ Ceren

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı:

Sude

/Ceren/kardeşlermiş/annesi/çocuklar/Sude/Ceren/annesi/Ceren/Sude/Ceren/annem/annesi/çocuklar/Sude/annesi/

çocuklar/annesi/annesi/Sude/annesi/annesi/Ceren/Ceren/kızım

2.kavram alanı:

Oyun oynarlarmış/oyun oynuyorlarmış/top oynamayı/oyunumuza/oynayalım/oynayalım/oynamaya/top oynarken/

Oynamışlar/

3.kavram alanı:

Eğleniyorlardı/canları çok sıkılıyordu/mutsuzlardı/çok canım sıkılıyor/ kızar/keyifle/korkudan titriyordu/sert bir şekilde/bağırdı/tekrardan bağırdı/kızacak//ön yargılı olmak

K2'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Dönüşlülük adıları: kendine/kendi/kendi

İyelik ekleri: adında/kilosu/parası/ abur cuburlarını/her şeyini.

Belirtme durum eki: abur cuburlarını/her şeyini

İlgi ekleri: çocuğun/ Ahmet'in

Kişi ekleri:

Varmış/Tembelmiş/Anlatılmaz/İyiymiş/(Kilo)Almış/Kalkıyormuş/Almış/Yiyormuş/Oynuyormuş/Yiyormuş
/Bitmiş/Gerekiyormuş/Başlamış/Geçmiş/Kiloymuş/İnanamamış/Gurur
duymuş/Kiloydu/Kilo(dur)/Veriyormuş/Yapıyor/Olmuş

Söylem belirleyicileri:

Bir gün/o kadar/ki/aslında/ama/artık/ki/o kadar/bile/ile/bir yandan
da/artık/hemen/artık/hatta/ile/şimdi/ise/şimdi/ise/Artık

Eksilti:

(Ahmet adında bir çocuk) O kadar tembelmiş ki anlatılmaz/ Ama artık (Ahmet adında bir çocuk) o kadar kilo almış ki/(Ahmet adında bir çocuk) Kanepeden bile zar zor kalkıyormuş/ (Ahmet adında çocuk) Her gün sürekli olarak cips (yiyormuş)/ kola (yiyormuş)/ (Ahmet adında bir çocuk)/ (onun) Yattığı yerden telefonla oynuyormuş/ (Ahmet adında bir çocuk) / bir yandan da abur cuburlarını yiyormuş. Artık (Ahmet'in)/ tüm parası bitmiş/ (Ahmet) Hemen (diyete) başlamış/ (Ahmet) Eskiden herkese emir veriyormuş. (Ahmet) Şimdi ise her şeyini kendi yapıyor. (Ahmet'in) En son sözü ise 'Artık tembelliğe son !' olmuş.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Tembelmiş/Anlatılmaz/İyiymiş/(Kilo)Almış/Kalkıyormuş/Almış/Yiyormuş/Oynuyormuş/Yiyormuş
/Bitmiş/Gerekiyormuş/Başlamış/Geçmiş/Kiloymuş/İnanamamış/Gurur
duymuş/Kiloydu/Kilo(dur)/Veriyormuş/Yapıyor/Olmuş

Yinelenen oluşturuç öğeler:

Kilo: kilo/kilosu/kiloymuş/kiloydu/kilo
Ahmet: Ahmet/Ahmet/Ahmet/Ahmet
Artık: artık/artık/artık/artık
Eskiden: eskiden/eskiden/eskiden

Kullanılan karşıt anlamlı sözcükler:

Eskiden/artık
Eskiden/şimdi
Eskiden/şimdi

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: bir gün/eskiden/her gün/artık/artık/artık/hemen/1 yıl/eskiden/eskiden/şimdi /şimdi/artık
- 2.kavram alanı: kilo almış/ diyete başlamak/ 70 kilo/ kilosu/kiloydu/kilo
3. kavram alanı: cips/kola/jelibon/abur cuburlar/abur cuburlarını

K2'nin Son Testte Kullandığı Bağlılık Öğeleri

Kişi adıları: onun/onun/ben/onu/sen/ben/sana

Gösterme sıfatı: o şekerleri/bu yaptığın/bu kadar şeker

İyelik ekleri: ailesi/ailesi/içlerinden/bir

tanesi/adı/ailesine/ailesi/kardeşi/cebine/üstünü/yalanını/cebine/annesine/yemeğinde/kulağına/çaldığını/yaptığı/başına

Belirtme durum eki:

onu/ekmeği/şekeri/üstünü/parayı/parayı/tl'yi/tl'yi/şekerleri/yiyeceği/onu/şekeri/konuyu/şekerleri/

çaldığını/topu/Osman'ı/şekerleri

İlgi eki: onun/Süleyman'ın/Osman'ın/Osman'ın

Kişi ekleri:

Varmış/Söylemiş/Dürüstmüş/Süleyman'mış/Verirmiş/Dinlemezmiş/Gitmiş/Doldurmuş/Almış/Vermiş/Vermiş/Vermiştim/Demiş/Yorgunmuş/Vermiş/İnanmış/Vermiş/Atmış/Vermiş/Görmüş/Demiş/Aldın/Demiş/Hediyeetti/Demiş/İnanamadım/Demiş/Kapatmış/Biliyorum/Gelebilir/Demiş/Umursamamış/Çıkmış/Fırlamış/Gitmiş/Demiş/Dolaşıyormuş/Geçiyormuş/Kurtarmış/Demiş/Demiştım/Pişman olmuş/Yemin etmiş/Almış

Söylem belirleyicileri: hep/ama/hep/ama/tam tersi/hiç/bir gün/ama /ve/tam/ ...sırada/ki/hiç/ve/bir gün/ve/tam/ki

Eksilti:

Ama (onların) içlerinden bir tanesi çok dürüstmüş onun adı Süleyman'mış./Süleyman (kendi) ailesine hep dürüstlikle ilgili bilgiler verirmiş/ (onun) ailesi tam tersi hiç onu dinlemezmiş/ (Osman) Bakkaldan bir sürü şekeri doldurmuş/ (kendi) cebine (Osman) Almış iki ekmeği adama 10 TL vermiş/ (Osman'a) ama Osman 'Ben 20 TL vermiştim' demiş/ (Bakkalci amca) Parayı vermiş / (bakkalci amca) Osman'ın yalanına inanmış/ (Osman'a) vermiş parayı / (Osman) 10 Tl yi (kendi) cebine atmış/ (Osman) geriye kalan 4 Tl yi (kendi) annesine vermiş/ (Osman) Tam şekerleri yiyeceği sırada Süleyman onu görmüş/ Süleyman 'Nedense (ben) hiç inanamadım ' demiş / (Süleyman) konuyu kapatmış/ Akşam yemeğinde Süleyman Osman'ın kulağına 'o şekerleri (senin) çaldığını (ben) biliyorum/ (Senin) Bu yaptığın çok kötü bir davranış/ (Senin) Başına kötü bir şey gelebilir ' demiş/ Osman (Süleyman'ın söylediklerini) umursamamış/ Süleyman dolaşıyormuş ve (Süleyman) tam oradan geçiyormuş. Süleyman Osman'ı kurtarmış. (Süleyman) Demiş ki ' Ben sana demiştım' demiş. (Süleyman'ın) kardeşi şekerleri çaldığına çok pişman olmuş. Osman bir daha kötülük yapmayacağına yemin etmiş. (Kendi) Dersini almış.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Söylemiş/Dürüstmüş/Süleyman'mış/Verirmiş/Dinlemezmiş/Gitmiş/Doldurmuş/Almış/Vermiş/Vermiş/Vermiştim/Demiş/Yorgunmuş/Vermiş/İnanmış/Vermiş/Atmış/Vermiş/Görmüş/Demiş/Aldın/Demiş/Hediye etti/Demiş/İnanamadım/Demiş/Kapatmış/Biliyorum/Gelebilir/Demiş/Umursamamış/Çıkmış/Fırlamış/Gitmiş/Demiş/Dolaşıyormuş/Geçiyormuş/Kurtarmış/Demiş/Demiştım/Pişman olmuş/Yemin etmiş/Almış

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Osman: Osman'ın/Osman'ın/Osman'ı/Osman/Osman/Osman/Osman/Osman/Osman/Osman/Osman/
Süleyman: Süleyman'mış/Süleyman/Süleyman'ın/Süleyman/Süleyman/Süleyman/Süleyman/Süleyman/
Şekerler: şeker/şekerleri/şeker/şekerleri/şekerleri

Kullanılan karşıt anlamlı sözcükler:

Yalan söylemiş/dürüstmüş

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: tilki ailesi/tilki ailesi/Süleyman/Süleyman/ailesine/ailesi/Süleyman'ın kardeşi/Osman/Osman'ın/annesine/Süleyman/Osman/Osman/Süleyman/Süleyman/Osman'ın/Osman/Osman/Osman/Süleyman/Süleyman/Osman'ı/Ben(Süleyman)/ Kardeşi/Osman

2.kavram alanı: bakkal/iki ekmek/bakkaldan/bir ürü şeker/iki ekmek/10 t/para üstü/20 t/bakkalci amca/ Parayı/parayı/10 t'yi/4 t'yi/şekerleri/şekerler/para/şekerler/şekerler/bakkalci

3.kavram alanı: yalan söylemiş/dürüstmüş/dürüstlük/kötü bir davranış/kötülük yapmak

K3'ün Ön Testte Kullandığı Bağlılık Öğeleri

Kişi adıları: sen/beni/ben/ben/onları/onu

Gösterme adıları: bunun/bu/böyle/böyle

Dönüşlülük adıları: kendine/kendine/kendine/kendisine/kendinden

Gösterme sıfatı: bu durum/ bu soru/bu durum/bu tavır/bu çaba/bu davranış

İyelik ekleri:

Öğretmenin/yazdırdıklarını/anlattıklarını/ödevlerini/tuvaleti/karnesi/elinden/yatağından/eninde/sonunda/ailesi/
denemedikleri/sorumlulukları/farkında/ağızından/ellinden/duyguları/davranışları/yaşına/eşi/mesleği/oğlu/oğluna/
tembelliğim/geleceğimi/oğluyla/bilmediklerini/oğlu/babasına/oğluna/komşularından/eşi/içine/eşinin/tavrı/
ailesi/oğlunun/akıllarının/ucundan/çabası/oğluna/oğlu/babasından/aileme/yılım/hatasını/borçlarını/oğulların/
istediğini/oğlunun/olmaması/arkasında/davranışları/kendisine

Belirtme durum eki:

yazdırdıklarını/anlattıklarını/ödevlerini/puanı/acıdığı/telefonu/liseyi/seneyi/soruyu/geleceğimi/
Hayatı/bilmediklerini/kadını/onları/sınavı/hatasını/borçlarını/istediğini/onu

İlgi eki:

öğretmenin/bunun/adamın/eşinin/oğlunun/akıllarının/adamın/oğullarının/oğlunun/adamın/oğlunun/
adamın

Kişî ekleri:

Gidiyordu/Yazmıyor/Dinlemiyor/Yapmıyordu/Üşenirdi/Gitmezdi/Doluydu/Yoktu/Alamazdı/Verirdi/
Büyüdü/Oldu/Aynıydı/Akıllanmadı/Bırakmaz/Kalmazdı/Bitirdi/Aradı/Bulamadı/(Denemedikleri yol)
Kalmamıştı/Denediler/Başaramadılar/Büyüdü/Vardı/Değildi/
(Eksik) Olmazdı/Gelmişti/Gibiymiş/Büyümemişti/Geldi/ Evlenmişti/(Baba) Olmuştu/
Memnun değildi/Yoktu /Okumuştı/Sordu/Çalışmıyorsun/Düşündü/Geçirtmişti/Pişman
olmuştu/Yendi/Bitirdi/Naptım/Pişman oldu/ Alamadı/Öğretirdi/Utanır
/İster/Ödeyemezdi/Rahatsızdı/Çıkamazdı/Etkilenmişti/Yazıldı/Çözerdi/Şaşırmıştı/
(Akıllarının ucundan bile) Geçmezdi/Sorar /Girdi/Çalıştı/Örnek
olmuştu/Olmuştu/Etkilendi/Başladı/Dedi/Olmayacağım/Koruyacağım/Dedi/Düşündü
(Onca yılım çöp)/ Oldu/Gitti/Kahroldu/Anlamıştı/Ödediler/Taşındılar/Aldılar/Mutlulardı/Durdu/Destekledi/
Etkiledi/ Ders olmuştu

Söylem belirleyicileri:

Hatta/ve/hatta/bazen/hep/hiç/veya/eninde sonunda/ama/ama/ama/bile/ama/hala/hiç/ve/de/-se/
bile/ama/de/diye/ama/ile/birlikte/diye/ama/hiçbir zaman/tabi/ama/son zamanlarda/her gün/böyle bir şey/
Bile/ve/hem..hem/de/ve/daha sık/ve/ki/böyle/...dıktan sonra/diye/ama/daha/da/için/ve/da/ve/de

Cümleye dayalı değiştim:

ilerde böyle olmayacağım aileme sahip çıkıp onları koruyacağım dedi kendine.
Mutlulardı adam oğlunun da böyle olmaması için hep arkasında durdu onu destekledi.
Karnesi hep 1lerle 2lerle doluydu hiç 3 veya 4 yoktu. Sınavlarda 45 üstünde alamazdı 15, 10 puanıda
hocalar acıdığı için verirdi. Büyüdü lise 2. sınıf oldu hayla aynıydı hiç akıllanmadı
Ailesi şaşırmıştı oğlunun böyle bir şey yapacağı akıllarının ucundan bile geçmezdi.

Eksilti:

(O) Ortaokul 6. sınıfa gidiyordu. (O) (Kendi) Öğretmenin yazdırdıklarını yazmıyor(du), (öğretmenin)
anlattıklarını dinlemiyor(du), (kendi) ödevlerini yapmıyordu. (O) Herşeye çok üşenirdi hatta ve hatta bazen
(onun) tuvaleti gelse bile lavaboya gitmezdi. (Onun) Karnesi hep 1lerle 2lerle doluydu (karnesinde) hiç 3
veya 4 yoktu. (O) Sınavlarda 45 üstünde alamazdı 15 (puanı), 10 puanıda hocalar (ona) acıdığı için
verirdi. (O) Büyüdü (O) lise 2. sınıf oldu (O) hayla aynıydı (O) hiç akıllanmadı. (Kendi) Elinden telefonu
bırakmaz (Kendi) yatağından kalkmazdı. (O) Liseyi eninde sonunda bitirdi (onun) ailesi çok çözüm aradı
ama bulamadı. (Ailesinin) Denemedikleri yol kalmamıştı. (Ailesi) Pisigoloğa (denediler), doktorlara
(denediler) her yerde denediler ama (ailesi)başaramadılar. Çocuk büyüdü (çocuğun) sorumlulukları vardı
ama (Çocuk) bunun farkında bile değildi. (Onun) Ağzından küfür (eksik olmazdı) , (Onun) elinden telefon
eksik olmazdı. (O) 23 yaşına gelmişti ama (O) hayla çocuk gibiydi hiç büyümemişti (onun) duyguları, (hiç
büyümemişti) davranışları. (O) Evlenme yaşına geldi ve zor da olsa (O) evlenmişti. (O) Baba olmuştu.
(Onun) Eşi bu durumdan hiç memnun değildi. Adamın mesleği bile yoktu (adam) onca seneyi boşuna

okumuştı. (Adamın) Oğlu sordu baba sen neden bir işte çalışmıyorsun? adam bu soruyu çok düşündü (adam) oğluna cevap veremeyip (soruyu) geçiştirmişti ama gerçekten de (adam) çok pişman olmuştu. (Benim) Tembelliğim beni yendi, (benim) geleceğimi bitirdi naptım ben diye (adam) çok pişman oldu ama (adam) hayatı geriye alamadı. (Adam) Oğluyla birlikte her akşam ders çalış(ırdı) bilmediklerini (adamın) oğlu (kendi) babasına öğretirdi. Her akşam adam kendinden utanır(dı) (adam) oğluna bu nedemekt diye sorar(dı), (adam) komşularından borç ister(di) ama hiçbir zaman (borçlarını) geri ödeyemezdi. (Adamın) Eşi bu durumdan rahatsızdı tabi (eşi/ adam?) insan içine çıkamazdı ama son zamanlarda eşinin bu tavrı kadını çok etkilemişti. Adam lise açığa yazıldı. (adam) her gün bir sürü test çözerdi. (Adamın) Ailesi şaşırmıştı (kendi) oğlunun böyle bir şey yapacağı (onların) akıllarının ucundan bile geçmezdi. Adam sınavlara girdi (adam) çok çalıştı ve (adam) elektrik mühendisi olmuştu adamın bu çabası hem kendine (güzel bir örnek olmuştu) hemde (onun) oğluna güzel bir örnek olmuştu. Oğlu (kendi) babasından çok etkilendi ve (oğlu) daha sık çalışmaya başladı ve (oğlu) kendine dedi ki; ben ilerde böyle olmayacağım (ben) aileme sahip çıkıp onları koruyacağım dedi kendine. Adam sınavı kazandıktan sonra gece çok düşündü onca yılım çöp oldu (diye) (onca yılım) boşa gitti diye (adam) kahroldu ama (adam) (kendi) hatasını anlamıştı. (adam ve ailesi/ onlar) Borçlarını ödediler, (onlar) daha güzel bir yere taşındılar, (onlar) oğullarının her istediğini aldılar. (Onlar) Mutlulardı adam (kendi) oğlunun da böyle olmaması için hep (oğlunun) arkasında durdu onu destekledi. Adamın bu davranışları herkesi çok etkiledi ve (adamın bu davranışları) kendisine de iyi bir ders olmuştu.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Gidiyordu/Yazmıyor/Dinlemiyor/Yapmıyordu/Üşenirdi/Gitmezdi/Doluydu/Yoktu/Alamazdı/Verirdi/Büyüdü/Oldu/Aynıydı/Akıllanmadı/Bırakmaz/Kalmazdı/Bitirdi/Aradı/Bulamadı/(Denemedikleri yol) Kalmamıştı/Denediler/Başaramadılar/Büyüdü/Vardı/Değildi/(Eksik)/Olmazdı/Gelmişti/Gibiymiş/Büyümemişti/Geldi/Evlenmişti/(Baba) Olmuştu/Memnun değildi/Yoktu /Okumuştı/Sordu/Çalışmıyorsun/Düşündü/Geçtiştirmişti/Pişman olmuştu/ Yendi/Bitirdi/Naptım/Pişman oldu7Alamadı/Öğretirdi/Utanır /İster/Ödeyemezdi/Rahatsızdı/Çıkamazdı/Etkilenmişti/Yazıldı/Çözerdi/Şaşırmıştı/ (Akıllarının ucundan bile)Geçmezdi Sorar /Girdi/Çalıştı/Örnek olmuştu/Olmuştu/Etkilendi/Başladı/Dedi/Olmayacağım/Koruyacağım/Dedi/ Düşündü/(Onca yılım çöp)/Oldu/Gitti/Kahroldu/Anlamıştı/Ödediler/Taşındılar/Aldılar/Mutlulardı/Durdu/Destekledi/ Etkiledi/ Ders olmuştu

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Adam: Adamın/adam/adam/adam/adam/adamın/adam/adam/adamın
Oğlu: oğlu/oğluna/oğluyla/oğluna/oğlu/oğluna/oğlu/oğullarının/oğlunun

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: ortaokul 6.sınıf/öğretmeni/yazdırdıkları /ödevleri/karnesi/1'lerle 2'lerle dolu/karnesinde hiç 3 veya 4 yok/sınavlar/10 15 puan/hocalar/lise 2. Sınıf/lise/ders çalışmak/öğretirdi/lise açığa/test çözerdi/sınavlara/çalıştı/elektrik mühendisi/çalışma/sınavı kazanma

2.kavram alanı: çözüm aramak/denemediği yol kalmamak/psikoloğa doktorlara götürmek/başaramamak

3.kavram alanı: evlenme yaşına geldi/evlendi/baba olmuştu/eşi/oğlu/baba/oğluna/oğluyla/oğlu/babasına/oğluna/ Eşi/eşinin/ailesi/oğlunun/oğluna/oğlu/oğullarının/oğlunun

K3'ün Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Gösterme adıları: bunun, orada

Dönüşlülük adılı: kendine

Gösterme sıfatı: bu hastalık, bu hastalık, bu adam, bu adam, bu yaptıkları, bu olay, böyle büyük çaplı yalan.

İyelik ekleri:

Adında/ailesi/ilacı/olmadığını/olduğunu/telefonunu/yolunu/annesi/babası/ağladığını/elimden/telefonumu/

Peşinden/annesi/babası/babasıyla/yaptıklarından/telefonunu/kaşları/dudakları/karşısında/anlattığı/karşısında/ağzı/
Yaptıklarının/amacım/suçu/hatam/yaptıklarından/babası/hastalığından

Belirtme durum eki:

Olmadığını/olduğunu/telefonunu/yolunu/olduğunu/ağladığını/telefonumu/olanları/telefonunu/insanları/adamı
Dönemeyeceği

İlgi eki:

Bunun/evin/Buse'nin/yaptıklarının/adamın/Buse'nin

Kişi ekleri: Varmış/Duramazmış/Varmış/Başvurmuş/Söylemişler/Görmüş/Olmuş/Sinirleniyormuş/Başlamış
Atmış/Tutmuş/Endişelenmişler/Sormuşlar/Demiş/Gördüm/Aldı/Kaçtı/Koştum/Yetişemedim/Demiş/Dinlemişler

Anlatıyor/Ağlıyormuş/Gitmişler/Şikâyetçi olmuşlar/Değilmiş/Eyleniyormuş/Gelmiş/Benziyordu/Sormuş
Başlamış/Adamdı/Demiş/Başlamış/Toplamışlar/Ağzı açık kalmış/Korkuyormuş/Sormuşlar/Anlatmış/Söyledim
Eylenmekti/Yok/Ağlamış/Kızmışlar/Demiş/Yemin etmiş/Söylememiş/Söylemiş/Söz vermiş

Söylem belirleyicileri:

Ama/ve/bir gün/ama/de/için/ilk önce/sonra/ve/ve/ise/ki/sonra/ama/ve/hem...
hem/de/ile/birlikte/ve/hiç/aksine/ve/diye/ve/diye/...den dolayı/bir daha/...den sonra/hiçbir zaman/
Ama/...den dolayı/ama/hiçbir zaman/bir daha/ve/her zaman/hiç

Ada dayalı değiştirim: böyle büyük çaplı yalan

Eksilti:

Dünyada %3'lük kısımda görülen bir hastalık varmış. Bu hastalığa yakalananlar birbirlerine yalan söylemeden duramazmış. Bu hastalığa yakalanan Buse adında bir kız varmış. (Buse'nin) Ailesi şehirdeki bütün doktorlara başvurmuş ama (şehirdeki) her doktor bunun bir ilacı olmadığını ve (her doktor) (bunun) kalıcı bir hastalık olduğunu söylemişler. Buse bir gün dışarda dolaşırken bir adam görmüş. (Buse) Bu adama çok ama çok gıcık olmuş. Adam Buseye ters ters bakınca Buse daha da sinirleniyormuş. (Buse) Adamdan intikam almak için bir yalan uydurmaya başlamış. (Buse) İlk önce telefonunu kırıp çöpe atmış sonrada (Buse) ağlayarak evin yolunu tutmuş. (Buse) Eve gittiğinde (Buse'nin) annesi ve babası çok endişelenmişler ve (Buse'nin annesi ve babası) Buseye ne olduğunu (Buse'ye) neden ağladığını sormuşlar. Buse ise demiş ki; anne (ben) yolda giderken bir adam gördüm sonra adam (benim) elimden (benim) telefonumu aldı (adam) kaçtı (adamın) peşinden koştum (ben) ama (adama) yetişemedim (ben) demiş. (Buse'nin) Annesi ve babası olanları hayretle dinlemişler. Buse hem anlatıyor (Buse) hemde ağlıyormuş. (Buse) Babasıyla birlikte karakola gitmişler ve (Buse babasıyla birlikte) şikâyetçi olmuşlar. Buse (kendisi) yaptıklarından hiçpişman değilmiş aksine (Buse) (yaptıklarından) çok eyleniyormuş. Karakolda çalışan bir adam gelmiş ve (karakolda çalışan adam) Buseye (senin) telefonunu çalan adam neye benziyordu diye sormuş. Buse anlatmaya başlamış siyah büyük gözlü (bir adamdı demiş), şişman, büyük burunlu, koca kulaklı, kaşları ince, dudakları dolgun bir adamdı demiş. (Buse'nin) Karşısında oturan adam Buse'nin anlattığı şekilde çizmeye başlamış. Şehirdeki (çizdiği) resime benzeyen bütün insanları toplamışlar. Buse sabahki adamı (kendisi) karşısında görünce (kendisi) ağzı açık kalmış. (Kendi) Yaptıklarının ortaya çıkacağından çok korkuyormuş (Buse). Ve polisler Buse'ye hangisi diye sormuşlar.Orada Buse adama bakarak anlatmış. (Ben) Yalan söyledim (benim) amacım eylenmekti bu adamın hiçbir suçu yok hepsi benim hatam diyerek ağlamış (Buse). Bu yaptıklarından dolayı (onun) babası ve karakolda meşgul edilen polisler Buseye çok kızmışlar. Buse bir daha yapmayacağına (söz verip yemin etmiş) kendine hâkim olacağına söz verip yemin etmiş. Buse bu olaydan sonra hiçbir zaman yalan söylememiş ama (Buse) hastalığından dolayı arada masumca yalanlar söylemiş ama (Buse) hiçbir zaman birdaha böyle büyük çaplı yalan söylemeyeceğine (bir söz vermiş) ve her zaman dürüst olacağına hiç dönemeyeceği bir söz vermiş.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Varmış/Duramazmış/Varmış/Başvurmuş/Söylemişler/Görmüş/Olmuş/Sinirleniyormuş/Başlamış
Atmış/Tutmuş/Endişelenmişler/Sormuşlar/Demiş/Gördüm/Aldı/Kaçtı/Koştum/Yetişemedim/Demiş/Dinlemişler

Anlatıyor/Ağlıyormuş/Gitmişler/Şikâyetçi olmuşlar/Değilmiş/Eyleniyormuş/Gelmiş/Benziyordu/Sormuş
Başlamış/Adamdı/Demiş/Başlamış/Toplamışlar/Ağzı açık
kalmış/Korkuyormuş/Sormuşlar/Anlatmış/Söyledim
Eylenmekti/Yok/Ağlamış/Kızmışlar/Demiş/Yemin etmiş/Söylememiş/Söylemiş/Söz vermiş

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Buse: Buse (17)

Adam: adam/adama/adamdan/adam/adam/adam/adam/adamdan/adam/adamı/adama/adamın/adam

Yalan: yalan/yalan/yalan/yalan/yalanlar/yalan

Karşıt anlamlı sözcükler:

Yalan söylemeyeceğine/dürüst olacağına

İlk önce/sonra

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: hastalık/ hastalığa yakalananlar/bütün doktorlar/hastalığa yakalanan/her doktor/kalıcı bir hastalık/ilacı/hastalığından

2.kavram alanı: karakol/şikâyetçi olmuşlar/polisler/meşgul edilen polisler/karakolda

K4'ün Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: sizi/beni/ben/sana

Gösterme adı: bunlar

Gösterme sıfatı: hastanedeki hemşire

İyelik ekleri:

Dönemlerinde/derslerine/ödevlerini/odasına/neyiniz/sorununu/derslerine

Belirtme durum eki:

Ödevlerini/bazenleri/sizi/sorununu/Elif'i/beni

Kişi ekleri: Varmış /Tembelmış /Çalışmaz /Yapmaz /Yaparmış /Gerilemedin mi?/Demiş /Gerilemedim
Demiş /Bitirmiş /Tembelleşmiş /Hastalanmış /Gitmiş /Yöneltiyim /Demiş /Geçmiş /Gelmiş /Demiş
Söylemiş /Yazmış/Olsun/Bakar mısınız?/Demiş /Buyrun /Demiş /Hatırladın mı?/Demiş /Sarılmış /Dedim
Olurduk /Demiş /Haklısın /Sarılmış /Çalışsaydın

Söylem belirleyicileri:

Ve/hiç/de/ya/bence/ve/ve/de/ne/belki/de

Eksilti:

Bir zamanlar İkra (adında) ve Elif adında iki kız arkadaş varmış. Bunlar 7. sınıf dönemlerinde(ymiş), İkra çok çalışkan (mış) fakat Elif çok tembelmiş. (Elif) Derslerine hiç çalışmaz (mış), (Elif) ödevlerini yapmaz (mış),(Elif) bazenleride (ödevlerini) okulda yaparmış. İkra, bir gün Elif'e:

-Elif (sen) çok gerilemedinmi sence, demiş.

Elif:

- Yok ya (ben) hiç gerilemedim bence , demiş. İkra "peki" diyerek bitirmiş sözü. Gel zaman git zaman İkra başarılı oldukça (Gel zaman git zaman) Elif tembelleşmiş. Yıllar sonra Elif bir gün çok fena hastalanmış.(Elif) Sonra muayene olmak için hastaneye gitmiş. Hastanedeki hemşire:

-Sizi doktor olan İkra hanıma yöneltiyim, demiş. Elif:

- Tamam (beni doktor olan İkra Hanım'a yöneltin) , diyerek doktorun odasına geçmiş. Ve odaya doktor olarak İkra gelmiş. ve :

- (Sizin) Neyiniz var acaba demiş.

Elif'te (kendi) sorununu söylemiş. İkra, Elif'i muayene edip (İkra) (Elif'e) ilaç yazmış. En son İkra " Geçmiş olsun " diyip giderken Elif " (Siz) bir bakarmısınız. " demiş. İkra:

-Buyrun(Siz) (bakarım ben), demiş.

Elif :

- **(Sen)** Beni hatırladın mı **İkra** demiş. İkra bir iki saniye sonra:
-Aaa! Elif, diyip Elife sarılmış. Sonra İkra:
-Bak ben ne dedim sana **Elif (kendi)** derslerine çalışsaydın **(Sen)** belki birlikte doktor olurduk **(biz)** demiş.
Elifde :
-Haklısın **(sen)**, diyip.**(Elif)** İkra 'ya sarılmış.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Varmış /Tembelmış /Çalışmaz /Yapmaz /Yaparmış /Gerilemedin mi?/Demiş /Gerilemedim
Demiş /Bitirmiş /Tembelleşmiş /Hastalanmış /Gitmiş /Yöneltiyim /Demiş /Geçmiş /Gelmış /Demiş
Söylemiş /Yazmış/Olsun/Bakar mısınız?/Demiş /Buyrun /Demiş /Hatırladın mı?/Demiş /Sarılmış /Dedim
Olurdum /Demiş /Haklısın /Sarılmış /Çalışsaydın

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Elif: 16 kez yinelenmiştir.

İkra: 14 kez yinelenmiştir.

Kullanılan karşıt anlamlı sözcükler:

Çalışkan/tembel
Gel zaman/git zaman
Başarılı oldukça/tembelleşmiş

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı:

7.sınıf/çalışkan/tembel/başarılı/okul/ders çalışmak/derslerine çalışmaz/ödev
yapmaz/çalışsaydın/gerilemedin mi?

2. kavram alanı: hastalanmış/muayene olmak/ hastanedeki hemşire/doktor/hastaneye/doktorun
odası/doktor/muayene etmek/ilaç yazmak

K4'ün Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: ben/bana/bize/bizi/beni

Gösterme sıfatı: bu davranış/öbür arkadaşları

İyelik ekleri:

sabahı/yönleri/olduğunu/bildiğini/arkadaşları/yanlarına/olduğunu/arkadaşları/yüzüne/yanına/nedenini/
Yanına/söylediklerinin/arkadaşları/özüünü

Belirtme durum eki: olduğunu/bildiğini/olduğunu/durumu/nedenini/bizi/beni/özüünü

İlgi eki: davranışının/Yaren'in

Kişi ekleri: Gelmişler /Arkadaşlarmış/Benziyorlarmış/Varmış/Yalancıymış/Söylemiş/Dinlemez/ Yaparmış
Oturmuş/Sohbet ediyorlarmış/Oturmuşlar/Başlamışlar/Söylüyormuş/İnanıyorlarmış/Anlamış/Konuşmuyor
Bakmıyorlarmış/Gitmiş/Oluyor/Konuşmuyorsunuz/Demiş/Bilmem/Düşün/Demiş/Üzülmüş/Anlamamış/Anl
amıyorum

Böylesiniz/Anlatmış/Yalanmış/Söyledin/Kandırdın/İstiyorsan/Özür dile/Söyleme/Demiş/Özür
dilerim/Söylememeliydim/Affedin/Söylemicem/Demiş/Kabul etmişler/Söz vermiş/Söylememiş

Söylem belirleyicileri: ile/ile/ve/fakat/ama/her ne kadar/de/da/ve/gene/sürekli/ve/da/ve/bile/için/ve/
De/meğerse/eğer/ve/bir daha/bir daha/da/bir daha/bir daha

Cümleye dayalı değiştirim: Neden bana karşı böylesiniz?

Eksilti:

Günlerden bir pazartesi sabahı Yaren ile Eleysa okula gelmişler. Yaren ile Eleysa çok yakın arkadaşlarmış.
(Yaren ile Eleysa) Birbirlerine dış **(görünüş)** ve iç görünüş olarak çok benziyorlarmış. Fakat **(Yaren ile Eleysa'nın)** bir tane benzemeyen yönleri varmış. Yaren çok dürüst **(müs)** ama Eleysa çok yalancıymış.
(Eleysa) Herkese yalan söylemiş. Yaren, Eleysaya bu davranışının kötü olduğunu her ne kadar söylese de

Eleysa (**Yaren'i**) dinlemez (**kendi**) bildiğini yaparmış. Bir gün sınıfta (**Yaren ve Eleysa'nın**) tüm arkadaşları oturmuş sohbet ediyorlarmış. Yarenle Eleysada (**arkadaşlarının**) yanlarına gidip oturmuşlar. Ve (**Yaren ile Eleysa ve tüm arkadaşları**) sohbet etmeye başlamışlar. Eleysa gene sürekli yalan söylüyormuş. Ve (**Eleysa'nın**) arkadaşlarıda (**yalanları**) gerçek sanıp (**yalanlara**) inanıyorlarmış. Ertesi sabah Eleysa okula geldiğinde bir gariplik olduğunu anlamış. (**Eleysa**) Sınıfa girdiğinde Yaren ve diğer arkadaşları Eleysayla konuşmuyor (**Eleysa'nın**) yüzüne bile bakmıyorlarmış. Eleysa durumu öğrenmek için Yarenin yanına gitmiş ve;

- Ne oluyor, neden (**Siz**) benimle konuşmuyorsunuz (**Yaren**) ?, demiş.

Yaren;

- (**Ben**) Bilmem neden acaba iyice bir düşün (**sen**) demiş.

Eleysa üzülmüş. (**Eleysa**) (**arkadaşlarının kendisiyle konuşmama**) Nedeninide anlamamış.

(**Eleysa**) Yarenin yanına gidip;

- (**Ben**) Anlamıyorum neden bana karşı (**siz**) böylesiniz? Demiş. Sonra Yaren (**Eleysa'ya**) anlatmış olanları. Meğerse Eleysanın dükkü söylediklerinin hepsi yalanmış. Yaren;

- Eleysa (**sen**) bize yalan söyledin (**sen**) bizi kandırdın şimdi eğer (**sen**) barışmak istiyorsan özür dile ve (**sen**) birdaha asla yalan söyleme demiş. Eleysada tahtaya çıkıp;

- (**Ben**) Özür dilerim arkadaşlar, (**ben**) yalan söylememeliydim (**Siz**) Affedin beni (**ben**) bidaha yalan söylemicem, demiş.

Arkadaşları (**Eleysa'nın**) özrünü kabul etmişler. Eleysa da bidaha yalan söylemicene (**arkadaşlarına**) söz vermiş. Ve (**Eleysa**) birdaha yalan söylememiş.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Gelmişler /Arkadaşlarmış/Benziyorlarmış/Varmış/Yalancıymış/Söylemiş/Dinlemez/Yaparmış Oturmuş/Sohbet ediyorlarmış/Oturmuşlar/Başlamışlar/Söylüyormuş/İnanıyorlarmış/Anlamış/Konuşmuyor Bakmıyorlarmış/Gitmiş/Oluyor/Konuşmuyorsunuz/Demiş/Bilmem/Düşün/Demiş/Üzülmüş/Anlamamış/Anlamıyorum Böylesiniz/Anlatmış/Yalanmış/Söyledin/Kandırdın/İstiyorsan/Özür dile/Söyleme/Demiş/Özür dilerim/Söylememeliydim/Affedin/Söylemicem/Demiş/Kabul etmişler/Söz vermiş/Söylememiş

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Eleysa: metin boyunca 15 kez yinelenmiştir.

Yaren: Metin boyunca 11 kez yinelenmiştir.

Yalan: yalancıymış/yalan/yalan/yalanmış/yalan/yalan/yalan/yalan/yalan/yalan/yalan

Kullanılan karşıt anlamlı sözcükler:

Dış görünüş/iç görünüş

Dürüst/yalancıymış

Gerçek/yalan

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: Yaren ile Eleysa/Yaren ile Eleysa/arkadaşlarmış/Eleysa/Yaren/Eleysaya/Eleysa/tüm arkadaşları/Yaren ile Eleysa/Eleysa/arkadaşları/Eleysa/Yaren ve diğer

arkadaşları/Eleysa/Eleysa/Yaren/Eleysa/Yaren/Eleysa/Eleysa/Eleysa/arkadaşlar/arkadaşları/Eleysa'nın/Yaren/Yaren/Eleysa

2.kavram alanından sözcükler: dürüst/yalancıymış/yalan /davranışının kötü olduğunu/yalan /gerçek/hepsi yalanmış/kandırdın/yalan söyleme/yalan söyledin/yalan söylememeliydin/affedin beni/

Yalan /yalan söyleme/yalan

K5'in Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: benim/senin/sen/bana/sen/sen/ben/sana/sana/sen/sana/onun

Gösterme adları: şöyle/şöyle/şöyle/onlar/bu/burda/şöyle

Gösterme sıfatları: şu yarışı/bu konu

İyelik ekleri:

koyunu/süreleri/üstünden/pençesini/başına/yanına/ayağı/ayaklarından/eline/pençesiyle/kolunu/

Yanına/kazanamadığını

Belirtme durum eki: yarışı/yarışı/yarışı/kargayı/kartal/pençesini/kargayı/kolunu/kargayı/yarışı/

Kendini/kazanamadığını/konuyu

İlgi eki: benim/senin/onun/koyunların/karganın/kuzunun/adamın/adamın/karganın

Kişi ekleri: Sordu/Var mısın?/Olabilir/Bilirsin /Havalandı/Kibirlendi /Emin misin?/Dedi/Dedi/Eminim
Söyle/Dedi/Söylüyorum /Dedi/Söyledi/Var/Var /Sayacağız/Soracağız/Dedi/Dedi/Dedi
Söyledi/Dedi/Gelir/Yapalım/Söylendi/Geçtiler/Saydılar/Sordular/Dedi
Dedi/Başladı/Olsun/Bilemedin/Dedi/Var mısın?/Dedi/Dedi/Gelicez/Dedi/Başlayalım/Dedi
Geldi/Gelse/(Başına ne gelse) Beğenirsin/Yakalamışlar/Konmuş/Sıkılmış/Bırakmış/Uçmuş/Gitmiş/Demiş
Sandın/Söylemiş/Gördün/Kibirlenmeseydin/Zekiyim/Kazanırım/Demezdin/Verebilirim/Kibirlendin
Öyle misin?/Bitsin/Düşün /Konuş/Olsun/Bitirmiş/Yakalamış/Takmış/Görmüş/Koşmuş/Çalışmış/Takılmış

Söylem belirleyicileri:

diye/de/tabiki/gibi/için/ama/ve/tamam/de/de/ya/tabiki/hemen/ve/ve/de/de/sonra/ama/ne gelse
beğenirsin/için/sonra/hemen/ve/ama/yine/aslında/ve/ve/diye/ve/diye/o zaman/ve/öyle/ama/ama/diye

Eyleme dayalı değiştirim: Öyle kibirlendin öyle misin?

Eksilti:

Günlerden bir gün Kartal Karga'ya bir soru sordu. **(Kartal)** Yarışa varmışın /**(Karga)** diye **(sordu)** Kargada **(Kartal'a)** tabiki/ sen bilirsin diyerek **(Karga)** havalandı /Kartal **(sen)** eminmisin dedi/ **(Karga'ya)** tekrar. karga üf **dedi (ben)** eminim işte **(sen)** yarışı söyle dedi/Kartal tamam **(ben)** söylüyorum yarışı / **(Karga'ya)** şöyle söyledi /**(Kartal)** az ötede bir çoban var/ **(Biz)** Sayacağız/ Sonrada çobana soracağız **(biz)** dedi./ Kargada şöyle dedi **(Karga'ya)** bu kadar kolay mı ya yarış **dedi./** Kartal şöyle söyledi **(Karga'ya)** tabiki **(yarışmada)** süre var dedi. / yapalım **(biz)** şu yarışı/ **(Kartal ile Karga)** yarışa geçtiler/ **(onların)** süreleri 2 dk'ydı / **(onlar)** koyunların üstünden uçup saydılar/. Kartal 291 **(koyun)** dedi /karga hayır 279 **(koyun)** dedi /**(onlar)** çobana sordular. Çoban'da 292 **(koyun)** dedi./ sende bilemedin **dedi/** Neyse 0-0 **dedi./** bi yarışa daha varmışın **(sen)** dedi/ karga tamam **(bir yarışa daha varım)** dedi /sonra başka bir yere gidip **(biz)** kuzu yakalayıp gelicez **(Bize)** 30 dk müddet dedi/ Karga **(yarışa)** başlayalım **(biz)** dedi / karganın başına ne gelse beğenirsin **(sen)** kargayı yakalamışlar./ Karga kartalı yenmek için Ağır bir kuzuya pençesini takmış sonra **(Karga kartalı yenmek için)** **(Karga'yi)** aslan görmüş/ **(Aslan)** hemen koşmuş/ yine **(Karga'nın)** ayağı takılmış adam kargayı / **(Karga'nın)** ayaklarından yakalamış/ **(Kartal)** Pençesiyle adamın kolunu sıkış, adam korkudan kargayı bırakmış./ **(Kartal)** karganın yanına gitmiş / **(Kartal)** kargaya şöyle demiş / Sen kendini zekimi sandın **diye söylemiş.** ve **(sen)** hiçbir yarışı kazanamadığını gördün/ başta **(sen)** kibirlenmeseydin / öyle misin **(sen)** neyse / **(sen)** 2 düşün **(sen)** 1 konuş buda sana ders olsun diye konuyu bitirmiş.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Sordu/Var mısın?/Olabilir/Bilirsin /Havalandı/Kibirlendi /Emin misin?/Dedi/Dedi/Eminim
Söyle/Dedi/Söylüyorum /Dedi/Söyledi/Var/Var /Sayacağız/Soracağız/Dedi/Dedi/Dedi
Söyledi/Dedi/Gelir/Yapalım/Söylendi/Geçtiler/Saydılar/Sordular/Dedi
Dedi/Başladı/Olsun/Bilemedin/Dedi/Var mısın?/Dedi/Dedi/Gelicez/Dedi/Başlayalım/Dedi
Geldi/Gelse/(Başına ne gelse) Beğenirsin/Yakalamışlar/Konmuş/Sıkılmış/Bırakmış/Uçmuş/Gitmiş/Demiş
Sandın/Söylemiş/Gördün/Kibirlenmeseydin/Zekiyim/Kazanırım/Demezdin/Verebilirim/Kibirlendin
Öyle misin?/Bitsin/Düşün /Konuş/Olsun/Bitirmiş/Yakalamış/Takmış/Görmüş/Koşmuş/Çalışmış/Takılmış

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Karga: Metin boyunca 19 kez yinelenmiştir.
Kartal: Metin boyunca 11 kez yinelenmiştir.
Dedi: Metin boyunca 23 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı:

yarış/yarışa/yarışı/yarışı/sayacağız/yarış/süre/yarışı/yarış/süreleri/yarış/müddet/yarış/kazanamadın

2.kavram alanı: çoban/koyun/koyunlar/çoban/çobana

3.kavram alanı: havalanmak/kibirlenmek/kibirlendin/kibirlenmeseydin

K5'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adılları: ona/ona/bana/o/senin/o/seni/o/ben/sen/benim/sana/ben/onları/sen/bana/sen
Gösterme sıfatı: bu kız

İyelik ekleri:

tekliflerini/sevgilisiyle/sevgilisi/sevgilisine/sevgilisi/sevgilisi/sevgilisi/sevgilisi/sevgilisinin/eşyasını/sevgili
si/telefonunu/sevgilisi/kocacım/kızımıza/telefonumun/şarjı/arkadaşımdan/yanına

Belirtme durum eki: tekliflerini/biri/eşyasını/telefonunu/telefonu/telefonu/seni/telefonu/biri/biri/onları/biri

İlgi eki: senin/arkadaşının/telefonumun/Beyza'nın/benim

Kişi ekleri: Varmış/Yaşındaymış/Kızmış/Edermiş/Konuşmaz

Görüşmezmiş/Etmezmiş/Etmış/Kabul etmiş/Mutluymuş/Buluşmuşlar/Dürüst ol/Demiş
Çıktı/Sormuş/Vermiş/Sordum/Demiş/Demiş/Muhabbet etmişler/Kalkalım mı?/Demiş
Olur/Yanıtlamış/Bulmuş/Demiş/Demiş/Çalmış/Bağlayım mı/Demiş/Arıyor/Sormuş/Demiş/Bağla
Cevapladı/Bağladı/Al/Al/Bitti7Aradım/Kapattı/Söyledi/Sanıyordum/Değilsin/Demiş7Yazıklar
olsun/Gitmiş

Söylem belirleyicileri: diye/kadar/ki/çünkü/ile/bir

gün/hep/ve/diye/tamam/diye/hiç/öylesine/da/tamam/diye/ve/diye/sonra/ki/diye/da/tamam/diye/da/
Da/diye/sonra/için/ki/

Ada dayalı değiştirim: Sana dediler ki hiç güvenilir biri değil.

...bana yalan söylemezsin sanıyordum sen hiç Dürüst Biri deylsin demiş.

Eksilti:

Beyza herkezele konuşmaz (mı)/ (Beyza herkesle) görüşmezmiş/ (Beyza) çıkma tekliflerini kabul etmezmiş./ Beyza (çıkma teklifini) kabul etmiş/ Beyza (kendi) arkadaşıyla 3 yıl Boyunca çok mutluymuş/ Beyza 'yla (onun) arkadaşı Birgün Buluşmuşlar/ Beyza (kendi) arkadaşına./ (Beyza'nın) Arkadaşı /Diye sormuş arkadaşı. (Beyza) şöyle cevap vermiş/ (Beyza) hiç öylesine sordum (ben) demiş/ Oda tamam demiş (Beyza ve arkadaşı) / (Beyza'nın) / Beyza (arkadaşını) olur diye yanıtlamış/ (arkadaşına) demiş ne kadar güzel yüzük seninmi/ (Beyza'nın) arkadaşı evet (benim) demiş/ Beyza (senin) telefonunu/ (Beyza'nın) arkadaşı / sormuş oda numara (arıyor) demiş/ (Beyza'nın arkadaşı) tamam (telefonu arabaya) bağla diye cevapladı/ (telefonu arabaya) bağladı/ (arkadaşı) telefonu açınca (benim) hayatım/ (bizim) kızımızada süt al / (benim) telefonumun şarjı Bitti (kendi) arkadaşımın aradım (ben) / sana (başkaları) dedilerki (o) hiç güvenilir Biri deyil/ (senin) yanına geldim (ben) / (Beyza) Yazıklar olsun diyip gitmiş.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Yaşındaymış/Kızmış/Edermiş/Konuşmaz

Görüşmezmiş/Etmezmiş/Etmış/Kabul etmiş/Mutluymuş/Buluşmuşlar/Dürüst ol/Demiş
Çıktı/Sormuş/Vermiş/Sordum/Demiş/Demiş/Muhabbet etmişler/Kalkalım mı?/Demiş
Olur/Yanıtlamış/Bulmuş/Demiş/Demiş/Çalmış/Bağlayım mı/Demiş/Arıyor/Sormuş/Demiş/Bağla
Cevapladı/Bağladı/Al/Al/Bitti7Aradım/Kapattı/Söyledi/Sanıyordum/Değilsin/Demiş7Yazıklar
olsun/Gitmiş

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Beyza: Metin boyunca Beyza kelimesi oluşturuıcı öğe olarak 13 kez yinelenmiştir.

Arkadaş: Metin boyunca arkadaş ile başlayan kelimeler oluşturuıcı öğe olarak 11 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler: dürüst/güvenilir biri değil

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavran alanı: dürüst, dürüst ol, güvenilir biri değil, yalan söylemezsin, hiç dürüst biri değil.
2. kavram alanı: telefon çalmış/arıyor/telefonun şarjı bitti/telefonu arabaya bağlama/numara/bağla/bağladı telefonu/aradım/telefonu kapattı

K6'nın Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: onu/onun

Gösterme adılı: bu

Dönüşlülük adılı: kendi

Gösterme sıfatı: bu/bu/bu/bu/bu/bu

İyelik ekleri:

bilgisayarı/annesi/tembelliğine/derslerini/tembelliğini/ödevlerini/ailesinin/bağımlılığı/ilişkilerini/babası/

Notların/babası/babasını/olmadığı/hocasına/derslerinde/olacağını/derslerinde/ailesi

Belirtme durum eki:

onu/derslerini/tembelliğini/ödevlerini/ilişkilerini/sıkıldığı/babasını/olacağını/olduğunu/

Çalışmaları/biri/biri

İlgi eki: onun/notların/ailesinin/Ali'nin/tembelliğin

Kişi ekleri: Vakit öldürüyordu/Umursamıyor /Devam ediyordu/Etkiliyor /Artırıyordu /Çalışmıyor /Yapmıyordu

Hoşuna gitmiyordu/Etkiliyordu /Yasak /Uzar/Dedi /Ciddiye almadı /Ciddiydi /(Uygulamaya)Koyuldu /Alışıyor

Unutuyordu /Vardı /Değil /Yapıyordu /Olmuştu /Gurur duyuyordu/Uyarsa/Düzelmezse/Zorlansa

Söylem belirleyiciler:

Ne kadar/da/hatta/bile/hem...hem/ de/için/-e kadar/eğerkim/daha/ilk başlarda/oysaki/hiç olmadığı kadar/ilk başlarda/da/ne demek olduğunu/de/bir o kadar/ve

Ada dayalı değiştirim:

Ali artık eskisi gibi tembel biri değil aksine çok başarılı biri olmuştu. Ailesi artık Ali ile gurur duyuyordu.

Eksilti:

Günlerden bir gün Ali her zaman ki gibi **(kendi)** bilgisayarını **/(Ali'nin)** Annesi/ **(annesini)** **umursamıyor(du)/ (kendi)** tembelliğine /Bu onun derslerini **etkiliyor (du)/ (onun)** tembelliğini **/(Ali)** Ders **çalışmıyor (du)/** hatta **(Ali)** ödevlerini bile yapmıyordu/ **(Ali'nin)** ailesinin /Ali'nin bu bağımlılığı **(Ali'nin)** hem ailevi **/(İlişkilerini).** **(Ali'nin)** Babası/ Eğerkim **(senin)** notların / **(kendi)** babasını ciddiye almadı/ oysaki **(Ali'nin)** babası hiç olmadığı kadar bu konuda ciddiyydi/ Ali **(Kendi)** rehber hocasına **(kendisinin)/ (Ali)** İlk başlarda zorlansada giderek **alışıyor(du)/ (Ali)** tembelliğin ne demek olduğunu unutuyordu/**(Ali'nin)** Derslerinde de bir o kadar gelişme vardı. Ali artık bu çalışmaları **(kendi)** bilgisayarını için değil/ **Ali** artık eskisi gibi tembel biri **değil(di) / (Ali)** çok başarılı biri olmuştu/ **(Ali'nin)** Ailesi artık Ali ile gurur duyuyordu..

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Vakit öldürüyordu/Umursamıyor /Devam ediyordu/Etkiliyor /Artırıyordu /Çalışmıyor /Yapmıyordu
Hoşuna gitmiyordu/Etkiliyordu /Yasak /Uzar/Dedi /Ciddiye almadı /Ciddiydi /(Uygulamaya
Koyuldu /Alışıyor
Unutuyordu /Vardı /Değil /Yapıyordu /Olmuştu /Gurur duyuyordu/Uyarsa/Düzelmezse/Zorlansa

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Ali: Metin boyunca Ali kelimesi oluşturuçu öge olarak 8 kez yinelenmiştir.
Tembel: Metin boyunca tembel kelimesi oluşturuçu öge olarak 4 kez yinelenmiştir.
Ders: Metin boyunca ders kelimesi oluşturuçu öge olarak 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler: eskisi gibi tembel biri değil/ aksine çok başarılı biri

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: tembellik/ders/tembellik/ders çalışmak/ödevlerini yapmak/okul/not/rehber
hocası/dersleri/başarılı olmak/tembellik/dersleri/çok başarılı biri olmak

K5'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Gösterme sıfatları: bu durum/böyle bir şey

İyelik ekleri:

hayatı/öğretmeni/başına/olduğunu/annesinin/zoru/başından/öğretmeni/hocam/annemi/için/öğretmeni/
Annesini/annesi/olmadığını/olduğunu/öğretmeni/annesini/annesi/öğretmeniyle/yanına/annesi/yerine/
aptığının/olduğunu/annesinin/konuşmasından/annesine/öğretmenine/yapacağını/unuttuğunu

Belirtme durum eki:

ödevi/olduğunu/ödevi/yapmayı/unuttuğunu/ödevi/yapmadığını/sıyrıldığını/annesini/olmadığını/
Olduğunu/annesini/yapacağını/olduğunu

İlgi eki:

Berkcan'ın/bilgisayarın/ödevin/annesinin/bilgisayarın/Berkcan'ın/Berkcan'ın/yaptığının/annesinin

Kişî ekleri:

Kuruluymuş/Çalışmış/Vermiş/Yaparım/Oturmuş/Geçmiş/Unutmuş/Uyumuş/Anlamış/Sormuş
Kaldırdılar/Yapamadım/Sanmış/Aramış/Dile getirmiş/İstemiş/Şaşırmış/Gitmiş/Anlatmış/Söz vermiş

Söylem belirleyicileri: her zaman/sonra/ile/o yüzden/için/bunun üzerine/ile /bir daha/ve/ile/gibi

Eyleme dayalı değiştirim: Annesini böyle bir şey olmadığını...

Eksilti:

(Berkcan) Her zaman yalan söyleyerek işin içinde çıkmaya çalışmış/ Bir gün Berkcan'a **(Berkcan'ın)** öğretmeni ödev vermiş/ yaparım **(ben)** diyerek/ **(Berkcan)** Bilgisayar ile oynamaktan ödevin olduğunu unutmuş/ **(Kendi)** Annesinin zoru ile **(Berkcan)** bilgisayarın başından kalkıp uyumuş/ **(Berkcan)** Sabah okula gelince ödevi yapmayı **(kendisinin)** unuttuğunu anlamış/ **(Berkcan'ın)** Öğretmeni / **(Berkcan'a)** ödevi yapıp yapmadığını / ' **(benim)** Hocam dün/ **(benim)** annemi hastaneye kaldırdıla/ , o yüzden **(ödevi)/ (ben)** yapamadım/ **(Berkcan'ın)** Öğretmeni/ **(Berkcan'ın annesine)** geçmiş olsun demek / **(Berkcan'ın)** Annesi/ böyle bir şey olmadığını **(dile getirmiş)/ (kendisinin)** sapa sağlam olduğunu dile getirmiş/ Bu durum üzerine **(onun)** öğretmeni / **(Berkcan'ın)** annesini/ okula çağırıp **(annesiyile)** / Berkcan **(kendisinin)** ne yapacağını şaşırmış/ **(onun)** Annesi/ **(Berkcan'ın)** öğretmeniyle / .(

Berkcan'ın Annesi / **(Berkcan'a)** kızmak yerine güzel dille **(onun)** yaptığıнын/ **(kendi)** annesinin /**(kendi)** annesine ve **(kendi)** öğretmenine söz vermiş.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Kuruluymuş/Çalışmış/Vermiş/Yaparmış/Oturmuş/Geçmiş/Unutmuş/Uyumuş/Anlamış/Sormuş
Kaldırdılar/Yapamadım/Sanmış/Aramış/Dile getirmiş/İstemiş/Şaşırmış/Gitmiş/Anlatmış/Söz vermiş

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Berkcan: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Berkcan kelimesi 8 kez yinelenmiştir.
Annesi: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak anne ile başlayan kelimeler 8 kez yinelenmiştir.
Öğretmen: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak öğretmen kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük: kızmak/güzel dille anlatmak

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: Berkcan'ın hayatı/Berkcan/Berkcan/ annesi/Berkcan/annemi/Berkcan'ın /annesini/Berkcan/annesi/Berkcan/annesi/Berkcan/annesi/annesine/Berkcan/annesi

2.kavram alanı:

öğretmen/ödev/ödev/ödevin/okul/ödevi/öğretmeni/ödevi/hocam/öğretmeni/öğretmeni/okula/ /öğretmeniyle/öğretmenine

K7'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: size

Gösterme adıları: bunların/bunun/bu/bunun

Gösterme sıfatı: bu kilo artışı

İyelik ekleri: zararları/sağlığını/yanında/çeşidi/zararları/artışı/yerin in

Belirtme durum eki: çoğu/kayı/çıkmadığı/şeyi/bunları/sağlığını/sağlığını/hayatını

İlgi eki: birinin/olmanın/bunun/bunun/aletin/vücudun/yerinin

Kişi ekleri: Demektir/Kilo kaybı (dır)/İçedönüklük (tür)/Şey (dir)/Yönlendirir/Teşvik eder (Akıllı) Olun/Var/Tembellik(tir)/Başlar/Gerçekleşir

Söylem belirleyicileri: ise/için/ve/yani/ve/ya da/bu nedenle/ve/için/bundan dolayı/ve/bunun yanında/ise/ve/veya

Eksilti:

(Tembel olmanın) zararları /**(Tembel olmanın zararları)** Dışarıya çıkmadığı için içedönüklük/ **(tembel olmanın zararları)** Birçok şey/ **(tembel olmak hayatta)** bunları kaçırmakla kalmayıp / **(kötüye yönlendirir)** /**(kötüye gitmesi için teşvik eder)** ve **(Tembel olmak)** hayatını kötüye gitmesi / Bundan dolayı **(Siz)/ (Siz)** akıllı olun/ Bilgi sayarın **(gereğinden fazla kullanılmasıyla başlar)** ve birçok akıllı aletin gereğinden fazla kullanılmasıyla başla/r Bu kilo artışı, **(içedönüklükte gerçekleşir)** /sağlıksız gözler **(içedönüklükte gerçekleşir)/ (gerçekleşir)** içedönüklükte gerçekleşir.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Demektir/Kilo kaybı (dır)/İçedönüklük (tür)/Şey (dir)/Yönlendirir/Teşvik eder (Akıllı) Olun/Var/Tembellik(tir)/Başlar/Gerçekleşir

Yinelenen oluşturuçu öge:

Tembel olmak: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak tembel/tembel olmak kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: kilo kaybı/içe dönüklük/ sağlığını kötüye yönlendirme/ kilo artışı/sağlıksız gözler/hareketsiz hale gelme/içe dönüklük
2.kavram alanı: teknolojik tembellik/bilgisayar/akıllı alet

K7'nin Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: onla/onu/ben/siz

Gösterme adılı: bundan

Dönüşlülük adıları: kendine/kendiniz/kendiniz

Gösterme sıfatı: o kişi

İyelik ekleri: güvencini/arasında/görevi/beraberliği/sonuçlarına

Belirtme durum eki: onu/dolayı/güvencini/söyleyenleri/sonuçları

İlgi eki: birinin/insanın

Kişi ekleri:

Şeydir/Olmazsa/Düşer/İstemez/Dinlemez/Gerekir/Gereklidir/Görür/Söylerse/Biter/Kalır/İstemezse
Anlamıyorum/Başvuruyorlar/Aklım
ermiyor/Çıkartır/Söylemeyin/Söyletmeyin/Olmaz/Diyorsanız/Katlanır
Ödersiniz

Söylem belirleyicileri: -sa/-sa/ve/ve/-den dolayı/-den değil/için/de/ile/eğer/-
se/ve/ne...ne/de/aslında/hiç/durduk yere/ki/neyse/ve/de/eğer/iseniz/ve/de

Eksilti:

(dürüst olmazsa) kimse onla arkadaş olmak istemez / (dürüst olmazsa kimse) onu dinlemez /bundan (dolayı) değil birinin güvencini kazanmak içinde gereklidir dürüstlük bir insan(ın) ile diğer insanın arasında bir köprü görevi görür (dürüstlük)/ ortada ne güven (kalır) (ortada) / nede arkadaşlık kalır/ (insanlar) neden yalana başvuruyorlar / hiç (benim) aklım ermiyor bir insan durduk yere neden kendine zorluk çıkartır ki neyse siz yalan söylemeyin ve/ (siz) kimseye de (yalan) söyletmeyin/ eğer (siz) / (yalan söyleyince ya da söyletince)/ bişe olmaz diyor iseniz/ (bunun) sonuçlarına kendiniz katlanır(sınız)/ (bunun) sonuçları kendiniz ödersiniz.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Şeydir/Olmazsa/Düşer/İstemez/Dinlemez/Gerekir/Gereklidir/Görür/Söylerse/Biter/Kalır/
İstemezse/Anlamıyorum/Başvuruyorlar/Aklım ermiyor/Çıkartır/Söylemeyin/Söyletmeyin/
Olmaz/Diyorsanız/Katlanır/ Ödersiniz

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

İnsan: Metin boyunca oluşturuç öge olarak insan kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Yalan: Metin boyunca oluşturuç öge olarak yalan kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öge olarak dürüstlük kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Kullanılan karşıt anlamlı sözcükler:

Yalan söyleyenler/doğru söylemek

Dürüst/yalancı

Aynı kavram alanından sözcükler:

Dürüst/dürüst olmak/yalancı konumuna düşmek/güvencini kazanmak/dürüst/dürüstlük/yalan söylemek/güven/yalan söyleyenler/doğru söylemek/yalana başvurmak/yalan söyleme

K8'in Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: ben

Gösterme sıfatları: bu iki kız/ bu iki kız/ diğer kız/bu iki kız/ bu kız

İyelik ekleri:

derslerine/öğretmeninin/verdiği/verdiği/öğretmenleri/ödevi/konusu/yazmalarını/evlerine/ödevinin/

Telefonunun/başına/annesini/telefonunu/ödevini/yapmasını/annesini/ödevini/akılına/ödevi/ikisi/kahvaltısını/ödevlerini/ödevini/gittiği/arkadaşı

Belirtme durum ekleri:

ödevleri/biri/diğeri/telefonunu/ödevini/yapmasını/annesini/kahvaltısını/ödevlerini/ödevini/yapmadığı/ödevini/annesini

İlgi eki: öğretmeninin/öğretmenin/projenin/ödevinin/telefonun

Kişi ekleri: Varmış /Çalışkan (mış)/Tembelmış /Çalışmaz /Yapmazmış /Çalışır (mış)/Yaparmış /Gidiyorlarmış

Vermiş /İstemiş /Gitmiş /(Başına) Geçmiş /Geçmiş /Söylemiş /Dinlememiş /Devam etmiş /Çıkmış /Bakmış /Gelmiş /Devam etmiş /Gitmişler /Vermemiş /Büyümüş /Kazanmamış /Gitmiş /Çıkmış /Demiş

Ada dayalı değiştirim: Bir gün iki kız arkadaş varmış. **Biri** çok çalışkan **diğeri** ise çok tembelmiş.

Eksilti:

Biri çok çalışkan (mış) / diğeri ise çok tembelmiş. Tembel olan kız derslerine hiç çalışmaz(mış)/ (tembel olan kız) öğretmeninin verdiği ödevleri yapmazmış/ Çalışkan kız ise hergün düzenli ders çalışır(mış)/ (çalışkan kız hergün düzenli) öğretmenin verdiği ödevleri düzenli olarak yaparmış/. Bir gün (onların) öğretmenler/ bir resim çiz/mekmiş / öğretmenleri (resmin) altına (onların) bilgilendirici bir metin yazmalarını istemiş/ Bu iki kız (kendi) evlerine gitmiş/ Çalışkan kız eve gider gitmez (kendi) ödevinin başına/ gidince direk (kendi) telefonunun başına geçmiş /(Tembel kızın) annesi/ (tembel) kıza defalarca (onun) telefonunu bırakıp/ (onun) ödevini yapmasını/ (Tembel) kız (kendi) annesini/ (tembel kız) telefona bakmaya devam etmiş/ Çalışkan kız ise (kendi) ödevini/ en son (tembel) kız/ tam yatacarken (kendi) aklına / (kendi) proje ödevi gelmiş/ Ama (tembel) kız / nasıl olsa öğretmen (bana) kızmaz / (sabah) kahvaltısını yapıp/ (sabah) okula gitmişler./ Herkes (kendi) ödevlerini gösterirken tembel kız ise (kendi) ödevini/ çalışkan kız doktor (olmuş) Bir bu kız hastaneye gitmiş ve (tembel kızın) gittiği/ hastanede doktor (onun) arkadaşı çıkmış.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler: Varmış /Çalışkan (mış)/Tembelmış /Çalışmaz /Yapmazmış /Çalışır (mış)/Yaparmış /Gidiyorlarmış Vermiş /İstemiş /Gitmiş /(Başına) Geçmiş /Geçmiş /Söylemiş /Dinlememiş /Devam etmiş /Çıkmış /Bakmış /Gelmiş /Devam etmiş /Gitmişler /Vermemiş /Büyümüş /Kazanmamış /Gitmiş /Çıkmış /Demiş

Yinelenen oluşturuç öğeler:

Ödev: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak ödev kelimesi 9 kez yinelenmiştir.

Çalışkan kız: : Metin boyunca oluşturuç öğe olarak çalışkan kız kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Tembel kız: : Metin boyunca oluşturuç öğe olarak tembel kız kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Çalışkan/tembel

Tembel olan kız/çalışkan kız

Derslerine hiç çalışmaz/derslerine düzenli çalışmış

Çalışkan kız/tembel kız

Çalışkan kız/tembel kız

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: çalışkan/tembel/derslerine çalışmaz/öğretmen/ödev/düzenli ders çalışmak/öğretmen/ödev /sınıf/proje ödevi/projenin konusu/Çalışkan kız/ödev/tembel kız/ödev/çalışkan kız/ödevini bitirmek/proje ödevi/öğretmen/okul/ödev/öğretmen

2.kavram alanı: doktor/hastane/gittiği hastanede doktor

K8'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: bize

Gösterme sıfatı: bu metinden

İyelik ekleri:

kurumuna/sözünde/davranışlarında/çevremizdeki/arkadaşları/yakınları/hayatımız/ailemiz/arkadaşlarımız/

Öğretmenlerimiz/hayatımızın/hayatımızda/hayatımızda/anlamı

Belirtme durum eki: anlaşılabacağı

İlgi eki: hayatımızın

Kişi ekleri: Demektir/Söylememektir/Gelmektedir/Güvenilir olur/Sevilmez/Güvenilir olmazlar/Söylememeliyiz

Güvenmez/Güvenilir olmayız/Geçerlidir/Yararlıdır

Söylem belirleyicileri: göre/ve/-e karşı/yani/yani/da/hiçbir zaman/ama/daha/ama/yani/ve/yani/de/gibi/boyunca/yoksa

Eksilti:

Dürüstlük 'Türk Dil Kurumuna göre' (kendi) sözünde / (kendi) davranışlarında /doğruluktan ayrılmayan (kişi)/ demektir. Dürüst olmak (bizim) çevremizdeki/ (bizim çevremizdeki insanlara karşı) / Doğruluktan ayrılmayan (insanlar daha güvenilir olur)/ yalan söyleyen (insanlar) /doğru söylemeyen (insanlar)/ yani dürüst olmayan insanlar (kendi) arkadaşları tarafından sevilmez/ (kendi) yakınları tarafından/. Yani bu metinden de anlaşılabacağı gibi (bizim) hayatımız / (biz) yalan söylememeliyiz/ Yoksa insanlar bize güvenmez ve (biz)/ Dürüstlük (bizim) hayatımızın/ her yerinde geçerlidir. (Dürüstlük bizim)/ Okul hayatımızda (yararlıdır)/ (bizim) /iş hayatımızda (yararlıdır)

Yalın ve birleşik zamanı yüklemeler:

Demektir/Söylememektir/Gelmektedir/Güvenilir olur/Sevilmez/Güvenilir olmazlar/Söylememeliyiz Güvenmez/Güvenilir olmayız/Geçerlidir/Yararlıdır

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öge olarak dürüstlük kelimesi 7 kez tekrar edilmiştir.

Güvenilir olma: Metin boyunca oluşturuç öge olarak güvenilir olma kelimesi 4 kez tekrar edilmiştir.

Yalan söyleme: Metin boyunca oluşturuç öge olarak yalan söyleme kelimesi 5 kez tekrar edilmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Dürüst olmak/yalan söyleme

Dürüst olmak/yalan söylememe

Dürüst olup/yalan söylememe

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüstlük/doğruluktan ayrılmayan/dürüst olmak/dürüst olmak/yalan söylememek/dürüst olmak/yalan söylememek/doğruluktan ayrılmamak/yalan söylemeyen insanlar/güvenilir olma/yalan söyleyen/doğru söylemeyen/dürüst olmayan insanlar/güvenilir/dürüst/yalan/güvenmez/güvenilir olmaz/dürüstlük

2.kavram alanı: çevremizdeki

insanlara/arkadaşları/yakınları/ailemiz/arkadaşlarımız/öğretmenlerimiz/insanlar

K9'un Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: seni/sen/ben/o/sen/ben

Gösterme adıları: bu/bu

Dönüşlülük adıları: kendinden/kendine/kendine

Gösterme sıfatı: bu iki arkadaş/bu olaya/bu durum/o gün/bu yenilgi/şu cevap

İyelik ekleri:

birinde/dersleri/öğretmenleri/öğretmenleri/sonuçlarını/zili/sonuçları/kafası/yapması/gerektiğini

Belirtme durum ekleri: sonuçlarını/Mert'i/ Mustafa'yı/ yenilgiyi/seni/cevabı/gerektiğini

İlgi eki: günün/Mustafa'nın/Mustafa'nın/Mert'in/Mert'in/ansızın

Kişi ekleri: Yaşarmış //Karar vermişler/İyiymiş /(Geri) Değilmiş /Fark ediyorlarmış/Karar vermiş/Gitmiş

Açıklayacağım /Demiş /Çalmış /Çıkmış /Açıklamış /Demiş /Üzülmüş /Sevinmiş /Söz vermiş/Rahatmış

Çalışmış /Çalışmamış/Yenebilirim /Düşünmüş /Almış /Yedirememiş /Gitmiş /Sormuş /Tebrik ederim /Oldu /Sormuş /Vermiş /Çalıştım /Çalıştım /Anlamış /Söz vermiş/Almış /Yendiysem

Söylem belirleyicileri:

ve/tabiki/de/de/için/hemen/ansızın/ve/de/ve/son olarak/ama/ise/ama/ve/ama/ise/

Ama/artık/ve/da/artık/de/gibi

Eksilti: *Günün birinde Mustafa (isimli) / tabikide Mert ('in dersleri) de Mustafa'dan geri değilmiş/ (Mustafa ve Mert) hemen fark ediyorlarmış./Mert ve Mustafa okuldayken (onların) öğretmenleri /Bu Mert ('in) ve Mustafa'nın hoşuna gitmiş.*

- '**(Ben)** Çocuklar sınav sonuçlarını yarın açıklayacağım' demiş.

- Fatma 80 (**demış**)/ Yeşim 70 (**demış**)/ Mustafa 85 (**demış**)/ ve son olarak Mert 100 **demış**.

Mustafa bütün gün (**ders çalışmış**)/ bütün gece (**ders çalışmış**)/ bütün saat ders çalışmış ama Mert (**ders**) çalışmamış/ Çünkü (**Mert**) Mustafa'yı bir kez yendiysem bir kez daha yenebilirim diye düşünmüş/ (**Mert**) gitmiş Mustafa'ya sormuş.

- '**Mustafa** seni tebrik ederim ama bu nasıl oldu?' **diye sormuş**. Mert ise şu cevabı vermiş.

- 'Sen gezerken **ben çalıştım**, sen yataarken ben çalıştım' demiş.

oda kendine söz vermiş. **Artık** Mert'de Mustafa gibi yüksek notlar almış.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Yaşarmış //Karar vermişler/İyiymiş /(Geri) Değilmiş /Fark ediyorlarmış/Karar vermiş/Gitmiş

/Açıklayacağım /Demiş /Çalmış /Çıkmış /Açıklamış /Demiş /Üzülmüş /Sevinmiş /Söz

vermiş/Rahatmış /Çalışmış /Çalışmamış/Yenebilirim /Düşünmüş /Almış /Yedirememiş /Gitmiş

/Sormuş /Tebrik ederim/Oldu /Sormuş /Vermiş /Çalıştım /Çalıştım /Anlamış /Söz vermiş/Almış

/Yendiysem

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Mustafa: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Mustafa kelimesi 16 kez yinelenmiştir.

Mert: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Mert kelimesi 16 kez yinelenmiştir.

Sınav: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak sınav kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Üzülmüş/sevinmiş

Bütün gün/bütün gece

Sen/ben

Sen/ben

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: ders çalışma/Mustafa'nın dersleri/sınıf/not/okul/öğretmen/sınav yapma/sınav sonuçları/sınav/okul zili/sınav sonuçları/sınavlar/ders çalışma/yüksek not/çalışma/yüksek not alma

2.kavram alanı: üzölmek/sevinmek/kafası rahat olmak/ kendine yedirememek/söz vermek

K9'un Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: ona

Gösterme adılı: bunun

Gösterme sıfatı: bu durumu/bu fikri/bu durum/bu durum

İyelik ekleri: birinde/arkadaşları/farkında/arkadaşları/tersini/arkadaşları/aralarında/alışverişinde/biri/Hatasını/etrafında/başına/açabileceğini/arkadaşlarının/olduğunu/çevresine/arkadaşlarını/yalanlarıyla/üzdüğünü/ertesini/olduğunu

Belirtme durum ekleri: Ahmet'i/tanıdıkları/tersini/Ahmet'i/sevdikleri/durumu/hatasını/fikri/Açabileceğini/olduğunu/arkadaşlarını/üzdüğünü

İlgi eki: günün/Ahmet'in/bunun/Ahmet'in/Ahmet'in/söylemenin/arkadaşlarının

Kişi ekleri: Yaşarmış/Söylemiş/Rahatsız oluyormuş/Değilmiş/Yapıyorlar mı?/İstememişler//Devam ediyormuş
Bulunmuşlar/Anlatalım/Demiş/Beğenmiş/Toplanmışlar/Anlatmışlar/Karar vermiş/Özür dilemiş/Başlamış/Başlamış

Söylem belirleyicileri: günün birinde/ama/için/için/ama/hala/ve/de/hem...hem de/artık/artık

Eksilti:

(Ahmet'in) Arkadaşları /(Ahmet'in) Arkadaşları bir gün kendi aralarında toplanıp fikir alışverişinde bulunmuşlar/ (Onların) İçlerinden biri Ahmet'e/ (kendi) hatasını anlatalım demiş ve herkes bu fikri çok beğenmiş. /(onun) başına çok büyük bir bela açabileceğini anlatmışlar/ Ahmet (kendi) arkadaşlarının /Ahmet, hem (kendi) çevresine/ hem de (kendi) arkadaşlarını/ (kendi) yalanlarıyla/

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Yaşarmış/Söylemiş/Rahatsız oluyormuş/Değilmiş/Yapıyorlar mı?/İstememişler/Devam ediyormuş
Bulunmuşlar/Anlatalım/Demiş/Beğenmiş/Toplanmışlar/Anlatmışlar/Karar vermiş/Özür dilemiş/Başlamış
Başlamış

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Ahmet: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Ahmet kelimesi 17 kez yinelenmiştir.

Arkadaş: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak arkadaş kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Yalan: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak yalan kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük: yalan söyleme/dürüst olma

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: yalan söyleme/yalan söyleme/hatası/yalan söyleme/ başına büyük bir bela açabileceği/dürüst olma/yalan/dürüst

Ö1'in Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: sen

Gösterme adılı: bunlar

Dönüşlülük adılı: kendinden

İyelik ekleri:

değerini/unuttuğunu/dönmesi/dersine/öğretmeni/yaptığını/olacaklarını/ağzında/sınavı/sınavını/yanına/aldığı/
dediklerini/annesine/aldığı/annesine/üniversitesini/hedefine/ulaşmasına/üniversitesinden/girdiği

Belirtme durum ekleri:

değerini/unuttuğunu/olacaklarını/hücreleri/sınavları/sınavını/puanı/dediklerini/notu/okulu/üniversitesi ni/ev hanımı/Zeynep'i

İlgi eki: öğretmenin/Zeynep'in/Zeynep'in/ hocanın/Ali'nin

Kişiler: Fark eder/İmkânsızdı/Görür

/Alır/Alır/Umursamaz/Söyler/Başlar/Var7Der/Çalışmaz/İstiyordu

İstiyordu/Başlanır/(Ağzında)Geveliyordu/Yarıdır/Hazırlıklıdır/Olur/Dersidir/Korkuyordur/Karıştırıyor

ordu

Girer/Kontrol eder/Der/Okumaz/Çağırır/Olmalısın/Ulaşamazsın/Der7Umursamaz/Gider/Söylemez

Söyler/Giderler/Bırakmıştır/Kazanmıştır/Kalır/Karşılaşırlar/Oldun/Sorar/Çalışsaydım/Olabilirdim

Doktor (dur)/Der/Sorar /Oldun/Oldum/Der

Söylem belirleyicileri:

_bir gün/fakat/ise/tabii/ise/daha/de/fakat/daha/mı/diye/çünkü/ise/ve/daha/yoksa/ile/

Ve/ise/ile/ile/ve/artık/fakat/ve/bir gün/ise

Eksilti:

...Zeynep (**kendi**) fen defterini / (**Zeynep'in**) yarı yolda dönmesi/ Zeynep (**eksi almayı**) umursamaz/ hoca 8 Ekimde (**Zeyneplerin**) sınav olucaklarını söyler/ Ali (**sınava**) çalışmaya başlar/ Zeynep ise daha 2 hafta var der ve (**sınava**) çalışmaz./ (**kendi**) ağzında geveliyordu/ Fen sınavı yarıdır. Ali (**sınava**) çok hazırlıklıdır /(**hoca**) Ali tebrikler 100 aldın der/ (**Hoca**) Zeynepin sınavını okumaz/ (**Zeynep'i**) yanına çağırır/ “ Zeynep daha dikkatli olmalısın yoksa (**sen**) başarıya ulaşamazsın!”/ Zeynep aldığı puanı (**umursamaz**)/ (**Zeynep**)hocanın dediklerini umursamaz/ Zeynep (**kendi**) annesine/ (**kendi**) aldığı notu söylemez/ Ali ise gururla (**kendi**) annesine/ (**aldığı notu**) söyler /Ali'nin (**kendi**)hedefine ulaşmasına birkaç basamak kalır. Ali zeynebe ne oldun (**sen**) / ortaokulda çalışsaydım (**ben**) şimdi / (**Zeynep**) Ali'ye sorar peki Ali sen ne oldun? Zeynep evhanımı olur. Ali ise doktor (**olur**)...

~~Zeynep~~ fen dersine girdiğinde öğretmenin kontrol yaptığını görür. Zeynep ~~eksi alır~~.

~~Zeynep~~ doktor olmak istiyordu Ali'de ~~doktor olmak istiyordu~~

Ali'ye sorar peki ~~Ali~~ sen ne oldun?

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Fark eder/İmkânsızdı/Görür /Alır/Alır/Umursamaz/Söyler/Başlar/Var7Der/Çalışmaz/İstiyordu

İstiyordu/Başlanır/(Ağzında)Geveliyordu/Yarıdır/Hazırlıklıdır/Olur/Dersidir/Korkuyordur/Karıştırıyor

ordu

Girer/Kontrol eder/Der/Okumaz/Çağırır/Olmalısın/Ulaşamazsın/Der7Umursamaz/Gider/Söylemez

Söyler/Giderler/Bırakmıştır/Kazanmıştır/Kalır/Karşılaşırlar/Oldun/Sorar/Çalışsaydım/Olabilirdim

Doktor (dur)/Der/Sorar /Oldun/Oldum/Der

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Zeynep: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Zeynep kelimesi 16 kez yinelenmiştir.

Ali: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Ali kelimesi 17 kez yinelenmiştir.

Doktor ve sınav: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak doktor ve sınav kelimeleri beşer kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Zeynep eksi alır/Ali artı alır.

Zeynep çok korkuyordur/Ali kendinden emin bir şekilde...

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: okul/fen defteri/fen

dersi/öğretmen/eksi/artı/hoca/sınav/çalışma/çalışma/7.sınıf/çalışma/

Fen sınavı/sınava hazırlıklı/fen dersi/sınav/hoca/sınavlar/sınav/puan/hoca/not/üniversite/lise/okul/

Boğaziçi Üniversitesi/hedefine ulaşma/ortaokul/Boğaziçi Üniversitesi

2.kavram alanı: çok korkmak/kendinden emin bir şekilde/dikkatli olmak/başarıya ulaşmak/umursamak

Ö1'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: o/onlar/onların/onların/onlara/onlara

Gösterme sıfatı: o araba/o amca

İyelik ekleri: adı/yanında/aynasına/sahibi/kırdığını/dilemesini/sürprizi/evine/başları

Belirtme durum ekleri: dürüstlüğü/kırdığını/dilemesini/çocukları/çocukları/bahsetmeyecekleri

İlgi eki: çocuğun/arabanın/arabanın/onların/onların

Kişi ekleri: Oynuyordu/Ali'ydi/Vardı/Geldi/Kırıldı/Başladı/Sinirliydi/Severdi/Saklanıyordu/Geldi Biliyordu/Bekliyordu/Etselerdi/Vardı/Söz verdi/Götürdü/Anlattı/Olursa/Söz verdiler

Söylem belirleyicileri: yine/ve/ve/çünkü/ama/ve/ve/eğer/-se/ne olursa olsun/dair/ta ki/ ve/ne olursa olsun/
Bile

Eksilti

... **(onun)** yanında Zeynep **(vardı)**/ Gökay **(vardı)**/ ve Ayşe vardı. Çünkü o arabanın sahibi inatçı**(ydı)** / sinirliydi**(amca)** onların gelip özür dilemesini bekliyordu/ Eğer **(çocuklar)** itiraf etselerdi/ **(amcanın)** onlara bir sürprizi vardı/ Çocuklar ne olursa olsun **(aynayı kırdıklarından)** kimseye bahsetmeyeceklerine/ /çocukları **(onların)** arkasından tutup yakalayana kadar/ Amca çocukları **(kendi)** evine götürdü/ ve **(amca)** onlara anlattı/ Çocuklar ne olursa olsun **(onların)** başları/ .

Yalın ve birleşik zamanlı yüklem:

Oynuyordu/Ali'ydi/Vardı/Geldi/Kırıldı/Başladı/Sinirliydi/Severdi/Saklanıyordu/Geldi Biliyordu/Bekliyordu/Etselerdi/Vardı/Söz verdi/Götürdü/Anlattı/Olursa/Söz verdiler

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Çocuklar: Metin boyunca oluşturuç öge olarak çocuklar kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Amca: Metin boyunca oluşturuç öge olarak amca kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Onlar: Metin boyunca oluşturuç öge olarak onlar kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: oyun oynuyordu/top oynuyordu/top oynarken/top geldi/ayna kırıldı

2. kavram alanı: inatçı/sinirli/ dürüstlüğü sever

3.kavram alanı: özür dileme/itiraf etme/ söz verme/dürüst olacağına söz verme

Ö2'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

İyelik eki: öğrencisiymiş/derslerine/tekrarı/annesi/annesi/olduğunu/arkadaşlarıyla/sınavı/lisesine/ Lisesine/üniversitesinden/önemini/yaşamını

Belirtme durum eki:

olduğunu/sınıfı/sınıfı/çalışmayı/çözmeyi/çalıştığı/çalışmadığı/polisliği/üniversiteyi
Önemini/yaşamını/değerlendirdiği

İlgi eki: sınıfın/çalışmanın/Zehra'nın/Mustafa'nın

Kişi ekleri: Öğrencisiymiş/Çalışır/Yapar/Çözermiş/Çalışmaz/Yapmaz/Çömez/Uğraşmış/Alıyormuş Gurur Duyuyor/Üzülyormuş/Geçmiş/Geçmiş/Biliyor/Çalışıyormuş/Olacak/Geçerim/Demiş/İhmal etmiyormuş

Oynuyor/İzliyormuş/Geçmiş/Gelmiş/Etmiyor/Endişeliymiş/Gitmişler/Almış/Atanmış/Mezun olmuş Okumamış/Yapıyor/Yapıyormuş/Anlamış/Çalışsaydım/Demiş/Mutluymuş

Söylem belirleyicileri: ve/her

gün/ve/ise/hiç/ve/ile/ile/ise/için/hep/ve/ve/ise/gibi/da/da/ile/ve/için/hiç/ise/için/

İse/ise/ve/ise/ve/ile/ise/ile/keşke/de/de/için

Eksilti:

Zehra **(iki Ortaokul 7. Sınıf öğrencisiymiş)**/ Zehra hergün derslerine **çalışır (mış)**/ **(Zehra her gün)** konu tekrarı **yapar(mış)** / **(Zehra her gün)** test **çözermiş/ Mustafa ise hiç çalışmaz(mış)**/ **(Mutafa hiç)** tekrar **yapmaz(mış)**/ **(Mustafa hiç)** test **çömez ve/ (Mustafa)** derste başka şeylerle uğraşmış/ Zehra

sınavlardan 90 (puanlar) -100 puanlar alırken/ Mustafa 50 (puanlar)-60 puanlar alıyormuş/
Zehra'nın annesi (Zehra ile) gurur duyuyor(muş)/ Mustafa (8. Sınıfa geçmiş) / Zehra 8. sınıfın çok
önemli olduğunu biliyor(muş) ve (Zehra) hata yapmamaya çalışıyormuş/ Zehra LGS'ye çalışmayı
(ihmal etmiyormuş)/ Mustafa da arkadaşlarıyla top oynuyor(muş) / (Mustafa) televizyon izliyormuş/
(LGS'yi) hiç endişe etmiyor(muş)/ Mustafa ise (LGS'ye) çalışmadığı için çok endişeliymiş/ (Zehra
ve Mustafa) Sınava girmişler/ Mustafa 252 puan (almış)/ Zehra ise 483 puan almış/ Zehra kayseri
Fen Lisesine (atanmış)/ Mustafa ise Kayseri Soğanlı Lisesine atanmış/ (Zehra) polisliği kazanmış.
Mustafa ise Liseden mezun olmuş / (Mustafa) üniversiteyi okumamış. (Mustafa) 1.500 TL (kendi)
maaşıyla kuryecilik yapıyor(muş)/ (Mustafa) Keşke tembellik etmeyipde çalışsaydım demiş/ Zeynepte
(kendi) yaşamını en iyi şekilde değerlendirdiği için çok mutluymuş.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Öğrencisiymiş/Çalışır/Yapar/Çözermiş/Çalışmaz/Yapmaz/Çözmez/Uğraşmış/Alıyormuş
Gurur Duyuyor/Üzülüyormuş/Geçmiş/Geçmiş/Biliyor/Çalışıyormuş/Olacak/Geçerim/Demiş/İhmal
etmiyormuş
Oynuyor/İzliyormuş/Geçmiş/Gelmiş/Etmiyor/Endişeliymiş/Gitmişler/Almış/Atanmış/Mezun olmuş
Okumamış/Yapıyor/Yapıyormuş/Anlamış/Çalışsaydım/Demiş/Mutluymuş

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Zehra: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Zehra kelimesi 13 kez yinelenmiştir.
Mustafa: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Mustafa kelimesi 12 kez yinelenmiştir.
Çalışma: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak çalışma kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Her gün/hiç
Hiç/çok
Üniversitesinden mezun olmuş/üniversite okumamış
Tembellik/çalışma

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: ortaokul/7.sınıf öğrencisi/ derslerine çalışma/konu tekrarı yapma/test
çözme/çalışma/tekrar yapma/test
çözme/ders/sınav/puan/puan/8.sınıf/8.sınıf/7. sınıf/8.sınıf/lgs/çalışma/test çözme/Lgs
sınavı/sınav/sonuç/puan/puan/Kayseri Fen Lisesi/Kayseri Soğanlı Lisesi/ODTÜ üniversitesi/mezun
olma/
Liseden mezun olma/üniversite/çalışmanın önemi

2.kavram alanı: gurur duymak/üzülmek/endişe etmek/ endişeli

3.kavram alanı: maaş/polislik/kuryecilik/maaş/polislik

Ö2'nin Son Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: o/ona

Gösterme sıfatı: bu kötü şaka

İyelik ekleri: ormanları/evim/yanına/yaptığının/farkında/şakasına/evi/komşularını/evinin/yandığını/
Önemini/arkadaşlarına

Belirtme durum eki: itfaiyeyi/komşularını/yandığını/önemini

İlgi eki: Nazlı'nın/yaptığının/Nazlı'nın/Nazlı'nın/Nazlı'nın/evinin/dürüstlüğün

Kişi ekleri: Varmış/Oturuyormuş/Yermiş/Ağırlyormuş/Meşhurmüş/Varmış/Oluyormuş
Yapmış/Gelin/Gelin/Yanıyor/Demiş/Koşmuş/Gelmiş/Değilmiş/Aramış/Gelmiş/Gitmişti/Yapmıştı
Konuşmamıştı/Yanmıştı/Çağırılmıştı/Yardım etmemişti/Gördüler/Yardım ettiler/Anladı
Söyledi/Yaptı

Söylem belirleyicileri: diye/ama/her gün/ama/bile/bir gün/ama/ve/böylelikle/ne..ne/de

Eksilti:

... (**Köy**) Her gün birçok turist ağırlıyormuş/ (**Köyün**) Çok ormanları varmış/ (**Nazlı**) ' Gelin komşular, gelin (**benim**) evim yanıyor. ' Demiş/ İtfaiye gelmiş(**ti**) geri gitmişti/ O (**kendi**) komşularını çağırmıştı ama kimse ona yardım etmemişti/ (**Komşuları**) Nazlı 'nın gerçekten evinin yandığını gördüler ve (**komşuları**) Nazlı 'ya yardım ettiler/ (**Nazlı**) Arkadaşlarına ne yalan söyledi/ (**Nazlı arkadaşlarına**) ne de şaka yaptı.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Oturuyormuş/Yermiş/Ağırlıyormuş/Meşhurmüş/Varmış/Oluyormuş
Yapmış/Gelin/Gelin/Yanıyor/Demiş/Koşmuş/Gelmiş/Değilmiş/Aramış/Gelmiş/Gitmişti/Yapmıştı
Konuşmamıştı/Yanmıştı/Çağırmıştı/Yardım etmemişti/Gördüler/Yardım ettiler/Anladı
Söyledi/Yaptı

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Nazlı: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Nazlı kelimesi 11 kez yinelenmiştir.

Köy: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak köy kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Kadın: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak kadın kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük:

İtfaiye gelmiş/geri gitmişti.

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: turistik yer/ağırlıyormuş/meşhurmüş/turistler
- 2.kavram alanı: yangınlar/evim yanıyor/itfaiyeyi arama/itfaiye gelmiş/yandığını görmüşler/evi yanmıştı

Ö3'ün Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Dönüşlülük adlı: kendi/kendi

Gösterme sıfatı: bu durum/ o kalem/ bu çalışkanlık

İyelik ekleri:

isminde/günümü/üzeri/uykusu/ödevi/olduğu/gözleri/ödevlerini/kalemi/gözlerine/gözlerini/
Ödevlerini/ödevlerini/yaptığını/ödevlerini/kalemine/ödevlerini/kalemine/arkadaşları/çalışkanlığı/kaleminin/ucu/
ödevlerini/sınıfını/kalemi/öncesi/kalemi/kalemime

Belirtme durum eki:

sınıfı/günü/ödevlerini/gözlerini/ödevlerini/ödevlerini/yaptığını/ödevlerini/ödevlerini/çalışkanlığı/
Hocaları/ödevlerini/sınıfını/ucunu/dersi

İlgi eki: sınıfın/Yağmur'un/Yağmur'un/kalemin

Kişî ekleri: Varmış/Gidiyormuş/(Meraklı)Değilmiş/Gelmiş/İstemiyormuş/Kapanıyormuş/Dalmış
Yapıyormuş/Sevinmiş/Şaşırmış/Sevinmiş/Teşekkür ederim/Yaptırıyormuş/Geziyormuş/Şaşırtmış
Yaptırıyormuş/Bitirmiş/Kısalmış/Kısalmış/Yazmıyormuş/Girmemiş/Almış/Gitmiş/Olamamış/Demiş

Söylem belirleyicileri: için/ve/de/hala/ve/ise/ise/ile/ve/artık

Eksilti:

...(Yağmur) Bir gün akşamüzeri ders çalışırken (**onun**) uykusu/ (**Yağmur'un**) Ödevi/ (**Yağmur**) uyumak istemiyormuş/ Kendi uyumak istemesede (**onun**) Sabah kalktığında (**Yağmur'un**) ödevlerini/ (**kendi**) kalemi yapıyormuş/ (**Yağmur**) (**kendi**) Gözlerine inanamamış/ (**Kendi**) Gözlerini açıp kapamış/ (**hoca**) çok sevinmiş.

Yağmur artık tüm (**kendi**) ödevlerini/ (**kendi**) kalemine yaptıyormuş/ (**Kendi**) Ödevlerini /(**kendi**) kalemine yaptırıp/ Kaleminin ucu kırılınca (**kaleminin ucunu**) açıp /tekrar (**kendi**) ödevlerini yaptıyormuş. 12. Sınıfı kadar (**kendi**)/ sınıfını birincilikle bitirmiş/ (**Yağmur'un**) Kalemi git gide kısalmış. Yağmur üniversite sınavı öncesi (**onun**) kalemi/ iyice kısalmış ve artık (**kalemi**) kendi kendine yazmıyormuş/ Keşke dersi (**benim**) kalemime yaptırmasaydım demiş.

*Yağmur'un ödevlerini hala yapıyormuş.
Yağmur'un bu çalışkanlığı hocaları şaşırtmış.
Yağmur üniversite sınavı öncesi (onun) kalem iyiye kısılmış.*

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Gidiyormuş/(Meraklı)Değilmiş/Gelmiş/İstemiyormuş/Kapanıyormuş/Dalmış
Yapıyormuş/Sevinmiş/Şaşırmış/Sevinmiş/Teşekkür ederim/Yaptırıyormuş/Geziyormuş/Şaşırtmış
Yaptırıyormuş/Bitirmiş/Kısılmış/Kısılmış/Yazmıyormuş/Girmemiş/Almış/Gitmiş/Olamamış/Demiş

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Yağmur: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Yağmur kelimesi 13 kez yinelenmiştir.

Kalem: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak kalem kelimesi 9 kez yinelenmiştir.

Ödev: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak ödev kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Gözlerini açıp kapamış

Kaleminin ucu kırılınca/ açıp tekrar ödevlerini yaptıırıyormuş.

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: 6.sınıf/5.sınıf/6. Sınıf/ders çalışma/ders

çalışma/ödev/ödev/kalem/kalem/ödevlerini/ödevlerini/

Ödevlerini/kalemi/ödevlerini/kalemi/çalışkanlığı/kaleminin ucu/ödevlerini yaptıırmak/12.sınıf/sınıfı

birincilikle bitirmek/kalem/üniversite sınavı/kalemi kısalmak/sınav/kalem/sınav/üniversite/meslek sahibi
olamamak

2.kavram alanı: uykusu gelmek/uyumak istememek/gözleri kapanmak/uyumak istememek/uykuya dalmak

Ö3'ün Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adılı: onlar

Dönüşlülük adılı: kendini

Gösterme sıfatı: o kişi/diğer hayatında/o kişi

İyelik ekleri: kaybedeceğini/hayatının/sonuna/hayatında/yalanı/yaptığını

Belirtme durum ekleri: kendini/kaybedeceğini/yaptığını/yumurtayı

İlgi eki: hayatının/yalancının/oyuncunun

Kişi ekleri: Şeydir/Hisseder/Güvenir/Olur/Söylemez/Kazanır/Kaybederler/Kurtulsalar/Kaybeder/Olur

Kazanmaz/Çıkar/Vardır/Yanar/Söylemez/Yapar/Gitmiştik/Gördük/Şikâyet etmiştik/Yapıştırmış

Söylem belirleyicileri:-se/dahi/asla/-a kadar/ise/-se bile/her zaman/hemen/öyle/de/-a kadar/sadece/
De/bir keresinde/ve

Cümleye dayalı değıştirim: Öyle de bir atasözü vardır.

Eksilti:

...(Dürüst olan kişi-ler?) /Asla yalan söylemez/ (Dürüst olan kişi-ler?)/ (Kendi) Hayatının sonuna kadar kazanır/ Yalan söyleyen insan ise kaybederler. (Yalan söyleyen insan) Zor durumda kurtulsalar bile diğer (kendi) hayatında kaybeder/ (Yalan söyleyen insan) Hemen yalanı ortaya çıkar/ (dürüst olmayan kişi) hilede yapar/ Bir keresinde (biz) /23 Nisan kutlamalarına gitmiştik. Yumurta taşıma oyununda (biz) oyuncunun/ hile yaptığını gördük ve (biz) öğretmenlere şikâyet etmiştik.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Şeydir/Hisseder/Güvenir/Olur/Söylemez/Kazanır/Kaybederler/Kurtulsalar/Kaybeder/Olur

Kazanmaz/Çıkar/Vardır/Yanar/Söylemez/Yapar/Gitmiştik/Gördük/Şikâyet etmiştik/Yapıştırmış

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Yalan-cı: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak yalan ile başlayan kelimeler 5 kez yinelenmiştir.

Kişi: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak kişi sözcüğü 4 kez yinelenmiştir.

Dürüst/lük: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak dürüst/lük sözcüğü 3 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Doğru sözlü olur/asla yalan söylemez

Kazanır/kaybederler

Aynı kavram alanından sözcük kullanma:

Dürüstlük/dürüst olan kişi/güven/doğru sözlü/yalan söylemez/yalan söyleyen/yalanı ortaya

çıkma/yalancının mumu yatsıya kadar yanma/dürüst olmayan/hile yapma/yalan söyleme/hile yapma

Ö4'ün Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adıları: onun/beni/seninle/ben/senin/sen/ben/seni/ben/senin/seni/seni

Gösterme adılı: böyle

Dönüşlülük adılı: kendini

Gösterme sıfatı: bu tembelliğim/öyle bir hata

İyelik ekleri:

elinden/arkadaşı/adı/yapmamı/yanları/sonunda/arkadaşlarımla/derslerimde/arkadaşlarını/yoluna

Dediklerimi/yanına/dediklerimi/dediklerini/gözlerim/tembelliğim/arkadaşım/arkadaşlarını/derslerime/arkadaşlarıyla

Belirtme durum eki:

beni/birisi/tembelliği/tembelliği/dersleri/kendini/arkadaşlarını/dediklerimi/dediklerini/seni/seni/Seni

İlgi eki: olmanın/Eyüp'ün/senin

Kişi ekleri:

Varmış/Tembelmiş/Gelmiyormuş/Varmış/Hüseyin'miş/Yapmıyorsun/Sormuş/Bekliyorsun

Demiş/Var/Geçmez/Anlıyor musun/Demiş/Düşünmüş/Olur/Takılır/Yaparız/İstemiyorum/Demiş

Tembeldim/Yapmazdım/Yardım etmezdim/Oynamazdım/Odaklanamazdım/Oynuyorum

Başarılıyım/Yapma/Bırak/Bak/Geçtim/Dinlemiyorsun/Kızıyor/Değiştirirsen/Girer/Düşün

Demiş/Demiş/Geçmiş/Gitmiş/Düşündün mü?/Sordum/Düşündüm/Gözlerim açıldı/Davranıyormuşum

Özür dilerim/Demiş/Önemli değil/Söylüyorum/Demiş/Anladım/Söz veriyorum/Odaklanıcam/Demiş

Geçmiş/Başlamış/Başlamış /Yardım ediyormuş/Davranıyormuş

Söylem belirleyicileri:

diye/daha/da/bir gün/diye/ise/de/de/böyle/aslında/hem/ile/de/ama/de/gibi/ama/

En sonunda/ile/böyle/hadi/de/bile/de/yine/diye/de/için/de/için/için/de/bir daha/artık/de/ile/de

Ada dayalı değiştirim: Bir daha böyle bir hata yapmayacağıma söz veriyorum.

Cümleye dayalı değiştirim: Yapma böyle hadi sen de bırak.

Böyle davranarak eline bir şey geçmez anlıyor musun beni demiş.

Eksilti:

Eyüp diye çocuk varmış (Eyüp) çok tembelmiş/ (onun) elinden hiçbir iş gelmiyormuş./ (Eyüp'ün) Bir arkadaşı daha varmış/ (benim) Ne yapmamı bekliyorsun (sen) demiş./ eyüp Böyle davranarak (senin) eline bir şey geçmez (sen) anlıyor musun beni demiş./ hem seninle de takılır(ız)/(hem seninle de) birşeyler yaparız (biz)/ ama (ben) yapmak istemiyorum / tembeldim (ben) senin gibi hiçbirşey yapmazdım (ben)/ kimseye yardım etmezdim birisi oyun oynamak isteyince/ (ben) oynamazdım / (ben) derslere odaklanamazdım. Ama en sonunda (ben) tembelliği / bırakıp (benim) arkadaşlarımla oyunlar oynuyorum./ (ben) derslerimde başarılıyım./ Yapma böyle hadi sende bırak tembelliği bak (senin) arkadaşlarını/ geçtim (sen) dersleri bile dinlemiyorsun/ hocalar (sana) kızıyor biraz kendini değiştirsen herşey girer (benim) dediklerimi/ bir düşün (sen) demiş. / (benim) dediklerimi düşündün mü eyüp? /Eyüp'de (ben) düşündüm çok haklısın (senin) dediklerini/ duyunca (benim) gözlerim açıldı. / (ben) özür dilerim / Önemli değil (benim) arkadaşım / ben senin için söylüyorum (demiş) / Eyüp'de (ben) anladım/ (ben) seni anladım/ söz veriyorum (ben) /artık derslerime de odaklanıcam demiş/ (kendi) arkadaşlarıyla oyunlar oynamaya başlamış (Eyüp)/ herkese yardım ediyormuş./ (Eyüp) Kimseye de kötü davranmıyormuş...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Tembelmiş/Gelmiyormuş/Varmış/Hüseyin'miş/Yapmıyorsun/Sormuş/Bekliyorsun

Demiş/Var/Geçmez/Anlıyor musun/Demiş/Düşünmüş/Olur/Takılır/Yaparız/İstemiyorum/Demiş
Tembeldim/Yapmazdım/Yardım etmezdim/Oynamazdım/Odaklanamazdım/Oynuyorum
Başarıyım/Yapma/Bırak/Bak/Geçtim/Dinlemiyorsun/Kızıyor/Değiştirirsen/Girer/Düşün
Demiş/Demiş/Geçmiş/Gitmiş/Düşündün mü?/Sordum/Düşündüm/Gözlerim açıldı/Davranıyormuşum
Özür dilerim/Demiş/Önemli değil/Söylüyorum/Demiş/Anladım/Söz veriyorum/Odaklanıcam/Demiş
Geçmiş/Başlamış/Başlamış /Yardım ediyormuş/Davranıyormuş

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Eyüp: Metin boyunca Eyüp kelimesi oluşturuıcı öge olarak 11 kez yinelenmiştir.

Hüseyin: Metin boyunca Hüseyin kelimesi oluşturuıcı öge olarak 6 kez yinelenmiştir.

Yapmak: Metin boyunca yapmak kelimesi oluşturuıcı öge olarak 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Eskiden tembeldim/sonunda tembelliği bırakıp

Tembeldim/derslerimde başarıyım

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: tembel/elinden hiçbir iş gelmemek/hicbir şey yapmamak/tembel olmanın kötü yanları/eline
bir şey geçmemek/tembel/hicbir şey yapmamak/yardım etmemek/oynamamak/derslere
odaklanamama/derslerde başarılı olma/derslere odaklanma/sınavdan yüksek alma/dersleri dinleme

Ö'4'ün Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: bana/onunla/bize/onlar/bize/ben/bana/ona/ona

Dönüşlülük adıları: kendimizi/kendimiz/kendimden

Gösterme sıfatı: bu hayatta/o kişiye/bu yaşma/ bu hayatta/ o kişi/o kişiyle

İyelik ekleri: yaşma/öğretmenlerim/olduğunu/arama/istemediğimi/kendimizi/söylemediğimizi/kendimizi
/arkadaşlarımıza//Söylemediğimizi/kendimden/karşımdaki
vermesinden/korkumu/birisini/gözünden/kendimden

Belirtme durum eki: olduğini/istemediğimi/kendimizi/söylediğimizi/kendimizi/her şeyi/söylemediğimizi/
Gerçeği/korkumu/birisini/beni

İlgi eki: birisinin/herkesin

Kişi ekleri: Şeydi/Katkı sağladı/Söylüyor/Olsam/Söylüyorum/Olmalı/Söylesek/Oluruz/Anlarsa/Mahcup
olur

Oluruz/Kazandırır/Oluruz/İnanır/Anlarlar/Vereyim/Olamıyorum/Korkuyorum/Değil/Karar
verdim/Diyorum

Söyleme/Dürüst ol/Olmazsa/Düşer/Seslenirler

Söylem belirleyicileri: -a kadar/bile/de/ama/bence/eğer/ki/eğer/se/-e karşı/ve/bile/de/hemen/ve/mesela/için/
Belki/ama/bile/da/diye/çünkü/diye

Eyleme dayalı değiştirim: Ama şuan böyle değil.

Eksilti:

... Bu **(benim)** yaşma kadar **/(benim)** öğrendiğim/ **(Benim)** Öğretmenlerim/ Bazen **(ben)** sınıftaki /bazı
kişilere sinir olsamda o kişiyle **(benim)** arama/ eğer ki **(biz)** yalan söylersek /Yalan söyledikten sonra o kişi
eğer **(bizim)** yalan söylediğimizi anlarsa o kişiye karşı mahcup olur**(uz)**/ **(kendi)** arkadaşlarımıza bile dürüst
oluruz onlar da bir şey olduğunda hemen bize inanır**(lar)**/ ve **(onlar)** **(bizim)** yalan söylemediğimizi anlalar/
(ben) korktuğum için **(benim)** karşımdaki kişiye dürüst olamıyorum / belki gerçeği söyleyince **(karşımdaki)**
kişinin) bana zarar vermesinden korkuyorum/ **(kendi)** korkumu yenip/ **(ben)** dürüst olmaya karar verdim. /
(Ben) Yalan söyleyen birisini gördüğümde bile ona da diyorum/ **(sen)** yalan söyleme/ **(sen)** dürüst ol diye
çünkü/ **(o)** yalan söyleyip dürüst olmazsa herkesin gözünden düşer/ **(herkes)** ona yalancı diye seslenirler.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Şeydi/Katkı sağladı/Söylüyor/Olsam/Söylüyorum/Olmalı/Söylesek/Oluruz/Anlarsa/Mahcup olur
Oluruz/Kazandırır/Oluruz/İnanır/Anlarlar/Vereyim/Olamıyorum/Korkuyorum/Değil/Karar
verdim/Diyorum

Söyleme/Dürüst ol/Olmazsa/Düşer/Seslenirler

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Dürüst olma: Metin boyunca dürüst olma kelimesi oluşturuıcı öge olarak 9 kez yinelenmiştir.

Yalan: Metin boyunca yalan kelimesi oluşturuıcı öge olarak 8 kez yinelenmiştir.

Kişi: Metin boyunca kişi kelimesi oluşturuıcı öge olarak 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Yalan söyleme/dürüst ol

Yalan/dürüst

Yalan söyleyip/dürüst olmazsa

Aynı kavram alanından sözcük kullanımı:

1.kavram alanı: dürüst olma/dürüst olma/iyi bir şey/dürüst olma/dürüst olma/kazandırma/dürüst olma/inanma/

Dürüst olma

2. kavram alanı: yalan söyleme/yalan söylediğimizi anlama/mahcup olma/kendimizi küçük düşürme/dürüst olamama/

Yalan söyleyen birisi/yalan söyleme/yalancı /yalan söyleyip dürüst olmazsa herkesin gözünden düşme

Ö5'in Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adıları: sen/benimle/sen/sen/bana/seninle

Gösterme adı: burda

İyelik ekleri:

ikisi/kaldığı/yanında/sınavına/sonuçları/bulundukları/aklımda/olduğu/olduğu/üniversitesine/bulundukları/Sınıfında/ikisi

Belirtme durum ekleri:

şeyi/Deniz'i/oldukları/olmayı/istediği/Deniz'i/üniversiteyi

Kişi ekleri: Arkadaşlar//Farklılardı/Biriydi/Kişıydi/Okurdu/Olurdu/Oynuyordu/Hazırlanıyordu

Heyecanlıydı/Kızıyordu/Çalışsan/Olur/Diyor/Umursamıyor/Geçer/Açıklanır/Gider/Gider

Düşseydik/Çalışsaydın/Der/Tutamıyorum/Der/Açılır/Mutluydu/Düşünüyordu/Mutlu Değildi

Geçer/Girerler/Giderler/Gider/Görür/Napıyorsun/Der/Derdin/Çalış/Çabala/Dedi//Denedim

Kazandım/Mutluyum/Geçer/Bitirirler/Olurlar/Mutluydular

Söylem belirleyicileri: ve/ama/ise/ama/o sırada/de/ama/hep/veya/ile/de/ile/ne/ama/ve/ise/için/ama

Ve/için/ve/hep/diye/ile/için/ve/ve/de/de

Ada dayalı değıştirim: Çalışkan, azimli, dürüst biriydi.

Eksilti:

Derin (ikisi çok iyi arkadaşlardı) / ama (Derin ve Deniz) birbirlerinden çok farklılardı/ Derin; çalışkan (biriydi), (Derin) azimli (biriydi)/ (Derin) dürüst biriydi /Deniz ise tembel (bir kişiydi) / (Deniz ise) yalancı (bir kişiydi)/ (Deniz ise) umursamayan bir kişiydi/ (Deniz) hep telefon (ile) veya bilgisayarla oynuyordu/ (Derin) çok heyecanlıydı/ Derin Deniz'e çok kızılıyordu (Derin Deniz'e) sende benimle çalışsan ne iyi olur diyor(du)/ ama Deniz (Derin'i) hiç umursamıyor(du). / Derin der keşke (biz) aynı liseye düşseydik/ (sen) biraz çalışsaydın keşke der/ Deniz, (ben) hiç bir şeyi aklımda tutamıyorum der/ (Derin)hep Denizi düşünüyordu/ Lise sonda oldukları için (Derin ve Deniz) bir sınava girerler ve (onlar) üniversiteye giderler. Derin mimar olmayı çok istediği için mimarlık üniversitesine gider./Derin Deniz'i (kendi) sınıfında görür / (Derin Deniz'e) sen napıyorsun /Deniz sen hep derdin bana çalış çabala diye (ben) denedim /ve (ben) kazandım/ (ben) çok mutluyum (Derin ve Deniz) üniversiteyi bitirirler .

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Arkadaşlar//Farklılardı/Biriydi/Kişıydi/Okurdu/Olurdu/Oynuyordu/Hazırlanıyordu

Heyecanlıydı/Kızıyordu/Çalışsan/Olur/Diyor/Umursamıyor/Geçer/Açıklanır/Gider/Gider

Düşseydik/Çalışsaydın/Der/Tutamıyorum/Der/Açılır/Mutluydu/Düşünüyordu/Mutlu Değildi

Geçer/Girerler/Giderler/Gider/Görür/Napıyorsun/Der/Derdin/Çalış/Çabala/Dedi//Denedim

Kazandım/Mutluyum/Geçer/Bitirirler/Olurlar/Mutluydular

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Deniz: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Deniz kelimesi 11 kez yinelenmiştir.

Derin: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Derin kelimesi 10 kez yinelenmiştir.

Lise: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak lise kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Çalışkan, azimli, dürüst biriydi /Deniz ise tembel, yalancı, umursamayan bir kişiydi.

Güzel bir liseye gider/bulundukları yerdeki en kötü liseye gider.

Aynı kavram alanından sözcük kullanma:

1.kavram alanı: çalışkan/ azimli/ dürüst/ tembel/ yalancı/ umursamayan/heyecanlı/umursamıyor /aklımda tutamıyorum/mutlu/mutlu değil/mutlu

2.kavram alanı: kitap okuma/lise/sınav/çalışma/liseye girme sonuçları/yüksek puan/lise/lise/lise/lise/okul/ Okul/lise son/sınav/üniversite/mimar olma/mimarlık üniversitesi/kazanma/üniversite/üniversite/meslek

Ö5'in Son Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: onu/onla/senin/onlara/onlara

Dönüşlülük adlı: kendi

Gösterme sıfatı: bu kız/ bu okul/ böyle bir şey

İyelik ekleri: adında/arkadaşlarından/sınıfındaki/arkadaşları/numarası/gideceğini/yanına/geleceğini/birini/ Seferinde

Belirtme durum ekleri: onu/Elif' i/bunu/gideceğini/birini

İlgili eki: sınıfın/Duygu'nun/Duygu'nun/senin

Kişi ekleri: Vardı/Biriydi/Biriydi/Alıyor/Kızdı/Sevmezdi/Güzelleşirdi/Sevmezdi/Dışlanırlardı/Gelmediler Kaçtılar/Gördü/Düşündü/Gitti/Belirleyerek/Yapma/Uyma/Dedi/Dinledi/Gitmedi/Dedi/ Oldular/Tövbe etmiş/Olmuşlar

Söylem belirleyicileri:

Hep/de/gibi/oysaki/sa/zaten/hep/bir gün/da/hemen/ilk defa/ve/her seferindee/hiçbir zaman/ve

Ada dayalı değiştirim: Bu kız çok kötü biriydi, hep yalan söyleyen, marketlerden hırsızlık yapan biriydi. İlk defa birini dinledi ve gitmedi.

Eyleme dayalı değiştirim: Sakın böyle bir şey yapma.

Eksilti:

...Bu kız çok kötü biriydi (**bu kız**) /hep yalan söyleyen (**biriydi**)/ (**bu kız**) marketlerden hırsızlık yapan biriydi. / (**kendi**) arkadaşlarından. Biraz (**kendi**) sınıfındaki /Elif gibi dürüst (**bir kızdı**)/ iyi (**bir kızdı**)/ haram şey yemeyen bir kızdı. (**Duygu**) Onu hiç sevmezdi/ Oysaki onla arkadaş olsa (**Duygu'nun**) hayatı güzelleşirdi/ (**Duygu'nun arkadaşları**) hasta numarası yapıp okuldan kaçtılar/ Elif bunu gördü/ (**Elif**) Duygu nun da gideceğini düşündü/ (**Elif**) Hemen (**Duygu'nun**) yanına gitti/ (**Elif**) Bu okul senin geleceğini belirliyecek (**Duygu**) İlk defa birini dinledi/ ve (**Duygu**) gitmedi./ (**Duygu**) Her seferinde onlara uymayıp Elif'le arkadaş oldular/ (**Duygu**) Hiç bi zaman yalan söylememiş/ (**Duygu**) tövbe etmiş

Yalın ve birleşik zamanlı yüklem:

Vardı/Biriydi/Biriydi/Alıyor/Kızdı/Sevmezdi/Güzelleşirdi/Sevmezdi/Dışlanırlardı/Gelmediler Kaçtılar/Gördü/Düşündü/Gitti/Belirleyerek/Yapma/Uyma/Dedi/Dinledi/Gitmedi/Dedi/ Oldular/Tövbe etmiş/Olmuşlar

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Arkadaşlar: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak arkadaşlar kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Elif: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Elif kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Duygu: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Duygu kelimesi 3 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Kötü/iyi

Dürüst/yalan söyleyen

Yalan/dürüst

Aynı kavram alanından sözcük kullanma:

1.kavram alanı: yalan söyleyen/marketlerden hırsızlık yapan/kötü

2.kavram alanı: dürüst/iyi/ haram şey yemeyen/yalan söylememiş/tövbe etmiş/dürüst/yalan söylemeyen

Ö6'nın Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Dönüşlülük adlı: kendine

Gösterme sıfatı: bu durum/bu durum/bu para/bu durum

İyelik ekleri: yaptıkları/ödevlerini/annesi/annesini/tabletinden/annesini/derslerini/kafasını/içine
Çevresindeki/durumuna/arkadaşları/arkadaşları/tabletini/tedavisi/haline

Belirtme durum eki: ödevlerini/Arda'yı/kapıyı/çaldığı/kapıyı/Melis'i/annesini/daldığı/derslerini/
Kafasını/biri/sabahları/tabletini

İlgi eki: Arda'nın/Arda'nın/Arda'nın/Arda'nın/Arda'nın/Arda'nın

Kişî ekleri: Arkadaşmış/Gider/Gelir/Oynarlarmış/Gitmiş/Gelmişler/Çağırılmış/Oynuyormuş

Açmış/Seslenmişler/Duyuyormuş/Gitmiş/Tekrar etmiş/Kaldırmıyormuş/Devam etmiş

Başlamış/Üzülüyormuş/Kalıyormuş/Gelmiş/Geçmiş/Kalmış/Uzaklaşıyormuş/Sıkılmış

Satmış/Tedavi olmuş/Sürmüş/Dönmüş/Bakmamış

Söylem belirleyicileri: ile/ve/her gün/ve/ve/bir gün/de/gibi/ve/ve/ancak/için/ne..ne/de/ve/ise/ve/ve/
Ve/ile/ise/artık/ve/ve/artık/ve

Cümleye dayalı değiştirim: Bir gün de her gün yaptıkları gibi okula gitmiş.

Eksilti:

Melis ile Arda iki yakın arkadaşmış./Melis ve Arda hergün okula gider(lermiş)/ (Melis ile Arda hergün)okuldan gelir(lermiş) /ve (Melis ve Arda hergün) oyun oynarlarmış. / (Melis ile Arda) okula gitmiş(ler)/ ve (Melis ile Arda) okuldan gelmişler/ Melis (kendi) ödevlerini bitirip/ (Melis) Arda'yı oyun oynamak için dışarı çağırmış./ Arda (kendi) tabletinden oyuna çok daldığı için ne Melis'i (duyuyormuş)/ nede (kendi) Annesini duyuyormuş./ Melis eve gitmiş ve (kendi) derslerini tekrar etmiş./Arda ise (kendi) kafasını tableten kaldırmıyormuş. / Bu durum aylarca devam etmiş. Ve Arda yavaş yavaş içine kapanık (biri olmaya başlamış) / (Arda) Gece boyu tabletle oynamaktan sabahları okula geç kalıyormuş./ (Kendi) Tabletini satmış/ (Arda) bu paraya tedavi olmuş/ (Arda'nın) tedavisi birkaç ay sürmüş /ve Arda eski haline dönmüş ve/ (Arda) artık 1 saatten fazla tablete (bakmamış)

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Arkadaşmış/Gider/Gelir/Oynarlarmış/Gitmiş/Gelmişler/Çağırılmış/Oynuyormuş

Açmış/Seslenmişler/Duyuyormuş/Gitmiş/Tekrar etmiş/Kaldırmıyormuş/Devam etmiş

Başlamış/Üzülüyormuş/Kalıyormuş/Gelmiş/Geçmiş/Kalmış/Uzaklaşıyormuş/Sıkılmış

Satmış/Tedavi olmuş/Sürmüş/Dönmüş/Bakmamış

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Arda: Metin boyunca oluşturuç öge olarak Arda kelimesi 17 kez yinelenmiştir.

Melis: Metin boyunca oluşturuç öge olarak Melis kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Tablet: Metin boyunca oluşturuç öge olarak tablet kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Okula gider/okuldan gelir

Okula gitmiş/okuldan gelmişler

Sınıfı başarı ile geçmiş/sınıfta kalmış

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: okula gider/okuldan gelir/okula gitmiş/okuldan gelmiş/ödevlerini bitirir/derslerini tekrar eder/karne günü/ başarı ile geçmiş/sınıfta kalmış/

2.kavram alanı: oyun oynamak/oyun oynamak/yeni alınan tablet ile oynamak/tabletten oyuna dalmak/tabletten kafasını kaldırmamak/tabletle oynamak/tablet/tablete bakmamak/televizyona bakmamak

Ö6'nın Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: bizimle/onlar

Gösterme adıları: bu/bunun

Gösterme sıfatları: bu hayatta/öbür dünyada/ bu dünyada/bu şekilde

İyelik ekleri: başına/geleceğini/geleceğini/başı/çevremizdeki/sonucunu

Belirtme durum eki: geleceğini/geleceğini/şeyi/sonucunu

İlgi eki: insanların/bunun

Kişi ekleri: Şeydir /Değildir/Şeydir/Kalplidir/Bilse/Bilse/Vazgeçmez/Çıkmaz/Yaşarlar

Olmalıyız/Vazgeçmemeliyiz/Olursak/Kurar/Olur/Olursa olsun/Olur/Vazgeçmeyin/Geçirmeyin/Almazsanız
Alırsınız/Bırakmaz/Alacak/Kazanacak

Söylem belirleyicileri: ve/her zaman/de/se/de/se/ise/her zaman/bu yüzden/her zaman/ve/se/ister
istememez/ve/de/

Ne olursa olsun/sa/elbet/da/her zaman

Eksilti:

... **(Dürüst insan)** /**(kendi)** Başına / **(dürüst olmayan insanlar)** her zaman kötü bir şey yaşarlar./ Bu yüzden **(biz)** her zaman dürüstlükten yana olmalıyız./ **(Biz)** Dürüstlükten vazgeçmemeliyiz./ Ve bu şekilde **(biz)** dürüst olursak ister istemez **(bizim)** çevremizdeki insanlar **/(siz)/ (dürüstlükten vaz)** geçirmeyin. /Bu dünyada **(siz)** dürüstlükten hiçbir verim almazsanız

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Şeydir /Değildir/Şeydir/Kalplidir/Bilse/Bilse/Vazgeçmez/Çıkmaz/Yaşarlar

Olmalıyız/Vazgeçmemeliyiz/Olursak/Kurar/Olur/Olursa olsun/Olur/Vazgeçmeyin/Geçirmeyin/Almazsanız
Alırsınız/Bırakmaz/Alacak/Kazanacak

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öge olarak dürüstlük kelimesi 13 kez yinelenmiştir.

İnsan: Metin boyunca oluşturuç öge olarak insan kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Başına kötü bir şey geleceğini de bilse/iyi bir şey geleceğini de bilse

Bu dünya/öbür dünya

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüst değildir/ kötü bir şeydir/dürüst olmayan insanların başı beladan kurtulmaz

2.kavram alanı: dürüstlük/dürüst insan/iyi kalpli/dürüstlükten vazgeçmez/dürüstlükten yana olma/

Dürüstlükten vazgeçmeme/dürüstlükten vazgeçme/dürüstlükten vaz geçirmeme/dürüst insanlar kazanacak/

Dürüstlükten verim alma/karşılsız kalmama/dürüst olur

Ö7'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: onun/sen/onu

Gösterme adıları: onun/şöyle

İyelik ekleri:

derslerine/derslerine/ailesi/güzelliğine/1.liği/kardeşinden/öğretmenine/annesi/babası/öğretmeni

Arkadaşıyla/eşinin/parasını/zamanında/arkadaşıyla/eşi/arkadaşıyla

Belirtme durum eki: güzeli/Elena'yı/her şeyi/parasını/onu

İlgi eki: Diana'nın/eşinin

Kişi ekleri: Kardeşiler/Kızdı/Kızdı/Severdi/Hayran kalırdı/Verdi/Yakalandı/İtiraf etti/Çekiyormuş

Olmuştu/Mahcuptu/Dedi/Değilsin/Kalma/Dedi/Akıllanmıştı/Vermiyordu/Geçti/Olmuştu/Yaşıyordu

Geliyordu/Evlenmişti/Yiyordu/Pişmandı/Okusaydım/Diyordu/Geçti/Mutsuzdu/Kısıtlıyordu/Yaşıyordu

Söylem belirleyicileri: ama/ise/ve/ her zaman/ama/kadar/daha/çünkü/bir gün/ve/hâlbuki/kadar/bile/olsa/ve/artık/ile/birlikte/ise/ve/keşke/ama/ama

Eksilti:

*Elena (~~iki kız kardeşiler~~) / Diana iki kız kardeşiler. Elena, derslerine hiç çalışmayan (**bir kızdı**)/ (**Elena**) tembel (**bir kızdı**) ama/ (**Elena**) güzeller güzeli bir kızdı/. Diana ise her zaman (**derslerine**) çalışan/ **derslerine** (**her zaman derslerine**) /çok dikkat eden ama/ (**Diana**) Elena kadar güzel olmayan bir kızdı. (~~Elena ve Diana'nın~~) /Ailesi Elena'yı daha çok severdi ...*

*(**kendi**) Öğretmenine yakalandı ve Diana (**öğretmenine**)/ herşeyi itiraf etti/ ~~Elena'nın~~ Annesi ve babası çok mahcuptu. /Diana'ya (**kendi**) öğretmeni şöyle dedi:*

- Diana sen kimseye yardım etmek zorunda değilsin (**Diana**)/ (**sen kendi**) kardeşin bile olsa yardım etmek zorunda kalma!

*Diana akıllanmıştı ve/ (**Diana**) kimseye artık kopya vermiyordu/ (**Diana**) Arkadaşıyla birlikte yaşıyordu./ Arada sırada filmlerden (~~ona~~) teklifler geliyordu./ Elena ise evlenmişti ve (**kendi**) eşinin parasını yiyordu./ ~~Elena~~—çok pişmandı /“(Ben) Keşke zamanında okusaydım” diyordu/ (**kendi**) arkadaşıyla mutlu mesut yaşarken Elena çok mutsuzdu./ (~~Elena'nın~~) Eşi onu kısıtlıyordu*

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Kardeştiler/Kızdı/Kızdı/Severdi/Hayran kalırdı/Verdi/Yakalandı/İtiraf etti/Çekiyormuş Olmuştu/Mahcuptu/Dedi/Değilsin/Kalma/Dedi/Akıllanmıştı/Vermiyordu/Geçti/Olmuştu/Yaşıyordu Geliyordu/Evlenmişti/Yiyordu/Pişmandı/Okusaydım/Diyordu/Geçti/Mutsuzdu/Kısıtlıyordu/Yaşıyordu

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Diana: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Diana kelimesi 12 kez yinelenmiştir.

Elena: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Elena kelimesi 11 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük:

Derslerine hiç çalışmayan tembel/derslerine her zaman çalışan
Mutlu mesut/mutsuz

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: derslerine hiç çalışmayan/tembel/çalışan/derslerine dikkat eden/sınav/kopya çekme/öğretmen/ Kopya/öğretmen
- 2.kavram alanı: itiraf etmek/yardım etmek/disiplinlik olmak/akıllanmak/kısıtlamak/mahcup/mutsuz/ Yardım etme

Ö7'nin Son Testte Kullandığı Bağlaçlılık Ögeleri

Kişi adıları: onlara/onu

Dönüşlülük adılı: kendi/kendi

Gösterme adılı: orada

Gösterme sıfatı: o ödevi/ diğer arkadaşları/diğer arkadaşları

İyelik ekleri: yetiştirmesi/arkadaşlarına/verdiği/ödevlerini/ardından/arkadaşlarına/ödevini/arkadaşları/ Arkadaşları/yolunu/arkadaşlarına/yazısını/öğretmenine/öğretmeni/yazısını/arkadaşlarının/ödevlerine/ Olduğunu/öğretmeni/geldiğinde

Belirtme durum eki: ödevlerini/ödevi/ödevini/yolunu/yazısını/yazıyı/yazsını/olduğunu/onu

İlgi eki: evin/dürüstlüğü/arkadaşlarının

Kişi ekleri: Pazardı/Yoğundu/Vardı/Bitirdi/Gitti/Eğlendi/Olmuştu/Korktu/Bitirememişti/Bitirememişti Dedi/Araştır/Fark etmez/Dedi/Bulundu/Tuttu/23.30'du/Yazdı/Verdi/Beğenmedi/Baktı/Anladı/Tebrik etti/Anladı

Söylem belirleyicileri: ve/ve/ilk olarak/ardından/için/tam/çünkü/daha/da/ve/bile/yine de/sonra/ve/bir kez daha

Eksilti:

... **(Neşe'nin)** Yetiştirmesi gereken ödevler **(vardı)/ (onun)** arkadaşlarına verdiği sözler **(vardı)/ ve** bitmesi gereken bir yazı vardı. **(Neşe)** İlk olarak **/(kendi)** ödevlerini bitirdi/ **(Neşe)** Ardından/ **(kendi)** arkadaşlarına söz verdiği için lunaparka gitti/ **(Neşe)** Orada çok eğlendi/ **(Onun)** Diğer arkadaşlarında o ödevi bitirememişti/ **(Neşe'nin)** Arkadaşları Neşe'ye şöyle dedi:

- **(Sen)**İnternette az bilinen bir hikâye araştır/

Neşe onlara itirazda bulundu ve/ **(Neşe)** evin yolunu tuttu./ **(Neşe)** Eve geldiğinde saat 23.30'du bile/, **(Neşe)** yinede/ **(kendi)** arkadaşlarına uymayıp kendi yazısını kendi yazdı/ **(Neşe)** Ertesi gün okula geldiğinde yazıyı/ **(kendi)** öğretmenine verdi./ **(Neşe'nin)** Öğretmeni/ **(Neşe'nin)** yazısını pek beğenmedi./ **(Öğretmeni)** / Sonra **(onun)** diğer arkadaşlarının ödevlerine baktı ve/ **(öğretmeni ödevlerin)** internette alınmış olduğunu anladı.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Pazardı/Yoğundu/Vardı/Bitirdi/Gitti/Eğlendi/Olmuştu/Korktu/Bitirememişti/Bitirememişti
Dedi/Araştır/Fark etmez/Dedi/Bulundu/Tuttu/23.30'du/Yazdı/Verdi/Beğenmedi/Baktı/Anladı/Tebrik etti/Anladı

Yinelenen oluşturuç öğeler:

Arkadaş: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak arkadaş kelimesi 6 kez yinelenmiştir.
Neşe: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak Neşe kelimesi 5 kez yinelenmiştir.
Ödev: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak ödev kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler

1.kavram alanı: yetiştirmesi gereken ödevler/bitmesi gereken yazı/ödevlerini bitirdi/yazı ödevi/ödevini bitiremedi/hikâye araştırma/yazı/yazısını kendi yazma/ödevlerine bakma

2.kavram alanı: korktu/bitirememişti/beğenmedi/anladı/tebrik etti/fark etmemek

Ö8'in Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: bizim/bende/bizim/o/ona/bize/bizim/o

Gösterme adılı: bu

Dönüşlülük adılı: kendisi

Gösterme sıfatı: bu sınıfta/bu yılımız/bu şekilde

İyelik ekleri:

sınıfımız/sınıfımızda/başarısı/yılımız/bilgileri/derslerine/veremediği/sınıfımıza/başarısı/biri/babası
Derslerine/kendisi/içi/notlarından/notlarından/yılımız/babasına/derslerine/dikkatini/telefonunu

Belirtme durum eki: biri/geceleri/olduğu

İlgi eki: Serpil'in/bizim/Serpil'in/Sudenur'un/bizim/sınıfın/bizim/telefonun

Kişi ekleri: Okuyorum/Geçtim/Geldi/Öğrenci (dir)/Var/Düşük (tür)/Yılımız (dır)/Bende (dir)/Yüksek (tir)

Isınamadılar/Biri (dir)/Kıskanılıyor/Demiştin/Başarılı idi/Düştü/(Derslerine çalışmaz)Olmuş/Uyurmuş
Anlattı/Değil/Alıyordu/Önemli (dir)/Başladı/Dedi/Teslim etti/Değil

Söylem belirleyicileri:

da/çünkü/işte/bu yüzden/da/için/ya/işte/öncelerde/da/çünkü/ve/de/ama/işte/de/ve/gibi

Eksilti:

Ben Elif **/(Ben)** Vali Saffet arıkan bedük orta okulunda okuyorum/**(Ben)** 8. sınıfa geçtim/**(Bizim)** Sınıfımız/ Yani yeni öğrenci **(geldi)/ (Bizim)** Sınıfımızda/ **(kendi)** derslerine odaklanamadığı **(gibi)** **/(neden kendi derslerine)** dikkat veremediği gibi./ **(Bizim)** Sınıfımıza yeni gelen Sudenur'un başarısıda/ **(Sude)** sınıfa geldi geleli **(bizim)** sınıf Sudenur'a bir türlü ısınamadılar /çünkü bizim sınıfın başarısı **(başarısı)** en düşük sınıflardan biri/ işte bu yüzden Sudenurda çok hırslı **(bir kız olduğu için)**

çok kıskanılıyor/ (Sudernur da) çalışan bir kız olduğu için çok kıskanılıyor./ 7. (sınıfta) Ve 8. sınıfta (Serpil'in başarısı) çok düştü /çünkü (onun) babası/ ona telefon alınca (Serpil) derslerine çalışmaz olmuş/ ve (Serpil) geceleride çok geç uyurmuş/ (Serpil) ders içi notlarından (çok düşük alıyordu)/ (kendi) telefonun 1 hafta önce teslim etti ve/ (Serpil) Sude gibi hırs yapıp/ (kendi) derslerine ...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Okuyorum/Geçtim/Geldi/Öğrenci (dir)/Var/Düşük (tür)/Yılıımız (dır)/Bende (dir)/Yüksek (tir)
Isınamadılar/Biri (dir)/Kıskanılıyor/Demiştin/Başarılı idi/Düştü/(Derslerine çalışmaz)Olmuş/Uyurmuş
Anlattı/Değil/Alıyordu/Önemli (dir)/Başladı /Dedi/Teslim etti/Değil

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Sınıf: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak sınıf kelimesi 10 kez yinelenmiştir.
Serpil : Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Serpil kelimesi 6 kez yinelenmiştir.
Sudenur: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Sudenur kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Başarısı çok yüksek/başarısı en düşük sınıf
Başarılı idi/düştü

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: odaklanamamak/dikkat verememek/ısınamamak/kıskanılmak
2. kavram alanı: ortaokul/okuma/8.sınıf/sınıf/öğrenci/sınıfımız/başarısı düşük/sınıfta/ders/sınıf/başarısı yüksek/
Başarısı en düşük sınıf/çalışkan/başarılı/8.sınıf/derslerine çalışmaz/ders içi notları/sınav notları/derslerine çalışma

Ö8'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: ben/sizlere/bizim/ben/siz/ben/size/bizi/bana/bizi/biz/bizim/biz/ben/o

Gösterme sıfatı: bu kız

İyelik ekleri:

okulumuz/isminde/ablam/arkadaşlarım/ablamlar/karşıma/sevdiğini/ablamin/arkadaşı/ablam/halası/
kuzenleri/Yengesi/içerisinde/dışarı/yanımıza/yanına/ablam

Belirtme durum eki: tartışmayı/bizi/sevdiğini/paraları/Ayşenur'u/doğruları/olanları/konuyu

İlgi eki: bizim/kızın/ablamin/arabanın/okulun/bizim/müdürün

Kişi ekleri: Anlatacağım/Vardı/Kalmamıştı/Bende idi/Çıktı/İnmeyin/Alırım/Dedi/Söyledi

Alır mısın?/Dedi/Attı/Gelmişti/Bekliyordu/Dediler/Görüşücez/Dedi/Gittiler/Çıktık
Çağıttık/Anlattık/Uydurdu/Olmadı/Anlattı/Kapattırdı

Söylem belirleyicileri:

Şimdi/ve/ve/bir gün/ile/ve/ve/da/da/ve/ve/da/da/ile/de/ve/da/ile/ama/hep/hiç/ve /da/ve/da

Eksilti:

Ben Songül (**Ben**) / (**bizim**) okulumuzda Ayşenur isminde / (**benim**) ablam(**da idi**)/arkadaşlarım (**da idi**) / bende idi. Birgün (**benim**) ablamlar/ ile kantine giderken Ayşenur (**bizim**) karşıma çıktı ve/ (**Ayşenur**) siz inmeyin abla ben size alırım dedi ve (**Ayşenur**) bizi çok sevdiğini söyledi./ (**Benim**) Ablamin/ arkadaşıda banada su alır mısın (**sen**) deyince/ (**Ayşenur**) sert bir şekilde hayır dedi ve/ (**Ayşenur**) paraları yere/ attı ~~ve~~ okul çıkışı (**benim**) ablamda /sakin sakın konuşacakken (**Ayşenur'un**) halası, (**Ayşenur'un**) kuzenleri, (**Ayşenur'un**) yengesi gelmişti hepsi arabanın içerisinde bizi bekliyordu. ...(**Onlar**) ~~bizim~~ yanımıza gelip ~~şöyle dediler~~ /yarın (**biz**) görüşücez hepinizle'/ diyerek (**onlar**) gittiler . Ertesi gün de (**biz**) müdür'ün yanına çıktık /ve (**biz**) Ayşenur'u da çağıttık./ biz tüm doğruları (**anlattık**) ve bütün olanları anlattık (**benim**) ablam ile ben ama/ o hep uydurdu/ (**o**) hiç dürüst olmadı. (**o**) herşeye yalan yanlış anlattı...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Anlatacağım/Vardı/Kalmamıştı/Bende idi/Çıktı/İnmeyin/Alırım/Dedi/Söyledi
Alır mısın?/Dedi/Attı/Gelmişti/Bekliyordu/Dediler/Görüşücez/Dedi/Gittiler/Çıktık
Çağtık/Anlattık/Uydurdu/Olmadı/Anlattı/Kapattırdı

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Ablam: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak ablam kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Okul: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak okul kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: doğruları anlattık/uydurdu/dürüst olmadı/yalan yanlış anlattı
- 2.kavram alanı: tartışma/kavga etme/karşıma çıkma/sert bir şekilde/yere atma/yarın görüşecek deme
3. kavram alanı: ablam/arkadaşlarım/ben/halası/kuzenleri/yengesi/müdür/Ayşenur'u/ablam/ben/Mustafa hoca/

Ö9'un Ön Testte Kullandığı Bağlaçlık Ögeleri

Kişi adlı: benim/ben/senin/ben/ben/onun

Gösterme adlı: bunlar

İyelik ekleri:

ilçesi/ailesinin/durumu/ailem/istediğimi/düşünceleri/işleri/işlerinde/ailesi/eşiğinde/babası/oğlum/
Başına/okulum/babasını/yaşına/okuluna/babasının/işlerinin/başına/babası/hastalığından/babasının
/vefatından/babasının/işleri/annesi/annesi/oğlum/çalışmamız/ihtiyacımız/aklımı/başına/babasının/vefatından
/çalışması/annesineyanında/ustası/çalışmasını/ustası/annesi/babasının/işlerinin/başına/başına/kaldığı
/derslerini/çalışmalarının/ardından/
hayali/hayalini/eğitimini/sonunda/hayaline/yararı/zararları

Belirtme durum eki:

biri/istediğimi/babasını/çalışmasını/işi/liseyi/Boğaziçi'ni/derslerini/üniversiteyi/hayalini/eğitimini

İlgi eki: Kayseri'nin/Mustafa'nın/ailesinin/benim/Mustafa'nın/batmanın/işlerin/senin/bataklığın/babasının/
İşlerinin/Mustafa'nın/babasının/babasının/onun/kaportacının/Mustafa'nın/Mustafa'nın/
Mustafa'nın/Babasının/işlerinin/Mustafa'nın/çalışmalarının/Mustafa'nın/tembelliğin

Kişi ekleri: Varmış/Biriymiş/Yapardı/Yaparım/Varmış/Yakalanmış/(İşleri) Aksamış/Gelmişler/Yapamam
Lazım (dır)/Eşiğimdeyim/Demiş/Napabilirim/Okuyorum/Var/Çabalar/Girmiş/Çalışır/Geçmişti/Vefat eder
Batar/İflas ederler/Kalır/Gerek/(İhtiyacımız)Var/Karar verir/Değiştirdi/Ayrılmıştı/Okumayacaktı/Gerekliyor
Gerekliyordu/Çalışır/Hayran olmuştur/(İşi) Kapmış/Vefat eder/Kalır/Geçseydi/Gelmiyecekti/Olmuş bitmişti
Karar verdi/Karar verdi/Terkti/Kazanır/Asılır/Bitirir/Olur/Doktorluktu/Karar
verir/Katılır/Geçirir/Tamamlamış/Kavuşmuştu/Doktordu/Çalışkan olmuştu/Çalışmıştı/
Doktor olmuştu/Anlamıştı/Zarar veriyordu

Söylem belirleyicileri: daha/da/çünkü/diye/ama/gel zaman git zaman/ve/ne... ne/de/bir süre sonra/-den
dolayı/ve/sonra/ Sadece/sonra/ancak/artık/ilk başta/ama/artık/ve/ardından/ama/ve/ardından/ama/ve/için/ve/
ve/sonunda

Ada dayalı değiştirim: Kayseri'nin ilçesi Melikgazi'de yaşayan Mustafa adlı biri varmış.
Mustafa çok tembel biriymiş

Eksilti:

... Benim ailem zengin ~~(diye düşünceleri varmış)~~ /**(ben)** istediğimi yaparım diye düşünceleri varmış./
Ama gel zaman git zaman ~~Mustafa'nın~~ babası / **(Gel zaman git zaman)** / ~~(Mustafa'nın babasının)~~
işleri aksamış/ **(Mustafa'nın babasının)** işlerinde/ Oğlum ben artık birşey yapamam **(demis)**/ işlerin
başına senin geçmen lazım **(demis)**/ **(ben)** bataklığın eşiğimdeyim demis./ Ancak Mustafa ~~ben~~
napabilirim **(diyerek kendi babasını oyalamaya çabalar)**/ ~~ben~~ okuyorum **(diyerek kendi babasını**
oyalamaya çabalar)/ **(benim)** okulum var diyerek / **(kendisi)** babasını oyalamaya çabalar./ Mustafa 19
yaşına girmiş/ **(Mustafa)** ne okuluna doğru dürüst gidip ders çalışır**(dı)**/ **(Mustafa)** ne de babasının
işlerinin başına geçmişti./ Bir süre sonra ~~mustafa'nın~~ babası **(kendisi)** hastalığından dolayı vefat eder./
(Mustafa'nın) Babasının vefatından 2 gün sonra **(Mustafa'nın)** ~~babasının~~ işleri batar ve /

~~(Mustafalar)~~ iflas ederler. Sadece Mustafa (**kalır**)/ ~~(Mustafa'ya annesi oğlum artık)~~ paraya ihtiyacımız var.~~der~~ Mustafa (**kendi**) aklını /(**kendi**) başına almaya karar verir/ (**Mustafa**) okuyamıycağı/ onun çalışması **gerekıyor (di)**/ (**Mustafa'nın**) annesine / ~~(Mustafa'ya)~~ hayran olmuştur./ İlk başta (**Mustafa**) babasının işlerinin /Ama artık herşey **olmuş(tu)** / (**her şey**) bitmişti./ Mustafa ~~karar verdi~~ (**Mustafa**) kaldığı yerden okula devam etmeye karar verdi./ (**Mustafa**) Liseyi dıştan bitirerek /Mustafa (**kendi**) derslerini çok fazla asılır. Ve (**kendi**) çalışmalarının ardından /~~Mustafa~~ üniversiteyi bitirir. ~~Ve ardından~~ (**Mustafa**) öğretmen olur./ Ama ~~Mustafa'nın~~ hayali doktorluktu./ ~~Mustafa~~ yüksek lisans yapmaya karar verir./ Ve (**kendi**) hayalini gerçekleştirmek için yüksek lisans katılır. /~~Mustafa~~ uzun bir süre geçirir ve mustafa doktorluk eğitimini **tamamlamış(tı)** ve/ (**Mustafa**) sonunda /(**kendi**) hayaline kavuşmuştu./ / (**tembelliğin**) zararları ...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Biriymiş/Yapardı/Yaparım/Varmış/Yakalanmış/(İşleri) Aksamış/Gelmişler/Yapamam Lazım (dır)/Eşiğindeyim/Demiş/Napabilirim/Okuyorum/Var/Çabalar/Girmiş/Çalışır/Geçmişti/Vefat eder Batar/İflas ederler/Kalır/Gerek/(İhtiyacımız)Var/Karar verir/Değiştirdi/Ayrılmıştı/Okumayacaktı/Gerekıyor Gerekiyordu/Çalışır/Hayran olmuştur/(İşi) Kapmış/Vefat eder/Kalır/Geçseydi/Gelmiyecekti/ Olmuş bitmişti/Karar verdi/Karar verdi/Terkti/Kazanır/Asılır/Bitirir/Olur/Doktorluktu/Karar verir/Katılır/Geçirir/Tamamlamış/Kavuşmuştu/Doktorluktu/Çalışkan olmuştur/Çalışmış/Doktor olmuştur/Anlamıştı/Zarar veriyordu

Yinelenen oluşturuçu öğeler:

Mustafa: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak Mustafa kelimesi 38 kez yinelenmiştir.

Babası: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak babası kelimesi 9 kez yinelenmiştir.

Çalış-ma/kan: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak çalış ile başlayan 8 kelime yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Gel zaman/git zaman

Olmuş/bitmişti

Tembel/çalışkan

Tembelliğin yararı/zararları

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: Mustafa/Mustafa/Mustafa'nın ailesi/Mustafa/benim ailem/Mustafa'nın babası/Mustafa ve ailesi/babası/oğlum /ben/Mustafa/ben/ben/babası/Mustafa/babasının/Mustafa/babası/Mustafa'nın babası/

Babasının/babasının/Mustafa ve annesi/Mustafa ve annesi/oğlum/Mustafa/Mustafa/babasının/Mustafa/Annesi/Mustafa/Mustafa'nın ustası/Mustafa/Mustafa/Mustafa/Mustafa'nın annesi/ Mustafa

2. kavram alanı: çalışma/batmanın eşiğine gelme/iflas etme/işleri batma/

İşlerin başına geçme/işleri aksama/işlerinde sorun çıkma/bataklığın eşiğine gelme/işlerin başına geçme

Ö9'un Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Gösterme adlı: bunun

Gösterme sıfatı: o insan/ bu tür insan

İyelik ekleri:

kazancımız/aksi/etrafındaki/çevresi/geleceğini/çevresi/arkadaşları/mesleği/çevresi/geleceği/çevresi Hayellerine/çevresinde/geleceğini/çevresini/günümüzde/azalmasından

Belirtme durum eki: geleceğini/geleceğini/çevresini

İlgi eki: bunun/insanın/bunun/insanların/güvenin

Kişî ekleri: Kazandırır/Verebiliriz/Olur/Kazanır/Belirler/Olur/Güvenilmez/Olursa/Kavuşmamış Olmaz/Önemlidir/Etkiler/Duyuluyor

Söylem belirleyicileri: mesela/ve/gibi/ancak/bunun aksine/hep/ise/belki/de/ama/bunun tam aksine/ve/ Sa/belki/de/ve/ve/de/ve/-den dolayı

Eksilti:

... **(biz)** örnek verebiliriz./ Mesela iyi **(arkadaşlar)** ve dürüst arkadaşlar gibi/ **(bizim)** kazancımız olur./ Ancak bunun aksine dürüstlüğü saygı duymayan **(kişi)** hep yalan söyleyen kişi ise **(kendi)** ~~etrafındaki~~ **(kendi)** çevresinde/ **(kendi)** çevresi belirler./ İyi arkadaşları **(olan kişi)**/ iyi bir çevresi olan kişinin belki de iyi bir mesleği **(olur)** / güzel bir **(kendi)** çevresi olur/. Ama bunun tam aksine yalancı **(olursa)**/ güvenilmez **(olursa)** /ve kötü bir çevresi olursa belki de o insan **(kendi)** hayallerine/ ~~(o insan)~~ **(kendi)** çevresinde güveneceği kimse olmaz./ Dürüstlük çok mühim **(dir)** ve önemlidir./ Dürüstlük bir insana ~~(m)~~ **(kendi)** geleceğini/ **(kendi)** çevresini/ çok fazla etkiler. Birde günümüzde dürüst insanların **(azalmasından)** ve insanlara güvenin azalmasından dolayı bu tür insanlara çok fazla ihtiyaç duyuluyor.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklem:

Kazandırır/Verebiliriz/Olur/Kazanır/Belirler/Olur/Güvenilmez/Olursa/Kavuşamamış
Olmaz/Önemlidir/Etkiler/Duyuluyor

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

İnsan: Metin boyunca oluşturuç öge olarak insan kelimesi 8 kez yinelenmiştir.
Çevre: Metin boyunca oluşturuç öge olarak çevre kelimesi 7 kez yinelenmiştir.
Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öge olarak dürüstlük kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük:

Dürüstlük/yalan söyleyen
İyi bir çevresi/kötü bir çevresi

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüstlük/dürüst arkadaşlar/dürüstlük/iyi arkadaşlar/iyi çevre/dürüstlük/dürüstlük/
Dürüst insanlar/insanlara güven
2.kavram alanı: yalan söyleyen kişi/çevresine güven vermeyen/ kötü insanlar/yalancı/güvenilmez/
Kötü bir çevre/güveneceği kimse olmaz

D1'in Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: ben/sizlere/sizin/size/sizi/siz/sizi

Gösterme adları: bunu/onun/bu

Gösterme sıfatı: bu dersler

İyelik ekleri:

zararlarını/cevabınız/sorumluluklarımızı/yerine/söylediğiniz/davranışlarımız/dikkatsizliklerimiz/
İstemediğimiz/karşımdaki/öğretmenlerinize/ödevlerini/dediklerini/gözünden/yerine/derslerine/
ödevlerini//Öğretmenlerinin/dediklerini/yerine/duyduğuma/öğretmeninizin/ailenizle/davranışlarımızı/
düzeltmenizi//Öğretmeninizi/sonrasında/bulamadığınız/öğretmeninize/öğretmeniniz/konuştuğumuzu/
gözüne/başından//Zamanınıza/kıyası/derslerinize/

Belirtme durum eki:

bunu/ödevleri/dediklerini/ödevlerini/dediklerini/biri/sizi/davranışlarımızı/düzeltmenizi/
Kolay/ödevleri/soruları/cevabını/konuştuğumuzu/sizi/çalışkanlığı/tembelliği

İlgi eki: tembelliğin/ öğretmeninin/onun/öğretmenlerinin/burnunuzun

Kişi ekleri: Anlatacağım/Nedir?/Dersek/Dersiniz/Gibidir/Biriyseniz/Olur/Konuşalım/Kavramdır
Biriyseniz /Gözükürsünüz?/Gözükürsünüz/Gözünden düşersiniz/Olursanız/ Alamazsınız
Olur/Bitmiyor/Diyorsa/Anlıyorsa/Söyler /İster/Dinlerseniz/Olursunuz/(Burnunuzun dikine) Giderseniz
Yoktur/İstiyorsanız/Yapamıyorsanız/Yapmak(tır)/Okumaktır/Sormaktır/Anlamış/Başlarsınız
Gelmez/Önem verin/Dönerseniz/Yöneltir /Önem verin /Başarıya ulaşım /Yok /Kapı kapanmaz /Seçim

Söylem belirleyicileri:

Gibi/ve/veya/ve/ancak/o zaman/ama/o zaman/asla/o yüzden/en başından/o zaman/ve/da/lakin kısacası/

Çünkü /ancak/ve/da/ve/da

Ada dayalı değiştirim: öyle olursanız derslerden 30,40 en fazla 60 üstü alamazsınız.

Eyleme dayalı değiştirim: Tembel olup tembellikten kurtulmak istiyorsanız ama yapamıyorsanız...

Eksilti:

... **(sizin)** cevabınız çalışmamak **(dersiniz)** / **(sizin cevabınız)** **(kendi)** sorumluluklarımızı yerine getirmemek dersiniz **(siz)** / **(biz)** Tembel biriyseniz/ **(bizim)** nasıl davranışlarımız/ **(bizim)** ~~nasıl~~ dikkatsizliklerimiz olur. **(Biz)** Bunu konuşalım.

Tembellik **(bizim)** hiç istemediğimiz / **(siz)** Tembel biriyseniz/ **(o zaman)** **(sizin)** karşınızdaki insanlara nasıl gözükürsünüz? /**(Siz Kendi)** Öğretmenlerinize/ ödevleri ~~(ni)~~ yapmayan/ **(gibi gözükürsünüz)**./ arsız **(gibi gözükürsünüz)**./ **(siz)** öğretmenin gözünden düşersiniz./ **(Siz)** Öyle olursanız/ derslerden 30 **(alamazsanız)**./ 40 **(alamazsınız)**./ en fazla 60 üstü alamazsınız. Onun yerine **(siz)** çalışkan/ **(biri olmanız)** /, derslerine önem veren **(biri olmanız)** , /ödevlerini yapıp **(biri olmanız)** / **(Kendi)** Öğretmenlerinin dediklerini yerine getiren biri olmanız./ **(Benim)** Duyduğuma/ **(Sizin)** Öğretmeniniz/ size tembel diyorsa veya **(sizin öğretmeniniz size)** anlıyorsa **(sizin)** ailenizle/ **(sizin ailenizle konuşup)** **(sizin)** davranışlarınızı/ **(Öğretmeninizi ailenizi?)** Siz dinlerseniz akıllı **(olursunuz)** /**(siz dinlerseniz)** başarılı olursunuz./ Ancak **(siz)** dinlemeyip/ **(öğretmeninizi ailenizi?)** **(kendi)** burnunuzun dikine giderseniz./ **(tembel olup)** yapamıyorsanız/ o zaman en kolay ödevleri yapmak **(tır)** /**(sonrasında)** **(sizin)** bulamadığınız soruları **(sonrasında)** **(kendi)** öğretmeninize sormaktır./ O zaman **(sizin)** öğretmeniniz/ demek **(bizim)** konuştuğumuzu anlamış diyip /**(Öğretmeniniz)** gözüne girmeye başlarsınız **(siz)** / **(önem verin)** ve **(sizin)** ileriki zamanınıza önem verin./ O zaman **(siz)** tembellikten çalışkana dönersiniz./ Lakin kisası **(siz kendi)** derslerinize/ Önem verin, **(lakin kisası)** **(siz)** başarıya ulaşın/ Çünkü ders **(yoksa hayat yok)** , /**(varsa hiçbir kapı kapanmaz)** , çalışmak **(varsa hiçbir kapı kazanmaz)** / ve azim varsa hiçbir kapı kapanmaz. Bu yüzden **(siz)** tembel ~~(hiç)~~ /değil **(siz)** çalışkanlığı Seçin.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Anlatacağım/Nedir?/Dersek/Dersiniz/Gibidir/Biriyseniz/Olur/Konuşalım/Kavramdır
Biriyseniz /Gözükürsünüz?/Gözükürsünüz/Gözünden düşersiniz/Olursanız/Alamazsınız
Olur/Bitmiyor/Diyorsa/Anlıyorsa/Söyler /İster/Dinlerseniz/Olursunuz/(Burnunuzun dikine) Giderseniz
Yoktur/İstiyorsanız/Yapamıyorsanız/Yapmak(tır)/Okumaktır/Sormaktır/Anlamış/Başlarsınız
Gelmez/Önem verin/Dönersiniz/Yöneltir /Önem verin /Başarıya ulaşın /Yok /Kapı kapanmaz /Seçin

Yinelenen oluşturuç öğeler:

Tembel: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak tembel kelimesi 10 kez yinelenmiştir.
Ders: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak ders kelimesi 9 kez yinelenmiştir.
Öğretmen: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak öğretmen kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Tembel/çalışkan
Ödevlerini yapmayan/ödevlerini yapan
Öğretmenin dediklerini yapmayan/ öğretmenin dediklerini yerine getiren
Öğretmenin gözünden düşmek/öğretmenin gözüne girmek
Tembellik/çalışkanlık
Tembel/çalışkanlık

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: tembelliğin zararları/tembellik/çalışmamak/sorumluluklarımızı yerine getirmemek/tembellik/tembel biri/ödevleri yapmayan/arsız/dediklerini dinlemeyen/
Öğretmenin gözünden düşme/çalışkan/derslerine önem veren/öğretmenin dediklerini yerine getiren/
Akıllı/başarılı
2.kavram alanı: öğretmen/ders/tembel deme/ödev yapmak/kitap okumak/test çözmek/
Soru/öğretmen/sormak/öğretmen /ders/tembellik/çalışkanlık/başarı/gözüne
girme/ders/başarı/ders/çalışmak/
Ders çalışmak/tembellik/çalışkanlık

D1'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: ben/size/o/bize/o/bize/bizimle/size/ona/size/bana/bana/bize/bana/ben/ben/ben/bana/
Ben/siz/o/benim/o/ben/sana/ona/o/siz/ben

Gösterme adıları: bunu/şu/bunun
Dönüşlülük adılı: kendi
Gösterme sıfatı: diğer gün/o sırada

İyelik ekleri:

hakkında/karşıma/hissiyatı/arkadaşıma/arkadaşıma/şeyini/arkadaşınız/tersi/arkadaşıma/
Anlattığım/hayatımdan/arkadaşlarım/bilgisi/ödevini/zamanıydı/ödevimi/arkadaşıma/çalışmasına/çıkışı
/kankam/
Çalışmanı/annem/annem/kankam/yerim/güvenim/söylemeyeceğime

Belirtme durum eki: şeyini/şeyini/ödevini/ödevimi/bunu/söylemeyi/doğruyu/biri

İlgi eki: örneğin/benim

Kişî eki: Vereceğim/Diyebiliriz/Olursak/Söylemeyiz/Yaşatır/Devam eder/Davranırsak/
Emanet edebilir/Söylersek/Etmez/Konuşmaz/Söylerse/Güvenebilir
misiniz?/Olsam/Olurdu/Okuldaydık/Olmuştu
Yaptın mı?/Sormuşlardı/Yapmıştı/Yaptım/Dedim/Zamanıydı/Yaptım/Yaptım /Kötü oldu/
Getirmedim/Demiştin/Söylemişim/Üşenmişim/Gelecekti/Geldi/Gösterir misin?/Demişti/Yaktı
/Demiştin/Yakmadım/Dedi/Titriyordum/Yaptın mı?/Kalmıştım/Söyleyecektim/Söyleyecektim/
Seçmişim/Geçersiniz/Sakladım/Dedim/Sakladın/Çıkar
/Dedi/Yoktu/Anlattım/Düzgünüm/Kalamam/Dedi/Kalsak/Kalmadı/Dedi
Gitmişti/Ağlıyordum/Mal olmuştu/Üzülmüştüm/Özür dilemişim/Söz verdim/Kabul etti/
Söylemedim/Söylemedim/Olun

Söylem belirleyicileri: gibi/de/se/asla/de/de/örneğin/se/ancak/habire/se/ve/ile/her zaman/se/veya/tam
tersi olan/
-a göre/bir örnek verecek olsam/bir gün/ve/diye/ve/diye/-diğim halde/ama/diye/ancak/çünkü/ve/de/o
sırada/
Sonra/diye/ya/ya da/ya da/diye/da/artık/da/ama/se/bile/artık/bir daha/da/bir daha/da/o yüzden/de/her
zaman

Ada dayalı değiştirim: Doğruyu anlattım o da ben düzgünüm ama yalancı biriyle arkadaş kalamam
dedi.

Eyleme dayalı değiştirim: Böyle de devam eder.

Eksilti:

*Merhabalar ben Ayşegül. (Ben) Size bugün dürüstlük hakkında bilgi vereceğim./ Dürüstlük güven
(diyebiliriz), /sevgi (diyebiliriz), /şefkat (diyebiliriz), /sevecen olmak gibi de diyebiliriz. (Biz) Dürüst
olursak/ (bizim) bir arkadaşımıza/(kendi) arkadaşımıza/ (biz) yalan söylersek/ (o) bizimle konuşmaz.
(Siz) Empati kurun/ size (sizin) bir arkadaşınız/ her zaman yalan söylerse (siz) ona güvenebilir misiniz?/
Veya tam tersi olan (siz) size iyi davranan (sizinle) iyi geçinen (sizin) bir arkadaşınıza mı güvenir siziz?
/Bana göre (benim) 2. Anlattığım/ (biz) bir gün okuldaydık/. (Benim) Arkadaşlarım/ (sen) hayat bilgisi
ödevini yaptın mı diye sormuşlardı (bana)./ Herkes (ödevini) yapmıştı/ ve (herkes)-bana küçümseyici
bakarlar diye (ben) yapmadığım / (Ben) Akşam/ (benim) ödevimi / (ben) çok kötü oldu diye getirmedim
demiştin./ Ancak (ben) yalan söylemişim/ çünkü (ben) üşenmişim/. Okul çıkışı (benim) kankam/
(Kankam) Geldi/ ve (kankam) bana kötü olan çalışmanı/ (sen) gösterir misin demişti./ Ben de (benim)
annem/ (benim) annem ben bir şey yakmadım dedi./ (sen) (ödevi) yaptın mı?/ Diye sorduğunda (ben)
ikilemde kalmıştım./ (Ben) Ya doğru söyleyecektim /ya da (ben) yalan söyleyecektim./ (ben) yaptığım/
da siz dalga geçersiniz diye sakladım (ben) dedim./ O da (sen) nereye sakladın çıkar demişti./ (Ben)
arkadaş kalamam (ben) dedi./ (Biz) Arkadaş kalsak/ bile artık sana (benim) güvenim kalmadı dedi./
(O) Evden gitmişti. (Ben) Ağlıyordum/ (benim) ona yalan söylemem/. (Ben) Çok üzülmüştüm./ Diğer
gün gidip (ben) özür dilemişim./ (Ben) Birdaha yalan söylemeyeceğime söz verdim./ (Ben) Bir daha
da yalan söylemedim/. O yüzden sizde yalan söylemeyin (siz de) her zaman dürüst olun.*

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Vereceğim/Diyebiliriz/Olursak/Söylemeyiz/Yaşatır/Devam eder/Davranırsak/Emanet edebilir
Söylersek/Etmez/Konuşmaz/Söylerse/Güvenebilir misiniz?/Olsam/Olurdu/Okuldaydık/Olmuştu

Yaptın mı?/Sormuşlardı/Yapmıştı/Yaptım/Dedim/Zamanıydı/Yaptım/Yaptım /Kötü oldu/
Getirmedim/Demiştım/Söylemişim/Üşenmişim/Gelecekti/Geldi/Gösterir misin?/Demişti/Yaktı
/Demiştım/Yakmadım/Dedi/Titriyordum/Yaptın mı?/Kalmışım/Söyleyecektim/Söyleyecektim/
Seçmişim/Geçersiniz/Sakladım/Dedim/Sakladım/Çıkar
/Dedi/Yoktu/Anlattım/Düzgünüm/Kalamam/Dedi/Kalsak/Kalmadı/
Dedi/Gitmişti/Ağlıyordum/Mal olmuştu/Üzülmüşüm/Özür dilemişim/Söz verdim/
Kabul etti/Söylemedim/Söylemedim/Olun

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Yalan: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak yalan kelimesi 11 kez yinelenmiştir.

Arkadaş: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak arkadaş kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak dürüstlük kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Dürüst olma/yalan söyleme

Doğru/yalan

Düzgün/yalancı

Yalan söyleme/dürüst ol

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüstlük/ Dürüstlük güven, sevgi, şefkat, sevecen olmak/dürüst davranma/yalan söyleme/iyi davranan iyi geçinen/güvenme

2.kavram alanı: yalan söylersek/emanet etmez bizimle konuşmaz/güvenmeme/yalan söylemişim/yalancı biriyle arkadaş/güvenim kalmadı/yalan söylemedim

3.kavram alanı: kızgın bir şekilde/ikilemde kalma/doğru söyleme/yalan söyleme/dalga geçme/doğruyu anlatma/

Ağlama/üzülme/özür dileme/söz verme/kabul etme

D2'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adları: siz/siz

Gösterme sıfatı: bu aile/bu çocuk/ bu söyledikleri/o gün

İyelik ekleri:

oğlu/odasını/annesi/eksikliği/elinde/yemeği/annesi/oğlu/söyledikleri/odasını/arkadaşlarına

Belirtme durum eki: odasını/dersi/odasını

İlgi eki: ailenin

Kişi ekleri: Varmış/Varmış/Tembelmış/Gitmez/Okumaz/Çalışmaz/Toplamaz/Çıkamaz/Yatar/Oynarmış
Kızmış/Göndermiş/Durmaz/Bozarmış/Kurmazmış/Yapmaz/Rahatmış/Yaşarmış/Yermiş/Almış/Demiş
Konuşmuş/Gelmiş/Olmuş/Üzülmüş/Gitmiş/Okumuş/Çalışmış/Toplamış/Çıkmış/Kurmuş/Tembel
olmayım
Demış

Söylem belirleyicileri: ancak/ve/ancak/ve/ve

Eksilti:

... (Bu çocuk) Okula gitmez(miş)/ (bu çocuk) kitap okuma(miş)/ (bu çocuk) ders çalışmaz(miş)/ (bu çocuk) odasını toplamaz(miş)/ (bu çocuk) dışarıya çıkmaz(miş)/ (bu çocuk) anca yatar telefonla oynarmış/ Bir gün (çocuğun) annesi/ kızmış (ona) ve (annesi) (onu) okula göndermiş./ (Çocuk) Okulda hiç durmaz(miş)/ anca (o) (okulda ancak) dersi bozarmış./ (Bu çocuk) Hep evde olduğu için kimseyle iletişim kurmazmış./ (O) Hiçbir iş yapmaz/ (O) çok rahatmış./ (O) Güven eksikliği yaşarmış./ (O) Yemek yerken/ (kendi) elinde/ telefon yavaş yavaş yermiş. (Çocuğun) Annesi/ bir gün (kendi) karşına almış ve/ (onunla) konuşmuş./ (Annesinin) Bu söyledikleri/ (çocuk çok) üzülmüş./ (çocuk) okula gitmiş./

(**çocuk**) kitap okumuş./ (**çocuk**) ders çalışmış./ (**çocuk**) odasını toplamış./ (**çocuk**) dışarıya çıkmış./ (**çocuk**) herkesle iletişim kurmuş./ (**O**) Bir gün dışarda oynarken/ (**kendi**) arkadaşlarına:
-Siz siz olun (**demiş**)/ (**siz**) asla tembel olmayın! demiş.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Varmış/Varmış/Tembelmış/Gitmez/Okumaz/Çalışmaz/Toplamaz/Çıkmaz/Yatar/Oynarmış
Kızmış/Göndermiş/Durmaz/Bozarmış/Kurmazmış/Yapmaz/Rahatmış/Yaşarmış/Yermiş/Almış/Demiş
Konuşmuş/Gelmiş/Olmuş/Üzülmüş/Gitmiş/Okumuş/Çalışmış/Toplamış/Çıkmış/Kurmuş/Tembel
olmaym/Demiş

Yinelenen oluşturuçu öğeler:

Çocuk Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak çocuk kelimesi 3 kez yinelenmiştir.
Okul: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak okul kelimesi 3 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alını: okula gitmez/ kitap okumaz/ ders çalışmaz/ odasını toplamaz/ dışarıya çıkmaz/ yatar/
telefonla oynar/okul/okul/ders/iletişim kurmaz/hiçbir iş yapmaz/güven eksikliği yaşar/ okula gitmiş/
kitap okumuş/ ders çalışmış/ odasını toplamış/ dışarıya çıkmış/ herkesle iletişim kurmuş/tembel
olmaym demiş

D2'nin Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: sizlere/sizin/benim/siz/ona/o/sizin/ben/benden/size/siz/siz

İyelik ekleri: düşüncelerinizi/düşüncem/arkadaşınız/duygularınız/güveniniz
Belirtme durum eki: dürüstlüğü/düşüncelerinizi/söylemediği

İlgi eki: sizin/benim/sizin

Kişi ekleri: Anlatıcım/Nedir/Demek/Böyle (dir)/Güvenilir/Söylemez/Güvenilir olur/Sevilir
Değil (dir)/Söylüyor/Değil mi?/Kırılıyor/Oynuyor/Sinirlenir(im)/Ağlarım/Olun/Olursa olsun
Olursanız/ olun/Dürüst olun

Söylem belirleyicisi:

Ne olursa olsun/çünkü

Cümleye dayalı değıştirim: Sizi bilmem ama benim düşüncem böyle dürüst insana güvenilir.

Eksilti:

... (**ben**) bugün sizlere dürüstlüğü anlatıcım./ yalan söylemeyen (**demek**), açık konuşan demek/ (**Ben**)
Sizin düşüncelerinizi bilmem/ (~~dürüst insana~~) yalan söylemez/ (~~Dürüst insana~~) Yalan söylemediği için
güvenilir olur/ ve (~~dürüst insana yalan söylemediği için~~) sevilir./ (**Siz**) Düşünsenize/ (**sizin**) bir
arkadaşınız/ (**bir arkadaşınız**) size yalan söylüyor/. (**Sizin**) Duygularınız/ dayanamam sinirlenir(**im**) ve
ağlarım./ (**her zaman dürüst olun**) hangi koşulda olursanız olun her zaman dürüst olun.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemler:

Anlatıcım/Nedir/Demek/Böyle (dir)/Güvenilir/Söylemez/Güvenilir olur/Sevilir Değil
(dir)/Söylüyor/Değil mi?/Kırılıyor/Oynuyor/Sinirlenir(im)/Ağlarım/Olun/Olursa olsun Olursanız/
olun/Dürüst olun

Yinelenen oluşturuçu öğeler:

Siz: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak siz kelimesi 8 kez yinelenmiştir.
Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak dürüstlük kelimesi 6 kez yinelenmiştir.
Yalan: Metin boyunca oluşturuçu öğe olarak yalan kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Dürüst/yalan söylemeyen
Dürüst/yalan söylüyor

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüst/yalan söylemeyen/açık konuşan/dürüst insana güvenilir/ dürüst insan yalan söylemez/güvenilir olur/dürüst olun

2.kavram alanı: dürüst değil, yalan söylüyor/kötü bir şey/duygularınız kırılıyor/güveninizle oynuyor

D3'ün Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: size/ben/benle/ben/ben/beni/benden/size/ben/sizler/onları

Gösterme adları: bu/şuna/onu

Gösterme sıfatı: bu dönem/bu durum/bu süre/bu durum/bu 2,5 ay/bu başarı/bu dönem

İyelik ekleri: hayatımda/yaşadığım/anılarım/içime/babam/annem/çareleri/bağımlısı/annem/elimden/Yolundaydım/döneminde/derslerime/derslerimden/arkadaşlarım/çevrem/annem/babam/öğretmenlerim/Kardeşlerim/başında/puanım/sonunda/sınavını/puanım/hayatımda/yapacağınız/önünüzdeki

Belirtme durum eki: anılarımı/aletleri/beni/onları/durumu/açıklayacağımı/sınavını/onu/engelleri

İlgi eki: durumun/6.sınıfın/6.sınıfın/6.sınıfın

Kişi ekleri: Anlatacağım/Hazırsanız/Başlıyalım/Çocuktum/İstemezdim/Nefret ederdim/Hoşlanmazlardı(Başka çareleri)Yoktu/Çocuktum/Sürmedi/Yemiyordum/Düştüm/Aldı/Sürdü/Değişmiştim/Yolundaydım/Başladım/Aliyordum/Mutlu etti/Oldu/Çoğaldı/Endişe etmiyordular/Anlaşıyorum/Seviyorum/Başladılar/Düşünüyorum/293'tü/Aldım/Kazanamasam/Sevinmiştim/Bazılarıydı/Yok/İnanıyorum/İnandysanız/Gösterdiyseniz/Başarabilirsiniz

Söylem belirleyicileri: eğer/sa/ve/ama/ile/-den başka/ama/artık/bile/ve/ama/en önemlisi/artık/ve/artık İle/artık/ama/şimdi/ise/yani/tam olarak da/için/artık/ve/sa/

Eksilti:

...(ben) Size /(benim) hayatımda / (kendi) anılarımı/ (siz) hazırsanız/ (biz) başlayalım/ Ben 6. Sınıftayken/ çok içime kapanık bir çocuktum (ben)/ (6. Sınıftayken) okula gitmek istemezdim/ (ben)(6. Sınıftayken) okuldan nefret ederdim/ (benim) babam ve annem/ (~~Annemin ve babamın~~) benle konuşmaktan /Ben bilgisayar (bağımlısı bir çocuktum) /, tablet (bağımlısı bir çocuktum),/ telefon bağımlısı bir çocuktum (ben) yemek bile yemiyordum/ (ben) 64 kg'den 58 kg'ye düştüm ve/ (benim) annem/ (benim) elimden aldı/ (Ben) 6. Sınıfın 2. döneminde (kendi) derslerime (Ben) derslerimden/ (Benim) Arkadaş çevrem çoğaldı ama en önemlisi (benim) annem/ (~~artık endişe etmiyordular~~) ve babam artık endişe etmiyordular ve ~~artık~~ (kendi) öğretmenlerimle/ (ben) çok iyi anlaşıyorum/ (ben) onları çok seviyorum ve/ (benim) kardeşlerim /(ben) Size bu durumu en iyi bursluluk sınavıyla açıklaycamı düşünüyorum/ 6. Sınıfın başında (benim)/ girdiğim sınavda (benim) puanım/ (ben) 400,5 puan aldım/ iobks ~~sınavını~~ kazanamasamda puanım için (ben)/ çok sevinmiştim Bu (benim) hayatımda/ (benim) yaşadığım/ (siz) düşük not aldığınız zaman üzölmek yerine (düşük not aldığınız zaman) /çabalayıp çalıştığımızda (sizin) başaramayacağımız/ Ben artık şuna inanıyorum sizler istedikçe ve onu (sizler) yapıcıınıza inandysanız ve/ (sizler) gayret gösterdiyseniz / (sizin) önünüzdeki engelleri aşarak/ (siz) başarabilirsiniz.

Yalın ve birleşik zamanlı fiiller:

Anlatacağım/Hazırsanız/Başlıyalım/Çocuktum/İstemezdim/Nefret ederdim/Hoşlanmazlardı (Başka çareleri)Yoktu/Çocuktum/Sürmedi/Yemiyordum/Düştüm/Aldı/Sürdü/Değişmiştim/Yolundaydım/Başladım/Aliyordum/Mutlu etti/Oldu/Çoğaldı/Endişeetmiyordular/Anlaşıyorum/Seviyorum/Başladılar/Düşünüyorum/293'tü/Aldım/Kazanamasam/Sevinmiştim/Bazılarıydı/Yok/İnanıyorum/İnandysanız/Gösterdiyseniz/Başarabilirsiniz

Yinelenen oluşturuu ögeleri:

Ben: Metin boyunca oluşturuu öge olarak ben kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Sınıf: Metin boyunca oluşturuu öge olarak sınıf kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

6.sınıfın başında/6.sınıfın sonunda

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: bilgisayar/tablet/telefon bağımlısı/teknolojik bütün aletler

2.kavram alanı: içine kapanık bir çocuktum/ nefret ederim/mutlu etti/endişe etmiyordular/sevinmişim/üzülmek/çabalamak/inanmak/gayret göstermek/engelleri aşıp başarmak
3.kavram alanı: 6.sınıf/sınıf/okul/okul/çalışkan bir öğrenci/6. Sınıf/ikinci dönem/derslerime/derslerimden/başarı/
Öğretmenlerim/ders çalışma/bursluluk sınavı/sınıf/sınavda puanım/6. Sınıfın sonu/400,5 puan/sınavı kazanma/düşük not/çalışma/başarma

D3'ün Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

İyelik ekleri: yaşamındaki/annenize/notlarınızı/toplumumuzda/neresi/aksine/söyleyeceğiniz

Belirtme durum eki: notlarınızı/notu/mutluluğu/başarısızlığı/saygısızlığı

İlgi eki: insanın/dünyanın/ülkenin

Kişi ekleri: Biridir/Kazandırmaz/Yol açmaz/Değil

(dir)/Temizdir/Kazanır/Alsınız/Almazsınız/Giderseniz

Vardır/Vardır/Olun/Kaybettirmez/Kazandırır/Artırır/Kazandırır/Kazandırır/Getirir

Söylem belirleyicileri: her zaman/ama/hiçbir zaman /da/mesela/-se bile/için/da/her zaman/se/aksine/ve/

Her zaman/mesela/ve/ise

Ada dayalı değiştim: Bir ülkenin böyle insanlara ihtiyacı var.

Eksilti:

... Dürüstlük her zaman **(kazandırmaz)** her yerde kazandırmaz./ **(Dürüstlük)** Ama hiçbir zaman da korkuya yol açmaz./ Dürüstlük yalan kadar kirli değil **(dir)**/ **(dürüstlük)** beyaz renk kadar temizdir./ **(siz)** **(kendi)** annenize **(kendi)** notlarınızı / **(bizim)** toplumumuzda / **(Siz)** dünyanın neresine giderseniz / **(Dürüstlük)** Aksine en iyi şekilde kazandırır /ve **(dürüstlük)** mutluluğu artırır./ **Dürüstlük** her zaman iyi huylar kazandırır mesela, sevgi **(kazandırır)**, /büyüklerle saygı **(kazandırır)**,/ başarı kazandırır. Yalan ise Yalancılık **(getirir)**,/ dolandırıcılık **(getirir)**, /içki~~(+)~~, kumar~~(+)~~, sigara~~(+)~~ ve başarısızlığı **(getirir)**, saygısızlığı getirir.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklem:

Biridir/Kazandırmaz/Yol açmaz/Değil (dir)/Temizdir/Kazanır/Alsınız/Almazsınız/Giderseniz

Vardır/Vardır/Olun/Kaybettirmez/Kazandırır/Artırır/Kazandırır/Kazandırır/Getirir

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öge olarak dürüstlük kelimesi 10 kez yinelenmiştir.

Kazan-: Metin boyunca oluşturuç öge olarak kazanma kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Her zaman/hiçbir zaman

Dürüstlük yalan kadar kirli değil /beyaz

Kaybettirmez/kazandırır

Dürüstlük/yalan

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüstlük/erdem/dürüstlük/dürüstlük/beyaz renk kadar temiz/dürüstlük kaybettirmez/kazandırır/

2.kavram alanı: dürüstlük kazandırmaz/yalan kadar

kirli/yalan/yalancılık/dolandırıcılık/içki/kumar/sigara ve başarısızlık

D4'ün Ön Testte Kullandığı Bağlılık Ögeleri

Kişi adları: ben/ben/ben/bana/sen/bana/ben/bana/beni/sen/ben/beni/ben/ben/ben

Gösterme adı: şöyle/böyle

Dönüşlülük adı: kendimi

Gösterme sıfatı: bu gün/bu sene/bu durum/bu durum/bu soru/o ders programı/ bu anladığım zaman/bu okuldaki/Bu sene/bu konular

İyelikler:

derslerime/derslerimdeki/başarım/dersimizin/olduğu/sınıfımdaki/öğretmenim/öğretmenim/
Dersindeydik/okulumuzun/öğretmeni/yanına/birinin/aklım/dersindeydi/programı/öğretmenim/sonunda
/Programını/ciddiyetini/oluruna/zamanı/başarım/ailem/kırıklığı/içinde/zamanı/sınavım/lisesi/
ailemi/öğretmenlerimi/kırıklığına

Belirtme durum eki:

kendimi/soruları/durumu/cevabı/olduğumu/beni/programını/ciddiyetini/günleri/haftaları/
Ayları/İngilizce'yi/sınavı/ailemi/öğretmenlerimi/beni/sevenleri

İlgi eki: sınıfım/dersimizin/okulumuzun/işin

Kişi ekleri:

Hazırlanıyordum/Gittim/İşlemedi/Ettik/Geçmişti/Başarılıydım/Veremiyordum/İstemiyordum
Kayıtarıyordum/Yapıyordum/Düşüyordu/Geçmişti/Biliyorlardı/Bakıyordum/Çalışmıştı/
Oynamıştım/Fark etmiş/Olmalı/Sordu/Çalışmadım
mı/Demişti/Çalıştım/Halsizim/Dedim/Sordu/Bakıyordu/Anlaşıldı
Çalışmamışsın/Hissettim/Geçti/Yaklaşmıştık/Dersindeydik/Çağırılmıştı/Demişti/Birinin(dir)/
Var/Başlamalısın/Öğütler veriyordu/Aldırmıyordum/Dersindeydi/Vermişti/
Teşekkür ederim/Dedim/Bitti/Geldi/Başladım
Geçti/Açıklandı/Almıştım/Olmuştum/Anlamıştım/Geç
olmuştu/Vardı/Çalışsam/Anlamıyordum/Çalışmıyordum
Yabancı geliyordu/Çalıştıysam/Olmadı/Oluruna bıraktım/Kovaladı/Yaklaşıyordu/Yerlerdeydi/
(hayal kırıklığı) İçindeydi/Gitti/Zamanıydı/Girdim/Geçmedi/Bırakmıştım/Yapamamıştım/Bitirmiştim/
Açıklanmıştı /Kazanmıştım/Hayal kırıklığım uğratmıştım/Pişmandım/Zamanı geri alamıyorduk

Söylem belirleyicileri: aslında/ama/nedense/hep/bir nevi/yani/e nihayetinde hal böyle olunca/de/
-den önce/öylece/ama/sadece/ki/yoksa/de/hemen/de/da/resmen/ve/ama/de/şimdi/ama/bu anladığım
zaman/için/da/şimdi/ama/böyle/için/ama

Ada dayalı değiştirim: Sen bu okuldaki çalışkan ve zeki öğrencilerden birisin.

Cümleye dayalı değiştirim: E nihayetinde hal böyle olunca derslerimdeki başarımda düşüyordu.
Öğretmenim “anlaşıldı çalışmamışsın belli” diyince sınıftaki herkese rezil olduğumu hissettim günler
böyle böyle geçti.

Telefonla oynamaya başladım böyle 2 koca dönem geçti yazılılar açıklandı.

İngilizce'yi boş bırakmıştım matematik desen hiç yapamamıştım sınavı böyle bitirmiştim.

Eksilti:

...(Ben) okula gitmek için hazırlanıyordum/ (Ben) okula gittim/ (biz) sohbet falan ettik/ (ben) bu sene
nedense kendimi (benim) derslerime veremiyordum/ (ben) hep telefonla vakit geçirip/ (ben hep) ders
çalışmak istemiyordum/ bir nevi (ben) derslerden kayıtarıyordum/ yani (ben) tembellik yapıyordum./ E
nihayetinde hal böyle olunca (benim) derslerimdeki başarımda / (Bizim) Fen dersimizin/(benim)
Sınıfımdaki herkes öğretmenden önce cevap verip /(~~sınıfımdaki herkes öğretmenden önce~~) soruları
biliyorlardı/

Bu durumu öğretmen fark etmiş olmalı ki (öğretmen)/ bana şöyle soru sordu “ “çalıştım (benim)
öğretmenim/ sadece (ben)/ biraz halsizim”/ dedim öğretmende bana bir soru sordu ben soruya
(bakıyordum) soru da bana bakıyordu/ (benim) öğretmenim/ “anlaşıldı (sen) çalışmamışsın belli”/
diyince sınıftaki herkese (benim) rezil olduğumu hissettim/ (biz) yazılılara yaklaşmıştık/ (biz) beden
dersindeydik /(~~bizim~~) okulumuzun/ ~~bana~~ şöyle demişti /“Bak Cihan ~~sen~~ bu okuldaki çalışkan
(öğrencilerden birisin)/ ve zeki öğrencilerden birisin seneye lgs var şimdiden/ (sen) çalışmaya

başlamalısın” gibi/ **(bana)** öğütler veriyordu/ ama ~~ben~~ pek aldırmıyordum **(benim)** aklım/ hala beden dersindeydi ~~(rehber öğretmen)~~ /konuşma bittiğinde bir tane ders programı vermişti bende alıp “teşekkür ederim **(benim)** öğretmenim” /dedim. Okul bitti sonunda **(ben)** eve geldim/ **(ben)** telefonla oynamaya başladım/ **(ben)** nerdeyse hepsinden 60 altı almıştım/. Artık **(ben)** 8. Sınıf olmuştum **(Ben)** İşin ciddiyetini şimdi anlamıştım ama/ ~~(işin ciddiyetini)~~ bu anladığım zaman her şey için çok geç olmuştu/ **(Ben)** Ne kadar çalışsamda birşey anlamıyordum/ ~~(Ben ne kadar çalışsam da)~~ çalışamıyordum./ Bu konular ~~(bana)~~ çok yabancı geliyordu/ **(ben)** ne kadar çalıştıysam/ Günler, günleri **(koyaladı)**/ haftalar, haftaları **(koyaladı)** / aylarda ayları koyaladı/. **(Benim)** Akademik başarımla/ yerlerdeydi **(benim)** ailem/ sınava girme zamanıydı / **(ben)** sınava girdim/ girmesine ama ~~(sınavım)~~ hiç güzel geçmedi/ **(ben)** ingilizceyi boş bırakmıştım /**(ben)** matematik desen hiç yapamamıştım/ **(ben)** sınavı böyle bitirmiştim/...**(Benim)** Sınavım/ açıklanmıştı **(ben)** çok kötü bir meslek lisesi ~~(ni)~~ kazanmıştım./ **(Kendi)** Ailemi./ **(kendi)** öğretmenlerimi/, beni sevenleri-**(ben)** çok büyük bir hayal kırıklığına uğratmıştım./ **(Ben)** Çok pişmandım/ **(biz)** zamanı geri alamıyorduk.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Hazırlanıyordum/Gittim/İşlemedi/Ettik/Geçmişti/Başarılıydım/Veremiyordum/İstemiyordum
Kaytariyordum/Yapıyordum/Düşüyordu/Geçmişti/Biliyorlardı/Bakıyordum/Çalışmıştı/Oynamıştım
Fark etmiş/Olmalı/Sordu/Çalışmadımı/Demişti/Çalıştım/Halsizim/Dedim/Sordu/Bakıyordu/Anlaşıldı
Çalışmamışsın/Hissettim/Geçti/Yaklaşmıştık/Dersindeydik/Çağırıyordu/Demişti/Birsin(dir)/Var/
Başlamalısın/Öğütler veriyordu/Aldırmıyordum/Dersindeydi/Vermişti/
Teşekkür ederim/Dedim/Bitti/Geldi/Başladım/Geçti/Açıklandı/Almıştım/Olmuştum/Anlamıştım/Geç
olmuştu/Vardı/Çalışsam/Anlamıyordum/Çalışamıyordum/Yabancıgeliyordu/Çalıştıysam/Olmadı/Olur
una bıraktım/Koyaladı/Yaklaşıyordu/Yerlerdeydi/(hayal kırıklığı)
İçindeydi/Gitti/Zamanıydı/Girdim/Geçmedi/Bırakmıştım/Yapamamıştım/Bitirmiştim/Açıklanmıştı/
Kazanmıştım/Hayal kırıklığına uğratmıştım/Pişmandım/Zamanı geri alamıyorduk

Yinelenen oluşturuç ögeler:

Öğretmen: Metin boyunca oluşturuç öge olarak öğretmen kelimesi 10 kez yinelenmiştir.

Çalış: Metin boyunca oluşturuç öge olarak çalışma kelimesi 10 kez yinelenmiştir.

Ders: Metin boyunca oluşturuç öge olarak ders kelimesi 9 kez yinelenmiştir.

Aynı kavram alanından sözcükler:

7. Sınıf/okul/öğretmen/konu işleme/başarılı/kendine derslere verememe/

Ders çalışmak/derslerden kaytarmak/tembellik yapmak/derslerdeki başarımın düşmesi/fen dersi/öğretmen/

Yeni konu/sınıf/öğretmen/sorulara cevap verme/konuya çalışma/ öğretmen/ çalışma/ çalışma/ öğretmen/ soru sorma/

Öğretmen/sınıf/yazılılar/beden dersi/okulun rehber öğretmeni/zeki ve çalışkan öğrencilerden/ lgs/ çalışmaya başlama/beden dersi/ders programı/öğretmen/okul/ders programı/yazılılar/8.sınıf/çalışma/lgs /konular/Lgs zamanı/ akademik başarı/sınav/sınava girme/sınav/kötü bir meslek lisesi/kazanma/ sınav/7. Sınıf

D4’ün Son Testte Kullandığı Bağlaçlık Ögeleri

Kişi adıları: benim/bana/ben/ben/benim/bana

Gösterme adılı: bu

Dönüşlülük adılı: kendi

Gösterme sıfatı: diğer insanlar/o zaman/o gün/o gün/o günden/bu anım

İyelik ekleri:

aklıma/kazanamayacağı/kaybedebileceği/suçlarını/yalanlarını/kötülüklerini/yerine/içleri/hikâyemi/
Ödevimiz/ödevimi/aklıma/öğretmenimize/ödevimi/öğretmenim/öğretmenim/kameranı/ödevini/ödevi
me/öğretmenime/öğretmenim/ödevimi/öğretmenim/anımdı/anım/önemini/öğretmenim

Belirtme durum eki:

kelimesi/neyi/suçlarını/yalanlarını/kötülüklerini/suçlarını/oldukları/oldukları/oldukları/
Ödevimi/ödevimi/ödevimi/önemini

İlgi eki: benim/herkesin/benim/benim/dürüstlüğü

Kişi ekleri: Çağırıyor?/Gelir/Erdemdir/Sevilirler mi?/Ararlar/Değil/Sevilmezler/Mutsuzlar mıdır? /Olmalıdırlar/Olmalıdır/Anlatacağım/Sınıftaydım/İşliyorduk/Dersteydik/Unutmuştum/Yaptım Söylemişim/Gösterir misin?/Panikledim/Göstermedim/Özür diledim/Yalan söyledim/Yapmadım Dedim/Kızmıştı/Olmuştum/Dürüst oldum/Anımdı/Yapsam/Öğretmişti

Söylem belirleyicileri:-a göre/sizce/ama/da/çünkü/veya/hemen/işte bu yüzden/ bence/ için/ için/ bence/ çünkü Şimdi/ ve/ ama/diye/de/ve/ve/için/o günden sonra/da/her zaman/da/da/sonrası için

Eksilti:

...Dürüst insan denince benim aklıma ilk gelen şey kötülüklerden uzak duran ~~(kişi gelir)~~, yalan söylemeyen kişi gelir. Bana göre dürüstlük herkesin kolayca kazanamayacağı **(bir erdemdir)** ama kolayca da kaybedebileceği bir erdemdir. **(dürüst insanlar her yerde sevilmezler)** çünkü insanlar kendi suçlarını **(saklayacak, gizleyecek insanlar ararlar)**,/ **(kendi)** yalanlarını/ **(saklayacak, gizleyecek insanlar ararlar)**,/ **(kendi)** kötülüklerini/ **(dürüst insanlar)** /mutlu olmalıdırlar çünkü **(onlar)** diğer insanlar gibi yalan söylemek yerine dürüst oldukları için/ **(onların)** içleri/ ferah olmalıdırlar **(kendi)** hikâyemi **/(Ben)** Daha 4. Sınıftaydım/ ve o zamanlar **(biz)** canlı derslerle ders işliyorduk./ Bir gün **(bizim)** ödevimiz/ olduğu zaman **(biz)** canlı dersteydik./ **(kendi)** ödevimi unutmuştum/ ama **(benim)** aklıma/ gelen yalanla **(bizim)** öğretmenimize/ ' **(kendi)** ödevimi yaptım/ **(benim)** öğretmenim' diye **(ben)** yalan söylemişim./ **(Benim)** Öğretmenim de/ ' **(sen)** kameranı açıp **(kendi)** ödevini gösterir misin' /diyince **(ben)** panikledim/ ve **(ben)** göstermedim./ **(benim)** öğretmenime 'Özür dilerim **(benim)** öğretmenim/ **(ben)** yalan söyledim /ve **(benim)** ödevimi/ yapmadım **(ben)** dedim'/ **(benim)** öğretmenim **/(Ben)** O gün dürüst olmadığım için çok pişman olmuştum/ **(ben)** o günden sonra da her zaman dürüst oldum./ ~~(bana)~~ dürüstlüğü

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Çağırıyor?/Gelir/Erdemdir/Sevilirler mi?/Ararlar/Değil/Sevilmezler/Mutsuzlar mıdır? /Olmalıdırlar/Olmalıdır/Anlatacağım/Sınıftaydım/İşliyorduk/Dersteydik/Unutmuştum/Yaptım Söylemişim/Gösterir misin?/Panikledim/Göstermedim/Özür diledim/Yalan söyledim/Yapmadım Dedim/Kızmıştı/Olmuştum/Dürüst oldum/Anımdı/Yapsam/Öğretmişti

Yinelenen oluşturuç öğeler:

Dürüstlük: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak dürüstlük kelimesi 14 kez yinelenmiştir.

İnsanlar: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak insanlar kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Ödev ve öğretmenim: Metin boyunca oluşturuç öğe olarak ödev ve öğretmen kelimeleri altı kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Dürüst/yalan söyleyen

Kazanamayacağı/kaybedebileceği

Saklayacak, gizleyecek/ortaya çıkaracak

Mutsuz/mutlu

Yalan söyleme/dürüst olma

Yalan söyleme/dürüst olma

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüstlük/dürüst kelimesi/dürüst insan/ kötülüklerden uzak duran, yalan söylemeyen kişi/dürüstlük herkesin kolayca kazanamayacağı erdem/ ama kolayca da kaybedebileceği bir erdemdir/dürüst insanlar/dürüst insanlar/dürüst olma/dürüst insanlar/dürüst olma/dürüstlikle ilgili hikayem/dürüstlüğü

2.kavram alanı: sınıf/canlı ders/ders işleme/ödev/canlı ders/ödevini unutma/ödevini yapma/öğretmen/ödev sırası gelme/ödevini gösterme/öğretmen/ödev/öğretmen/ödevini yapmama/

D5'in Ön Testte Kullandığı Bağışıklık Öğeleri

Gösterme adıları: onun/bu/ondan

Dönüşlülük adıları: kendine/kendini

İyelik ekleri:

içinde/içinde/hayalindeki/derslerime/derslerine/söylediğini/ihtiyacını/haricinde/derslerinden
Kafasını/anlayacağınız/karnesinde/başarısı/annesi/babası/kızını/kızı/aldığı/kızı/eni/sonu/karneleri/
Hayalindeki/sınavına/yüzü/sonucu/hayalindeki/merkezinde/annesi/babası/kızına/annesi/
Kızının/arkadaşlarını/babası/kızını/kızım/

Belirtme durum eki: mesleği/ ihtiyacını/kafasını/kendini/başarısı/kızını/üniversiteyi/sonucu/mesleği/
Arkadaşlarını/evini/kızını/kapıyı
İlgi eki: sınavın/kızının

Kişî ekleri: Bir Varmış bir yokmuş /İstiyormuş/Koymuş/Şöyleymiş/Tutturmalıyım/Demiş
Yapmış/Odaklıymış/Karşılıyormuş/Yapmıyormuş/Kafasını kaldırmıyormuş/Geliştirmiş
Alırmış/Başarısıymış/Tebrik ediyormuş/Cesaret alıyormuş/Büyümüş /Geçmiş/İyiymiş
Girmiş/Çıkmış/Açıklanmış/Tamamlamış/Başlamış/İstemiş/Yapmış/Çağırılmış/Yapmışlar
Aramış/Yardım et/Hastayım/Demiş/Gelmiş/Açıldı/Sevinmiş/Bitmiş

Söylem belirleyicileri: ve/da/ bir an bile olsa/sadece/haricinde/yani/ve/ve/ama/ve/ve/da/ve/eninde
sonunda/ise/de/-den sonra/ise/yani/ve/de/ve/veya/sonra/ve/ile/sonra/yani/ve/ve/de/ve/ve/bir de ne
görsün/da/tabi/ve/ile

Eyleme dayalı değiştirim: Annesi ile babası kızına sürpriz yapmak istemiş ve yapmışlarda.

Cümleye dayalı değiştirim: Derslerime çalışıp bir lise tutturmalıyım demiş ve söylediğini yapmış da.
Kural Koymuş. Kural şöyleymiş! Derslerime çalışıp bir lise tutturmalıyım demiş.

Eksilti:

...bir çocuk (**kendi**) hayalindeki Mesleği /(**çocuk**) Kendine bir Kural Koymuş/ Kural şöyleymiş! (**Kendi**)
Derslerime çalışıp (**ben**) bir lise tutturmalıyım demiş./ ve (**çocuk**) söyledin yapmışta/ (**kendi**) derslerine
çok odaklıymış/ bir an bile olsa ~~(o)~~ sadece (**kendi**) yemek yeme ihtiyacını Karşılıyormuş/ onun
Haricinde (**çocuk**) başka bir Şey yapmıyormuş./ Yani (**sizin**) anlıyacaksınız/ Hiç (**kendi**) Kafasını/
(**derslerinden**) Kaldırmıyormuş.

Ve (**o**) çalışıp çalışıp iyice kendini geliştirmiş ./ (**Çocuk**) / Her (**kendi**) karnesinde/ (**Onun**)-çalışma
başarısıymış/. (**Onun**) Annesi ve babası/ (**kendi**) kızını tebrik ediyormuş/ ve (**onların**) kızıda/ (**kendi**)
aldığı tebrikten cesaret alıyormuş/ ve (**onların**) Kızı büyümüş/ (**onların kızı**) büyümüş/ (**onların kızı**)
büyümüş eni sonunda/ (**onların**) üniversiteye geçmiş/ (**Kızın**) Karneleri ise çok iyiymiş/ Kız(**ları**)/
üniversiteyi de bitirdikten sonra ise (**kendi**) Hayalindeki/ (**sınavına girmiş**) / (**kendi**) yüzü gülererek
çıkmış.

... (**ay sonra açıklanmış**) veya (**sınavın sonucu**) 2 Ay sonra açıklanmış/ işte başlamaya (**başlamış**)/yani
Polis merkezinde çalışma(**ya**) başlamış./ Ve (**kızın**) annesi ile babası/ (**onlar**) yapmışlarda./ (**annesi**)
evi Pırıl Pırıl yapmışlar./ (**Kızın**) Babası/ (**Benim**) Kızım/ yardım et (**ben**) çok hastayım demiş./ (**kız**)
kapıyı çaldında kapı aniden açıldı./ (**Kız**) birde ne görsün...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Bir Varmış bir yokmuş /İstiyormuş/Koymuş/Şöyleymiş/Tutturmalıyım/Demiş
Yapmış/Odaklıymış/Karşılıyormuş/Yapmıyormuş/Kafasını kaldırmıyormuş/Geliştirmiş
Alırmış/Başarısıymış/Tebrik ediyormuş/Cesaret alıyormuş/Büyümüş /Geçmiş/İyiymiş
Girmiş/Çıkmış/Açıklanmış/Tamamlamış/Başlamış/İstemiş/Yapmış/Çağırılmış/Yapmışlar
Aramış/Yardım et/Hastayım/Demiş/Gelmiş/Açıldı/Sevinmiş/Bitmiş

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Kız: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak kız kelimesi 11 kez yinelenmiştir.

Çalışma: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak çalışma kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Başarı: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak başarı kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Bir varmış/bir yokmuş

Aynı kavram alanından sözcükler:

Meslek/derslerine çalışmak/lise tutturmak/derslerine çok odaklı/çalışıp çalışıp kendini geliştirmek/takdir almak/başarı/çalışma başarısı/üniversiteye geçme/karne/üniversiteyi bitirme/polislik sınavı/sınav/meslek/başarı

D5'in Son Testte Kullandığı Bağlaçlık Ögeleri

Kişi adıları: ben/sana/benim/ben/ben

Gösterme adıları: bunları/burda

Dönüşlülük adılı: kendini

Gösterme sıfatı: bu masal

İyelik ekleri: saldırısı/tepesine/karşılığını/kaybettiğini/

Belirtme durum eki: kediye/kendini/ karşılığını/kaybettiğini/bunları

İlgi eki: benim/ağacın/olmanın/yalancılardan

Kişi ekleri:

Geziyormuş/Övüyormuş/Demiş/Biriyim/Değil/Demiş/Gülmüş/Gülüyor

(muş)/Küçümsüyormuş/Acıyorum

Kurnaz olsan/Kaybetmezsin/Kazanırsın/Demiş/Kazandırır/Kazanır/Demiş/Söylüyorsun/Yaşayamam

Demiş/Demiş/Yaparsam/Söylesem/Yaşayamam/Demiş/Görsem/Söylemem/Başlamış/Uçmuş/Konmuş

/Yem olmuş/Almış/Görmüş/Bitmiş

Söylem belirleyicileri: ile/sürekli/ki/ki/hem... hem/de/ve/keşke/hiçbir zaman/hep/benim gibi/ise/bence/
Her zaman/ama/ki/ise/de/se/se/se/de/hemen/ise/bir kez daha/ve/de/bir kez daha

Ada dayalı değişim: Ben o kadar kurnaz biriyim ki.

Eksilti:

...Tilki gülmüş. **(Tilki)** /Hem gülüyor**(muş)** / hem de kediye küçümsüyormuş ve **(Tilki)** durup Leyleğe bakarak/ :

-**(Ben)** Sana acıyorum./ **(Sen)** Keşke biraz kurnaz olsan./ **(Sen)** Hiçbir zaman kaybetmezsin,/ **(sen)** hep kazanırsın

-Bence dürüstlük kazandırır **(demiş)** /, **(bence)** dürüst insan her zaman kazanır demiş./

Tilki Leyleğe şöyle demiş:

-**(Sen)** İyi söylüyorsun **(demiş)** /ama ben kurnazlık yapmadan yaşayamam ki demiş.

Leylek ise şöyle demiş:

-Ben de kurnazlık yaparsam **(yaşayamam)**/ **(Ben)** Dürüstlükten zarar görsem/ **(Leylek ağacın tepesine)** konmuş.

(Leylek) Kurnaz**(ların)** **(kaybettiğini)**/ ve yalancılardan kaybettiğini de bir kez daha görmüş...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Geziyormuş/Övüyormuş/Demiş/Biriyim/Değil/Demiş/Gülmüş/Gülüyor

(muş)/Küçümsüyormuş/Acıyorum/Kurnaz olsan/Kaybetmezsin/Kazanırsın/Demiş/Kazandırır/

Kazanır/Demiş/Söylüyorsun/Yaşayamam/Demiş/Demiş/Yaparsam/Söylesem/Yaşayamam/Demiş/Gör

sem/Söylemem/Başlamış/Uçmuş/Konmuş/Yem olmuş/Almış/Görmüş/Bitmiş

Yinelenen oluşturuç ögeleri:

Leylek: Metin boyunca oluşturuç öge olarak leylek kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Kurnazlık: Metin boyunca oluşturuç öge olarak kurnazlık kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Tilki: Metin boyunca oluşturuç öge olarak tilki kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Kaybetmezsin/kazanırsın

Dürüstlük/ yalan söyleme

Hiçbir zaman/hep

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: dürüstlük kazandırır/dürüst insan her zaman kazanır/dürüst olmanın karlığını almış/dürüstlükten zarar görse de asla yalan söylememe
2.kavram alanı: kurnaz/yalan söyleme/hile/kurnazlık yapmadan yaşayamama/kurnaz olma/kurnazlık yaparsa yaşayamama/yalan söylerse yaşayamama/kurnazlık düşünme/kurnaz ve yalancıların kaybettiğini görme/

D6'nın Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: benim/onunla/o/onun

Gösterme adıları: böyle/bunun/buna

Gösterme sıfatı: bu kız

İyelik ekleri:

derslerine/elini/yüzünü/arkadaşı/tersi/birincisi/birincisiymiş/hiçbirini/öğretmeni/annesine/
Gideceğini/annesi/kızım/içinden/hepsini/sırasına/sevmediği/annesi/annesi/annesi/hocası/hocasının/ded
iğini
Annesi/birincisi/birincisiymiş/annesi/yerine/annesi/hakkında/kısacası/tersi/hocaları/hakkında/lisesini/l
isesi

Belirtme durum eki:

elini/yüzünü/Fatma'yı/hiçbirini/gideceğini/Fatmayı/hepsini/şeyleri/şeyleri/dediğini/

Kişi ekleri:

Varmış/Çalışmaz/Bakarmış/Tembelmış/Kalkmış/Kalmış/Yıkarmış/Gidermiş/Vakit
geçirirmiş/Çalışkanmış
Birincisiymiş/Kıskanıyormuş/Konuşuyormuş/Diyormuş/Yapmıyormuş/Uymuyormuş/Söylüyorlarmış
Tebrik ediyormuş/Söyleniyormuş/Duyuyormuş/Söylüyorlarmış/Söylüyorlarmış/Gitmış/Oturmuş
Matematikmiş/Varmış/Gelecekmiş/İstemiyormuş/Söylüyorlar/Demiş/Gelmış/Söylemişler/Kızmış
Demiş/Olabilirsin/Göstersen/Gelirsin/Demiş/Dinlememiş/Çağırılmış/Konuşmuş/Başlamış/Unutmamış
Demiş/Yok/Çalış/Dinlen/Unutma/Demiş/Dinlenmiş/Duyuyormuş/Birincisiymiş/Gurur duyuyormuş
Oldum/Bitti/Pes etmiyormuş/Etmış/Duyuyormuş/Oldu/Tutturur/Söylüyor/Diyorlarmış

Yinelenen oluşturuçu ögeler:

Feyza: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Feyza kelimesi 16 kez yinelenmiştir.
Fatma: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Fatma kelimesi 11 kez yinelenmiştir.
Annesi: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak annesi kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Hiç/hep
Tembel/çalışkan
Hepsine söz verip/ hiçbirini yapmıyormuş
Kötü/iyi
Gece/gündüz
Oldum/bitti
Daha çok çalışmak/pes etmek

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: derslerine çalışmaz/tembel/okul/okul/en yakın arkadaşı/çalışkan/okul birincisi/sınıf
birincisi/Hocalar/toplantı/ders/matematik/toplantı/rehberlik hocası/çalışma/rehberlik
hocası/çalışma//çalış/okul/okul birincisi/sınıf birincisi/başarılı/çalışmak/fen lisesi/meslek lisesi

D6'nın Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: benim/ona/ben/size/onlar

Gösterme adıları: bunu

Gösterme sıfatı: bu kız/öteki oyun/bu kız

İyelik ekleri:

adında/arkadaşlarıyla/ödevlerini/arkadaşlarını/arkadaşları/seçenekleri/biri/diğeri/arkadaşları/
İçinde/derslerini/arkadaşlarıyla/annesine/yaşadığı/annesi/yaptığının/olduğunu/arkadaşlarının/yanına
/arkadaşına/Açıklayacağını/ailesiyle/annesi/söylediği

Belirtme durum eki:

oynamayı/ödevlerini/arkadaşlarını/Ahmet'i/oyunu/kızı/derslerini/durumu/olduğunu/
Açıklayacağını/Aysu'yu/bunu/doğruyu/söylediği/Aysu'yu

İlgi eki: arkadaşlarının/yaptığının

Kişî eki:

Varmış/Severmiş/Oynayacaklardı/Başladılar/Vardı/Oynayalım/Dediler/Başladılar/Geldi/Sevmiyordu
Gerekıyor/Dedi/Vardı/Yaptım mı?/Düşündü/Oynayacaktı/İstedi/Söyledi/Gitti/Oynadılar/Söyledi/Özür
diledi
Söyledim/Özür dilerim/Dedi/Affetti/Başladılar/Paylaştı/Tebrik etti/Dedi/Olursa olsun/Dürüst ol

Söylem belirleyicileri:

hemen/yani/ve/daha sonra/ve/de/hiç/hemen/ama/acaba/diye/yine/sonra/ki/önce/ve/de/
hemen/Ve/için/ki/ne olursa olsun/her zaman/hep

Ada dayalı değiştirim: İki tane oyun seçenekleri vardı biri yakar top diğeri voleyboldu.

Eksilti:

...Bu kız **(kendi)** arkadaşlarıyla/. **(Aysu)** Bir gün okuldan geldiğinde hemen **/(kendi)** ödevlerini yapıp/
(kendi) arkadaşlarını **/(Onların)** İki tane oyun seçenekleri vardı biri yakar top **(du)**/ diğeri voleyboldu.
(Onlar) Hep bir ağızdan:

(Aysu ve arkadaşları) Hep beraber oynamaya başladılar./ Daha sonra **(onların)** arkadaşları / **(Aysu)**
Hemen bir yalan uydurup/ **(Aysu'nun)** içinde kötü bir his vardı./ **(Aysu)** Acaba doğru yaptım mı? Diye
düşündü./ **(Aysu)** Ertesi gün/ yine okuldan gelip **(kendi)** derslerini bitirdikten sonra/ **(kendi)**
arkadaşlarıyla oyun oynayacaktı/ ki **(kendi)** annesine/. **(Aysu'nun)** Annesi/ ona **(onun)** yaptığıının çok
yanlış bir davranış olduğunu söyledi.

(Onlar) Hep beraber oynadılar./ Aysu **(kendi)** arkadaşlarına bir şey açıklayacağını söyledi./ **(Aysu)**
Önce Zeynep'den özür diledi ve/ **(Aysu)** 'ben dün size yalan söyledim./ **(herkesten)** özür diledim' dedi
herkesten./ **(Onlar)** Hemen beraber/ **(Aysu)** Akşam olduğunda/ eve gidip bunu **(kendi)** ailesiyle paylaştı/
ve **(Aysu'nun)** annesi/ Dedi ki ' **(Aysu)** bir daha yalan söyleme/ ne olursa olsun **(sen)** her zaman her
yerde hep dürüst ol.'

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Severmiş/Oynayacaklardı/Başladılar/Vardı/Oynayalım/Dediler/Başladılar/Geldi/Sevmiyordu
Gerekıyor/Dedi/Vardı/Yaptım mı?/Düşündü/Oynayacaktı/İstedi/Söyledi/Gitti/Oynadılar/Söyledi/Özür
diledi/Söyledim/Özür dilerim/Dedi/Affetti/Başladılar/Paylaştı/Tebrik etti/Dedi/Olursa olsun/Dürüst ol

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Oyun/oynamak: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak oyun/oynamak kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Aysu: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Aysu kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Arkadaş: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak arkadaş kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Yalan söyleme/doğruyu söyleme

Yalan söyleme/dürüst ol

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: okul/ödev/dersleri bitirmek

2.kavram alanı: yalan uydurmak/yanlış davranmak/doğruyu söylemek/yalan söyleme/özür dileme/özür
dileme/dürüst olma/

3.kavram alanı: arkadaşlarıyla oyun oynama/oyun oynama/Aysu ve arkadaşları/oyun oynamaya
başlama/oyun seçenekleri/yakar top voleybol/oynamaya başlama/arkadaşları Zeynep/arkadaşlarıyla
oyun oynama/arkadaş/

Beraber oynama/arkadaşlar/beraber oyun oynama/Aysu ve arkadaşları

D7'nin Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: sizler/ben/beni/bizim/bizi/bize/biz/siz/size

Gösterme adıları: onun/bu/bunu/böyle/onun

Dönüşlülük adılı: kendimiz

Gösterme sıfatı: böyle örnekler

İyelik ekleri:

metni/zararları/zararları/kaçını/kulaklarınızı/hayatımızda/zararı/kendimiz/arkadaşımızı/hakkına/
Büyüdüğümüzde/zararları/sahibi/hayatımızı/evimiz/barkımız/hayatımızı/istediğimiz/derslerimize/
hayatımız/zararı/zararı

Belirtme durum eki:

kulaklarınızı/beni/zararı/arkadaşımızı/bizi/zararları/hayatımızı/şeyi/hayatımızı/şeyleri/
Bunu

İlgi eki: tembelliğin/tembelliğin/onun/tembelliğin/bizim/tembelliğin/tembelliğin

Kişi ekleri:

Hazırlayacağım/Say/Bitmez/Anlatacağım/Kulaklarınızı açın/Dinleyin/Var/Tembel edebiliriz/Kul
hakkına gireriz/Sevmez/Göstermezler/Var/Olmasak/Geçindiremeyiz/(Evimiz barkımız)
Olmaz/Olamayız/Bilemeyiz/Yaşayamayız/Alamayız/Berbat olur /Olursak/Olur/Anlınız/Azim
göstermeliyiz/Yaşamamalıyız /Olur/İstedim
Uyarsanız/Olursunuz/Olur /Dikkatli olun

Söylem belirleyicileri:

de/için/mesela/mesela/ve/mesela/diye/ve/mesela/bence/da/bence/yani/nerseyde/ve/de/
Yani/ki/yoksa/bence/ile/de/için

Cümleye dayalı değiştirim: size tembelliğin zararı ile böyle örnekler vermek istedim. Sizde tembelliğin zararına uyarsanız böyle olursunuz.

Eksilti:

... **(Ben)** bugün sizlere Tembelliğin zararları ile ilgili küçük bir bilgilendirici konuşma metni hazırlıyacağım.

Arkadaşlar tembelliğin zararları çok fazla ~~(tembelliğin zararları)~~ say, say bitmez./ Bende onun için ~~(tembelliğin zararları)~~ bir kaçını anlatacağım/ **(siz)** kulaklarınızı açın/ **(siz)** beni iyi dinleyin./ Arkadaşlar tembelliğin ~~bizim~~ hayatımızda çok zararı var mesela ~~kendimiz~~ tembelsek çok çalışkan bir arkadaşımızı **(biz)** tembel edebiliriz/ ve ~~(kendimiz tembelsek)~~ **(biz)** kul hakkına gireriz./ ~~Mesela~~ hocalar bizi sevmez/ **(hocalar bizi)** hiç kimseye örnek öğrenci diye göstermezler/. Ve **(biz)** büyüdüğümüzde/ ~~(tembelliğin)~~ çok zararları var /mesela **(biz)** meslek sahibi olmasak/ **(kendi)** hayatımızı/ **(Bizim)** Evimi/z **(olmaz)** barkımız/ olmaz ve **(biz)** kültürlü bir insan olamayız/ **(biz)** çok şeyi bilemeyiz./ **(Kendi)** Hayatımızı/ **(Biz)** **(bizim)** İsteddiğimiz şeyleri alamayız/ Yani **(biz)** tembel olursak/ ~~(tembel olursak)~~ bizde bunu büyüğünce anlarsınız/ yani **(biz)** küçüken/ **(kendi)** derslerimize/ **(biz)** çok fazla kaygı yaşamamalıyız. Yoksa **(bizim)** hayatımız/ **(Ben)** Size tembelliğin zararı ile böyle örnekler vermek istedim/ **(siz)** dikkatli olun arkadaşlar.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Hazırlayacağım/Say/Bitmez/Anlatacağım/Kulaklarınızı açın/Dinleyin/Var/Tembel edebiliriz/Kul
hakkına gireriz/Sevmez/Göstermezler/Var/Olmasak/Geçindiremeyiz/(Evimiz barkımız)
Olmaz/Olamayız/Bilemeyiz/Yaşayamayız/Alamayız/Berbat olur /Olursak/Olur/Anlınız/Azim
göstermeliyiz/Yaşamamalıyız /Olur/İstedim/Uyarsanız/Olursunuz/Olur /Dikkatli olun

Yinelenene oluşturucu ögeler:

Tembel/tembellik: Metin boyunca oluşturucu öge olarak tembel/tembellik kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Zarar: Metin boyunca oluşturucu öge olarak zarar kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Hayat: Metin boyunca oluşturucu öge olarak hayat kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Çalışkan/tembel

Büyüyünce/küçükken

Aynı kavram alanından sözcükler:

Tembelliğın zararları/tembelliğın zararları/tembelliğın hayatımızda zararı/çalışkan arkadaşımız/tembel etmek/hocaların sevmemesi/örnek öğrenci diye göstermemesi/meslek sahibi olamamak/hayatımızı geçindirememek/evin barkın olmaması/kültürlü bir insan olamamak/hayatı güzel yaşayamamak/istediğini alamamak/tembel olmak/hayat berbat olmak/hayatın berbat şekilde olması/derslere azim gösterme/tembelliğın zararı/tembelliğın zararına uymak/zararlar

D7'nin Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: biz/ben/biz

Gösterme adılı: oradan

İyelik ekleri:

dersimiz/arkadaşımız/öğretmenimiz/paramı/öğretmenimiz/arkadaşımız/parasını/öğretmenimizin/yanına/öğretmenimiz/arkadaşımız/arkadaşımıza/öğretmenimiz/arkadaşımız/arkadaşımızla/olmamız/gerektiğini/Olduğunu

Belirtme durum eki: parasını/olanları/nöbetçiyi/nöbetçiyi/parayı/kızı/olduğu/gerektiğini/olduğunu

İlgi eki: öğretmenimizin/öğretmenimizin/olmanın

Kişi ekleri:

/Bedendi/İnmiştik/Nöbetçiydi/Oynuyorduk/Unuttum/Alabilir miyim?/Dedi/Alabilirsin/Dedi Bulamamıştı/Gördünüz mü?/Dedi/Soruyordu/Söyledi/Çağırıldı/Suçluyordu/Kız mıştı/Ön yargılı olma/Aldım Dedi/Özür diledi/Tebrik etti/Yemin etti/Özür diledi/Devam ettik/Anladık

Söylem belirleyicileri: ve/ise/diye/da/ve/diye/ve/için/bir daha/ve/de/her zaman/ve

Eksilti:

(Bizim) Dersimiz **/(Biz)** Voleybol oynuyorduk./ **(Bizim)** Arkadaşımız/ **(bizim)** öğretmenimizin/ **(kendi)** paramı unuttum/ gidip alabilir miyim **(ben)** dedi./ **(Bizim)** Öğretmenimiz/ ise **(sen)** alabilirsin dedi./ **(Bizim)** Arkadaşımız/ **(kendi)** parasını/ bulamamıştı./ **(Arkadaşımız)**/ Herkeze **(siz)** gördünüz mü/ **(Arkadaşımız)** **(bizim)** Öğretmenimizin/ yanına gidip **(ona)** olanları söyledi./ **(Bizim)** Öğretmenimiz/ **(Bizim)** Arkadaşımız/ Hoca'da **(bizim)** arkadaşımıza/ kız mıştı **(sen)** ön yargılı olma diye./ **(kız)** özür diledi./ **(Bizim)** Öğretmenimiz/ **(Bizim)** Arkadaşımız/ **(biz)** voleybol oynamaya devam ettik./ Biz'de **(bizim)** arkadaşlarımızla/ her zaman dürüst olmamız gerektiğini **(anladık)**...

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

/Bedendi/İnmiştik/Nöbetçiydi/Oynuyorduk/Unuttum/Alabilir miyim?/Dedi/Alabilirsin/Dedi Bulamamıştı/Gördünüz mü?/Dedi/Soruyordu/Söyledi/Çağırıldı/Suçluyordu/Kız mıştı/Ön yargılı olma/Aldım Dedi/Özür diledi/Tebrik etti/Yemin etti/Özür diledi/Devam ettik/Anladık

Yinelenen oluşturucu ögeler:

Arkadaşımız: Metinde oluşturucu öge olarak arkadaşımız kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Öğretmenimiz: Metinde oluşturucu öge olarak öğretmenimiz kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Kız: Metinde oluşturucu öge olarak kız kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Aşağı inmiştım/yukarıda paramı unuttum

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: dürüst olduğu için/ dürüst olmamız gerektiği/ dürüst olmanın en büyük erdem olduğunu anladık

2.kavram alanı: nöbetçi yi suçlama/ön yargılı olma/özür dileme/tebrik etme/yemin etme/özür dileme

3.kavram alanı:

ders/sınıf/nöbetçi/öğretmenimiz/öğretmenimiz/öğretmenimiz/öğretmenimiz/hoca/öğretmenimiz/

Nöbetçi

D8'in Ön Testte Kullandığı Bağlaşık Ögeleri

Kişi adıları: ben/sen/onunla/bana

Gösterme adıları: buna/böyle

İyelik ekleri:

günüm/arkadaşım/öğretmeni/yapacağına/öğretmeni/hocasına/çalışacağına/annesi/odasına/

Ödevlerini/annesinin/yanına/kitabı/annesinin/çözeceğine/öğretmenin/gözüne/sonlarında/annesi/karnesi/annesi/

Oğluyla/geleceğine/tembelliğinin/olduğu

Belirtme durum eki:

Çalışmadığı/ödevlerini/öğretmenin/bursluluğu

İlgi eki: Ahmet'in/annesinin/Ahmet'in/öğretmenin/sınıfın/tembelliğinin

Kişi ekleri: Gittim/Geçiyordu/Kötüydü/Geçiyorlardı/Çalışınca/İnanıyorlardı/Çağırıldı/Söz verdi/

Geçti/Çalışacağım/Çekildi/Alır mısınız?/İnanmıyordu/Aldı/Katılıyor/Çözüyordu/Gözüne

girdi/Olabilirim/Başladı/Alıyordu/Şaşırdı/Gurur duyuyordu/Gözüne

girdi/Geçmişti/Gitti/Açıklanmıştı/Kazandı/700 tl idi/Sağladı/Anladı

Söylem belirleyicileri: gibi/ve/ve/için/ve/kadar/için/ve/ile/diye/ama/ve/ve/ve/ve/sonra/ama/ve/yine de/

Ve/artık/ve/ve/bu sayede/ama/ve/diye/ve/artık/nerdeyse/ve/ile/ve/ve/ve/sonra/ve/ve/hem... hem/de

Cümleye dayalı değıştirim: Ahmet rehber hocasına söz verdi ders çalışacağına ve günü böyle geçti.

Eksilti:

... ben Mehmet/ (**Ben**) her sabah olduğu gibi okula gittim/ ve ~~ben~~ derslerde çok iyi olduğum için (**benim**) okul günüm/ çok iyi geçiyordu ve (**benim**) Arkadaşım Ahmet/ ~~Derslerde kötüydü~~ ve/ (**Arkadaşım Ahmet**) yeteri kadar/ (**onun**) öğretmeni Gülsüm hoca/ Ahmet (**onun**) Rehber hocasına /-(**onun**) günü/ (**kendi**) Annesine/ ~~Anne ben~~ ders çalışacağım diyip (**kendi**) odasına / (**kendi**) ödevlerini /yaptıktan sonra (**kendi**) Annesinin yanına gidip ~~Anne~~ bana test kitabı Alırmısınız ~~dedi~~ /ama (**Ahmet'in**) annesi / (**Ahmet'in annesi**) Bir şans verip Ahmet'e test kitabı aldı/ (**Mehmet**) (~~okulda artık~~) düzenli ders çalışıp/ (**kendi**) öğretmenini/ gözüne girdi ama Mehmet (**ben**) daha iyi olabilirim./ (**onun**) karnesi/ takdir gelince (**onun**) Annesi/ çok şaşırdı ve (**kendi**) oğluyla / (**Mehmet**) eve gitti/ hem (**kendi**) geleceğine/ yatırım sağladı (**Ahmet**)/ hemde (**kendi**) tembelliğinin/ çok kötü bisey olduğun anladı

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Gittim/Geçiyordu/Kötüydü/Geçiyorlardı/Çalışınca/İnanıyorlardı/Çağırıldı/Söz verdi/Geçti/

Çalışacağım/Çekildi/Alır mısınız?/İnanmıyordu/Aldı/Katılıyor/Çözüyordu/Gözüne

girdi/Olabilirim/Başladı/Alıyordu/Şaşırdı/Gurur duyuyordu/Gözüne

girdi/Geçmişti/Gitti/Açıklanmıştı/Kazandı/700 tl idi/Sağladı/Anladı

Yinelenen oluşturuıcı ögeler:

Ahmet ve Mehmet: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak Ahmet ve Mehmet kelimesi 13 kez yinelenmiştir.

Ders: Metin boyunca oluşturuıcı öge olarak ders kelimesi 8 kez yinelenmiştir.

Çalışma: Metin boyunca oluşturucu öge olarak çalışma kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Annesi: Metin boyunca oluşturucu öge olarak annesi kelimesi 6 kez yinelenmiştir.

Karşı anlamlı sözcükler:

Ben derslerde çok iyi olduğum için/arkadaşım Ahmet derslerde kötüydü.

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: okul/ders/okul günüm/derslerde kötü/yeteri kadar ders çalışmadığı için/derslerde kötü/tembel teneke/öğretmeni/Gülsüm hoca/çalışırsa/rehber öğretmeni/rehber hocasına/ders çalışma/ders çalışma/bütün ödevlerini yapma/test kitabı/test çözme/test kitabı/okul/bütün derslere katılma/düzenli ders çalışma/test çözme/Öğretmeni/çalışma/bütün sınavlar/100 alma/karne/takdir/bursluluk/bursluluk/bursluluk/472 puan/kazanma

D8'in Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adıları: ben/benimle/ben/ben/ben/beni

Gösterme adılı: orda

Dönüşlülük adılı: kendime

Gösterme sıfatı: öbür arkadaşlarım/ o gün

İyelik ekleri:

elimiz/yüzümü/dersimiz/bilimleri/ödevimiz/adını/ödevimi/arkadaşlarım/listesine/okuduklarım/ Arkadaşlarım/öğretmenimiz/ödevimi/sonu/öğretmenimizin/yanına/olduğumu/ödevlerimi/Ödevimi/öğretmenimiz/dersimiz/ödevimi/öğretmenime/öğretmenim/öğretmenlerime/ödevlerimi/öğretmenlerim/ödevlerimi

Belirtme durum eki:

adını/ödevimi/yapmayı/yoklamayı/adını/ödevimi/olduğunu/ödevlerimi/ödevimi/ödevimi/ Ödevlerimi/beni/ödevlerimi

İlgi eki: mucitlerin/öğretmenimizin

Kişi ekleri:

Kalkmıştım/Yedim/Gittim/Fen Bilimleri'ydi/Vardı/Yazacaktık/Unutmuştum/Unutmuştu/Girdi/ Kalksın/Dedi/Kalktık/Konuşturdu/Dur/Söz vermişim/Söz verdim/Söz verdim/Bakarız/Dedi/Gittim/Matematikti/Yapmamıştım/Yapmadım/Dedim/Otur/Dedi/ Söz verdim/Getireceğim/Dedim/Bitti/Tebrik etti

Söylem belirleyicileri:

Her zamanki gibi/ve/maalesef/ve/ile/beraber/da/ve/de/artık/ve/bir daha/ve/ve/hep/de/ise/de/de/de/ise /bir daha/böylece/hiç/ve/için

Cümleye dayalı değiştirim: böyle 1. Dönem bitti.

Eksilti:

(Ben) Bir gün her zamanki gibi kalkmıştım./ (Benim) Elimi/ (benim) yüzümü/ yıkayıp (ben) yemek yedim/ (ben) okula gittim7 ve okulda (bizim) ilk dersimiz/ Fen bilimleriydi. (Bizim) Ödevimiz/ (Biz) mucitlerin adını bulup yazacaktık/ maalesef ben (benim) ödevimi/ erkek arkadaşlarım da ~~(ödevi yapmayı)~~ unutmuştu / (Hoca) Yoklamayı alıp/ (Bizim) Öğretmenimiz/ (kendime) söz vermiştim / (benim) ödevimi yapacağıma./ (Ben) Ders sonu7 (bizim) öğretmenimizin yanına/ ~~(öğretmenimize söz verdim)~~ ve bidaha (benim) ödevlerimi/ düzenli yapacağıma ~~(öğretmenimize)~~ söz verdim./ (Ben) Ve hep dürüst olacağıma/ (benim) ödevimi yapmadığımda yalan söylemeyeceğime ~~de/ (öğretmenimize)~~ söz verdim. (Bizim) Öğretmenimiz/ ise (biz) bakarız dedi./ (Bizim) Dersimiz/ (benim) ödevimi yapmamıştım./ Ben de (benim) öğretmenime /dürüstçe bahane uydurmadan (ben) (ödevimi) yapmadım/ (Benim) Öğretmenim/ ise hiç seslenmeyip ~~(bana)~~ otur/ dedi. O gün bütün (kendi) öğretmenlerime/ söz verdim bi daha bütün (kendi) ödevlerimi/ (benim) öğretmenlerim/ beni tebrik etti (kendi) ödevlerimi/ yapıp hiç yalan söylemediğim (için) ve dürüst olduğum için.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Kalkmıştım/Yedim/Gittim/Fen Bilimleri'ydi/Vardı/Yazacaktık/Unutmuşum/Unutmuştu/Girdi/
Kalksın/Dedi/Kalktı/Konuşturdu/Dur/Söz vermiştim/Söz verdim/Söz
verdim/Bakarız/Dedi/Gittim/Matematikti
Yapmamıştım/Yapmadım/Dedim/Otur/Dedi/Söz verdim/Getireceğim/Dedim/Bitti/Tebrik etti

Yinelenen oluşturuç ögeler:

Ödevimiz: Metin boyunca oluşturuç öge olarak öğretmenimiz kelimesi 9 kez yinelenmiştir.
Öğretmenimiz: Metin boyunca oluşturuç öge olarak öğretmenimiz kelimesi 8 kez yinelenmiştir.
Yapma: Metin boyunca oluşturuç öge olarak yapma kelimesi 7 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler:

Dürüst olacağıma/yalan söylemeyeceğime
Yalan söylemedim/dürüst olduğum için

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: okul/dersimiz/fen bilimleri/ödevimiz/ödevimi yapmayı/hoca/derse girme/yoklama
alma/Ödev listesine bakma/öğretmenimiz/ödevimi yapma/ders
sonu/öğretmenimiz/öğretmenimiz/sınıfa gitme/bütün öğretmenlerim/öğretmenim/
dersimiz matematik
2.kavram alanı: yalan söylememek/mahcup olmak/söz vermek/tebrik etmek/dürüst olmak/bahane
uydurmamak/Yapmak/söz vermek/

D9'un Ön Testte Kullandığı Bağlaşıklık Ögeleri

Kişi adları: ben /onları/

Gösterme adları: şu/ bu

Dönüşlülük adlı: kendini

Gösterme sıfatları: bu durum/bu alışkanlığım

İyelik ekleri:

hayatından/adı/çantasını/arkadaşları/eline/yatağına/uykusu/annesi/çantasını/parasını/çantasını/
Arkadaşları/planları/ailesi/evlerindeki/toplanmasını/arkadaşlarını/alışkanlığını/vermemesini
/ailelerinden/notlarını/haline/notlarını/birincisi/alacağını/isteği/arkadaşlarını/arkadaşlarına/
arkadaşlarının/boynuna/yerine

Belirtme durum eki:

çantasını/hazırlamadığı/tableti/tableti/eşyaları/durumu/çantasını/parasını/çantasını/
Toplamasını/vermemesini/alışkanlığımı/kendini/notlarını/notlarını/alacağını/isteği/arkadaşlarını/
madalyayı/Onları/onları/arkadaşlarını

İlgi eki: kızın/aletlerin/arkadaşlarının

Kişi ekleri:

Varmış/Aylin'miş/Tembelmış/Kalkarmış/Kalırmış/Gidermiş/Şikâyetçiymiş /Alır/Geçirirmiş
Uyurmuş/Girmiş/Değiştirmiş/Gitmiş/Koşmuş/Almış/Yapmış/Şuymuş/İstemiş/Konuşmakmış/
Dinlememiş/Bakalım/Demiş/Sevmiyorum/Demiş/Gitmiş/Vermiş/Yılmamış/Kalmışlar/Zorlanmış
/Düzeltilmiş/Gelmiş/Artırmış/ (Okul birincisi) Olmuş/İstiyorum/Demiş/Kabul
edilmiş/Takmış/Yapmış/Sürecekmiş

Söylem belirleyicileri: kısaca/ve/hep/için/ve//de/haftalar sonra ilk defa/ve/ne görsün/ve/ve/daha/ve/
Önce/ve benzeri /ve/ve/bir sonraki aşamada/ama/çünkü/de/ve/ve/da/ama/bu süreç boyunca/ama/ve/
Artık/daha da/ve/ve/ise/önce/de/ve/ve/böylece/daha

Eksilti:

(Kendi) Hayatından memnun olmayan bir kız varmış/ **((Kendi hayatından memnun olmayan)** kızın adı/
(Aylin) sabah geç kalkarmış/ ve **(Aylin)** okul'a hep geç kalırmış/ **(Aylin)** akşamdan çantasını
hazırlamadığı için/ **(onun)** arkadaşları/ tableti **(kendi)** eline alır/ **(Aylin eve gelir gelmez)** **(kendi)**
yataca girip akşama kadar vakit geçirirmiş/ **(onun)** uykusu/ **(Aylin)** bir gün sabah haftalar Sonra ilk
defa/ **(Aylin)** ne görsün/ **(onun)** annesi/ **(Aylin)** umursamayıp./ **(kendi)** çantasını/ ve **(kendi)** parasını/
(kendi) çantasını/ **(Aylin)** Kantinden; çikolata **(almış)**/ tost **(almış)**/ kola **(almış)**/ cips **(almış)**/ **(onun)**
sınıf arkadaşları/ **(onların)** pırlanları/ **(Aylin'in)** ailesi/ ile konuşup evdeki bütün teknoloji vb. aletlerin
toplanmasını **(istemiş)**/, hergün sağlıklı beslenme **(sini istemiş)** ve/ **(Aylin'in ailesinin)** **AYLİN'E** hiç
para vermemesini/ **(-planları)** Aylin'le konuşmakmış/ Aylin **(arkadaşlarını)** pek dinlememiş ama
/ **(Aylin)** deneyelim bakalım çünkü bende **(benim)** bu alışkanlığımı/ **(Aylin)** ikinci hafta/ **(ara vermiş)**
ama/ **(Aylin'in)** arkadaşları yılmamış/ **(kendi)** ailelerinden/ **(O)** kendini ve **(kendi)** notlarını/ **(kendi)**
notlarını daha 'da artırmış/ ve **(Aylin)** okul birincisi olmuş/ istiyorum **(ben)** demiş /ve **(isteği)**-kabul
edilmiş/ törende ise **(kendi)** arkadaşlarını/ sahneye davet edip **(Aylin)**/ önce **(arkadaşlarına)**-**(Aylin)**
onları yerine davet ederek / **(o)** daha mutlu bir hayat sürecekmis.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Varmış/Aylin'miş/Tembelmış/Kalkarmış/Kalırmış/Gidermiş/Şikâyetçiymiş /Alır/Geçirirmiş
Uyurmuş/Girmiş/Değiştirmiş/Gitmiş/Koşmuş/Almış/Yapmış/Şuymuş/İstemiş/Konuşmakmış/
Dinlememiş/Bakalım/Demiş/Sevmiyorum/Demiş/Gitmiş/Vermiş/Yılmamış/Kalmışlar/Zorlanmış/
Düzeltilmiş/Gelmiş/Artırmış(Okul birincisi) Olmuş/İstiyorum/Demiş/Kabul
edilmiş/Takmış/Yapmış/Sürecekmiş

Yinelenen oluşturuçu öğeler:

Aylin: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak Aylin kelimesi 9 kez yinelenmiştir.
Arkadaşları: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak arkadaşları kelimesi 5 kez yinelenmiştir.
Okul: Metin boyunca oluşturuçu öge olarak okul kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcükler: Sabah geç kalkarmış ve okula hep geç kalırmış akşamdan çantasını...

Aynı kavram alanından sözcükler:

- 1.kavram alanı: tembel/okul/çanta/okul/silgi/kalem/okul/çanta/sınıf/okul/sınıf
arkadaşları/notları/notları/Okul birincisi
- 2.kavram alanı: sabah geç kalkmak/okula geç kalmak/çantasını hazırlamamak/tabletini eline alıp
yatağa girmek/Uykusu gelme/ tableti şarja takıp uyumak/teknolojik aletleri toplamak/sağlıklı
beslenme/hiç para vermemesini/

D9'un Son Testte Kullandığı Bağlaşıklık Öğeleri

Kişi adıları: benim/ben/onun

Gösterme adıları: bunun/şunu/bunu

İyelik ekleri:

sınıfında/arkadaşı/yanına/başladığını/kalemliğini/üstüne/silgimi/kalemliğini/yalanıyla/olduğunu

Belirtme durum eki:

Ömer'i/Ali'yi/başladığını/kavgayı/kalemliğini/kendini/silgimi/kalemliğini/kendini/olay/
Doğruyu/şunu/bunu/Ömer'i/olduğunu

İlgi eki: kavganın/Ali'nin/benim/bunun/dürüstlüğün

Kişi ekleri: Vardı/Kavga etmişti/Sordu/Başlatmıştı/Başladı/Attı/Attım/Savundu/Var/Dedi/Utandı/Dedi Korkmuştum/Dedi/Verdi/Unutma/Korkunçtur/Unutma/Dedi/Barıştırdı/Anlamıştı

Söylem belirleyicileri: ve/aslında/hemen/de/hemen/baştan sona/bunun üstüne/ki/hiçbir zaman/ardından/ile/Böylece

Eksilti:

...Bir gün (**Ömer**) sınıfında/ (**onun**) en iyi arkadaşı/ (**onlara**) kavganın nasıl başladığını sordu/. Aslında kavgayı ilk (**Ömer**) Ali'nin kalemligini / Müdür (**Ali'ye**) 'neden doğruyu söylemedin?' dedi./ Ali 'korkmuştum' diyerek (**müdüre**) cevap verdi./ Bunun üstüne müdür ' (**Ali**) Şunu unutma ki; /dürüst olmamak korkmaktan daha korkunçtur. / Bunu hiçbir zaman unutma (**Ali**) !' dedi./ (**Müdür**) Ardından Ali ile Ömer'i barıştırdı. Böylece Ali dürüstlüğün ne kadar önemli olduğunu anlamıştı.

Yalın ve birleşik zamanlı yüklemeler:

Vardı/Kavga etmişti/Sordu/Başlatmıştı/Başladı/Attı/Attım/Savundu/Var/Dedi/Utandı/Dedi Korkmuştum/Dedi/Verdi/Unutma/Korkunçtur/Unutma/Dedi/Barıştırdı/Anlamıştı

Yinelenen oluşturuıcı öğeler:

Ali: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Ali kelimesi 9 kez yinelenmiştir.

Ömer: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak Ömer kelimesi 5 kez yinelenmiştir.

Müdür: Metin boyunca oluşturuıcı öğe olarak müdür kelimesi 4 kez yinelenmiştir.

Karşıt anlamlı sözcük:

Yalan/doğru

Aynı kavram alanından sözcükler:

1.kavram alanı: Ömer adlı çocuk/en iyi arkadaşı /Ömer'i ve Ali'yi/Ali/ Ali/Ömer/müdür/müdür/Ali/müdür/Ali/Ali ile Ömer'i

2.kavram alanı: yalan/doğruyu söylemedin/dürüst olmama/dürüstlüğün önemi/utanma/korkma

3.kavram alanı: kavga etmişti/kavga başlatmıştı/kavganın nasıl başladığı/ savundu/şahitler/savunma/barıştırdı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı:	Gülsün DAMAR
Uyruğu:	T.C

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Doktora	Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2016-2023
YL	Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü	2016
Lisans	Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği	2008
Lise	Mustafa Koyuncu Anadolu Öğretmen Lisesi, Yahyalı/Kayseri	2002-2004
Lise	Hasanoğlu Atatürk Anadolu Öğretmen Lisesi /Ankara	1999-2001

İŞ DENEYİMLERİ

YIL	KURUM	GÖREV
2023- Halen	Şehit Ahmet Cihan Kilci Ortaokulu (Kayseri)	Türkçe Öğretmeni
2014-2023	Vali Saffet Arıkan Bedük Ortaokulu (Kayseri)	Türkçe Öğretmeni
2011- 2014	Büyük Bürüngüz İlkokulu (Kayseri)	Türkçe Öğretmeni
2009– 2011	Mevlüt Sıdika Gündoğan İlkokulu (Eskişehir)	Türkçe Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce 1